T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

Doktora Tezi

NAZMÎ-ZÂDE'NİN ZEYL-İ SİYER-İ VEYSÎ VE NÂBÎ'Sİ

(İnceleme, Metin)

Mehmet BÜKÜM

Danışman
Doç. Dr. Ramazan SARIÇİÇEK

Diyarbakır 2017

T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı

Doktora Tezi

NAZMÎ-ZÂDE'NİN ZEYL-İ SİYER-İ VEYSÎ VE NÂBÎ'Sİ

(İnceleme, Metin)

Mehmet BÜKÜM

Danışman

Doç. Dr. Ramazan SARIÇİÇEK

Diyarbakır 2017

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Nazmî-zâde'nin Zeyl-i Siyer-i Veysî ve Nâbî'si (İnceleme, Metin)" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☒ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

28/06/2017

Mehmet BÜKÜM

KABUL VE ONAY

Mehmet BÜKÜM tarafından hazırlanan Nazmî-zâde'nin Zeyl-i Siyer-i Veysî ve Nâbî'si (İnceleme, Metin) adındaki çalışma, 28/06/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalında **DOKTORA TEZİ** olarak oybirliği / ~~oyçokluğu~~ ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Süleyman ÇALDAK (Başkan)

Prof. Dr. Kenan ERDOĞAN (Üye)

Doç. Dr. Ramazan SARIÇİÇEK (Danışman)

Doç Dr. Ahmet TANYILDIZ (Üye)

Yrd. Doç. Dr. Oktay BOZAN (Üye)

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Urfalı Nâbî'nin (öl. 1124/1712) Üveys bin Muhammed'in (öl. 1037/ 1627) *Dürretü't-Tâc fî-Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc* adlı Siyerine yazdığı iki adet zeyle Nazmî-zâde Murtazâ'nın yazdığı zeylin tahlîli, bu zeylin tenkitli metni ve indeks bölümlerinden oluşmaktadır.

Dürretü't-Tâc fî-Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc adlı eser, Türk edebiyâtında ilk te'lif siyer olması hasebiyle çok önemlidir. Çalışmanın amacı Üveys bin Muhammed tarafından başlanan ve Nâbî tarafından bitirilemeyen eserlerin devamı olarak yazılan bu eserin tahlîlini yapıp tenkitli metnini ortaya çıkararak Klâsik Türk Edebiyâtına katkıda bulunmaktır. Nazmî-zâde'nin bu eseri tamamlanınca Türkler'in Siyer alanında yarım kalmış ilk külliyâtının tamamlanması sağlanacaktır.

Çalışmaya başlamadan önce Üveys bin Muhammed ve Nâbî'nin siyerleri üzerine yapılan iki doktora çalışması incelendi. Nazmî-zâde'nin hayâtı ve eserleri hakkında araştırma yapılarak onun hakkındaki bilgiler biraraya getirildi.

Eserin nüshaları için yurt içi ve yurt dışındaki kütüphane katalogları tarandı. Elde edilen 15 nüshanın tasnifi yapılarak ortaya çıkan nüsha şeceresine göre üç ana nüsha kolu elde edildi. Her ana koldaki nüshalar kendi içinde kronolojik olarak sıralanarak en eski üç nüsha seçildi. Bu nüshalar N, NO ve K nüshaları olarak nitelendirildi. N nüshası en eski nüsha olduğu için metin oluşturmakta ana nüsha kabûl edilerek NO ve K nüshaları yan nüsha olarak seçildi. NO ve K nüshalarının N nüshasından farklı tarafları dipnotlarda

gösterildi. NO ve K nüshasında N nüshasına göre fazladan yer alan ibâreler de ana metne dâhil edilerek dipnotlarda gösterildi.

Çalışmanın giriş kısmında Türk edebiyâtında siyer türüne değinildi ve bu alanda yazılan başlıca siyer kitâpları hakkında bilgiler verildi.

Birinci bölümde, Nazmî-zâde Murtazâ'nın hayâtı ve eserlerine yer verildi. Daha sonra eserin genel bir değerlendirilmesi yapıldı ve Nazmî-zâde Murtazâ'nın eseri yazarken faydalandığı kişi ve kaynaklara yer verildi. Eserin muhtevâsı ele alındı ve konu başlıkları sırasıyla özetlendi. Eserin üslûp özellikleri hakkında bilgiler verildi. Daha sonra eserin nüshaları hakkında bilgi verilerek nüsha şeceresi tablosu verildi. Karşılaştırmalı metnin kurulmasında izlenen yol îzâh edildi. Bu bölümde son olarak transkripsiyon alfabesinin tablosu verildi.

İkinci bölümde N (ana nüsha), K ve NO (yan nüshalar) nüshaları karşılaştırılarak eserin transkripsiyonlu metni oluşturuldu. Karşılaştırmalı metin için her nüshanın varak numaraları ayrı ayrı köşeli parantezler içine konarak verildi.

Karşılaştırmalı metin verildikten sonra çalışmanın Sonuç bölümüne geçildi. Sonuç için kısa bir değerlendirmeden sonra oluşan kanaatler madde madde yazıldı. Dizin sadece tenkitli metni kapsayacak şekilde hazırlandı. Daha sonra Kaynakça bölümünde tez hazırlanırken yararlanılan kaynakların künyeleri verildi. "Tıpkı Basım" bölümünde ise N nüshasının dijital imajlarına yer verildi.

Tezin hazırlanmasında bana destek veren Doç. Dr. Ramazan Sarıçiçek, Doç. Dr. Ahmet Tanyıldız ve Arapça metinler için Okan Yolcu'ya teşekkürü borç bilir ve kendilerine şükrânlarımı arz ederim.

Mehmet BÜKÜM

Diyarbakır 2017

ÖZET

Bu çalışma, Nazmî-zâde Murtazâ'nın Zeyl-i Siyer-i Veysî ve Nâbî adlı eserinin edebî açıdan değerlendirilmesini, eserin karşılaştırmalı metninin meydâna getirilmesini ve bir indeks oluşturulmasını amaçlamaktadır.

Türk Edebiyâtı târîhine bakıldığında siyer alanında Türklere ait ilk te'lif çalışma 16. yüzyılda Veysî tarafından kaleme alınmıştır. Veysî'den önceki çalışmalar Arapça ve Farsçadan yapılan çevirilerdi. Veysî'nin ölümü üzerine yarım kalan Dürretü't-Tâc fî-Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc adlı eseri Nâbî iki zeyille tamamlamaya çalışmış ancak onun da ömrü bu eseri bitirmeye yetmemiştir. Nazmî-zâde Murtazâ bu iki eseri 17. yüzyılın başlarında tamamlamayı başarmış ve böylece Türklere ait ilk te'lif siyer külliyâtı ortaya çıkmıştır. Veysî ve Nâbî'nin çalışmaları halk tarafından sevildiği ve değerli görüldüğü için Nazmî-zâde Murtazâ dışında Nevî-zâde Atâî, Tıflî Ahmed Çelebî, Koçhisârî-zâde Süleymân Tâlib, Bosnalı Abdülkerîm Sâmî Efendi ve Koca Râgıb Paşa da bu eserlere birer zeyil yazmışlardır.

Yapılan katalog taramalarında yurt içinde 13, yurt dışında 2 olmak üzere toplam 15 nüshaya ulaşıldı ve bu nüshalardan bir nüsha şeceresi çıkarıldı. Yapılan karşılaştırmalarda üç nüsha grubu olduğu tespit edildi. Bu nüsha grupları A, B ve C grubu şeklinde kategorize edildi. A, B ve C nüsha gruplarında bulunan nüshaların istinsah târîhleri tespit edildi. Târîh olarak her nüsha grubunun en eski nüshası kolbaşı nüshası olarak belirlendi. N, K ve NO olarak adlandırılan kolbaşlarından N nüshası en eski nüsha olduğu için metin oluşturulurken öncelikle N nüshası esas alınmış K ve NO nüshaları yan

nüsha olarak belirlenmiştir. K ve NO nüshalarının N nüshasından farklı tarafları dipnotta gösterilmiştir. Eğer K ve NO nüshasında daha uygun ve isabetli ibâreler varsa bu nüshalardaki ibâreler metne dahil edilip N nüshası dipnota alınmıştır.

Bu eser, Türk edebiyâtı ve târîhi açısından bir ilki gerçekleştirmesi bakımından önemlidir. Eser, kendisinden önce yazılmış eserler gibi tercüme bir eser olmayıp sanatsal değeri olan, Veysî ve Nâbî'nin eserleriyle birlikte "Te'lif Türk Siyeri"nin tamamlayıcı ve ilk numûnesidir. Bu eserle hem Türklere ait ilk Telif Siyer çalışması bitmiş olacak hem de İslâm Târîhi için bilim dünyası güvenilir bir kaynak kazanmış olacaktır.

Anahtar Sözcükler

Siyer, Nazmî-zâde Murtazâ, Hz. Muhammed, İslam Târîhi, Veysî , Nâbî.

ABSTRACT

The aim of the work is to evaluate the Nazmî-zâde Murtazâ's Zeyl-i Siyer-i Veysî and Nâbî work in a literary sense and create a comparative text of the work.

According to the Turkish History of Literature, the first study of the Turks in the copyright area was carried out by Veysî in the 16th century. The works before Veysi were translations from Arabic and Farsi. Nâbî tried to complete the Dürretü't-Tâc fî-Sîreti that was left uncompleted after the death of Veysi with two postcripts, but he did not live long enough to finish the work. Nazmî-zâde Murtazâ succeeded to complete this work in 17th century and so that first Turkish copyright ouvre appeared. As Veysi and Nabi's works were popular and valued by public, Nevi-zade Atai, Tıfli Ahmed Çelebi, Koçhisari-zade Süleyman Talib, Bosnalı Adulkerim Sami Efendi and Koca Ragıp Pasha as well as Nazmizade Murtaza wrote postscripts for these works.

As a result of catolog researches, 15 copies were reached, 13 in the country, 2 abroad and a copy stemmata was prepared according to these copies. Three copy groups were identified in the comparative study. The copy dates of the A, B and C copy groups were identified. The oldest dated copy of the each group were selected to represent the group. Among the N, K and NO copies, N was the main copy to create a text as it was the oldest, NO and K copies were the side transcripts. When more appropriate and accurate pharases in K and NO copies were determined, the phrases in these copies were included in the text and the N copy was placed in the footnotes.

This study is important as it breaks a new ground in terms of Turkish literature and history. This work is not a translated work like the ones written before but it is a complementary and first example of "Copyright Turkish Prophetic Biography" with the works of Veysi and Nabi. With this work, the first Copyrighted Prophetic Biography will be completed as well as the scientific world for the History of İslam will have a credible work.

Key Words

Prophetic biography, Nazmî-zâde Murtazâ, Muhammed, History of İslam, Veysî, Nâbî.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ ..... **I**
ÖZET ..... **III**
ABSTRACT ..... **V**
İÇİNDEKİLER ..... **VII**
TABLO LİSTESİ ..... **XIII**
KISALTMALAR ..... **XIV**
GİRİŞ **1**
TÜRK EDEBİYÂTINDA SİYER **1**
BİRİNCİ BÖLÜM **18**
NAZMÎ-ZÂDE MURTAZÂ VE SİYERİ **18**
1.1 NAZMÎ-ZÂDE MURTAZÂ (? - 1720-23?) 18
1.1.1 Hayâtı 18
1.1.2 Eserleri 21
1.1.2.1 Te'lif Ettiği Eserler 21
1.1.2.1.1 Gülşen-i Hulefâ 21
1.1.2.1.2 Tezkîre-i Evliyâ-i Bağdâd (Câmiu'l-Envâr fî-Menâkibi'l-Ahyâr) 22
1.1.2.1.3 Zeyl-i Siyer-i Nâbî (Zeyl-i Dürretü't-Tâc fî-Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc) 22
1.1.2.1.4 Şerh-i Kasîde-i Ferezdak 22
1.1.2.1.5 Şerh-i Lugat-i Târîh-i Vassâf (Tercüme-i Târîh-i Vassâf) 23
1.1.2.1.6 Münşeât-ı Nazmî-zâde 23
1.1.2.1.7 Risâle fî-Rub'i Düstûri'l-Müceyyeb 23
1.1.2.1.8 Dîvân 23
1.1.2.1.9 Şerhu Teczıyeti'l-Emsâr ve Teczıyeti'l-Âsâr 24
1.1.2.1.10 Şerh-i Şevâhid-i Muğni'l-Lebîb 24

1.1.2.2 Tercüme Ettiği Eserler 24
1.1.2.2.1 Tercüme-i Târîh-i Timur (Târîh-i Timurlenk, Timur-nâme) 24
1.1.2.2.2 Tercüme-i Tuyûr Câriha ve Zavâri'-i Sâyide 25
1.1.2.2.3 Tercüme-i Kitâb-ı Fezâili'l-Hayl 25
1.1.2.2.4 Tercüme-i Kâbûs-nâme 25
1.1.2.2.5 Hey'et-i Seniyye Tercümesi (Tercüme-i Hey'eti'l-İslâmiyye) 25
1.1.2.2.6 Kenzü'l-İrfân 26
1.1.2.3 İstinsah Ettiği Eserler 26
1.1.2.3.1 Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl 26
1.1.2.3.2 Mesnevî 26
1.1.2.3.3 Ahlâk-ı Alâî 26
1.2. ZEYL-İ SİYER-İ VEYSÎ VE NÂBÎ 27
1.2.1 Eserin Genel Hatlarla Değerlendirilmesi 27
1.2.2 Müellifin Yararlandığı Kişi ve Kaynaklar 29
1.2.3 Eserin Muhtevâsı 53
1.2.4 Eserin Üslûp İncelemesi 76
1.2.5 Eserin Nüsha Tasnîfi 78
1.2.5.1 Nuruosmaniye Nüshası 1 (Ana Nüsha - N Nüshası) 81
1.2.5.2 Raşit Efendi Nüshası (K Nüshası) 82
1.2.5.3 Nuruosmaniye Nüshası 2 (NO Nüshası) 83
1.2.5.4 Millet Kütüphanesi Nüshası 84
1.2.5.5 Ankara Müllî Kütüphane Nüshası 85
1.2.5.6 Fransa Nüshası 86
1.2.5.7 Almanya Nüshası 87
1.2.5.8 Konya Nüshası 88
1.2.5.9 İstanbul Üniversitesi Nüshası 89
1.2.5.10 Hacı Mahmut Efendi Nüshası 90
1.2.5.11 Şehit Ali Paşa Nüshası 91
1.2.5.12 Nafiz Paşa Nüshası 92
1.2.5.13 Hekimoğlu Ali Paşa Nüshası 93
1.2.5.14 Topkapı Sarayı Nüshası 94
1.2.5.15 Haşim Paşa Nüshası 95
1.2.6. Metin Kuruluşunda İzlenen Yol 96
1.2.7 Transkripsiyon Alfabesi 98
İKİNCİ BÖLÜM **99**
KARŞILAŞTIRMALI METİN **99**
BU FERĪDE-İ ŞADEFÇE-İ TAᶜBĪR-İ DİL-GÜŞĀ TEKMĪL-İ ᶜIḲDU'L-CEVĀHİR-İ FETḤ-İ ÜMMÜ'L-ḲURĀDUR 106
BU TAᶜBĪR-İ DİL-PEZĪR-İ ŞIḤḤAT-TEVSĪD SERİYYE-İ ḪĀLİD BİN EL-VELĪD RAḌIYALLĀHU ᶜANHU BEYĀNINDADUR 109

BU TERKĪB-İ ŞIḤḤAT-İḤTİŞĀŞ SERİYYE-İ ᶜAMR BİN EL-ᶜĀṢ RAḌIYALLĀHU ᶜANHU BEYĀNINDADUR 111
BU MAḴĀLE-İ FĀYİḴA DEFᶜA-İ ṢĀNİYE-İ SERİYYE-İ ḪĀLİD BİN EL-VELĪD RAḌIYALLĀHU ᶜANHU BEYĀNINDADUR 113
BU FETḤ-NĀME-İ CELĪLÜ'L-EṢER-İ SULṬĀN-I MELĀYİK-SİPĀH-I MAḤFEL-ṬIRĀZ-I ÇARḪ ĀSTĀN-I ZERRĪN-KÜLĀH ṢALLALLĀHU ᶜALEYHİ VE SELLEM Bİ'N-NEFS TEŞRĪF BUYURDUḴLARI ĠAZĀ-YI ḤUNEYN VAḴᶜASIN BEYĀN İDER 114
BU FIḴARĀT-I FERAḤ-ENGĪZ KİTĀBE-İ ŞUḴḴA-İ ᶜALEM-EFRĀZ-I İHTİDĀ ᶜALEYHİ MİNE'Ṣ-ṢALĀT EZKĀHĀ ḤAŻRETLERİNÜN Bİ'N-NEFS TEVCĪH-İ ᶜİNĀN BUYURDUḴLARI ĠAZVE-İ ṬĀYİF VE TAḴSĪM-İ ĠANĀYİM VE EDĀ-İ ᶜUMRE VE ṬAYBE-İ ṬAYYİBEYE ḴUDŪM-I MEYMENET-LÜZŪMLARI BEYĀNINDADUR 131
BU LĀMİᶜA-İ ŞEVḴ-ENGĪZ VİLĀDET-İ ḤAŻRET-İ İBRĀHĪM GÜL-İ GÜLZĀR-I FİRDEVS-İ NAᶜĪM ḴADEM-ZEN-İ GÜLŞEN-İ VÜCŪD OLDUḴLARI BEYĀNINDADUR 145
BU MAḴĀLE-İ DİL-GÜŞĀ BAᶜDE'L-FETḤ VĀḴİᶜ OLAN SERĀYĀ-YI ẒAFER-LİVĀ BEYĀNINDADUR 147
Evvelā Seriyye-i Ḳays bin ᶜUbāde Raḍıyallāhu Teᶜālā ᶜAnhu 147
Seriyye-i ᶜUyeyne bin Ḥuṣayn el-Fezārī Raḍıyallāhu ᶜAnhu 148
Seriyye-i Velīd bin ᶜUḳbe Raḍıyallāhu ᶜAnhu 151
Seriyye-i ᶜAbdullāh ibni ᶜAvsece Raḍıyallāhu ᶜAnhu 152
Seriyye-i Ḳutbe bin ᶜĀmir Raḍıyallāhu ᶜAnhu 153
Seriyye-i Ḍaḥḥāk bin Süfyān Raḍıyallāhu ᶜAnhu 153
Seriyye-i ᶜAlḳama bin Mücezzizü'l-Mudlicī Raḍıyallāhu ᶜAnhu 154
Seriyye-i Ḥażret-i ᶜAlī İbni Ebī Ṭālib Kerremellāhu Vechehu 156
BU FIḴRA-İ LATĪFE ḤAŻRET-İ MAḤBŪBU'L-ḴULŪB-I ᶜĀLEM ṢALLALLĀHU ᶜALEYHİ VE SELLEM ÜMMEHĀT-I MÜᵓMİNĪNE CİLVE-NÜMĀY-I İSTİĠNĀ OLDUḴLARI ḴAŻİYYE-İ İLĀ BEYĀNINDADUR 158
BU MAḴĀLE-İ FĀYİḴA-İ DAĠDAĠA-FERSĀ ĠAZĀ-YI ᶜĀḴIBET-BE-ḪAYR-I TEBŪK BEYĀNINDADUR 159
SERİYYE-İ ḤAŻRET-İ ḪĀLİD BİN VELĪD RAḌIYALLĀHU ᶜANHU 177
BU ᶜİBĀRET-İ ᶜİBRET-MEDLŪL MEVT-İ ᶜABDULLĀH BİN ÜBEYY BİN SELŪL BEYĀNINDADUR 189
BU MAḴĀLE-İ CELĪLETÜ'L-EṢER ḤACC-GÜZĀRĪ-İ SIDDĪḴ-İ EKBER RAḌIYALLĀHU ᶜANHU BEYĀNINDADUR 191
BU MAḴĀLE-İ DAĠDAĠA-ENGĪZ ḴAŻİYYE-İ Lİᶜ ĀN BEYĀNINDADUR 197
BU ᶜİBĀRET-İ ŞERĪFE MELİK-İ ḤABEŞE NECĀŞĪ'NÜN TERK-İ TĀC U TAḪT VE ĠURFE-GÜZĪN-İ GÜLŞEN-SERĀY-I ĀḪİRET OLDUĠIN BEYĀN İDER ... 202
BU FIḴRA-İ RİḴḴAT-ENGĪZ BĀNŪ-YI ḪĀNEVĀDE-İ NÜBÜVVET ḤAŻRET-İ ÜMMÜ KÜLṢŪM SERĀ-PERDE-NİŞĪN-İ DĀR-I ĀḪİRET OLDUĠINDADUR . 203

BU NĀDİRE-İ RENGĪN-EDĀ ḤAŻRET-İ MUᶜĀẒ BİN CEBEL VE EBŪ MŪSĀ EŞᶜĀRĪ RAḌIYALLĀHU ᶜANHUMĀ YEMEN ṬARAFINA MEBᶜŪS OLDUḴLARI BEYĀNINDADUR. 204
ḴAŻİYYE-İ İRSĀL-İ ḪĀLİD RAḌIYALLĀHU ᶜANHU 205
BU MAḴĀLE-İ RENGĪN-EDĀ ḤAŻRET-İ ᶜALİYYÜ'L-MURTAŻĀ RAḌIYALLĀHU ᶜANHU YEMEN ṬARAFINA ᶜİNĀN-TĀB-I ᶜAZĪMET OLDUĠI BEYĀNINDADUR. 208
BU MAḴĀLE-İ RŪḤĀNĪ-EŞER EMĪN-İ VAḤY-İ CELĪL ḤAŻRET-İ CİBRĪL MECLİS-İ NEBEVĪDE ẒĀHİR OLDUĠIN BEYĀN İDER. 209
BU MAḴĀLE-İ ḤÜZN-ĀVER MAḪDŪM-I ḪĀNEVĀDE-İ NEBEVİYYE ḤAŻRET-İ İBRĀHĪM RAḪT-KEŞ-İ DĀR-I NAᶜĪM OLDUĠIN BEYĀN İDER. 210
BU MAḴĀLE-İ ŞEVḴ-ENGĪZ ḤAŻRET-İ SULṬĀN-I SERĪR-EFRŪZ-I HEFT-KİŞVER ṢALLALLĀHU ᶜALEYHİ VE SELLEM MAḤMİL-ĀRĀY-I ḤACC-I EKBER OLDUĠI BEYĀNINDADUR. 211
BU ᶜİBĀRET-İ LAṬĪFE ḴAŻIYYE-İ MÜBĀHELE BEYĀNINDADUR 233
BU FAṢL-I MÜSTAĠREB ZAMĀN-I RİSĀLET-PENĀHĪDE NĀM-KEŞ-İ NÜBÜVVET OLAN ḪAR-MEŞREBĀN BEYĀNINDADUR 238
Ẕikr-i Esvedü'l-ᶜAnsī 238
Ẕikr-i Müseylemetü'l-Keẕẕāb 241
Ẕikr-i Aḥvāl-ı Ṭuleyḥa bin Ḫuveylid 246
BU MAḴĀLE-İ BELĪĠA SERİYYE-İ ḤAŻRET-İ ÜSĀME BİN ZEYD RAḌIYALLĀHU ᶜANHU BEYĀNINDADUR 249
BU MAḴĀLE-İ DİL-DÜZ BĀᶜİŞ-İ MEDĀMİᶜ-İ MUḴLE-SÜZ ḤAŻRET-İ ṢĀHİB-İ LİVĀ-İ MAᶜḴŪD TEŞRĪF-SĀZ-I MAḴĀM-I MAḤMŪD OLDUḴLARI BEYĀNINDADUR 252
BU ᶜİBĀRET-İ ḪIRED-FERSĀ NİGĪN-İ ḪĀṬEM-IṢṬIFĀ ᶜALEYHİ EFḌALÜ'T-TEḤĀYĀ SERĪR-EFRŪZ-I NİHĀN-ḪĀNE-İ SİDRETÜ'L-MÜNTEHĀ OLDUĠIN BEYĀNINDADUR 278
Merṣiyye-i Ḥażret-i Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu 286
Merṣiye-i Seyyidetü'n-Nisā Ḥażret-i Fāṭımatü'z-Zehrā Raḍıyallāhu ᶜAnha 287
Merṣiye-i Ḥażret-i Ḥafṣa binti ᶜAbdulmuṭṭalib 287
Merṣiye-i Ebī Süfyān bin el-Ḥāriṣ 289
li-Ḥassān bin Ṣābit raḍıyallāhu ᶜanhu 290
Merṣiye-i Ḥassān bin Ṣābit Ṣāᶜir-i Resūlullāh Ṣallallāhu ᶜAleyhi ve Sellem 292
Velehu 294
BU MAṬLAB-I AᶜLĀ ŞIFĀT-I MÜNĪFE-İ NEBEVİYYE ᶜALEYHİ EFḌALÜ'T-TAḤİYYEDEN MÜNBEṢṢE OLAN ESĀMĪ-İ SĀMİYE VE KÜNĀ-YI ᶜĀLĪYE VE NESL-İ KERĪM VE EZVĀC-I ṬĀHİRĀT VE AᶜMĀM VE ᶜAMMĀT VE AḪAVĀT-I REŻĀᶜ VE CEDDĀT VE ḪADEM Ü MEVĀLĪ-İ MUḤTEREM VE SİLĀH U DEVĀT-I VÜFŪD-I SELĀMET-MERFŪDLARI BEYĀNINDADUR 294
Ẕikr-i Esmā-i Şerīfe 294

Ẕikr-i Ḥilye-i Celīle-i Nebeviyye ᶜAleyhi Efḍalü't-Taḥiyye 298
Emmā Ṣıfāt-ı Melekiyye-i Maᶜneviyyeleri ki Ḫulḳ-ı Kerīmelerinden ᶜİbāretdür 304
Ẕikr-i Evlād-ı Emcād Rıḍvānullāhi Teᶜāla ᶜAleyhim Ecmaᶜīn 305
Ẕikr-i Ezvāc-ı Ṭāhirāt-ı Ümmehātü'l-Müᵓminīn Rıḍvānullāhi Teᶜālā ᶜAleyhim Ecmaᶜīn 313
Bu Maḳāle-i Müşgīn-Külāle Aᶜmām ve ᶜAmmāt ve Aḫavāt-ı Reżāᶜa ve Ceddāt-ı Nebeviyye Beyānındadur 325
Bu Ḳażiyye-i Marżiyye Ḫuddām u Mevālī-i Kirām ve Küttāb ve Resūlān ve Müᵓeẕẕinān ve Şuᶜarā ve Ḥārisān-ı Nübüvvet-Penāhī Beyānındadur 329
Bu Defter-i Zerrīn-Nigār Ḫāṣṣa-i Hümāyūn-ı Nebeviyye Olan Edevāt-ı Kārzār ve Merākib-i Ṣabā-Reftār Beyānındadur ki Ẕikr Olunur 333
BU TAᶜBĪR-İ DİL-ĀRĀ ĀB-RŪY-I HER DÜ SERĀ BĀᶜİŞ-İ RĀBIṬĀ-İ ZĪR U BĀLĀ ᶜALEYHİ EFḌALÜ'T-TEḤĀYĀ ḤAŻRETLERİNÜN BAᶜŻI FEŻĀYİL-İ ZĀHİRELERİ BEYĀNINDADUR 336
Fażīlet-i Ūlā 337
Fażīlet-i Dūyüm 338
Fażīlet-i Siyyūm 338
Fażīlet-i Çehārüm 339
Fażīlet-i Pencüm 339
Fażīlet-i Şeşüm 340
Fażīlet-i Heftüm 340
Fażīlet-i Heştüm 341
Fażīlet-i Nühüm 341
Fażīlet-i Dehüm 342
Fażīlet-i Yāzdehüm 342
Faẕīlet-i Devāzdehüm 342
Faẕīlet-i Sīzdehüm 343
Faẕīlet-i Çārdehüm 343
Faẕīlet-i Pānzdehüm 343
Faẕīlet-i Şānzdehüm 343
Faẕīlet-i Hafdehüm 343
Faẕīlet-i Hijdehüm 344
Faẕīlet-i Nūzdehüm 344
Faẕīlet-i Bīstüm 344
BU ᶜİBĀRET-İ DİL-ĀRĀ BAᶜŻI MUᶜCİZĀT-I DİL-GÜŞĀY-I ḪAYRÜ'L-VERĀ BEYĀNINDADUR 344
Ez-cümle-i Muᶜcizāt-ı Sāyire 348
Muᶜcize-i Evvel 348
Muᶜcize-i Dūyum 349
Muᶜcize-i Siyūm 350
Muᶜcize-i Çehārüm 350

Mucize-i Pencüm 352
Mucize-i Şeşüm 354
Mucize-i Heftüm 354
Mucize-i Heştüm 356
Mucize-i Nühüm 357
Mucize-i Dehüm 359
Mucize-i Yāzdehüm 359
Mucize-i Devāzdehüm 360
Mucize-i Sīzdehüm 360
Mucize-i Çārdehüm 361
Mucize-i Pāzdehüm 362
Mucize-i Şānzdehüm 362
Mucize-i Heftehüm 363
Mucize-i Hijdehüm 364
Mucize-i Nūzdehüm 365
Mucize-i Bīstüm 366
BU MAḲĀLE-İ FAṢLÜ'L-ḪİṬĀB İcTİRĀF-I ḲUSŪR VE BĀRGĀH-I cİZZETE REFc-İ RUḲcA-İ NİYĀZ İLE ḪĀTİME-İ KİTĀBDÜR 367
SONUÇ 375
KAYNAKÇA 377
İNDEKS 385
TIPKI BASIM (N NÜSHASI) 394

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1: Siyer Kitâplarının Yüzyıllara Göre Dağılımı 3

Tablo 2: Eserdeki Târîhî ve Dînî Referanslar 30

Tablo 3: Eserde Şiirleri İktibâs Edilen Şâirler 30

Şekil 1: Nüsha Şeceresi 80

Tablo 4: Transkripsiyon Alfabesi Tablosu 98

KISALTMALAR

bk.	Bakınız
C	Cilt
Çev.	Çeviren
Ed.	Editör
Haz.	Hazırlayan / Düzenleyen
Hz.	Hazreti
IRCICA	İslâm Konferansı Teşkilatı Târîh, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi
İÜK	İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi
K	Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi, Arşiv No. 930-4, **Dürretu't-Tâc fî-Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc Zeyli,** 1718, Müstensih: Süleyman bin Şahbâz el-Berber.
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MEBGS	Milli Eğitim Bakanlığı ve Gençlik Spor Bakanlığı
N	Nuruosmanıye Kütüphanesi, Arşiv No. 3351-3, **Zeylüz-Zeyl-Ala Siyer-i Veysî,** 1696.
NO	Nuruosmaniye Kütüphanesi, Arşiv No. 3309, **Zeylü'z-Zeyl Ala-Siyer-i Veysî**, 1726-27, Müstensih: Abdurrahman Eşref.
No.	Numara
ö.	Ölüm Târîhi
S	Sayı
s.	Sayfa
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
SYEK	Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TDVİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TSMK	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
TY	Türkçe Yazmalar
vr.	Varak
Yay.	Yayını, Yayınları, Yayınevi
yy.	Yüzyıl

GİRİŞ

TÜRK EDEBİYÂTINDA SİYER

Türk İslâm Edebiyâtında Hz. Peygamber doğumu, isimleri, şemâili, sûreti, mucizeleri, mirâcı, gazaları, hicreti, şefâati ve hadîs-i şerîfleriyle şâirlerin en çok mürâcaat ettiği şahsiyettir. Edebiyâtımızda sadece Peygamber Efendimiz'e has; Esmâ-i Nebî, Sîre (Siyer), Mevlid, Mi'râc-nâme, Mu'cizât-ı Nebî, Gazavât-ı Resûl, Hilye, Şemâil, Hicret-nâme, Şefâat-nâme, Kırk Hadîs, Yüz Hadîs ve Bin Hadîs gibi türler oluşmuştur.[1]

Siyer, sîret kelimesinin çoğulu olup sözlük anlamı olarak "davranış, hal, yol, âdet, bir kimsenin ahlâkı, seciyesi ve hayât hikâyesi" gibi ma'nâlara gelir. Sîret Kur'ân-ı Kerîm'de Tâhâ 20/21'de "hâl ve şekil" ma'nâsında sadece bir yerde geçmektedir. Sîret ve siyer Peygamber Efendimiz'in hayâtı, onun hayâtını ele alan ilim dalı ve bu alanda yazılmış eserler için terim anlamlı olarak kullanılmıştır. "Mağzât" kelimesinin çoğulu olan "meğazî" ise "Savaş meydânı, savaş ve savaş hikâyeleri" ma'nâsında olup Peygamber Efendimiz'in gazve ve seriyyelerinin târîhine ve bu konuda yazılmış eserlere isim olmuş, siyer kelimesinin eş anlamlısı şeklinde hem müstakil bir hâlde hem de siyerle birlikte kullanılmıştır.[2]

Hadîs, Siyer, Meğazî, Şemâil ve Delâil, konusu bakımından doğrudan doğruya Peygamber Efendimiz'i anlatan ve onun bazı yönlerini ele alan ilim dalları olarak sıralanır. Peygamber Efendimiz'i beşerî açıdan ele alan, yaşayışını ve şahsî hayâtını

[1] Bilal Kemikli, Türk İslâm Edebiyâtı Giriş, Emin Yay., Bursa 2010, s. 117.
[2] Mustafa Fayda, "Siyer ve Meğâzî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2009, C 37, s. 319.

anlatan ilim dalına "Şemâil" adı verilmiştir. Peygamber Efendimiz'in nübüvvetini ispatlamak için "delâilü'n-nübüvve, a'lâmü'n-nübüvve, beşâirü'n-nübüvve, isbâtü'n-nübüvve, tesbîtü delâili'n-nübüvve" gibi isimlerle birçok eser yazılmıştır.[3] Peygamber Efendimizin yazı ile tarif ve tavsifine "Hilye-i Şerif" denmektedir. Hilyeler Peygamberimizin vasıflarını ve güzelliklerini anlatan eserler olup münferit bir eser şeklinde bulunanlar yanında Mi'râciye ve Mevlidler içinde yer alan Hilyeler de vardır.[4] Bu konuda İmâm Tirmizî'nin *eş-Şemâilü'n-Nebeviyye* adlı eseri bu türden eserlerin temel kaynağıdır.[5] Mi'râc göğe çıkma anlamına gelir. Peygamber Efendimiz'in mi'râcından bahseden eser veya bu münâsebetle yazılan parçalara Mi'râciye denir.[6]

İslâmî edebiyâtın diğer türleri gibi, Siyer-i Nebî kitâpları da Türk edebiyâtında genellikle ilk ürünlerini 14. yüzyılın ikinci yarısında vermeye başlamıştır. Bu târîhten önce siyer kitâpları yazılmış olsa bile günümüze gelebilmiş değillerdir.[7]

Türklerin Siyer alanında kendi dillerinde ilk eseri ne zaman yazdıkları tam olarak bilinmemektedir. Diğer dînî türlerde olduğu gibi İslâm dîniyle ilgili ilk bilgiler Farsça eserlerin çevirilerinden elde edilmiştir. Türkler Arapça veya Farsça siyerlerin satırlararası çevirisi yapmış olabileceği gibi, müstakil Türkçe siyerler de yazmış olabilir[8] ancak; Türk edebiyâtında siyer konusunda ilk eser veren şâir, 14. yüzyılda yaşamış asıl adı Mustafa bin Yusuf bin Ömer olan Erzurumlu Mustafa Darîr olarak bilinir.[9] Bu eser gözleri görmeyen Darîr'in Memlük sultânlarının saraylarında kendisine Arapça anlatılan eserlerin Türkçe anlatılmasıyla ortaya çıkmıştır. Yazıcıoğlu Mehmed'in *Muhammediyye*[10] adlı eseri de *Meğaribü'z-Zamân*'ın Peygamber Efendimiz'le ilgili kısmının Türkçeye manzûm çevirisinden meydâna gelmiştir.

---

[3] Fayda, **Siyer ve Meğâzî**, s. 323.
[4] Necla Pekolcay ve Selçuk Eraydın, **İslâmî Türk Edebiyâtı**, İrfan Yay., İstanbul 1976, s. 198-199.
[5] Kemikli, **Türk İslâm Edebiyâtı Giriş**, s. 124.
[6] Pekolcay, **İslâmî Türk Edebiyâtı**, s. 178.
[7] Massad Süveylim Ali el-Shaman, "**Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**", (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara 1982), s. XXXVIII.
[8] Seyfettin Erşahin, "Türklerin Hz. Muhammed Hakkındaki İlk Bilgi Kaynaklarından Kısas-ı Enbiyalar: Kısas-ı Ragbuzi Örneği." **Diyanet İlmi Dergi**, 2003, s. 197-198.
[9] H. İbrahim ŞENER ve Âlim YILDIZ, **Türk İslâm Edebiyâtı**, Rağbet Yay., İstanbul 2010, s. 164.
[10] Yazıcıoğlu Mehmed, **Muhammediyye (Kitâb-ı Muhammediyye)**, Âmil Çelebioğlu (Haz.), 4 Cilt, Tercüman Gazetesi Yay., İstanbul

Süleymân Çelebi'nin *Mevlid*'i bütün Osmanlı İmparatorluğunda halkın siyeri sevmesi için çok önemli bir âmil olmuştur.[11]

Türkçe Siyer hususuda Darîr'den sonra en önemli eser Veysî'nin Siyeri'dir. Bu eser doğrudan Türkçe te'lif edilmiş ilk eserdir. Daha önce yazılan eserler Arapça ve Farsçadan tercüme edilmiştir.[12] Veysî'nin yarım kalan eserini daha sonra Nâbî iki zeyille tamamlamaya çalışmış ancak bunu tamamlamak Nazmî-zâde'ye nasip olmuştur. Bu sebeple Nazmî-zâde'nin üzerinde çalıştığımız bu eseri çok önemlidir.

Türkçe siyer kitâplarının diğer türlere göre az gibi görünmesinin sebebi Mevlid manzûmelerinin, Mi'râciye, Ahmediye, Muhammediye gibi siyer kollarından olan eserlerin aslında başlı başına birer Siyer kitâbı olması ve halkın bunlara fazlaca rağbet göstermesidir. Ayrıca Darîr'in eserinin etkisinin asırlarca etkisini göstermesidir.[13]

20. yüzyılın başına kadar tespit edilen Türkçe Siyer kitâpları kırk kitâba yakındır. Bunlardan dokuz tanesi Arapça olan dört siyer kitâbının muhtelif çevirisidir. Beş tanesi de Farsça üç siyer kitâbının çevirisidir. Yirmi üç eser doğrudan Türkçe te'lif edilmiştir. Bunlardan yedi tanesi manzûm; diğerleri mensûr ve manzûm-mensûr karışıktır.[14]

Tablo 1: Siyer Kitâplarının Yüzyıllara Göre Dağılımı[15]

Yüzyıl	**Sayı**
14. yy.	1
15. yy.	7
16. yy. sonu 17. yy. başı	7
17. yy.	3
18. yy. sonu 19. yüzyıl başı	9
19. yy. sonu 20. yy. başı	10
Târîhi Belli Olmayan	3

[11] Mustafa Uzun, "**Türkçe Siyer Kitapları**", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2009, C 37, s. 324.
[12] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. XXXVIII.
[13] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. XXXIX.
[14] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. XL.
[15] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. XL.

1. TÜRK EDEBİYÂTINDA SİYER TÜRÜNDE KALEME ALINMIŞ TERCÜME VE TE'LİF SİYER KİTÂPLARININ BAZILARI[16]

1) Akvemü's-Siyer: Yûsuf Suâd tarafından yazılmıştır. 1. cildi 1327/1909 yılında İstanbul'da Yeni Osmanlı Matbaası'nda 496 sayfa olarak basılmıştır. *İkinci cildin basılıp basılmadığı bilinmemektedir.*[17]

2) Akvemü'l-Vesâil fî-Tercemeti'ş-Şemâil: Tirmizî'nin *Eş-Şemâilü'n-Nebeviyye* adlı eserinin tercümesidir. Bu tercümeyi Ahmed bin Hayreddîn İshâk el-Bursevî (öl. 1120/1708) yapmıştır. Eser, 1111/1699 yılında tamamlanmıştır. 1287/1870, 1322/1904 ve 1326/1908 yıllarında İstanbul'da basılmıştır. Yazma nüshaları Veliyüddîn Kütüphanesi No. 514; Esad Efendi No. 732'de bulunmaktadır.

3) Evsâf ve Mu'cizâtü'n-Nebî: Ubeydî (?) adlı biri tarafından yazılmıştır. Eserin ikinci baskısı Ahmed Cevdet tarafından 1313/1895 yılında İstanbul'da İkdam Matbaası'nda 28 sayfa olarak basılmıştır.

4) el-Evfâ fî-Tercemeti'l-Vefâ veya **fî-Fezâili'l-Mustafâ**[18]**:** Mirzâ-zâde Ahmed Neylî (öl. 1161/1747) tarafından tercüme edilmiştir. Ebü'l-Ferec İbnü'l-Cevzî'ye ait *el-Vefâ bi-Ahvâli'l-Mustafâ* adlı eserin tercümesi olup 1154/1741 yılına ait yazması Beyazıt Devlet Kütüphanesi No. 5266'da kayıtlıdır.[19] Diğer yazma nüshaları, Kılıç Alî Paşa No. 738; Hâlet Efendi No. 66; Nuruosmaniye No. 736'da kayıtlıdır.

5) Terceme-i Ravzatü'l-Ahbâb fî-Siyeri'n-Nebiyyi ve'l-Âli ve'l-Ashâb: Benli-zâde lakabıyla bilinen Mahmûd el-Mağnisavî'nin (öl. 1140/1727) Farsçadan

---

[16] Bu kısımda anılan liste Mehmet Atalay'ın İslâmî Edebiyât dergisindeki makalesinden alınmıştır. Ayrıca dipnot verilmeyecektir. bk. Mehmet Atalay, "Türk Edebiyâtında Siretü'n-Nebeviyye", **İslâmî Edebiyât**, Mayıs-Haziran 1994. S 24, s. 61-64.

[17] Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 325.

[18] Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 325.

[19] Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 325.

Türkçeye naklettiği bu eser, üç bölümden oluşur. Birinci bölüm, Peygamber Efendimiz'in sîretindenden bahseder. İkinci bölüm, Dört Halîfe'nin hayâtını anlatır. Üçüncü bölüm ise, Hz. Hasan ve Hüseyin'in hayâtlarını, Emevî ve Abbâsî halîfelerini kapsar. Tercümesi 1104/1692'de tamamlanan eser, 1168/1754'te İstanbul'da üç cilt olarak basılmıştır. Yazma nüshaları, Esad Efendi No. 211; TSMK Revan 1384 ve 1388'de kayıtlıdır.

6) Tercüme-i Siyer-i Kâzerûnî: Üç mütercim tarafından Farsçadan Türkçeye çevirilmiştir:

A) Tercüme-i Siyer-i Kâzerûnî veya **Sahâifu'l-İber ve Letâifü's-Siyer**: Muhammed bin Mes'ûd el-Kâzerûnî'nin *el-Müntekâ min-Siyeri'n-Nebî el-Mustafâ* adlı kitâbının tercümesidir. Bir nüshası TSMK Emanet Hazînesi No. 1173'te kayıtlıdır.[20] Ahmed Veysî-zâde el-İznikî'ye ait olan bu tercüme, 1003/1594'te tamamlanmıştır.

B) Eserin ikinci tercümesi, IV. Murâd zamânında Muhammed Kara Çelebi'nin talebelerinden olup kendini *Tilmîz-i Muhlis* diye tesmiye eden şahsa aittir. Eserin nüshaları TSMK Emanet Hazînesi No. 1159 ve No. 1161'de kayıtlıdır.

C) Son tercüme ise Abdülazîz Kara Çelebi-zâde'ye (öl. 1068/1657) aittir. *IV. Murâd'a ithaf edilmiştir.*[21] Yazma nüshaları, Ayasofya No. 3242; Esad Efendi No. 3242; el-Hamîdiyye No. 923; Ârif Hikmet No. 21/242'de kayıtlıdır.

7) Tercemetü Sîreti'n-Nebî veya **Tercemetü'd-Darîr ve Takdîmetü'z-Zahîr:** İbni Hişâm'ın Sîreti'nin tercümesidir. Mustafâ bin Yûsuf bin Ömer el-Erzenerrûmî ed-Darîr tarafından tercüme edilmiştir. Kendisi Erzurum'da kadılık yapmıştır. Mısır'a göçmüş ve Memlûk sultânlarının hizmetine girmiştir. Memlûk Sultânı Seyfettin Berkûk'a (öl. 801/1398) takdîm ettiği bu tecümeyi, 790/1387 yılında tamamlamıştır. Daha sonra siyer alanında kitâp yazan Türklerin çoğu bu eserden faydalanmıştır. Doğu ve Batı'daki birçok kütüphanede yazmaları bulunmaktadır.

[20] Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 325.
[21] Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 325.

Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye No. 121; Nuruosmaniye No. 3348; Fâtih No. 4271, 4374, 4396 ve 4404 bunlardan birkaçıdır.

8) Tercemetü'ş-Şifâ fî-Şemâili Sâhibi'l-İstifâ: Muhammed Lübbî'ye (öl. 1166/1752) ait olan bu tercüme, 1161/1747 yılında tamamlanmıştır. Yazma nüshaları, Kütahya No. 1345; Berlin No. 1635 or. oct.'de kayıtlı bulunmaktadır.

9) Tercemetü'ş-Şemâili'n-Nebeviyyeti: Muhammed el-Akkermânî (?) tarafından tercüme edilmiştir. Yazma nüshaları, Millet Kütüphanesi Şer'iyye No. 87/5; Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye No. 9106'de bulunmaktadır.

10) Terceme-i Şevâhidü'n-Nübüvve li-Takviyeti Yakîni Ehli'l-Fütüvve

A) Bu eser, şâir Abdurrahmân Câmî'nin (öl. 898/1492) *885/1480'de Farsça te'lif ettiği Şevâhidü'n-nübüvve*[22] adlı Farsça eseri olup, Lâmiî Çelebi bin Muhammed bin Osmân (öl. 938/1531) tarafından Türkçeye çevirilmiştir. Yazma nüshaları, TSMK Ahmet No. 3067 ve Emanet Hazînesi No. 1178; Hâlet Efendi No. 185; Fâtih No. 4275'te bulunmaktadır. Erdem Can Öztürk'ün yayınlanmış bir doktora tezi bulunmaktadır.[23]

B) Bu eser, Halîmî adıyla şöhret bulmuş Abdülhalîm bin Muhammed bin Nûrullâh Ahî-zâde (öl. 1013/1604) tarafından da tercüme edildi. *Nevâhidü'l-Fütüvve fî-Tercemeti Şevâhidi'n-nübüvve*[24] adıyla da anılır. Tercüme 1009/1600 yılında tamamlanmıştır. Müellif hattı SYEK Fâtih No. 4275'te kayıtlıdır.[25] Diğer Yazmaları, Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye Türk Târîhi No. 119; Lâleli No. 2024; Köprülü No. 722 ve 1062'de kayıtlıdır.

11) Terceme-i Meâricü'n-Nübüvve fî-Medârici'l-Fütüvve: Molla Miskîn lakaplı Muînüddîn Muhammed el-Ferâhî (öl. 910/1504) tarafından Farsça yazılan bu eseri ilk defâ Celâl-zâde Mustafâ Çelebi (öl. 975/1567) tercüme etmiştir. Celâl-zâde

---

[22] Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 324.
[23] Erdem Can Öztürk, **Lami'î Çelebi'nin Şevâhidü'n-Nübüvve Tercümesi (İnceleme - Tenkitli Metin - Dizin)**, Gece Kitaplığı Yay., Ankara 2015.
[24] Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 324.
[25] Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 325.

bu tercümeyi 959/1551 yılında Kânûnî Sultân Süleymân zamânında tamamlamıştır. Yazma nüshaları, Millet Kütüphanesi Alî Emîrî No. 1131; Fâtih No. 4289; TSMK H. 1229'da kayıtlıdır.

Eserin diğer tercümesi Altıparmak veya İbnü'l-Çukrukçu diye de bilinen Muhammed bin Muhammed el-Üskübî'ye (öl. 1033/1623) aittir. Altıparmak'ın bu tercümesi bazen, "*Delâil-i Nübüvvet-i Muhammedî ve Şemâil-i Fütüvvet-i Ahmedî*" diye de adlandırılmaktadır.[26] Yazma nüshaları, Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye Türk târîhi No. 87, 237 ve 278 'de kayıtlıdır. Eser üzerinde M. Faruk Gürtunca[27] ve Turgut Ulusoy'un[28] çalışmaları bulunmaktadır.

12) Terceme-i Mevâhibü'l-Ledünniyye bi'l-Minehi'l-Muhammediyye: İmâm-ı Kastallânî'nin bu eseri iki defa tercüme edilmiştir. Birincisi Bâkî mahlaslı meşhûr Türk şâiri Abdülbâkî bin Muhammed (öl. 1008/1599) tarafından tercüme edilmiştir. Eserin tercümesini 986/1578 yılında bitiren Bâkî, ona *Meâlîmü'l-Yakîn fî-Sîreti Seyyidi'l-Mürselîn* adını vermiştir. Bu kitâp İstanbul'da, birincisi 1322/1904, ikincisi 1326/1908 yıllarında Matbaa-i Âmire'de iki cilt hâlinde basılmıştır. Yazmaları TSMK B. 257, B. 258, B. 259, B. 488'de bulunmaktadır. Eser, Necip Fazıl Kısakürek tarafından *Gönül Nimetleri* adıyla 1967'de İstanbul'da ve *İhsan Uzungüngör* tarafından *Mevâhib-i Ledünniyye* adıyla 1972'de yine İstanbul'da sâdeleştirilerek yayımlanmıştır.[29]

İkinci tercüme Mahmûd el-Mağnisavî'ye aittir. Yazma nüshaları, Konya Müzesi No. 1170; TSMK Revan 319'da mevcuttur. Ramazan Balcı'nın[30] bu eser üzerinde yayımlanmış bir çalışması bulunmaktadır.

---

[26] Bu eseri Mustafa Uzun, Celâl-zâde Mustafa Çelebi'ye ait gösterir bk. Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 325.

[27] Altıparmak Mehmed Efendi, **Peygamberler Târîhi**, M. Faruk GÜRTUNCA (Çev.), Huzur Yay., İstanbul 2015.

[28] Muhammed bin Muhammed el-Üskübî, **Altıparmak İslâm Târîhi Delail-i Nübüvvet-i Muhammedî ve Şemail-i Fütüvvet-i Ahmedî**, İ.Turgut Ulusoy (Haz.), Hisar Yay., İstanbul 1984.

[29] Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 325.

[30] Benli-zâde Mahmûd Efendi, **Sevgilinin Bahçesi - Hz. Muhammed'in Hayatı (Ravzatu'l - Ahbâb),** Ramazan Balcı (Haz.), Gelenek Yay., İstanbul 2005.

13) Hilye-i Hâkânî: Eser şâir Muhammed Hâkânî (öl. 1015/1606) tarafından mesnevî tarzında yazılmıştır. Eser, Anadolu halkı arasında meşhûr olup İstanbul'da birkaç defa basılmıştır (1264/1847, 1307/1889). Birçok kütüphanede yazma nüshaları vardır. İskender Pala[31], Numan Külekçi[32], Mehmet Atalay[33] bu eser üzerine yaptıkları çalışmaları yayınlamışlardır.

14) Huneyniyye: Huneyn Gazvesi'ni anlatan bir manzûmedir. Eseri, Vezir Muhammed Râğıb Paşa (öl. 1176/1762) nazmetmiştir. Eserin yazma nüshaları, Berlin No. 3056 or. oct.; TSMK Emanet Hazînesi 1468, Y. 3984; SYEK Esad Efendi Nr. 2258/3, 339; İÜK TY Nr. 2593, 3167, 3186'da bulunmaktadır.

15) Hayât-ı Hazret-i Muhammed: Lutfullâh Ahmed tarafından yazılmıştır. 3. baskısı 3 cilt hâlinde 1332/1913 yılında İstanbul'da Matbaa-i Şems Matbaası'nda basılmıştır.

16) Hülâsatü'l-Vefâ fî-Şerhi'ş-Şifâ: İbrâhîm Hanîf (öl. 1189/1775) tarafından yazılmıştır. Eser, Kadı İyâz'ın (öl. 544/1149) *Kitâbü'ş-Şifâ bi-Ta'rîfi Hukûki'l-Mustafâ* adlı eserinin bir şerhidir. 1257/1841 yılında 747 sayfa olarak Bulak'ta, 1313-1317/1895-1899 yıllarında dört cilt hâlinde İstanbul'da basılmıştır. Bazı yazmaları, Hüsrev Paşa No. 32; Fâtih No. 2837; Hamîdiyye No. 329, 330; İÜK TY No. 9304'te kayıtlıdır.

17) Dürretü't-Tâc fî-Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc: Üveys bin Muhammed Alaşehirli el-Üskübî (öl. 1037/1627) tarafından yazılmıştır. Veysî eserini Arapça ve Farsça karışımı muğlak ve ağır bir üslûpla yazmıştır. Buna rağmen eser büyük bir ilgi görmüştür. Veysî, eserini Mekkî ve Medenî isimleriyle iki bölüme ayırmış ve eseri Bedir Gazvesi'ne kadar ilerletmiştir. Onun bu eserini kendisinden sonra gelen söz ustaları tamamlamıştır. Eser, 1245/1829 yılında 2 cilt olarak Bulak'ta, 1286/1869 yılında 350 sayfa olarak İstanbul'da basılmıştır. Eserin yazmaları Doğu ve Batı

---

[31] İskender Pala, **Hilye-i Saadet**, TDV Yay., Ankara 1991.
[32] Numan Külekçi, **Hilye Hakanî Mehmed Bey**, Atatürk Üniversitesi Yay., Erzurum 1988.
[33] Mehmet Atalay, "Hâkânî ve Hilye'si I", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 1991, 5/I, s. 29-49 ve Mehmet Atalay, "Hâkânî ve Hilye'si II", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 1991, 5/II, s. 33-58.

kütüphanelerinin büyük bir kısmında mevcuttur. Bunlardan bazıları: Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye Târîh No. 55; Ârif Hikmet No. 242/36, 242/37; Aşir Efendi No. 800/2; Şehid Alî Paşa No. 1896; Fâtih No. 4403.

Dürretü't-Tâc üzerine Zeyl Yazanlar

Nâbî olarak tanınan Türk şâiri Yûsuf er-Rehâvî'nin (öl. 1124/1712) yazdığı zeyl, Benî Kaynuka Gazvesi ile başlayıp Mekke'nin fethine kadar devam eder. Bu zeyl, Zeyl-i Siyer-i Veysî diye adlandırılır. 1248/1832 yılında 268 sayfa olarak Bulak'ta basılmıştır. Yazmaları, Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye Türk Târîhi No. 169, No. 218; Esad Efendi No. 443/1; Âtıf Efendi No. 1751; Ârif Hikmet No. 242/42'de kayıtlıdır.

Nâbî, yirmi yıl sonra eserini hicretin dokuzuncu senesine kadar ilerletmiştir. Bu ikinci zeylin ismi, Zeyl-i Zeyl-i Nâbî olup, bazen müstakil olarak, bazen de birinci zeyl ile birlikte bulunur. Bazı yazmaları, Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye Türk Târîhi No. 46, Türk Târîhi No. 164; Hâlet Efendi No. 732; Esad Efendi No. 2350 ve 2443'te bulunmaktadır. Dicle Üniversitesi'nden Abdulsamet Özmen tarafından bu iki zeyil üzerine doktora çalışması yapılmıştır.[34]

Nâbî'den sonra, Türk yazarı Nazmî-zâde Murtazâ el-Bağdâdî, *Dürretü't-Tâc fî-Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc* adlı kitâbı tamamlamıştır. Üzerinde çalıştığımız eser Nazmî-zâde'nin bu eseridir. Eserin çok sayıda yazmaları mevcuttur. Kitâbın yazma nüshaları için çalışmamızın "Nüsha Tasnîfi" bölümüne bakınız.

Nev'î-zâde Atâî de (ö. 1045/1635) *Dürretü't-Tâc'*a zeyil yazmıştır. Bu Zeyil, Bedir Gazvesi'nden sonraki bazı gazâ ve olayları anlatır. Eser yazarın ölümü üzerine yarım kalmıştır. Eserin yazma nüshaları şunlardır: Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Nr. 352/ 1; SYEK Esad Efendi Nr. 2398; İÜK TY Nr. 2528/ 1; TSMK Revan Köşkü Nr. 1377/4, 2035/2; Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi İsmail Saib Sencer, I, Nr. 578/2.[35]

---

[34] Abdulsamet Özmen, "**Nâbî'nin Siyer-i Veysî'ye Yazdığı Zeyiller**", (Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi SBE, Diyarbakır 2015).

[35] Mustafa Erkan, "Dürretü't-Tâc", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1994, C 10, s. 33-34.

Tıflî Ahmed Çelebi (öl. 1255/1839?) Nâbî ve Nazmî-zâde'yi eleştirerek kaleme aldığı zeylinde, Nâbî ve Nazmî-zâde'nin eserlerinde anlatmadığı veya yeterince aydınlatılamayan olaylara değinmiştir. Yer yer beyitlerle süslenen ve Veysî'nin üslûbuyla kaleme alınan bu zeylin bilinen tek yazma nüshası Medine Ârif Hikmet Kütüphanesi No. 40/242'de kayıtlıdır.[36]

Koçhisârî-zâde Süleymân Tâlib tarafından 1206/1792 yılında kaleme alınan Zeyil, Nâbî'nin birinci Zeylinin Zeyli'dir. Benî Kaynukâ Gazvesi'nden Hudeybiye Antlaşması'na kadar meydana gelen olayları anlatmıştır. Eserin bilinen tek yazma nüshası Berlin Kraliyet Kütüphanesi MS Or. oct. Nr. 1049'da kayıtlıdır.[37]

Bosnalı Abdülkerim Sâmi Efendi'nin (öl. 1096/1684) Dürretü't-Tâc'a bir zeyil yazdığı Sicill-i Osmanî ve Osmanlı Müellifleri'nde zikredilmekteyse de eserin bugüne kadar herhangi bir nüshasına rastlanmamıştır.[38]

Râgıb Paşa'nın (öl. 1176/1763) Huneyn Gazvesi'yle ilgili *Huneyniyye* adlı eseri de Siyer-i Veysî'ye zeyil olarak değerlendirilmiştir.[39] Eserle ilgili bilgi daha önce verildiği için burda tekrar zikretme gereği görmedik.

18) ed-Dürretü'l-Asmâ' fî-Beyânı Ebhâ'l-Esmâ': İbrâhîm Hanîf'in (öl. 1217/1802), Peygamber Efendimiz'in isimleri hakkında yazdığı bir eserdir. Bir yazması, TSMK 1304'te bulunmaktadır.

19) Er-Risâletü'ş-Şemâiliyye: Muhammed Sa'düddîn Efendi ibni Hasan'a ait olan bu eser Sultân III. Murâd zamânında te'lif edilmiştir. Yazmaları, TSMK Revan 2002; Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye No. 6230'da mevcuttur.

20) Ravzatü's-Safâ veya **Tercüme-i Şeceretü'n-Nebevî**: Süleymân Nahîfî'nin (öl. 1151/1738), Peygamber Efendimiz'in soyu hakkında kaleme aldığı bir manzûmedir. Yazma nüshası, Hamîdiyye No. 252'dedir.

---

[36] Erkan, Dürretü't-Tâc, s. 34.
[37] Erkan, Dürretü't-Tâc, s. 34.
[38] Erkan, Dürretü't-Tâc, s. 34.
[39] Erkan, Dürretü't-Tâc, s. 34.

21) Silsiletü's-Safâ li-Muhammed el-Mustafâ: Harputlu Yûsuf Şükrî bin Osman tarafından yazılan eser 1287/1870 yılında Bulak'ta 93 sayfa olarak basılmıştır.

22) Siyer-i Celîle-i Nebeviyye: İzmirli İsmail Hakkı tarafından yazılmıştır. 1332/1913 yılında İstanbul'da, Tevsî-i Tıbâat Matbaası'nda 16+164 sayfa olarak basılmıştır.

23) Siyer-i Nebî: Muhammed Ziyâ tarafından yazılmıştır. 1926 yılında İstanbul'da Orhaniye Matbaası'nda 191 sayfa olarak basılmıştır.

24) Siyer-i Nebî: Hakkı (?) adlı birisi tarafından yazılmıştır. 1305/1887 yılında İstanbul'da 59 sayfa olarak basılmıştır.

25) Siyerü'n-Nebî: Abdullâh Âtıf tarafından yazılmıştır. 1338/1919 yılında İstanbul'da Evkâf-ı İslâmiyye Matbaası'nda 396 sayfa olarak basılmıştır. *Oldukça hacimli bir eserdir.*[40]

26) Sîretü'n-Nebî: Bu eser, Şâir Abdülbâkî Ârif Efendi'nin (öl. 1125/1713) manzûm bir eseri olup basılmamıştır. Yazarın ölümü üzerine yarım kalan eseri yazarın damadı Fâiz Efendi tamamlamıştır. Fâiz Efendi'nin yazdığı bir nüsha SYEK Hüsrev Paşa No. 414'te kayıtlıdır. Vak'anüvis Râşid Efendi siyerin kendi devrinde çok beğenildiğini yazmıştır.[41] Yazma nüshaları, Ârif Hikmet No. 242/58 ve 242/60; Nuruosmaniye No. 3310, 3336, 3337; Hamîdiye No. 954'te kayıtlıdır.

27) Siyerü'n-Nebî: Yazarı bilinmemektedir. Tek yazma nüshası Nuruosmaniye No. 3347'de kayıtlıdır.

28) Siyerü'n-Nebî: Bu eser manzûm olup şâir Ahmedî Tacüddîn İbrâhîm'e (öl. 815/1412) atfedilmiştir.[42]

---

[40] Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 325.
[41] Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 325.
[42] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. XLVIII.

29) Siyerü'n-Nebî: İbrâhîm Hanîf Efendi'nin 1204/1789 yılında yazdığı bu eser manzûmdur. Yazma nüshaları, Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye târîh bölümü No. 23; Berlin No. 2908 or. oct.; TSMK Emanet Hazînesi 1156 ve H. 1244'te bulunmaktadır.

30) Siyerü'n-Nebî: Muhammed (?) adlı bilinmeyen biri tarafından yazılmıştır. Muhtemelen hicrî 10. yüzyılda yazılmış bir manzûmedir. *Yaklaşık 3000 beyittir.*[43] Yazma nüshaları, Konya No. 1169; Berlin No. 333 or. oct.; Bağdâtlı Vehbî Efendi No. 1544'tedir.

31) Siyerü'n-Nebî veya **Acâibü'l-Ahbâr fî-Ahbâri Seyyidi'l-Ahyâr:** Hakim er-Rûmî (öl. 1184/1770) tarafından yazılmıştır. Yazma nüshaları, İÜK TY No. 2378; TSMK Emânet Hazînesi 1175, Revan 1477'de bulunmaktadır.

32) Şerh-i Şemâilü'ş-Şerîfe: Bu eser, İmâm Tirmizî'nin *Şemâilü'ş-Şerîfe*'sine, Hüsâmeddîn en-Nakşibendî (öl. 1248/1832) diye meşhûr olan Hüseyin bin Muhammed bin Hasan tarafından yapılan şerhtir. 1254/1838 yılında Bulak'ta basılmıştır.

33) Şerh-i Manzûmeti's-Sîreti'l-Halebiyye: İbrâhîm bin Mustafâ el-Halebî'nin (öl. 1191/1777) nazmettiği ve şerhettiği 63 beyitten ibâret bir manzûmedir. Arapça olan bu eserin SYEK No. 1/52'de (34 SUL-Giresun) bir yazma nüshası vardır.

Bu şerhi, Mütercim Âsım (öl. 1235/1819) diye meşhûr olan Ahmed Âsım el-Ayntâbî tercüme etmiş ve bu tercümeyi Sultân III. Selîm zamânında tamamlamıştır. Bu tercüme, Türkler arasında *es-Sîretü'l-Halebiyye* diye meşhûr olmuş ve 1248/1832 yılında 405 sayfa olarak Bulak'ta basılmıştır. Eserin yazma nüshaları, Ârif Hikmet No. 242/20; Esad Efendi No. 2299; Âtıf Efendi No. 1742; Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye Türk târîhi No. 116 ve No. 117'de bulunmaktadır.

Şerh-i Kasîde-i Halebî Tercümesi: Mehmed Efendi (öl. 1216/1801) tarafından yazılmıştır. İbrâhîmü'l-Halebî'nin *Şerh-i Nazmü's-Sire* adlı eserinin ikinci Türkçe tercümesidir. Mehmed Efendi Eserini Bağdât'ta 1216/1801 yılında

[43] Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 325.

bitirmiştir.[44] Yeniçeri ordusunda kâtip olarak çalışan Muhammed adlı meçhûl bir kişi tarafından şerh edilmiştir. yazma nüshası Britanya Müzesi'nde No. 7868 add.'de bulunmaktadır.

34) Gazavât-ı Celîle-i Peygamberî: Ahmed Refîk tarafından yazılan bu eser, Peygamber Efendimiz'in katıldığı savaşları ihtivâ eder. 1324/1906 yılında İstanbul'da Mahmûd Bey Matbaası'nda 224 sayfa olarak basılmıştır.

35) el-Fevâyihü'n-Nebeviyye fi's-Sîreti'l-Mustafaviyye: Abdülazîz Kara Çelebi-zâde (öl. 1068/1657) tarafından yazılmıştır. Yazma nüshaları, Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye Türk târîhi No. 103 ve 114; Hamîdiye No. 956; Hâlet Efendi No. 734'te bulunmaktadır.

36) Kifâyetü'l-Envâr: Kadı İyâz'ın *eş-Şifâ bi-Ta'rîfi Hukûki'l-Mustafâ* adlı eserinin, Hâfız bin Süleymân (?) tarafından yapılan bir tercümesidir. Yazma nüshası TSMK Revan 277'dedir.

37) Gül-i Sad Berg: Peygamber Efendimiz'in mucizeleri hakkında şâir Dukakin-zâde Yahya Bey'e (öl. 990/1582) ait bir manzûmedir. Yazma nüshaları, Ayasofya No. 3390; Selim Ağa No. 842'dedir.

38) Kevâkibü'l-Envâri'l-Ahmediyye fî-Esrâri'l-Mu'cizâti'l-Muhammediyye: Muhammed bin İbrâhîm bin Ahmed el-İmâdî (öl. 1120/1708) tarafından yazılmıştır. Yazma nüshası, SYEK Çorlulu Alî Paşa No. 359'dadır.

39) Levâmiü'n-Nûr: Muhammed Tevfîk Paşa tarafından yazılmıştır. İstanbul'da 1308/1890 yılında Matbaa-i Ebüzziyâ'da 124 sayfa olarak basılmıştır.

40) Mahmûdü's-Siyer: Eyüp Sabrî tarafından yazılmıştır. Eser gayet sâde bir dille yazılmış olup kaynakları da mûteberdir.[45] İstanbul'da 1287/1870 yılında Yahya Efendi Matbaası'nda 599 sayfa olarak basılmıştır.

---

[44] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. XCIV.
[45] Uzun, **Türkçe Siyer Kitapları**, s. 325.

41) Muhtasar Şemâili-i Şerîf Tercümesi: Muhammed Râif Efendi tarafından yazılmıştır. 1304/1886 yılında İstanbul'da Matbaa-i Osmaniye'de 238 sayfa olarak basılmıştır.

42) Mir'âtü's-Safâ fî-Esmâi'n-Nebî veya **Mir'âtü's-Safâ fî-Nuhbeti Esmâi'l-Mustafâ:** Müstakim-zâde Muhammed bin Süleymân (öl. 1202/1787) tarafından yazılmıştır. Yazma nüshaları, Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye No. 1908; TSMK V. 2400 ve V. 4404'te mevcuttur.

43) Mir'ât-ı Muhammediyye ve Menâkıb-i Ahmediyye: Yûsuf Suâd tarafından yazılmıştır. 1313/1895 yılında İstanbul'da Matbaa-i Âmire'de 150 sayfa olarak basılmıştır.

44) Mu'cizât-ı Nebeviyye: Cevâbî (?) tarafından yazılmıştır. Yazma nüshaları, Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye No. 9125; Konya Müzesi No. 2303'te bulunmaktadır.

45) Mi'râciyye: Şâir Nâyî Osman Dede'nin (öl. 1142/1729) manzûmesi olup, Mevlevî tarîkatı erbâbınca meşhûrdur. Yazma nüshaları, Konya Müzesi No. 1172 ve 2554'tedir.

46) Mi'râciyye: Şâir Abdülbâkî Ârif'e (öl. 1125/1713) ait manzûm bir eserdir. Yazma nüshaları, TSMK H. 1249 ve H. 1730'dadır.

47) Mevlidü'n-Nebî: Ebü'l-Hayr (?) adlı biri tarafından yazılmıştır. Yazma nüshası, Millet Kütüphanesi No. 1366'da kayıtlıdır.

48) Mevlidü'n-Nebî: Ahmed (?) adlı birisi tarafından yazılmıştır. 873-883/1468-1478 yıllarına ait bir manzûmedir. Birçok kere basılmıştır. Yazma nüshaları, İÜK TY No. 2314; Şehid Alî Paşa No. 1956'dadır.

49) Mevlidü'n-Nebî veya **Vesîletü'n-Necât:** Meşhûr Türk şâiri Bursalı Süleymân Çelebi'nin (öl. 825/1421) nazmettiği eser, Türk şiirinin en meşhûr manzûmelerinden biridir. Dînî günlerde ve câmilerde devâmlı okunagelmiştir. Birçok defa basılmış olan eserin çok sayıda yazma nüshalarından birkaçı şunlardır: Ârif

Hikmet No. 242/152; Ayasofya No. 3485; Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye No. 9900; TSMK Emanet Hazînesi 1611, 1613.

50) Manzûm Siyer-i Nebî: Amasyalı Münîrî İbrâhîm Çelebi'ye (öl. 927/1520) ait olup yedi bölümden oluşan manzûm bir eserdir. Yazma nüshaları, TSMK K. 994 ve K. 995'te kayıtlıdır.

51) Manzûm Şemâil Tercümesi: Şeyhülislâm Muhammed Esad Efendi (978-1034/1570-1624) tarafından yazılmıştır. Yazma nüshası, SYEK İbrâhîm Paşa No. 381'de kayıtlıdır.

52) Mevhibetun Seniyye Mine's-Sîreti'z-Zekiyye: Tophaneli Ahmed bin İbrâhîm (?) tarafından yazılmıştır. Yazma nüshaları, Lâleli No. 1522, 1523, 2107; Bâyezid No. 51313; Murâd Molla No. 1301; Berlin No. 2856 arşiv numaralarıyla kayıtlıdır.

53) Nüshatun Kübrâ fî-Velâdeti Hayri'l-Verâ: Zeynüddîn bin Muhammed Dede el-Erzurûmî (öl. 1146/1733) tarafından yazılmıştır. Yazma nüshaları, Murâd Molla No. 1446; Nuruosmaniye No. 3218 ve 3449'da kayıtlıdır.

54) Nazmü's-Siyer: Hâfız Muhammed Zühdî'nin mesnevî tarzıyla yazdığı bir manzûmesi olup, Peygamber Efendimiz'in katıldığı savaşları anlatır. 1324/1906 yılında Trabzon'da 219 sayfa olarak basılmıştır.

55) Hicret-nâme: Bu manzûme, Süleymân Nahîfî'ye (öl. 1151/1738) aittir. Yazma nüshası, Millet Kütüphanesi Alî Emîrî No. 1319 manzûm eserler bölümünde kayıtlıdır.

56) Vahdet-nâme-i Âlem-engîz: Ahmedî İshâk Hâcesi (öl. 1120/1708) tarafından yazılmıştır. 1302/1884 yılında İstanbul'da Mahmûd Bey Matbaası'nda 131 sayfa olarak basılmıştır. Yazma nüshaları, Hâlet Efendi No. 344; Esad Efendi No. 3539; Ayasofya No. 4813/2'de kayıtlıdır.

57) İbn Hişâm'ın Siyer-i Nebî'sinin Türkçe Tercümesi: Aydınlı Eyyup bin Halîl'in (öl. 986/1578) İbn Hişâm'ın (öl. 218/834) *Siret-i Resûlillâh* isimli eserinin Türkçeye yapılmış tek tercümesidir.[46]

58) Siyer-i Nebî: Riyâzî Mehmed bin Mustafâ (öl. 1054/1644) tarafından yazılmıştır. Riyâzî Mehmed Efendi'nin bir siyer kitâbı yazmak istediği kaynaklarda kaydedilmişse de bu eserin hiçbir nüshası bulunamamıştır. Yalnız böyle bir eserin varlığı bilinmektedir.[47]

59) Tercümetü'l-Müntehâb min-Siyeri'r-Resûl: İbrâhîm Ganim Efendi (öl. 1230/1815) tarafından yazılmıştır. Ebu'l-Hasan el-Bekrî'nin Siyeri'nden tercüme edilmiş bu küçük kitâbın mütercimi hakkında hiçbir bilgiye rastlanmamıştır.[48]

60) Siyer ve Ensâb-ı Nebî ve Menâkıb-ı Ashâb: Eserin müellifi, Mehmed Said bin Pir Osman'dır (öl. 1234/1818). Müellif hakkında bir bilgi yoktur. Bursalı Mehmed Tâhir eserin yazma hâlinde olduğunu zikretmektedir.[49]

61) Ahsenü'l-Ahbâr: Ahmed Vehbî Efendi (öl. 1235/1819) tarafından yazılmıştır. Bursalı Mehmed Tâhir Efendi'nin naklettiğine göre Ahmed Vehbî Efendi tarafından yazılmıştır.[50]

62) Manzûm Siyer-i Nebî: Abdulfettâh Şefkat Efendi (öl. 1242/1826) bu eserini, Pâdişâh III. Selim (1203-1222/1789-1807) zamânında nazmetmiştir.[51]

63) Ziyâ'ü'l-Cinân ve Şifâ'ü'l-Cenân: İbrâhîm bin Ahmed Tokâdî'nin (öl. 1255/1839) bir eseri olan bu siyer Bursalı Mehmed Tâhir'e göre yazma hâlinde bulunmaktadır.[52]

---

[46] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. LXVI.
[47] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. LXXXI.
[48] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. XCV.
[49] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. XCVI.
[50] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. XCVI.
[51] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. XCVII.
[52] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. XCVIII.

64) Siyer-i Celîle-i Nebeviyye ve Şemâ'il-i Şerîfe-i Mustafâviyye: Eserin müellifi Konyalı Hüseyin bin Tevfik'tir. 1338/1919 yılında İzmir'de neşredilmiştir.[53]

65) Ecmelü's-Siyer li-Ekmeli'l-Beşer: Aksekili Mustafâ Hakkı tarafından yazılmıştır. Eser, İzmir'de 1340/1921 yılında basılmıştır.[54]

[53] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. XCIX.
[54] el-Shaman, **Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyerinin Türkçe Tercümesi**, s. XCIX.

BİRİNCİ BÖLÜM

NAZMÎ-ZÂDE MURTAZÂ VE SİYERİ

1.1 NAZMÎ-ZÂDE MURTAZÂ (? - 1720-23?)

1.1.1 Hayâtı

Nazmî-zâde Murtazâ'nın doğum târîhi hakkında hiçbir eserde herhangi bir bilgiye rastlanmamaktadır.[55] Hayâtı hakkında yeterli bilgi yoktur. Gülşen-i Şu'arâ şâiri Ahdî'nin torunu olan Nazmî mahlaslı Bağdâtlı şâir Seyyid Alî Efendi'nin (öl. 1066/1655) oğlu olduğu bilinmektedir. Bağdât'ta dünyâya geldiği, öğrenimini Bağdat'ta bitirdikten sonra Osmanlı vâlîlerinin bazı hizmetlerinde bulunduğu ve Bağdât Hazînesi'nde "rûznâmçe halîfeliğine" kadar yükseldiği bilinmektedir.[56]

Franz Babinger[57] ve tezkîre yazarı Sâlim Efendi[58], Nazmî-zâde Murtazâ'nın, kendisi de Bağdât'ta yaşamış ve ölmüş olan kardeşi Hüseyin Nazmî-zâde (öl. 1130/1717) ile karıştırıldığını düşünürler ve sanıldığının aksine *Şerh-i Lugat-ı Târîh-i Vassâf* adlı eserin ve *Türkçe Lugat*'in kardeşi Hüseyin Murtazâ'ya ait olduğunu iddiâ ederler.[59] Joseph von Hammer, Bursalı Mehmet Tâhir[60], Mehmed Süreyyâ[61] ise bu eserlerin Nazmî-zâde Murtazâ'ya ait olduğunu yazarlar.

---

[55] Mehmet Karataş, "**Nazmî-zâde Murtezâ'nın Gülşen-i Hulefa'sının Tenkitli Transkripsiyonu**", (Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi SBE, Erzurum 2001), s. 4.
[56] Tahsin Özcan, "Nazmî-zâde Murtazâ Efendi", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2006, C 32, s. 461.
[57] Franz Babinger, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1992, s. 274.
[58] Mirzâ-zâde Mehmed Emin Sâlim, **Tezkîre-i Sâlim**, İkdam Matbabası, Dersaâdet 1315, s. 620.
[59] Babinger, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s. 274.
[60] Bursalı Mehmed Tâhir, **Osmanlı Müellifleri**, Meral Yay., İstanbul 1975, C 3. s. 111.
[61] Mehmet Süreyya, **Sicilli-i Osmanî**, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul 1996, C 4, s. 1118.

Mehmet Süreyyâ Sicilli-i Osmanî'de[62] onun İstanbul'a geldiğinden bahsetse de başka hiçbir kaynakta İstanbul'a geldiğinden bahsedilmemiştir. İbrâhîm Müteferrika'nın kurmuş olduğu matbaada Nazmî-zâde'nin Târîh-i Timur-ı Gûrkân ve Gülşen-i Hulefâ adlı eserlerinin 5. ve 7. sırada basılmış olması onun İstanbul'da tanındığını gösterir.[63] Bu durum onun İstanbul'a gelmiş olma ihtimâlini güçlendirir.

Nazmî-zâde Murtazâ Arapça ve Farsçadan yaptığı çevirilerle tanınmış olsa da aynı zamânda usta bir şâir olduğu ve şiirlerini bir Dîvân'da topladığı bilinir ancak Dîvân'ının günümüzde nerede olduğuna dâir bir bilgi bulunmamaktadır. Tezkîre yazarı Sâlim, onun Rûm diyârından (Anadolu ve özellikle İstanbul'u kastederek) uzak olmasından dolayı bazı eserlerinin buraya ulaştığından; bazılarının ulaşamadığından bahseder.[64]

Nazmî-zâde Murtazâ'nın ölüm târîhi; Joseph Von Hammer'a göre[65] 13 Receb 1132/21 Mayıs 1720, Müstensih Abdurrahman Eşref'e göre[66] 1133/1720, Bursalı Mehmed Tâhir'e göre[67] 1134/1722, Mehmet Süreyyâ[68], Franz Babinger[69] ve Vekâyiu'l-Fuzalâ adlı eserinde Nazmî-zâde Murtazâ'nın çağdaşı Şeyhî Mehmed Efendi'ye göre[70] 1136/1723 yılıdır.

Ünlü târîhçi Joseph Von Hammer Veziriâzam İbrâhîm Paşa'dan bahsederken Nazmî-zâde Murtazâ'nın hayâtı hakkında ilginç bilgiler verir: "*Veziriazam İbrâhîm Paşa, ünlü mutasavvıf ve takva sahibi Nakşibendîler şeyhi Mehmed Muid Efendi'nin ölümüne çok üzüldü; ıztırabı Halîfeler Güllerinin Bahçesi (Gülşen-i Hulefâ) adlı halîfeler târîhinin yazarı, Arabşâh tarafından yazılan Timur Târîhi'nin mütercimi Halvetî şeyhi Nazmî-zâde Efendi cariyesiyle birlikte bir hamamcı Arnavut'un ve yardımcısının kurbanı oldu (13 Receb 1132 / 21 Mayıs 1720) kâtiller hemen yakalandı*

---

[62] Süreyya, **Sicilli-i Osmanî**, s. 1118.
[63] Özcan, **Nazmî-zâde Murtazâ Efendi**, s. 461.
[64] Sâlim, **Tezkîre-i Sâlim,** s. 620.
[65] Joseph Von Hammer, **Büyük Osmanlı Tarihi** 7 (On üçüncü Cilt), Berikan/Emir/Üçdal Yay., s. 266.
[66] **Zeylü'z-Zeyl alâ-Siyer-i Veysî**, Nuruosmaniye Kütüphanesi, No. 3309.
[67] Tâhir, **Osmanlı Müellifleri**, s. 111.
[68] Süreyya, **Sicilli-i Osmanî**, s. 1118.
[69] Babinger, **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, s. 274.
[70] Şeyhî Mehmed Efendi, **Şakaik-i Nu'maniye ve Zeyilleri Vekayiü'l-Fudalâ (Cilt II-III)**, Abdulkadir Özcan (Haz.), Çağrı Yay., İstanbul 1989, s. 746.

ve asıldı. Aynı ceza yirmi beş korsanla Burunsuz lakabıyla tanınan namlı korsana da uygulandı."[71]. Franz Babinger, bu bilginin doğru olmadığını iddiâ eder.[72]

1139/1726-27 yılında Abdurrahman Eşref tarafından istinsah edilen eserin[73] başında Nazmî-zâde Murtazâ'nın bir biyografisi bulunmaktadır. Bu kopya Nazmî-zâde'nin ölümünden (öl. 1720-23?) sadece birkaç yıl sonra yazıldığına göre onunla ilgili en muteber bilgilere buradan erişmiş oluruz.

Naḫl-ı ser-sebz-i vücūdı bostān-ı Baġdād-ı behişt-ābāddan ser-zede-i ẓuhūr olup Naẓmī-zādelükle şöhret-şiʿār olan ẕāt-ı feżāʾil-diş̱ārdür. Āş̱ār-ı fıṭnat u kemāl ve cevāhir-i ḳābiliyyet-i faẕ̇l u ifżāl kān-ı cibilliyetinde merkūz olmaġla mıżmār-ı kesb-i maʿārifde kümeyt-i istiʿdādı tek u pū ve ḥalbe-i belāġatda edhem-i çāpük-reftār-ı ṭabīʿatı cüst-cū idüp merd-i meydān-ı belāġat ve yekke-süvār-ı ʿarṣa-i feṣāḥat, ʿulūm-ı ʿArabiyyede kāmil ve fünūn-ı edebiyyede fāżıl, maʿārif-i bisyār ile mevṣūf ve feżāʾil-i bī-şümār ile maʿrūf, ferīd-i zamān, kāmil-i devrān, bir merd-i nüktedān ve şāʿir-i süḫandāndur.

Eşheb-i çāpük-seyr-i ḳalemi ṣafāyiḥ-i ḫuṭūt ve erḳāmla tāzende olmaġla ḫazīne-i Baġdād rūz-nāmçesi ḫalīfeligi ile be-nām olmışdur. Nigārende-i kilk-i siḥr-āş̱ārı olan yādgārından tārīḫ-i Baġdād-ı behişt-ābād ki Gülşen-i Ḫulefā nāmıyla mevsūmdur müfid u muhtaṣar taʿbīrāt-ı münşiyāne ile bir ḫūb eserdür ve pīşvā-yı erbāb-ı inşā muḳtedā-yı aṣḥāb-ı feṣāḥat-intümā merḥūm Veysī-i siḥr-azmānuñ Siyer-i şerīf ve nusḫa-i münīflerine üstād-ı ş̱ānī ʿAzīz-i Mıṣr-ı Maʿānī erbāb-ı maʿārifüñ ser-bülendi ve aṣḥāb-ı feżāʾilüñ ercümendi merḥūm Nābī Yūsuf Efendi'nüñ Zeylü's-siyerine zeylü'z-zeyl olmaḳ üzere rişte-i taṣnīfe naẓm eyledigi leālī-i ferāʾid-i girān-bahā ki her fıḳrası ser-tırāşīde-i dest-i ḫūrdekār-ı ḫıred bir şeb-çerāġ-ı āftāb-tāb ve her saṭırı bir yāḳūt-ı şeb-tāb-ı dāġ-ı sīne-i māhtābdur.

---

[71] Hammer, Büyük Osmanlı Tarihi, s. 266.
[72] Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri, s. 274.
[73] **Zeylü'z-Zeyl alâ-Siyer-i Veysî**, Nuruosmaniye Kütüphanesi, No. 3309.

Şekerellāhu mesāʿīhu, o ser-mest-i raḥīḳ-i ʿirfān biñ yüz otuz üç ḥudūdunda curʿa-keş-i cām-ı memāt olup ʿāzim-i ravża-i cinān oldılar. Raḥmetullāhi ʿaleyhi raḥmeten vāsiʿaten.

Ol bülbül-i āteş-ṣafīrüñ ḳaṣāʾid ü ġazeliyāt ü inşāsı ve mekātib u āṯārı ṣaḥīfe-pīrāy-ı mecmūʿa-i ʿirfāndur.

Bu nusḫa-i kem-yāb ve bu ḳıṭʿa-i müsteṭāb ḳalem-i şikeste-raḳam-ı nā-çizāneden tesvīd-i ṣaḥīfe-i taḥrīr olan nüsaḫuñ üçüncisidür. Ḫudā-yı müyessirü'l-murādāt celle şeʾnuhu sebeb-i şefāʿat-i Ḥażret-i seyyidü'l-enām ʿaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selām eyleye āmin.

1.1.2 Eserleri

1.1.2.1 Te'lif Ettiği Eserler

1.1.2.1.1 Gülşen-i Hulefâ

Eser Bağdât Vâlîsi Ömer Paşa'nın isteği üzerine yazılmıştır. Eserde Bağdât'ın bilinen ilk zamânından 1130/1718 yılına kadarki târîhi anlatılmıştır. Eserde ayrıca Mısır'da Abbâsîler'in târîh sahnesine çıkışlarından yıkılışlarına kadarki târîhlerinden bahsedilmiştir. Eserin 126-744/1032-1623 yıllarını kapsayan bölümü yüzeysel bilgiler içerir. Nazmî-zâde'nin bizzat tanık olduğu 1623-1718 yıllarına ait kısımlar oldukça ayrıntılıdır. Bu bölümde Eyüplü Hasan Paşa'nın 1130/1718'de Huveyze ve Benî Lâm'a karşı yaptığı sefer gibi mahallî olaylar anlatılır.

Eser, Osmanlı târîhi için Bağdât hakkında yazılmış tek eser olma özelliği taşır. Eserde Bağdat'ta görev yapmış Osmanlı vâlîleriyle ilgili geniş bilgiler bulunur. Nazmî-zâde eserde bazen yararlandığı kaynakları belirtmiştir. Bu kaynaklar arasında ulaşabildiği resmî evraklar da vardır.

Eser, İbrâhîm Müteferrika tarafından bir önsözle 1143/1730 yılında İstanbul'da basılmıştır. Bu esere, Kerküklü Resûl Hâvî *Târîhu Devhati'l-Vüzerâ* adıyla bir zeyil yazmıştır. Eserin Fransızca bir çevirisi var olup ayrıca Almanca ve Rusça çevirilerinin yapıldığına dâir bilgiler mevcuttur. Eserin Mûsâ Kâzım Nûrs tarafından yapılan

Arapça tercümesi 1971 yılında Necef'de basılmıştır. Çok sayıda yazma nüshası bulunan eser doktora tezi[74] olarak da hazırlanmıştır.[75]

1.1.2.1.2 Tezkîre-i Evliyâ-i Bağdâd (Câmiu'l-Envâr fî-Menâkibi'l-Ahyâr)

Eser, Bağdât ve civârında defnedilmiş evliyâların biyografilerinden bahseder. Eserin önce 1077/1666'da Bağdât vâlîsi olan Uzun İbrâhîm Paşa için kaleme alındığı daha sonra 1092/1681'de Bağdât vâlîliği yapan başka bir İbrâhîm Paşa'nın talebiyle genişletildiği aktarılır. Kütüphanelerdeki yazma nüshalarından bazılarına İÜK TY No. 180, 223; Beyazıt Devlet Kütüphanesi No. 5136; SYEK Bağdâtlı Vehbî Efendi No. 1259 örnek verilebilir.

Eser, Seyyid Ahmed bin Hâmid el-Fahrî el-A'recî tarafından Arapçaya çevrilmiş daha sonra bu çeviriyi Safâeddin Îsâ bin Mûsâ el-Bendenîcî ilâvelerle genişletmiştir.[76] Dicle Üniversitesi'nden Recep Şükrü Güngör bu eser üzerine doktora çalışması yapmıştır.[77]

1.1.2.1.3 Zeyl-i Siyer-i Nâbî (Zeyl-i Dürretü't-Tâc fî-Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc)

Üzerinde çalıştığımız eserdir. Eser hakkında ilerdeki sayfalarda daha geniş bilgi verilmiştir.

1.1.2.1.4 Şerh-i Kasîde-i Ferezdak

Arap şâir Ferezdak'ın Oniki İmâm'ın dördüncüsü Zeynel'âbidîn hakkındaki ünlü kasîdenin Türkçe şerhidir. Eserin sonunda Bedir, Hendek, Hayber ve Mekke'nin

---

[74] Mehmet Karataş, "**Nazmî-zâde Murtezâ'nın Gülşen-i Hulefâsının Tenkitli Transkripsiyonu**", (Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi SBE, Erzurum 2001).
[75] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 461-462.
[76] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 462.
[77] Recep Şükrü Güngör, "**Nazmî-zâde Hüseyin Murtazâ'nın Tezkire-i Evliyâ-i Bağdâd İsimli Eseri**" (Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi SBE, Diyarbakır 2017).

Fethi gibi konularda bilgi verilmektedir. Eserin yazma nüshası SYEK Hacı Beşir Ağa No. 542'de kayıtlıdır.[78]

1.1.2.1.5 Şerh-i Lugat-i Târîh-i Vassâf (Tercüme-i Târîh-i Vassâf)

Nazmî-zâde'nin Vassâf Târîhi'nin anlaşılması güç ve muğlak olan kelimelerini açıklayan şerhidir. Yazma nüshaları, İÜK TY No. 1530; Ayasofya No. 3151'de kayıtlıdır.[79]

1.1.2.1.6 Münşeât-ı Nazmî-zâde

Nazmî-zâde'nin bireysel yazılarını ve mektuplarını ihtivâ eder. 51 varaktan oluşan eser, *Duâ-i İstihâre-i İbrâhîm Halebî* şeklinde başlar. Nazmî-zâde duâ bölümünden sonra üzerinde çalıştığımız eserin giriş bölümünü olduğu gibi buraya eklemiştir. Eserin bir nüshası SYEK Esad Efendi No. 3322'de kayıtlıdır.[80]

1.1.2.1.7 Risâle fî-Rub'i Düstûri'l-Müceyyeb

Eser astronomi alanında yazılmıştır. Nazmî-zâde bu eseri, Ömer bin Ahmed el-Çullî'nin Ebû Abdullâh Muhammed Zeynî muhtasarına yazdığı şerhten faydalanarak ve kendi araştırmalarını da ekleyerek yazmıştır. Eserin müellif nüshası Köprülü Kütüphanesi Mehmed Âsım Bey No. 345'te kayıtlıdır.[81]

1.1.2.1.8 Dîvân

Bugüne ulaşıp ulaşamadığı bilinmemektedir.[82] Aşağıdaki şiir örnekleri Tezkîre-i Sâlim'den alınmıştır.[83]

Gazel

---

[78] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 462.
[79] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 462.
[80] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 462.
[81] Özcan, **Nazmî-zâde Murtazâ Efendi**, s. 462 ve Ekmeleddin İhsanoğlu (Ed.), **Osmanlı Astroloji Literatürü Tarihi I**, IRCICA, İstanbul 2011, s. 253.
[82] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 462.
[83] Sâlim, **Tezkîre-i Sâlim,** s. 620-621.

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

1 Bülbül-i bâğ-ı hakîkat hem-enînümdür benüm
Şâhid-i cûş-ı dilüm çeşm-i terînümdür benüm

2 Lutf-ı Hakk'a eyledim ilkâ-yı dest-i i'tisâm
Hasbiyallâhu kefâ nakş-ı nigînümdür benüm

3 Yokdur a'mâle ümîdim dergeh-i Hakk'a hemân
Rişte-i 'acz-i dilüm hablü'l-metînümdür benüm

4 Urvetü'l-vüskâ-yı ihlâsa temessük Murtazâ
Bî-tekellüf hâsıl-ı kedd-i yemînimdür benüm

1.1.2.1.9 Şerhu Teczivetiʼl-Emsâr ve Teczivetiʼl-Âsâr

Eser, Âtıf Efendi Kütüphanesi Âtıf Efendi No. 1894'te kayıtlı olup târîhe dâir geniş kapsamlı bir eserdir.[84]

1.1.2.1.10 Şerh-i Şevâhid-i Muğni'l-Lebîb

Muğnî Şevâhidi'nin şerhi olup iki büyük cilttir. Nahv ilmine ait en meşhûr eserlerin başında gelir. Beşir Ağa'da mevcuttur.[85]

1.1.2.2 Tercüme Ettiği Eserler

1.1.2.2.1 Tercüme-i Târîh-i Timur (Târîh-i Timurlenk, Timur-nâme)

Şehâbeddin İbn Arabşah'ın *Acâibü'l-Makdûr fî-Nevâib-i Tîmûr* adlı eserinin Türkçe ve Farsça tercümesi olup Bağdât Vâlîsi Alî Paşa'ya sunulmuştur. Türkçeye yapılan tercümeye Arapça aslından farklı bilgiler dâhil edilmiştir. Nazmî-zâde, esere kendi hâtimesini ekleyip İbn Arapşâh'ın hâtimesini çıkarmıştır. Nazmî-zâde esere

[84] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 462.
[85] Tâhir, Osmanlı Müellifleri, s. 111.

Timur'un 4 oğlunun haleflerinin soyağacını eklemiştir. Eser Bağdât Vâlîsi İsmâil Paşa'ya sunulmuştur. Eserin Türkçe çevirisi İbrâhîm Müteferrika'nın önsözüyle *Târîh-i Timur-ı Gûrkân* adıyla 1142 senesinde İstanbul'da basılmıştır. Tercüme ağır ve külfetli bir dille yapıldığı için 1277 yılında sâdeleştirilerek İstanbul'da tekrar basılmıştır. Londra British Museum No. 7847'de kayıtlı nüsha İstanbul'da basılan nüshadan daha geniş kapsamlıdır.

1.1.2.2.2 Tercüme-i Tuyûr Câriha ve Zavâri'-i Sâyide

Eserin bir nüshası SYEK Hamidiye No. 1014'te kayıtlıdır.[86]

1.1.2.2.3 Tercüme-i Kitâb-ı Fezâili'l-Hayl

Dimyâtî'nin *Fazlü'l-Hayl* adlı eserinin Türkçe çevirisidir. Yazma nüshaları, Beyazıt Devlet Kütüphanesi Bayezid No. 1665; SYEK Esad Efendi No. 1824'te kayıtlıdır.[87]

1.1.2.2.4 Tercüme-i Kâbûs-nâme

Keykâvus bin İskender bin Kabûs'un ünlü eserinin çevirisidir. Nazmî-zâde, 1117/1705 yılında Bağdât Vâlîsi Hasan Paşa'nın isteği üzerine bu eseri tekrar düzenleyip yeniden tercüme etmiştir. Yazma nüshaları İÜK TY No. 1773, 2739, 9705'te kayıtlıdır. Orhan Şaik Gökyay, Nazmî-zâde'nin bu eseri tercüme etmeyip Mercimek Ahmed'in tercümesinde yer alan ve kullanımdan düşen Türkçe kelimeleri Arapça ve Farsça karşılıkları ile değiştirerek düzeltme yaptığını kaydeder.[88]

1.1.2.2.5 Hey'et-i Seniyye Tercümesi (Tercüme-i Hey'eti'l-İslâmiyye)

İbrâhîm Karamanî'nin astronomiye dâir Arapça eserinin tercümesidir. Karamanî, bu eseri Suyûtî'nin *el-Hey'etü's-Seniyye fi'l-Hey'eti's-Sünniyye* adlı kitâbını genişleterek yazmıştır. Nazmî-zâde bu eseri Bağdât Vâlîsi Vezir Hasan Paşa'nın

[86] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 462.
[87] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 462.
[88] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 462.

isteğiyle tercüme etmiş ve bazı kısımlarını şerh etmiştir. Yazma nüshaları, SYEK Bağdâtlı Vehbî Efendi No. 850; Hacı Mahmud Efendi No. 2064'te kayıtlıdır.[89]

1.1.2.2.6 Kenzü'l-İrfân

Tasavvufa dâir bir eserdir.[90]

1.1.2.3 İstinsah Ettiği Eserler

1.1.2.3.1 Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl

TSMK III. Ahmed No. 43'de kayıtlı olan tefsîr türündeki eser Nazmî-zâde tarafından istinsah edilmiştir.[91]

1.1.2.3.2 Mesnevî

Kütahya Vahîd Paşa İl Halk Kütüphanesi No. 1153'de kayıtlı olan Mevlânâ'nın *Mesnevî*'si Nazmî-zâde tarafından istinsah edilmiştir.[92]

1.1.2.3.3 Ahlâk-ı Alâî

Beyazıt Devlet Kütüphanesi No. 3876'da kayıtlı Kınalı-zâde Alî Efendi'nin *Ahlâk-ı Alâî* adlı eser yine Nazmî-zâde tarafından istinsah edilmiştir.[93]

---

[89] Özcan, **Nazmî-zâde Murtazâ Efendi**, s. 462 ve bk. Ekmeleddin İhsanoğlu (Ed.), Osmanlı Astroloji Literatürü Tarihi I, IRCICA, İstanbul 2011, s. 253.
[90] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 462 - 463.
[91] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 463.
[92] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 463.
[93] Özcan, Nazmî-zâde Murtazâ Efendi, s. 463.

1.2. ZEYL-İ SİYER-İ VEYSÎ VE NÂBÎ

1.2.1 Eserin Genel Hatlarla Değerlendirilmesi

Yurt içi ve yurt dışındaki kütüphanelerde "Zeyl-i Siyer, Zeyl-i Siyer-i Nâbî, Zeylü'z-Zeyl alâ-Siyer-i Veysî, Zeyl-i Durretu't-Tâc fî-Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc, Dürretu't-Tâc fî-Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc Zeyli" gibi isimlerle kayıtlı esere Veysî'nin ve Nâbî'nin eserlerinin devâmı olduğu için çalışmamıza **Zeyl-i Siyer-i Veysî ve Nâbî** adını vermeyi daha uygun gördük.

Eserin tespit ettiğimiz en eski nüshasının 1106/1694-95[94] yılında istinsah edilmiş olması, bu eserin Nazmî-zâde Murtazâ'nın (öl. 1720-23?) ölümünden yaklaşık 25 ilâ 30 yıl önce istinsah edildiğini gösterir. Bu sebeple onun bu kopyaları görmüş olma ihtimâli yüksektir.

Türklerde Siyer alanındaki te'lif eserlerin ilk örneği Amasyalı Münîrî İbrâhîm Mehmed Çelebi'nin (öl. 927/1520) 7 ciltlik manzûm Siyer-i Nebî'sidir. Bu eser bir tercüme olan Kadı Mustafâ Darîr'in Siyer-i Nebî'sinin manzûm hâlidir. Bu eserden sonra Üveys bin Mehmed (öl. 1037/1628) *Dürretü't-Tâc fî-Sîret-i Sâhibi'l-Mîrâc* adlı eseriyle te'lif siyerlerin üslûbu ağır olsa bile Türkler arasında itibâr gören en önemli örneklerinden birini vermiştir.[95] Müellifin ölümü üzerine yarım kalan eser Nâbî ve Nazmî-zâde Murtazâ tarafından zeyiller yazılarak tamamlanmıştır.

Veysî'nin eseri *Dürretü't-Tâc fî-Sîret-i Sâhibi'l-Mî'râc* iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm Mekkî denilen ve Peygamber Efendimiz'in Mekke devrini anlatan bölümdür; bu bölüm 23 makaleden oluşur. ikinci bölüm ise, 14 makaleden oluşan Medenî kısımdır. Peygamber Efendimiz'in Medîne'deki yaşayışını, gazalarını anlatır. Eser Bedir Gazvesi'ne kadar getirilebilmiştir.[96]

---

[94] **Zeylü'z-Zeyl alâ-Siyer-i Veysî,** Nuruosmaniye Kütüphanesi, No. 3351.

[95] Ayhan Tergip, "Siyer Yazıcılığı ve Türklerin Siyer ilmine Katkıları", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research**, C No. (3/15), s. 228-229.

[96] Nuran Öztürk, "**Siyer Türü ve Siyer-i Veysî (Dürretü't-Tâc fî-Sîret-i Sâhibi'l-Mî'râc)**", (Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi SBE, Kayseri 1997), s. 35.

Nâbî, Veysî'nin Bedir Savaşı'na kadar yazılmış Siyeri'ni Mekke'nin Fethi'ne kadar güzel tabirler, belîğ teşbihlerle yazmaya Allâh'ın inâyetiyle muvaffâk olmuştur.[97]

Nazmî-zâde, eserini yazarken târîhî vak'aların kimisine "*sene-i ṣāmin-i hicriyye ʿalā-ṣāḥibihā efḍalü't-taḥiyye Şevvālinüñ altıncı güni rūz-ı fīrūz-ı yekşenbede"* gibi detaylı bir târîh verdiği hâlde kimisinde *"sene-i tāsiʿ-i hicriyye"* gibi sadece hicrî yıl bilgisi vermektedir. Aynı yılda cereyân eden hâdiseler için *"sene-i mezkûrede"* deyip yıl bilgisine işâret etmektedir. Nâdir de olsa bazı vak'aları târîh vermeden anlatmaktadır.

Nazmî-zâde Murtazâ, eserine Mukkaddime bölümüyle başlar. Mukaddime'ye bir kıt'adan oluşan münacaât tarzında bir şiirle giriş yapar. Nazmî-zâde münacaât bölümünden sonra eserinin Türkçe, Arapça ve eski Farsçadan mürekkep olduğunu dile getirir. Eserinin her açıdan üstün olduğunu çok süslü ibârelerle dile getirir. Ardından eserini iki beyitlik bir Farsça şiirle över.

Eserinin Peygamber Efendimiz'in hayâtını anlatmak için yazıldığını bu yüzden eserin önemli olduğunu, Veysî'nin siyer türünün üstâtlarından olduğunu dile getirerek onun çok başarılı bir eser yazdığını anlatır ve Veysî'yi bir şiirle över. Veysî'nin Siyeri'nin Büyük Bedir Savaşı'yla bittiğini ikinci Üstât Nâbî'nin esere bir zeyil yazdığını, onun eserinin de Veysî gibi çok başarılı olduğunu anlatır. Nâbî'nin eserini övmek için iki beyitlik bir şiir yazar. Onun da Siyerinin Mekke'nin Fethi'yle bittiğini ifâde edip kendisinin bu eseri sonlandırıp kâfilenin üçüncü kişisi olmayı istediğini dile getirir. Bu düşüncelerini üç beyitlik Farsça bir şiirle destekler. Mukaddime'nin sonunda eserin Peygamber Efendimiz'in yüce makâmına sunulmasıyla yaralı gönlüne merhem olacağını Allâh'tan ümit ettiğini dile getirir.

Nazmî-zâde Mukaddime bölümünden sonra eserine Mekke'nin Fethi'nin tamamlanmasıyla devâm eder. Eser Peygamber Efendimiz'in gazve ve seriyyelerini onun ölümüne kadar işlemekle kalmaz bu olayların yanısıra birçok tamamlayıcı ve

---

[97] Abdulsamet Özmen, "**Nâbî'nin Siyer-i Veysî'ye Yazdığı Zeyiller**", (Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi SBE, Diyarbakır 2015), s. 3.

zenginleştirici bilgi ve belgeler de sunar. Eserde Peygamber Efendimiz'in ölümü üzerine Hz. Ebû Bekir, Hz. Fâtıma, Hz. Safiyye, Ebû Süfyân bin Haris ve Hassân bin Sâbit tarafından yazılmış mersiyeleri görmek mümkündür. Mersiye örneklerine yer vermek daha önce yazılmış olan Siyer-i Veysî ve zeyillerinde görülen bir özellik olmayıp sadece Nazmî-zâde zeylinde yer almaktadır.[98]

Eserde mersiyelerden sonra sırasıyla Peygamber Efendimiz'in isimleri ve künyeleri, detaylı bir hilyesi, sıfatları ve şemâili, evlâtları ve torunları, eşleri, amcaları, halaları, süt anneleri, süt kardeşleri, dedeleri, hizmetçileri, köle ve cariyeleri, kâtipleri, elçileri, müezzinleri, şâirleri, bekçileri, ev eşyâları, savaş aletleri ve binek hayvanları, 20 adet fazîleti ve 6 adet mucize sayıldıktan sonra yine 20 adet daha mucize anlatılır. Eser aynı zamânda Peygamber Efendimiz'in yazdığı ve ona yazılan mektupları da barındırmasıyla özgün bir eser niteliği taşır.

Eserin son bölümünde diğer eserlerde örneğine pek rastlanmayan bir Hatime ile esere son verilmiştir.[99] Nazmî-zâde tevâzu göstererek eserin her ne kadar övgüye lâyık olmasa da Peygamber Efendimiz'i anlattığı için değerli olduğunu ve bu eser sâyesinde günâhlarının affedileceğini umduğunu dile getirir.

1.2.2 Müellifin Yararlandığı Kişi ve Kaynaklar

Zeyl-i Siyer-i Veysî ve Nâbî, siyer türünde çeşitli kitaplardan yararlanılarak yazılmıştır. Özellikle İmâm-ı Kastallânî'nin *el-Mevâhibü'l-Ledünniyye bi'l-Minahi'l-Muhammediyye*'si, Kâdî Hüseyin bin Muhammed bin el-Hasen ed-Diyârbekrî'nin *Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs*'i ve Emir Cemâlüddîn Atâullâh bin Mahmûd bin Fazlillâh el-Hüseyni eş-Şîrâzî'nin *Ravzatü'l-Ahbâb fî-Siyeri'n-Nebî ve'l-Âl ve'l-Ashâb* adlı eserleri en çok yararlanılan eserlerdir. Eserin baş tarafında Hz. Muhammed'in bir hutbesinin doğrudan *Mevâhib-i Ledünniyye*'den alıntılanması dikkat çekicidir.

---

[98] Suat Donuk, "Siyer-i Veysî'ye Yazılan Zeyiller ve Nev'î-zâde Atâyî'nin Zeyl-i Siyer-i Veysî'si", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research**, C No. (8/38), s. 114.

[99] Donuk, Siyer-i Veysî'ye Yazılan Zeyiller ve Nev'î-zâde Atâyî'nin Zeyl-i Siyer-i Veysî'si, s. 114.

Tablo 2: Eserdeki Târîhî ve Dînî Referanslar

SIRA No.	TÂRÎHÎ VE DÎNÎ REFERANSLAR	REFERANS SAYISI
1	Kur'ân-ı Kerîm	80
2	Kastallânî	49
3	Diyârbekrî	13
4	Ataullâh Cemâleddîn el-Hüseynî	7
5	Buhârî	5
6	İbn Kesîr	2
7	Altıparmak Mehmed Efendi	1
8	Beyzâvî	1
9	Cürcanî	1
10	Dimyâtî	1
11	Ebû Zür'a Er-Râzî	1
12	İbni Hişam	1
13	İbni Mesûd	1
14	İbnül Esîr	1
15	Kudâî	1
16	Mukâtil bin Süleymân	1
17	Taberî	1

Nazmî-zâde, eserinde Farsça, Arapça ve Türkçe manzûmeler kullanmıştır. Farsça manzûmelerin sayıca fazlalığı dikkat çekicidir. Nâzmî-zâde'nin çevirisini yaptığı eserlerden Farsçayı çok iyi bildiği malûmdur. Bu Farsça şiirlerin çoğunun kaynağı tespit edilip aşağıdaki tabloda hangi şâirlere ait oldukları yazılıdır. Farsça bazı şiirlerin Nazmî-zâde'ye ait olduğu düşünülmektedir. Bu şâirlerden Abdurrahmân Câmî, Hâfız-ı Şîrâzî, Enverî, Nizâmî-i Gencevî, Mevlânâ, Muhteşem-i Kâşânî, Sa'dî-i Şîrâzî, Şeyh Bahâyî gibi Îrân menşe'li şâirler dikkat çektiği gibi İmâm Bûsirî, Hassân bin Sâbit, Kab bin Züheyr gibi Arap kökenli şâirler de vardır.

Tablo 3: Eserde Şiirleri İktibâs Edilen Şâirler

SIRA NO	ŞİİRLERİ İKTİBAS EDİLEN ŞAİRLER	ŞİİR SAYISI
1	Abdurrahman Câmî	22
2	Hâfız	13
3	Enverî	8
4	İmâm Bûsirî	7

5	Nizâmî-i Gencevî	7
6	Mevlânâ	6
7	Hassân bin Sâbit	5
8	Muhteşem-i Kâşânî	4
9	Kab bin Züheyr	3
10	Sa'dî-i Şîrâzî	3
11	Şeyh Bahâyî	2
12	Ahmed Celâleddîn Dede	1
13	Alâiddîn Muhammed Sâvecî	1
14	Ebû Saîd Ebu'l-Hayr	1
15	Ebü'l-Hasan eş-Şâzelî	1
16	Emîr Muizzî	1
17	Feridüddîn Attar	1
18	Fuzûlî	1
19	Hakanî	1
20	Hakim Mehmed Emin	1
21	Hayâlî	1
22	Hüseyin Vâizî Kâşifî	1
23	Kemâleddîn-i İsfahânî	1
24	Mevlânâ Fahreddîn Şeyh Alî bin Şeyh Safiyy	1
25	Mütenebbî	1
26	Nezîrî-i Nîşâburî	1
27	Örfî-i Şirâzî	1
28	Sâib-i Tebrîzî	1
29	Seyit Hasan Gaznevî	1
30	Şehriyâr	1
31	Züheyr bin Surad	1

1.2.2.1 Kur'ân-ı Kerîm

Kur'ân-ı Kerîm klâsik edebiyâtımızın en önemli kaynaklarının başında geldiği için bu eserde de Nâzmî-zâde Kur'ân-ı Kerîm'e birçok atıfta bulunmaktadır. Nazmî-zâde bu eserde doğrudan ve dolaylı olarak Kur'ân-ı Kerîm'den yaklaşık 75 âyeti iktibâs etmiştir. Bu iktibâsları eserindeki muhtevâyı desteklemek için yapan Nâzmî-zâde âyetlerin hangi olaya bağlı olarak nüzûl olduğunu da îzâh eder. Bazen müfessirlerin bir âyet hakkındaki yorumlarını bile eserine eklediği görülür.

*Allāme-i **Beyżāvī** ṭābe ş̲erāhü kerīme-i ve'tteḳū yevmen turceᶜūne fīhi ilallāhi ş̲ümme tüveffā küllü nefsin mā-kesebet vehum lā-yuẓlemūne tefsīrinde emīn-i vaḥy-i celīl Ḥażret-i Cebraīl ᶜaleyhi's-selām bu ferīde-i celīle ile cerīde-i tenzīl-i bī-ᶜaddiyle şīrāze-bend-i iḫtitām olup cāy-ı ş̲ebt u taḥrīrin zehrāde-i ūlādan reᵓs-i āye-i miᵓeteyn ü ş̲emānīnde taḳrīrden ṣoñra Ḥażret-i faḫr-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem seksen bir yā yigirmi bir yā yedi gün baᶜżı ḳavlde üç sāᶜat kārbān-serāy-ı rūzgārda iḳāmet birle rāḥile-bend-i serāy-ı Sermedī oldılar diyü ş̲ebt-i eş̲er ḳılmışlardur. [vr. N55b]*

1.2.2.2 Hadîs-i Şerîfler

Bu eserin diğer temel kaynaklarından birisi de Hadîs-i şerîflerdir. Nâzmî-zâde eseri te'lif ederken anlattığı konulara açıklık getirmek amacıyla Peygamber Efendimiz'in sözlerini birçok yerde doğrudan aktarmaktadır. Nazmî-zâde hadîsleri, bazen râvîlerini zikrederek bâzen de râvîleri zikretmeden aktarır.

*Ve ᶜinde'l-**Ḳuḍāᶜī** ve'l-**Mellā** fī-sīretihi kemā ẕekere'ṭ-**Ṭaberī** fī-Riyāżi'n-Nażreti min-ḥadīş̲i **Ḥuẕayfete** baᶜaş̲e ᶜUş̲mānu yaᶜnī fī-ceyşi'l-ᶜusreti bi-ᶜaşreti ālāfi dīnārin ilā-Resūlillāhi ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem fe-ṣubbet beyne yedeyhi fe-caᶜale yeḳūlu bi-yedihi ve yuḳallibuhā ẓahren ve baṭnen ve yeḳūlu ġaferallāhu leke yā ᶜUş̲mānu mā-esrerte ve mā-aᶜlante ve mā hüve kāyinun ilā-yevmi'l-ḳiyāmeti mā yubālī mā-ᶜamele baᶜdehā intehā sāyir aġniyā-yı müslimīn daḫı mehmā-emken dest-gīr-i āvāregān-ı küçe-i nīstī ve kifāyet-i bāz-māndegān-ı ṭarīḳ-i teng-destī itdüklerinden ġayrı ked-bānūyān-ı ḥaclegāh-ı yaḳīn yaᶜnī nisā-i müslimīn daḫı maḳūle-i ḳurṭa-i ṭılā ve ḫavātīm u envāᶜ-ı esvire ve ḫalāḫil-i sīm ile ḫiẕmet-i imdādda taḥrīk-i dest u pā itdükleri ᶜıḳdü'l-cevāhir-i ᶜarāyis-i ās̲ārdür.. [vr. N23a]*

1.2.2.3 Kastallânî[100] (öl. 923/1517)

Adı, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed bin Muhammed bin Ebî Bekr el-Kastallânî olup hadîs hâfızı, kelâm ve kırâat âlimidir. 19 Ocak 1448'de Kâhire'de doğmuştur. Biri 884/1480, diğeri 894/1489 yılında olmak üzere yaptığı iki hac ziyâreti

[100] Abdülkadir Şenel, "Kastallânî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2001, C 24, s. 584.

dışında Kâhire'den ayrılmayan Kastallânî 7 Muharrem 923/30 Ocak 1517'de burada vefât etmiştir.

*Lākin ᶜ**Allāme-i Ḳasṭallānī**'nüñ ḳavl-i eṣaḥḥ ile taḥrīri bu ġazā-yı ġarrādan teşrīf-sāz-ı ḳudūm olduḳlarında vāḳıᶜ olmaġla tekrārı nükte-fermāy-ı nūrun ᶜalā-nūr olmaġın yādgār-ı ṣaḥīfe-i eşer ḳılındı. [vr. N30a]*

Nazmî-zâde siyerinde, Kastallânî'nin *el-Mevâhibü'l-Ledünniyye bi'l-Minahi'l-Muhammediyye* adlı eserine çok sık atıfta bulunur. Bu eser, Kastallânî'nin Medîne'de Peygamber Efendimiz'in mezârını ziyâret ettiğinde duyduğu heyecânla kaleme aldığı siyer kitâbıdır. 1281/1864 yılında Kahire'de basılan eserin daha sonra pek çok baskısı yapılmış ve eser Türkçeye de çevrilmiştir.

*... bināgūş-ı aṣḥāb-ı kirāma āvīḫte buyurduḳları dürr-i şehvār-ı ḫuṭbe-i belīġa-i nebeviyye zīb-i süṭūr-ı **Mevāhibü'l-Ledünniyye** olduġı üzre yādgār-ı ṣaḥīfe-i müddeᶜā ḳılındı ... [vr. N5a]*

1.2.2.4 Diyârbekrî[101] (öl. 990/1582)

Asıl adı Kâdî Hüseyin bin Muhammed bin el-Hasen ed-Diyârbekrî'dir. Osmanlı müelliflerinden, târîhçi ve fıkıh âlimidir. Hayâtı hakkında yeterli bilgi yoktur. Diyârbakır'da doğduğu tahmin edilmektedir. Diyârbekrî daha sonra Mekke'ye göç etmiş ve buranın kadılığına tayin edilmiştir. İbnü'l-İmâd ve Brockelmann ise onun Medîne'de kadılık yaptığını ileri sürerler. Diyârbekrî 9 Safer 990/5 Mart 1582'de Mekke'de vefât etmiştir. 966/1559, 982/1574 yıllarında öldüğünü söyleyenler de vardır.

Nazmî-zâde, Kastallânî'nin *Mevâhibu'l-Ledüniye*'sinden sonra en çok Diyârbekrî'nin *Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs* adlı eserinden faydalanmıştır. Kâtib Çelebi ve F. Wüstenfeld'e göre siyer, megâzî ve tefsîrle ilgili çok sayıda güvenilir kaynaktan faydalanılarak hazırlanan bu eser 1534'te tamamlanmıştır. Esere sonradan müellif ya da müstensih tarafından eklemeler yapıldığı da söylenir. Târîhu'l-

[101] Abdülkerim Özaydın, "Diyarbekrî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1994, C 9, s. 472-473.

Hamîs önemli bir siyer kitâbı olup bir mukaddime, üç bölüm ve bir hâtimeden meydâna gelmiştir.

Mukaddimede göklerin ve yerin, Hz. Âdem ile Havva'nın yaratılışı, meşhûr peygamberler ve filozoflar, Îrân kisrâları, Kur'ân-ı Kerîm'in nüzûlü, Mekkî ve Medenî âyetler, Kâbe, Peygamber Efendimiz'in nesebi ve amcaları anlatılmaktadır.

Birinci bölüm Peygamber Efendimiz'in doğumundan peygamberliğine kadar geçen süreyi, ikinci bölüm peygamberlikten hicrete kadar geçen süreyi, üçüncü bölüm hicretten irtihaline kadar meydâna gelen hâdiseleri kapsamaktadır. Hâtimede Dört Halîfe, Emevî ve Abbâsî halîfeleri ve her halîfe devrinde ölen meşhûr kişiler hakkında ma'lûmât verilir. Eser ayrıca Fâtimî halîfeleri, Eyyûbîler, Moğol istilâsı, Memlükler ve III. Murâd'ın tahta çıkışına kadar Osmanlı târîhiyle ilgili çok kısa bilgiler ihtivâ etmektedir.

Metn-i şāfiyye-i Ḫamīs aṣl-ı mādde-i muᶜtelle-i iḫtilālı bu vech üzre iᶜlāl itmişdür ki mā-beynde küffār-ı Ḳureyş'den mānend-i ḥarf-i ᶜillet bir nicesi ṭufeyl-i ketībe-i müᵓeyyede bulunup ve baᶜżı ḳarībü'l-ᶜahd-ı dīn-i müᵓeyyed olanlar henūz nev-āmūz-ı āşnā-yı baḥr-ı hidāyet olmalarıyla deryā-yı mevc-endāz-ı sitīzde keştī-i bī-lenger gibi bī-tāb u bī-ḳarār olduḳları bāᶜiṣ-i telāş u ıżṭırāb ve mūcib-i perīşānī vü irtiᶜāb oldı. [vr. N8b]

1.2.2.5 Cemâl el-Hüseynî[102] (öl. 927/1521)

Asıl adı Emîr Cemâlüddîn Atâullâh bin Mahmûd bin Fazlillâh el-Hüseynî ed-Deştekî eş-Şîrâzî olup Îrânlı vâiz ve târîhçidir. Şîrâz'da doğmuştur. Zühd ve takvâsı ile kısa zamânda tanınmış, vaazlarıyla halkı etkilemiştir.

Sultân Hüseyin tarafından vezirlik makâmına getirilen Cemâl el-Hüseynî sultân katında büyük bir itibâr kazanmıştır. Sultân Hüseyin'den sonra inzivâya çekilmiş, vaktini ibâdetle geçirmiş ve 1521'de vefât etmiştir.

---

[102] Mehmet Aykaç, "Cemâl el-Hüseynî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1997, C 7, s. 303.

Nazmî-zâde Zeyl-i Siyer-i Veysî ve Nâbî'de Cemâl el-Hüseynî'nin *Ravzatü'l-Ahbâb fî-Siyeri'n-Nebî ve'l-Âl ve'l-Ashâb* adlı eserine de sık sık atıfta bulunur. Müellif bu eseri 900/1494-95 yılında tamamlamıştır. Eserini Alî Şîr Nevâî'nin isteği üzerine yazmış ve ona ithaf etmiştir.

Üç bölümden oluşan eserin birinci bölümü Peygamber Efendimiz'in soyu, doğumu, sîreti ve aile hayâtına dâir bilgiler ihtivâ eder. İkinci bölümde Dört Halîfe dönemi ve sahabelerle ilgili bilgi verilmektedir. Üçüncü bölüm Hz. Alî'nin fazîleti ve On İki İmâm'ın hayât hikâyelerini, Emevîler ve Abbâsîler'in sonuna kadar meydâna gelen olayları ihtivâ eder.

1695 yılında Osmanlı âlimlerinden Benli-zâde Mahmûd el-Mağnisavî, eseri Farsçadan Türkçeye çevirmiş ve bu çeviri iki defa basılmıştır.

Bu şeb-būy-ı ḫoş-būy-ı dirāyet daḫı ᶜaṣābe-ṭırāz-ı muḫaddere-i rivāyet-i ***Ravżatü'l-Aḫbāb****'dur ki cümle sebāyādan ḥacle-nişīn-i serā-perde-i ᶜişmet Şeymā bintü'l-Ḥāriṯ bin ᶜAbdulᶜuzzā Ḥażret-i perverde-i dāye-i ḳudret zīb-i gehvāre-i fıṭrat ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ile şīr-ḫᵛār-ı yek-pistān ve nežāret-baḫşāy-ı āġūş-ı yek-māder-i mihribān olduġınuñ tuḥfe-i behiyyesin ḫāk-pāy-i ᶜālem-penāh-ı nebevī ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyede merfūᶜ-ı dest-i niyāz idüp gāh fevvāre-i germ-ābe-i dilden şūr-ābe-feşān-ı ḥüzn ü taraḥ ve gāh nāvdān-ı müjgān-ı dīdeden zülāl-pāş-ı sürūr u feraḥ olaraḳ ... [vr. N14a]*

1.2.2.6 Ebû Nuaym el-İsfahânî[103] (öl. 430/1038)

Adı Ebû Nuaym Ahmed bin Abdillâh bin İshâk el-İsfahânî olup Hifyetü'l-Evliya müellifi, hadîs, kelâm, tasavvuf âlimi ve târîhçi olarak bilinir. Receb 336/Ocak-Şubat 948'de İsfahân'da doğmuştur. Fars asıllı bir aileye mensûptur.

Ebû Nuaym 20 Muharrem 430/22 Ekim 1038 târîhinde İsfahân'da vefât etmiştir. Kaynaklar onun büyük bir sûfî, meşhûr bir muhaddis ve târîhçi olduğu hususunda birleşirler. Ancak Ebû Nuaym, bir sûfî olmaktan çok zühd ve takvâsıyla

[103] Osman Türer, " Ebû Nuaym el-İsfahânî ", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1994, C 10, s. 201-202.

tanınan bir tasavvuf târîhçisi kabûl edilmelidir. Nitekim sûfî tabakât kitâplarında kendisine yer verilmemesi de bunu gösterir.

Nazmî-zâde yer yer Ebû Nuaym'ın *Delâilü'n-Nübüvve* adlı eserine de atıfta bulunur. Bu eser Ebû Nuaym'ın Peygamber Efendimiz'in peygamberliğini mûcizeleriyle ispatlamayı amaçlayan eseridir. Eser, üç bölüm hâlinde ele alınabilecek otuz beş fasıldan meydâna gelmiştir.

Eserin kaynakları arasında *Sîret-i İbn İshâk* ve Vâkıdî'nin *Meğâzi*'si de yer alır. Eser hissî ve haberî mucizelerden oluşur. Bu eserin bazı rivâyetlerini tenkide uğratmak gerekebilir.[104]

Münteḫab-ı celîl-i ***Delāyilü'n-Nübüvve****'dendür ki Ḥażret-i İmām kerremallāhu vechehu muḫaddere-i kerīmü'n-neseb-i merḳūmeyi imtiyāz ve cümle-i sebāyādan efrāz buyurup mersūm-ı tamġā-yı ḳısmet buyurmadılar. [vr. N20b]*

1.2.2.7 İbnü'l-Esir[105] (öl. 630/1233)

Adı Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî bin Muhammed bin Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî olup el-Kâmil ve Üsdü'l-Ğâbe adlı eserleriyle tanınan târîhçi, edip ve muhaddistir. 1160 yılında Cizre'de doğmuştur; bundan dolayı Cezerî lakabıyla, babasının lakabından dolayı da İbnü'l-Esîr künyesiyle anılır. Hayâtının son yıllarını hadîs ilmine adamış özellikle sahâbe biyografilerine ve râvîlere dâir eserler vermiştir. İbnü'l-Esîr 1233'te Musul'da ölmüştür.

... ḳāle ***İbnü'l-Eṯīr*** *keẕā fi'l-Mevāhib yaᶜnī Ḥażret-i Zehrā nām-ı şerīf-i Fāṭıma ile be-nām olduḳları maᶜnā-yı infiṭām luġaten inḳiṭāᶜ olup ẕāt-ı ḳudsī-nihād ve ᶜıḳdı'l-cevāhir-i evlād-ı emcādları ve müntesibān-ı ḫānedān-ı vālāları hengām-ı bāz-ḫᵛāst ... [vr. N72a]*

1.2.2.8 Dimyâtî[106] (öl. 705/1306)

---

[104] Yusuf Şevki Yavuz, "Delâilü'n-Nübüvve", TDVİA, TDV Yay., Ankara 1994, C 9, s. 117.
[105] Abdülkerim Özaydın, "İbnü'l-Esir, İzzeddin", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2000, C 21, s. 26.
[106] Ali Osman Ateş, "Dimyâtî, Abdülmü'min b. Halef", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1994, C 9, s. 310-311.

Adı Ebû Muhammed Şerefüddîn Abdülmü'min bin Halef bin Ebi'l-Hasen ed-Dimyâtî'dir. 1217 yılında Mısır'da doğmuştur.

Erken yaşlarda çeşitli ilim merkezlerini dolaşarak hadîs tahsiline başlamıştır. 656/1258 yılına kadar İskenderiye, Kâhire, Mekke, Medîne, Yenbû, Suriye, Bağdât, Halep, Mardin, Harran gibi yerleri dolaşmıştır. Bu uzun tahsil hayâtı boyunca 1300 hocadan hadîs öğrenmiştir.

Dimyâtî, hadîs dışında fıkıh, kırâat, nahiv, lugat ve edebiyâta, özellikle ensâb ilminde uzmanlığıyla tanınmaktadır. Dimyâtî 1306 yılında Kâhire'de ölmüştür.

*... Ve fī-siyeri'd-**Dimyāṭī**: Kāne sīmāʾe'l-melāʾiketi yevme Ḥuneynin ʿamāyimu ḥamrāʾu erḫavhā beyne ektāfihim ve fī-ḥadīṯi Cureyr ʿan-Muṭʿim: Naẓartu'n-nāse yaḳtulūne yevme Ḥuneynin ilā-miṯli'l-bicādi'l-esvedi yehvī mine's-semāʾi erāde'l-melāʾikete'l-leẕīne eyyedallāhu bihim ... [vr. N10a]*

1.2.2.9 Dârimî[107] (öl. 255/869)

Adı Ebû Muhammed Abdullâh bin Abdirrahmân bin el-Fazl ed-Dârimî olup *es-Sünen* adlı eseriyle tanınan hadîs, tefsîr ve fıkıh âlimidir.

181/797-98'de doğmuştur. Semerkantlı olup Temîm kabîlesinin Dârim koluna mensûptur. Hadîs öğrenimi için birçok ilim merkezlerini dolaşmıştır. Bağdât'a gidip orada hadîs çalışmalarını sürdürmüştür. Buhârî, Müslim, Ebû Dâvûd, Tirmizî, Nesâî, Ebû Zür'a, Ebû Hâtim, Bakî bin Mahled gibi meşhûr âlimler onun öğrencileridir. 869 yılında Merv şehrinde hayâta gözlerini yummuştur.

*... İmām-ı Aḥmed ve Ebī Dāvūd **Dārimī** ʿaleyhime'r-raḥmenüñ ferīde-i ṣemīne-i rivāyetleridür ki dem-i germ-ā-germ-i bāzār-ı sitīzde Ḥażret-i nebiyy-i ṣādıḳ ʿaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selām ġonce-güşāy-ı gülbün-i ḥaḳīḳat olup ene ʿabdullāh ene ʿabdullāh ve resūluhu lāmiʿasıyla nuṭḳ-ārāy-ı muʿcize-nümā ... [vr. N10b]*

---

[107] Abdullah Aydınlı, "Dârimî, Abdullah b. Abdurrahman", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1993, C 8, s. 494-495.

1.2.2.10 Kudâî[108] (öl. 454/1062)

Adı Ebû Abdillâh Muhammed bin Selâme bin Ca'fer el-Kudâî olup muhaddis, kadı, târîhçi ve diplomattır. 380/990 yılı dolaylarında Kâhire'de doğduğu bilinmektedir. İlim merkezlerinden Mısır'a gelen âlimlerle görüşmüştür. Mekke, İstanbul, Remle ve Trablusşam'a giderek birçok âlimden hadîs rivâyet etme izni almıştır. Fâtımî Halîfesi Muntasır Billâh onun en parlak dönemi olmuştur. Devletin birçok kademelerinde çalışmıştır. 1062'de Kâhire'de ölmüştür.

*Bu daḫı ḳayd-ı siccil-i maḥfūẓ-ı Mevāhib'den muḫrecdür ki yādgār-ı ṣaḥīfe-i müddeᶜā ḳılundı. Ve ᶜinde'l-**Ḳuḍāᶜī** ve'l-Mellā fī-sīretihi kemā ẕekere'ṭ-Ṭaberī fī-Riyāżi'n-Nażreti min-ḥadīṯi Ḥuẕayfete baᶜaṣe ᶜUṯmānu yaᶜnī fī-ceyşi'l-ᶜusreti bi-ᶜaşreti ālāfi dīnārin ilā-Resūlillāhi ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ... [vr. N22b]*

1.2.2.11 Ebû Zür'a er-Râzî[109] (öl. 264/878)

Adı, Ebû Zür'a Ubeydullâh bin Abdilkerîm bin Yezîd er-Râzî olup muhaddis ve münekkiddir. 194/809-10 yılında doğmuştur. Ahmed bin Hanbel ile hadîs ilmine dâir görüşmeleri vardır. Ebû Zür'a 200.000 hadîsi ezbere bildiğini kendisi ifâde etmiştir. Müslim, el-Câmi'u's-Sahîh adlı eserini tamamladıktan sonra Ebû Zür'a'nın kontrol etmesini istemiştir.

Ebû Zür'a, 2 Eylül 878'de Rey şehrinde ölmüştür. Ebû Zür'a'nın günümüze ulaşan tek kitâbı *Kitâbü'd-Du'afâ' ve'l-Kezzâbîn ve'l-Metrûkîn min-Ashâbi'l-Hadîs*'tir.

*... deh hezār süvār-ı nīzedār ve bīst hezār piyāde-i şīr-şikār ile ammā rivāyeteyn-i **Ebī Zürᶜa** raḍıyallāhu ᶜanhuda heftād hezār veyā çihil hezār yelān-ı peneh-beste ve hizberān-ı maᶜreke-ḫʸāste āmāde vü ārāste olmaḳ üzre ... [vr. N25a]*

1.2.2.12 Beyzâvî[110] (öl. 685/1286)

---

[108] Ali Yardım, "Kudâî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2002, C 26, s. 309-310.
[109] M. Yaşar Kandemir, "Ebû Zür'a Er-Râzî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1994, C 10, s. 274-275.
[110] Yusuf Şevki Yavuz, "Beyzâvî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1992, C 6, s. 100.

Adı Nâsırüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh bin Ömer bin Muhammed el-Beyzâvî olup Müfessir, Eş'arî kelâmcısı ve Şâfiî fâkihi'dir. Şîrâz kadılığı yapmıştır. Şîrâz yakınlarındaki Beyzâ kasabasında dünyâya gelmiştir. 585/1189 yıllarında doğduğu sanılmaktadır.

İslâmî her konuda eser verdiği için "allâme" ünvânını almıştır. Daha çok tefsîr, kelâm, fıkıh ve usûl-i fıkıh alanlarında ün salmıştır. 685/1286 yılında Tebrîz'de vefât etmiştir.

Allāme-i Beyżāvī *ṭābe ş̲erāhü kerīme-i ve'tteḳū yevmen turceᶜūne fīhi ilallāhi ş̲ümme tüveffā küllü nefsin mā-kesebet vehum lā-yuẓlemūne tefsīrinde emīn-i vaḥy-i celīl Ḥażret-i Cebraīl ᶜaleyhi's-selām... [vr. N55b]*

1.2.2.13 Mukâtil bin Süleymân[111] (öl. 150/767)

Adı Ebü'l-Hasen Mukâtil bin Süleymân bin Beşîr el-Ezdî el-Belhî olup Kur'ân'ı tamamen tefsîr eden ilk müfessirdir. Belh'te 80/699 yıllarında doğmuştur. Bir süre Merv şehrinde yaşamıştır. Emevîler'in Horasan'daki etkisi azalınca Basra'ya gitmiştir. Son yıllarında Bağdât, Beyrut, Mekke şehirlerini dolaşmıştır. Basra'ya dönmüş ve burada vefât etmiştir.

Mukatil bin Süleymân akaid ve tefsîrle ilgilenmiştir. Bazı Şiî kaynaklarına göre Muhammed el-Bâkır ve Ca'fer es-Sâdık'ın tâbileri arasında yer alır.

El-ḥaḳ bu gül-i gülşen-efrūz daḫı gülzār-ı siyerüñ āb-rūyı ve çemenzār-ı eş̲erüñ şukūfe-i ᶜanber-būyı olmaġın bāġbān-ı gülistān-ı Mevāhib elmaᶜī-i Rabbānī ᶜAllāme-i Ḳasṭallānī īrādı üzre rivāyet-i ***Muḳātil*** *ᶜaleyhi'r-raḥme ile cenāb-ı kerīm-i ᶜĪsevī ᶜaleyhi's-selāma daḫı celīl olan tafṣīl-i ḥilye-i şerīfe-i Aḥmediyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye... [vr. N68b]*

1.2.2.14 Cürcânî[112] (öl. 816/1413)

---

[111] Ömer Türker, "Mukâtil bin Süleyman", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2006, C 31, s. 134-136.
[112] Sadreddin Gümüş, "Cürcânî, Seyyid Şerîf", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1993, C 8, s. 134-136.

Adı Ebü'l-Hasen Alî bin Muhammed bin Alî es-Seyyid eş-Şerîf el-Cürcânî el-Hanefî olup Arap dili, kelâm ve fıkıh âlimidir. 1340 yılında Cürcân yakınlarındaki Takü'de doğmuştur.

Cürcânî, yaşadığı dönemin çok yönlü birkaç âliminden biridir. Başlıca ilgi alanı kelâm, Arap dili ve edebiyâtı olmakla beraber dînî ve aklî ilimlerin hemen hepsine dâir te'lif, şerh ve hâşiye türünde eserler vermiş, bundan dolayı "allâme" ünvânı almıştır. Anadolu, Îrân, Türkistân ve Hindistân'da yetişen âlimlerden bir kısmının icâzet-nâmesinin Cürcânî'ye; bir kısmının Teftâzânîye bağlı olması onun bir otorite olduğunu gösterir.

Nazmî-zâde, eserinde bir yerde Cürcânî'nin *Şerhu'l-Mevâkıf* adlı eserine atıfta bulunur. Bu eser, Adudüddin el-Îcî'nin *el-Mevâkıf* adlı eserine yapılan şerhlerin en meşhûrudur.

Muḥaḳḳik-i Ṣamedānī ***eş-Şerīf el-ᶜAllāme el-Cürcānī Mevāḳıf Şerḥi****'nde ḳāle İbni ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhumā: lem-yuṣalli'n-nebiyyü ḫalfe aḥadin min-ümmetihi illā ḫalfe Ebī Bekrin ve ṣallā ḫalfe ᶜAbdurraḥman bin ᶜAvfin fī-seferihi raḳᶜaten vāḥideten... [vr. N59a]*

1.2.2.15 Sadreddin Konevî[113] (öl. 673/1274)

Adı Ebü'l-Meâlî Sadrüddîn Muhammed bin İshâk bin Muhammed bin Yûsuf Konevî olup vahdet-i vücûd düşüncesinin Muhyiddin İbnü'l-Arabî'den sonraki en önemli temsilcisidir. Malatya'da doğmuş olup doğum târîhi 606/1209 yılı civârındadır. Babası sâyesinde Muhyiddin Arabî'yi tanımıştır. Muhyiddin Arabî, Mekke'de tanıştığı Mecdüddîn İshâk'ın daveti üzerine Dımaşk, Urfa ve Diyârbekir yoluyla Malatya'ya gelmiş onun babasıyla kalmıştır. Babası daha sonra Konya'ya yerleşmiştir.

Sadreddîn Konevî, İbnü'l-Arabî ile birlikte tasavvufu yeni bir döneme ve aşamaya taşıyan bir sûfîdir. Bu yeni döneme tasavvufun iç gelişim süreci dikkate alınarak olgunluk dönemi denebilir.

---

[113] Ekrem Demirli, "Sadreddin Konevî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2008, C 35, s. 420-421.

Mehār-keş-i ḳāfile-i ehl-i yaḳīn Ḥażret-i ***Şeyḫ Ṣadreddīn*** *ṭābe şerāhu nāṭıḳa-ārāy-ı ḫavāṣṣ-ı ḥilye-i şerīfe olup ḥırz-ı meknūn-ı şemāyil-i nebiyy-i maᶜṣūmı ᶜāṣıḳān-ı gül-i āl-i Muḥammedin her kim āb-rūy-ı āyīne-i imlā ve neẕẕāregān-ı ḥubb u velā iderse bi-faẓlillāhi Teᶜālā iṣābet-i... [vr. N68a]*

1.2.2.16 Ca'fer es-Sâdık[114] (öl. 148/765)

Adı Ebû Abdillâh Ca'fer bin Muhammed el-Bâkır bin Alî Zeynil'âbidîn olup Oniki İmâm'ın altıncısı ve Ca'ferî fıkhının kurucusudur. 80/699 veya 83/702 yılında Medîne'de doğmuştur. Babası Muhammed el-Bâkır, annesi Hz. Ebû Bekir'in torunu olan Kasım bin Muhammed'in kızı Ümmü Ferve'dir.

İslâmî ilimlerde yoğun faaliyetlerin görüldüğü, fikirlerin fırkalaşmayı meydâna getirmeye başladığı 8. yüzyılda İslâmî konulardaki düşüncelerini daha toplayıcı bir tarzda ortaya koyan Ca'fer es-Sâdık, sapık fırkalarla da mücâdele etmiştir.

Şiilere göre Ca'fer es-Sâdık, başlangıçtan kıyâmete kadar olmuş ve olacak her şeyi Hz. Peygamber'den öğrenmiş insanüstü bir kişidir. Sünnîlere göre O; muhaddis, fıkıhta müctehid derecesine ulaşmış, güvenilir bir hadîs ve fıkıh âlimidir.

Bu maḳāle-i celīle daḫı Ḥażret-i İmām-ı nāṭıḳ ***Caᶜfer Muḥammed bin Ṣādıḳ*** *raḍıyallāhu ᶜanhümādan envār-pāş-ı ser-ḳalem-i müşgīn-raḳam-ı ruvātdür ki āḫar-ı eyyām-ı bīmārīde ... [vr. N60b]*

1.2.2.17 Abdullâh bin Mes'ûd[115] (öl. 32/652-53)

Adı Ebû Abdirrahmân Abdullâh bin Mes'ûd bin Gafil bin Habîb el-Hüzelî olup ilk Müslümânlardan ve aşere-i mübeşşereden biridir. Kûfe tefsîr ve fıkıh mekteplerinin kurucusu olup ilk müslümânlardandır. Peygamber Efendimiz, Hz. Ömer, Osmân, Alî ve diğer sahâbîler vâsıtasıyla rivâyet ettiği birçok hadîsi vardır.

Hadîslerin büyük bir kısmını bizzat Resûlullâh'tan rivâyet etmiştir; bunların çoğunu Ahmed bin Hanbel'in *Müsned*'i ve Tirmizî'nin *Sünen*'inde bulmak mümkündür.

---

[114] Mustafa Öz, "Ca'fer Es-Sâdık", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1993, C 7, s. 1.
[115] İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mes'ûd", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1988, C 1, s. 114-115.

İlk zamânlar hadîslerin yazılmasına taraftar olmayan İbn Mes'ûd, hadîs rivâyetinde son derece titiz davranmıştır. Medîne'de 60'lı yaşlarda vefât etmiştir.

Keẕā fi'l-Mevāhib ḥāyiz-i sitāyiş-i nā-maḥdūd Ḥażret-i ***İbni Mesᶜūd*** *raḍıyallāhu ᶜanhudan pīrāye-i zebān-ı şiḳāt olan rivāyāt-ı celīledendür ki ḳāle neᶜā lenā nebiyyunā ve ḥabībunā ḳable mevtihi bi-şehrin bi-ebī huve ve ummī ve ... [vr. N54a]*

1.2.2.18 Beyhakî[116] (öl. 470/1077)

Adı Ebü'l-Fazl Muhammed bin Hüseyn el-Beyhakî olup *Târîh-i Beyhakî* adlı eseriyle tanınan Gazneliler devri târîhçisi ve devlet adamıdır. Horasan'da bugün Sebzevâr denilen Beyhak bölgesinin Hârisâbâd köyünde doğmuştur. 385/995 veya 386/996 yılında doğmuş olmalıdır.

Ḥāfiẓ-ı āşār-ı nübüvvet-penāhī ***İmām-ı Beyhaḳī*** *ᶜaleyhi'r-raḥmenüñ rivāyet-i ḫoş-ᶜibāretindendür ki Ḥażret-i ḫᵛāce-i kāyināt ᶜaleyhi efḍālü't-taḥiyyāt ṭarafından bī-ser ü bī-pāyān mefāze-i ḍalālden biri ṭaraf-ı nübüvvet-penāhīden ... [vr. N91a]*

1.2.2.19 Ahmed bin Hanbel[117] (öl. 241/855)

Adı Ebû Abdillâh Ahmed bin Muhammed bin Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî olup Hanbelî mezhebinin imâmı, muhaddis ve fâkihtir.

164/780 yılında Bağdât'ta doğmuştur. İmâm Şâfiî'den fıkıh ve usûl-i fıkıh öğrenmiştir, *el-Müsned*'deki rivâyetlerine göre hocalarının sayısı 280'i bulur. Talebeleri arasında Buhârî, Müslim, Ebû Dâvûd, Tirmizî, Nesâî sayılabilir. Kur'ân'ın "mahlûk" olduğu fikrini kabûl etmeyince dönemin yöneticileri tarafından yıllarca hapis hayâtı yaşayıp işkencelere maruz kalmış ancak ilkelerinden taviz vermemiştir.

855 yılında Bağdât'ta vefât etmiştir. Cenâzesine 60.000 kadın olmak üzere 800.000 kişinin katıldığı rivâyet edilmektedir.

---

[116] Tahsin Yazıcı, "Beyhakî, Muhammed b. Hüseyin", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1992, C 6, s. 63-64.
[117] M. Yaşar Kandemir, "Ahmed b. Hanbel", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1989, C 2, s. 75-77.

İmām-ı Aḥmed *ve Ebī Dāvūd Dārimī ᶜaleyhime'r-raḥmenüñ ferīde-i şemīne-i rivāyetleridür ki dem-i germ-ā-germ-i bāzār-ı sitīzde Ḥażret-i nebiyy-i ṣādıḳ ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selām ġonce-güşāy-ı gülbün-i ḥaḳīḳat olup ... [vr. N10b]*

1.2.2.20 Buhârî[118] **(öl. 256/870)**

Adı Ebû Abdillâh Muhammed bin İsmâîl bin İbrâhîm el-Cu'fî el-Buhârî olup Kur'ân-ı Kerîm'den sonra en güvenilir kitâp kabûl edilen *el-Câmiu's-Sahih* adlı eseriyle tanınmış büyük muhaddistir. 810 yılında Buhara'da doğmuştur.

Buhârî'nin uzun seyahatleri sonunda derlediği hadîslerle geniş bir kütüphane meydâna getirdiği ve senedleri muttasıl 200.000 hadîs kaydetmiş olduğu bilinmektedir. Buhârî'nin ön planda olmasının sebebi, sahîh hadîsleri ilk defa bir araya getirmesidir.

... ve ne keyfiyyetde nükhet-baḫşāy-ı meşām-ı aṣḥāb olduḳları ser-āmed-i ḥuffāẓ-ı āṯār-ı nebevī Ḥażret-i ***İmām Buḫārī*** *raḥmetullāhi ᶜaleyh taṣḥīḥ u taḥḳīḳi naḳl-ı bi'l-mıṣṭar zīver-i eṯer ḳılındı ... [vr. N38b]*

Nazmî-zâde siyerinde birkaç yerde Buhârî'nin *el-Câmi'u's-Sahîh* adlı eserine atıfta bulunur. Bu eser halk arasında *Sahîh-i Buhârî* diye bilinir. Buhârî, eserini Buhara'da yazmaya başlamış, çalışmasına Mekke, Medîne ve Basra'da devâm etmiştir. İslâm dünyâsında üzerine yüzlerce inceleme ve şerh kaleme alınmış bulunan *el-Câmi'u's-Sahîh* birçok yerde birçok defa basılmıştır.

... Ḥażret-i yekke-gül-i ḥadīḳa-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ᶜıṭr-sāy-ı tebessüm olup inḥirāf-ı mizāc-ı ḳudsī-siriştleri bu günden ibtidā itdi. Ve fī- ***Ṣaḥīḥi'l-Buḫārī*** *ḳālet ᶜĀyişetü vā reᵓsāhu fe-ḳāle ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem... [vr. N56a]*

Nazmî-zâde eserinde ayrıca bir yerde yine Buhârî'nin *et-Târîhu's-Sağîr* adlı eserine atıfta bulunmuştur. Bu eser, *Sahih-i Buhârî* 'nin bir özeti olup râvileri *Sahih-i*

[118] M. Mustafa el-A'zamî, "Buhârî, Muhammed b. İsmail", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1992, C 6, s. 368-371.

Buhârî'deki gibi alfabetik değil ölüm târîhlerine göre sıralamakta ve onlar hakkında diğer eserlerinde rastlanmayan bilgiler vermektedir.

*... Ẕekerehu'l-Buḫārī fī-**Tārīḫu'ṣ-Ṣaġīr** bu leʾālī-i manżūde daḫı Ḥassān bin Ṯābit raḍıyallāhu ʿanhu ḥażretlerinüñ eṯeridür ... [vr. N68a]*

1.2.2.21 Veysî (öl. 1037/1628)

Nazmî-zâde üzerinde çalıştığımız bu eseri, Veysî ve Nâbî'nin siyerlerine zeyil olarak yazdığı için eserin giriş bölümünde eserin yazılma sebebini îzâh ederken Veysî'den bahseder. Nazmî-zâde ayrıca bir vak'a zaten Veysî'nin Siyeri'nde anlatılmışsa tekrara düşmemek için de Veysî'den bahsetmiştir.

Egerçi menāḳıb-ı celīleleri sāl-be-sāl fi'l-cümle nāṭıḳa-ārāy-ı Veysī-i şīrīn-maḳāl ve zemzeme-efrūz-ı Nābī-i bārīk-ḫayāl olmışdur lākin istiṭrād-ı tekrīr ile ruḫsāre-i ṣaḥīfe-i eṯer taḥsīn ḳılındı. [vr. N73b]

1.2.2.22 Nâbî (öl. 1124/1712)

Nazmî-zâde'nin Nâbî'den bahsetmesinin sebebi Veysî'de olduğu gibi eserin yazılış amacını îzâh etmek ve olayların anlatılmasında tekrara düşmemek içindir. Bu eserin Veysî'nin eserine Nâbî'nin yazdığı zeyle bir zeyil olduğunu ve bu eserlerle külliyâtın tamamlandığından bahsetmiştir.

... eşheb-i şihāb-seyr mülāḥaẓaları ḥalbe-i şūr-engīz-i Melḥame-i Kübrā-yı Bedr'de tevaḳḳuf itmegin ferīd-i ʿaṣr, ser-āmed-i suḫanverān-ı dehr, üstād-ı ṯānī, ʿAzīz-i Mıṣr-ı Meʿāni, dürr-i yektā-yı ḳulzüm-i şād-ābī Yūsuf Nābī sellemehullāhu Teʿālā baʿżı mülāḥaẓāt-ı iṣābet-nevāz ile ol bülbül-i nāzenīn-ṣafīrüñ zemzeme-i dil-peẕīrine hem-dem ve ol ṭāvus-ı ḫoş-ḫırāmuñ reftār-ı dil-ārāmına hem-ḳadem olmaḳ ārzūsıyla risāle-i zerrīn-ḳalem bü'l-ʿaceb raḳamların maḫtūm-ı ḫatm-ı iḫtitām itmege bāl-güşāy-ı şāhīn-i ʿanḳā-şikār-ı himmet olup kem tereke'l-evvelu lil-āḫiri manṭūḳasın taṣdīḳ ile... [vr. N2b]

1.2.2.23 Sâib-i Tebrîzî[119] (1591 - 1676 [?])

Adı Mîrzâ Muhammed Alî bin Mîrzâ Abdirrahîm Tebrîzî İsfahânî olup daha çok Farsça şiirler söyleyen Âzerî kökenli şâirdir. Tebrîz'de yada İsfahân'da 999/1591'de doğduğu rivâyet edilmiştir.

Safevî Devleti'nin parlak bir döneminde büyüyen Sâib, bir Türk şâiri olmasına rağmen Fars edebiyâtında yeni bir ekol kurmuş ve Sebk-i Hindî'nin önde gelen temsilcileri arasında yer almıştır. Îrân, Hindistan, Azerbaycan ve Orta Asya'daki birçok şâir üzerinde etkili olan Sâib, şiirlerinde ince hayâlleri, kelime oyunlarındaki becerisi, geniş hayâl gücü ve yeni mazmûnlar kullanmasıyla önem kazanmıştır.

1.2.2.24 Hassân bin Sâbit[120] (öl. 60/680[?])

Adı, Ebü'l-Velîd Hassân bin Sâbit bin el-Münzir el-Hazrecî el-Ensârî olup Peygamber Efendimiz'in şâiri olarak tanınır.

Hassân bin Sâbit'in câhiliye döneminde söylediği şiirler genellikle hiciv, methiye, fahriyye, gazel ve nesîb türündendir. İslâmî dönemde de bu türlerde eser vermesinin yanı sıra Müslümânların başarı ve kahramanlıkları ile Kur'ân'ın etkisi şiirlerinde önemli yer tutar. Onun şiirleri, İslâmiyet'in ve Kur'ân'ın Arap edebiyâtına etkilerini görmek açısından önemlidir. İslâmî terimler onun şiirlerinde çağdaşlarına göre daha fazladır.

1.2.2.25 İmâm Bûsirî[121] (öl. 695/1296 [?])

Adı Ebû Abdillâh Şerefüddîn Muhammed bin Saîd bin Hammâd bin Muhsin el-Bûsirî olup Hz. Peygamber için yazdığı kasîdelerle üne kavuşan bir şâirdir. 1212'de Yukarı Mısır'da Behşim'de doğmuş olup İskenderiye'de ölmüştür.

---

[119] Cengiz Sadıkoğlu, "Sâib-i Tebrîzî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2008, C 35, s. 541-542.
[120] Hüseyin Elmalı, "Hassan b. Sabit", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1997, C 16, s. 399-401.
[121] Mahmut Kaya, "Bûsîri, Muhammed b. Saîd", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1992, C 6, s. 468-469.

Bûsirî'nin eserleri genellikle manzûm olup çoğu Peygamber Efendimiz hakkında yazılan kasîdelerden oluşmaktadır. Şiirleri son derece sağlam ve lirik bir yapıdadır.

1.2.2.26 Ebû Saîd-i Ebü'l-Hayr[122] (öl. 440/1049)

Adı Ebû Saîd Fazlullâh bin Ebi'l-Hayr Ahmed bin Muhammed el-Meyhenî olup âşıkâne rubâîlerle tanınan Horasanlı mutasavvıftır. 967 yılında Horasan'da Meyhene (Mehne) kasabasında doğmuştur. Ebû Saîd 1049 yılında Meyhene'de 82 yaşında ölmüştür.

Ebû Saîd, Bâyezîd-i Bistâmî ve Hallâc-ı Mansûr gibi bir tasavvuf anlayışına sahiptir. Onlar gibi şathiyeler söylemiş, vecd hâlinde gönlünden geçenleri serbestçe ifâde etmiştir. Semâ meclislerindeki durumu Mevlânâ'ya benzer.

1.2.2.27 Muizzî[123] (öl. 518-521/1124-1127)

Adı Ebû Abdillâh Emîrü'ş-Şuarâ Muhammed bin Abdilmelik-i Nîşâbûrî olup Îrânlı kasîde şâiridir. 440/1048-49 yılında Nîşâbur'da doğmuştur. Îrân edebiyâtının klâsik döneminin şâirleri arasında yer alan Muizzî hükümdarlar sâyesinde zengin bir hayât sürmüştür.

Onun kasîdelerinde Ferruhî-i Sîstânî, Unsûrî ve Menûçihrî gibi şâirlerin etkisi görülmekle birlikte onlardan daha samimi ve sâde bir üslûba sahiptir. Şiirlerinde kolay anlaşılan kelimeleri tercih eder. Muizzî kasîdenin konularını zenginleştirme eğilimindedir.

1.2.2.28 Nizâmî-i Gencevî[124] (öl. 611/1214 [?])

Adı Ebû Muhammed Cemâlüddîn İlyâs bin Yûsuf bin Zekî Müeyyed olup Îrân edebiyâtında hamse türünün kurucusudur.

---

[122] Tahsin Yazıcı, "Ebû Saîd-i Ebü'l-Hayr", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1994, C 10, s. 220-221.
[123] Adnan Karaismailoğlu, "Muizzî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2006, C 31, s. 98.
[124] Mehmet Kanar, "Nizâmî-i Gencevî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2007, C 33, s. 183.

Hayâtı hakkındaki bilgilere kendi eserlerindeki ipuçlarından varılır. 535-540/1141-1145 yılları arasında dünyâya geldiği sanılır. UNESCO, 1991 yılını Nizâmî yılı ilân etmiştir. Türk bir baba ile Kürt bir annenin çocuğu olup Gence'de doğduğu rivâyet edilmektedir.

Nizâmî, Firdevsî gibi destansı şiiri zirveye taşımış, manzûm aşk hikâyelerinin en büyük üstâdı ünvânını kazanmıştır.

1.2.2.29 Muhteşem-i Kâşânî[125] (öl. 996/1588)

Adı Şemsü'ş-Şuarâ Kemâlüddîn Alî bin Ahmed Kâşânî olup meşhûr Îrânlı şâirdir. 905/1500'te Kâşân'da doğmuştur. Eserlerinden iyi bir eğitim aldığı anlaşılmaktadır. Hz. Hüseyin'in şehid edilişi ve Kerbelâ Vak'ası hakkında yazdığı mersiye ile büyük bir üne kavuşmuştur. Mersiyesi günümüzde de tâziye törenlerinde okunmaktadır. Bu mersiye kendisine "Şemsü'ş-Şuarâ" ünvânı kazandırmıştır. Muhteşem-i Kâşânî 1588'de Kâşân'da ölmüştür.

Muhteşem-i Kâşânî, Enverî ve Hâkanî gibi şâirlerden etkilenerek yazdığı şiirlerde çok başarılı olmuştur. Bundan dolayı ikinci Hâkanî diye anılmıştır. Şâir, kasîde ve mersiye türü dışında târîh ve muamma alanlarında da tanınmıştır.

1.2.2.30 Eşref-i Gaznevî[126] (öl. 556/1161 [?])

Adı, Züşşehâdeteyn Seyyid Eşrefüddîn Ebû Muhammed Hasen bin Muhammed Hüseynî olan Îrânlı şâir ve vâizdir. Seyyid Hasan-ı Gaznevî adıyla tanınır. kayıtlardan 12. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı anlaşılmaktadır.

Mes'ûd-i Sa'd-i Selman, Senâî, Muizzî, Eşref-i Gaznevî gibi çağdaşı olduğu şâirlerin üslûbunu benimsemiş ancak bu üslûbu geliştirmiş ve kendine has bir tarz geliştirmiştir.

1.2.2.31 Örfî-i Şîrâzî[127] (öl. 999/1591)

---

[125] Rıza Kurtuluş, "Muhteşem-i Kâşânî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2006, C 31, s. 77-78.
[126] Mürsel Öztürk, "Eşref-i Gaznevî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1995, C 11, s. 474-475.
[127] Rıza Kurtuluş, "Örfî-i Şîrâzî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2007, C 34, s. 96.

Adı Cemâleddin Muhammed'dir. 963/1556 yılında Şîrâz'da doğmuştur. 14.000 beyitlik bir *Dîvân*'ı bulunmaktadır. Sebk-i Hindî akımının ilk temsilcilerindendir. Enverî, Hâkanî, Nizâmî ve Sa'dî gibi önemli şâirleri bile hafife alan Örfî, Sa'dî'nin *Dîvân*'ını istinsah etmiş ve şiirlerinden etkilenmiştir.

17. yüzyılın ikinci yarısından itibâren Türk şâirlerince tanınmaya başlanmıştır. Nef'î, Râmî, Cevrî İbrâhîm Çelebi, Nâbî, Nedîm, Münîf, Erzurumlu Zihnî, Şeyh Gâlib, Nigârî, Leskofçalı Gâlib ve Ziyâ Paşa gibi şâirler ondan etkilenmiştir.

Lahor'da dizanteri hastalığından ölmüş ve naaşı otuz yıl sonra Necef'e nakledilmiştir.

1.2.2.32 Abdurrahman Câmî[128] (öl. 898/1492)

Adı Nûrüddîn Abdurrahmân bin Nizâmiddîn Ahmed bin Muhammed el-Câmî olup Nakşibendî tarîkâtına mensûp Îrânlı âlim ve şâirdir. 1414'te Horasan'ın Câm şehrinin Harcird kasabasında doğmuştur. Molla Câmî ünvânıyla tanınmıştır.

Îran şiirinin en büyük üstatlarının sonuncusu sayılan Câmî, üstün şâirlik gücü yanında dînî ve aklî ilimlerle tasavvuftaki derin bilgisini şiirlerinde, özellikle tasavvufî mesnevîlerinde geniş bir şekilde kullanmıştır. O, Sebk-i Hindî'nin ilk öncülerindendir. Câmî'nin eserlerinin çoğu Farsça olsa da Arapça eserler de vermiştir.

Türklerle sıkı münâsebetleri olan Câmî'nin eserleri o hayâttayken bütün Türk âlemine yayılmış, devrin âlim ve şâirlerinin ilgisini çekmiştir. Önemli eserlerinin Türkçeye çevrilmiş olması onun Türk edebiyâtı üzerindeki etkisini göstermektedir.

1.2.2.33 Selmân-ı Sâvecî[129] (öl. 778/1376)

Adı, Melikü'ş-Şuarâ Hâce Cemâlüddîn Selmân bin Hâce Alâiddîn Muhammed Sâvecî olan Îrânlı şâirdir. Sâve şehrinde doğmuştur. *Firâk-nâme* adlı mesnevîsindeki bilgiye göre doğum târîhi 709/1309'dur.

---

[128] Ömer Okumuş, "Câmî, Abdurrahman", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1993, C 7, s. 94-96.
[129] Adnan Karaismailoğlu, "Selmân-ı Sâvecî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2009, C 36, s. 446-447.

Selmân, gazelde Sa'dî'nin ve Mevlânâ'nın takipçisidir. Selmân'ın gazelleri yapısal açıdan Hâfız'a benzer. Hâfız, Selmân'ı dönemin önde gelen kişisi ve şiir ülkesinin pâdişâhı olarak över. 1376 yılında ölmüştür.

1.2.2.34 Cemâleddîn-i İsfahânî[130] (öl. 588/1192)

Muhammed bin Abdirrezzâk-ı İsfahânî adlı Îrânlı şâirdir. Bazı tezkîrelerde adı sehven Abdürrezzâk olarak geçer. Genç yaşta şiir yazmaya başlamış ve bilhassa kasîdeleriyle şöhret bulmuştur. Cemâleddîn-i İsfahânî, Hâkânî ve Enverî'yi örnek almış; ancak onların seviyesine erişememiştir.

Gazel, tercî-i bend, terkib-i bend, kıta ve rubâî türlerinde oldukça başarılıdır. Sa'dî-i Şîrâzî bu hususta onun etkisinde kalmıştır. Onun *Dîvân*'ı birçok defa basılmıştır.

1.2.2.35 Şâzelî[131] (öl. 656/1258)

Adı, Ebü'l-Hasen Nûruddîn Alî bin Abdillâh bin Abdilcebbâr eş-Şâzelî olup Şâzeliyye tarîkâtının pîridir. 593/1197 yılında Gamâre'de doğmuştur. Şâzile (Şâzele) beldesine nisbetle Şâzelî olarak bilinir. O, geride herhangi bir kitâp bırakmamıştır. Şâzeliyye tarîkâtı mensûbu birçok müellif, tasavvufî hikmetli sözleri eserlerinde zikretmiştir.

1.2.2.36 Hayâlî Bey[132] (öl. 964/1556-57)

Vardar Yenicesi'nde 1497 yada 1499'da doğmuştur. Gerçek adı Mehmed; lakâbı ise Bekâr Memi'dir. Dönemin tezkîrecileri onun büyük bir şâir olduğu görüşünde hemfikir olup onu "*Diyâr-ı Rûm'un sultânü'ş-şuarâsı, meşhûr, mâruf Hayâlî Bey*" diye anarlar.

---

[130] Tahsin Yazıcı, "Cemâleddîn-i İsfahânî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1993, C 7, s. 311.
[131] Ahmet Murat Özel, "Şâzelî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2010, C 38, s. 385-386.
[132] Cemal Kurnaz, "Hayâlî Bey", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1998, C 17, s. 5-6.

Zâtî gibi büyük bir şâirin yaşadığı dönemde kendisini gösteren Hayâlî, zamânla Yahyâ Bey, Hayretî, İshâk Çelebi, Kara Fazlî gibi şâirleri geride bırakmıştır. Hayâlî kendini İrânlı şâirlerle eşit görür, Osmanlı şâirleri içinde de kendisinin Necâtî Bey'in yerini tuttuğunu söyler.

1.2.2.37 Şeyh Bahâyî[133] (öl. 1031/1622)

Adı, Bahâüddîn Muhammed bin Hüseyn bin Abdissamed el-Âmilî olup Şeyh Bahâyî diye tanınan İrânlı bilgindir. Ba'lebek'te 953/1546-47'de doğmuştur. Babası ile birlikte Îrân'a giderek Kazvin'e yerleşmiştir.

Yazdığı eserler Îrân, Irak ve Osmanlı İmparatorluğu'nda yüzyıllarca okutulmuştur. Ana dili Arapça olduğu hâlde Farsça yazmış olduğı şiirleri, bilhassa Mevlânâ gibi söylediği didaktik mesnevîleri kendi türünde başarılı sayılır.

1.2.2.38 Enverî[134] (öl. 585/1189 [?])

Adı Evhadüddîn Muhammed bin Muhammed bin Alî-yi Ebîverdî olup Îrân edebiyâtının en büyük kasîde şâiridir. Horasan'ın Ebîverd ilçesinde doğduğu için Ebîverdî lakabıyla tanınmıştır. Hayâtı hakkındaki çok az bilgi vardır. Onun yaklaşık 585/1189'da Belh'te öldüğü rivâyet edilir.

Enverî sağlam bir şiir tekniğine sâhiptir. Zengin bir hayâl gücüne sâhip olup edebî sanatları çok iyi kullandığı için şiirlerinden bazı bölümler belağat kitapları için numûne teşkîl etmiştir. Şiirde kullandığı dil konuşma dili olup gayet akıcıdır.

Îrân edebiyâtında kasîde üstâdı kabûl edilen Enverî Türk şâirlerinden özellikle Nef'î'yi etkilemiştir. Nef'î, kendisinin Enverî'den de üstün bir kasîde şâiri olduğunu iddiâ etmiştir.

1.2.2.39 Hâfız-ı Şîrâzî[135] (öl. 792/1390 [?])

---

[133] Ömer Okumuş, "Âmilî, Bahâeddin", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1991, C 3, s. 60.
[134] Abdülkadir Karahan, "Enverî, Evhadüddin", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1995, C 11, s. 267 -268.
[135] Tahsin Yazıcı, "Hâfız-ı Şîrâzî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1997, C 15, s. 103-104.

Adı Hâce Şemseddin Muhammed olup Îrân'ın önde gelen lirik şâirlerindendir. Şîrâz'da dünyâya gelmiştir. Doğumu târîhinin 717/1317 ilâ 726/1326 yılları arasında olduğu sanılmaktadır. Hayâtı hakkında fazla bilgi yoktur.

Hâfız, gazelleriyle şöhrete ulaşmıştır. Bazen başka şâirlerin beyitlerini kendi gazellerinin içinde kullanmıştır. Hâfız'ın şiirlerinde âhenk ve akıcılık dikkati çekerken dilinin sâde, gösterişten uzak ve vecîz olması şöhretinin en önemli sebepleri arasındadır.

Hâfız Dîvânı, Türkiye'de Mesnevî ve Gülistân'dan sonra en çok okunan Farsça metinlerin başında gelir.

1.2.2.40 Mütenebbî[136] (öl. 354/965)

Adı, Ebü't-Tayyib Ahmed bin el-Hüseyn bin el-Hasen bin Abdissamed el-Cu'fî el-Kindî el-Mütenebbî'dir. Arap kökenli şâir, 303/915-16 yılında Kûfe'de doğmuştur.

Methiye yazan tüm Arap şâirleri onun etkisinde kalmıştır. Günümüzde bile Kuzey Afrika, Suriye ve Mısır'da edebî meziyetleri dolayısıyla takdîr edilir.

1.2.2.41 Ferîdüddin Attar[137] (öl. 618/1221)

Adı Ebû Hâmid Ferîdüddîn Muhammed bin Ebî Bekr İbrâhîm-i Nîşâbûrî olup meşhûr Îrânlı şâir ve mutasavvıftır. 537-540/1142-1145 yılları arasında Nîşâbur şehrinde doğduğu tahmin edilmektedir. Eczacılık ve tıpla uğraştığı için "Attâr" lakabını almıştır.

Daha çok mesnevî ve gazelde başarı sağlamıştır. Rubâîlerde Hayyâm derecesine ulaşamamıştır. Attâr'ın ustalığı tasavvufî gazellerindedir. O, bu nazım

[136] İsmail Durmuş, "Mütenebbî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2006, C 32, s. 195-199.
[137] M. Nazif Şahinoğlu, "Attar, Ferîdüddin", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1991, C 4, s. 95-96.

şeklinde kendisinden sonra gelen şâirlerie örnek teşkîl etmiştir. Gazel ve mesnevîlerinde Senâî dâhil herkesi geride bırakmış; onu yalnız Mevlânâ geçebilmiştir.

1.2.2.42 Hakanî-i Şirvanî[138] (öl. 595/1199)

Adı Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) bin Alî olup Îrânlı kasîde şâiridir. 520/1126'da Gence'de doğmuştur. Hâkânî, Îrân edebiyâtının en büyük şâiri kabûl edilir. Şiire yenilikler getiren Hâkânî, şiirlerini yüksek insânî duyguların yanı sıra telmihler, başarılı teşbih ve istiarelerle süslemiştir.

Şiirlerinde İslâmî unsurlarla Hristiyanlık içiçedir. Mersiyelerindeki duyguları daha samimidir. Hâkânî, hikmetli sözlerinde Senâî'yi andırır ancak daha fazla Unsurî'ye benzediği söylenebilir.

Hakanî daha hayâttayken İslâm coğrafyasında büyük bir üne kavuşmuş ve etkisi asırlarca devâm etmiştir. Mevlânâ'nın gazellerinde onun etkisinin görüldüğü bilinmektedir.

1.2.2.43 Sa'dî-i Şîrâzî[139] (öl. 691/1292)

Adı Ebû Muhammed Sa'dî Müşerrifüddîn (Şerefüddîn) Muslih bin Abdillâh bin Müşerrif Şîrâzî olup Îrân edebiyâtının en büyük şâirlerindendir. Şîrâz'da dünyâya gelmiştir. 610-615/1213-1218 yıllarında doğmuş olduğu tahmin edilir.

12-13. yy. şâirlerinin aksine O, şiirlerinde bilinen kelimeleri tercih etmiştir. Sa'dî'nin şiirlerinde Arapça terkip ve cümleler çağdaşlarınki kadar yaygın değildir. Sa'dî'nin şiir ve nesrinde göze çarpan en önemli özellik akıcılık ve sehl-i mümteni sanatıdır. Sa'dî, yaşadığı dönemde gazeli mükemmeliğe kavuşturmuştur. *Dîvân*'ında âşıkâne gazellerin sayısı fazladır. Manzûm ve mensûr eserlerinde atasözlerinden faydalanmış, söylemiş olduğu özlü ve hikmetli sözler atasözü hâline gelerek günümüze kadar ulaşmıştır.

---

[138] Tahsin Yazıcı, "Hakanî-i Şirvanî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1997, C 15, s. 168-169.
[139] Mustafa Çiçekler, "Sa'dî-i Şîrâzî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2008, C 35, s. 405-406.

Sa'dî, sadece Fars edebiyâtında derin izler bırakmamış Türk, Urdu ve Batı edebiyâtını önemli ölçüde etkilemiştir.

1.2.2.44 Fuzûlî[140] (öl. 963/1556)

Türk edebiyâtının en büyük şâirleri arasındadır. Asıl adı Mehmed, babasının adının Süleymân olup hayâtı hakkında yeterli bilgi yoktur. Bağdât, Kerbela, Hille, Kerkük gibi şehirlerde doğduğuna dâir farklı rivâyetler vardır.

Samimiyeti, coşkunluğu, sâdeliği, duyarlılığı ve ifâde kudreti onu büyük bir şâir yapar. O; aşkı, ıstırabı, dünya hayâtının geçiciliğini ve ölüm düşüncesini üstün bir lirizm ve sanat gücüyle dile getirmiştir. Fuzûlî'nin etkisi daha hayâtta iken Türk-İslâm ülkelerine yayılmaya başlamıştır. Dîvân edebiyâtında kazandığı şöhreti, üç dilde ustalıkla şiir yazmış olması ile açıklanabilir.

1.2.2.45 Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî[141] (öl. 672/1273)

Mevleviyye tarîkâtının pîri, mutasavvıf, âlim ve şâirdir. 1207'de Horasan'ın Belh şehrinde doğmuştur. İlk öğrenimini babasından almış öğrenimini Halep ve Şâm'da sürdürmüştür.

Dîvân-ı Kebîr'deki şiirlerin çoğunu Şems-i Tebrîzî ile hayâtının kesiştiği dönemde söylemiş, *Dîvân-ı Kebîr*'in tamamlanmasının ardından *Mesnevî*'yi yazmıştır. Mevlânâ üzerine sayısız çalışma yapılmış onun Îrân, Hindistân, Pakistân, Afganistân, Arap ülkeleri, Türkiye ve Batı ülkelerinde te'siri ele alınmıştır.

1.2.3 Eserin Muhtevâsı

Bu bölümde Zeyl-i Siyer-i Veysî ve Nâbî'nin konu başlıkları, aslına uygun şekilde yazılıp eserdeki sıralamaya riâyet edilerek tek tek özetlenmiştir.

2.3.1 Bu Ferīde-i Ṣadefçe-i Taʿbir-i Dil-Güşā Tekmīl-i ʿIḳdu'l-Cevāhir-i Fetḥ-i Ümmü'l-Ḳurā'dur

[140] Abdulkadir Karahan, "Fuzûlî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 1996, C 13, s. 240-244.
[141] Reşat Öngören, "Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî", **TDVİA**, TDV Yay., Ankara 2004, C 29, s. 441-446.

Bu bölümde Mekke'nin Fethi anlatılmaktadır. İslâm ordusu Mekke'ye girince müşriklerden daha önce Müslümânlara eziyet etmiş olan 11 erkeğin ve 6 kadının öldürülme emirleri verilir. Bunlardan bir kısmı öldürülürken bir kısmı affedilmiştir. Mekke'nin Fethi başarıyla bittikten sonra Peygamber Efendimiz'in halka verdiği hutbe Mevâhib-i Ledünniyye'den olduğu gibi aktarılır.

2.3.2 Bu Taᶜbīr-i Dil-Pezīr-i Ṣıḥḥat-Tevsīd Seriyye-i Ḫālid bin el-Velīd Raḍıyallāhu ᶜAnhu Beyānındadur

Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in Hâlid bin Velîd'i 30 kişiyle Nahle Bölgesindeki Uzza putunu yıkmaya göndermesi anlatılır.

2.3.3 Bu Terkīb-i Ṣıḥḥat-İḥtişāş Seriyye-i ᶜAmr bin el-ᶜĀṣ Raḍıyallāhu ᶜAnhu Beyānındadur

Bu madde, Peygamber Efedimizin Amr bin As'ı Hüzel kabîlesine ait Süvâ adlı putu yıkmaya göndermesinden bahseder.

2.3.4 Bu Maḳāle-i Fāyiḳa Defᶜa-i Ṯāniye-i Seriyye-i Ḫālid bin el-Velīd Raḍıyallāhu ᶜAnhu Beyānındadur

Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in Hâlid bin Velîd'i 350 kişiyle Yelemlem bölgesindeki Abdulkays Kabîlesine bağlı Benî Cezîme halkını İslâm'a davet etmeye göndermesinden bahsedilir. Kabîle İslâm'ı kabûl etmiş olmasına rağmen bir yanlış anlaşılma yüzünden Hâlid bin Velîd onlarla çarpışır ve onların bir kısmını kılıçtan geçirir. Peygamber Efendimiz bu durumdan çok muzdarip olur. Hz. Alî bu kabîleye kan parası vermek üzere görevlendirilir.

2.3.5 Bu Fetḥ-Nāme-i Celīlü'l-Eṯer-i Sulṭān-ı Melāyik-Sipāh-ı Maḥfel-Ṭırāz-ı Çarḫ Āstān-ı Zerrīn-Külāh Ṣallallāhu ᶜAleyhi ve Sellem bi'n-Nefs Teşrīf Buyurduḳları Ġazā-yı Ḥuneyn Vaḳᶜasın Beyān İder

Bu bölüm Peygamber Efendimiz'in bizzat katıldığı Huneyn Savaşı'nı konu alır. Hevâzin ve Sakif kabîleleri Mekke'yi alan ve güçlenen Müslümânları kendilerine bir tehdit olarak kabûl edip bir ordu hazırlarlar. Peygamber Efendimiz de 12.000 kişilik

orduyla Huneyn Vâdîsi'ne gelince pusuya düşürülür ve Müslümânlar geri çekilirler. Müslümânlar; Peygamber Efendimiz'in çabalarıyla tekrâr bir araya gelir, şiddetli çarpışmalar ve Allâh'ın manevî yardımıyla savaşı kazanırlar. Müşrikler Taif, Nahle ve Evtâs bölgelerine kaçarlar. Müslümânlar kaçan müşrikleri takip edip onları yok etmek için ganîmetleri sonradan dağıtılmak üzere Cirâne bölgesinde bırakırlar. Ebû Amir el-Eşari Peygamber Efendimiz'in emri üzerine Evtâs Bölgesi'nde toplanan Hevazinli müşrikler üzerine sefere çıkar. Ebû Amir şehit olunca Ebû Mûsâ komutayı devr alır ve müşrikleri yenerek geri döner.

2.3.6 Bu Fıḳarāt-ı Feraḥ-Engīz Kitābe-i Şuḳḳa-i ᶜAlem-Efrāz-ı İhtidā ᶜAleyhi Mine'ṣ-Ṣalāt Ezkāhā Ḥażretlerinüñ bi'n-Nefs Tevcīh-i ᶜİnān Buyurduḳları Ġazve-i Ṭāyif ve Taḳsīm-i Ġanāyim ve Edā-i ᶜUmre ve Ṭaybe-i Ṭayyibeye Ḳudūm-ı Meymenet-Lüzūmları Beyānındadur

Bu bölümde peşpeşe gerçekleştiği için üç hâdise bir arada anlatılır: Taif Kuşatması, Cirâne bölgesindeki ganîmetlerin dağıtılması ve Peygamber Efendimiz'in umre ziyâreti.

Taif Kuşatması: Huneyn Savaşı'nda ve Evtâs'ta yenilgiye uğrayıp kaçan müşriklerin bir kısmı Taif Kalesi'ne sığınır. Taif İslâm'ın güçlenmeye başladığı zamândan beri Müslümânlara muhâlefet edenlerin merkezi hâline gelmiştir. Peygamber Efendimiz Huneyn savaşından hemen sonra vakit kaybetmeden Taif'i bir ay kuşatma altında tutsa da başarısız olunacağını anlayınca kuşatmadan vaz geçer. Müslümânların bazıları kuşatmayı bırakmak istemezlerse de bir süre sonra Peygamber Efendimiz'in haklı olduğunu anlayıp vaz geçerler.

Ganîmetlerin Dağıtılması: Peygamber Efendimiz, Tâif Seferi'nin akabinde esîrlerin ve ganîmetlerin tutulduğu Cirâne'ye döner. O, ganîmetlerin dağıtımını hemen yapmayıp Müslümân olarak kendisine başvuracak Hevâzinlilere bu ganîmetleri iâde etmek ister fakat Hevâzin heyeti gecikince bazı münâfıklar ve yeni Müslümân olmuş bazı bedevîler ganîmetleri bir an önce dağıtması için Peygamber Efendimiz'i zorlayacak şekilde ısrarda bulunurlar. Peygamber Efendimiz, ganîmetleri bölüşürken İslâm dînine yeni girmiş insânların kalplerini kazanmak için (müellefe-i kulûb) bazı Kureyşlilere daha fazla hisse verir.

Ganîmetlerin bölüşülmesinden sonra Hevâzinlilerden gelen bir heyet Müslümân olduklarını söyleyerek esîrlerin ve mallarının kendilerine iâde edilmesini ister. Hz. Peygamber esîrleriyle malları arasında tercih yapmalarını ister. Onlar esîrleri tercih edince Peygamber Efendimiz sahabelerin rızâsını alarak Hevâzinlilerin isteklerini yerine getirir. Esîrlerden bir tanesi de Peygamber Efendimiz'in süt kardeşi Şeyma'dır. Peygamberimiz onu serbest bırakınca diğer Müslümânlar da ellerindeki esîrleri serbest bırakır. Bazı bedevî müslümanlar, kendilerine verilen esîrleri vermek istemeseler de Peygamber Efendimiz onları ikna eder.

Bu arada Peygamber Efendimiz'in müellefe-i kulûba fazla hisse vermesi, bazı dedikodulara sebebiyet verir. Ensârı toplayan Peygamber Efendimiz müellefe-i kulûba niçin fazla hisse verdiğini îzâh eder. Yaptıkları hatadan dolayı pişmân olan Ensâr özür dileyerek kendisinden râzı olduklarını bildirir.

Peygamber Efendimiz, Tâif'e sığınan Hevâzin ordusunun kumandanı Mâlik bin Avf'ın ev ahâlisinin ve mallarının bir süre alıkonmasını ister ve Mâlik'e haber göndererek Müslümân olması şartıyla ev ahâlisini ve mallarını iâde edeceğini, bunlara ek olarak kendisine 100 deve vereceğini bildirir. Mâlik, Peygamber Efendimiz'e gelerek İslâm'ı kabûl eder ve kendisine va'd edilenler verilir. Mâlik bin Avf'ı müellefe-i kulûba dâhil eden Peygamber Efendimiz onu, Kureyş ile Tâif ve çevresinde oturan bazı kabîlelere âmil olarak atamıştır. Sakîflilerin Medîne'ye gelerek Müslümân olmalarında Mâlik'in önemli bir etkisi vardır.

Umre: Cirâne'de 2 hafta kalan Peygamber Efendimiz ganîmetleri bölüştükten sonra burada ihrâma girip Mekke'ye gitmiş; umre yaptıktan sonra Medîne'ye dönmüştür.

2.3.7 Bu Lāmiʿa-i Şevḳ-Engīz Vilādet-i Ḥażret-i İbrāhīm Gül-i Gülzār-ı Firdevs-i Naʿim Ḳadem-Zen-i Gülşen-i Vücūd Olduḳları Beyānındadur

Bu maddede Peygamber Efendimiz'in oğlu Hz. İbrâhîm'in Hicretin sekizinci yılında dünyâya geldiğininden bahsedilir.

2.3.8 Bu Maḳāle-i Dil-Güşā Baᶜde'l-Fetḥ Vāḳiᶜ Olan Serāyā-yı Ẓafer-Livā Beyānındadur

Bu madde tamamı zaferle sonuçlanan ve aşağıda bahsi geçen sekiz seriyyeden bahseder.

2.3.8.1 Evvelā Seriyye-i Ḳays bin ᶜUbāde Raḍıyallāhu Teᶜālā ᶜAnhu

Bu madde Peygamber Efendimiz'in Kays bin Ubade'yi 400 kişilik bir orduyla Sudâ' kabîlesini İslâm'a davet için Yemen'e göndermesinden ve onların zaten Müslümân olmaya başladıkları anlaşılınca İslâm ordusunun geri dönmesinden bahseder.

2.3.8.2 Seriyye-i ᶜUyeyne bin Ḥuṣayn el-Fezārī Raḍıyallāhu ᶜAnhu

Uyeyne bin Husayn'ın elli kişiyle Benî Temim kabîlesiyle Sukya adlı bir bölgede çarpışıp onlardan 41 kişiyi esîr alması neticesinde kabîlenin ileri gelenlerinden bir heyet Peygamber Efendimiz'e gelip şiir ve hitabet müsâbakası yapmak isterler. Başta Peygamber Efendimiz bu müsâbakaya sıcak bakmasa da müsbakayı kabûl eder. Müsâbakayı Müslümânların kazanması üzerine karşı taraf İslâm'ı kabûl eder.

2.3.8.3 Seriyye-i Velīd bin ᶜUḳbe Raḍıyallāhu ᶜAnhu

Peygamber Efendimiz Velîd bin Ukbe'yi Benî Mustalik kabîlesine gönderir. Kabîlenin ileri gelenleri onu karşılamak isterler. Velîdle onlar arasında cahiliye döneminde bir düşmânlık olduğu için Velîd kendisine doğru topluca gelenlerin kendisini öldürme niyetinde olduğunu sanır. Peygamber Efendimiz Velîd'den duyduğu bu haber üzerine onların üzerine bir ordu göndermeyi düşünür. Benî Mustalik'ten Peygamber Efendimiz'e gelen heyet olayın aslını anlatınca Velîd'in yanlış beyanda bulunması Peygamber Efendimiz'i üzer. Hucurat Suresinin 6. âyetinin bu olay üzerine indiği belirtilir.

2.3.8.4 Seriyye-i ᶜAbdullāh İbni ᶜAvsece Raḍıyallāhu ᶜAnhu

Peygamber Efendimiz Beni Amr bin Hāris veya Haris bin Amr kabîlesini İslâm'a davet etmek üzere Abdullâh ibni Avsece'yi görevlendirir. Zikredilen kabîle İslâm dinini kabûl etmez.

2.3.8.5 Seriyye-i Ḳutbe bin ᶜĀmir Raḍıyallāhu ᶜAnhu

Kutbe bin Amir'in Peygamber Efendimiz tarafından 21 kişilik bir Müfrezeyle İslâm'ı kabûl etmeyen Huş'am kabîlesine gönderilip onları bozguna uğratması anlatılır.

2.3.8.6 Seriyye-i Ḍaḥḥāk bin Süfyān Raḍıyallāhu ᶜAnhu

Dahhâk bin Süfyân'ın Kurta ehlini İslâm'a davet etmekle görevlendirilmesi ve Peygamber Efendimiz'in elçisi ve mektubunu hafife alan Kurta ehlinin bozguna uğratılması anlatılır.

2.3.8.7 Seriyye-i ᶜAlḳama bin Mücezzizü'l-Mudlicī Raḍıyallāhu ᶜAnhu

Bu maddede Peygamber Efendimiz'in Alkame bin Mücezziz'i üç yüz kişilik bir askeri birlikle bir gurup Habeşlinin üzerine göndermesi anlatılır. Birlik denizde bir adaya varıp dalgaların kabarmasından korkup geri döner. Bu arada geri dönüş yolunda Alkame tarafından acele eden bir topluluğa Abdullâh bin Huzâfe başkan tayin edilir ve onların yaşadığı olaylar anlatılır.

2.3.8.8 Seriyye-i Ḥażret-i ᶜAlī İbni Ebī Ṭālib Kerremellāhu Vechehu

Peygamber Efendimiz tarafından görevlendirilen Hz. Alî 150 kişiyle Tay kabîlesinin putu el-Füls'ü başarıyla yıkar ve birçok ganîmet ve esîrle geri döner. Esîrler arasında Adî bin Hâtim'in kız kardeşi Seffâne de vardır. Peygamberimiz tarafından iyi muâmele gören Seffâne Müslümân olur.

2.3.9 Bu Fıḳra-i Latīfe Ḥażret-i Maḥbūbu'l-Ḳulūb-ı ᶜĀlem Ṣallallāhu ᶜAleyhi ve Sellem Ümmehāt-ı Müᵓminīne Cilve-nümāy-ı İstiġnā Olduḳları Ḳażiyye-i Īlā Beyānındadur

Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in eşlerinin arasındaki bazı kıskançlık hâdiselerinden dolayı kendisine helâl olan balı haram kılması ve bu sebeple Allâh

tarafından âyetlerle uyarılması ve Peygamber Efendimiz'in eşlerinden bir ay uzak durmasından bahsedilir.

2.3.10 Bu Maḳāle-i Fāyiḳa-i Dağdağa-Fersā Ġazā-yı ᶜĀḳıbet-be-Ḫayr-ı Tebūk Beyānındadur

Bizans İmparatoru Heraklius'a bir mektup yazan Suriyeli Arap hristiyanlar bölgede kıtlık olduğunu, Müslümânların zayıf düştüğünü haber verirler. Heraklius'un 40.000 kişilik bir ordu hazırladığını Şâm'dan yağ taşıyan Enbat kervanlarından duyan Peygamber Efendimiz yazın en sıcak günleri olmasına rağmen seferberlik emri verip, Mekke, Yemame ve Tihame Bölgelerinden de destek alarak bir ordu hazırlar ve Tebük'e doğru yola çıkar.

Ordu hazırlanırken Hz. Ebû Bekir, Ömer ve Osmân'ın ordunun kurulmasında yaptıkları fedâkârlık ve bağışlardan bahsedilir. Bu arada bazı münâfıklar İslâm ordusunun sıcakta sefere çıkarsa başarısız olacağına dâir kötü niyetli sözlerle insânları orduya katılmaktan alıkoymaya çalışırlar. Bazı Müslümânların maddî imkansızlıklardan dolayı orduya katılmak istemeleri ancak maddî imkansızlıklar sebebiyle Peygamber Efendimiz'e başvurmalarından ve olayın çözülmesinden bahsedilir.

Abdullâh bin Selül gibi bazı münâfıklar Bizanslılara karşı İslâm ordusunun başarılı olamayacağı gibi bahanelerle ordudan ayrılıp Medîne'ye dönerler. Bu arada Peygamberimiz Medîne'de kalanlara göz kulak olmak için Hz. Alî'yi kendi yerine temsilci bırakmıştır. Müşrikler dedikodularla Hz. Alî'yi kandırmaya çalışsalar da Peygamberimiz onu teselli eder.

Yola çıkan İslâm ordusunun mevcudu 30.000 civarındadır. Yolculuk sırasında ordunun Hıcr Bölgesi'nden geçmesi, susuz kalan Müslümânlara mucize ile Peygamber Efendimiz'in su temin etmesi, Peygamber Efendimiz'in devesinin kaybolma hikâyesi, Ebû Zerr, Ebû Hayseme, Umeyr bin Vehb el-Cumeyhi gibi sahabelerin arkadan gelerek orduya yetişmesi bu maddede anlatılan diğer hâdiselerdir. Eyle vâlîsi Yuhanna bin Ruye'nin Cizye vermeyi kabûl etmesi, Cerba ve Ezruhe kabîlelerinin de İslâmı

kabûl etmeyip cizye vermeyi kabûl etmelerinden bahsedilir. Tebük yolculuğu herhangi bir çarpışma olmadan Bizans ordusunun geri çekilmesi ile son bulur.

2.3.11 Seriyye-i Ḥażret-i Ḫālid bin Velīd Raḍıyallāhu ᶜAnhu

Peygamber Efendimiz henüz Tebük'teyken Hâlid bin Velîd'i dört yüz atlı askerle Dûmetü'l-Cendel'de bulunan Ükeydir bin Abdilmelik'e gönderir. Ükeydir hristiyandı. Hâlid bin Velîd gece vakti Ükeydir'in kalesine yaklaşır. Ükeydir o sırada yanındakilerle yaban sığırı avlamak amacıyla kale dışına çıkmıştır. Hz. Hâlid Ükeydir'e saldırıp onu sağ ele geçirir. Kardeşi Hassan çarpışmaya devâm edince öldürülür. Hâlid bin Velîd ve Ükeydir arasında yapılan anlaşmaya göre Hâlid'e iki bin deve, dört yüz zırh gömlek, dört yüz mızrak, sekiz yüz at verilecek; Ükeydir'le kardeşi Mudad hakkında kararı Peygamberimiz verecektir.

Peygamberimiz Ükeydir'le kardeşini İslâm'a davet eder fakat onlar cizye ödemeye razı olurlar. Bunun üzerine kendileri serbest bırakılırlar.

Bu bölümde ayrıca Peygamber Efendimiz'in Herakliyus'a bir mektup yazdığı, Herakliyus'un İslâm'ı kabûl ettiği, halkın ve diğer yöneticilerin tepkisinden korktuğu için niyetini gizlediği dile getirilir.

Daha sonra Mescid-i Dırar anlatılmaya başlanır. 12 münâfık peygamberimiz Tebük Seferi'ne çıkmadan bir mescit yapmış ve Peygamber Efendimiz'in gelip orda namâz kılmasını istemişlerdir. Peygamberimiz Tebük Seferi dönüşünde Mescid-i Dırar'ı ziyâret edeceğini söyleyip ziyâreti erteler. Münâfıkların amacı Müslümânların arasına nifâk sokmak ve birlik beraberliği bozmaktır. Sefer dönüşünde Allâh münâfıkların kötü niyetini bildirince Peygamber Efendimiz mescidin yıkılması emrini verir.

Bu bölümde en son Tebük Seferi'ne katılmaları gerekirken ağır davranıp katılmayan sahabelerin durumu, pişmânlıkları ve affedilip edilmedikleri meselesi uzun uzun işlenir.

2.3.12 Bu ᶜİbāret-i ᶜİbret-Medlūl Mevt-i ᶜAbdullāh bin Übeyy bin Selūl Beyānındadur

Bu maddede münâfıkların lideri Abdullâh bin Selül'ün ölmeden önce Peygamber Efendimiz'den istekleri ve Peygamber Efendimiz'in bu istekler üzerine yaptıkları anlatılmaktadır. Konu anlatılırken farklı rivâyet ve kaynaklarla desteklenmiştir.

2.3.13 Bu Maḳāle-i Celīletü'l-Eṣer Ḥacc-Güzārī-i Sıddīḳ-i Ekber Raḍıyallāhu ᶜAnhu Beyānındadur

Müşriklerin Kabe'yi çıplak tavâf etmeleri, Peygamber Efendimiz'i rahatsız ediyor, bu da onun hac yapmasını engelliyordu. Peygamerimiz, hicretin dokuzuncu yılında hac yapmak üzere Hz. Ebû Bekir başkanlığında bir kâfileyi yirmi tane kurbanlık deveyle Medîne'den Mekke'ye gönderir. Peygamber Efendimiz, Hz. Ebû Bekir'i Mekke'ye gönderirken henüz yeni nâzil olmuş "Berae" sûresinin ilk kırk âyetini Mekkeli müşriklere okumasını emreder. Cebrâîl, Allâh Resûlü'ne vahiy getirir ve bu âyetlerin Hz. Alî tarafından Mekkeli müşriklere okunması gerektiğini bildirir. Böylece Hac emîrliğini Hz. Ebû Bekir yapar ve âyetleri Hz. Alî okur.

2.3.14 Bu Maḳāle-i Daġdaġa-Engīz Ḳażıyye-i Liᶜān Beyānındadur

Bu madde lian meselesi üzerinedir. Lian eşlerin karşılıklı lanetleşmesi anlamındadır. Lian yapıldığında eşlerin boşanması gerekir. Üveymir, karısı Havle'yi Şerik bin Sehma ile uygunsuz bir şekilde yakalayınca Nûr suresinin 6-9. âyetleri nâzil olur. Bu madde zikredilen hâdisenin ve liandaki lanetleşmenin detaylarıyla ilgili bilgileler verir.

2.3.15 Bu ᶜİbāret-i Şerīfe Melik-i Ḥabeşe Necāşī'nün Terk-i Tāc u Taḫt ve Ġurfe-Güzīn-i Gülşen-Serāy-ı Āḫiret Olduġın Beyān İder

Necâşî hicretin onuncu yılında vefât eder ve Peygamber Efendimiz vahiy yoluyla bu durumdan haberdâr olunca sahabelerle birlikte gıyabında cenâze namâzı kılar.

2.3.16 Bu Fıḳra-i Riḳḳat-Engīz Bānū-yı Ḥānevāde-i Nübüvvet Ḥażret-i Ümmü Külṯūm Serā-Perde-Nişīn-i Dār-ı Āḫiret Olduġındadur

Bu madde Peygamber Efendimiz'in kızı ve Hz. Osmân'ın eşi Ümmü Gülsüm'ün ölümünden bahseder.

2.3.17 Bu Nādire-i Rengīn-Edā Ḥażret-i Muᶜāẕ bin Cebel ve Ebū Mūsā Eşᶜārī Raḍıyallāhu ᶜAnhumā Yemen Ṭarafına Mebᶜūs Olduḳları Beyānındadur

Bu bölüm Peygamber Efendimiz'in Muaz bin Cebel'i Yemen'den Ulya tarafına; Ebû Mûsâ Eş'arî'yi Sufla bölgesine vâlî olarak gönderdiğinden bahseder.

2.3.18 Ḳażiyye-i İrsāl-i Ḫālid Raḍıyallāhu ᶜAnhu

Peygamber Efendimiz, Hâlid bin Velîd'i Yemen bölgesinde Necrân'da oturan Abdülmedan kabîlesine gönderir ve ondan, onları üç gün İslâm'a davet etmesini kabûl ederlerse onlara İslâm'ı öğretmesi için bir süre aralarında kalmasını aksi takdîrde onlarla savaşmasını emreder. Necrân halkı, sonunda davete icâbet ederek Müslümân olur. Sonra da durumu Peygamber Efendimiz'e bir mektupla bildirir. Mektubunda, ne yapması gerektiğini de sorar. Peygamberimiz Hâlid bin Velîd'den onlardan bir heyetle beraber geri dönmelerini ister.

2.3.19 Bu Maḳāle-i Rengīn-Edā Ḥażret-i ᶜAliyyü'l-Murtażā Raḍıyallāhu ᶜAnhu Yemen Ṭarafına ᶜİnān-Tāb-ı ᶜAzīmet Olduġı Beyānındadur

Peygamber Efendimiz Hz. Alî'yi 300 kişilik bir orduyla ikinci defa Yemen tarafına göndermeye karar verir. Hz. Alî genç olduğunu ve daha tecrübeli insânlar varken kendisinin gönderilmesini istemese de Peygamber Efendimiz kendisine duâ ederek onu Yemen tarafına gönderir. Peygamberimiz Vedâ Haccı münâsebetiyle Mekke'de olduğu için Hz. Alî muzaffer bir şekilde bolca ganîmetle Mekke'ye doğru yönelir.

2.3.20 Bu Maḳāle-i Rūḥānī-Eşer Emīn-i Vaḥy-i Celīl Ḥażret-i Cibrīl Meclis-i Nebevīde Ẓāhir Olduġın Beyān İder

Bu bölümde Cebrâîl'in insân kılığında Peygamber Efendimiz'e gelip ona îmân, İslâm, ihsân ve kıyâmetin kopacağı zamânla ilgili sorular sorması ve bu sorulara

Peygamber Efendimiz'in verdiği cevaplar anlatılır. İnsân kılığında giden kişinin Cebrâîl olduğu Peygamber Efendimiz tarafından cemaate söylenir.

2.3.21 Bu Maḳāle-i Ḥüzn-Āver Maḫdūm-ı Ḫānevāde-i Nebeviyye Ḥażret-i İbrāhīm Raḫt-Keş-i Dār-ı Naᶜīm Olduġın Beyān İder

Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in oğlu Hz. İbrâhîm'in vefât etme hâdisesinden bahsedilir. Hz. İbrâhîm'in öldüğü gün güneş tutulmasının gerçekleşmesini insânlar Hz. İbrâhîm'in ölümüne bağlayınca Peygamber Efendimiz bunun doğal bir olay olduğunu ve ölüm hâdisesiyle bir alakası olmadığını açıklar.

2.3.22 Bu Maḳāle-i Şevḳ-Engīz Ḥażret-i Sulṭān-ı Serīr-Efrūz-ı Heft-Kişver Ṣallallāhu ᶜAleyhi ve Sellem maḥmil-Ārāy-ı Ḥacc-ı Ekber Olduġı Beyānındadur

Hac âyeti nâzil olunca Peygamber Efendimiz Hac görevini Hicretin 10. yılında bahar mevsiminde Zilkade'nin yirmi beşinde yerine getirmeye başlar. Peygamber Efendimiz önce Zulhuleyfe bölgesinde Âli Abar denen yerde konaklar.

Hz. Fâtıma'nın da kafilede olduğu anlatılır. Bu Hacc görevini 100.000 bir rivâyete göre de 114.000 kişinin îfâ ettiğinden bahsedilir. Peygamber Efendimiz'in Zulhuleyfe'de ihrama girdiğinden bahsedilir. Bir gece bu bölgede kalıp sabâh namâzını kılan Peygamber Efendimiz ertesi sabâh kafileyle beraber duâlarla Mekke'ye doğru hareket eder.

Mevâhib-i Ledünniyye'den aktarıldığına göre Peygamber Efendimiz Benî Şeybe'den Mescid-i Haram'a girer. Kabe'ye girişte yapılan duâlardan, tavâfın yapılış şeklinden, Hacerü'l-Esved ve Hz. İbrâhîm'in makâmının ziyâretinden bahsedilir. Daha sonra Safâ, Merve ve Batn-ı Vâdî'den bahsedilir.

Hz. Fâtıma'nın süslü elbiseler giyip gözlerine sürme çekmesinden dolayı Hz. Alî'nin ona tepki göstermesi ve Hz. Fâtıma'nın bunun izninin Peygamber Efendimiz'den aldığını söylemesi ve Peygamber Efendimiz'in kızını doğrulamasından bahsedilir.

Zilhicce ayının sekizinde Peygamber Efendimiz beraberindekilerle Minâ'ya doğru hareket eder. Geceyi orada geçirir ve Zilhiccenin dokuzunda sabâhleyin Arafat'a doğru hareket eder. Nemîre bölgesine duran Peygamber Efendimiz orada çadır kurar. Öğleden sonra Batn-ı Vâdî'ye iner orada târîhî Vedâ Hutbesi'ni okur. Peygamber Edendimiz orada öğle ve ikindi namâzını kılıp dinlenir.

Daha sonra Arafat'ta okunan bazı duâlardan bahsedilir ve Necedli bir adamın Peygamberimize Haccın farzlarını sorduğu ve Peygamber Efendimiz'in ona cevap verdiğinden bahsedilir. Peygamber Efendimiz Arafat'tan inişte Müslümânların yolu yavaş katetmesini tavsiye eder ve bu şekilde Müzdelife'ye doğru hareket eder. Yolda Hz. Ebû Bekir ve Ömer Peygmber Efendimiz'i keyifli görürler bu durumun sebebini sorarlar ve Peygamber Efendimiz bunun sebebini îzâh eder.

Peygamber Efendimiz Fazl bin Abbâs'ı Şeytân taşlamak için taş toplamakla görevlendirir ve sabâh namâzı burda kılınır. Bir kadının babası yaşlı olduğu için vekaletle onun yerine hacc edip edemeyeceğini sorması üzerine bunun mümkün olduğunu anlatılır. Daha sonra Şeytân taşlamanın nasıl yapılması gerektiği anlatılır ve kurban kesme farîzasından bahsedilir. Peygamber Efendimiz'in tıraş olması anlatılır.

İmâm-ı Kastallânî'den, Peygamber Efendimiz'in İfaza Tavâfı'nı nasıl yerine getirdiği anlatılır. Aynı gün Peygamber Efendimiz'in îrâd ettiği Hutbe nakledilir. Minâ'da Şeytân taşlayan Peygamber Efendimiz daha sonra Ebtah bölgesine geçer. Bu bölgede öğle, ikindi, akşam ve yatsı namâzları kılınır. Peygamber Efendimiz daha sonra önce Kabe'ye ve ordan da Medîne'ye doğru hareket eder.

2.3.23 Bu ᶜİbāret-i Laṭīfe Ḳażıyye-i Mübāhele Beyānındadur

Necrân Hristiyanları İslâm dinine davet edilince bir heyet hâlinde Medîne'ye doğru yola çıkarlar ve içlerinden 14 kişilik bir grup gelip Peygamber Efendimizle ilmi münazaralarda bulunurlar. Bütün meselelerde yenilgiye uğrayan Necrân heyeti yine de Müslümân olmak istemeyince Peygamberimiz İlâhî emir gereği onları mübâheleye davet eder. Hz. Alî, Hz. Fâtıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i mübâheleye getiren Peygamber Efendimiz'in kararlı tutumunu gören Necrân Hristiyanları mübâheleden de vaz geçip Müslümânlara cizye vermeyi kabûl ederler.

2.3.24 Bu Faṣl-ı Müstaġreb Zamān-ı Risālet-Penāhīde Nām-Keş-i Nübüvvet Olan Ḫar-Meşrebān Beyānındadur

Bu başlık altında Peygamber Efendimiz zamânında peygamberlik iddiâsında bulunan Esvedü'l-Ansi, Müseylemetü'l-Kezzâb ve Tuleyha bin Hüveylid'den bahsedilmektedir.

2.3.24.1 Ẕikr-i Esvedü'l-ᶜAnsī: Hicretin 11. yılında Peygamber Efendimiz hastalanmaya başladığı günlerde bir rüyâ gören Peygamber Efendimiz bu rüyâyı ashâbına kendisinden sonra gelecek Esvedü'l-Ansi ve Müseylemetü'l-Kezzâb'a yorar. Yemen tarafında Benî Müdlic kabîlesine mensûp Zülhimar lakaplı Esvedü'l-Ansi kâhinlik yapıp bazı numaralarla halkı kandırmayı becerir. Peygamber Efendimiz'in emri üzerine onu öldürmekle görevlendirilen 3 kişi nihâyet karısının da yardımıyla bir gece Esvedü'l-Ansi'yi öldürür.

2.3.24.2 Ẕikr-i Müseylemetü'l-Keẕẕāb: Müseylemetü'l-Kezzâb lakablı yalancı peygamber Benî Hanife kabîlesinden olup asıl adı Hârûn'dur ve Ebû Sümâme onun künyesidir. Müseyleme Peygamber Efendimiz'in peygamberliğini kabûl eder ancak kendisinin onun ortağı olduğunu iddiâ ederek iki elçiyle Peygamber Efendimiz'e mektup gönderir. Peygamber Efendimiz de bu mektuplara cevap yazarak halkını helâka sürüklediği konusunda kendisini uyarır. Mektupların içeriği metinde olduğu gibi aktarılmıştır. Müseyleme bir meleğin kendisine vahiy getirdiğini iddiâ edip Kur'ân-ı Kerîm'deki âyetleri taklit ederek ve bazı el çabuklukları ve istihbârî bilgilerle kendisinin mucizelere sâhip olduğu şeklinde halkı kandırır. Metinde Müseyleme'nin vahiy geldi diye uydurdukları sözlere örnekler verilmiştir. Müseyleme Benî Temim kabîlesine tabi olan ve kendisi de peygamberlik iddiâsında bulunan Secah adlı bir kadınla da nikâh kıyar. Peygamber Efendimiz'in ölümünden sonra Hz. Ebû Bekir döneminde Hâlid bin Velîd komutasındaki ordu Müseyleme'yi yenilgiye uğratır ve Müseyleme öldürülür. Secah tövbe ederek İslâm dinine döner.

2.3.24.3 Ẕikr-i Aḥvāl-i Ṭuleyḥa bin Ḫuveylid: Benî Esed kabîlesinden Tuleyha bin Huveylid atıyla beraber çölde su bulma becerisini bir ilhâm ve mucize olarak göstererek peygamberlik iddiâsında bulunur. Peygamberimiz onun üzerine Dırar bin Ezver'i gönderir ancak Dırar vefât eder. Peygamber Efendimiz'in de

vefâtından sonra iyice güçlenen Tuleyha'nın üzerine Hz. Ebû Bekir zamânında Hâlid bin Velîd komutasında ordu gönderilir. Tuleyha, ordusuyla bozguna uğrayıp Şâm tarafına kaçar. Bir süre sonra tövbe ederek tekrar müslümân olur.

2.3.25 Bu Maḳāle-i Belīġa Seriyye-i Ḥażret-i Üsāme bin Zeyd Raḍıyallāhu ᶜAnhu Beyānındadur

Hz. Peygamber Üsâme bin Zeyd'i daha önce babasının şehid olduğu Şâm ve Rûm diyârına gönderilecek ordunun başına kumandan olarak tayin eder. Bu orduda Hz. Ebû Bekir, Ömer, Osmân, Sad bin Ebi Vakkas, Sad bin Zeyd, Ebû Ubeyde bin el-Cerrah, Katade bin Numan gibi seçkin sahabiler varken kumandanlığı âzâdlı bir kölenin genç oğlunun yapacak olması bazı insânların rahatsızlığına sebep olur. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz bir hutbe vererek insânların tepkilerinin yersiz olduğunu dile getirir.

Hz. Üsâme hareket etmeden önce gelip Peygamber Efendimizle vedalaşır ancak ordusunun konakladığı Cürf mevkiinde tam hareket edecekleri sırada, bir haberci gelir ve Resûlullâh'ın vefât ettiğini bildirir. Ordu tekrâr Medîne'ye döner ve Peygamber Efendimiz'in defin işlemi yapılır. Bazı insânlar Hz. Ebû Bekir'den komutanlığın Üsâme'den alınmasını istese de Hz. Ebû Bekir buna karşı çıkar. Üsâmenin ordusu savaştan muzaffer bir şekilde dönüp Medîne'ye gelir.

2.3.26 Bu Maḳāle-i Dil-Dūz Bāᶜiṣ-i Medāmiᶜ-i Muḳle-Sūz Ḥażret-i Ṣāhib-i Livā-i Maᶜḳūd Teşrīf-Sāz-ı Maḳām-ı Maḥmūd Olduḳları Beyānındadur

Nasr sûresi nâzil olunca Peygamber Efendimiz yakında vefât edeceğini anlar. Hz. Fâtıma her zamânkinden fazla tövbe ve istiğfâr eden Peygamber Efendimiz'in bu hâlinden onun yakında vefât edeceğini anlar.

Peygamber Efendimiz vefâtından önce İlâhî bir emirle Uhud şehitlerini ziyâret edip bir hutbe vererek ashâbıyla durumu paylaşır. Mevâhib-i Ledünniyye adlı kaynaktan aktarıldığına göre bu hutbede sahabeler Peygamber Efendimiz'e vefâtından sonra onu kimin yıkaması gerektiği, hangi elbiseler içinde yıkanması gerektiği, cenâze

namâzının nasıl kılınması gerektiği, onu mezâra kimlerin koyması gerektiği konusunda sorular sorarlar ve cevaplarını alırlar.

Ardından Kadı Beyzâvî'nin tefsîrinde bu konuyla ilgili bir yorumundan bahsedilir. Daha sonra Peygamber Efendimiz'in son günlerini Hz. Ayşe'nin evinde geçirmek istediği ve diğer eşlerinin rızasını aldığından bahsedilir. Hastalık sırasında Hz. Alî ve Fazl bin Abbâs'ın Peygamber Efendimiz için yaptıkları hizmetler dile getirilir. Peygamber Efendimiz'in hastalığının ve ateşinin şiddetinden bahsedilir. Bir gün üç kırba suyla yıkanınca kendini iyi hissettiğinden ve Müslümânlara bir hutbe verdiğinden ve Hz. Ebû Bekir'in onun bu hutbedeki bazı sözlerinden ölümünün iyice yaklaştığını sezip ağladığından bahsedilir.

Hz. Ebû Bekir'in son günlerinde ona hizmet etmek istemesinden ve Peygamber Efendimiz'in Ehl-i Beyti tercih ettiğinden bahsedilir. Hastalık iyice şiddetlenince Peygamber Efendimiz'in isteğiyle Müslümânlara Hz. Ebû Bekir'in imâmlık yaptığından bahsedilir. Bilâl-i Habeşi ezan okuyunca Peygamber Efendimiz'in halsizlikten namâz kıldıramayarak Hz. Ebû Bekir'i işâret etmesi üzerine sahabelerin feryat figan ağladığından bahsedilir. Bu feryat figanlar üzerine Hz. Alî ve Fazl bin Abbâs'ın desteğiyle hasta hâlde bir konuşma yapan Peygamber Efendimiz'in sahabeleri teskîn ettiğinden bahsedilir.

Peygamber Efendimiz'in sadece Hz. Ebû Bekir ve bir keresinde Abdurrahman bin Avf'ın arkasında namâz kıldığı ilâve bilgi olarak verilir. Sahabenin hastalığının şiddetli günlerinde toplu hâlde Peygamberimizi ziyâret ettiğinden ve Peygamber Efendimiz'in onlara verdiği bir hutbeden bahsedilir. Hayber'de Peygamber Efendimiz'e verilen zehirli etin de onun hastalığına sebep olabileceğinden bahsedilir. Peygamber Efendimiz'in sekerattaki hâlinden bu haldeyken ve ettiği duâdan bahsedilir.

Cebrâîl'in üç gün üst üste gelerek Azrâîlle beraber onun ölümü için müsâde istediklerinden bahsedilir. Peygamberimiz vefât edince gaybten sesler geldiğinden bu seslerin Hızır Nebî'nin sesi olabileceğinden bahsedilir. Peygamber Efendimiz'in ölümünün verdiği üzüntü ve dehşetten dolayı Hz. Ömer'in üzüntü ve şaşkınlıkla yaptığı konuşma nakledildikten sonra Hz. Ebû Bekir'in teskîn eden konuşmasından

bahsedilir ve en sonunda hatasını anlayan Hz. Ömer'in bir konuşma daha yaparak durumu düzeltmeye çalıştığından bahsedilir.

2.3.27 Bu ᶜİbāret-i Ḫıred-Fersā Nigīn-i Ḫāṭem-Iṣṭıfā ᶜAleyhi Efḍalü't-Teḥāyā Serīr-Efrūz-ı Nihān-Ḫāne-i Sidretü'l-Müntehā Olduġın Beyānındadur

Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in naaşının yıkanması, kefenlenmesi, cenâze namâzı ve defnedilmesiyle ilgili bilgiler verilmektedir.

Peygamber Efendimiz'in naaşının yıkanması işini Hz. Abbâs, Hz. Alî, Fazl bin Abbâs, Ebû Süfyân bin el-Haris ve Üsâme bin Zeyd üstlenmişlerdir. Naaşın yıkanması sırasında gaybdan gelen bazı direktiflere göre yıkama işlemi gerçekleşmiştir. Aktarılan bir rivâyete göre Hz. Alî, Peygamber Efendimiz hayâttayken naaşını kendisinden başkasının yıkamasını istememiştir. Yine Hz. Alî onun naaşından diğer ölülerdeki gibi hoş olmayan kokular gelmediğini tam tersine çok güzel kokular geldiğini rivâyet eder.

İmâm Cafer Sâdık Hz. Alî'nin Peygamber Efendimiz'i yıkamak için kullandığı tası ömür boyu su içmek için kullandığını ve zekasının kuvvetinin buradan geldiğini rivâyet eder.

Yıkama işi bittikten sonra gaybdan Peygamber Efendimiz için tazim bildiren sesler geldiği rivâyet edilir. Peygamber Efendimiz'in cenâze namâzının önce melekler tarafından daha sonra ehl-i beyt tarafından ve daha sonra erkekler, kadınlar ve çocuklar tarafından kılındığı rivâyet edilir. Cenâze namâzını kıldıran Hz. Alî cenâze namâzında sahabeye ne şekilde duâ etmeleri gerektiği hakkında hakkında bilgi verir.

Peygamber Efendimiz'in gömüleceği yer hakkında Hz. Ebû Bekir'den aktarılan bir rivâyete yer verilir. Mezârın şeklinin nasıl olması gerektiği hususunda Ebû Talha'dan fikir alındığı, Peygamber Efendimiz'in mezâra konma işleminin Hz. Alî, Hz. Abbâs, Fazl bin Abbâs ve kölesi Kusem tarafından yapıldığı anlatılır.

Peygamber Efendimiz'in defin işlemi bittikten sonra Hz. Fâtıma'nın üzüntüsünden ve Hz. Alî ile aralarında geçen bir diyalogdan bahsedilir.

En sonunda Peygamber Efendimiz'in öldüğünde kaç yaşında olduğuna dâir çeşitli fikirlerin olduğundan bahsedilir.

2.3.27.1 Merṣiyye-i Ḥażret-i Ṣıddīḳ Raḍıyallāhu ᶜAnhu: Hz. Ebû Bekir'in Peygamber Efendimiz'in ölümü üzerine söylediği mersiyedir.

2.3.27.2 Merṣiye-i Seyyidetü'n-Nisā Ḥażret-i Fāṭımatü'z-Zehra Raḍıyallāhu ᶜAnha: Hz. Fâtıma'nın Peygamber Efendimiz'in ölümü üzerine söylediği mersiyedir.

2.3.27.3 Merṣiye-i Ḥażret-i Ṣafiyye binti ᶜAbdulmuṭṭalib: Hz. Safiye'nin Peygamber Efendimiz'in ölümü üzerine söylediği mersiyedir.

2.3.27.4 Merṣiye-i Ebī Süfyān bin el-Ḥāriṣ: Ebû Süfyân'ın Peygamber Efendimiz'in ölümü üzerine söylediği mersiyedir.

2.3.27.5 li-Ḥassān bin Ṣābit Raḍıyallāhu ᶜAnhu: Hassân bin Sâbit'in Peygamber Efendimiz'in ölümü üzerine söylediği mersiyedir.

2.3.27.6 Merṣiye-i Ḥassān bin Ṣābit Şāᶜir-i Resūlullāh Ṣallallāhu ᶜAleyhi ve Sellem: Hassân bin Sâbit'in Peygamber Efendimiz'in ölümü için söylediği diğer mersiyesidir.

2.3.28 Bu Maṭlab-ı Aᶜlā Ṣıfāt-ı Münīfe-i Nebeviyye ᶜAleyhi Efḍalü't-taḥiyyeden Münbeṣṣe Olan Esāmī-i Sāmiye ve Künā-yı ᶜĀlīye ve Nesl-i Kerīm ve Ezvāc-ı Ṭāhirāt ve Aᶜmām ve ᶜAmmāt ve Aḫavāt-ı Reżāᶜ ve Ceddāt ve Ḫadem ü Mevālī-i Muḥterem ve Silāh u Devāt-ı Vüfūd-ı Selāmet-Merfūdları Beyānındadur

Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in isimleri, künyeleri, dış görünüşü, sıfatları ve ahlak özellikleri, evlâtları, torunları, eşleri, amcaları, halaları, süt anneleri, süt kardeşleri, dedeleri, hizmetçileri, köleleri, kâtipleri, elçileri, müezzinleri, şâirleri, koruyucuları, savaş aletleri ve binek hayvanları sırasıyla anlatılır.

2.3.28.1 Ẕikr-i Esmā-i Şerīfe: Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in isimleri anlatılmaktadır.

2.3.28.2 Ẕikr-i Ḥilye-i Celīle-i Nebeviyye ᶜaleyhi Efḍalü't-taḥiyye: Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in hilyesi anlatılmaktadır.

2.3.28.3 Emmā Ṣıfāt-ı Melekiyye-i Maᶜneviyyeleri ki Ḫulḳ-ı Kerīmelerinden ᶜİbāretdür: Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in sıfatlarından ve huylarından bahsedilmektedir.

2.3.28.4 Ẕikr-i Evlād-ı Emcād Rıḍvānullāhi Teᶜāla ᶜAleyhim Ecmaᶜīn: Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in evlâtları ve torunları anlatılmaktadır.

2.3.28.5 Ẕikr-i Ezvāc-ı Ṭāhirāt-ı Ümmehātü'l-Müᵓminīn Rıḍvānullāhi Teᶜālā ᶜAleyhim Ecmaᶜīn: Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in eşlerinden bahsedilmektedir.

2.3.28.6 Bu Maḳāle-i Müşgīn-Külāle Aᶜmām ve ᶜAmmāt ve Aḫavāt-ı Reżāᶜa ve Ceddāt-ı Nebeviyye Beyānındadur: Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in amcaları, halaları, süt kardeşleri ve dedeleri anlatılmaktadır.

2.3.28.7 Bu Ḳażiyye-i Marżiyye Ḫuddām u Mevālī-i Kirām ve Küttāb ve Resūlān ve Müᵓeẕẕinān ve Şuᶜarā ve Ḥārişān-ı Nübüvvet-Penāhī Beyānındadur: Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in yardımcıları, köleleri, kâtipleri, ulakları, müezzinleri, şâirleri ve bekçileri anlatılmaktadır.

2.3.28.8 Bu Defter-i Zerrīn-nigār Ḫāṣṣa-i Hümāyūn-ı Nebeviyye Olan Edevāt-ı Kārzār Ve merākib-i Ṣabā-reftār Beyānındadur ki Ẕikr Olunur: Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in savaş ve ev aletleri, binek hayvanları anlatılmaktadır.

2.3.29 Bu Taᶜbīr-i Dil-Ārā Āb-rūy-ı Her Dü Serā Bāᶜiş-i Rābıṭā-i Zīr u Bālā ᶜAleyhi Efḍalü't-Teḥāyā Ḫażretlerinüñ Baᶜżı Feżāyil-i Zāhireleri Beyānındadur

Kur'ân-ı Kerîm'in Fâtır sûresinde de dendiği gibi insânoğlu üçe ayrılır: Kötüler, iyiler ve ikisinin arasında olanlar. Peygamber Efendimiz bu iyi olanların en üstünüdür ve bütün Peygamberlerin üzerindedir.

2.3.29.1 Faẓīlet-i Ūlā: Birinci fazîlet, Peygamber Efendimiz'in yaratılışın gayesi ve Peygamberlerin sonuncusu olmasıdır.

2.3.29.2 Faẓīlet-i Dūyūm: Onun ikinci fazîleti, tüm peygamberlerin onu tasdîk etmiş olmalarıdır.

2.3.29.3 Faẓīlet-i Siyyūm: Peygamber Efendimiz'in üçüncü fazîleti, Kur'ân-ı Kerîm'de Allâh'ın birkaç yerde onun üzerine yemin etmesidir.

2.3.29.4 Faẓīlet-i Çehārūm: Peygamber Efendimiz'in dördüncü fazîleti, savaş ganîmetlerinin diğer peygamberlere helâl olmayıp ona helâl kılınmasıdır.

2.3.29.5 Faẓīlet-i Pencūm: Peygamber Efendimiz'in beşinci fazîleti, ona yeryüzünün mescit kılınmış olması ve su olmaması durumunda teyemmüm kolaylığı sağlanmış olmasıdır.

2.3.29.6 Faẓīlet-i Şeşūm: Peygamber Efendimiz'in altıncı fazîleti, onun âlemlere rahmet olarak gönderilmesi, darda kalanlara el uzatması, münâfıklara bile yaşam hakkı vermiş olmasıdır.

2.3.29.7 Faẓīlet-i Heftūm: Peygamber Efendimiz'in yedinci fazîleti, güzel ve tatlı sözlü olması ve iyi bir hatîp olmasıdır.

2.3.29.8 Faẓīlet-i Heştūm: Peygamber Efendimiz'in sekizinci fazîleti, onun heybetli olması ve onu ilk defa görenlere korku salmasıdır.

2.3.29.9 Faẓīlet-i Nühūm: Peygamber Efendimiz'in dokuzuncu fazîleti, onun görünmeyen varlıkları görmesidir.

2.3.29.10 Faẓīlet-i Dehūm: Peygamber Efendimiz'in onuncu fazîleti, Allâh'ın ona vermiş olduğu dîn ve şerîatın dünyâya yeni bir düzen ve sistem getirmiş olup kıyâmete kadar geçerli en üstün sistem olacağıdır.

2.3.29.11 Faẓīlet-i Yāzdehūm: Peygamber Efendimiz'in on birinci fazîleti, onun vücûdunun bir gölgesinin olmamasıdır.

2.3.29.12 Fazīlet-i Devāzdehüm: Peygamber Efendimiz'in on ikinci fazîleti, insânların öbür dünyada kurtuluşa erebilmeleri için kelime-i tevhid'in yanında onun nübüvvetini de tasdîk etmeleri gerektiğidir.

2.3.29.13 Fażīlet-i Sīzdehüm: Peygamber Efendimiz'in on üçüncü fazîleti, kapkaranlık gecede bile ortalık aydınlıkmış gibi her yeri görmesidir.

2.3.29.14 Fażīlet-i Çārdehüm: Peygamber Efendimiz'in on dördüncü fazîleti, onun hiçbir durumda esnememesidir.

2.3.29.15 Fażīlet-i Pānzdehüm: Peygamber Efendimiz'in on beşinci fazîleti, sineklerin onun dudaklarının etrafında uçmayıp dolaşmamalarıdır.

2.3.29.16 Fażīlet-i Şānzdehüm: Peygamber Efendimiz'in on altıncı fazîleti, onun birini çağırması durumunda karşı taraf namâzda bile olsa çağrıya icâbet etmesinin gerekliliğidir.

2.3.29.17 Fażīlet-i Hafdehüm: Peygamber Efendimiz'in on yedinci fazîleti, onun peygamberlerin en üstünü olması ve diğer peygamberlerin onun "Liva-i Hamd" adlı sancağının altında gölgelenecek olmalarıdır.

2.3.29.18 Fażīlet-i Hijdehüm: Peygamber Efendimiz'in on sekizinci fazîleti, cennete gireceklerin üçte birinin onun ümmetinden olmasıdır.

2.3.29.19 Fażīlet-i Nūzdehüm: Peygamber Efendimiz'in on dokuzuncu fazîleti, onun ümmetine icmâ hakkı verilmesidir. İcmâ kesin hüküm yerine geçmektedir.

2.3.29.20 Fażīlet-i Bīstüm: Peygamber Efendimiz'in yirminci fazîleti, onun ümmetinin "vasat" ümmet olması ve diğer ümmetlere şâhitlik edecek olmasıdır.

2.3.30 Bu ᶜİbāret-i Dil-Ārā Baᶜżı Muᶜcizāt-ı Dil-Güşāy-ı Ḫayrü'l-Verā Beyānındadur

Bu bölümde önce Peygamber Efendimiz'in kendinden önceki peygamberlerden daha üstün olduğundan bahsedilir. Daha sonra İkrime bin Ebû Cehil'in İslâm dinine girmesi anlatılır.

Diger: Peygamber Efendimiz'in Enes bin Mâlik'e hediye ettiği mendilin kirlenince ateşe tutulup temizlenmesi ama yanmaması anlatılır.

Diger: Hudeybiye Gazası'nda su kıtlığı çeken Müslümânların yardım istemesi üzerine Peygamber Efendimiz'in bir mucizesiyle parmaklarından su akıtması anlatılır.

Diger: Yaşlı bir devenin Peygamber Efendimiz'e gelip sâhibini şikâyet etmesi üzerine Peygamber Efendimiz'in deveyi özgür bırakması anlatılır.

Diger: Peygamber Efendimiz'in Mi'râca çıkma mucizesi anlatılır.

Diger: Bu bölümde Hayber'de zehirli etin "Beni yeme" diye Peygamber Efendimiz'i uyarması, Muaz bin Afra'nın tedâvisi mümkün olmayan hastalığının Peygamber Efendimiz sâyesinde giderilmesi, bir kadının kör olan çocuğunun Peygamber Efendimiz sâyesinde görmeye başlaması anlatılır.

2.3.30.1 Ez-Cümle-i Muᶜcizāt-ı Sāyire

Bu bölümde Peygamber Efendimiz'in yukarıdaki mucizeleri dışında 20 adet mucizesi anlatılır.

2.3.30.1.1 Muᶜcize-i Evvel: Peygamber Efendimiz'in birinci mucizesi, Kur'ân-ı Kerîm'in kendisidir. Kur'ân-ı Kerîm'deki belâğât insânoğlunu âciz bırakır.

2.3.30.2 Muᶜcize-i Dūyum: İkinci mucize, onun birçok insânın gözü önünde bir parmak hareketiyle ayı ikiye bölmesidir.

2.3.30.3 Muᶜcize-i Siyūm: Üçüncü mucize, Vedâ Haccı esnasında bir gecelik bebeğin dile gelip onun peygamberliğini tasdîk etmesidir.

2.3.30.4 Muᶜcize-i Çehārüm: Dördüncü mucize, bir avcının tuzağına düşen bir geyiğin yavrularını emzirmek için Peygamber Efendimiz'den yardım istemesi ve Peygamber Efendimiz'in avcıdan izin aldıktan sonra geyiği bırakması ve geyiğin yavrularını emzirdikten sonra geri gelmesidir.

2.3.30.5 Muᶜcize-i Pencüm: Beşinci mucize, bir bedevînin Peygamber Efendimiz'in peygamberliğini kabûl etmek için o anda orada bulunan bir kertenkelenin konuşup peygamberliğini tasdîk etmesini şart koşması üzerine kertenkelenin dile gelip peygamberliği tasdîk etmesidir.

2.3.30.6 Muᶜcize-i Şeşüm: Altıncı mucize, Peygamber Efendimiz'in Dört Halîfe, Zübeyr bin Avvam ve Talha bin Ubeydullâh ile birlikte Hirâ Dağındayken dağın aniden titremesi ve Peygamber Efendimiz'in dağı sözleriyle sâkinleştirmesidir.

2.3.30.7 Muᶜcize-i Heftüm: Yedinci mucize, Peygamber Efendimiz'in eline aldığı yedi küçük taşın titreyip zikir etmesi üzerine sırayla Dört Halîfe'nin elinde de aynı şekilde zikir eden taşların Ebû Zer'in elinde zikir etmemesidir.

2.3.30.8 Muᶜcize-i Heştüm: Sekizinci mucize, Bir bedevînin İslâm'a girmek için bir delîl istemesi üzerine Peygamber Efendimiz'in bir ağaca yürüme talimâtı vermesi ve ağacın yürümeye başlamasıdır.

2.3.30.9 Muᶜcize-i Nühüm: Dokuzuncu mucize, Uhud Savaşı'nda bir ok yüzünden gözü yerinden çıkan Katade bin Numan'ın gözünün Peygamber Efendimiz'in eliyle eski yerine konunca eski gözünden daha sağlam olmasıdır.

2.3.30.10 Muᶜcize-i Dehüm: Onuncu mucize, bir kadının Sara hastası olan çocuğunu Peygamber Efendimiz'e getirmesi üzerine Peygamber Efendimiz'in onun hastalığını iyileştirmesidir.

2.3.30.11 Muᶜcize-i Yāzdehüm: On birinci mucize, birgün çok hasta olan Ebû Tâlib'in Peygamber Efendimiz'in bir duâsı üzerine hemen o anda hastalığından kurtılmasıdır.

2.3.30.12 Muᶜcize-i Devāzdehüm: On ikinci mucize, Seleme bin Ekva'nın eskiden bir savaşta dizinden yaralanması ve dizinin kötü şekilde iltihaplanıp onu yürüyemez hale getirmesi üzerine Peygamber Efendimiz'in onun dizini iyileştirmesidir.

2.3.30.13 Mucize-i Sîzdehüm: On üçüncü mucize, Müslümânların Peygamber Efendimiz'e bir minber inşa etmesi üzerine hutbe verirken her zaman sırtını dayadığı direğin yüksek sesle ağlaması ve Peygamber Efendimiz'in onu teselli etmesidir.

2.3.30.14 Mucize-i Çārdehüm: On dördüncü mucize, bir kurttan kaçan geyiğin Kabe sınırlarına girince geyiğe saldırmaktan vaz geçmesi ve buna hayret eden müşriklere kurdun; asıl şaşılacak şeyin onların Peygamber Efendimiz'in peygamberliğini tasdîk etmemeleri olduğunu söylemesidir.

2.3.30.15 Mucize-i Pāzdehüm: On beşinci mucize, Zeyd bin Harice'nin birgün sokakta aniden yürürken ölmesi üzerine cenâze namâzında cesedinin dile gelerek Peygamber Efendimiz'in peygamberliğini tasdîk etmesidir.

2.3.30.16 Mucize-i Şānzdehüm: On altıncı mucize, Peygamber Efendimiz'in kızının ölümüyle aşırı üzüntülü olan bir müşriği kızının mezârı başındayken İslâm'a davet etmesi, onu ikna etmek için mezârdaki kızıyla konuşması olayıdır.

2.3.30.17 Mucize-i Heftehüm: On yedinci mucize, Peygamber Efendimiz'in secde hâlindeyken Ebû Cehîl'in onun kafasına basmak istemesi ve onu küçük düşürmeye niyetlenmesi üzerine iki meleğin Peygamber Efendimiz'i korumasıdır.

2.3.30.18 Mucize-i Hijdehüm: On sekizinci mucize, Tebbet sûresi nâzil olunca Ebû Leheb'in karısı Ümmü Cemil'in Hz. Ebû Bekirle oturan Peygamber Efendimiz'e hakaret ve eziyet etmeye gelmesi üzerine Ümmü Cemîl'in Hz. Ebû Bekir'i orada gördüğü hâlde Peygamber Efendimiz'i (o fiziksel hâlde oradayken) görememesidir.

2.3.30.19 Mucize-i Nūzdehüm: On dokuzuncu mucize, Peygamber Efendimiz'in Müslümânların ileride Anadolu, Roma ve Îrân topraklarını ele geçireceklerini müjdelemesidir.

2.3.30.20 Mucize-i Bîstüm: Yirminci mucize, Cabir bin Abdullâh'ın bir savaşta şehid olan babasının borcunu ödeyememesi üzerine Peygamber Efendimiz'in onun borcuna karşılık az olan hurmaları bereketlendirerek borcu ödemesidir.

2.3.31 Bu Maḳāle-i Faṣlü'l-Ḫiṭāb İᶜtirāf-ı Ḳusūr ve Bārgāh-ı ᶜİzzete Refᶜ-i Ruḳᶜa-i Niyāz ile Ḫātime-i Kitābdür

Bu bölümde Nazmî-zâde esere bir son vermektedir. Eserinin insânların en şereflisi olan Peygamber Efendimiz'i lâyıkıyla anlatmakta yetersiz kalacağını söyleyip bu durumu bir şiirle süslemiştir. Yazar, eserdeki hata ve kusurlardan Allâh'a sığınır. Eserinin Peygamber Efendimiz'i anlatmakla şeref bulduğunu anlatır. Eserin bir bağışlanma ümidi olduğundan bahseder. Nazmî-zâde bir münâcaatla Allâh'a yalvarıp yakararak eserini bir duâ ile bitirir.

1.2.4 Eserin Üslûp İncelemesi

A) Nazmî-zâde, mensûr eserinde Farsça ve Arapçayla bezenmiş çok külfetli bir dil kullanmıştır. Bunu durumu îzâh etmek için eserin giriş bölümünde Veysî ve Nâbî'nin izinde yürüdüğünü onların iki olan eserlerine üçüncü eser yazmak iddiâsında olduğunu Veysî ve Nâbî'ye ulaşabilmek için onların külfetli dilini kullanması gerektiğini ifâde eder. Hatta Veysî'nin üstün bir şâir olduğunu iki beyitlik bir şiirle dile getirir.

1 *Zihī ᶜibāret-i müşkil-pesend-i Veysī kim*
Görince ṣafḥa-i āṯār-ı pākin ehl-i naẓar

2 *Virürler elden ele hep kemāl-i ᶜizzet ile*
İderler aña şuᶜāᶜ-ı neẕẕāreden misṭar [vr. N2b]

... ḥalbe-i şūr-engīz-i Melḥame-i Kübrā-yı Bedr'de tevaḳḳuf itmegin ferīd-i ᶜaṣr, ser-āmed-i suḫanverān-ı dehr, üstād-ı ṯānī, ᶜAzīz-i Mıṣr-ı Meᶜāni, dürr-i yektā-yı ḳulzüm-i şād-ābī Yūsuf Nābī sellemehullāhu Teᶜālā baᶜżı mülāḥaẓāt-ı işābet-nevāz ile ol bülbül-i nāzenīn-ṣafīrüñ zemzeme-i dil-peẕīrine hem-dem ve ol ṭāvus-ı ḫoş-ḫırāmuñ reftār-ı dil-ārāmına hem-ḳadem olmaḳ ārzūsıyla risāle-i zerrīn-ḳalem bü'l-ᶜaceb raḳamların maḫtūm-ı ḫatm-ı iḫtitām itmege bāl-güşāy-ı şāhīn-i ᶜanḳā-şikār-ı himmet olup kem tereke'l-evvelu lil-āḫiri manṭūḳasın taṣdīḳ ile baḥrü'l-meᶜārif-i tabᶜ-ı ᶜālī-nejādlarından ber-ḫāste olan telāṭum-ı endīşe birle [vr. N2b]

B) Nazmî-zâde eserinde Peygamber Efendimiz başta olmak üzere sahabelerden bahsederken övgü dolu sıfatlar kullanmıştır.

... Seyyid-i ᶜArab u ᶜAcem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem... [vr. N76b]

... refref-süvār-ı ser-menzil-i vüṣūl, gül-i ṣad-berg-i gülşen-i ve mā Muḥammedun illā resūlun ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem Ḥażretlerinüñ ... [vr. N2a]

... şīr-i şerze-i muḥārib esedullāhu'l-ġālib Ḥażret-i Ḥamza bin ᶜAbdulmuṭṭalib raḍıyallāhu Taᶜālā ᶜanhu... [vr. N78b]

... ḥażarāt-ı şeyḫayn-ı mükerremeyn Ebū Bekr ü ᶜÖmer ve ṣıhreyn-i muḥteremeyn ᶜOṣmān u ᶜAlī-i Ḥayder ᶜaleyhimü'r-rıḍvān [vr. N88b]

C) Nazmî-zâde müşriklerden bahsederken hakarete varan ifâdeler kullanıp güzel hiciv örnekleri gösterir.

... ser-ṭavīle-i ḫar-meşrebān-ı münāfıḳīn ᶜAbdullāh bin ebī ibnī Selūl [vr. N23b]

... mānend-i merḫ u ᶜafār fetīle-i zebān-sūḫtenī ve āteş-zene-i dendān-kendenīlerin şerāre-bār idüp [vr. N28b]

... ḫar-gele-i münāfıḳīnden devānzdeh nefer-i bed-sigāl [vr. N28b]

D) Eser mensûr olduğu için âhengin sağlanabilmesi için eserin tümünde çok başarılı seci örnekleri görürüz.

*Hey hey bu ne mecmūᶜa-i **rengīn** ve cüzvdān-ı dil-**nişīn** Şehnāme-i ekāsire-i ᶜ**Acem**, efsāne-i ser-güẕeşt-i Ḫusrev ü **Cem** degüldür belki Cenāb-ı Sulṭān-ı **āferīniş**, nūr-ı ḥadīḳa-i **bīnīş**, gevher-i deryā-yı **hestī**, bedraḳa-i ṭarīḳ-i Ḫudā-**perestī**... [vr. N2a]*

*... feyż-nāme-i hedy-i **bihīn** ve siyer-i **şerīfterīn**leridür ki ibtidā üstād-ı **nuḫustīn**, bāġbān-ı **evvelīn** tarḥ-endāz-ı tāze-**āyīn-i rengīn**, ḳarm-ı **Rūm** Veysī-i **merḥūm**, bu nev-zemīn-i **buḳalemūn**, numūne-nişān-ı şukufehā-yı **gūn-ā-gūn** idüp ... [vr. N2a]*

E) İsimler çoğu zaman sıfatlarla beraber zikredilmiştir. Bazen de isimler yerine doğrudan sahabelerin meşhûr lakapları kullanılmıştır.

... āb-rūy-ı gülzār-ı taṣdīḳ Ḥażret-i şeyḫ-i ᶜatīḳ *Ebū Bekrü'ṣ-Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu dört biñ dirhem-i mā-melekin maᶜrıż-ı iḫlāṣa taḳdīm ve* ***Ḥażret-i Fārūḳ-ı naṣfet-i cenāb*** *ᶜÖmer bin el-Ḫaṭṭāb nıṣf-ı mālın meydān-ı muḥabbete teslīm ve* ***ᶜamm-ı ḫayrü'n-nās*** *Ḥażret-i ᶜAbbās ... [vr. N22b]*

... refāḳat-ı ***Ḥażret-i Ṣıddīḳ-i Ekber*** *ve* ***Ḥażret-i Fārūḳ-ı Aᶜẓam*** *ve* ***Ḥażret-i Ẕinnūreyn*** *ve* ***Ḥażret-i Ebe'l-Ḥasaneyn*** *ve* ***Ḥażret-i Ebi'l-Ḳarmü'z-Zübeyr*** *ve* ***Ḥażret-i Ṭalḥatü'l-Ḫayr*** *ᶜaleyhimü'l-kerāmeti ve'r-rıḍvān... [vr. N88b]*

1.2.5 Eserin Nüsha Tasnîfi

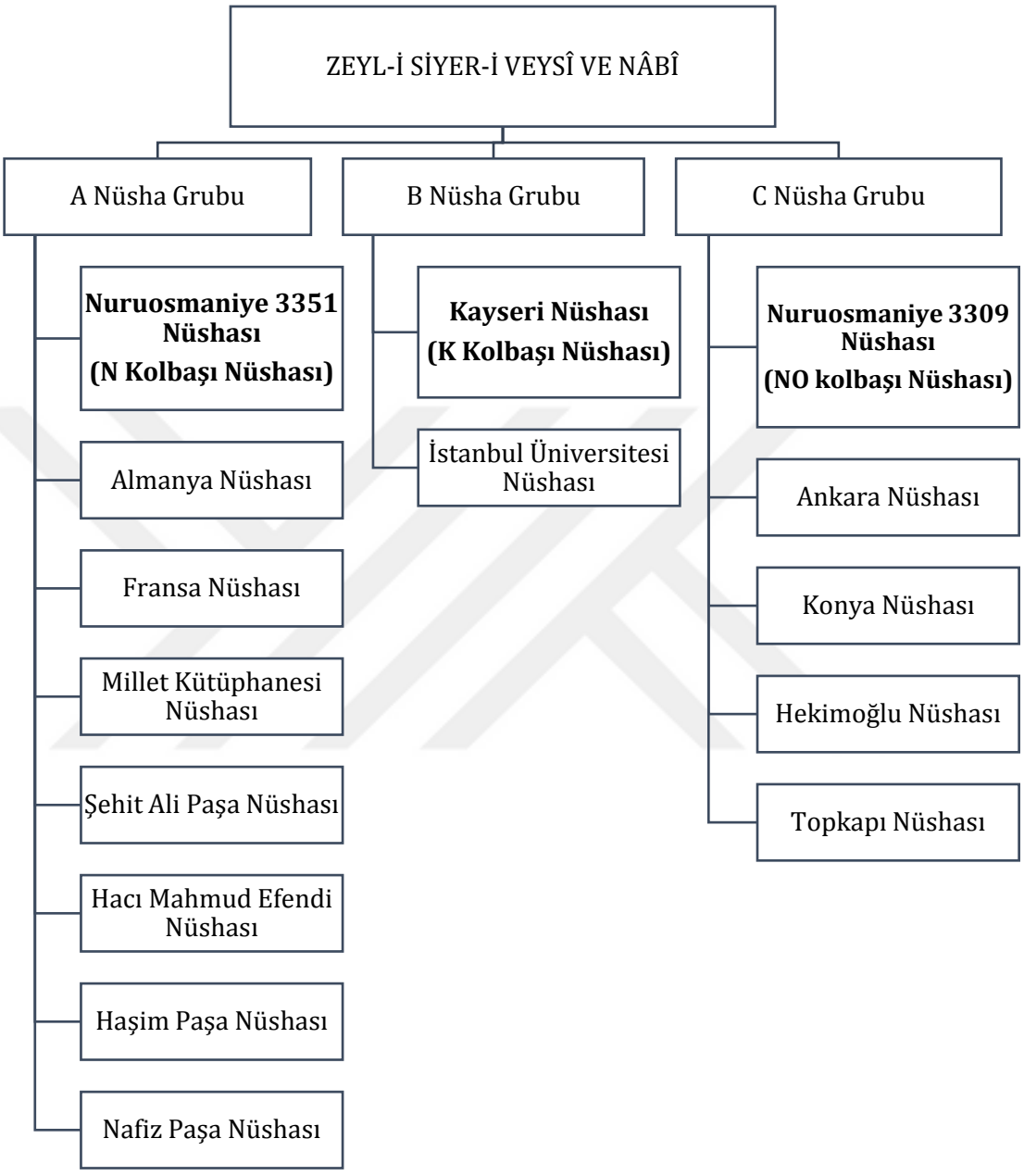
Yapılan katalog taramalarında yurt içinde 13, yurt dışında 2 olmak üzere toplam 15 nüshaya ulaşıldı. Yapılan nüsha karşılaştırmalarda üç nüsha grubu olduğu tespit edildi. Bu nüsha grupları A, B ve C grubu şeklinde kategorize edildi. A, B ve C nüsha gruplarında bulunan nüshaların istinsah târîhleri tespit edildi. Târîh olarak her nüsha grubunun en eski nüshası kolbaşı nüshası olarak belirlendi.

A nüsha grubunda Nuruosmaniye 3351 numaralı nüshanın (1107/1696), B nüsha grubunda Kayseri nüshasının (1130/1718), C nüsha grubunda Nuruosmaniye 3309 (1139/1727) nüshasının en eski nüshalar olduğu tespit edildince bu nüshalar kolbaşı nüshaları olarak seçildi. Nuruosmaniye 3351 Nüshasına N, Kayseri Nüshasına K, Nuruosmaniye 3309 nüshasına NO kısaltmaları verildi.

N, K ve NO kolbaşı nüshalarından N nüshası en eski nüsha olduğu için metin oluşturulurken öncelikle N nüshası esas alınmış K ve NO nüshaları yan nüsha olarak belirlenmiştir. K ve NO nüshalarının N nüshasından farklı tarafları dipnotta gösterilmiştir. K ve NO nüshasındaki fazlalıklar +K ve +NO; eksiklikler ise -K ve -NO şeklinde dipnotta gösterilmiştir. Eğer K ve NO nüshasında daha uygun ve isabetli ibâreler varsa bu nüshalardaki ibâreler metne dahil edilip N nüshası dipnota alınmıştır.

Nazmî-zâde'nin 1720-23? târîhlerinde vefât ettiği bilindiğine göre ana nüshamız olan N nüshası (istinsah târîhi 1696) onun ölümünden yaklaşık 24 yıl önce

kağıda aktarılmıştır. Nazmî-zâde'nin yaşarken bu nüshayı görme ihtimâli çok yüksektir. Müellif nüshası bulunamadığına göre en muteber nüshanın N nüshası olduğunu düşünmekteyiz.

Şekil 1: Nüsha Şeceresi

1.2.5.1 Nuruosmaniye Nüshası 1 (Ana Nüsha - N Nüshası)

Eser Adı	:	**Zeylüz-Zeyl Ala Siyer-i Veysî**

Kütüphane	:	Nuruosmaniye Kütüphanesi (SYEK)
Koleksiyon	:	İstanbul Kütüphanelerinde bulunan Türkçe Târîh-Coğrafya Yazmaları
Arşiv Numarası	:	34 Nk 3351/3
İstinsah Târîhi	:	1107/1696
Yaprak	:	95
Satır	:	25
Yazı Türü	:	Arap -Talik
Ölçü	:	227x128-140x64 mm.
Kâğıt Türü	:	
Müstensih	:	
Not	:	Cetveller yaldız, başlık güzel tezhipli, sözbaşları kırmızı, koyu kırmızı meşin, şemseli, köşebentli, miklepli cilt. Vakıf mührü vardır. Eser, Peygamber Efendimiz'in hayâtından bahseder. İslâm dîni, Siyer-i Nebevî, Şemâil-i Şerîf

1.2.5.2 Raşit Efendi Nüshası (K Nüshası)

Eser Adı	:	**Dürretu't-Tâc fî-Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc Zeyli**

Kütüphane	:	Kayseri Raşit Efendi Yazma Eser Kütüphanesi
Koleksiyon	:	Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi
Arşiv Numarası	:	930/4
İstinsah Târîhi	:	1130/1718
Yaprak	:	350b-445b (95 vr.)
Satır	:	21
Yazı Türü	:	
Ölçü	:	253x146-170x90 mm.
Kâğıt Türü	:	
Müstensih	:	Süleyman bin Şahbâz el-Berber
Not	:	

1.2.5.3 Nuruosmaniye Nüshası 2 (NO Nüshası)

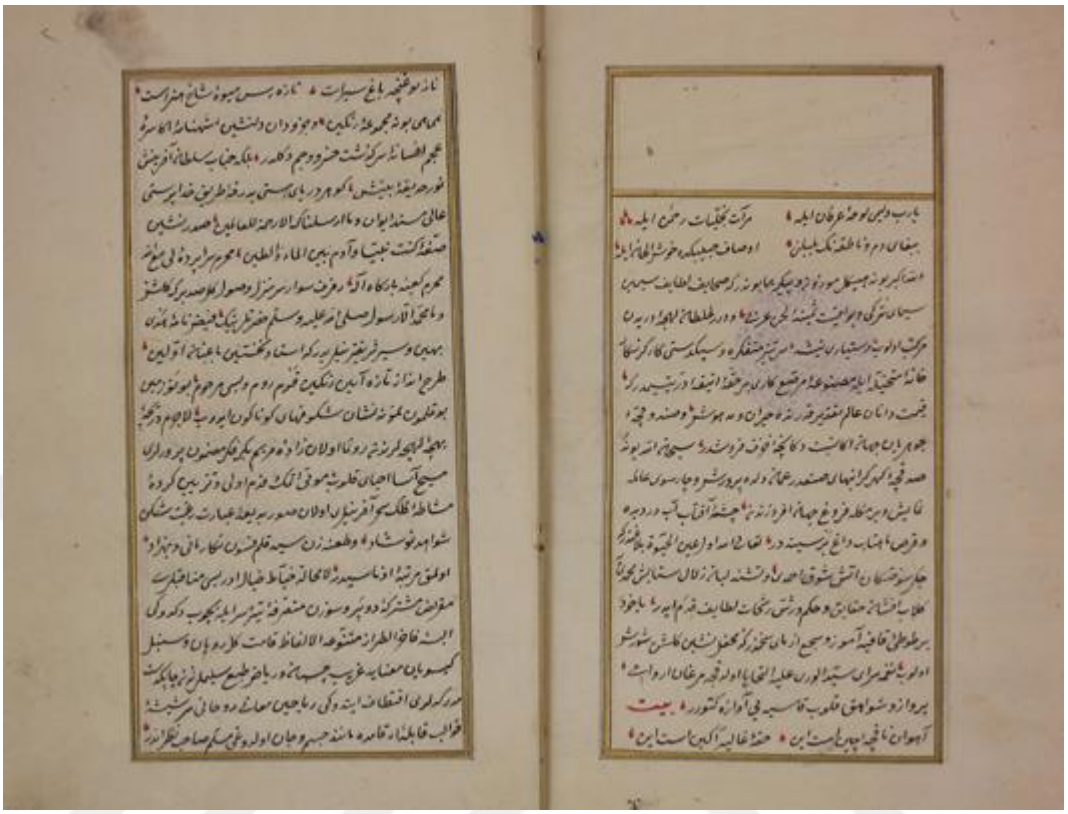
Eser Adı : **Zeylü'z-Zeyl alâ-Siyer-i Veysî**

Kütüphane	:	Nuruosmaniye Kütüphanesi (SYEK)
Koleksiyon	:	İstanbul Kütüphanelerinde bulunan Türkçe Târîh-Coğrafya Yazmaları
Arşiv Numarası	:	No. 3309
İstinsah Târîhi	:	1139/1727
Yaprak	:	96
Satır	:	23
Yazı Türü	:	Talik
Ölçü	:	236x135-166x74 mm.
Kâğıt Türü	:	Venedik
Müstensih	:	Abdurrahmân Eşref
Not	:	Cetveller ilk çift sayfa yaldız diğerleri kırmızı başlık yaldız, sözbaşları kırmızı, meşin üstü yeşil kumaş kaplı cilt. 1. yaprakta I. Mahmud'un tuğralı vakıf mührü, baş tarafta müellifin hâl tercümesiyle fihristi vardır. Eser, Peygamber Efendimiz'in hayâtından bahseder.

1.2.5.4 Millet Kütüphanesi Nüshası

Eser Adı	:	**Zeyl-i Dürretü't-Tâc fî-Sîrteti's-Sâhibi'l-Mi'râc: Zeyl-i Siyer-i Veysî**

Kütüphane	:	Millet Kütüphanesi
Koleksiyon	:	A. E. Târîh
Arşiv Numarası	:	aetrh353
İstinsah Târîhi	:	1107/1695 - 1696
Yaprak	:	105
Satır	:	21
Yazı Türü	:	İnce Talik
Ölçü	:	201x128,161x75 mm.
Kâğıt Türü	:	Cilalı
Müstensih	:	Mehmed Fennî
Not	:	Cetveller başlıkta yaldız diğerleri kırmızı, söz başları kırmızı, vişne çürüğü renkli ve kabartma kağıt kaplı cilt. Eser, Peygamber Efendimiz'in hayâtından bahseder.

1.2.5.5 Ankara Müllî Kütüphane Nüshası

Eser Adı	:	**Zeyl-i Siyer**

Kütüphane	:	Milli Kütüphane Ankara
Koleksiyon	:	Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu
Arşiv Numarası	:	06 Mil Yz A 7030
İstinsah Târîhi	:	
Yaprak	:	99
Satır	:	21
Yazı Türü	:	Nesih
Ölçü	:	192x123 - 145x78 mm.
Kâğıt Türü	:	Suyolu filigranlı
Müstensih	:	
Not	:	Sırtı kırmızı meşin, cilt kapakları desenli kâğıt kaplı, mukavva bir cilt içerisindedir. Eser, Hazreti Muhammedin hayâtıyla ilgilidir. Sözbaşları, duracaklar ve söz üstleri kırmızıdır.Yapraklar rutubet lekelidir

1.2.5.6 Fransa Nüshası

Eser Adı : **Zeyl-i Siyer-i Nâbî**

Kütüphane	:	Fransa Milli Kütüphanesi
Koleksiyon	:	Türkçe Yazmaları
Arşiv Numarası	:	Regius Supplement Turc 1268
İstinsah Târîhi	:	
Yaprak	:	91
Satır	:	23
Yazı Türü	:	Nestalik
Ölçü	:	240x130 mm.
Kâğıt Türü	:	Türk tarzı karton cilt.
Müstensih	:	
Not	:	Mıklepli Cilt, Sözbaşları kırmızı. Bazı kelimelerin hangi manaya geldiği yan tarafta izah edilir.

1.2.5.7 Almanya Nüshası

Eser Adı	:	**Zeyl-i Siyer-i Nâbî**

Kütüphane	:	Almanya Millî Kütüphanesi
Koleksiyon	:	Türkçe Yazmaları
Arşiv Numarası	:	Ms. Or. Quart. 1346
İstinsah Târîhi	:	1163/1749
Yaprak	:	125
Satır	:	19
Yazı Türü	:	Nestalik
Ölçü	:	250x135 -185x70 mm.
Kâğıt Türü	:	Sarı, su yolu filigranlı, aharlı
Müstensih	:	Hüseyin bin Abdulaziz
Not	:	Fihrist Bölümü var. Sözbaşları kırmızıdır.

1.2.5.8 Konya Nüshası

Eser Adı : **Zeyl-i Siyer-i Nâbî**

Kütüphane	:	Konya Mevlana Müzesi
Koleksiyon	:	Mevlana Müzesi Türkçe Yazmaları
Arşiv Numarası	:	4936
İstinsah Târîhi	:	1142/1730
Yaprak	:	1b-88b
Satır	:	23
Yazı Türü	:	Talik
Ölçü	:	212x140-170x80 mm.
Kâğıt Türü	:	
Müstensih	:	
Not	:	Cildinden kopmuş, cildin sadece arka kapağı kalmış. Bazı sayfalar eksik.

1.2.5.9 İstanbul Üniversitesi Nüshası

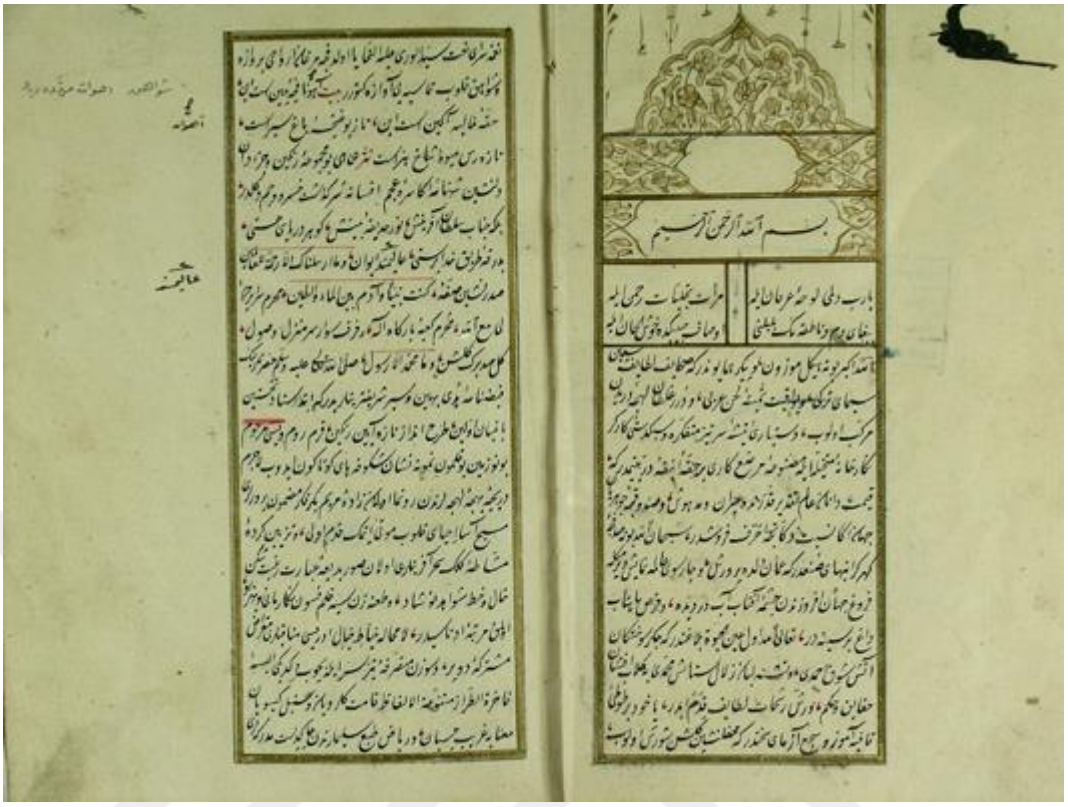
Eser Adı : **Siyer-i Veysi Zeylinin Zeyli**

Kütüphane	:	İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi
Koleksiyon	:	Nadir Eserler Kütüphanesi
Arşiv Numarası	:	T 7356
İstinsah Târîhi	:	1226/1811
Yaprak	:	84
Satır	:	27
Yazı Türü	:	
Ölçü	:	285 x 145 mm.
Kâğıt Türü	:	
Müstensih	:	
Not	:	Çeharkuşe meşin

1.2.5.10 Hacı Mahmut Efendi Nüshası

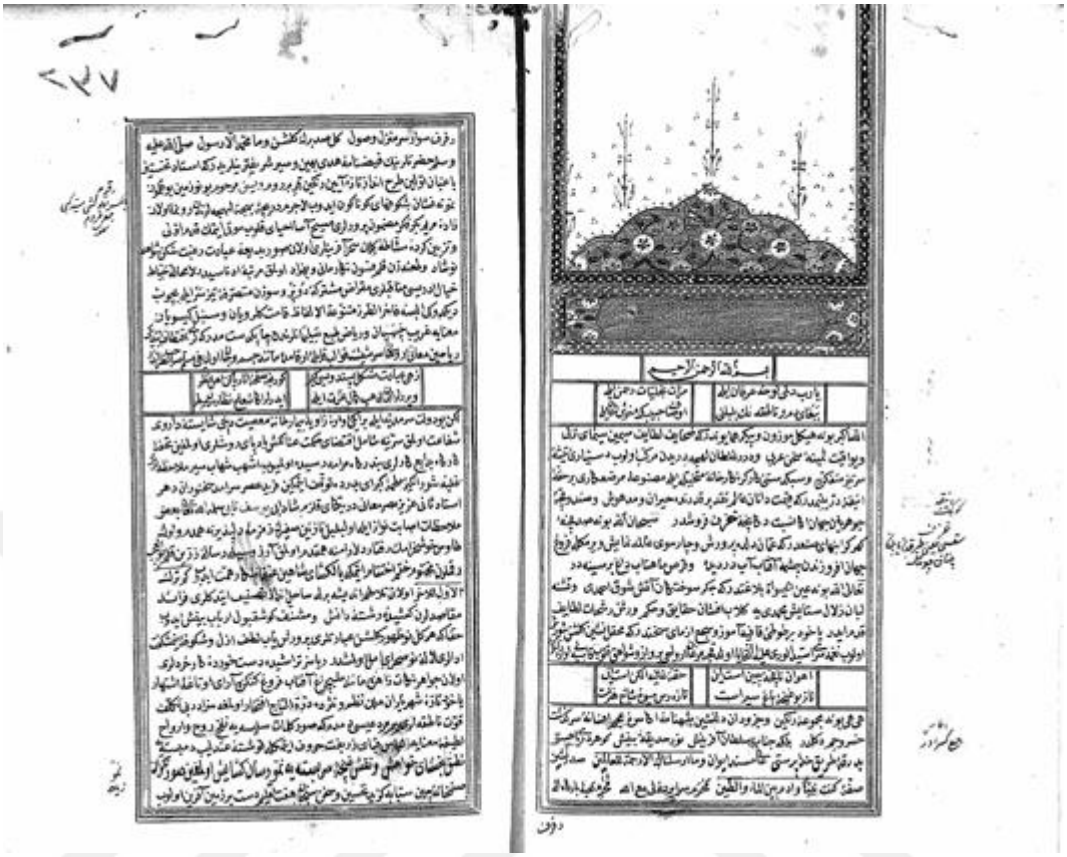
Eser Adı	:	**Zeylü'z-Zeyl alâ-Siyer-i Veysî**

Kütüphane	:	SYEK (Hacı Mahmud Efendi)
Koleksiyon	:	İstanbul Kütüphanelerinde bulunan Türkçe Târîh-Coğrafya Yazmaları
Arşiv Numarası	:	No. 4377
İstinsah Târîhi	:	1162/1749
Yaprak	:	108
Satır	:	21
Yazı Türü	:	Talik
Ölçü	:	229x160-190x70 mm.
Kâğıt Türü	:	Sarı İpek
Müstensih	:	Mehmed İsmail Kethüda-zâde
Not	:	Cetveller kırmızı, meşin, şemseli cilt. Eser, Peygamber Efendimiz'in hayâtından bahseder.

1.2.5.11 Şehit Ali Paşa Nüshası

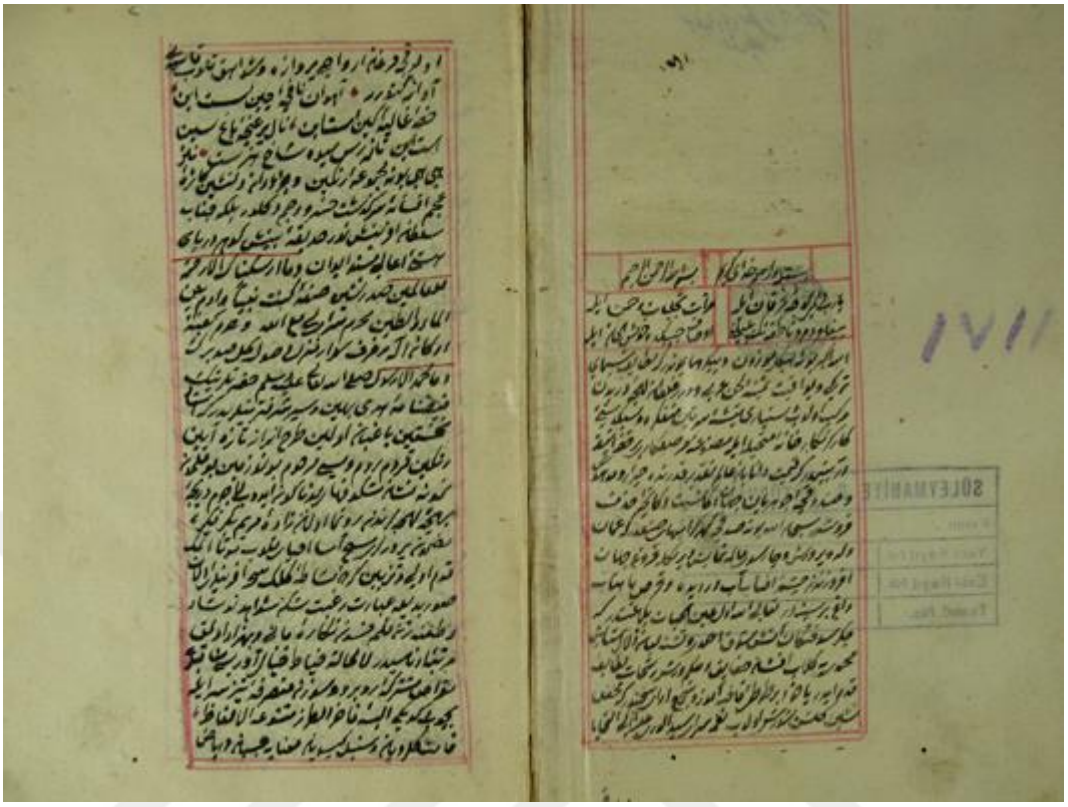
Eser Adı	:	**Zeylü'z-Zeyl alâ-Siyer-i Veysî**

Kütüphane	:	SYEK (Şehit Ali Paşa)
Koleksiyon	:	İstanbul Kütüphanelerinde bulunan Türkçe Târîh-Coğrafya Yazmaları
Arşiv Numarası	:	No. 1895/3
İstinsah Târîhi	:	1119/1708
Yaprak	:	60
Satır	:	31
Yazı Türü	:	Nesih
Ölçü	:	220x130-160x80 mm.
Kâğıt Türü	:	Sarımtırak ince
Müstensih	:	Salih
Not	:	Başlık çiçek tezhipli, sözbaşları ve haşiyeler kırmızı, kahverengi meşin cilt. Vakıf mührü vardır. Eser, Peygamber Efendimiz'in hayâtından bahseder.

1.2.5.12 Nafiz Paşa Nüshası

Eser Adı	:	**Zeylü'z-Zeyl alâ-Siyer-i Veysî**

Kütüphane	:	SYEK (Nâfiz Paşa)
Koleksiyon	:	İstanbul Kütüphanelerinde bulunan Türkçe Târîh-Coğrafya Yazmaları
Arşiv Numarası	:	No. 1177
İstinsah Târîhi	:	
Yaprak	:	75
Satır	:	25
Yazı Türü	:	Nesih
Ölçü	:	200x130-160x65 mm.
Kâğıt Türü	:	Şeker Rengi
Müstensih	:	İbrahim Gülşenî
Not	:	Kâğıt kaplı cilt. Eser, Peygamber Efendimiz'in hayâtından bahseder.

1.2.5.13 Hekimoğlu Ali Paşa Nüshası

Eser Adı	:	**Zeylü'z-Zeyl alâ-Siyer-i Veysî**
		
Kütüphane	:	SYEK (Hekimoğlu Ali Paşa)
Koleksiyon	:	İstanbul Kütüphanelerinde bulunan Türkçe Târîh-Coğrafya Yazmaları
Arşiv Numarası	:	No. 769/4
İstinsah Târîhi	:	
Yaprak	:	110
Satır	:	21
Yazı Türü	:	İnce Talik
Ölçü	:	210x120-150x62 mm.
Kâğıt Türü	:	İnce Aharlı
Müstensih	:	
Not	:	Cetveller yaldız, başlık Türk işi tezhipli, sözbaşları kırmızı, nohudî renkte meşin, şemseli, miklepli cilt. 1, 202, 447. yapraklarda Türk işi başlık bulunur. Vakıf mührü ve baştaki numarasız 5 yaprakta fihristi vardır.

1.2.5.14 Topkapı Sarayı Nüshası

Eser Adı : **Mecmua**

Kütüphane : Topkapı Sarayı Müzesi

Koleksiyon : Topkapı Sarayı Müzesi Yazma Eserler Kataloğu

Arşiv Numarası : TSMK A. 3066

İstinsah Târîhi : 1701

Yaprak : 172 - 238 (66 vr.)

Satır : 27

Yazı Türü : Talik

Ölçü : 220x290 mm

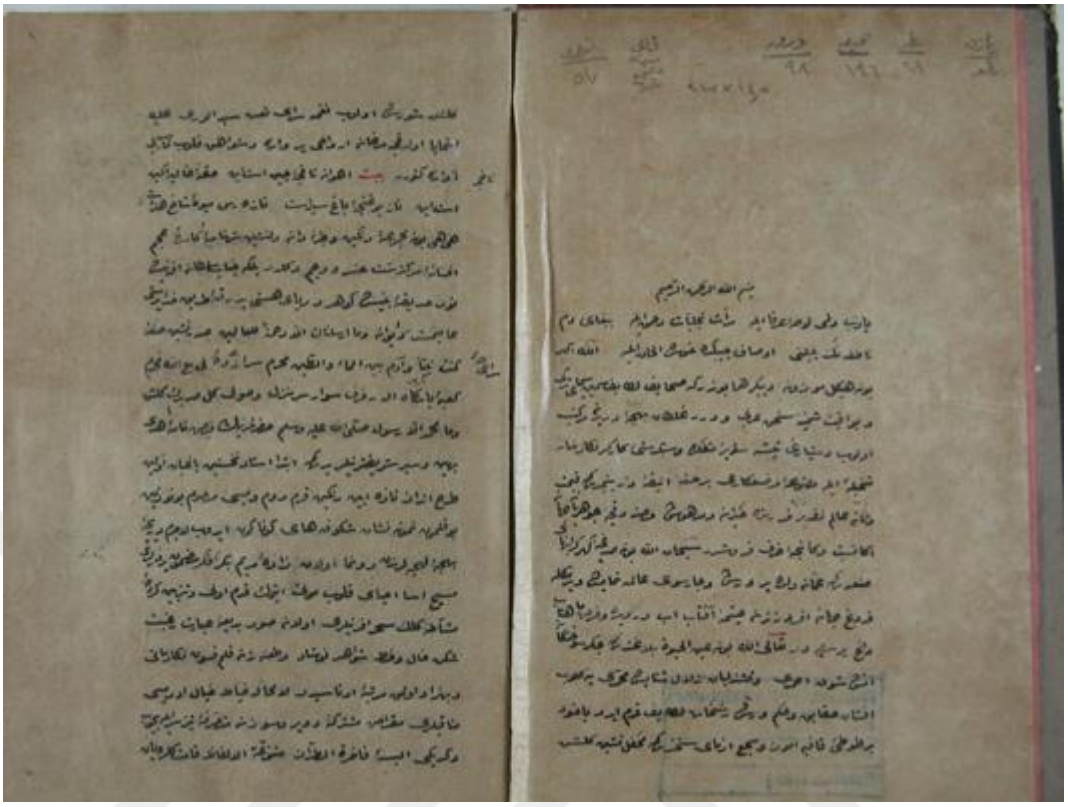
Kâğıt Türü :

Müstensih :

Not :

1.2.5.15 Haşim Paşa Nüshası

Eser Adı : **Zeyl-i Siyer-i Veysî**

Kütüphane	:	SYEK (Haşim Paşa)
Koleksiyon	:	İstanbul Kütüphanelerinde bulunan Türkçe Târîh-Coğrafya Yazmaları
Arşiv Numarası	:	00057
İstinsah Târîhi	:	1290/1873
Yaprak	:	99
Satır	:	21
Yazı Türü	:	Rika
Ölçü	:	213x134 - 167x81 mm.
Kâğıt Türü	:	
Müstensih	:	
Not	:	

1.2.6. Metin Kuruluşunda İzlenen Yol

A) Metinlerin yeni yazıya aktarılmasında çevriyazı (transkripsiyon) sistemi kullanılmıştır.

B) Eserdeki N, K ve NO nüshalarının varak numaraları köşeli parantez [ ] içinde gösterilmiştir. Metindeki şiirlere ait beyit ve bentler birden fazlaysa beyit ve bent numaraları 1, 2, 3... şeklinde sıralanmıştır. Arapça ve Farsça şiirler dipnotlarda tercüme edilmiştir. Şiirlerin beyit/bent numaraları parantez işareti ( ) içine alınmıştır.

C) Metin oluşturulurken N nüshası esas alınmış K ve NO nüshaları yan nüsha olarak belirlenmiştir. K ve NO nüshalarının N nüshasından farklı tarafları dipnotta gösterilmiştir. K ve NO nüshasındaki fazlalıklar +K ve +NO; eksiklikler ise -K ve -NO şeklinde dipnotta gösterilmiştir. Eğer K ve NO nüshasında daha uygun ve isabetli ibâreler varsa bu nüshalardaki ibâreler metne dahil edilip N nüshası dipnota alınmıştır.

Ç) Aynı dipnotta birden fazla açıklama yapılacaksa açıklamalar noktalı virgülle (;) ayrılmıştır.

D) Farsça şiirler okunurken, bilim dünyâsında Farsça imlâ üzerinde henüz bir birlik söz konusu olmadığı için yazımda bir tutarlılığın sağlanabilmesi açısından vokallerin yuvarlaklığı hususunda tek kullanım tercih edilmiştir.

E) Metinde yer alan âyetlerin meâli Diyânet İşleri Başkanlığı'nın internet sitesine koyduğu Kur'ân-ı Kerîm Meâli'nden alınmıştır. Hadîs ve diğer ibârelerin, kaynağı tespit edilmiş olanları dipnotta belirtilmiştir.

F) Eserdeki Arapça metinler italik yazılmıştır.

G) Yazım esnasında vokallerin düzlüğü ve yuvarlaklığı konusunda şâirin tercihleri dikkate alınmıştır.

Ğ) Arapça Harf-i cerler (fī, min, bi, ᶜalā, maᶜa, ᶜan, li vs.) ile ek konumundaki ibâreler tireyle kelimeye bağlanmıştır. Harf-i cerler bir kelimeye harf-i ta'rîf (elif-lâm) vasıtasıyla bağlanmışsa (Allâh ibâresi hariç) izâfet durumu ve çizgiler korunmuştur.

H) Farsça kelimelerde kullanılan ön ve son ekler (der, ez, zi, ber, bā, rā, be vs.) tire kullanılarak kelimelere eklenmiştir. Farsça vâv-ı ma'dûleler (ʷ) işareti ile gösterilmiştir.

I) Farsçada isim veya fiillerden önce gelen ek görevindeki olumsuzluk ekleri (bī, nā, me, ne) tire kullanılarak kelimelere eklenmiştir.

İ) Farçada iki kelime arasına giren ekler (ā, be) tire işaretiyle yazılmıştır.

J) Hâ-yı resmiyye ve uzun vokalle biten bir kelime terkibe girdiğinde izâfet hemzesi aslî biçimiyle (-yı, -yi) okunmuştur.

K) Vezin gereği uzun yazılması gereken bazı vokalller kısa yazılmıştır.

Mefᶜūlü / Mefāᶜīlü / Mefāᶜīlün / Faᶜ
*Bāzā **baza** her ān çi hestī bāzā*
Ger kāfir u gebr u büt-perestī bāzā
Īn dergeh-i mā dergeh-i nevmīdī nīst
Ṣad bār eger tevbe-şikestī bāzā [vrN14b]

1.2.7 Transkripsiyon Alfabesi

Tablo 4: Transkripsiyon Alfabesi Tablosu

ÜNLÜLER			
KISA		**UZUN**	
ا	a, e, ı, i, u, ü	ا, آ	ā , Ā
ه, ـَ	a, e	ى	ī, Ī
ى	ı, i	و	ū, Ū
او ,و ,ـُ	u, ü, o, ö		

ÜNSÜZLER							
ء	ʾ	خ	ḫ, Ḫ	ص	ṣ, Ṣ	ك	k, K, g, G, ñ, Ñ
ب	b, B, p, P	د	d, D	ض	ḍ, Ḍ, ż, Ż	گ	g, G
پ	p, P	ذ	ẕ, Ẕ	ط	ṭ, Ṭ	ل	l, L
ت	t, T	ر	r, R	ظ	ẓ, Ẓ	م	m, M
ث	s̲, S̲	ز	z, Z	ع	ʿ	ن	n, N
ج	c, C, ç, Ç	ژ	j, J	غ	ġ, Ġ	و	v, V
چ	ç, Ç	س	s, S	ف	f, F	ه	h, H
ح	ḥ, Ḥ	ش	ş, Ş	ق	ḳ, Ḳ	ى	y, Y

İKİNCİ BÖLÜM

KARŞILAŞTIRMALI METİN

[N1b]

Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm[142] **[NO1b][K1b]**

Yā Rab dilümi levḥa-i ᶜirfān eyle[143]
Mirᶜāt-ı tecelliyāt-ı Raḥmān eyle
Bebġā-yı dem ü nāṭıḳamuñ bülbülini
Evṣāf-ı Ḥabībüñde ḫoş-elḥān eyle

Allāhu ekber bu ne heykel-i mevzūn ve peyker-i hümāyūndur ki ṣaḥāyif-i leṭāyif-i sīmīn-sīmā-yı Türkī ve yevāḳīt-ı şemīne-i laḥn-ı[144] ᶜArabī ve dürer-i ġalṭān-ı lehçe-i Derī'den mürekkeb olup dest-yārī-i tīşe-i sertīz-i mütefekkire ve sebük-destī-i kārger-i nigār-ḫāne-i mütaḫayyile ile maṣnūᶜa-i müraṣṣaᶜ-kārī bir ḥoḳḳa-i enīḳa-i dürr-i yetīmdür ki ḳıymet-dānān-ı ᶜālem taḳdīr-i ḳadründe ḥayrān-ı[145] medhūş ve ṣandūḳça-i cevherīyān-ı cihān aña[146] nisbet dükkānçe-i ḫazef-fürūşdur.

Ṣubḥānallāh bu ne ṣadefçe-i güher-i girān-bahā-yı ṣunᶜdur ki ᶜummān-ı dilde perveriş ve çārsū-yı ᶜāleme nümāyiş virmekle fürūġ-ı cihān-efrūzından çeşme-i āftāb-ı āb der-dīde ve ḳurṣ-ı māhtāb daġ-ı ber-sīnedür.

Taᶜālallāh ol[147] ᶜaynü'l-ḥayāt-ı belāġatdür ki ciger-suḫtegān-ı āteş-i şevḳ-ı Aḥmedī ve teşne**[K2a]**-lebān-ı zülāl-ı sitāyiş-i Muḥammedīye gülāb-efşān-ı ḥaḳāyıḳ u ḥikem ve reşş-i reşeḥāt-ı[148] leṭāyif-i ḳıdem ider yāḫūd bir ṭūṭī-i ḳāfiye-āmūz u seciᶜ-āzmāy-ı suḫandur ki maḥfil-nişīn-i gülşen-i şūriş olup naġme-serāy-ı **[N2a]** naᶜt-ı Seyyidü'l-verā ᶜaleyḥi't-teḥāyā olduḳça murġān-ı ervāḥı pervāza ve şavāhıḳ-ı ḳulūb-ı ḳāsiyeyi āvāza getürür. **[NO2a]**

---

[142] Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm N: -NO, -K.
[143] Şiir rubâ'i türünde olduğu için her mısrada farklı bir vezin tercih edilmiştir. Vezin sırasıyla şöyledir: (1) Mefᶜūlü / Mefāᶜilü / Mefāᶜīlün / Fāᶜ (2) Mefᶜūlü / Mefāᶜilün / Mefāᶜīlün / Fāᶜ (3) Mefᶜūlü / Mefāᶜilü / Mefâᶜīlü / Feᶜul (4) Mefᶜūlü / Mefāᶜilü / Mefāᶜīlün / Fāᶜ
[144] laḥn-ı N, K: suḫan-ı NO.
[145] ḥayrān-ı N: ḥayrān u K, NO.
[146] aña N, NO: buña K.
[147] ol N, K: bu ne NO.
[148] muᶜcizāt-ı merkez-i pergār-ı ᶜālem: +K.

Meşnevī[149]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

1 Āhuvān-ı nāfçe-i Çīn est īn
Ḥoḳḳa-i ġāliye-āgīn est īn

2 Nāz-bū ġonce-i bāġ-ı siyer est
Tāze-res mīve-i şāḫ-ı hüner est

Hey hey bu [150] mecmūᶜa-i rengīn ve cüzvdān-ı dil-nişīndür ki[151] Şehnāme-i ekāsire-i ᶜAcem, efsāne-i ser-güẕeşt-i Ḫusrev ü Cem degüldür belki Cenāb-ı Sulṭān-ı āferīniş, nūr-ı ḥadīḳa-i bīnīş, gevher-i deryā-yı hestī, bedraḳa-i ṭarīḳ-i Ḫudā-perestī, ᶜālī-mesned-i eyvān-ı *ve mā erselnāke illā raḥmeten lil-ᶜālemīn*[152] ṣadr-nişīn-i ṣuffe-i *kuntu nebiyyen ve Ādeme beyne'l-māᵌi ve'ṭ-ṭīn*[153] maḥrem-i serā-perde-i[154] *lī-maᶜallāh*[155], muḥrim-i Kaᶜbe-i bārgāh-ı İlāh, refref-süvār-ı ser-menzil-i vüṣūl, gül-i ṣad-berg-i gülşen-i *ve mā Muḥammedun illā resūl*[156] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem Ḥażretlerinüñ feyż-nāme-i hedy-i bihīn ve siyer-i şerīfterīnleridür ki ibtidā[157] üstād-ı nuḫustīn, bāġbān-ı evvelīn tarḥ-endāz-ı tāze-āyīn-i rengīn, ḳarm-ı Rūm Veysī-i merḥūm, bu nev-zemīn-i buḳalemūn, numūne-nişān-ı şukufehā-yı gün-ā-gün idüp lā-cerem derçe-i[158] behce-i lehcelerinden rū-nümā olan zāde-i Meryem-i bikr-i fikr-i

---

[149] Meşnevī N: Beyt K, Naẓm NO; (1) (Bu eser) Çin ceylanlarının misk keseciğidir bu. Güzel koku doldurulmuş bir hokkadır bu. (2) Siyer bahçesinin reyhan kokulu goncasıdır, hüner dalının taptâze meyvesidir.

[150] ne: +NO.

[151] dil-nişīndür ki NO: dil-nişīn N, K.

[152] Kur'ân-ı Kerîm, Enbiyâ, 21/107. وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ ((Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.)

[153] İbrâhîm Canan, **Kütüb-i Sitte**, Akçağ Yay., İstanbul 1995, C 12, s. 217, Hadîs 4358. Yine Ebû Hureyre hazretleri anlatıyor: Ey Allâh'ın Resûlü! dendi. Sana peygamberlik ne zamân vacib oldu? Şöyle cevap verdi: Hz. Âdem rûhla cesed arasında iken. [Tirmizi, Menâkıb 1, (3613)]

[154] serā-perde-i N, NO: serāy-ı perde-i K.

[155] Hadîs: İsmail Hakkı, Rûhu'l-Beyan, Dâru'l-Fikr, Beyrut, C 2, s. 261. لى مع الله وقت لا يسعنى فيه ملك مقرب ولا نبى مرسل (Benim Allâh ile öyle anlarım olur ki, ne mukarreb melekler, ne de bir nebî o yakınlığı elde edememiştir).

[156] Kur'ân-ı Kerîm, Âl-i İmrân, 3/144. **وَمَا مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُولٌ** قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ اَفَائِنْ مَاتَ اَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلٰى اَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلٰى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللّٰهَ شَيْئاً وَسَيَجْزِي اللّٰهُ الشَّاكِرِينَ (**Muhammed yalnızca bir elçidir**. Ondan önce de elçiler gelip geçti. Şimdi o ölür veya öldürülürse gerisin geri dönecek misiniz? Kim geri dönerse bilsin ki Allâh'a asla bir zarar vermiş olmayacaktır. Allâh şükredenleri ödüllendirecektir.)

[157] ibtidā: -NO.

[158] derçe-i N: derīçe K, NO.

mażmūn-perverleri Mesīh-āsā iḥyā-yı ḳulūb-ı mevtā itmek ḳadem-i evveli ve tezyīn-kerde-i meşşāṭa-i kilk-i siḥr-āferīnleri olan ṣuver-i bedīʿa-i ʿibāret-i raġbet-şiken-i ḫal u ḫaṭṭ-ı[159] şevāhid-i Nevşād ve ṭaʿne-zen-i Siyeh Ḳalem-füsūn-ı nigār-ı[160] Mānī vü Behzād olmaḳ mertebe-i ednāsıdur.

Lā-meḥāle ḫayyāṭ-ı ḫayāl-ı İdrīsī[161]-menāḳıbları mıḳrāż-ı ḥiss-i[162] müştereke-i dü per ve sūzen-i mutaṣarrıfe-i tīz-ser[163] ile biçüp dikdügi elbise-i fāḫiretü'ṭ-ṭırāz-ı[164] mütenevviʿatü'l-elfāż ḳāmet-i gül-rūyān **[K2b]** u sünbül-gīsūyān-ı maʿnāya ġarīb çesbān ve riyāż-ı ṭabʿ-ı selīmlerinden çāpük-dest-i müdrikeleri iḳtiṭāf itdügi reyāḥīn-i maʿānī-i rūḥānī ser-şīşe-i ḳavālib-i ḳābile-i erḳāmda mānend-i cism ü cān olduġı **[NO2b]** müsellem-i ṣāhib-naẓārāndur.

Beyt[165] **[N2b]**

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

1 Zihī ʿibāret-i müşkil-pesend-i Veysī kim
Görince ṣafḥa-i āṣār-ı pākin ehl-i naẓar

2 Virürler elden ele hep kemāl-i ʿizzet ile
İderler aña şuʿāʿ-ı neẕẕāreden misṭar

Lākin bu devlet-i sermedīyye ile bir iki āvāre-i zāviye-i bīmār-ḫāne-i maʿṣiyyet daḫı şāyeste-i dārū-yı şefāʿat olmaḳ sırrına şāmil iḳtiżā-yı ḥikmet-i ʿinān-keş-i bād-pāy-ı revişleri olmaġın tuḥfe-i kārgāh-ı bedāyīʿ-kārları bender-gāh-ı merāma resīde olmayup eşheb-i şihāb-seyr mülāḥaẓaları ḫalbe-i şūr-engīz-i Melḥame-i Kübrā-yı Bedr'de tevaḳḳuf itmegin ferīd-i ʿaṣr, ser-āmed-i suḫanverān-ı dehr, üstād-ı ṣānī, ʿAzīz-i Mıṣr-ı Meʿānī, dürr-i yektā-yı ḳulzüm-i ṣād-ābī Yūsuf Nābī sellemehullāhu Teʿālā[166]

---

[159] ḫāl u ḫaṭṭ-ı: +K, +NO.
[160] siyeh ḳalem-füsūn-ı nigār-ı N, K: ḳalem-i siyeh-i füsūnkār-ı NO.
[161] İdrīsī N, NO: İdrīs K.
[162] ḥiss-i:+NO.
[163] tīz-ser: -K.
[164] fāḫiretü'ṭ-ṭırāz-ı N, K: fāḫirü'ṭ-ṭırāz NO.
[165] Beyt N, K: Naẓm NO.
[166] sellemehullāh N, K: sellemehullāh-ı Teʿālā NO.

baᶜżı mülāḥaẓāt-ı işābet-nevāz ile ol bülbül-i nāzenīn-şafīrüñ zemzeme-i dil-peẕīrine hem-dem ve ol ṭāvus-ı ḫoş-ḫırāmuñ reftār-ı dil-ārāmına hem-ḳadem olmaḳ ārzūsıyla risāle-i zerrīn-ḳalem bü'l-ᶜaceb raḳamların maḫtūm-ı ḫatm-ı iḫtitām itmege bāl-güşāy-ı şāhīn-i ᶜanḳā-şikār-ı himmet olup[167] *kem tereke'l-evvelu lil-āḫiri*[168] manṭūḳasın taṣdīḳ ile baḥrü'l-meᶜārif-i tabᶜ-ı ᶜālī-nejādlarından ber-ḫāste olan telāṭum-ı endīşe birle sāḥil-endāz-ı taṣnīf itdükleri ferāyid-i maḳāṣıdların keşīde-i rişte-i dāniş ve şenf-i[169] güş-ı ḳabūl-ı erbāb-ı bīnīş idüp ḥaḳḳā ki her gül-i nev-ẓuhūr-ı gülşen-i ᶜibāretleri perveriş-yāb-ı luṭf-ı ezel ve şukūfe-i nīm-şüküft edāları lāle-i tāze-ter-i[170] nev-ṣaḥrā-yı[171] emel olmışdur.

Riyāsuz tırāşīde-i dest-i ḫūrdekār-ı[172] ḫıredleri olan cevāhir-i nikāt-ı zāhire, mānend-i şeb-çerāġ-ı āftāb, fürūġ-ı küngüre-ārāy-ı otaġa-i iştihār yāḫūd şehriyārān-ı mülk-i naẓm u neşre Dürretü't-Tāc-ı iftiḫār olmaġa sezādur. Bī-tekellüf **[K3a]** ḳuvvet-i nāṭıḳaları bir merd-i ᶜĪsī-demdür ki ḳālıb-ı[173] ṣuver-i kelimāt-ı selīseye nefḫ-i rūḥ ve ervāḥ-ı **[N3a][NO3a]** laṭīfe-i maᶜnāya ilbās-ı ḳabā-yı zer-beft-i ḥurūf itmekle nüvişte-i ᶜandelīb-i dem-besteye nuṭḳ-baḫşāy-ı ḫᵛāhiş ve naḳş-ı ġonce-i ser-besteye nümüv-resān-ı güşāyiş olmaġın ṣūret-gerān-ı ṣanem-ḫāne-i Çīn sebbābe-gezīd-i taḥsīn ve suḫan-sencān-ı heft iḳlīm dest-ber-zemīn-i āferīn olup lā-cerem ol vādīde gül-geşt-i merām ve şukūfe-çīn-i çemenzār-ı kām olmaġla eşer-i ᶜanber-bārları[174] mā-ṣadaḳ-ı

Meşnevī[175]

Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

1 Gülşenī ez-ḥaḳāyıḳ est el-ḥaḳḳ
Çemenī pür-daḳāyıḳ est el-ḥaḳḳ

---

[167] olup N, K: idüp NO.
[168] Öncekiler sonrakilere ne kadarını bıraktılar ki !
[169] şenf-i N, K: müşennef-i NO.
[170] tāze-ter-i: -NO.
[171] saḥrā-yı N, K: nev-ṣaḥra-yı NO.
[172] ḫūrdekār-ı N, NO: ḫurdkār-ı K.
[173] ḳālıb-ı: +NO.
[174] ᶜanber-bārları N, K: ᶜanber-bārı NO.
[175] Meşnevī N, NO: Beyt K; (1) (Bu eser) Gerçekten de hakîkatlerden oluşan bir gül bahçesidir. İnce anlamlarla dolu bir çimenliktir. (2) Siyer bahçesinin goncalarıdır. İnsânların nûrlu Efendisi'nin (Hz. Muhammed) hediyesidir.

2 Ġoncehā-yı ḥadīḳa-i sīyer est
Hedy-i pür-nūr-ı Seyīdü'l-beşer est

olduġı şāyibe-i iştibāhdan müberrādur.

Bināberīn raḳam-zede-i dest-i feṣāḥat-peyvestleri olan dībāce-i siḥr-āferīnlerinde Veysī-i merḥūmuñ Mekkī ve Medenī ile mersūm olan teʾlīf-i şerīfine eşer-i celīlü'l-meʾāşirleri cild-i şāliş olup gül-deste-i *mā min-şeyʾin yuşennā illā ve ḳad yuşelleş*[176] maṣdūḳasın ārāyiş-i dest-i taḥḳīḳ itdükleri egerçi min-vechin taṣdīḳ olunur lākin ḥikmet-i İlāhīyye necībe-i müddeʿāları sāḥa-i Firdevs-bāḥa-i feṯḥ-i Mekke'de istāde ve teʾlīf-i laṭīfleri nigāşte-i çāpük-dest-i ḫoş-nüvīsān-ı ifāde vü istifāde olup nev-ḫaṭṭ-ı şīrāze ile ārāste vü ḳarar-dāde[177] olmaġın bu ḫizmet[178] ile müsteṭāb ve ol bāb-ı refīʿü'l-cenābda keçkūl-gīr-i deryūze-i feyż-i teʾlīf-i şerīf[179] olanlar şelāşe olmaḳ daḫı[180] çi vech enseb olmaġla faḳīr-i üftāde ḳalīlü'l-biżāʿa vü sāde Murtażā eş-şehīr be-Naẓmī-zāde sevdā-yı iḫtitāma dil-dāde olup her çend bu endīşe-i dil-peẕīr-i iḳtiḥām-ı emr-i ḫaṭīr ve mūriş-i tereddüd-keşīr ise daḫı dāʿiye-i şevḳ

Meşnevī[181]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

1 Bu'gsil ez-pāy-ı dil īn silsile-rā
Bāşed ez-pey be-resī ḳāfile-rā

2 Pāy bālā nih[182] ez-īn pāye-i pest
Der-tevekkeltü ʿalallāh **[K3b]** zen dest

[176] Bir şey iki oluyorsa üç de olur.
[177] ḳarār-dāde K, NO: ḳarar-dih N.
[178] ḫizmetN, K: ḫidmet NO.
[179] şerīf: -NO.
[180] daḫı: -NO.
[181] Meşnevī N: Beyt K, Naẓm NO; (1) Gönül ayağının prangasını kır. Belki kâfileye arkadan yetişirsin. (2) Bu alçak basamaktan yukarıya bas ayağını, Allâh'a tevekkül etmeye başla. (3) İşini gücünü Allâh'a emânet et. Ki senin için bundan hayırlı bir iş görmüyorum.
[182] nih N, NO: be K.

3 Kār-ı ḫod-rā be-Ḫudā bāz-guẕār
Ki't ne-mī-bīnem **[N3b]** ez-īn bihter kār **[NO3b]**

terānesiyle ᶜinān-güsl-i ışṭıbār olmaġın leng u lengāne silk-i pīş-revāna sülūk idüp gerçi[183] *ve eyne's-süreyyā min-yedi'l-mütenāvil*[184] lāmiᶜası[185] ṣıfat-ı kāşife-i ḥāldür lākin *ve*[186] *en lem-yudreku kulluhu lā-yutreku kulluhu*[187] lāyiḥası daḫı müknet-dih-i dil-i emel olup ol ṣaḥāyif-i bedāyīᶜ-beyāna imżā-keş-i iḫtitām olmaḳ da sāye-i bīd-i iᶜtiẕāre penāh-āverī ile irḫā-i ᶜinān-ı tekāver-i şermsārī ḳılınmışdur.

Ümīddür ki mīve-i ḫām-ı nev-nihāl-i maḳāl ne mertebe telḫ-kām ü nā-güvār ise daḫı perveriş-yāb-ı pertev-i āftāb-ı ḳabūl-ı İlāhī ve istifāża-i germiyyet-i rıżā-ı İlāhī ile surḫ-rūy-ı vüṣūl olup çün fevākih-i nev-bār ber-dāşte-i dest-i raġbet-i daḳīḳa-fehmān-ı rūzgār olduġından ġayrı mülāḥaẓa-i hidmet-i[188] Nābī üzre bu dürc-i nūrānī ve ḥırz-ı Raḥmānīye ṣaḥīfe-efrūz-ı indirāc olan tuḥaf-ı teḥāyā netīce-i ᶜālem-i cūd, ser-levḥa-i kitābe-i vücūd, ṣāḥib-i ḥavż-ı mevrūd ve[189] erīke-efrūz-ı maḳām-ı Maḥmūd ᶜaleyhi efḍalü'ṣ-ṣalavāt bi-ᶜadedi enfāsi'l-maḫlūḳāt Ḥażretlerinüñ maᶜrūż-ı ḫāk-i āstān-ı melāyik-pāsbānları olmaġla bu zaḫm-ḫor-ı sinān-ı ser-tīz-i günāha merhem-i kāfī ve bu ḫaste-i dil-şikeste-i maᶜṣiyyete nūş-dārū-yı şāfī olmaḳ der-ḫᵛāst-ı bārgāh-ı ᶜaẕīmü'n-nevāl-ı Kibriyā olup bu recā-yı icābet-nevāz ile reh-i maḳṣūda ser-āġāz[190] olundı.

Ve billāhi't-tevfīḳ ve huve'l-Hādī ilā-sevāᵓi'ṭ-ṭarīḳ[191] **[N4a][K4a]**

[N4b][K4b] Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm[192]

---

[183] gerçi: -NO.
[184] Arap Atasözü: Süreyyâ yıldızı nerde onu tutacak el nerde? (İki şey arasında çok büyük farklar olduğunu bildirmek için kullanılır.)
[185] lāmiᶜası N, K: lāmiᶜasıyla NO.
[186] ve: +NO.
[187] Tamamı idrâk edilemeyen şeyin tümü terkedilmez.
[188] hidmet-i N, NO: ḫiẕmet-i K.
[189] ve: +NO.
[190] āġāz N, K: ser-āġāz NO.
[191] Allâhtan başarı dilerim. O doğru yola iletendir.
[192] Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm: -NO.

BU FERĪDE-İ ŞADEFÇE-İ TAᶜBĪR-İ DİL-GÜŞĀ TEKMĪL-İ ᶜIĶDU'L-CEVĀHİR-İ FETḤ-İ ÜMMÜ'L-ĶURĀDUR[193]

Naḳḳādān-ı nuḳāve-i dirāyet neşr-i[194] leᵓālī-i rivāyet itmişlerdür ki zībende-ḫāl-ı ruḫsāre-i sāḥa-i[195] ġuberā yaᶜnī beytü'ş-şeref-i ḳaṣīde-i *ve men daḫalehu kāne āminen*[196] ṭalᶜat-ı dil-fürūz-ı ẓulmet-sūz-ı nübüvvet-penāhīden istifāża-i feyż-i saᶜādet itdükde iḳtibās-ı nūr-ı ẓāhirü'ẕ-ẓuhūr itmeyen aḥvel-naẓārān-ı ġalaṭ-bīn-i müşrikīnden eyyām-ı nuḫustīnde āzār-resān-ı ḫāṭır-ı **[NO4b]** nāzenīn-i ᶜilliyyīn ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem olan jāj-ḫᵛāyān-ı[197] bed-kīşler ki şümārende-i benān-ı beyān-ı müteraṣṣıdān-ı aḫbār olduġı üzre ᶜalā-ḳavlin ricālden on bir ve[198] nisādan altı ᶜadeddür ki[199] Ne kūşe ve ne pīşede[200] bedīd olurlar ise ḫum-ı vücūdları laṭme-ḫor-ı çīre-dest-i teber ve ḫūn-ı ḫamr-gūnları heder olmaḳ fermān buyurılmaġın ᶜicāletü'l-vaḳt[201] ile ricālden ᶜAbdullāh bin Ḥanẓal[202] et-Temīmī ve Ḥuveyrīş bin Nuḳayd ve Miḳyes bin Ṣubābeti'l-Kindī[203] ve Ḥāriş bin Ṭulāle[204] ve nisādan Ḳureybe-i Muġanniye ve Mevlātü İbni Ḥanẓal ve Ümmü Saᶜd el-Ernebe semūm-ı temmūz-ı pür-tef ü tāb-ı ḳażāya dūçār olup ṭabānca-ḫor-ı şamşām-ı āteş-bār **[N5a]** oldılar ammā ᶜAbdullāh bin Saᶜd bin Mesᶜūd bin[205] Ebī Serḥ ve ᶜİkrime bin Ebī Cehl ve Hebbār bin el-Esved ve Ṣafvān ibni[206] Ümeyye ve Kaᶜb bin ez-Züheyrü'ş-şāᶜirü'l-meşhūr-ı ṣāḥib-i Bānet Suᶜād ve Vaḥşī-i Ḳātil-i Seyyidü'ş-Şühedā Ḥamza ve ᶜAbdullāh bin ez-Zebaᶜrī[207] eş-şāᶜir ve Hind

---

[193] Bu Ferīde-i Ṣadefçe-i Taᶜbīr-i Dil-Keş Tekmīl-i ᶜIḳdu'l-Cevāhir-i Fetḥ-i Ümmü'l-Ḳurā'dur: -NO.
[194] neşr-i N, K: neşr-i NO.
[195] sāḥa-i NO: sāhire-i N, K.
[196] Kur'ân-ı Kerîm, Âli İmrân, 3/97. فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَقَامُ إِبْرَاهِيمَ **وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا** وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ (Orada apaçık deliller, İbrâhîm'in makâmı vardır. **Oraya giren emniyette olur.** Gitmeye gücü yetenin o evi ziyâret etmesi, Allâh'ın insânlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse bilmelidir ki, Allâh bütün âlemlerden müstağnidir.)
[197] ḫᵛāyān-ı N, K: ḫāyān-ı NO.
[198] ve: +NO.
[199] ki: +NO.
[200] pīşede N, K: bīşeden NO.
[201] ᶜicāletü'l-vaḳt NO: ᶜicāle-i vaḳt N, K.
[202] Ḥanẓal N, K: Ḥanṭal NO; Kaynaklarda ᶜAbdulᶜuzzā veya ᶜAbdullāh bin Ḥaṭal diye geçer bk. Said Havva, **el-Esas fi's-Sünne (Siyretün Nebeviyye)**, Aksa Yay., İstanbul 1991, C 3, s. 243.
[203] Ṣubābetü'l-Kindī N, NO: Ṣunābetü'l-Kindī K.
[204] Ṭulāle N, NO: Ẓulāle K; Bu isim kaynaklarda Ḥāriş bin Ṭulāṭıl diye geçer bk. Havva, **el-Esas fi's-Sünne (Siyretün Nebeviyye)**, C 3, s. 244.
[205] Mesᶜūd bin: +NO.
[206] ibni N, K: bin NO.
[207] Zebaᶜrī N, K: Zübeyr NO.

imreᵓetü Ebī Ṣüfyān ve Fertanā-yı Muġanniye ve mevlātü beni'l-Muṭṭalib[208] sünbülhevā-yı ferverdīn-i māh-ı ᶜāṭıfet vezān olup reşḥa-i seḥābe-i tesāmüḥ tebrīd-i tābe-i ḳahr idünceye dek tevārī-i cidār-ı **[K5a]** iḫtifā idüp baᶜdehu birer ẕerīᶜā-i reşāde-i teşebbüṣ ile

Meṣnevī[209]

Mefāᶜīlün / Mefāᶜīlün / Feᶜūlün

Zi-şirk-i Berehmen[210] zinhār-cūyān
Zi-küfr-i refte istiġfār-gūyān

[neṣr][211] her biri nūr-ı īmānla tenvīr-i ḳandīl-i cenān ve ināre-i fetīle-i zebān idüp dāḫil-i dārü's-selām-ı İslām olmalarıyla ġāyile-i ḳātile-i ḍalālden[212] ḫalāṣ-ı[213] girībān-ı cān itdiler ve ᶜalā-haẕe'l-minvāl hengām-ı evvelīn-i fetiḥde henūz Pūr-ı Zāl-ı ḫüsām-ı intiḳām ser-nihāde-i pister-i niyām olmayup ḫumāt-ı beyża-ı İslām aḫẕ-ı ḥayfa iḳdām üzre olduḳları dāmen-güẕār-ı sāmiᶜa-i Seyyidü'l-ebrār olmaġın yevm-i ṣānīde Ḥażret-i ḫaṭīb-i faṣīh-lehce-i minber-i ᶜaḳl u idrāk **[NO5a]** ḫiṭāb-yāb-ı levlāke levlāke[214]

Meṣnevī[215]

Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

1 Naḳd-ı Yeṣrib sülāle-i Baṭḥā
Ümmi-i levḥ-ḫᵛān-ı *mā evhā*[216]

---

[208] Muṭṭalib N, K: ᶜAbdulmuṭṭalib NO.
[209] Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO. Puta tapanların şirkinden kesinlikle kaçınan, Geçmişin küfründen istiğfar eden.
[210] Berehmen N, K: berehmīn NO.
[211] neṣr: +NO.
[212] ḍalālden N, K: ḍalāletden NO.
[213] ḫalāṣ-ı N, NO: taḫlīṣ-i K.
[214] Hadîs: Şehâbeddîn Mahmûd bin Abdullâh el-Hüseyniyyü'l-Âlûsî, **Rûhu'l-Me'ânî fî-Tefsîri'l-Kur'âni'l-'Azîm ve's-Seb'ü'l-Mesânî**, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415, Beyrût, C 13, s. 281.
[215] Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Molla Câmî, Heft Evreng (bk. nosokhan.com/library/Topic/15TT) (1) Yesrib'in (Medîne) serveti, soyu Bathâ'dan (Mekke) gelen. "Ma Evhâ" levhasını okuyan (2) "Kum fe-enzir" onun boyundan sözeder. "Fe'stakim" âyeti onun istikâmetinin şerhidir.
[216] Kur'ân-ı Kerîm, Necm, 53/10. فَاَوْحٰٓى اِلٰى عَبْدِهٖ مَآ اَوْحٰىۜ (Böylece Allâh kuluna **vahyedeceğini** vahyetti.)

2 *Ḳum fe-enẕir*[217] ḥadīṯ-i ḳāmet-i ū

Fe'staḳim[218] şerḥ-i istiḳāmet-i ū

[neṣr][219] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ticāh-ı[220] bāb-ı muᶜallā-elḳāb-ı vālā-cāhda bālā-yı sidre-sīmā-yı minberi teşrīf-sāz-ı ḫirām buyurup ḥakkāk-ı nāṭıḳaları maṣḳab-ı zebān-ı muᶜciz-beyān ile süfte ve bināgūş-ı aṣḥāb-ı kirāma āvīḫte buyurduḳları dürr-i şehvār-ı ḫuṭbe-i belīġa-i nebeviyye zīb-i süṭūr-ı Mevāhibü'l-Ledünniyye[221] olduġı üzre yādgār-ı ṣaḥīfe-i müddeᶜā ḳılındı.

el-Ḫuṭbetü'ş-Şerīfe:

Ḳāme ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātu ve's-selām ḫatīben fi'n-nāsi fe-ḥamidallāhe Teᶜālā[222] *ve eṣnā ᶜaleyhi ve meccedehu bimā huve ehluhu ṣümme ḳāle eyyuhe'n-nās innallāhe ḥarreme Mekkete yevme ḫalaḳe's-semāvāti ve'l-arḍe fe-hiye ḥarāmun bi-ḥurmetillāhi ilā-yevmi'l-ḳıyāmeti felā-teḥillu*[223] *li-mriᵓin yuᵓminu billāhi vel-yevmi'l-āḫiri en yesfike bihā demen ev yaᶜżude bihā şecereten fe-in aḥedun* **[N5b]** *taraḫḫaṣa fīhā li-ḳıtāli Resūlillāh fe-ḳūlū innallāhe eẕine li-Resūlihi velem yeᵓẕen lekum ve innemā uḥillet lī-sāᶜaten min-nehārin ve ḳad ᶜādet ḥurmetuhe'l-yevme ke-ḥurmetihā bi'l-emsi fel-yubelliġi'ş-şāhidu'l-ġāᵓibe ṣümme ḳāle yā maᶜşere Ḳureyşin mā terevne ennī fāᶜilen fīkum ḳālū ḫayren eḫḫun kerīmun ve'bnu*[224] *ve ilā*[225]*-eḫḫin kerīmin ḳāle iẕhebū feᵓentumu'ṭ-ṭuleḳāᵓu*[226] bu taᶜbīr-i dil-peẕīr üzre imżā-keş-i ᶜatāḳ-nāme-i **[K5b]** Ḳureyş

---

[217] Kur'ân-ı Kerîm, Müdessir, 74/2. قُمْ فَأَنْذِرْ (Kalk da uyar.)

[218] Kur'ân-ı Kerîm, Hûd, 11/112. فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ (Öyle ise emrolunduğun gibi dosdoğru ol.)

[219] neṣr: +NO.

[220] ticāh-ı N, NO: Necāt-ı K.

[221] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.

[222] Teᶜālā: +NO.

[223] teḥillu N, NO: yeḥillu K.

[224] ve'bnu: -NO.

[225] ve ilā-: +NO.

[226] İmâm-ı Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, Dîvân Yay., İstanbul 2008, C 1, s. 247. Resûlullâh aleyhi selâtü ve's-selâm kalkıp halka hutbe okudu. Allâh'a hamd ve senâ edip O'nu lâyık olduğu sıfatlarla yücelttikten sonra: Ey insânlar, Allâh gökleri ve yerleri yarattığı gün Mekke'yi harâm (kutsal) kılmıştır. O hâlde Mekke Allâh'ın hürmeti (kutsallığı) ile tâ kıyâmet gününe dek haramdır. Allâh'a ve âhiret gününe îmân getiren kimseye Mekke'de kan dökmek ve ağaç kesmek helâl olmaz. Eğer bir kimse "Resûlullâh burada savaşmıştır." diye kendine izin çıkarmak isterse siz ona deyin ki: "Allâh Resûlüne izin vermişti; fakat size izin vermedi." Bana da bir gün içinde bir sâat helâl kılmıştı. Bugün tekrar hürmeti avdet eyledi. Eski hürmeti gibi. Öyleyse burada bulunanlar bulunmayanlara haber versinler ki, hâl böyledir. Sonra Ey Kureyş topluluğu ben sizin hakkınızda ne edeceğim? Nasıl düşünüyorsunuz? dedi. Onlar da: "Hayırlı hareket edeceğini umuyoruz. Çünkü sen kerîm bir

olup cerīḥa-i ḳalb-i pür-vecel ü ḫacellerine cebīre-i[227] nemek-pāş-ı[228] merhem-sāz-ı bend-i[229] tesliyyet oldılar.

Beyt[230]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlü / Fāᶜilün

1 Mücrim ger ān daḳīḳa bedāned ki[231] dem-be-dem
Mā-rā çi leẕẕetīst zi-ᶜafv-ı[232] gunāhkār

2 Hemvāre irtikāb-ı cerāyim kuned be-ᶜamd
Peyveste nezd-i mā guneh āred be-iᶜtiẕār

BU TAᶜBĪR-İ DİL-PEZĪR-İ[233] ŞIḤḤAT-TEVSĪD[234] SERİYYE-İ ḪĀLİD BİN EL-VELĪD RAḌIYALLĀHU ᶜANHU BEYĀNINDADUR[235]

Perdāḫte-i miᶜmār-ı dest-i Ḫalīlullāh yaᶜnī Leylā-yı kenāre-nişīn-i Ḥaremullāh, dest-i vesaḫ-best-i eṣnām-ı uᶜcūbe-endāmdan taṭhīr-i ẕeyl itdükten soñra **[NO5b]** telvīṣ-kerde-i ercā-yı dil-fezā-yı[236] Ümmü'l-Ḳurā olan evṣān u kenāyisüñ daḫı ḳazūrāt-ı vücūd-ı merdūd ve zibl-i heyᵓāt-ı kerāhet-merfūdları miknese-rūb-ı inhidām ve endāḫte-i mezbele-i inᶜidām olunmaġa şitāb olunup ṣāmin-i hicriyye ᶜalā-ṣāḥibihā[237] efḍalü't-taḥiyye Ramażānınuñ yigirmi beşinci güni ferīd-i meydān-ı tesdīd Ḥażret-i Ḫālid bin Velīd[238] raḍıyallāhu ᶜanhu otuz nefer-i luyūṣ-ı ġīl-ender-ġīl-i şecāᶜat ile

---

kardeşsin ve kerîm bir kardeşin oğlusun" dediler. Resûllullâh: "O hâlde yürüyün gidin, siz âzâd olmuşlardansınız. Kimse sizi esîr etmez, kendi âleminizde olun" dedi.

[227] cebīre-i: +K.
[228] nemek-pāş-ı: +NO.
[229] merhem-sāz-ı bend-i: -NO.
[230] Beyt N, K: Naẓm NO; (1) Mücrim, bizim günâhkârları sürekli affetmekten ne kadar lezzet aldığımızın inceliğini anlasa ! Günâhkâr (2) Dâimâ kasten suç işler, dâimâ özür dileyerek yanımıza günâhla gelir.
[231] daḳīḳa bedānid ki N, K: daḳīḳa-şinās ki NO.
[232] zi-ᶜafv-ı N, K: der-ᶜafv-ı NO.
[233] dil-peẕīr: +NO.
[234] tevsīd N, K: bersīd NO.
[235] Beyānındadur: -NO.
[236] dil-fezā-yı N, K: laġzā-yı NO.
[237] ᶜalā-ṣāḥibihā N, K: ᶜale'ṣ-ṣabāḥ-ı ṣāḥibihā NO.
[238] Velīd N, K: el-Velīd NO.

Şiʿr[239]

Bahr-i Basît

Min-maʿşerin[240] min-luyūṣi'l-usdi meskenuhum
Bi-baṭni[241] ʿaṣṣere ġīlun ve dūnehu ġīlun

Naḫle-nām maḥalde Ḳureyş u Kināne'ye müntemi ṣanem-ḫāne-i ʿUzzā taḫrībine nāmzed buyurıldı.

Fi'l-ḥāl mānend-i sāriyye-i[242] seyyāle[243] ol ātun-ı siyeh-derūn-ı sergīn-veḳūdı ḫamīde[244]-sāz-ı seylāb-ı şiddet ve ḫarāb-kerde-i ḳāriʿa-i nıḳmet idüp pīşgāh-ı neyyir-i sipihr-i risālet ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem sāyedār-ı rū-māl-ı ricʿat olduḳda Ḥażret-i kāşif-i ḫabāya-yı ʿālem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem[245] *hel reʾeyte şeyʾen*[246] nādiresiyle güş-ı hūş-ı Ḫālid'e gūşvāre-āvīz-i istifhām olduḳda *lā yā Resūlallāh*[247] **[N6a]** diyü pāsuḫ-rān-ı ʿadem-i müşāhede olmalarıyla Ḥażret-i yenbūʿu'l-ḥikem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem henüz reh-yāb-ı ihrām-ı merām ve raṣad-güşāy-ı tedsīs-i İblīs-i pür-tedlīs **[K6a]** olmamışsun diyü tekrār rücūʿa meʾmūr buyurdılar.

Derḥāl mānend-i şimāl-i cevvāl ḥareket-i ḳahḳarāya istiʿcāl idüp hemçü şīr-i gum-kerde-şikār sū-be-sū ol āteş-kede-i fesādı cüst u cū iderken ṣāyiretü'r-reʾs[248] bir ʿacūze-i ʿuryāne-i Ferhād-küş sehmü's-saʿāde-i neẕẕārelerine āmācgāh olmaġla ḍarb-ı yek-bāre ile ol dīv-i merdüm-firībi dü pāre idüp āstān-ı sidre-dāstān-ı nebevīye çehre-sāy-ı[249] mürācaʿat ve keyfiyyet-i vāḳıʿayı vā-beste-i rişte-i taḳrīr itdükde Ḥażret-i dībāce-ḫᵛān-ı levḥ u ḳalem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem mihr-endāz-ı ḥoḳḳa-i yāḳūtī

---

[239] Ka'b bin Züheyr, **Kasîde-i Bânet Su'âd**, Zeynelabidin (çev.), Ahmed Kâmil Matbaası, İstanbul, 1928, s. 47. Öyle gazanfer-i manevî ki nigâh-ı mahlûkat fedâsına cezb olan nice nice rîh-i lâhûtî hayâbân-ı mukaddesinde pinhân olan şîrân-ı Hudâ'ya tu'me oluyordu.
[240] maʿşerin N, NO: ḫādirin K.
[241] bi-baṭni N, NO: min-baṭni K.
[242] sāriyye-i N, K : ساربار NO.
[243] seyyāle N, K: seyyāl NO.
[244] ḫamīde N, K: cehenede NO.
[245] ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem N, K: ʿaleyhi's-selām NO.
[246] Bir şey gördün mü?
[247] Hayır Ey Allâh'ın Resûlü.
[248] ṣāyiretü'r-reʾs N, K: nāʾiretü'r-reʾs NO.
[249] çehre-sāy-ı N, K: çehre-fersā NO.

olup *tilke'l-ᶜUzzā veḳad yeᵓiset en tuᶜbede bi-bilādikum*[250] zemzemesiyle mütevārī-i estār-ı **[NO6a]** ġaybü'l-ġayb olan pīş-āmed-i ᶜālemden iḫbār buyurdılar.

Beyt[251]

Mefāᶜilün / Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

1 Be-yek semūm-ı ᶜiṭābeş çü kāh gerded kūh
Be-yek nesīm-i nevāziş çü kūh gerded kāh

2 Żamīr-i fikreteş ez-sırr-ı aḫterān munhī
Ṣadā-yı[252] ḫāṭıreş ez-rāz u rūzgār āgāh

BU TERKĪB-İ ŞIḤḤAT-İḤTİŞĀŞ SERİYYE-İ ᶜAMR BİN EL-ᶜĀŞ RAḌIYALLĀHU ᶜANHU BEYĀNINDADUR[253]

Ḫoş-nüvīsān-ı nusḫa-i siyer bu resme taḥrīk-i ḳalem-i yāḳūtī-eṣer itmişlerdür ki ḳabīle-i hezele-güy-ı Hüẕeyl'e müntesib żuḥka-i ᶜālem Suvāᶜ-nām ṣanem-i herze-iştihāruñ[254] maṣṭaba-i süfehā olan ḍalālet-ḫāne-i vücūd-ı şeḳā-āmīz[255] ve ṣūret-i ḫayāl-bāz-ı ḫande-engīzin endāḫte-i senglāḫ-ı siyāset[256] ve gum-kerde-i ḫāṭır-ı bī-hūşān-ı cāhiliyyet itmek mübāşereti şaḥne-i bāzū-yı[257] himmet-i ᶜAmr bin el-ᶜĀṣ[258] Ḥażretlerine ḥavāle olunmaġın ol yekke-tāz-ı ᶜarṣa-i heycānuñ şāhīn-i sīmurg-efken-i ᶜazīmeti ṣayd-ı teẕerv-i müddeᶜā idüp

Mıṣraᶜ[259]

---

[250] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 253. Uzza o kadın idi. Gerçekten sizin memleketinizde mabudluktan artık ebediyyen ümîdini kesmiştir.
[251] Beyt N, K: Naẓm NO; Enverî (bk. http://ganjoor.net/anvari/divan-anvari/ghaside-anvari/sh164/) (1) Onun bir azarlayışının yakıcı rüzgârı dağı samana dönüştürdüğü gibi, bir okşayıcışın serinletici rüzgârı samanı dağa çevirir. (2) Onun tefekkürünün sırrı yıldızların sırrından haber verir. Kalbinin sesi sırlardan ve zamandan haberdârdır.
[252] Ṣadā-yı N, NO: ṣafā-yı K.
[253] beyānındadur: -NO.
[254] iştihāruñ N, K: iştihār NO.
[255] şeḳā-āmīz N, NO: şeḳāvet-āmīz K.
[256] siyāset N, K: seyyiāt NO.
[257] bāzū-yı NO: bāzār-ı N, K
[258] ᶜAmr bin el-ᶜĀṣ N, K: ᶜAmr ibnü'l-ᶜĀṣ NO.
[259] Her kim sahte bir ize (yalancılık) sâhipse sonu rezillik olur.

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

Her ki naḳş-ı ḳalb dāred ᶜāḳıbet rüsvā şeved

şaḫş-ı maᶜhūdı tebyīt ve ber-keşīde-i siyāsetgāh-ı temḳīt itmekle vücūd-ı nā-pākın sindān-ı mıṭraḳa-ı ᶜasesān-ı[260] hevān ve pā-māl-ı cādde-i ẕüll ü ḫızlān idüp edā-yı ḫidmet[261] **[K6b]** ve ḫāk-pāy-i nübüvvet-penāhīye **[N6b]** fersūde-i rūy-ı mürācaᶜat itdiler. vallāhu'l-muvaffiḳu'l-muᶜīn.[262]

[260] ᶜasesān-ı N, K: ġassāl-ı NO.
[261] ḫidmet N, NO: ḫizmet K.
[262] vallāhu'l-muvaffiḳu'l-muᶜīn: +NO; Allâh başarılı kılan ve yardımcı olandır.

BU MAḲĀLE-İ FĀYİḲA DEFᶜA-İ ŞĀNİYE-İ SERİYYE-İ ḪĀLİD BİN EL-VELĪD RAḌIYALLĀHU ᶜANHU[263] BEYĀNINDADUR[264]

Ser-āmedān-ı fenn-i siyer-i ḫayrü'l-beşer bu vech üzre taḥḳīḳ-i ḫaber itmişlerdür ki bir leyle mesāfe ile ṭaraf-ı esfel-i Ümmü'l-Ḳurā'da żāḥiye-i Yelemlem'de ᶜAbdulḳays ḳabīlesinden Benī Ceẕīme ṭāyifesin[265] varṭa-i gird-āb-ı şūr-āb-ı ḍalālden menhelü'l-ᶜaẕb-i sāḥilü'n-necāt-ı īmāna bilā-ḳıtāl daᶜvet ḫidmeti[266] nām-zed-i Ḫālid bin Velīd[267] raḍıyallāhu ᶜanhu buyurılmaġın ol ḫidīvv-i meydān-ı sitīz üç yüz elli nefer-i kümāt-ı[268] şākīyü's-silāḥ-ı İslām[269] ile taḥrīk-i mihmīz-i şebdīz-i sürᶜat idüp maḥall-i merāma rehbet-efzāy-ı ārām olduḳda ṭāyife-i **[NO6b]** meẕkūrenüñ ser-nihāde-i şīşe-i serīreleri olan[270] gül-deste-i ᶜaḳīdelerin istikşāf ile istişmām itmegin anlar daḫı taṣdīḳ-i risālet-i Seyyidü'l-mürselīn ve sāḥaların binā-yı ḫoş-nümāy-ı mesācid ile tezyīn itdüklerin ser-bend-i rābıṭa-i taḳrīr itdiler.

Emmā ᶜalem-efrāz-ı āṯār-ı Nebevī İmām Buḫārī ᶜaleyhi raḥmetü'l-Bārī'nüñ maḥfūẓ-ı maḥfaẓa-i rivāyetidür ki miftāḥ-ı dü dendāne-i ebvāb-ı heşt serāy-ı bāġ-ı cinān olan kelimeteyn-i şerīfeteyn-i şehādet ṭāyife-i meẕkūrenüñ henüz ḳufl-ı dehān-ı ışṭılāḥlarına[271] çendān çesbān olmamaġın *ṣabaᵓnā ey*[272] *ḫarecnā min-dīnin ilā-dīnin*[273] diyü kālā-yı bendergāh-ı żamīrlerin merfūᶜ-ı dest-i taᶜbīr itdüklerinde Ḫālid Ḥażretleri istirḳāḳ ve yek-dīgerüñ bend-i veṯāḳlarına[274] ḥükm itdükden ṣoñra dem-i bām-dādda istīṣāllerine münādiyān-ı mehīb-āvāz ġılāf-ı gelūdan ḫancer-i ḫancereyi tecrīd itmeleriyle zebūn-ı ḳullāb-ı Benī Selīm olanlaruñ girībān-ı ḥayātı derīde-i pençe-i gurg-ı ecel olup ammā kūşe-nişīn-i mihmān-ḫāne-i muhācirīn u enṣār olanlar ıṭlāḳ ile çemenzār-ı selāmetde gül-çīn-i emel **[K7a]** oldılar.

---

[263] ᶜanhu N, K: ᶜanhudur NO.
[264] Beyānındadur: -NO.
[265] ṭāyifesin N, K: ṭāᵓifesinden NO.
[266] ḫidmeti N, NO: Ḫiẕmeti K.
[267] Velīd N, K: el-Velīd NO.
[268] kümāt-ı N, K: āgāh-ı NO.
[269] İslām: -NO.
[270] olan: -NO.
[271] ne: +N.
[272] sabaᶜnā ey: -NO.
[273] Biz, bir dinden çıkıp diğer bir dine girdik.
[274] veṯāḳlarına N, K: Vifāḳlarına NO.

Bu ḫaber-i perīşān-eşer daġdaġa-resān-ı ḫāṭır-ı ḫaṭīr-i kār-sāz-ı[275] ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem olmaġın *Allāhumme innī ebreᵓu ileyke min-fiᶜlin Ḫālidin*[276] lāyiḥasıyla **[N7a]** bārgāh-ı Kibriyā'ya refᶜ-i ruḳᶜa-i ibrāᵓ-ı ẕimmet-i pür-ᶜişmet-i nübüvvet buyurup edā-yı diyet-i ḳutelā maḫdūm-ı ḫānevāde-i veṣāyet-i Ḥażret-i ᶜAliyyü'l-Murtażā'ya īmā buyurılmaġın ḥasebü'l-emr edā-yı diyet ile rūy-ı medhūşān-ı sūgvār-ı ḥüzne gül-āb-efşān-ı ifāḳat olup dīde-i telḫ-ābe-feşān-ı mātem-serāyān sāyīde-i mendīl-i tesliyyet oldı.

ᶜAllāme-i Ḳasṭallānī[277] bu maḳāle-i muġlaḳaya miftāḥ-zede-i teᵓvīl olup ṭomār-ı teᵓlīflerin bu vech üzre teẕyīl buyurmışlardur: *Ḳāle'l-Ḫiṭṭābī yuḥtemelu en yekūne Ḫālidun naḳame*[278] *ᶜaleyhim li-ᶜudūli ᶜan-lafẓi'l-İslāmi velā-yenḳādū ile'd-dīni fe-ḳatelehum müteᵓevvilen*[279] diyü tevcīh-i melīḥ ile girih-güşāy-ı işkāl-i müddeᶜā **[NO7a]** olmışlardur. El-ḥaḳ edā-yı diyet daḫı bu maᶜnāyı müᵓekked olduġı żamāyir-i ehl-i taḥḳīḳe rūşendür.

BU FETḤ-NĀME-İ CELĪLÜ'L-EŞER-İ SULṬĀN-I MELĀYİK-SİPĀH-I MAḤFEL-ṬIRĀZ-I ÇARḪ ĀSTĀN-I ZERRĪN-KÜLĀH[280] ṢALLALLĀHU ᶜALEYHİ VE SELLEM[281] Bİ'N-NEFS TEŞRĪF BUYURDUḲLARI ĠAZĀ-YI[282] ḤUNEYN[283] VAḲᶜASIN BEYĀN İDER[284]

Şukūfe-çīnān-ı çemenistān-ı siyer erbāb-ı[285] cihāda yādgār itdükleri reyḥāne-i ḫaberdür ki ṭılsım-ı heykel-i kāyināt ser-rişte-i rābıṭa-i çār[286] cihāt

---

[275] ḫaṭīr-i kār-sāz-ı N, K: ḫaṭīr-sāz-ı NO.
[276] Allâh'ım ben, Hâlid'in yaptığı işten beriyim.
[277] İmâm-ı Kastallânî (öl. 923/1517).
[278] naḳame N, K: zaᶜmi NO.
[279] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 255. Hittâbî buyurmuştur ki: Hâlid'in ettiği iş, o taife İslâm kelimesinden yüz çevirdikleri ve dine boyun eğmedikleri şeklinde anlaşılmak yoluyla olmuş olabilir.
[280] zerrīn: +K, +NO.
[281] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem: -NO.
[282] Ġazā-yı N, K: Ġazve-i NO.
[283] Ḥuneyn N, K: Ḥuneyn'dür NO.
[284] vaḳᶜasın beyān ider: -NO.
[285] siyer: +NO.
[286] çār N, K: şeş NO.

Beyt[287]

Mefᶜūlü / Mefāᶜilün / Feᶜūlün

Bismillāh-i muṣḥaf-ı nübüvvet
Şāhenşeh-i mesned-i fütüvvet

ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ser-menzil-i Baṭḥā'da şuḳḳa-güşāy-ı ᶜilm-i ᶜarş-fersāy-ı istiḳlāl ve mehçe-efrūz-ı tūġ-ı hürşīd-fürūġ-ı iclāl olmaġla debdebe-i kūs-ı nübüvvet Vādī-i Ḥuneyn'de cāy-gīr-i iḳāmet olan *şümmü'l-ᶜarānīn*-i[288] cebābire-i Hevāzin ü Ṣaḳīfe mūriṣ-i ḫafaḳān-ı ḫavf u ḫaşyet ve muḥarrik-i şiryān-ı ġayret-i cāhiliyyet olup reᵓīsleri olan Mālik bin ᶜAvf ve Kināne bin Yālīl ile iḫtişād ve muḥārebe-i müslimīn içün tevsen-i baḫt-ı **[K7b]** ber-geştelerine cünbüş-i nā-hemvār-ı fesād virdükleri şöhret-yāfte-i āfāḳ olmaġın sevād-ı sāḥaların fersūde-i sümm-i sütūr-ı iḳbāl ve gerden-serkeşlerin beste-i aġlāl-ı iẕlāl itmek niyyetiyle Ḥażret-i şeh-suvār-ı şafaḳ-[289]ᶜalem Sultān-ı hijde hezār[290] ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem

Beyt[291]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlü / Fāᶜilün

1 Ān naḳş-bend-i mühr-i nübüvvet **[N7b]** Ḫudāy-rā
Ez-naḳş-ı pāy sikke be-zerrīn rikāb zed

2 Ez-gerd-i summ-i naᶜl-i güher-sāy-ı devleteş
Elmās-ı sūde ber-ciger-i āfitāb zed

teşrīf-i emāret-i Ümmü'l-Ḳurā ile ᶜAttāb[292] bin Useyd raḍıyallāhu ᶜanhu mümtāz ve ahālīsine taᶜlīm-i umur-ı dīniyye içün Muᶜāẕ bin Cebel raḍıyallāhu ᶜanhu mesned-i

[287] Beyt N, K: Naẓm NO; Peygamberlik kitâbının besmelesi, mertlik tahtının pâdişâhı.
[288] Toplumun ileri gelenleri, söz sâhipleri.
[289] şafaḳ N, K: Şefīḳ NO.
[290] hezār N, K: hezevverān NO.
[291] Beyt N, K: Naẓm NO; (1) O ressam, Allâh'ın peygamberlik mührünü, ayak şeklinden altından yapılmış eğere damga olarak işledi (2) Mücevhere benzeyen devletin, toynağın nalının tozundan dövülmüş elması güneşin ciğerine yerleştirdi.
[292] ᶜAttāb N, K: ᶜAḳāb NO.

faḳāhetde ser-efrāz buyurılup sene-i s̱āmin-i hicriyye ᶜalā-ṣāḥibihā efḍalü't-taḥiyye Şevvālinüñ altıncı güni rūz-ı fīrūz-ı yekşenbede devānzdeh hezār merd-i **[NO7b]** düşmen-şikār ile reh-girāy-ı ᶜazīmet olup hem-ᶜinānī-i tevfīḳ u rikābdārī-i nuṣret-i[293] teᵓyīd ile seyr u sülūk ve deşt-i vesīᶜu'l-ercā-yı cihādı senābikü'l-ḫayl-ı ġuzāt ile meskūk[294] iderek leyle-i mübāreke-i s̱üleş̱āda mevkib-i nuṣret iştimāl nezdīk-i iḫtişādgāh-ı aᶜdāda ḍarb-ı serādiḳāt-ı iclāl itdi.

Bundan esbaḳ tecessüs-i keyfiyet-i aᶜdāya nāmzed buyurılan ᶜAbdullāh bin Ḥadred-i Eslemī çün hüdhüd-i bülend-pervāz bārgāh-ı Süleymānīye rū-māl-ı niyāz olup Hevāzin'üñ keş̱ret-i cemᶜiyyet ve çerende-i çerāgāh-ı temellükleri olan niᶜam u ġanemlerinüñ vefretin[295] şümārende-i enāmil-i taḳrīr itmegin Ḥażret-i gül-i ṣad-[296] berg-i gülzār-ı ḳuds pīrāye-baḫş̱āy-ı ḥadāyıḳu'l-üns ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selām nesīm-i laḫlaḫa-sāy-ı tebessüm birle muᶜaṭṭar-sāz-ı meşām-ı kümāt-ı İslām olup *tilke ġanīmetü'l-muslimīne ġaden inşāᵓallāhu Teᶜālā*[297] diyü ser-pūş-endāz-ı ḥoḳḳa-i gül-ḳand-ı nevīd oldılar.

Bu eş̱nāda merdān-ı ġuzātdan biri deryā-yı teyyār-ı bī-kerān-ı cünūd-ı muvaḥḥidīni[298] naẓargāh-ı çeşm-i taᶜaccüb idüp *len-nuġlebe'l*[299]**[K8a]**-*yevme min-ḳilletin*[300] ile nuḳre-i nāsere-i mufāḫareyi ifrāġ-ı ḳālıb-ı mübāhāt itmegin peẕīrā-yı tamġā-yı rıżā-yı şehriyār-ı tevāżuᶜ-kirdār ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye[301] olmayup şāyeste-i dest-i redd olmaġla tenzīl-i semāvīde *ve yevme Ḥuneynin iẕ aᶜcebetkum keş̱retukum*

---

[293] nuṣret-i: +NO.
[294] meskūk NO: meslūk N, K.
[295] vefretin N, K: defteri NO.
[296] ṣad: -NO.
[297] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 256. İnşallâh yarın onlar Müslümânlara ganîmet olacaktır.
[298] muvaḥḥidīni N, K: muvaḥidīn NO.
[299] nuġlebe N: yuġlebe K, NO.
[300] Artık bugün azlık yüzünden mağlûb olmayız.
[301] ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye N, K: ᶜaleyhi's-selām NO.

felem tuġni ᶜankum şeyᵓen[302] āyet-i[303] kerīmesi ittifāḳ-ı bāriᶜīn-i müfessirīn ile bu maḳāleye nāẓırdur.

Reh-revān-ı cādde-i siyer īrād itdükleri ḫaber-i celīlü'l-eşerdendür ki leyle-i merḳūmede nefīriyān-ı hengām-ı seḥer yaᶜnī **[N8a]** ḫorūsān-ı sefīd-bāl u per dem-keş-i evvelīn-i nefīr kār-sāzī olup

Beyt[304]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜul

Çü zed şemᶜ-i ḫāver zi-meşriḳ şuᶜāᶜ
Şeb-i tīre-rā kerd gerdūn vedāᶜ

ḫusrev-i ḫāver dāmen-ber-zede-i rukūb-ı ḳayṭās-ı gurg-peyker[305] olduḳda erbābü'l-ḫayl-ı sāḥa-i İslām ebṭāl-ı meydān-ı ḫışām

Naẓm[306]

Bahr-i Basît

Yemşūne meşye'l-cimāli'z-zühri yaᶜşimuhum **[NO8a]**
Ḍarbun iẕā ᶜarrede's-sūdu't-tenābīlu

[neşr] daḫı taḳlīd-i murhefāt-ı berḳ-i bāriḳa ile mümtāz ve pīrāye-i zeyn-i ᶜādiyāt-ı ḫayāl-pervāz[307] olup

---

[302] Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe, 9/25. لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئاً وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ (Andolsun, Allâh birçok yerde ve Huneyn savaşı gününde size yardım etmiştir. **Hani, çokluğunuz size kendinizi beğendirmiş, fakat (bu çokluk) size hiçbir yarar sağlamamış**, yeryüzü bütün genişliğine rağmen size dar gelmişti. Nihâyet (bozularak) gerisin geriye dönüp kaçmıştınız.)

[303] āyet-i: +NO.

[304] Beyt N, K: Naẓm NO; Doğudan ışık vurmaya başladı mı, Dünyâ kara geceye vedâ eder.

[305] gurg-peyker N, K: gurg-ı gergeden-peyker NO.

[306] Bu beyit sadece NO nüshasında bulunmaktadır; Ka'b bin Züheyr'in Bânet Su'âd Kasîdesi bk. Kenan Demirayak, **Arap Edebiyâtı Tarihi II**., Fenomen Yay., Erzurum, 2009, s. 178. Beyaz develer gibi asâletle yürür onlar. Kara yüzlü, kısa boylu düşmânları kaçarken onları yiğitçe vuruşları korur.

[307] -pervāz N, K: -pervār NO.

Beyt[308]

Fe^{c}ilātün / Fe^{c}ilātün / Fe^{c}ilātün / Fe^{c}ilün

Her yekī sedd-i emānend[309] be-meydān-ı cihād
Kūhi ez-*levme-i lāyīm*[310] be-kehī ne'şmārend

Ḥażret-i ḳāyid-i ketībe-i mü^{s}eyyede ^{c}aleyhi efḍalü't-taḥiyye daḫı mensūc-ı kārgāh-ı Dāvudī ġayret-şiken-i tāc-ı[311] çarḫ-ı kebūdī iki dır^{c}-ı muraṣṣa^{c}-ı darīr ve teşrīf-sāz-ı beyża vü miġfer olup baġle-i beyżā-yı düldül-iştihāra nāz-perver-i süvārī oldılar.

Beyt[312]

Mefā^{c}ilün / Fe^{c}ilātün / Mefā^{c}ilün / Fe^{c}ilün

1 Sevād-ı dīde-i bīniş idüp ġubār-ı rehin
Sürüp rikāba yüzin çarḫ olup şenā-güster

2 Kemāl-i şevḳile didi *^{c}aleyke ^{c}avnullāh*
Ki dutduġuñda ^{c}aduv ḳaṣdına ṭarīḳ-i sefer

3 Öñüñde ṭayy-ı fütūḥāt-ı milket-i düşmen
Miṣāl-i ṭayy-ı zemīn u zamān olur rehber

Ravżatü'l-Aḥbāb'dan[313] ber-çīde-i merdümek-i dīde olan reyāḥīn-i rengīn-eşerdür ki elviyye-i mü^{s}eyyede-i muhācirīn ile menī^{c}ü'l-cenāb Ḥażret-i ^{c}Ömer bin el-

---

[308] Beyt N, K: Naẓm NO; Mevlânâ Fahreddîn Şeyh Alî bin Şeyh Safiyy (bk. http://tadriseeshgh.blogfa.com/post-82.aspx) Onların her biri savaş meydânında bir korkusuzluk seddidir. "Kınayanın kınaması"ndan bir dağı bir saman çöpü kadar görmezler.

[309] sedd-i emānend N, K: mī-şude āmāde NO.

[310] Kur'ân-ı Kerîm, Mâide, 5/54. يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ اَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ اَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ وَلَا يَخَافُونَ **لَوْمَةَ لَائِمٍ** ذٰلِكَ فَضْلُ اللهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (Ey îmân edenler! Sizden kim dininden dönerse, (bilin ki) Allâh onların yerine öyle bir topluluk getirir ki, Allâh onları sever, onlar da Allâh'ı severler. Onlar mü'minlere karşı alçak gönüllü, kafirlere karşı güçlü ve onurludurlar. Allâh yolunda cihad ederler. (Bu yolda) **hiçbir kınayıcının kınamasından** da korkmazlar. İşte bu, Allâh'ın bir lutfudur. Onu dilediğine verir. Allâh lutfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.)

[311] tāc-ı: -NO.

[312] Beyt N, K: Naẓm NO.

[313] Ataullâh Cemâleddîn el-Hüseynî, Ravzatü'l-Ahbab fî-Siyeri'n-Nebî ve'l-Ashab.

Ḫaṭṭāb ve ṣaf-der-i ġālib ᶜAlī bin Ebī Ṭālib ve Ḥażret-i Saᶜd bin Ebī Vaḳḳāṣ raḍıyallāhu ᶜanhum ecmaᶜīn iḫtiṣāṣ olunup rāye-i ẓafer-sāye-i Evs **[K8b]** Useyd bin Ḥużayr[314] ve rāyeteyn-i manṣūreteyn-i Ḫazrec Ḥabāb bin el-Münẕir ve Saᶜd bin ᶜUbāde'nüñ yed-i müᵓeyyedlerinde cilve-nümā ve buṭūn-ı Evs u Ḫazrec ve ser-ḫaylān-ı maᶜārik-menhec daḫı birer livā ile mevkib-ārā olduḳdan ṣoñra Benī Süleym ile merd-i mıżmār-teᵓyīd Ḫālid bin Velīd[315] çarḫa-i sāḥā-i heycā ve ṭalīᶜa-i merdān-ı meydān-ı veġā taᶜyīn buyurıldı.

Medāḫil-i vādī-i meẕkūr nümūdār-ı *semmü'l-ḫıyāṭ*-ı[316] çeşm-i leᵓīmān tengnā-yı ṣaᶜbü'l-mecāl olmaġın efvāc-ı ᶜasker evvel-be-evvel rāh-peymā-yı[317] ġaj ġajān-ı[318] der-bend-i duḫūl olup şīr-dilān-ı pīş-rev[319] henüz ḥāżır-bāş-ı dār u gīr olmadın

Beyt[320]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlü / Fāᶜilün

Bī-ān ki şud keşīde[321] yekī ḫancer ez-niyām[322] **[N8b]**
Bī-ān ki şud güşāde yekī nāvek ez-kemān

[neṣr][323] ḫazīde-i kemīngāh-ı furṣat olan ḥumāt-ı ḳārūre-i ḍalālet ve şirẕime-i maẕmūme-i şeḳāvet ᶜalā-ḥīn-i ġaflete intihāz-ı furṣat ve tehevvür-i pür-hevl ile **[NO8b]** teṣāvür-i müṣādemet idüp zehr-āb-ı şiddetden peykān-ı sihām-ı iḳdāma āb ve mancınīḳ-i bāzūdan seng-i ḫuṣūmete güşāyiş-i pertāb virmeleriyle pīş-revān-ı sāde-dil-i ḫudᶜa-i aᶜdādan ġāfil olup bī-hengām bu cins cünbiş-i pür-iḳdāmdan mirᵓāt-ı

---

[314] Ḥużayr N, K: Ḫużayr K.
[315] Velīd N, K: el-Velīd NO.
[316] Kur'ân-ı Kerîm, A'raf, 7/40. اِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ اَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتّٰى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي **سَمِّ الْخِيَاطِ** وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ (Bizim âyetlerimizi asılsız sayanlar, büyüklenip onlardan yüz çevirenler var ya, işte onlara göğün kapıları açılmayacak ve onlar, deve **iğne deliği**nden geçinceye kadar cennete giremeyeceklerdir! Suçluları işte böyle cezalandırırız!)
[317] rāh-peymāy-ı +K.
[318] ġaj ġajān-ı N, K: ġarġārān-ı NO.
[319] pīş-rev K: pīş-gīr N, NO.
[320] Beyt N, K: Naẓm NO; Emîr Muizzî. Hiçbir hançer kınından çekilmemiş ve hiçbir ok yayından atılmamışken (bk. parsi.wiki/fa/wiki/topicdetail/f865eb32c2614ffe9a91c0d4b3d6ff04)
[321] şud keşīde N, K: nā-keşīd NO.
[322] niyām N, K: miyān NO.
[323] neṣr: +NO.

ḳulūblarına ġubār-ı hirās ṭārī olmaġın müddet-i fevāḳu'l-fevāḳ müddet-i[324] ḥaleb-i şāt şebāt göstermeyüp ḫayl-ı Benī Süleym sūy-ı Kureyz'e ber-tāfte-rū ve ehl-i Mekke daḫı der-pey-i vādī-i perīşānīde tekāpū itdiler.

Metn-i şāfiyye-i Ḫamīs[325] aṣl-ı mādde-i muʿtelle-i iḫtilālı bu vech üzre iʿlāl itmişdür ki mā-beynde küffār-ı Ḳureyş'den mānend-i ḥarf-i ʿillet bir nicesi ṭufeyl-i ketībe-i müʾeyyede bulunup ve baʿżı ḳarībü'l-ʿahd-ı dīn-i müʾeyyed olanlar henūz nev-āmūz-ı āşnā-yı[326] baḥr-ı hidāyet olmalarıyla deryā-yı mevc-endāz-ı sitīzde keşṭī-i bī-lenger gibi bī-tāb u bī-ḳarār[327] olduḳları bāʿiṯ-i telāş u ıżṭırāb ve mūcib-i perīşānī vü irtiʿāb oldı.

Müstaḥfiẓān-ı gencīne-i eṯer-i maḥrūz-ı ṣandūḳça-i siyer itdükleri leʾalī-i **[K9a]** ḫaberdendür ki bu şuʿle-i bālā-gīr tūde-gāh-ı zinde-pīlān-ı İslām'a bāʿiṯ-i perākendegī vü tebāh olup ancaḳ yekke-şāḫ-ı devḥa-i necābet ʿamm-ı ḫayrü'n-nās Ḥażret-i Ebu'l-Fażl ʿAbbās ve daḫı ṭırāz-ı ser-bend-i taṣdīḳ Ḥażret-i Ebū Bekri'ṣ-Ṣıddīḳ ve temīme-i bāzū-bend-i aṣḥāb Ḥażret-i ʿÖmer bin el-Ḫaṭṭāb ve şeh-süvār-ı ʿarṣa-i kārzār[328] ṣāḥib-i Ẕülfiḳār Ḥażret-i Ḥaydar-ı Kerrār ve bebr-i bī-hirās Ḥażret-i Fażl bin ʿAbbās ve leyṯ-i Benī[329] Ġālib Ḥażret-i Ebū Süfyān bin el-Ḥāriṯ bin ʿAbdulmuṭṭalib ve ḍırġām-ı bī-ḳayd Üsāme ibni[330] Zeyd ve baʿżı ḳavī-dilān-ı aṣḥāb-ı[331] menbaʿü'l-cenāb-ı Ehl-i Beyt ü aṣḥāb[332] raḍıyallāhu ʿanhum ecmaʿīn[333]

Şiʿr[334]

---

[324] fevāḳu'l-fevāḳ müddet-i: +NO.
[325] Hüseyin bin Muhammed bin Hasan Diyârbekrî, Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs.
[326] āşnā-yı N, K: şinā-yı NO.
[327] u bī-ḳarār: +NO.
[328] ʿarṣa-i kārzār: +NO.
[329] benī N, K: bin NO.
[330] ibni N, K: bin NO.
[331] aṣḥāb-ı: +NO.
[332] ü aṣḥāb: -NO.
[333] raḍıyallāhu ʿanhum ecmaʿīn: +NO.
[334] Şiʿr N, K: ʿArabiyye NO; Ka'b bin Züheyr'in Bânet Su'âd Kasîdesi bk. Demirayak, **Arap Edebiyâtı Târîhi II**, s. 177-178. (1) Mızrakları düşmâna saplanıp zafer kazandıkları zamân şımarıklık göstermezler, yenilgiye uğradıkları zamân da sızlanmazlar. (2) Onlar savaş esnâsında ancak göğüslerinden vurulurlar, geriye kaçıp da arkadan vurulmazlar, onların ölüm denizine dalma konusunda bir korkuları yoktur.

Bahr-i Basît

1 Lā-yefraḥūne iẕā nālet rimāḥuhum
Ḳavmen ve leysū mecāzī[c]an iẕā nīlū

2 Lā-yaḳa[c]u'ṭ-ṭa[c]nu illā fī-nuḥūrihim
Vemā-lehum [c]an-ḥiyāżi'l-mevti tehlīlū

rıḍvānullāhi Te[c]ālā[335] [c]aleyhim ecma[c]īn ḥażarātı mānende-i **[N9a]** ḫaṭṭ-ı nev-reste yā hāle-i dāyre-beste pīrāmen-i **[NO9a]** māh-ı cebīn-i Leyle-i İsrā [c]aleyhi efḍalü't-taḥāyāda ḥalḳa-bend-i Ḫudā-pesend-i muḥāfaẓa oldılar.

Bu ḫiẕmet-i[336] bī-bedel ile güy-rübā-yı mümtāzı olanlaruñ şümārende-i aḳlām-ı ḥuffāẓ muḫtelifetü'l-erḳām olmaġın Ḥażret-i [c]Abbās raḍıyallāhu [c]anhuñ eṣer-i tab[c]-ı [c]ālī-nejādları olan dü beyt-i rengīn üzre iḳtiṣār olunup viṣāḥatü'ṣ[337]-ṣadr-ı şāhid-i merām ḳılındı.

Şi[c]r[338]

Bahr-i Tavîl

1 Naṣarnā Resūlallāhi fi'l-ḥarbi tis[c]aten
Veḳad ferre men ḳad ferre [c]anhu fe-aḳṣe[c]ū

2 Ve [c]āşirunā lāḳe'l-ḥimāme bi-nefsihi
Lemā-messehu fillāhi lā-yetevecce[c]u

[335] Te[c]ālā: -NO.
[336] ḫiẕmet-i N, K: Ḫidmet NO.
[337] viṣāḥat N, K: viṣāḫ NO.
[338] Şi[c]r N, K: Naẓm NO; (1) Savaşta Resûlullâh'a yardım ettik dokuz kişi. Onun yanından kaçıp dağılanlar da kaçıp gitti. (2) Onuncumuz ise kendini fedâ edip ölümle buluştu, Allâh yolunda kendisine isabet eden şeyden acı duymaksızın.

Bu eşnā-yı ḫıred-fersāda[339] Cenāb-ı zirih-pūş-ı *vallāhu yaᶜṣimuke mine'n-nāsi*[340] Ḥażretlerinüñ ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ṭılsım-ı melāyik-pāsbān-ı ẕāt-ı ḳudsī-siriştlerine neᶜūẕu billāh cesāret-i īṣāl-ı gezend iden tinnīn-meşrebān-ı müşrikīn

Beyt[341]

Mefāᶜīlün / Mefāᶜilün / Feᶜūlün

Çerāġī-rā ki īzed ber-furūzed
Her ān kes puf kuned rīşeş be-sūzed

maġzāsınca[342] ser-cümle sīllī-ḫor-ı ḥüsām-ı kümāt bālā vü pest olup endāḫte-i dereke-i süfelā-yı ceḥīm olduḳları taḥḳīḳ-kerde-i muḥaḳḳıḳīn-i fenn-i siyerdür. **[K9b]**

Ḫidmet-i[343] Ḫidīv-i risālet-penāhīde Ḥażret-i ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhu efsār-gīr-i düldül-i Burāḳ-pervāz olup bir bebr-i[344] ṣayt-ı ṣadā-perdāz ve merd-i dilīr-i raᶜd-āvāz olmaġla Sulṭān-ı teᶜyīd-kerde-i Ḫudā ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem güş-ı hūşlarına *Nādiyen maᶜşere'l-enṣār yā aṣḥābe's-semūre*[345] ferīdesin ḳurṭa-i taᶜlīm buyurmaġın ol şeyḫ-i civān-baḫt-ı refᶜ-ḳāmet ṣavt-ı ġayret-efzā ile gāh *yā aṣḥābe's-semūre*[346] gülbāngın hem-nefḥa-i[347] ṣūr-ı rüsta-ḫīz ve gāh *yā aṣḥābe ṣūreti'l-Baḳara*[348] naᶜrasın dem-keş-i nefīr-i āşūb-engīz idüp şāhbāzān-ı evc-i veġāya idāre-i beftere-i terġīb itmegin

---

[339] fersāda N, K: fersāyīde NO.
[340] Kur'ân-ı Kerîm, Mâide, 5/67. يَا اَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهٗ **وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ** اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ (Ey peygamber! Rabbinden sana indirileni teblîğ et! Eğer bunu yapmazsan O'nun mesajını iletmemiş olursun. **Allâh seni insânlardan koruyacaktır**. Şüphe yok ki Allâh kâfirler topluluğunu hidâyete erdirmez.)
[341] Beyt N, K: Naẓm NO; Îrân atasözü: Allâh'ın yakmış olduğu mumu, Her kim ki söndürmeye çalışırsa sakalını yakar.
[342] maġzāsınca N, K: feḥvāsınca NO.
[343] Ḫidmet-i N, NO: Ḫiẓmet-i K.
[344] bebr-i N, K: pīr-i NO.
[345] Ey ensâr topluluğu, ey Semûre ashâbı (Semûre ağacı altında biât edenler) diyerek.
[346] Ey Semûre (ağacı altında biat eden) Ashabı!
[347] nefḥa-i N, K: nefḫa-i NO.
[348] Ey Bakara (sûresi) ashâbı.

Meşnevī[349]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūlün / Faᶜūl

1 Ruvā-rū ber-āmed zi-rāh-ı neberd
Hez-ā-hez der-āmed be-merdān-ı merd

2 Zi-ġurrīden-i zinde-pīlān-ı mest
Girih der-gelū-yı hizebrān şikest

ser-cümle-i lebbeyk-gūyān-ı Ḥuneyn *iblün ḍālletü'l-ḥuvār*[350] ile zih-i kemān-ı ḳaderden güşāyiş bulmış **[NO9b]** sihām-ı dil-dūz yā[351] ser[352]-dest-i ḳażādan āġāz-ı[353] pervāz itmiş şevāhīn-i şikār-āmūz gibi āheng-i ṣaydgāh-ı perḫāş idüp **[N9b]** şeh-per-i ḥamiyyetden ġubār-efşān reziyye vü fücūᶜ olaraḳ ḫāk-pāy-i nübüvvet-penāhīye sebük-pāy-ı rücūᶜ oldılar.

İşāret-i ser-ḫayl-ı aṣfiyā[354] ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā ile[355] ḥamle-i sīmurġ-efken ve terāküm-i teṣādüm-i düşmen-şikene meᶜmūr olmalarıyla

Beyt[356]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

1 Her biri bebr-i yebān gibi girüp meydāna
Sürdi[357] şebdīz-i şecāᶜat çü şimāl-i cevvāl

---

[349] Meşnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Nizâmî, **İskerder-nâme Şeref-nâme**, Lider Neşriyat, Bakü 2004, s. 142. (1) Savaş yolunda (iki ordu) yüz yüze gelince, yiğit savaşçılarda bir dalgalanma oldu. (2) Coştukça fillerin sarhoş naraları, savaşçıların keskin nefesleri tıkandı.
[350] Yavrusunu kaybetmiş deve gibi.
[351] yā N, K: veyā NO.
[352] ser- N, K: seyr- NO.
[353] āġāz-ı N, K: āġāze-i NO.
[354] aṣfiyā N, K: enbiyā NO.
[355] taṣdīḳ-i: +K, +NO.
[356] Beyt N, K: Naẓm NO.
[357] sürdi N, K: sürüp NO.

2 Gezinüp şīr-i şikārī gibi ṣaydın gözedür
Düşirür ḫaşmını ger olur ise Rüstem-i Zāl

bāriḳa-i şimşīr-i ejder-peyker ve cünbiş-i evzār-ı[358] tīr u teber bāzār-ı nāverdi mānende-i dükkān-ı āhenger itdükde Ḥażret-i dībāce-ārāy-ı dīvān-ı cāmiᶜu'l-kelim ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem dürer-pāş-ı belāġāt *elān ḥamiye'l-vaṭīs*[359] maḳālesiyle şīrāze-bend-i Şeh-nāme-i feṣāḥat olup bir müşt ḥaṣāt-ı **[K10a]** ḫāk-ālūd daḫı kef-i kifāyetlerinden hem-rāhī-i ṣabā-yı nevā-yı *ṣāheti'l-vucūh*[360] ile sū-yı aᶜdāya pāşīde buyurdılar.

Ol ẕerrāt-ı nā-çīzüñ ḳuvvet-i muᶜcize ile her ẕerre-i ser-şikāfı gūyā endāḫte-i mancınīḳ-ı çarḫ-ı üstüvār yā felāḫan-endāz-ı sipihr-i devvār olup hemçü seng-i siccīl-i ebābīl resīde-i āmācgāh-ı işābet olduġından ġayrı ṭaraf-ı āsmāndan[361] mānende-i ṣalṣala-i imrār-ı ḥadīd[362] bir ṭaşt-ı cedīd-i pür-ṣadā-yı hūş-rübā daḫı taḫdīş-i sāmiᶜa-i aᶜdā itdügi taṣḥīḥ-kerde-i ser-āmedān-ı siyerdür.

Beyt[363]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

1 *Mā remeyte iẕ remeyte*[364] guft Ḥaḳ[365]
Kār-ı mā ez-kārhā dāred sebaḳ

---

[358] evzār-ı N, NO: āvāz-ı K.
[359] Şimdi tandırın tutuştuğu (savaşın kızıştığı) zamândır.
[360] Yüzlerine gelsin.
[361] āsmāndan N, K: āsmānīden NO.
[362] ḥadīd N, K: ḥadīdī NO.
[363] Beyt N, K: Naẓm NO.
[364] Kur'ân-ı Kerîm, Enfâl, 8/17. فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلٰكِنَّ اللهَ قَتَلَهُمْ ۚ **وَمَا رَمَيْتَ اِذْ رَمَيْتَ** وَلٰكِنَّ اللهَ رَمٰى ۚ وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً حَسَناً ۚ اِنَّ اللهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (Savaşta) onları siz öldürmediniz, fakat Allâh onları öldürdü. **Attığın zamân da sen atmadın**, fakat Allâh attı. Mü'minleri, tarafından güzel bir imtihânla denemek için Allâh öyle yaptı. Şüphesiz Allâh hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.)
[365] Mehmet Kanar, **Mesnevî**, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2013, s. 354. (1) Hak "Attığın zaman sen atmadın" demiştir. Tanrı'nın işi her işin önündedir.

2 Ger perānīm ān ne-mī-āyed zi-mā[366]
Mā kemānīm ve[367] tīr-endāzeş Ḫudā

Bu daḫı raḳam-zede-i taᶜvīẕ-nüvīsān-ı bāzū-bend-i eşerdür ki hengām-ı remy-i ḥaşādda ber-güzīde-i kāyināt ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyāt ināre-i nebrās-ı miḥrāb-ı münācāt idüp *inhezemū ve Rabbi Muḥammedin*[368] naḳl-i āḫar *Allāhume enşuduke vaᶜdeke lā-yenbaġī lehum* **[NO10a]** *en-yeẓherū*[369] rivāyet-i dīger *Allāhumme encizni mā vaᶜadteni*[370] ḳavl-i āḫar *Allāhumme leke'l-ḥamdu ve ileyke'l-müştekā ve ente'l-müsteᶜān*[371] diyü ṭāyir-i hümā-pervāz-ı istiġāşeyi āşiyāne-i dilden dirre-i zebān-ı muᶜciz-beyān ile evc-i **[N10a]** ᶜālem-i lā-mekāna bāl-güşāy-ı pervāz eyledükde Sulṭān-ı Ṣaydgāh-ı İcābet beftere-cünbān-ı ḳabūl olmaġın der-sāᶜat ṭāvus-ı ḫıyābān-ı illiyyīn Ḥażret-i Cibrīl-i Emīn taḥrīk-i bāl u per-i mürāfaḳat-ı Seyyidü'l-beşer[372] ile şekker-pāş-ı şoḥbet olup *yā Muḥammed ente*[373] *luḳḳinte bi-kelimātin luḳḳine bihā Mūsā yevme felaḳi'l-baḥri li-benī İsrāᵓīle*[374] diyü hezz-i naḫl-ı[375] ceyb-i[376] beşāret ve dāmen-i ümmīd-i nebevīyi māl-ā-māl-ı nev-bāve-i nevīd eyledi.

Keyfiyyet-i remīde rumāt-ı sāḥa-i rivāyetüñ tīr-pertābī-i[377] taḳrīrleri birbirine nisbet-i tesābuḳ u[378] taḳāṣurda egerçi peymūde-i yek-gām-ı taᶜbīr degüldür lākin cümlenüñ sūfār-ı nāvek-i dāᶜiyeleri yek-zih u nişāne-i neşşābe-i müddeᶜāları yek-hedef olmaġla **[K10b]** bu ḳader ile netīce-i meāl[379] ve aṣl-ı fāyide üzerine iḳtiṣār olundı.

---

[366] Kanar 2013, s. 70. (2) Ger beperrânîm tîr, an nî zi mâst (Ok atarsak, atış bizden değil) Mâ kemân u tîrendâzeş Hodâst (Biz yayız; oku atan ise Tanrı).
[367] ve: -K, -NO.
[368] Muhammed'in Rabbi (adına hepiniz) yerle bir olun.
[369] Ey Allâh'ım, gerçekleşeceğinden şüphe duyulmayan vaadini yerine getirmeni diliyorum.
[370] Ey Allâh'ım, bana olan (zafer) va'dini yerine getirmeni diliyorum.
[371] Ey Allâh'ım, Hamd sana mahsustur. Şikâyetler ancak sana arzolunur. Yardım ancak senden dilenir.
[372] beşer N, K: mürselīn NO.
[373] ente: -NO.
[374] Hüseyin bin Muhammed bin el-Hasan ed-Diyârbekrî, **Târîhü'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs**, Dâr-ı Sâdr, Beyrut, C 2, s.104. Ey Muhammed, sana telkin edilen kelimeler Mûsâ'ya İsrailoğullarıyla berâberken denizin yarıldığı gün telkin edilen kelimelerdi.
[375] hezz-i naḫl-ı: -NO.
[376] ceyb-i: +NO.
[377] pertābī-i N, K: pertāb-ı NO.
[378] tesābuḳ u N, K: teşābüḳ-ı NO.
[379] meāl N, K: āmāl NO.

Bu ġazā-yı daġdaġa-fersāda cünūd-ı ġālibe-i bārgāh-ı Kibriyā yaᶜnī melāyike-i ceng-āzmāy-ı ᶜālem-i bālā ḫidmet[380]-güẕārī-i dāver-i kişver-i *ḳābe ḳavseyni ev ednā*[381] ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā idüp ne ṣūretde cilve-dihi tekāver-i imdād ve müteᶜāżıd-ı bāzū-yı luyūṣi'l-esed-i ecemme-i cihād olduḳları pīrāye-i ruḫsār-ı Mevāhib[382] olan ᶜıḳdü'l-cevāhir-i rivāyet-i naḳl-ı bi'l-mıṣṭar ārāyiş-i ṣaḥīfe-i eṣer ḳılındı. *Ve fī-siyeri'd-Dimyāṭī: Kāne sīmāᵓe'l-melāᵓiketi yevme Ḥuneynin ᶜamāyimu ḥamrāᵓu erḫavhā beyne ektāfihim*[383] *ve fī-ḥadīṣi Cureyr ᶜan*[384]*-Muṭᶜim: Naẓartu'n-nāse*[385] *yaḳtulūne yevme Ḥuneynin ilā-miṣli'l-bicādi'l-esvedi yehvī mine's-semāᵓi erāde'l-melāᵓikete'l-leẕīne eyyedallāhu bihim*[386] *ḳāle* İbnü'l-Eṣīr: Ḥażret-i İmām Buḫārī ᶜaleyhi raḥmeti'l-Bārī'nüñ ferāyid-i manżūde-i rivāyetlerinden mülaḫḫaṣdur ki vaḳᶜa-i Ḥuneyn'de iltiḳā-yı cemᶜān mānend-i nūr u ẓalām müteṣāriᶜ ve ḳullāc-ı şimşīr-i tīz ile müteᶜāniḳ **[NO10b]** olduḳlarında[387]

Beyt[388]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlü / Fāᶜilün

Sulṭān-ı şerᶜ u tāc-ı rüsül hādi-i sübül
Ḥikmet-nümāy mesᵓele-āmūz ᶜaḳl-ı küll

---

[380] ḫidmet N, NO: ḫizmet K.
[381] Kur'ân-ı Kerîm: Necm, 53/9. فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ اَوْ اَدْنٰىۚ ((Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.)
[382] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[383] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 258. Dimyâtî'nin Siyeri'nde: Huneyn günü meleklerin sîmâları şu idi: Kırmızı sarık sarmışlardı ve (sarığın sarkan uçları) omuzlarının ortasından sırtlarına uzanıyordu.
[384] ᶜan N: bin K, NO.
[385] Naẓartu'n-nāse N, K: yaḍribu'n-nāse NO.
[386] Ahmed bin Muhammed bin Ebî Bekr bin Abdülmelik el-Kastallânî, **el-Mevâhibü'l-Ledünniyye bi'l-Minahi'l-Muhammediyye**, el-Mektebü'l-Tevfikiyye, Kâhire, C 1, s. 400. Huneyn günü insânlar savaşırken baktım sanki gökten inen siyah örtüler gibiydi. Bununla Allâh'ın onları desteklemek için gönderdiği melekleri kastediyordu.
[387] olduḳlarında N, K: olduḳları vaḳitde NO.
[388] Beyt N, K: Naẓm NO; Şerîatın Sultânı, Resûllerin tâcı, yolların rehberi, hikmetler gösteren, mes'ele öğreten, kâmil akıl sâhibi...

[neṣr][389] çün merkez-i ᶜālem miyān-ı maᶜrekede ṣābit-ḳadem, nigehbān-ı ḥummā-yı ġayret olup[390] ve müteyaḳḳın-ı tebessüm-i nesīm-i nuṣret olmaġla bilā-ḳaṣd şiᶜr u[391] şāᶜirī taḥrik-sāz-ı leb-i yāḳūtī-laḳab olup **[N10b]** *ene'n-nebiyyu lā-keẕib enā ibni ᶜAbdulmuṭṭalib*[392] nādiresiyle siccil-i ṣābitü'l-mażmūn-ı nübüvveti imżā-yı mükerrer ile taḥsīn buyurdılar.

İmām-ı Aḥmed ve Ebī Dāvūd Dārimī ᶜaleyhime'r-raḥmenüñ ferīde-i ṣemīne-i rivāyetleridür ki dem-i germ-ā-germ-i bāzār-ı sitīzde Ḥażret-i nebiyy-i ṣādıḳ ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selām ġonce-güşāy-ı gülbün-i ḥaḳīḳat olup *ene ᶜabdullāh ene ᶜabdullāh*[393] *ve resūluhu*[394] lāmiᶜasıyla nuṭḳ-ārāy-ı muᶜcize-nümā olduḳları dem-i nuṣret-tevᵓemde girībān-ı müşrikīn hezīmet-āyīn-i dest-i saḫt-gīr-i **[K11a]** ḳażāya dūçār ve ṣadme-ḫor-ı ṣarṣar-ı kūh-rübā-yı idbār olup girīve-girāy-ı sengistān-ı firār oldılar.

Maṭlaᶜ-ı dīvān-ı peygār maḳṭaᶜ-ı ḫātimetü'l-ḫayre gelince Ḥażret-i ġurre-i nāsiye-i risālet ḫatm-ı şeref-nāme-i nübüvvet ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye müntehā-yı derece-i şecāᶜat ve ḳuvvet-i bāzū-yı nübüvvetden nāşī taḫt-nişīn-i kişver-i ṣebāt ve nigehbān-ı ṣüġūr-ı çār-cihāt olup mīzānü'l-ḥaḳḳ-ı ṭabᶜ-ı müstaḳīmlerinde ḫazef-pāre-i daġdaġa-efzāy-ı ḥarb mürvārīd-i feraḥ-baḫşāy-ı silm ile yek-ᶜayār olduġı ittifāḳ-kerde-i suḫan-sencān-ı āṣārdur.

Feẕleke-i kelām ḥumāt-ı ṣanem-ḫāne-i ḍalālet[395] sīllī-ḫor-ı dest-i felāket olup işāret-i eşrefü'l-verā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā ile[396] reste-i şūrezār-ı şirk u ᶜinād olanlaruñ senābil-i bī-maġz-ı vücūdları dırevīde-i ser-dest-i dās-ı şimşīr-i şīr-dilān-ı cihād olduḳda haşād-ı fürūġ-ı[397] nā-resīde-i eṭfāle daḫı iḳdām olunduġı merfūᶜ-ı bārgāh-ı nübüvvet-penāhī olmaġın Ḥażret-i **[NO11a]** ᶜünvān-ṭırāz-ı ṭomār-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem berāt-ı ḳayd-ı ḥayāt-ı ẕerārīye ve fermān-ı *ve men ḳatele ḳatīlen lehu*

---

[389] neṣr: +NO.
[390] olup: +NO.
[391] şiᶜr u N, K: şiᶜr-i NO.
[392] Ben Nebîyim (bunda) yalan yok. Ben Abdulmuttalib'in oğluyum.
[393] enā ᶜabdullāh: -NO.
[394] Ben Allâh'ın kulu, ben Allâh'ın kulu ve Resûlüyüm.
[395] ḍalālet N, K: ḍalāl NO.
[396] ile: -NO.
[397] fürūġ-ı N: fürūᶜ-ı K, NO.

ᶜaleyhi beyyinetün[398] *fe-lehu selebuhu* ḥükmüne[399] dībāce-ārāy-ı tevkīᶜ-i refīᶜ olup ṭuġrā-keş-i ḳānūn-nāme-i muᶜcize-ḫāme oldılar.

İttifāḳ-kerde-i şiḳāt-ı ruvātdur ki bu āşūb-ı ḥayret-efzāda dört nefer-i dilīr-i meydān-ı ṣalābet sīr-āb-ı ᶜaynü'l-ḥayāt-ı şehādet ve yetmişden mütecāviz müşrik-i ḫūk-meşrebüñ ser-i hevā-perestleri ḥabāb-ı cūybār-ı şimşīr ve ser-nigūn-ı çāh-ı saᶜīr olup yek-dest-i ṭarīf u telīdleri ribḳa-keş-i temellük-i ehl-i tevḥīd oldı.[400]

Ve[401] Baḳıyyetü's-suyūf-ı merᶜūbü'l-ḳulūb **[N11a]** üftān ü ḫīzān Ṭāyif ve Naḫle ve Evṭās-nām gürīzgāha reh-girāy-ı ḫüsrān olmalarıyla Evṭās ṭarafına rū-nihāde-i hezīmet olan ᶜifrīt-siriştān-ı işrākī evvelā ᶜazāyim-i meᶜşūre-i naṣīḥat ile sāḥa-i dārü'l-emn-i[402] İslām'a daᶜvet **[K11b]** şāniyen bu bāzārı sermāye-i saᶜādet bilmezler ise ser-saḫt-ı bī-devletleri[403] fersūde-i kūpāl-ı niḳmet olunmaḳ ḫizmeti[404] ile Seriyye-i Ebū ᶜĀmir el-Eşᶜarī raḍıyallāhu ᶜanhu nāmzed buyurılmaġın taḥrīk-i tāzıyāne-i sürᶜat ü ictihād birle ḫarāb-ābād-ı iḥtişādları pā-zede-i ehl-i cihād olduḳda taᶜannüd ü imtināᶜla muḳābele idüp yek-meşīme-i uḫuvvet on ᶜaded mār-beççe-i müzīnüñ ṭoḳuzı meydān-ı mübāreze-i Ebū ᶜĀmir'de zemherīr-i tebāşīr-ḫāṣṣa-i şimşīr ile efsürde-ser ve pīçīde-i sürāḫ-ı biᶜse'l-maḳarr oldı.

Emmā Ḥażret-i Ebū ᶜĀmir daḫı[405] raḍıyallāhu ᶜanhu[406] her birinüñ maḥkeme-i muḳātelesinde zeyl-i ḥüccet-i muḫāṣamasın kelime-i ṣādıḳa-i *Allāhumme'şhed ᶜaleyhi*[407] ile ārāste itmegi iltizām buyurmaġın ᶜāşir-i iḫvet feżā-yı ḳażā-yı mübārezeye bürūz idüp Ebū ᶜĀmir daḫı ᶜādetlerin iᶜādede ol merd-i ḳābil-i maḳāle-i *Allāhumme lā-teşhed ᶜaleyye*[408] ile iḳāle-i müddeᶜā itmegin dest-i ḥākim-i ḥāsim seyf-i ḳāṭiᶜü'l-

---

[398] lehu ᶜaleyhi beyyinetün: -NO.
[399] selebuhu ḥükmüne NO; selebehu'ya N, selebuhu ile K; Kim üzerinde onu öldürdüğüne dâir bir delili bulunmak sûretiyle birisini öldürdüğünü ispatlarsa, o öldürdüğü kişinin eşyâları öldürene aittir.
[400] oldı: -NO.
[401] ve: +NO.
[402] dārü'l-emn-i N, K: dārü'l-emān-ı NO.
[403] devletleri N, K : devletlerin NO.
[404] ḫizmeti N, K: ḫidmeti NO.
[405] daḫı: +NO.
[406] raḍıyallāhu ᶜanhu: -NO.
[407] Ey Allâh, şâhit ol ona. (Onu İslâmiyete davet ettiğime)
[408] Ey Allâh, Bana şâhit olma.

ḥükümden ḫalāṣ-ı girībān baᶜdehu ḥüsn-i İslām ile dāḫil-i silk-i **[NO11b]** ehl-i īmān olup[409] ekṣer-i evḳātda *hāẕā şeridetu Ebī ᶜĀmirin*[410] ile zebān-güẕār-ı şekker-bār-ı nāzenīn-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem olur idi.

Bu maᶜrekegāh-ı ḫıred-fersāda nā-gāh Ḥażret-i Ebū ᶜĀmir[411] raḍıyallāhu ᶜanhu[412] daḫı bir zaḫm-ı cāngāh ile ser-nihāde-i nāz-ı bāliş-i iḥtiżār olup tuḥfe-i taḥiyye ve niyāz-ı istiġfār-ı ḫayrü'l-beriyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyeyi Ebū Mūsā'ya retīme-i engüşt-i vaṣiyyet itmekle ḳatᶜ-ı rişte-i māsivā ve teveccüh-i bārgāh-ı Kibriyā idüp

Beyt[413]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūlün / Faᶜūl

Cüdāyī me-bād[414] me-rā ez-Ḫudā
Diger her çi pīş āyedem şāyedem

zemzemesiyle ᶜāzim-i bālā-ḫāne-i Firdevs-i berīn oldılar.

Pes ez-ān Ebū Mūsā raḍıyallāhu Teᶜālā[415] ᶜanhu taṣaddur-ı meydān-ı serdārī idüp ḳātil-i Ebū ᶜĀmir'i iltiḳām-ı neheng-i intiḳām itmekle[416] **[N11b][K12a]** rābıṭā-i evtād-ı aᶜdā yekān yekān güsiste[417] ve üstüḫᵛān-ı ḳavāyim-i ḳıyāmları bir bir şikeste olup feṭḥ-i ẓāhir[418] ve sebāyā-yı vāfire ile ḫaymegāh-ı sipihr-i destgāh-ı nebevīye çehre-sāy-ı mürācaᶜat olup gül-deste-i vaṣiyyet-i Ebū ᶜĀmir'i dest-āvīz-i ᶜubūdiyyet ve merfūᶜ-ı bārgāh-ı ᶜizzet itmekle Ḥażret-i kürsī-nişīn-i bālā-ḫāne-i şefāᶜat ᶜaleyhi efḍalü'ṣ-ṣalātü ve's-selām miḥrāb-ı duᶜāya ārāyīş ve bāl u per-i murġ-ı recāya güşāyiş virüp *Allāhumme'ġfir li-ᶜabdike Ebī ᶜĀmir Allāhumme'cᶜalhu favḳe keṯīrīn min-*

---

[409] olup N, K: oldı NO.
[410] Bu, Ebû Âmir'in kaçırdığıdır.
[411] ᶜĀmir N, K: ᶜĀmir'i NO.
[412] raḍıyallāhu ᶜanhu: -NO.
[413] Beyt N, K: Naẓm NO; Bana Allâh'tan ayrı düşmek olmasın da onun dışında olacak her şeye razıyım.
[414] me-bād N, NO: me-bādā K.
[415] Teᶜālā: +NO.
[416] itmekle N: itdürmekle K, NO.
[417] güsiste N, K: beste NO.
[418] ẓāhir N, NO: ṭāhire K.

ḫalḳike[419] diyü ḳandīl-efrūz-ı ṭāḳ-ı istiġfār olunca Ebū Mūsā daḫı māʾide-i duʿā-yı keşīrü'n-nevāl-ı nebevīden deryūze-i ḥışşemendī itmegin Ḥażret-i sulṭān-ı bende-nevāz ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem *Allāhumme'ġfir li-ʿAbdillāh bin Ḳaysin ẕenbehu ve edḫilhu yevme'l-ḳıyāmeti mudḫalen kerīmen*[420] nādiresiyle anuñ daḫı dāmen-i emelin[421] māl-ā-māl-ı fākihe-i iḥsān buyurdılar.

Ḫūrde-kārān-ı pīş-taḫta-i eczā-ı siyer ṭābe ṣerāhüm bu ṣūretde ḫātim-bend-i eṣer[422] olmışlardur ki ʿAmr bin Ḥamḥame-nām müşrik-i ḫar-hemhemeye müntesib[423] sāḫte-i tīşe-i āteş-eṣer ve perdāḫte-i rende-i[424] durūdger-i Ẕilkeffeyn ile maʿrūf **[NO12a]** ṣanem-i hīme-terkībüñ fesād-ḫāne-i ʿādīsiñ sūḫte-i bāriḳa-i ḳāriʿa-i Ferhādī itmek ḫidmetiyle[425] Seriyye-i Ṭufeyl bin ʿAmru'd-Devsī meʾmūr olmaġın ol dilīr-i berḳ-mesīr ḥareket-i erre-i sürʿatin tīz idüp maḥall-i merāma āteş-rīz-i vüṣūl olduḳda peyker-i laʿīn-i maʿhūdı endāḫte-i zīr-i ṭabānca-i teber-i tīz idüp laġam-ı bārūt-ḫāne-i vücūdına ilḳā-yı fürūzīne-i iştidād-ı vīrān-şude-i kürre-i āteş u bād itdükçe

Şiʿr[426]

Bahr-i Recez

1 Yā Ẕel-kefeyni lestu min-ʿubbādikā
Mīlādunā aḳdemu min-mīlādikā

2 İnnī ḥaşeytu'n-nāre fī-fūʾādikā

---

[419] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 259. Allâh'ım kulun Ebî Amir'e mağfiret eyle. Allâh'ım, onu mahlûkâtından çok kimselerin üzerine üstün kıl.
[420] Allâh'ım Abdullâh bin Kays'ın günâhını bağışla ve kıyâmet gününde onu yüce bir makâma erdir.
[421] emelin N, K: emniyyesin NO.
[422] eṣer: +K.
[423] müntesib N, K: nisbet NO.
[424] rende-i: -NO.
[425] ḫidmetiyle N, NO: ḫizmetiyle K.
[426] (1) Ey Zelkefeyn ben senin kullarından değilim. Bizim doğumumuz, senin doğumundan daha eskidir. (2) Ben senin içine ateş doldurdum.

neşādıyla[427] pāy-kūpān-ı mübāhāt ve taḳrīᶜ-kerde-i ṣanem-perestān-ı cevānib u cihāt olup sīr-āb-ı şād-āb-ı edā-yı ḫidmet[428] ve dergāh-ı nebevīye rū-māl-ı mürācaᶜat oldılar. **[K12b]**

BU FIḲARĀT-I FERAḤ-ENGĪZ KİTĀBE-İ ŞUḲḲA-İ ᶜALEM-EFRĀZ-I[429] İHTİDĀ[430] ᶜALEYHİ MİNE'Ş-ŞALĀT EZKĀHĀ ḤAŻRETLERİNÜÑ Bİ'N-NEFS TEVCĪH-İ ᶜİNĀN BUYURDUḲLARI ĠAZVE-İ ṬĀYİF [N12A] VE TAḲSĪM-İ ĠANĀYİM VE EDĀ-İ ᶜUMRE VE ṬAYBE-İ ṬAYYİBEYE ḲUDŪM-I MEYMENET-LÜZŪMLARI BEYĀNINDADUR

Fārisān-ı meydān-ı taᶜbīr u dāniş Ġazā-yı ġarrā-yı Ṭāyif'e bu resme ārāyiş virmişlerdür ki Ebū Mūsā Eşᶜarī'nüñ raḍıyallāhu ᶜanhu hirās-ı talaḳḳuf-ı[431] şimşīr-i ᶜaṣā-yı Mūsā-teᵓşīrinden ḫazīde-i dehlīz-i gürīz olan efāᶜī-i ferāᶜine-i müşrikīn Vādī-i Ṭāyif'de ḳāyim-maḳām-ı ṣarḥ-ı Hāmānī-binā ve cāy-gīr-i şevāhiḳ-i ebrsā olan ḥışn-ı raṣīni[432] ber-resm-i mār u mūr[433] ẕaḫīre-i yek-sāle ile cāy-ı menāṣ idüp ol siper-sengīne tevārī ile ḥāżır-bāş-ı meydān-ı perḫāş olduḳları şöhret-yāfte-i āfāḳ olmaġın siyāḳ-ı sābıḳ[434] üzre müsellem-dest-i serhengān-ı İslām olan ġanāyim-i Ḥuneyn Ciᶜirrā[435]-nām maḥalde merbūṭ-ı ḫaṭīre-i muḥāfaẓa olunmaḳ fermān **[NO12b]** buyurılup Ḥażret-i āyet-i[436] rāyet-i nübüvvet ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem

Beyt[437]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlü / Fāᶜilün

---

[427] neşādıyla N, K: inşādıyla NO.
[428] ḫidmet N, NO: ḫiẓmet K.
[429] efrāz-ı: +NO.
[430] ihtida N, K: ışṭıfā NO.
[431] hirās-ı talaḳḳuf-ı: +K.
[432] raṣīni N, K: raṣīn NO.
[433] mūr N, K: mūra NO.
[434] sābıḳ N, K: sibaḳ NO.
[435] Ciᶜirrā N, NO: Ciᶜirrāne K.
[436] āyet-i: -NO.
[437] Beyt N, K: Naẓm NO; Hâfız, **Hâfız Dîvânı**, Hicâbî Kırlangıç (Çev.), Kapı Yay., İstanbul, 2013, s. 363. Onun adâletinin çevgeniyle çevrilir yer topu. Aynı şekilde lacivert duvarlı yüksek gök kubbe de.

Gūy-ı zemīn rubūde-i çevgān-ı ᶜadl-ı ūst
Vīn ber-keşīde günbed-i nīlī-ḥisār hem

Fiᵓe-i müᵓeyyede-i muvaḥḥidīn ile refᶜ-i livā-yı ᶜarş-fersā ve taḥrīk-i tāzıyāne-i berḳ-āsā-yı sürᶜat buyurup ḳurb-ı ḳalᶜa-i maḳarr-ı bārgāh-ı sidre-ṭufeyl ve menzilgāh-ı mevkib-i melāyik-ḫayl olduḳda cigerdārān-ı şerzime-i[438] İslām ve pīşkārān-ı şalābet u iḳdām hecme-i evvelīn idüp güvāre-i ḫar-megesān-ı ḍalāle āteş-rīz-i muḫāṣama olduḳlarında maḥṣūr-ı tengnā-yı ᶜinād olan zenābir-i kejdüm-nihād daḫı nīş-i bīş-sirişt-i tīr ile muḳābele-i dūr-bāş idüp rumāt-ı muvaḥḥidīnüñ nişāne-i nuşābeleri ḥacer u meder ve āmācgāh-ı sihām-ı müşrikīn, her-āyine sīne vü ser-i müslimīn[439] olmaġla ekşer-i merdān-ı Ḫudā[440] zaḫm-ḫor-ı tīr-i aᶜdā **[K13a]** olup mānende-i devānzdeh küngüre-i çarḫ-ı berīn on iki şāhbāz-ı evc-i şehāmet[441] āġāz-ı pervāz-ı ḳulel-i ᶜilliyyīn eylediler.

Fermūde-i ḳāfile-sālār-ı enbiyā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā ile āb-rūy-ı sāhire-i ġabrā yaᶜnī ordu-yı hümāyūn-ı cihān-ārā tebdīl-i mekān el-yevm maḥall-i Mescid-i Ṭāyif olan cāy-ı cennet-meşām menzilgāh-ı ḫıyām-ı ṭubā-ḳıyām oldı. **[N12b]**

Meşnevī[442]

Mefāᶜīlün / Mefāᶜīlün / Feᶜūlün

1 Ber-īşān[443] geşte ẓāhir āfṭābī
Be-pīş-i dīde-i īşān ḥicābī

2 Çi bīned çeşm-i nā-bīnā zi-ḫūrşīd
Çi dāned būm sırr-ı cām-ı Cemşīd

[438] şerzime-i NO: şerze-i N, K
[439] müslimīn: +K.
[440] Ḫudā: +K.
[441] şehāmet N, K: şehādet NO.
[442] Meşnevī N: Beyt K, Naẓm NO; (1) Onların gözü önünde güneş doğmasına rağmen gözlerinin önünde perde vardır (2) Körlerin gözü güneşi nasıl görsün? Baykuş Cemşid'in kadehinin sırrını nasıl anlasın?
[443] ber-īşān N, K: perīşān NO.

veznince ol ḫīre-çeşmān-ı ḫuffāşveşān, idrāk-ı āftāb-ı Hüdā'da bī-ḥāsse-i bāṣıra olup ẓulmet-güzīn-i ᶜinād-ı cāhiliyye olmalarıyla taslīṭ-i mancınīḳ ve idāre-i felāḫan-ı ṣāᶜiḳa-i berīḳ ile mānende-i *aṣḥāb-ı fīl*[444] sengsār-ı siccīl olundılar.

Vādī-i meẕkūr ber-feżā-yı ḫoş-hevā ve baṭḥā-yı feraḥ-fezā olup ᶜuyūn-ı maᶜīn ve envāᶜ-ı besātīn ve fevākih-i rengīn ile mā-ṣadaḳ-ı

Naẓm[445]

Bahr-i Hezec

Devḥatun secᶜu ṭayrihā mevzūn
Ravżatun ᶜaynü nehrihā selsāl **[NO13a]**

bir cāy-ı nüzhetgāh-ı dil-ḫᵛāh olup eyyām-ı muḥāṣara on sekiz güne müntehī olunca engüşt-i ḳamer-şikāf-ı işāre-i nebeviyye ile pīrāye-i bāġ u rāġları olan kerm-i nermleri burīde-i mincel-i tedmīr olunmaġa mübāşeret olunduḳda erbāb-ı dihḳānī-meşrebī, būsegāh-ı felekü'l-aṭlas olan ẕeyl-i ᶜāṭıfet-i Şefīᶜü'l-verāya teşebbüṣ birle ṣıla-i raḥmı ẕerīᶜa-i tenvīl u istiġfār itmeleriyle ol ᶜamelden ḳaṣr-ı yed olunduġından ġayrı gürīḫte-i sāye-i şebistān-ı ḥiṣār olan zengī-meşrebān-ı sebük-maġzānı şarṭ-ı ḫüriyyet ile feżā-yı rāḥatgāh-ı emāna daᶜvet içün münādiyān-ı Dāvudī-elḥān ışdār olunmaġın ᶜaşereye ḳarīb, rivāyet-i uḫrāda yigirmi üç nefer müşrik mānende-i[446] ᶜabd-ı ābiḳ ḳabūl-ı[447] itāᶜat-ı mevlā birle bārgāh-ı nübüvvet-penāhīye çehre-sāy-ı ᶜubūdiyyet oldılar.

Ḥażret-i esrār-dān-ı umūr-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem **[K13b]** cilvegāh-ı envār-ı āftāb-ı tecellī olan gülşenü'l-ḥaḳāyıḳ-ı ṭabᶜ-ı vaḥy-āzmāların şukūfedār-ı temkīn u[448] teᵓennī buyurup bi'l-āḫare ḳuṣūr ḳalan kūr-dilān daḫı teᵓlīf-i ḳulūb ile pey-

[444] Kur'ân-ı Kerîm, Fîl, 105/1. اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصْحَابِ الْفِيلِ (Rabbin filin yanındakilere neyi nasıl yaptı görmedin mi?)
[445] Naẓm: +NO; Sa'dî, Gülistân (bk. http://www.nosokhan.com/library/Topic/0CS3) O ağaçlık yerdeki kuşların ötüşü gâyet güzel ve bahçedeki pınarların suyu gâyet lezzetliydi.
[446] mānende-i N, K: mānend-i NO.
[447] ḳabūl-ı N, K: maḳbūl-ı NO.
[448] temkīn u N, K: temkīn-i NO.

rev-i erbāb-ı elbāb idüp sālik-i şāh-rāh-ı Hüdā olurlar mülāḥaẓasıyla reʾy-i ilhām-ārāları ki

Mışraʿ[449]

Mefʿūlü / Mefāʿilün / Feʿūlün

Yek ẕerre zi-nūreş āfitābest[450]

terk-i müzāveleyi istişvāb buyurup ṭurre-i pertāb-ı nehżat-ı sīne-kūb-ı **[N13a]** kūs-ı rıḥlet olunmaḳ fermān buyurıldı.

Bu şīve-i ġayr-ı meʾlūfe ġayret-āzmāyān-ı İslām'a girān gelüp her biri sūdāger-i bendergāh-ı ümmīd iken dest-res-i metāʿ-ı ḫᵛāhiş olmadın rücūʿ bāʿiṯ-i fücūʿları[451] olduġı maʿrūż-ı bārgāh-ı ḫidīvv-i nübüvvet-penāhī ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem olup[452] tekrār maʿreke-bendī-i perḫāşa iẕn-i hümāyūn ṣādır olmaġla merdān-ı meydān-ı peygār her biri mānend-i şütür-i sermest, numūne-i şīr-i zencīr-keş āheng-i gīr ü dār idüp her çend ʿarbede-ḫīz-i sitīz oldılar ise ber-resm-i evvel zaḫm-ḫor-ı şest-i tīr-i tīz olup muḳaddem u tālī-i dād **[NO13b]** u sitādları müntic-i ḥuṣūl-ı merām olmadı.

Ḥażret-i dībāce-ḫᵛān-ı levḥ u ḳalem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem tekrāren girih-güşāy-ı hemyān-ı esrār-ı mestūre olup gencīne-i ḫāṭır-ı ḥikmet-meşḥūnlarından[453] *innā ḳāfilūne ġaden inşāʾallāhu Teʿālā*[454] diyü naḳdīne-pāş-ı muḳteżā-yı ḥāl oldılar.

Bu zemzeme-i feraḥ-engīz-i perḫāş-cūyān, rūz-ı pārīneye daḫı[455] bāʿiṯ-i şādmānī olup taġayyür-i vecenāt-ı niyyet ve müsāraʿat-ı mühim-sāzī-i rıḥletleri, taḥrīk-sāz-ı nesīm-i tebessüm-i taʿaccüp-nümāy-ı Ḥażret-i āb-rūy-ı her dü serā olduġı pīrāye-i kütüb-i siyerdür.

---

[449] Mışraʿ N, K: Naẓm NO.
[450] Onun nûrundan bir zerre bile güneş gibidir.
[451] rücūʿ-ı bāʿiṯ-i fücūʿları N, K: bāʿis-i rücūʿ-ı fücūʿları NO.
[452] olup N, K: olduḳda NO.
[453] meşḥūnlarından N, K: meşḥūnları NO.
[454] Allâh'ın izniyle yarın döneceğiz.
[455] daḫı: +NO.

Süḫan-sencān-ı hedy-i peyember bu vechle terṣīᶜ-i navādir-eşer itmişlerdür ki hengām-ı kūç-ı ḫıyām-ı sipihr-bürūcda Ḥażret-i ḫudāygān-ı ᶜālem[456] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem revābıṭ-ı ḥavl u ḳuvvet ve esbāb-ı sükūn u ḥareketi külliyen ve cüzᵓiyyen Sulṭān-ı fermān-rān-ı arż u semā ve[457] Pādişāh-ı **[K14a]** serā-perde-i ᶜġaybü'l-ġayb-ı Kibriyā celle şeᵓnuhu ve ᶜaẓamet[458] burhānuhu Ḥażretlerine nisbet birle mühr-güşāy-ı dürci'l-ḥikmet-i ḥaḳīḳat olup *Lā İlāhe illāllāhu vaḥdehu ve ṣadeḳa vaᶜadehu ve naṣara ᶜabdehu ve hezeme'l-aḥzābe vaḥdehu*[459] ferīdesin ve şāḥetü'ṣ-ṣadr-ı taḳrīr ve[460] āheng-i irtiḥālde *āyibūne ᶜābidūne li-rabbinā ḥāmidūne*[461] ḫarīdesin dürretü't-tāc-ı taᶜbīr u taᶜlīm ile irşād-ı ehl-i cihād buyurup ᶜinān-cünbān-ı muᶜcize-nişān ve neżāret-**[N13b]**baḫşāy-ı zemīn u zamān olaraḳ merāḥ-ı ġanāyim-i Ḥuneyn olan Ciᶜirrāne, şāhbāzān-ı mevkib-i hümāyūna lāne oldı.

Efrād-ı aᶜdād-ı ġanāyim çūb-zede-i şümāre-i serhengān-ı İslām olduḳda şeş hezār perestār-ı māhveş ve bīst u çehār[462] hezār şütür-i bār-keş ve bālā-yı çihil hezār gūsfend ve çār hezār ūḳıyye nuḳre-i ḫāliṣü'l-ᶜayār[463] bulunmaġın fermūde-i nübüvvet-penāhī ile tevzīᶜ-i sevād-ı ehl-i cihād olup hezārān teng-māye-i şāḥib-i sermāye ve nice perīşān-ı rüzgār-ı **[NO14a]** iflās nāyil-i sāz u seleb-i bī-ḳıyās oldı.

Beyt[464]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

1 Baḫş idüp dehre ġınā faḳrı cihāndan götürüp
Oldı ol pādişāhuñ luṭfına ᶜālem maẓhar

---

[456] ᶜālem: +K, +NO.
[457] ve: +NO.
[458] ᶜaẓamet N, K: ᶜaẓame NO.
[459] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 262. Allâh'tan başka ilâh yoktur. O, birdir, va'dine sâdıktır, kuluna yardım edici ve zafer vericidir, hizipleri kırıcıdır, birdir.
[460] ve: -NO.
[461] Bizler, tevbe edicileriz, Rabbimize ibâdet ve hamd edicileriz.
[462] çehār N, NO: çār K.
[463] ve bīst u çehār hezār şütür-i bār-keş ve bālā-yı çihil hezār gūsfend ve çār hezār ūḳıyye nuḳre-i ḫāliṣü'l-ᶜayār N, K**:** ve bīst u çehār hezār ūḳıyye nuḳre-i ḫāliṣü'l-ᶜayār ve çehār hezār şütür-i bār-keş ve bālā-yı çihil hezār gūsfend NO.
[464] Beyt: +K, Naẓm NO.

2 İki ḳuldur derine Rūmī vü Hindī şeb ü rūz
İki güldür çemen-i devletine şems ü ḳamer

Emmā iḳtiżā-yı vaḳt ve muḳteżā-yı ḥikmet ekşeri müellefe-i Ḳureyş ᶜaṭāyā-yı bī-kerān ve baḫşāyiş-i şāygān ile sīr-çeşm-i ḥırş u āz olduḳları ġıbṭa-efzāy-ı enṣār-ı manṣūr-livā[465] olup Ḳureyş'üñ henūz ḫūn-ı ᶜunnāb-gūnları şāḫçe-i seyf-i ᶜurcūn-nümūnımuzdan teḳāṭur iderken her biri ṣad şütür-i kūh-peyker ve envāᶜ-ı ġanāyime[466] derḫor oldılar[467] diyü ḥarf-endāz-ı güft u gū olduḳları dāmen-güẕār-ı sāmiᶜa-i Seyyidü'l-ebrār ᶜaleyhi efḍalü'ṣ-ṣalātü ve's-selām olmaġın tertīb-sāz-ı meclis-i melāyik-enīs ve teşrīf-kerde-i ṣadr-ı ṣuffa-i Kerrūbī-celīs olmaġla kelānterān-ı enṣār-ı[468] **[K14b]** ᶜālī-tebārı daᶜvet ve ser-pūş-endāz-ı ḥoḳḳa-i nūş-dārū-yı tesliyyet olup *emā terżavne en yeẕhebe'n-nāsu bi'l-emvāli ve teẕhebūne bi'n-nebiyyi ilā-riḥāliküm fe-vallāhi lemā-tenḳalibūne bihi ḫayrun mimmā yenḳalibūne bihi*[469] lāmiᶜasıyla çāşnī-baḫş-ı māddetü'l-ḥayāt ve ẕevḳ-dih-i müferriḥ-i yāḳūtī-iltifāt olmaġın bu keyfiyyet-i rūḥ-efzā ile her biri ser-germ-i neşāṭ ve mest-i ṣahbā-yı inbisāṭ olup dest-be-dest yek-nefes-i nevā-yı ḳabūlı hem-āheng-i nāy-ı rıżā itmekle taḥḳīḳ-i ᶜubudiyyet-i dīrīne ve dest-i teslīmi **[N14a]** pīrāye-i ser u sīne itdiler.

Bu şeb-būy-ı ḫoş-būy-ı dirāyet daḫı ᶜaṣābe-ṭırāz-ı muḫaddere-i rivāyet-i Ravżatü'l-Aḥbāb'dur[470] ki[471] cümle sebāyādan ḥacle-nişīn-i serā-perde-i ᶜişmet Şeymā bintü'l-Ḥāriṯ bin ᶜAbdulᶜuzzā Ḥażret-i[472] perverde-i dāye-i ḳudret zīb-i gehvāre-i fıṭrat ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ile şīr-ḫᵛār-ı yek-pistān ve neżāret-baḫşāy-ı āġūş-ı yek-māder-i mihribān olduġınuñ tuḥfe-i behiyyesin **[NO14b]** ḫāk-pāy-i ᶜālem-penāh-ı nebevī ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyede merfūᶜ-ı dest-i niyāz idüp gāh fevvāre-i germ-ābe-i dilden

[465] manṣūr-livā N, K: manṣūru'l-livā NO.
[466] ne: +NO.
[467] oldılar N, K: idiler NO.
[468] enṣār-ı: -NO.
[469] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 263. Onların mallarıyla gitmelerinden ve sizin de peygamberlerle evlerinize dönmenizden râzı değil misiniz? Vallâhi sizin alıp gittiğiniz, onların alıp gittiğinden daha hayırlıdır.
[470] Ataullâh Cemâleddîn el-Hüseynî, Ravzatü'l-Ahbab fî-Siyeri'n-Nebî ve'l-Ashab.
[471] Ravżatü'l-Aḥbāb'dur ki N, K: Ravżatü'l-Aḥbāb'dandur ki NO.
[472] Ḥażret-i: -NO.

şūr-ābe-feşān-ı ḥüzn ü taraḥ ve gāh nāvdān-ı müjgān-ı dīdeden zülāl-pāş-ı sürūr u feraḥ olaraḳ

Beyt[473]

Mefᶜūlü / Mefāᶜīlü / Mefāᶜīlü / Feᶜūlün

1 Ey çeşm-i cihān-bīn be-temāşā-yı tu müştāḳ
Neẕẕāre be-gül-geşt temāşā-yı tu müştāḳ

2 Dil bā-dil ü ser bā-ḳadem ü dīde be-dīdār
Her cāy-ı men ez-şevḳ be-her cāy-ı tu müştāḳ

manẓūmesin ḥasebü'l-ḥāl[474] ve ināre-i meşᶜale-i ibhām-sūz-ı ᶜalāyim ile tevżīḥ-i mā-fi'l-bāl itmegin Ḥażret-i dil-nevāz-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ḳāmet-i ṭūbā-ḳıyāma ḫirām virüp[475] ve riᶜāyet-i ṣıla-i raḥme iḳdām gösterüp ridā-yı istebraḳ[476]-ṭırāzların mānend-i sāye-i hümā pīrāye-i bālā-yı ser-i devlet-efser-i Şeymā buyurup pursiş-i çe-gūnī-i ḥāl-i māder u peder[477] ve nergis-i çeşm-i ḥavrā-firīblerinden jāle-pāş-ı riḳḳat **[K15a]** olup feyyāże-i ᶜināyetden ḫamīde-sāz-ı nāyire-i ġurbet ve ṣayḳal-ı mihr u muḥabbet birle ġam-zidāy-ı vaḥşetleri olmaġla ṭurra-i berhem-ḫor-ı ḫāṭırlarına şāne-zen-i tesliyyet olduḳdan ṣoñra ẓıll-ı ẓalīl-i nübüvvet-penāhīde ġunūde-i pister-i merām yā ᶜazīmet-i vaṭan ile ḫoş-kām olmaḳ ḫᵛāhişlerine ḥavāle buyurıldı.

Şeymā'nuñ ārzū-yı meᵓlūf-ı peyvend-güsil-i mefāṣıl-ı ışṭıbārları olup hevā-yı ᶜanber-bār-ı yār u diyār ile muᶜaṭṭar-sāz-ı meşām-ı cān olmaġı iḫtiyār itmekle lisānü'l-ḥāli[478]

---

[473] Beyt N, K: Naẓm NO; (1) Ey (sevgili), tüm cihânı gören bu gözüm senin temâşana müştâk. Gül bahçesine bakan (bu göz) senin temâşana müştâk. (2) Bu gönül tüm gönlüyle, baş ayak ile, göz de görme yeteneğiyle benim her bir yerim sonsuz şevk ile senin her yerine müştâk.
[474] ḥasebü'l-ḥāl N, K: ḥaseb-i ḥāl NO.
[475] virüp: -K, -NO.
[476] istebraḳ N: sitebraḳ K, NO.
[477] māder u peder N, K: peder u māder NO.
[478] lisānü'l-ḥāli N, K: lisān-ı ḥāli NO.

Beyt[479]

Mefāīlün / Mefāīlün / Mefāīlün / Mefāīlün

Ġarībüñdür anı ḫoş ṭut efendim işte ben gitdim
Göñül dirler ser-i kūyında bir dīvānemüz ḳaldı

zemzemesiyle pā-būs-ı vedāᶜ olup bir ġulām, rivāyet-i uḫrāda üç ġulām-ı muḳbil[480] ve bir kenīz ve iki şütür-i çāpük-ḫīz ve bir miḳdār ġanem infālıyla[481] mübeccel ve[482] tīre-şeb-i **[N14b]** ḥırmānları ṣubḥ-ı ṣādıḳ-ı kāmrānīye mübeddel olup ḳavl-i Ḫamīs[483] üzre sırr-ı serīreleri muᶜciz-bend-i dil-pesend-i İslām olmaġla ṭaraf-ı nebevīden Ḥuẕāfe ile tesmiye **[NO15a]** ve Şeymā ile telḳīb olunup semt-i vaṭana tevcīh-i mehār-ı mürācaᶜat eyledi.

Pīrāye-i fıḳarāt-ı sıḥḥat-simāt-ı siyerdür ki beyder-i mecmūᶜ-ı ġanāyim peymūde-i ṣuvāᶜ-ı taḳsīm olduġına taᶜāḳuben vefd-i Hevāzin zünnār-güsil-i inkār ve nāḳūs-şiken-i ᶜinād olup

Beyt[484]

Mefᶜūlü / Mefāᶜīlü / Mefāᶜīlün / Faᶜ

Bāzā baza her ānçi hestī bāzā
Ger kāfir u gebr u büt-perestī bāzā
Īn dergeh-i mā dergeh-i nevmīdī nīst
Ṣad bār eger tevbe-şikestī bāzā

---

[479] Beyt N, K: Naẓm NO; Ali Nihat Tarlan, **Hayâlî Dîvânı**, Akçağ Yay., Ankara, 1992 s. 308, gazel 631.
[480] muḳbil: -NO.
[481] infālıyla N, K: inᶜāmıyla NO.
[482] ve: +NO.
[483] Hüseyin bin Muhammed bin Hasan Diyârbekrî, Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs.
[484] Beyt N, K: Naẓm NO; Ebû Saîd Ebu'l-Hayr, (bk. www.jasjoo.com/books/poem/abosaeed-abokheir/robaie/21) Gel gel ne olursa ol gel. Kâfir, mecûsî, putperset de olsan gel. Yüz kere tevbeni bozmuş olsan da bu dergâhımız ümitsizlik derhahı değildir.

medlūlın ẕerīᶜa-i bedīᶜa-i[485] ḥuṣūl-ı āmāl[486] ve bedreḳā-i ṭarīḳa-i niẓām-ı aḥvāl itmekle āstān-sürūş-ı pāsbān-ı nebevīye rū-māl-ı niyāz ve teşrīf-i şeref-efzāy-ı īmān ile mümtāz olup Ḥażret-i nāzenīn-i mehd-i vücūd, sipeh-sālār-ı melāyik-cünūd ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellemüñ[487] māder-i murżıᶜaları Ḥalīme-i Saᶜdiyye ferāyid-i rişte-i ḳabīlelerinden olmaġın ber-īn taḳrīb

Beyt[488]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāīlü / Fāᶜilün

1 Ey pādişāh-ı ḥüsn Ḫudā-rā be-sūḫtīm
Āḫir **[K15b]** suᶜāl kun ki gedā-rā çi ḥācetist

2 Erbāb-ı ḥācetīm u zebān-ı suᶜāl nīst
Der-Ḥażret-i Kerīm temennā çi ḥācetist

maġzāsınca giriftār-ı tengnā-yı faḳr u fāḳa ile mübtelā-yı maraż-ı müzmine-i bī-ifāḳa olduḳların merfūᶜ-ı bārgāh-ı ṭabīb-i derdmendān-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem idüp dest-bürd-i ġāziyān olan ṭarīf u telīdleri istirdādī[489] ümniyesiyle tār-pūd-ı ḥuḳūḳ-ı sābıḳayı pīçīde-i minvāl-i naẓm idüp

Şiᶜr[490]

Bahr-i Basît

1 Ümnün ᶜaleynā Resūlallāhi fī-keremin
Fe-ᵓinneke'l-merᵓu nercūhu ve nenteẓiru

---

[485] bedīᶜa-i: -NO.
[486] āmāl N, K: āmālı NO.
[487] sellemüñ N, K: sellem NO.
[488] Beyt N, K: Naẓm NO; Hâfız, **Hâfız Dîvânı**, Hicâbî Kırlangıç (Çev.), s. 33. (1) Ey güzellik Pâdişâhı, Allâh aşkına, yandık. Ne ihtiyâcın var diye sorsana şu yoksula. (2) İhtiyâç sâhibiyiz isteyecek dilimiz yok, dilenmeye ne hâcet var cömerdin huzurunda.
[489] istirdādī N, K: istirdād NO.
[490] Şiᶜr: -NO; Züheyr bin Surad'ın şiiri; (1) Allâh'ın Resûlü kerem et de bize minnette bulun; zira ümîdimiz ve gayretimiz sâdece sensin. (2) Kavminin (şereflisi) yüz akı olana yardım et, hüzün ona engel koymuş, hayâtın değişkenliği içinde örtüsünü parçalamış. (3) Vaktiyle saf ve inci gibi sütünü ağzına dolduran, sütünü emdiğin o kadına şimdi minnettâr davran. (4) Hani küçük bir çocukken onun sütünü emiyordun ve o seni süsleyip terk etmiyordu.

2 Ümnün ᶜalā-beyżatin ḳad ᶜāḳehā ḳaderün
Müferriḳun şemluhā fī-dehrihā ġiyeru

3 Ümnün ᶜalā-nisvetin ḳad kunte terżaᶜuhā
İẕ fūke temleᵓuhu min-maḥḍihe'd-direru

4 İẕ ente ṭiflun şaġīrun kunte terżeᶜuhā
Ve iẕ yezīnuke mā teᵓtī ve mā teẕeru

diyü deffe-cünbān-ı suᵓāl olmalarıyla[491] kālā-yı kārgāh-ı tażarruᶜları revācdār-ı bāzār-ı merḥamet **[N15a]** olup Ḥażret-i dāver-i kişver-i kerem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem bundan aḳdem, ḳudūmları mülāḥażasıyla **[NO15b]** taḳsīm-i ġanāyim vā-beste-i rişte-i teᵓḫīr olduġın ve ḥālā ḥareket-i dīr ile resīde-i mevsim-i beẕl-i sīb u iḥsān olmayup keşṭī-i emelleri[492] tebāhī-şude-i benādir-i ḥarmān olduḳların pīrāye-i ser-bend-i taḳrīr buyurduḳdan ṣoñra metāᶜ-ı āreng-i iḳlīm-i vücūd olan evlād ile müktefī yā ber-çīde-i dest-i mekāsib olan emvālle mütesellī olmaların istiṣāre-i pür-ḫıredlerine[493] ḥavāle buyurdılar.

İḫtiyār-ı ekbād-pāre-i evlād itmeleriyle Ḥażret-i kürsī-nişīn-i maḳām-ı Maḥmūd[494] ber-güzīde-i kār-ḫāne-i vücūd ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ḥalḳa-be-gūş-ı der-i saᶜādetleri ve Benī ᶜAbdulmuṭṭalib'üñ merbūṭ-ı merbaṭ-ı esrleri[495] olan evlādların iḥsān ve sāyirlerīnüñ daḫı girih-güşāy-ı gerden-i rıḳḳıyyetleri olmaḳ içün ḫāme-i muᶜciz-bār-ı zebānla ṭomār-ı taᶜlīme bu resm üzre ᶜināyet-i taḥrīr buyurdılar ki namāz-ı pīşīnde **[K16a]** ḥāżır olup ᶜaḳīb-i ṣalātda idāre-i subḥa-i istiᶜfā ve miyān-ı aṣḥābda ẕikr-i mesᵓele-i müddeᶜā eyleñüz ki biz daḫı gonce-i gülzār-ı subḥa-i[496] kerīmeye güşāyiş virüp gül-deste-i şefāᶜatı pīrāye-i destār-ı merām iderüz diyü cebīre-bend-i ḳulūb-ı münkesireleri oldılar.

---

[491] olmalarıyla N, K: olup ḥiyāket-i zer-beft-i āmāl olmalarıyla NO.
[492] keşṭī-i emelleri: +NO.
[493] pür-ḫıredlerine N, NO: pīr-ḫıredlerine K.
[494] Maḥmūd: -NO.
[495] esrleri N, K: esīrleri NO.
[496] subḥa-i N, K: seciyye-i NO.

Fermūde-i nebevī üzre vaḳt-i maʿhūdda ṭāyife-i meẕkūre ol bābda refʿ-i nevāyı gelū-sūz-ı zārī itmeleriyle Ḥażret-i şefīʿ-i rūz-ı cezā ʿaleyhi efḍalü't-teḥāyā vaʿde-i kerīmeleri üzre mühr-endāz-ı ḥoḳḳa-i laʿlīn-i ḥikmet-āgīn olup lāzıme-i müddeʿā üzre dürer-pāş-ı şefāʿat olmaġın nuḫustīn ḳadem, muhācirīn-i ḫulūş-āyīn; pes ez-ān enṣār-ı ʿālī-tebār; baʿdehu sāyir ḳabāyil-i Ḳureyşī-i[497] semāḥat-şiʿār dil-ḫᵛāh-ı nebevī üzre dest-i müsellem-i istiḥḳāḳları[498] olan zen ü[499] ferzendlerinden refʿ-i tamġā-yı temellük idüp ṭāyife-i meẕkūre kāmrān-ı müntehā-yı āmāl ve nevāzişdār-ı şükrān-ı Nebiyy-i ʿaẓīmü'n-nevāl oldılar.

Pes ez-ān Ḥażret-i seḥāb-ı raḥmet-i nev-bahār-ı vücūd ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem muḳaddimen **[NO16a]** Vaḳʿa-i Ḥuneyn'de ḳāyid-i Hevāzin olan Mālik ibni[500] ʿAvf bāresinde ṭāyife-i meẕkūreye[501] **[N15b]** feṭḥ-i hemyān-ı naḳdīne-i[502] kelām buyurup be-ṭarīḳ-i istiḫbār[503] ayā Mālik bin ʿAvf'uñ[504] keyfiyyet-i ḥāli niye müntehī ve rişte-i meāli[505] niye müncer oldı ve ne minvāl üzre pīçīde-i ḫām-ı ḫayāl ve taḥrīk-i deffe-i ḍalāl eyler diyü naḳdīne-pāş-ı suʾāl oldılar.

Mezbūr ṭāyifede vā-beste-i rişte-i ḥirmān olduġı merfūʿ-ı bārgāh-ı nübüvvet-penāhī olmaġın Ḥażret-i cebīre-bend-i ʿālem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem eger ḳabūl-ı İslām ile ilticā-yı bāb-ı dāru'n-necātımuz iderse ṭarīf u telīdleri istirdād olunduġından ġayrı ṣad şütür-i bār-keş daḫı ser-bār-ı ḳaṭār-ı enʿām olunup keçkūl-ı meʾmūlı[506] māl-ā-māl-ı niʿmet u iḥsān[507] kılınurdı vaʿdi ile nuḳl-pāş-ı taḳrīr oldılar.

Bu nevīd-i behcet-āṣār baʿżı müteredditīnüñ dest-i vesāṭetinden **[K16b]** dehlīz-güẕār-ı sāmiʿa-i Mālik olmaġla niyet-i ʿazīmeti peyvend-güsil-i ṣabr u ḳarār ve girih-güşāy-ı zimām-ı sükūn u ıṣtıbārları olup lākin şāh-rāh-ı ṭarīḳına ḳavminüñ sedd-

---

[497] Ḳureyşī-i: -K, -NO.
[498] istiḥḳāḳları N, K: istiḥāḳları NO.
[499] zen ü: -NO.
[500] ibni N, K: bin NO.
[501] meẕkūreye N, K: meẕkūra NO.
[502] naḳdīne-i: +NO.
[503] be-ṭarīḳ-i istiḫbār N, K: be-ṭarīḳü'l-istiḫbār NO.
[504] ʿAvf'uñ N, K: ʿAvf NO.
[505] meāli N, K: āmālı NO.
[506] meʾmūlı N, K: meʾmūl NO.
[507] niʿmet u iḥsān N, K: niʿmet-i iḥsān NO.

i mümānaᶜatları mülāḥaẓasından nāşī baᶜżı tedārik-i ḫafiyyeyi istiᶜmāl ve seng-i rāh olan māniᶜleri iġfāl ile mānende-i ḫātem u nigīn pīrāye-i ḫāne-i zeyn olup ḳādime-i ᶜazīmetin Ḫıżr-ı hidāyete refīḳ itmekle

Beyt[508]

Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

Geşte bā-ceẕbe-i ᶜināyet-i ḫāṣ
Murġ-ı cāneş zi-dām-ı şirk ḫalāṣ

yek-nefes-i ḫāk-pāy-i Seyyid-i ᶜālem[509] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellemde[510] ᶜinān-keş-i yek-rān-ı tevfīḳ olup hemān-dem[511] teşrīf-i īmānla mümtāz ve ḥilye-i celiyye-i[512] İslām ile ser-firāz olmaġın Ḥażret-i ṣādıḳu'l-vaᶜdi'l-emīn ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem der-sāᶜat nuḳre-i kāmilü'l-ᶜayār-ı vaᶜadların ifrāġ-ı ḳālıb-ı taṣdīḳ buyurup māl u evlādın[513] enfālden mā-ᶜadā ṣad şütür-i kūh-ı kūhān daḫı dümdār-ı ḳaṭār-ı sīb ü iḥsānları[514] buyurdılar.

Baᶜdehu yevmen fe-yevmen nihāl-i mültefetü'l-aġṣān-ı **[NO16b]** īmān gülzār-ı żamīr-i Mālik'de pür-berg u bār[515] olup ḥattā kendü ḳabīlesinden dāḫil-i[516] ḥavza-i İslām olanlara emīr taᶜyīn olunup ḥüsn-i İslām ile ġazā vü cihādda iḳdām itdüginüñ fevākih-i rengīn-eşeri ber-çīde-i dest-i bāġbān-ı[517] bāġ-ı siyerdür. **[N16a]**

Mihār-keşān-ı ḳāfile-i dirāyet rivāyeti[518] üzre Ḥażret-i bihterīn-i ᶜālem efḍalü men-lebbā[519] ve aḥreme ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem sene-i meẕkūre ẕi'l-ḳaᶜdesinüñ on

---

[508] Beyt N, K: Naẓm NO; Câmî, Heft Evreng (bk. http://www.nosokhan.com/library/Topic/15TS) Onun cân kuşu, seçkin bir inâyetin verdiği coşkuyla şirk tuzağından kurtuldu.
[509] Seyyid-i ᶜālem N, NO: Seyyidü'l-ᶜālem K.
[510] sellemde N, K: sellem NO.
[511] hemān-dem: +NO.
[512] celiyye-i N, K: celīle-i NO.
[513] evlādın N, K: evlādların NO.
[514] sīb ü iḥsānları N, K: sīb-i iḥsānları NO.
[515] berg u bār N, K: berg-i bār NO.
[516] dāḫil-i: -NO.
[517] bāġbān-ı N: üstādān-ı K, NO.
[518] rivāyeti N, NO: rivāyetleri K.
[519] lebbā N, K: nebiyyü NO.

sekizinci güni menzil-i Ciʿirrāne'den rāḥile-bend-i maḥmil-i sidre-viṣāḳ ve reh-girāy-ı ārzū-yı ziyāret-i ḳıbletü'l-āfāk olmaġla reşk-i gül-berg-i behişt cism-i ḳudsī-siriştleri ile teşrīf-sāz-ı iḥrām-ı nesrīn-fām olup

Beyt[520]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

Zümre-i ḥüccāc-ı ʿışḳuz şevḳdür hem-rāhımuz
Ḫāneden[521] maḳṣūd Rabb-ı ḫānedür dil-ḫᵛāhımuz

bu Vādī-i[522] Ḥicāz'da ināre-i meşʿale-i iʿcāz ve gülşen-serāy-ı Baṭḥā'da taḥrīk-i ʿinān-ı nesīm-i feyż-endāz iderek Ümmü'l-Ḳurā'yı munāḫ-ı rāḥile-i meymenet-efzā **[K17a]** ve arż-ı Baṭḥāyı naḳş-ı naʿleyn-i ʿarş-fersā[523] ile reşk-i çarḫ-ı muʿallā buyurup ṭavāf-ı Beyt-i ʿAṭīḳ ve edā-yı ʿumre-i tevfīḳ-refīḳ ile kām-baḫşā-yı ticāret u ziyāret olup bersiyāḳ-ı sābıḳ ḫidmet-i[524] ḥükūmet ve taʿlīm-i faḳāhet ile Ḥażret-i ʿAttāb[525] ve Muʿāẕ[526] raḍıyallāhu ʿanhumā Ümmü'l-Ḳurā'da taḳrīr buyurılduġına taʿāḳuben Ṭābe-i Ṭayyībe'ye tevcīh-i maṭiyye-i ʿizz u iclāl buyurdılar.

Beyt[527]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

Ārzu-yı āşyān ile dutup[528] pervāza rū
Murġ-ı dil şimden giru olmış hevādār-ı vaṭan

[520] Beyt N, K: Naẓm NO.
[521] Ḫāneden N, K: ḫāne-i NO.
[522] bu vādī-i N, NO: be-Vādī-i K.
[523] ʿarş-fersā N, NO: ferḳad-fersā K.
[524] ḫidmet-i N, NO: ḫiẓmet-i K.
[525] Attâb bin Esîd.
[526] Muâz bin Cebel.
[527] Beyt N, K: Naẓm NO.
[528] dutup N, K: gelüp NO.

Mevkib-i hümāyūn mānende-i ebr-i ürdübehişt-i māh-ı bahārī ᶜanber-bīz-i[529] şaḥārī ve sünbül-ḫīz-i berārī olaraḳ dāru'l-hicre-i müteyemmene-i Medīne'ye envār-pāş-ı ḳudūm oldılar.

Beyt[530]

Mefᶜūlü / Mefāᶜīlü / Mefāᶜīlü / Feᶜūlün

Bāz āmedi ey baḫt-ı hümāyūn be-saᶜādet
Çün cān-ı girāmī be-beden rūz-ı iᶜādet

Ol Buḳᶜa-i ṭayyibede ḥasret- **[NO17a]** keşān-ı ārzū vü[531] ḫayāl ve teşne-labān-ı āb-rūy-ı viṣāl olanlar daḫı ruḫsāre-i al-ı bā-kemāllerinden naẓar-ı bī-hūşāne-i[532] ᶜāşıḳāne ile gül-çīn-i āmāl olup nihāl-i merāmları ser-ā-ser sebzīn[533] ve[534] ḳabā-yı mübāhāt ile ḫirāmīde-i bāġ-ı irtibāḥ ve naḫl-ı emelleri şīve-i tedellül ü temāyül ile müteᶜāniḳ-i nesīm-i inşirāḥ olup

Şiᶜr[535]

Bahr-i Remel

1 Eşraḳa'l-bedru ᶜaleynā ve'ḫtefet minhu'l-budūr
Miṣle ḥusnik mā-reᵓeynā ḳaṭ yā veche's-surūr **[N16b]**

2 Ente şemsun ente bedrun ente nūrun fevḳa-nūr
Ente eksīrun ve ġālī ente miṣbāḥu'ṣ-ṣudūr

---

[529] ᶜanber-bīz-i N, K: ᶜanber-rīz-i NO.
[530] Beyt N, K: Naẓm NO; Alâiddîn Muhammed Sâvecî (bk. www.nosokhan.com/library/Topic/0D3M) Ey talihli kişi saâdet yurduna yüce cânın "iâde günü (haşir günü)" geldiği gibi tekrâr geldin (hoşgeldin).
[531] ārzū vü N, K: ārzū-yı NO.
[532] bī-hūşāne-i N, K: hūşān-ı NO.
[533] sebzīn N, NO: sebz K.
[534] ve: -K.
[535] Şiᶜr N: Beyt K, Naẓm NO; (1) üzerimize ay doğdu. Onun karşısında bütün dolunaylar kayboldu. Ey mutluluğun yüzü, senin güzelliğin gibisini asla görmedik. (2) Sen güneşsin, aysın nûr üzerine nûrsun. Sen iksirsin, değerlisin ve kalplerin çırasısın. (3) Ey alnı nûrlu kişi, dünyâda var olan her şey sana âşıktır. Onların sana iştiyâk, tutku ve özlemi vardır.

3 Kullu men fi'l-kevni hāmū fīke yā zāhi'l-cebīn
Ve lehum fīke ġarāmun ve'ştiyāḳun ve ḥanīn

neşīdesiyle dest-zenān-ı şādmānī ve pāy-kūpān-ı kāmrānī oldılar.

Āftāb-ı ᶜālem-tāb-ı nebevī ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye mütevārī-i seḥāb-ı ᶜazīmet ve ṭalᶜat-ı cihān-efrūzları pertev-endāz-ı beytü'ş-şeref-i iḳāmet[536] olduġınuñ müddeti iki ay on altı gün olduġı taḥḳīḳ-kerde-i esāṭīn-i siyerdür. Raḥmehumullāhu Teᶜālā[537]

BU LĀMİᶜA-İ ŞEVḲ-ENGİZ VİLĀDET-İ ḤAŻRET-İ İBRĀHİM GÜL-İ GÜLZĀR-I FİRDEVS-İ NAᶜİM ḲADEM-ZEN-İ GÜLŞEN-İ VÜCŪD OLDUḲLARI[538] BEYĀNINDADUR[539]

Mevlūd-ḫᵛānān-ı kürsī-i ḫaber bu resme nuḳl-pāş-ı maḥfil-i eşer olmışlardur ki **[K17b]** Ḥażret-i Melik-i Ḳadīm muḳavvim-i kār-nāme-i aḥsen-i taḳvīm

Beyt[540]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūl

1 Ḫudāvend-i ins u ḫudāvend-i cān
Ḫudāvend-i cism u ḫudāvend-i cān

2 Ḫudāvendi ū-rā musellem buved
Ki ez-āb u ḫākeş çü Ādem buved

celle celāluhu durre-i deryā-yı nesl-i Ādem mānende-i perverde-i meşīme-i Meryem bir rūḥ-ı muṣavver-i ᶜĪsī-tevᵓemi maḫdūm-ı ḥıżāne-i ümmehāt-ı erbaᶜa ve ḳımāṭ-ṭırāz-ı mevālīd-i ş̲elā ş̲e idüp yaᶜnī ş̲āmin-i hicriye-i z̲i'l-ḥicce[541] şerīfesinde[542] āsmān-ı

[536] iḳāmet: +K.
[537] Raḥmehumullāhu Teᶜālā: +NO.
[538] Gül-i Gülzār-ı Firdevs-i Naᶜīm Ḳadem-Zen-i Gülşen-Vücūd Olduḳları: +NO.
[539] Beyānındadur N, K: Olduḳlarıdur NO.
[540] Beyt N, K: Naẓm NO; (1) İnsânların ve cinlerin Efendisi, cisimlerin ve canların Efendisi. (2) Efendilik ona teslim edildi, Âdem henüz su ile toprak idi.
[541] z̲i'l-ḥicce N, K: z̲i'l-ḥiccede NO.
[542] şerīfesinde: -NO.

refīᶜü'l-cenāb-ı ṣulb-ı eşrefü'l-eşlāb-ı nebevī ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye dāfiḳ-ı[543] girībān-ı ᶜişmet-penāh-ı Māriye-i Ḳıbṭiyye-i raḍıyallāhu ᶜanhādan aḫter-i ᶜālī-güher-i vücūd-ı **[NO17b]** Ḥażret-i İbrāhīm ḳalb-i selīm ile żiyā-güster-i mehd-i heft iḳlīm olup naġme-serāyān-ı nāhīd-meşreb ḫunyāgerān-ı dūdmān-ı ṭarab

Beyt[544]

Fāᶜilātün / Fāᶜilatün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

1 Revnaḳ-ı bāzār-ı ḥüsn oldı yine bir gül belī[545]
Böyledür elbetde Yūsuf-zārdan[546] Yūsuf biter

2 İtdi pistān şehperin Rūḥu'l-emīn ırżāᶜ içün
ᶜİlm u ḥilmi ol kerīmü'n-nesle çün şīr u şeker

terānesiyle zemzeme-rīz ve tehniye-gūyān-ı[547] tebrīk-i ḳudūm ile şevḳ-engīz olup Ebū Rāfiᶜ raḍıyallāhu ᶜanhu beşāret-resān-ı mübeşşir-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem olmaġın bir ġulām-ı muḳbil-i müjdegāne ile kāmrān olup yevm-i sābiᶜde taᶜyīn-i nām-ı kerīm ve iki kebş-i ᶜaẓīm meẕbaḥ-ı[548] ᶜaḳīḳaya taḳdīm ve ḥalḳ-ı ser-i saᶜādet u nāficü'l-müşk-i mūları **[N17a]** veznince nuḳre-i ḫāliṣ taṣadduḳ u taḳsīm buyurılup bu nev-nihāl-i bostān-ı necābetüñ siḳāyesine ser-çeşme-i pistān-ı Ümmü Bürde taᶜyīn yaᶜnī ḫıdmet-i reżāᶜaları ile ol bānū-yı serā-perde-i ᶜiffet tekrīm olundı. *Henīʾen lehā*[549]

[543] dāfiḳ-ı N, K: ufuḳ-ı NO.
[544] Beyt N, K: Naẓm NO.
[545] belī N, K: bālā NO.
[546] zārdan N, NO: ẕāddan K.
[547] zemzeme-rīz ve tehniye-gūyān-ı N, K: zemzeme-rīz-i tehniye-gūyān-ı NO.
[548] meẕbaḥ-ı N, K: ẕebḥ-i NO.
[549] Rûhu şâd olsun.

BU MAḴĀLE-İ DİL-GÜŞĀ[550] BAᶜDE'L-FETḤ VĀḴİᶜ OLAN SERĀYĀ-YI ẒAFER-LİVĀ BEYĀNINDADUR[551]

Evvelā[552] Seriyye-i Ḳays bin ᶜUbāde Raḍıyallāhu Teᶜālā ᶜAnhu[553]

Dānişverān-ı hedy-i peyember[554] bu siyāḳ üzre sevḳ-i ᶜibāret-i feṣāḥat-eṣer itmişlerdür ki mebᶜūṯ-ı kāffe-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem **[K18a]** Ḳays bin ᶜUbāde raḍıyallāhu ᶜanhu Ḥażretlerinüñ çār ṣād nefer-i nücūm-ı sipihr-i hidāyet-eṣer ile[555] sevḳ-i ḫayl-ı mānend-i Süheyl[556] Yemen ṭarafında şaᶜşaᶜa-nümāy-ı ṭalᶜat olmaġa meᵓmur buyurup seng-i reh-güẕārları olan ḳabīle-i Ṣudā'nuñ daḫı ḳānūn-ı ḍalālların mütelāşi'l-evtār yaᶜnī ḳıtāllerin retīme-i engüşt-i hüner-bārları buyurdılar.

Ol eṣnāda ḳabīle-i merḳūme silkinde münselik Ziyād bin el-Ḥāriṯ dāru'l-hicre-i müteyemmene-i Medīne'ye ḳudūm idüp ḫaber-i meẕkūr cemᶜiyyet-i ḫāṭırına fütūr virmegin ḫāk-pāy-i nübüvvet-penāhīde mānend-i ḥammāme-i peyāmber neşr-i cenāḥ-ı meskenet ve refᶜ-i ruḳᶜa-i **[NO18a]** żarāᶜat idüp yā Resūlallāh ṭāyife-i meẕkūrenün vāfid-i cālibü'l-fevāyidleriyüm gerdāne-i iṭāᶜatları ṭavḳ-gerden-i taᶜahhüdümdür diyü istirdād-ı seriyye bābında iẓhār-ı üftādegi göstermegin[557] berg-i sebz-i ter[558] mesᵓūlı şāyeste-i dest-i[559] ḳabūl-ı Sulṭān-ı sidre-serīr ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem olup ḥasbe'l-emri'l-ᶜālī Ḥażret-i Ḳays pānzdeh rūz seyr u sülūk ile dārü'l-emn-i Ṭaybe-i Ṭayyibe'ye imāle-i cenāḥ-ı ricᵓat itdiler.

Baᶜd ez-ān ṭāyife-i merḳūme daḫı rū-māl-ı āstān-ı melāyik-pāsbān-ı nübüvvet-penāhī olup fāyiz-i rütbe-i īmān ve murabbaᶜ-nişīn-i bālā-ḫāne-i emn ü emān olduḳları pīrāye-i metālib-i Mevāhib'dür.[560]

---

[550] Dil-Güşā N, K: Dil-Güşā-yı NO.
[551] Serāyā-yı Ẓafer-Livā Beyānındadur N, K: Serāyā Beyānındadur NO.
[552] Evvelā: +NO.
[553] raḍıyallāhu Teᶜālā ᶜanhu: +NO.
[554] peyember N, K: peyġamberi NO.
[555] ile: -NO.
[556] ider: +K.
[557] göstermegin N, K: gösterüp NO.
[558] ter: +NO.
[559] dest-i: +K, +NO.
[560] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.

Mısraᶜ[561]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

Devlet ānest ki bī-ḫūn-ı dil āyed be-kenār.

Seriyye-i ᶜUyeyne bin Ḥuṣayn el-Fezārī Raḍıyallāhu ᶜAnhu[562]

Tāsiᶜ-i sene-i hicriyye ᶜalā-ṣāḥibihā efḍalü't-taḥiyye Muḥarreminde ᶜUyeyne bin Ḥuṣayn el-Fezārī raḍıyallāhu ᶜanhu pencāh ġāzī-i dil-ḫᵛāh ile ḳabīle-i Benī Temīm'e müntemī Suḳyā-nām maḥalde ṭāyife-i meẕkūreyi dest-bürd-i **[N17b]** türk u tāz itmek ḫiẕmetiyle[563] ser-efrāz[564] buyurılmaġın ol dilīr-i semeydeᶜ-i şöhret germ-ᶜinān-ı meydān-ı ᶜazīmet olup naᶜl-ı vājgūn-ı şeb-ḫūn ile rūz-ı rūşende kemīn-gīr-i ḫufyet ġayāhib-i leyālde şeb-gīr-i sürᶜat olaraḳ mānend-i şihāb-ı şitāb ve ḳabīle-i **[K18b]** meẕkūreye ḥamle-i pertāb itmişiken yine ekṣeri reh-girāy-ı firār olup ancaḳ merd u zenden on birer nefer ve otuz ġulāma ẓafer birle sebük-seyr-i ᶜavdet oldılar.

Baᶜdehu kelānterān-ı ḳabīleden ᶜUṭārid bin Ḥācib ve Zibriḳān[565] ve Ḳays bin ᶜĀṣım ve Aḳreᶜ bin Ḥābis ve ġayrihim[566] ser-cümle-i on nefer şitābān-ı teᶜāḳub ve bāb-ı rıḍvān-ı bevvāb-ı risālet-penāhīye dest-zen-i ıẓṭırāb olup nāy-ı dil-sūz-ı gelūdan *yā Muḥammed uḫruc ileynā nufāḫiruke nuṣāᶜiruke fe-inne medḥenā zeynun* **[NO18b]** *ve ẕemmenā*[567] *ṣeynun*[568] nevāsın perde-i ḫāricde[569] hem-āheng-i nefīr daᶜvā vü pindār itmeleriyle Ḥażret-i ḫudāygān-ı mekārim-seciyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye nihāl-i ḳāmet-i ṭūbā-istiḳāmete ḫirām virmekle[570] teşrīf-sāz-ı dīvān-ḫāne-i kürsī-maḳām olup ṭāyife-i meẕkūre daḫı kemend-i istiġāṣelerin taᶜlīḳ-i küngüre-i istiᶜfā iderken ḫāl-ı[571] ruḫsāre-i iḳbāl Ḥażret-i Bilāl raḍıyallāhu ᶜanhu mühr-güşāy-ı ḥoḳḳa-i laᶜlīn ve dürer-

---

[561] Hâfız, **Hâfız Dîvânı**, Abdulbaki Gölpınarlı (Çev.), MEB Yay., İstanbul 1992, s. 39. Devlet ona derler ki gönül kanı dokülmeden adamın kucağına gelsin.
[562] ᶜanhu N, K: ᶜanhudur NO.
[563] ḫiẕmetiyle N: ḫidmetiyle K, NO.
[564] ser-efrāz N, NO: ser-firāz K.
[565] Zibriḳān bin Bedr.
[566] ve ġayrihim: +K.
[567] ve ẕemmenā N, K: ve fī-hicvenā NO.
[568] Ey Muhammed yanımıza çık gel, seni övelim sana şiir okuyalım bizim övgümüz süstür, yergimiz ise bir ayıptır (lekedir).
[569] ḫāricde N, K: ḫāricden NO.
[570] virmekle: +K.
[571] ḫāl-ı N, K: ḫāldār-ı NO.

pāş-ı iḳāme-i namāz-ı pīşīn olup gūşvāre-i zāhire-i tekbīr u tehlīli pīrāye-i bināgūş-ı muvaḥḥidīn itmegin Ḥażret-i kitābe-i ṭāḳ-ı miḥrāb-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem şeref-baḫşāy-ı cā-namāz-ı imāmet olup niyāz-güẕārī-i taᶜabbüd ve seccāde-neverd-i teşehhüd olduḳdan ṣoñra aḫter-pāre-i tīr-i kemter furūġ-iḳtirān-ı neyyir-i aᶜẓam-ı ᶜālem-fürūz ile zaᶜm-ı müḥākāt ider gibi ᶜUṭārid-i maᶜhūd ḥużūr-ı hūrşīd-i āsmān-ı belāġat ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyede iṣbāt-ı vücūd sevdāsıyla ḳāᶜide-i taḳvīm-i pārīne-sāl-ı cāhiliyye üzre süllem-i fürū-pāye-i müfāḫareye refᶜ-i pā idüp ḫuṭbe-ḫᵛān-ı kecmekec-i müddeᶜā olduḳda fermūde-i Sulṭān-ı kişver-i belāġ ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā ile minber-i āftāb-ı ᶜalem-keyvān süllem-i mücāvebeye Ṣābit bin Ḳays vażᶜ-ı ḳadem **[N18a]** idüp ber-muḳteżā-yı maḳām-ı ḥāl sipihr-i ecvibe-i belīġada ināre-i neyyīrāt-ı fıḳarāt muṣaddiᶜa itmegin aḫter-i tīre-baḫt-ı müddeᶜī üftāde-i muḥāḳ-ı **[K19a]** ifḥām olmaġla Aḳreᶜ bin Ḥābis ser-germ-i muḥāżere ve zānū-zen-i maḳām-ı müşāᶜare olup

Şiᶜr[572]

Bahr-i Tavîl

1 Eteynāke keymā taᶜrife'l-yevme faẕlenā
İẕā ḫālefūnā ᶜinde-ẕikri'l-mekārimi

2 Fe-innā ruᵓūsu'n-nāsi min-külli maşᶜarin
Ve en leyse fī-dāri'l-Ḥicāzi ke-Dārimi

naġmesiyle ḳāmet-i istiᶜdādlarına ilbās-ı kurte-i müsteᶜār-ı müfāḫire itmegin īmā-i muᶜciz-edā-yı nebevī ile ᶜandelīb-i ḥadīḳa-i[573] gül-i āl-i Muḥammedī kebg-i ḫoş-ḫᵛān-ı nüzhetgāh-ı lehce-i ᶜArabī Ḥażret-i **[NO19a]** Ḥassān raḍıyallāhu ᶜanhu riᶜāyet-i vezn u ḳāfiye ile irticālen kurre-i kemān-ı redd-i cevāba şitāb idüp

Şiᶜr[574]

---

[572] Şiᶜr N, K: Naẓm NO; (1) Onlar yücelikler anlatılırken bize muhâlefet ediyorlarken biz bugün yüce olduğumuzu bildiğiniz için size geldik. (2) Biz bütün toplumlar içinde insânların önde gelenleriyiz. Hicâz diyârında Dârim kabîlesi gibisi bulunmaz.

[573] ḥadīḳa-i: -NO.

[574] Şiᶜr N, K: Naẓm NO; (1) Ey Benî Dârim kabîlesi övünmeyin. Sizin övgünüz, yücelikler söylendiğinde size bir vebâl olarak döner. (2) Siz, başkasının çocuğunu emzirip, hizmet eden ve bize tâbî kişilerken bize karşı mı övünüyorsunuz?

Bahr-i Tavîl

1 Benī Dārimin lā-tafḫarū inne faḫrekum
Yeᶜūdu vebālen ᶜinde-ẕikri'l-mekārimi

2 Hebiltum ᶜaleynā tefḫarūne ve entum
Lenā ḫavelun mā beyne ḫırdin ve ḫādimi

veznince haṣāt-ı dürüşt u nerm ile taḳrīᶜ-kerde-i ser-i ḫaşm olduḳda ibtidā Aḳreᶜ dest-ber-zemīn-i maᶜẕeret ve engüşt-efrāz-ı şehādet olup Ḳays bin ᶜĀṣım'uñ daḫı miṣbāḥ-ı ḳuvve-i ᶜaḳīdesi istifāża-i envār-ı hidāyet itmegin mültefet-i Ḥażret-i ḫᵛāce-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem olup *hāẕā seyyidu ehli'l-veberi*[575] tevḳīᶜi ile menşūr-ı iᶜtibārī iclāl ve ceyb-i merāmları cevāyiz-i mevfūre birle māl-ā-māl buyurılup redd-i sebāyā ile daḫı kāmrān-ı müntehā-yı āmāl olduḳları ᶜibāret-ārāy-ı Ḫamīs'dür[576].

Taṣḥīḥ-gerde-i ᶜālim-i Rabbānī ᶜAllāme-i Ḳasṭallānī'dür ki[577] *inne'lleẕīne yunādūneke min-verāᵓi'l-ḥucurāti ekṣeruhum lā-yaᶜḳilūne*[578] āyet-i[579] kerīmesine[580] ṭāyife-i meẕkūrenüñ bu bābda ḫancer-i ḫancerelerin tünd ü tīz itdükleri şeᵓn-i nüzūl vāḳiᶜ olmışdur.

[575] Bu bedevilerin efendisidir.
[576] Hüseyin bin Muhammed bin Hasan Diyârbekrî, Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs.
[577] İmâm-ı Kastallânî (öl. 923/1517).
[578] Kur'ân-ı Kerîm, Hucurât, 49/4. Odaların dışından sana seslenenlerin çoğu kuşkusuz düşünemiyorlar.
[579] āyet-i: +NO.
[580] kerīmesine N, K: kerīmesinde NO.

Seriyye-i Velīd bin ᶜUḳbe Raḍıyallāhu ᶜAnhu

Müstevfīyān-ı āṯār-ı siyer istīfā itdükleri rāstterīn ḫaberdendür ki Ḥażret-i Velīd ibni[581] Ebī Muᶜīṭ raḍıyallāhu ᶜanhu Ḫuzāᶜa'dan Benī Muṣṭalıḳ'un cemᶜ-i rivāyet-i ṣadaḳātlarına nāmzed buyurılmaġın şāhbāz-ı himmetleri şikārgāh-ı merāma sebük**[K19b]**-pervāz-ı **[N18b]** ᶜazīmet oldı.[582]

Ḳabīle-i meẕkūrenüñ sīne-i serīreleri viṣāḥatü'ṣ-ṣadr-ı īmānla āreste ve ᶜarūs-ı ṭaviyyeleri otaġa-i tevḥīd ile pīrāste olup nesīm-i peyām-res-i ḳudūm-ı Ḥażret-i Velīd raḍıyallāhu ᶜanhu[583] ṭarāvet-baḫṣāy-ı gül-i gūş[584] ve ġonce-güşāy-ı gülbün-i hūşları olunca dest-efşāy-ı[585] inbisāṭ ve baᶜżı cuzūr u aġnām ile istiḳbāle neşāṭ göster**[NO19b]**mişler iken zamān-ı fetret-i[586] cāhiliyyede ṭāyife-i merḳūmenüñ Ḥaẕret-i Velīd raḍıyallāhu ᶜanhu[587] ile şeker-ābları olup maşraba-i teᶜāṭī-i umūrları[588] telḫ-ābe-i muḫāṣamadan tehī olmamaġla ber-vechi muḫāṣama-i dīrīn muḳātele ile muḳābeleleri mülāḥaẕasına düşüp ḥareket-i mıżrāb-ı sevdā evtār-ı şerāyīn-i ışṭıbārın[589] bī-ḳarār itmegin rücūᶜ-ı ḳahḳarā[590] ile maḳrūᶜ-dest-i vāhimesi olan dühül-i bī-maġz-ı mülāḥaẕasınüñ velvele-i ceng-i ḥarbīsin[591] ḥużūr-ı sulṭān-ı Maḥmūd-maḳām ᶜaleyhi efḍalü'ṣ-ṣalātü ve's-selāmda ẕirve-i aᶜlāya resīde itmegin ḳāmūsu'l-muḥīṭ-i nāmūs-ı nebevī[592] kef-endāz-ı ġayret olup ḳabīle-i meẕkūrenüñ[593] keştī-i āsāyişlerin[594] ṭūfān-zede-i türk u tāz itmege niyyet buyurdılar.

Bu ḫaber-i zehre-şikāf ḳabīle-i merḳūmenüñ cemᶜiyyet-i ṭurra-i ḫāṭırlarına telāş ve dest u pāy-ı emniyetlerine irtiᶜāş virmegin istiḳbāl-ı Velīd'e tevcīh-i vech-i terḥīb

---

[581] ibni N, K: bin NO.
[582] oldı N, K: oldılar NO.
[583] raḍıyallāhu ᶜanhu: -K.
[584] gül-i gūş N, K: gül ü gūş NO.
[585] dest-efşāy-ı N, NO: dest-efşān-ı K.
[586] fetret-i: -NO.
[587] raḍıyallāhu ᶜanhu: -NO.
[588] umūrları K, NO: āmūzları N.
[589] ışṭıbārın N, K: ışṭıbārlarına NO.
[590] ḳahḳarā N, K: ḳahḳarī NO.
[591] ḥarbīsin N, NO: ḥarībesin K.
[592] nebevī: -NO.
[593] meẕkūrenüñ N, K: meẕkūre NO.
[594] āsāyişlerin N, K: āsāyişleri NO.

ve tuḥfe-i bālā-dest-i ḫayr-maḳdem tertīb idenler ᶜatebe-i ᶜaliyye-i Seyyidü'l-ebrāra cebīn-sāy-ı iᶜtiẕār olup maṣnūᶜ-ı kārgāh-ı taṣmīmleri olan kālā-yı müddeᶜāların pā-endāz-ı[595] ḫāk-i niyāz idüp maḥkeme-i taḥḳīḳde iṯbāt-ı beraᵓāt-ı ẕimmet itmeleri ile siccil-i maᶜẕeretleri derḫor-ı imżā-yı ḳabūl-ı Ḥażret-i şehriyār-ı bisyār-baḫş u endek-peẕīr olup aḫẕ-ı ṣadaḳāt-ı şerᶜiyye ve taᶜlīm-i āyāt-ı Furḳāniyyeleri ḫiẕmetine[596] ᶜAbbād bin Bişr raḍıyallāhu ᶜanhu taḳdīm buyurıldı.

Eyimme-i teᵓvīl enārallāhu burhānehum *yā eyyuhe'lleẕīne āmenū in cāᵓekum fāsiḳun bi-nebeᵓin*[597] āyet-i **[K20a]** kerīmesine bu ḳażıyyeyi mādde-i nüzūl taᶜyīn **[N19a]** buyurduḳları nigārende-i[598] ṣaḥāyif-i āṯārdür.

Seriyye-i ᶜAbdullāh ibni ᶜAvsece Raḍıyallāhu ᶜAnhu

Naḳale-i siyer-i ḫayrü'l-enām bu resme nuḳl-pāş-ı merām[599] olmışlardur ki īmā-i iᶜcāz-peymā-yı nebevīyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ile Benī ᶜAmr bin Ḥāriṯ ve ḳīle Ḥariṯ bin **[NO20a]** ᶜAmr ḳabīlesin hemvāre dāru'l-ḳaḥṭ-ı ḫayr olan deyr-i küfrden żiyāfet-ḫāne-i keṯirü'n-niᶜam-ı īmāna daᶜvete ᶜAbdullāh bin ᶜAvsece raḍıyallāhu ᶜanhu[600] taṣdīr buyurılmaġın tekāver-i sürᶜate iḳdām-ı belīġ ile bālīġ-i ser-menzil-i teblīġ olduḳda ḳabīle-i bī-devlet icābet-i daᶜvet-i Ḥaḳ itmeyüp ᶜankebūt-ı naḫvet-i cāhiliyyeleri rişte-keş-i ᶜutuvv u ᶜatā dü perde-bāf-ı sūrāḫ-ı şımāḫ-ı inḳıyādları olmaġın şehristān-ı ẕekādan nefy-kerde-i şaḫne-i ᶜaḳl-ı evvel yaᶜnī nefrīn-i nebevī ile ḳuvvet-i ḥāssaları meleke-i idrākdan ᶜārī ve ṣaḥīfe-i nāṭıḳaları eşkāl-ı ṣaḥīḥatü'n-nitāc-ı manṭıḳdan ḫālī olup el-ān ehl-i raᶜde vü ᶜucle ve kelām-ı muḫteliṭ-i mübtelā olduḳları resīde-i taḥḳīḳdür.

---

[595] pā-endāz-ı N, K: pāy-endāz-ı NO.
[596] ḫiẕmetine N, K: ḫidmetine NO.
[597] Kur'ân-ı Kerîm, Hucurât, 49/6. Ey îmân edenler! Bilmeden birilerine zarâr verip de sonra yaptığınıza pişmân olmamanız için, yoldan çıkmışın biri size bir haber getirdiğinde doğruluğunu araştırın.
[598] nigārende-i N, NO: nigāşte-i K.
[599] merām N, NO: naḳl K.
[600] raḍıyallāhu ᶜanhu: -NO.

Seriyye-i Ḳutbe bin ᶜĀmir Raḍıyallāhu ᶜAnhu

Sene-i meẕkūre-i hicriyye ᶜalā-muḫtārihā efḍalü't-taḥiyye[601] Rebīᶜü'l-evvelinde işāre-i şārıḳatü'l-envār-ı ḫayrü'l-verā ile aᶜmāl-ı Ümmü'l-Ḳurā'dan Ḥuşᶜam ṭāyifesin şenn-i ġāret ve ṭarīf u telīdlerin āviḫte-i[602] fitrāk-ı ġānīmet itmek emrine Ḳutbe bin ᶜĀmir[603] raḍıyallāhu ᶜanhu yigirmi bir[604] nefer-i merd-i düşmen-şiken ve bir imreᵓe-i merd-efken ile ḳarār-dāde buyurılmaġın muṭlaḳu'l-ᶜinān-ı sere-reftār-ı ᶜazīmet[605] ve maṣṭaba-güẕār-ı ser-kār-ı edā-yı ḫidmet[606] olduḳda ṭāyife-i meẕkūre levḥa-i nerd-i nāverd üzre mühre-endāz-ı cedel ve güşād-zen-i şeş-der-i redd u bedel olup bi'l-āḫare yek-ā-yek-i imtināᶜ ve çek-ā-çek-i nizāᶜları ṭaᶜne-i nīze ve düşnām-ı sitīze müntehī olmaġın Ḥażret-i Ḳutbe icābet-i dāᶜī-i Ḥaḳ ve lebbeyk-guyān-ı ᶜālem-i sermedīye mülḥaḳ olduḳdan şoñra envār-ı nuṣret vücenāt-ı kümāt-ı **[K20b]** müslimīnde raḫşān olmaġla pençe-i müᵓmin[607] müşrikīn[i][608] ber-tāfte-i pūlād-ı bāzū-yı muvaḥḥidīn olup ġanāyim-i mevfūre ile ẕerrevār pişgāh-ı neyyir-i sipihr-i risālet-penāhīye rūy-māl-ı mürācaᶜat itdükleri **[N19b]** taṣrīḥ-kerde-i[609] **[NO20b]** ser-āmedān-ı rivāyet ve tenṣīṣ-geşte-i hünerverān-ı şiḳātdür[610]

Seriyye-i Ḍaḥḥāk bin Süfyān Raḍıyallāhu ᶜAnhu

İttifāḳ-kerde-i erbāb-ı siyerdür ki ṭāyife-i Ḳurṭā'yı hāmūn-ı hāyile-i cehāletden dārü'l-emn-i şehristān-ı īmāna daᶜvet ḫidmetine[611] Ḍaḥḥāk bin Süfyānü'l-Kilābī taḳdīm buyurılmaġın meşᶜale-efrūz-ı[612] şebistān-ı ᶜazīmet ve ṭāyife-i meẕkūre cemᶜiyyetine żiyā-güster-i hidāyet olduḳda

---

601 efḍalü't-taḥiyye N, K: etemü't-taḥiyye NO.
602 āviḫte-i N, K: āviḫt-i NO.
603 ᶜĀmir N, K: ᶜĀmir'i NO.
604 bir: +NO.
605 ᶜazīmet N, NO: ᶜuzlet K.
606 ḫidmet N, NO: ḫiẕmet K.
607 müᵓmin N: müᵓminīn K, -NO.
608 müşrikīn N, NO: müşrikīni K.
609 taṣrīḥ-kerde-i N, K: taḥḳīḥ-kerde-i NO.
610 ve tenṣīṣ-geşte-i hünerverān-ı şiḳātdür: +NO.
611 ḫidmetine N, NO: ḫiẕmetine K.
612 meşᶜale-efrūz-ı N, NO: şuᶜle-efrūz-ı K.

Beyt[613]

Mefāᶜilün / Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilātün

Be-saᶜy-i ḫod ne-tevān bürd pey[614] be-gevher-i maḳṣūd
Ḫayāl būd ki īn kār bī-ḥavāle ber-āyed

ḳāmet-i nā-der-berāber-i cāhiliyyeleri şāyeste-i ten-i[615] câme-i naṣīḥat olmayup sergeşte-i mefāze-i ḫilāf ve nâme-i necāt-ı ḫâme-i risālet-penāhīyi istiḫfāf birle naṣb-ı bāzār-ı maṣāff itdiler.

Be-her ḥāl pençe-i saḫt-gīr-i usūd-ı[616] ġīl-i hüdā pūst-ken-i şeġāl-ı cengelistān-ı ġavā olup merdān-ı Ḫudā lillāhi'l-ḥamd ġanāyim ile pehlū-zen-i müttekā-yı mesken ü meᵓvā oldılar. Rıḍvānullāhi ᶜaleyhim.[617]

Seriyye-i ᶜAlḳama bin Mücezzizü'l-Mudlicī[618] Raḍıyallāhu ᶜAnhu

Ser-ḫaylān-ı ketībe-i siyer bu cādde üzre eblāḳ-süvār-ı eşer olmışlardur ki sāl-ı ferḫunde-fāl-ı meẕkūr rebīᶜü'l-āḫirinde ᶜAlḳama bin Mücezzizü'l-Mudlicī[619] se ṣad merd-i neberd ile ṭāyife-i Ḥabeşe'nüñ kişṭzār-ı vecdetlerin[620] dırevīde-i dās-ı iġtināmitmek ḫiẕmetiyle[621] be-nām olmaġla tertīb-sāz-ı cihāz-ı sürᶜat ve bādbān-güşāy-ı ᶜazīmet olup bendergāh-ı merāma vüṣūllerinde[622] ṭāyife-i meẕkūrenüñ[623] zevrāḳ-ı iḳāmetleri ol nevāḥīde bir cezīre-i ṣaᶜbü'l-menālde lenger-endāz-ı āsāyīş olup kümāt-ı ġuzāt mānend-i neheng-i heft-ciger[624] ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı ḫaṭar olduḳları ḥayret-efzāy-ı çeşm-i ᶜibret-bīnleri olmaġın zencīr-güsil-i[625] **[K21a]** ışṭıbār ve ḫazīde-i der-

[613] Beyt N, K: Naẕm NO; Hâfız, **Hâfız Dîvânı**, Abdulbaki Gölpınarlı (Çev.), s. 162. Maksat incisi, çalışmakla ele girmez. Takdîre havâle etmeksizin buna nâil olmayı ummak, bir hayâlden ibârettir.
[614] bürd pey N, NO: burdenī? K.
[615] ten-i: -NO.
[616] usūd-ı N, K: āsūd-ı NO.
[617] Rıḍvānullāhi ᶜaleyhim: +NO.
[618] Mücezzizü'l-Mudlicī N, K: Müczirü'd-Deylemī NO.
[619] Mücezzizü'l-Mudlicī N, K: Müczirü'd-Deylemī NO.
[620] vecdetlerin N, K: vücūdların NO.
[621] ḫiẕmetiyle N, K: ḫidmetiyle NO.
[622] vüṣūllerinde N, K: vüṣūllerinden NO.
[623] meẕkūrenüñ N, K: mezbūrenüñ NO.
[624] heft-ciger N, K: seft-ciger NO.
[625] zencīr-güsil-i NO: encer-güsil-i N, K

bend-i firār olup şīrān-ı şerze-i İslām ġāb-ı menī[c]ü'l-cenāb**[NO21a]**larına bilā-ḳıtāl tevcīh-i vech-i mürāca[c]at itdiler.

Müddet-i [c]avdetde taḳaddüm birle ṣoḥbet-i yār u diyāra isti[c]cāl idenlere [c]Abdullāh bin Ḥuẕāfe emīr olmaġın eşnā-yı rāhda bilā-mūcib cem[c]-i hīzūm ve īḳād-ı āteş-i bī-lāzım itdürüp zīr-i livā-yı **[N20a]** emāretinde olanlaruñ her biri duḫūl-ı kūre-i āteş ile nuḳre-i iṭā[c]atın nihāde-i pūte-i āzmāyīş eyliye diyü fermān-rān-ı teklīf-i [c]örfiyye olmaġın[626] anlar daḫı şāyeste-i miḥek-i imtiḥān olmaḳ ümniyyesiyle mānend-i semender iḳtiḥām-ı tūde-i āteş u aḫker itmeleri[627] müte[c]ayyen olunca Ḥażret-i [c]Abdullāh taḥrīk-sāz-ı ser[628]-āstīn-i redd olup düm-cünbān-ı hezl u mizāḥ olduġın taḳrīr ve hezār āferīn ile ḫulūṣ-ı ṭaviyyelerin taḥsīn itdi.

Ḳażıyye-i meẕkūre sāmi[c]a-güzār-ı Ḥażret-i ḥikmet-āmūz-ı [c]ālem ṣallallāhu [c]aleyhi ve sellem olduḳda dür-pāş-ı[629] ṣadefçe-i mu[c]ciz-āgīn-i fütüvvet olup *men emereküm bi-ma[c]ṣiyetin lā-tuṭī[c]ūhu*[630] ve fī-rivāyet-i *lā-ṭā[c]ate fī-ma[c]ṣiyeti'llāhi inneme'ṭ-ṭā[c]atü fi'l-ma[c]rūfi*[631] ile şīrāze-bend-i ḳānūn-nāme-i ḥaḳīḳat-ḫāme oldılar.

Bu naġmede [c]andelīb-i nāṭıḳa-i ḫuffāẓ muḫtelifetü'l-elfāẓ olup bu [c]anber-būy-ı enfās-ı[632] nebevī bāre-i [c]Abdullāh'da[633] olmayup ārāyiş-i ser-şīşe-i naṣīḥat-ı ġayr olmaḳ üzre nevā-sāz olduḳlarından mā-[c]adā *lev daḫalūhā*[634] *lemā ḫarecū minhā innemā*[635] *e'ṭ-ṭā[c]atu fi'l-ma[c]rūfi*[636] ile kelām-ı cāmi[c]u'l-hikem-i nebevī teẕyīl olunduġı ṣaḥīfe-ārāy-ı āṣār olup iḥtimāl-i ta[c]addüd ile tevfīḳin daḫı taḥḳīḳ itmişlerdür. Vallāhu Te[c]ālā e[c]lemu.[637]

---

[626] olmaġın N, K: idüp NO.
[627] itmeleri N, K: itmeleriyle NO.
[628] ser-: -NO.
[629] dür-pāş-ı N, K: dürer-pāş-ı NO.
[630] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 266. Emir sâhibinden bir kimse size mâ'siyet olan bir şeyi emrettiği zamân ona itâat etmeyin.
[631] Allâh'a karşı günâh işlemekte ittâat yoktur. İtâat hayırlı işlerdedir.
[632] enfās-ı N, K: elfāẓ-ı NO.
[633] [c]Abdullāh'da N, K: [c]Abdullāh NO.
[634] daḫalūhā N, K: daḫalehā NO.
[635] innemā: +NO.
[636] Eğer (ateşe) girselerdi, ondan çıkamazlardı. İtâat, sâdece iyi şeyler hususunda olur.
[637] Vallāhu Te[c]ālā e[c]lemu: +NO.

Seriyye-i Ḥażret-i[638] ʿAlī İbni[639] Ebī[640] Ṭālib Kerremellāhu Vechehu

Ṣaf-ārāyān-ı[641] süṭūr-ı siyer bu vādīde icāle-i düldül-i eşer itmişlerdür ki Ḥażret-i ṣaf-der-i ġālib ʿAlī bin Ebī Ṭālib kerremellāhu vechehu ṣad u pencāh ġāzī-i dil-ḫᵛāha serdār-ı cihān-işṭihār buyurılup **[K21b]** ṭāyife-i Ṭayy'a[642] müntemī Füls (bi-żammi'l-fāʾ ve sükūni'l-lām)-nām ṣanem-i bed-endāmüñ **[NO21b]** ḳāẕūre-i terkībin endāḫte-i mezbele-i inhidām[643] itmek ḫidmetiyle[644] be-nām olmaġın Ḥażret-i şāh-ı velāyet düldül-i zerrīn-yāl-ı sīmurġ-bāl-ı[645] himmetlerin tünd ü tīz ve şāhīn-i ʿankā-şükūh-ı[646] sürʿatlerin şimāl-ḫīz idüp maḥall-i mevʿūda ṣalābet-resā-yı[647] iclāl olduḳda tendīse-i maʿhūdı ber-tever-i ṣaf-derī yaʿnī ber-ṭabānca-i ḥaydarī ile **[N20b]** ser-gerdān ve künāse-i heyūlāsın endāḫte-i maġāk-ı ḫiẕlān idüp ġanāyim ü sebāyā-yı mevfūre ile ḫāk-pāy-i nebiyy-i kerīm ʿaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve't-tekrīme çehre-sāy-ı mürācaʿat oldılar.

Dürre-i ṣadefçe-i kerem Seffāne binti Ḥātem muntaẓam-ı silk-i sebāyā olmaġın işāre-i ekrem-i ʿālem

Beyt[648]

Mefāʿilün / Feʿilātün / Mefāʿilün / Feʿilün

Şeh-i serīr-i seḫāvet ki der-kerem bāşed
Gedāy-ı dergeh-i cūdeş hezār çün Ḥātem

---

[638] Ḥażret-i: -K, -NO.
[639] ibni N, K: bin NO.
[640] Ebī: -K.
[641] Ṣaf-ārāyān-ı NO: Ṣaf-ārāmān-ı N, K.
[642] Ṭayy'a N, K: Ṭaiyye NO.
[643] inhidām N, K: inhizām NO.
[644] ḫidmetiyle N, NO: ḫiẕmetiyle K.
[645] zerrīn-yāl-ı sīmurġ-bāl-ı N, K: zerrīn-bāl-ı sīmurġ-ı NO.
[646] ʿankā-şükūh-ı N, K: ʿankā-şiken-i NO.
[647] ṣalābet-resā-yı N, K: ṣalābet-resān-ı NO.
[648] Beyt N, K: Naẓm NO; Cömertlik tahtının pâdişâhı ki Hatem gibi binlercesi kerem husûsunda onun cömertlik dergâhının dilencisi olur.

ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ile[649] *ekrimū ᶜazīze ḳavmin ẕelle*[650] medlūlı rıᶜāyet ḳılınup ribḳa-i rıḳḳıyyetden ıṭlāḳ ve āzādegān-ı füsḥat-serāy-ı aḥrāra ilḥāḳ olundı.

Münteḫab-ı celīl-i[651] Delāyilü'n-Nübüvve'dendür ki[652] Ḥażret-i İmām kerremallāhu vechehu muḫaddere-i kerīmü'n-neseb-i merḳūmeyi imtiyāz ve cümle-i sebāyādan efrāz buyurup mersūm-ı tamġā-yı ḳısmet buyurmadılar.

Lākin dāru'l-ᶜizz-i Medīne'ye vürūdlarında cümle-i sebāyā ile yek-cā olmaġın yevmen mā[653] Ḥażret-i merām-baḫş u kām-revā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā maḥall-i meẕkūra şeref-baḫşāy-ı mürūr olmaġla żaᶜīfe-i merḳūme ḫāk-pāy-i iksīr-i ᶜayyāra rū-māl-ı ıżṭırāb ve ᶜarż-ı ḥāl-ı mā-fi'ż-żamīre reh-yāb olup *yā Resūlallāhi heleke'l-vālidu ve ġābe'l-vāfidu fe-emnün ᶜalāyye mennallāhu ᶜaleyke*[654] ile nevḥa-güẕār[655] olduḳda Ḥażret-i melceᵓ-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem teġāfül ile muᶜāmele buyurdılar. Mürūr-ı şānīde keẕālik ḫiṭāblarına redd-i cevāb buyurmadılar. Defᶜa-i şālisede nuḳre-i mesᵓūlı peẕīrāy-ı tamġā-yı **[NO22a]** ḳabūl-ı şehriyār-ı **[K22a]** sidre-mekān ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye olup dūstān u āşnālarıyla ribḳa-i rıḳḳıyyetlerine ᶜināyet-fermāy-ı ıṭlāḳ olup muḫaddere-i merḳūmeye ᶜaṭāyā-yı mevfūre ile dil-nevāz olduḳlarından ġayrı hem-rāhī-i baᶜżı merdān-ı Ṭāᵓī ile rāhī buyurdılar.

Birāderi ᶜĀdiyy bin Ḥātem daḫı dellāl-ı herze-berdūş-ı hīç-fürūş-ı bāzār-ı herc ü merc iken ḫᵛāce-i bender-i[656] dāreyn olup şeref-i İslām ile fāyiż-i sermāye-i bī-nihāye olduġına muḫaddere-i merḳūme tevassuṭ ile bāᶜiş olmışdur. **[N21a]**

Baᶜżı ḳavlde ḫarāyid-i ḳalāyīd-i sebāyā-yı Ḫālid bin Velīd raḍıyallāhu ᶜanhudan olduġı daḫı pīrāye-i ṣaḥāyif-i āṣārdür.

---

[649] ile: -NO.
[650] Zor durumda kalmış bir toplumun azîzlerine yardım edin.
[651] celil-i N, NO: celāyil-i K.
[652] Altıparmak Mehmed Efendi, Delâil-i Nübüvve.
[653] yevmen mā N, K: yevmen mine'l-eyyām NO.
[654] Ya Resûlallâh baba(m) öldü. Kılavuzum ortadan kayboldu. Bana lutufta bulun ki Allâh da sana iyilikte bulunsun.
[655] güẕār N, K: gidāz NO.
[656] bender-i N, K: bendergāh-ı NO.

BU FIḲRA-İ LATĪFE ḤAŻRET-İ MAḤBŪBU'L-ḲULŪB-I[657] ᶜĀLEM ṢALLALLĀHU ᶜALEYHİ VE SELLEM ÜMMEHĀT-I MÜᵓMİNĪNE CİLVE-NÜMĀY-I İSTİĠNĀ OLDUḲLARI ḲAŻİYYE-İ İLĀ BEYĀNINDADUR[658]

Cehābiẕe-i ruvātüñ tār u pūd-ı rivāyetleri pīçīde-i yek-minvāl-ı ittifāḳ ve yek-deffe-i misāḳdür ki[659] Ḥażret-i ḫᵛāce-i mekārim-seciyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye bu sāl-ı meymenet-iştimālde berāy-ı miḳdārī zamān Ezvāc-ı Ṭāhirātdan ᶜuzlet ve ġurfe-güzīn-i vaḥdet oldılar.

Lākin bu emrüñ ṣūret-bend-i ẓuhūrına bādī ne kārgāh-ı daġdaġa-i dergāh olduġında perniyān-ı kelāmları mütebāyinü'l-elvān olup muḥaḳḳik Ḳasṭallānī[660] ᶜaleyhi'r-raḥme[661] ancaḳ[662] taḥḳīḳ-i[663] īlā buyurduḳlarında[664] gül-berg-i[665] cevher-i vücūd-ı nebevīye baᶜżı taᶜab u ḫadşe ᶜārıż olmaġla vaḥdet-güzīn[666] ḥattā aṣḥāb-ı kerem[667] şeref-i iᶜādet birle kām-bīn olduḳların ser-zede-i nevk-i tenmīḳ ve bu minvālde taḥrīk-i mākū-yı taḥḳīḳ itmişlerdür.

Emmā ṣāḥib-i Münteḳā ṭābe ṣerāhü Ḥażret-i pīrāye-baḫş-ı ḫulḳ-ı ᶜaẕīmüñ ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve't-teslīm milk-i yemīnleri Ḥażret-i Māriye-i ġāliye[668] raḍıyallāhu ᶜanhā ile[669] sırren baᶜżı muᶜāmele-i mücāmelelerine Ḥażret-i Ḥafṣa-i ṣıddīḳa müşerrefe olup ṭaraf-ı nübüvvet-penāhīden baᶜde'l-yevm Māriye'ye **[NO22b]** ᶜadem-i taḳarrub vaᶜdi ile bu sırruñ ketmānı fermān buyurılmış iken Ḥażret-i **[K22b]** ᶜĀyişe-i Ṣıddīḳaya ḳażıyyeyi taḳrīr u ifşā itdükleri olduġındandur diyü deffe-cünbān-ı taᶜayyün olmışlardur.

---

[657] ḳulūb-ı: -NO.
[658] īlā Beyānındadur N, K: īlādur NO.
[659] ve yek-deffe-i misāḳdür ki: +NO.
[660] İmâm-ı Kastallânî (öl. 923/1517).
[661] ᶜaleyhi'r-raḥme: +K.
[662] ancaḳ: -K.
[663] taḥḳīḳ-i: +NO.
[664] buyurduḳlarında N, NO: buyurduḳları K.
[665] gül-berg-i: -NO.
[666] ārıż olmaġla vaḥdet-güzīn N, NO: ᶜārıż olup vaḥdet-güzīn olmaġla K.
[667] kerem N: kirām K, NO.
[668] ġāliye N, K: ᶜāliye NO.
[669] ᶜanhā ile N, K: ᶜanhāya NO.

Ve baᶜżı ḳavlde daḫı Ḥażret-i nübüvvet-penāhī ᶜaleyhi ṣalavātü'l-Bārī[670] ḫalvet-serāy-ı Ḥafṣa raḍıyallāhu ᶜanhāda şürb-i şerbet-i şehdü'l-ᶜasel buyurmaġla Ḥażret-i ᶜĀyişe-i Ṣıddīḳanüñ īmāsıyla Ḥażret-i[671] Ṣafiyye ve Sevde raḍıyallāhu ᶜanhumā ittifāḳen[672] cenāb-ı nübüvvet-penahīnüñ ḫāk-pāylarına ᶜanber-pāş-ı şīve-i muṭāyebe olup sizden rayiḥa-i maġāfīr istişmām iderüz diyü her biri yekān yekān silsile-cünbān-ı leṭāyif-ittifāḳ olmalarıyla meşreb-i ḳudsī-menişlerine nā-ḫoş gelüp **[N21b]** baᶜde hāẕā taḥrīm-i tenāvül-i ᶜasel buyurduḳları ola *el-maġāfīru cemᶜu'l-maġfūri ve huve ḥulvün ke'l-ᶜaseli yüᵓkelü velehu*[673] *rīḥun kerīhetün*[674] bu muḳaddemāt-ı celīle-i kerīme-i *yā eyyuhe'n-nebiyyu lime tuḥarrimu mā aḥallalāhu leke tebteġī merżāte ezvācike*[675] el-āyet-i[676] şeᵓn-i nüzūl vāḳiᶜ olup ᶜalā-külli't-teḳādīr bu cünbiş-i ḳudsī-reviş ile cenāb-ı nübüvvet-penāhī ittikā-yı nāz-ı bāliş-i istiġnā idüp yigirmi ṭoḳuz gün tamāmında ibtidā teşrīf-fermāy-ı bisāṭ-ı Ḥażret-i ᶜĀyişe-i[677] Ṣıddīḳa olduġı peymūde-i endāze-i tamām-miḳdār-ı erbāb-ı siyerdür.

BU MAḲĀLE-İ FĀYİḲA-İ[678] DAĠDAĠA-FERSĀ[679] ĠAZĀ-YI ᶜĀḲIBET-BE-ḪAYR-I TEBŪK BEYĀNINDADUR

ᶜAlem-efrāzān-ı ketībe-i dirāyet bu resme taḥrīk-i mihmīz-i edhem-i[680] rivāyet itmişlerdür ki bu sefer-i celīlü'l-menār dārü's-saᶜāde-i Medīne-i münevvere ile Dımaşḳ-ı Şām-ı[681] muḳaddese meyānında Tebūk-nām maḥalde mużāf olup ittifāḳen

Beyt[682]

---

[670] Bārī N, K: İlāhī NO.
[671] Ḥażret-i N: Ḥażarāt-ı K, NO.
[672] ittifāḳen N, K: ittifāḳ ile NO.
[673] velehu N, K: lehu NO.
[674] Meğâfir, "mağfur"un çoğuludur. Mağfur, yendiğinde bal gibi tatlı; fakat fenâ kokuludur.
[675] Kur'ân-ı Kerîm, Tahrîm, 66/1. Ey peygamber! Eşlerinin rızâsını arayarak, Allâh'ın sana helâl kıldığı şeyi niçin sen kendine harâm ediyorsun?
[676] el-āyet-i: -NO.
[677] ᶜĀyişe-i: +NO.
[678] fāyiḳa-ı: -NO.
[679] fersā N, K: fersāy NO.
[680] edhem-i: -NO.
[681] Şām-ı: -NO.
[682] Beyt N, K: Naẓm NO.

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

1 Şeş cihet tāb u tef u ṭabᶜ-ı ṣabā bī̇ş-sirişt
Gird-bād-ı şerer-endāz-ı hevā tünd ü dürüşt

2 Pertev-i rūy-ı zemī̇n itdi simākı[683] bī̇-tāb
Tāb-ı ḫūrşī̇d ḳılurdı semeki nī̇m-birişt **[NO23a]**

lāmiᶜasınca tef ü tāb-ı āftāb numūne-i manḳal u[684] tennūr ve hübūb-ı semūm-ı hevā mānend-i **[K23a]** nī̇ş-i kejdüm u zenbūr olduġından ġayrı imsāk-ı dest-i sene ile rātibedārān-ı ᶜimāret-i fāyiżü'l-ḫayr-ı Dārü'l-Hicre mübtelā-yı ġalā olmaġın *ġazvetü'l-ᶜusret*[685] ve baᶜżı ḳalb-zen-i ḳallābī̇nüñ nuḳre-i nāsire-i nifāḳları girift-i şaḫne-i İslām olup rüsvāy-ı bāzār-ı ḫāṣ u ᶜām olduḳlarından *ġazve-i fāżıḥa* ile daḫı müştehirdür.

Beyt[686]

Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

Ger ḥasūdeş besī̇ est bākī̇ nī̇st
Ḥamle-i bāz bī̇n u ḥī̇le-i būm

Bu cünbiş-i şuᶜūbet-revişe bādī̇ naṣārā-yı ᶜArab ḥased-i bī̇-sūd ile zünnār-bend-i miyān-ı kī̇n ve velvele-engī̇z-i nāḳūs-ı ḍalālet-ṭınnī̇n olup ḳāyidü'l-ceyş-i Rūm Hiraḳl-ı[687] naḫvet-rüsūma nāme-i dürūġ-āmī̇z ve ekāẕī̇b-i fitne-ḫī̇z ile sefī̇r-i tezvī̇r-i mesī̇r gönderüp **[N22a]** ḳalem-rev-i Ḥicāz'da şuḳḳa-güşāy-ı ferḳad-sāy-ı nübüvvet ve emānetdār-ı ḫātem-i risālet olan seyyid-i Ebṭaḥī[688] laḳab tārik-i tengnā-yı dār-ı taᶜab

---

[683] sīmākı N, K: semāyı NO.
[684] manḳal u N, K: manḳal-ı NO.
[685] Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe, 9/117. لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ **الْعُسْرَةِ** مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَءُوفٌ رَحِيمٌ (Şu bir gerçek ki Allâh, peygambere ve içlerinden bir grubun kalpleri kaymaya yüz tutup, arkasından Allâh tövbelerini kabûl buyurduktan sonra o **sıkıntılı** zamânda peygambere bağlılıklarını koruyan muhacirlere ve ensâra lutfuyla muâmele etti. Allâh onlara karşı çok şefkatli ve merhametlidir.)
[686] NO nüshasında bu beyit yok; Enverî (bk. www.ganjoor.net/anvari/divan-anvari/ghaside-anvari/sh140) Seni kıskananların çok olmasından korkma. Doğanın hamlesini, baykuşun hîlesini gör.
[687] Doğu Roma İmparatoru Herakliyus.
[688] Mekke ve Minâ arasında bir yer.

olup işābet-i sünūn ile ḳavminüñ daḫı mezāriᶜ u merātiᶜleri kāh u giyāhdan ḫālī olmaġla ṭarīf u telīdleri çerāgāh-ı ᶜademe cālī oldı diyü dīk-i şorbā-yı ḥasedlerine cūşiş ve īḳād-ı nīrān-ı mürdelerine kūşiş itmeleriyle Hiraḳl-ı lā-yaᶜḳil tamaᶜ-ı ḫām-ı lāzımü'l-melām idüp mānende-i neşᵓe-i beng ḳalem-rev-i Ḥicāz'a iṭāle-i dest-i taṣarrufa āheng ile techīz-i ceyş-i cerrār ve[689] çihil hezār mey-ḫᵛāra taᶜyīn-i serdār-ı nā-bekār itdügi mışbāḥ-ı[690] mişkāt-i maᶜmūra yaᶜnī Dārü'l-Hicre-i pür-nūra celb-i zeyt iden Enbāṭ'uñ[691] ᶜalā-ḳavlin saḥīḥ olmaḳ üzre zebān-zedleri ve ᶜalā-ḳavlin mücerred ircāf-ı ḳulūb-ı müslimīn içün sāḫte-i ᶜaḳl-ı saḫīfleri bir saḳīfe ola *ᶜalā-kile'r-rivāyeteyn*[692] bu ḫaber-i daġdaġa-āver güş-zed-i Ḥażret-i ḫayrü'l-beşer olmaġın *men yesmeᶜ yeḫal*[693] hemān-dem Ḥażret-i ḫarāc-gīr-i Rūm u Rey güşmāl-dih-i kisrā vü key

Meşnevī[694]

Mefāᶜīlün / Mefāᶜīlün / Feᶜūlün

1 Serīr-efrūz-ı[695] eyvān-ı risālet
Şeref-baḫşāy-ı dīvān-ı nübüvvet

2 Kemendeş **[NO23b]** gerden-i cān-rā ḳılāde
Be-pāyeş şīr-i gerdūn ser-nihāde

ṣallallāhu ᶜaleyhi **[K23b]** ve sellem aṣḥāb-ı kirāma tehiyye-i esbāb-ı cihād ve[696] iᶜdād-ı zād-ı mesāfe-i baᶜīde ile ḥāżır-bāş-ı hengām-ı dād u sitād[697] olmaları bābında laḫlaḫa-sāy-ı tenbīh olup mütevaṭṭınān-ı Bekke-i mübāreke[698] ve[699] vādī-nişīnān-ı Yemāme ve

---

689 ve: -NO.
690 mışbāḥ-ı: -NO.
691 Şâm'dan Medîne'ye zeytinyağı taşıyan Benî Enbât kabîlesinin yaşadığı Enbât bölgesi.
692 ᶜalā-kile'r-rivāyeteyn N, K: ᶜalā-kile't-taḳdireyn NO.
693 Duyan üzerine alsın.
694 Mesnevī N: Beyt K, Naẓm NO; (1) Ey Peygamberlik köşkünün tahtını yücelten, nübüvvet dîvânını şereflendiren (Peygamber) (2) Senin kemendin cânın boynuna gerdanlıktır, dünyâ aslanı senin ayağına (itaât ile) başını koyar.
695 efrūz-ı N, K: efzāy-ı NO.
696 ve: +K, +NO.
697 dād u sitād N, K: dād-ı sitād NO.
698 Bekke-i mübāreke N, K: Mekke-i mükerreme NO.
699 ve: +NO.

neberd-āzmāyān-ı ḫıṭṭa-i Tihāme daḫı istinfār u istifrār ve yelān-ı ġurrān-ı[700] İslām ile kūşiş-i saḫt-ı cünbişde taḥḳīḳ-i imtiyāz itmeleri bāresinde ışdār-ı rusul ve irsāl-ı resāyilden ṣoñra ḫayr-ḫᵛāhān-ı ḫāṣa ve ibtāᶜ-ı maḫṣūṣaya tevcīh-i ḫiṭāb ve taḥrīk-i leb-i yāsemen-elḳāb buyurup bu sefer-i hümāyūn-eṣer içün iḥżār-ı mā-ḥażar ve infāḳ-ı ṣadaḳāt-ı hezār pādāş itmelerin taṣvīb birle şekker-pāş-ı terġīb olmaġın

Beyt[701]

Fāᶜilātün / Mefāᶜilü / Feᶜilün

1 Ān kesānī ki yār-ı ū būdend **[N22b]**
Mūnis-i rūzigār-i ū būdend

2 Heme ṣāḥib-kerem būdend yek-ser
Ve'z̲-kerem muḥterem būdend yek-ser

evvelā āb-rūy-ı gülzār-ı taṣdīḳ Ḥażret-i şeyḫ-i ᶜatīḳ Ebū Bekri'ṣ-Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu dört biñ dirhem-i mā-melekin maᶜrıż-ı iḫlāṣa taḳdīm ve Ḥażret-i Fārūḳ-ı naṣfet-cenāb ᶜÖmer bin el-Ḫaṭṭāb nıṣf-ı mālın meydān-ı muḥabbete teslīm ve ᶜamm-ı ḫayrü'n-nās Ḥażret-i ᶜAbbās ve ḫażarāt-ı[702] Ṭalḥa ve ᶜAbdurrāḥmān bin ᶜAvf ve Saᶜd bin ᶜUbāde ve Muḥammed bin Mesleme ve ᶜĀṣım bin ᶜAdiyy ᶜaleyhim rıḍvānullāhi Teᶜālā ṣandūḳa-i temellüklerinde bulunan hemāyīn-i vecdetlerin iḫtiyār-ı küllī ve ṭīb-i nefsī[703] ve seḫāvet-i z̲ātī birle[704] beẕl-i yārān-ı behiştī idüp bāḳī cemmāze vü cihāz-ı ᶜasker ve mā-yaḥtāc-ı merdān-ı[705] sefer tedārikin Ḥażret-i ᶜaliyyü'ş-şān ᶜOs̲mān bin ᶜAffān raḍıyallāhu ᶜanhu resīde-i ser-menzil-i itmām itmegin bārgāh-ı Ḥażret-i nebiyy-i kerīm ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve't-tekrīmden teşrīf-pūş-ı tamāmī-i ḫiz̲met[706] olup mülūkü'l-

[700] ġurrān-ı N, K: ġuzāt-ı NO.
[701] Beyt N, K: Naẓm NO; (1) Ona dost olan kimseler (aynı zamanda) O'nun devrinin en cana yakın insânlarıydı. (2) Hepsi kerem sâhibi, cömert insânlardı hatta onlar (kıymet olarak) cömertlikten bile daha muhteremlerdi.
[702] ḫażarāt-ı N, K: ḫażret-i NO.
[703] ve ṭīb-i nefsī: +NO.
[704] birle N, K: ile NO.
[705] merdān-ı: -NO.
[706] ḫiz̲met N, K: ḫidmet NO.

kelām-ı nebevīden *mā-ḍarre ᶜUṯmāne mā feᶜale* **[NO24a]** *baᶜde hāze'l-yevmi*[707] beşāreti ᶜünvān-ı berāt-ı müsellem-i[708] aᶜmālleri oldı.

Bu daḫı zemzeme-i **[K24a]** şevḳ-engīz-i mehār-keşān-ı āṯārdür ki bu hengām-ı ᶜusret-i infāḳda[709] Ḥażret-i Ẕinnūreyn raḍıyallāhu ᶜanhu ṭaraf-ı Şām'a cihāz-bend-i[710] ticāret olmış iken fāyide-i müsteᶜār-ı ᶜācilī[711] ribḥ-i ḥaḳīḳī-i ācil ile muᶜāraża[712] birle sūdmend-i muᶜāmele-i[713] muᶜāvaża[714] olup iki yüz reᵓs şütür-i berdār[715] ve iki yüz vaḳıyye sīm-i kāmilü'l-ᶜayār zīr-i tamġā-yı nebevīye taḳdīm itmegin maḳāle-i şerīfe-i *lā-yeḍurru ᶜUṯmāne mā-ᶜamele baᶜdehā*[716] nevīdiyle meydān-ı keremde ᶜalem oldılar.

Bu daḫı ḳayd-ı[717] siccil-i maḥfūẓ-ı[718] Mevāhib'den[719] muḫrecdür ki yādgār-ı şaḥīfe-i müddeᶜā ḳılundı. *Ve ᶜinde'l-Ḳuḍāᶜi*[720] *ve'l-Mellā fī-sīretihi kemā ẕekere'ṭ-Ṭaberī fī-Riyāżi'n-Nażreti min-ḥadīṯi Ḥuẕayfete baᶜaṯe ᶜUṯmānu yaᶜnī*[721] *fī-ceyşi'l-ᶜusreti bi-ᶜaşreti ālāfi* **[N23a]** *dīnārin ilā-Resūlillāhi ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem*[722] *fe-ṣubbet beyne yedeyhi fe-caᶜale yeḳūlu bi-yedihi ve yuḳallibuhā ẓahren ve baṭnen ve yeḳūlu ġaferallāhu leke yā ᶜUṯmānu mā-esrerte ve mā-aᶜlante ve mā hüve kāyinun ilā-yevmi'l-ḳiyāmeti mā yubālī mā-ᶜamele baᶜdehā intehā*[723] sāyir aġniyā-yı müslimīn daḫı mehmā-emken dest-gīr-i āvāregān-ı kūçe-i nīstī ve kifāyet-i bāz-māndegān-ı ṭarīḳ-i teng-destī itdüklerinden ġayrı ked-bānūyān-ı ḥaclegāh-ı yaḳīn yaᶜnī nisā-i müslimīn

---

[707] Bugünden sonra (ne yaparsa yapsın) hiçbir ameli Osmân'a zarâr veremeyecektir.
[708] müsellem-i: +K.
[709] ᶜusret-i infāḳda N, K: ᶜişret-encāmda NO.
[710] cihāz-bend-i N, K: cemmāze-bend-i NO.
[711] ᶜācilī N, K: ᶜācil NO.
[712] muᶜāraża N, K: müfāvaża NO.
[713] muᶜāmele-i: -NO.
[714] muᶜāvaża N, K: müfāvaża NO.
[715] berdār NO: pervār N, K.
[716] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 270. Bundan sonra Osmân'a işlediği zarâr etmez.
[717] ḳayd-ı: -NO.
[718] maḥfūẓ-ı: -NO.
[719] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[720] Ebû Abdillâh Muhammed b. Selâme b. Ca'fer el-Kudâî.
[721] yaᶜnī: -NO.
[722] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem: +NO.
[723] Kudaî'ye göre ve Mellâ'nın Sîreti'nde ve Tâberî'nin Riyâzi'n-Nazret adlı kitâbında olduğu gibi Huzeyfe'nin hadîsinden naklen: Osmân, Usret Ordusu için Resûlullâh'a on bin dinar gönderdi. Dinarlar Peygamberin eline döküldü. Resûlullâh onları karıştırarak şöyle dedi: Ey Osmân! Allâh senin gizlediğin ve açıkladığın ve kıyâmet gününe kadar olacak olan bütün kusurlarını bağışlasın. Bundan sonra sonuna kadar (Osmân'ın) yapacaklarının vebâli yoktur.

daḫı maḳūle-i ḳurṭa-i ṭılā ve ḫavātīm u envāᶜ-ı esvire ve ḫalāḫil-i[724] sīm ile ḫiẕmet-i[725] imdādda taḥrīk-i dest u pā itdükleri ᶜıḳdü'l-cevāhir-i ᶜarāyis-i āşārdür.

Ḫayme-zedegān-ı vādī-i feṣāḥat bu veṭīre üzre ṭınāb-keş-i sāyebān-ı belāġat olmışlardür ki mehd-ārāy-ı ufḳ-ı zerrīn-tütüḳ yaᶜnī hilāl-i recebü'l-mürecceb henüz ferzend-i penç şebe olup rūz-ı fīrūz-ı penççşenbede Ḥażret-i kisrā-mihter ḫāḳān-çāker ḳayṣer-rām rāy-ġulām ᶜaleyhi efḍalü'ṣ-ṣalātü ve's-selām[726] sāḥa-i firdevs-bāḥa-i Ṣeniyyetü'l-Vedāᶜ'da ġıbṭa-i sipihr-i būḳalemūn olan çetr-i zümürrüd-sütūna sāye-güster-i ᶜizz u nāz olup **[NO24b]** pīrāmen-i bārgāhda mānend-i merkez ve[727] muḥīṭ-i **[K24b]** zinde-pīlān-ı cihād dāyre-best-i iḥtişād oldılar. Çün bu ġazā-yı ᶜusret-meşārif [728] şiddet-i mevsim-i ṣayfa müṣādif idi.

Baᶜżı cāblūsī-meşreb münāfıḳ-ı müẕebẕeb[729] olanlar[730] tafṣīl-i meşāḳ-ı sefer-i dūr u dırāz[731] ve şiddet-i germā-yı dil-güdāz muḳaddemātın tertīb ile ᶜadem-i ḫurūcların taṣvīb idüp mücerred *zihādeten min-cihādi*[732] *ve şekāᵓen fi'l-Ḥaḳḳi ve ercāfen bi'r-resūli*[733] şūrezār-ı nukūllerinde birbirine serāb-ı nā-ṣavāb gösterüp cādde-i müstaḳīmden ᶜudūl itmeleriyle āyet-i[734] kerīme-i tevbīḫ-i lemḥa-i[735] *ve ḳālū lā-tenfirū fi'l-ḥarri ḳul nāru cehenneme eşeddu ḥarren lev kānū yefḳahūne*[736] taḳrīᶜ-kerde-i münāfıḳīn ve desīse-i serīreleri[737] tebyīn idüp

Mısraᶜ

---

[724] ḫalāḫil-i N, K: celācil-i NO.
[725] ḫiẕmet-i N, K: ḫidmet-i NO.
[726] efḍalü'ṣ-ṣalātü ve's-selām N, K: efḍalü's-selām NO.
[727] merkez ve N, K: merkez-i NO.
[728] ve: +NO.
[729] müẕebẕeb N, K: bed-sīret NO.
[730] olanlar: +K.
[731] dūr u dırāz K, NO: dūr-ı dırāz N.
[732] min-cihādi N, NO: fi'l-cihādi K.
[733] Cihâddan kaçındıkları, haktan şüpheye düştükleri ve Resûlullâh'a yalan haber verdikleri için.
[734] āyet-i: +NO.
[735] lemḥa-i N, K: lemᶜa-i NO.
[736] Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe, 9/81. Allâh'ın Resûlünün çağrısına uymayarak seferden geri kalanlar yerlerinden ayrılmamış olmaktan dolayı sevinç duydular; canlarıyla mallarıyla Allâh yolunda savaşmak istemediler, üstelik "Bu sıcakta sefere çıkmayın" dediler. De ki: "Cehennem ateşi çok daha sıcaktır" anlayabilselerdi!
[737] serīreleri N: serīrelerini K, NO.

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

Her ki naḳş-ı ḳalb dāred ᶜāḳıbet rüsvā şeved[738]

reste-i mezbele-i żamīrleri olan ḫār u ḫāşāk-ı ḫalīde-sāz-ı sīne-i nā-pākları olduġı müttefeḳun ᶜaleyh-i aṣḥāb-ı teᵓvīldür.

Taḥrīr-i ṣāḥib-i Mevāhib[739] **[N23b]** taḥrīri üzre on yedi nefer ve[740] muḥaḳḳiḳ-i Beyżāvī[741] taḥḳīḳi üzre yedi nefer-i dūstān-ı pāk-iᶜtiḳādüñ eyyām-ı[742] maᶜīşetleri *ẕī-masġabe*[743] ve şāhid-i ḥālleri *ẕā-metrabe*[744] olup muġaylān-ı tīz-çengāl-ı teng-destī dāmen-gīr dīv u ded-i[745] fāḳa reh-zen-i mesīrleri olmaġın ᶜadem-i vecdet-i ser-rişte-i şekīblerin fetīle-i şemᶜ-i girye-bār-ı ġayret itmekle südde-i çāre-sāz-ı nebevīye refᶜ-i ruḳᶜa-i niyāz idüp āvāre-i vādī-i ḥirmān ve dūr-efkende-i kūy-ı cānān olduḳların ẕirve-i ᶜurża resīde ḳılup

Beyt[746]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

Şerer-i āh ki hecrüñden alur[747] şūrişi dīn
Her biri dūzaḫ-ı cān-sūz-ı ḳıyāmet görinür

medlūlıyla hem-rāh olmaḳ bābında rū-māl-ı ḫāk-i istiġāşe oldılar.

Tedārik-i rāḥileye mā-ḥażarı mecāl olmamaġın zerrīn-ḳadeḥ-i nergīsden gülᶜiẕār-ı ruḫsāra ḫūn-ābe-çekān-ı **[NO25a]** ḥüzn[748] olaraḳ rū ber-tāfte-i kūçe-i ḥirmān olmalarıyla kerīme-i nevāziş-i lāmiᶜa-i **[K25a]** *velā ᶜale'lleẕīne iẕā mā-etevke li-*

---

[738] Her kim sahte bir ize (yalancılık) sâhipse sonu rezillik olur.
[739] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[740] ve: -NO.
[741] Nâsırüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed **el-Beyzâvî**.
[742] eyyām-ı: +K, +NO.
[743] Kur'ân-ı Kerîm, Beled, 90/14. أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ (Veya bir kıtlık gününde doyurmaktır).
[744] Kur'ân-ı Kerîm, Beled, 90/16. اَوْ مِسْكِيناً ذَا مَتْرَبَةٍ (Yahut aç açık bir yoksulu doyurmaktır).
[745] ded-i: -NO.
[746] Beyt: +K, Naẓm NO.
[747] alur N, K: olur NO.
[748] ḥüzn K, NO: ḫūn N.

taḥmilehum ḳulte lā-ecidu mā-aḥmilukum ᶜaleyhi tevellev ve aᶜyunuhum tefīżu mine'd-demᶜi ḥazenen ellā-yecidū mā-yunfiḳune[749] tesliyyet-baḫşāy-ı nüzūl olup tenevvür-i ḳalb-i pür-nūrlarına āb-efşān-ı meserret ve çeşm-i nemnāklarına mendīl-sāy-ı merḥamet oldı.

Baᶜde ẕālik ikisinüñ çāre-sāz-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ve ikisinüñ ᶜAmm-ı muḥterem[750] ve üçinüñ Ẕinnūreyn-i mükerrem kifāyet-i meᵓūnetlerin tedārik ile kām-rān-ı merām olduḳları ṣaf-ārāy-ı süṭūr-ı Ḫamīs'dür.[751]

Ṭāyife-i meẕkūrenüñ taᶜyīn-i esāmī-i sāmīye ve taᶜdād-ı aᶜdād-ı nāmīyeleri şümārende-i subḥa-i dest-i aṣḥāb rivāyet-i yek ᶜalāmet olmamaġla ıṭnābdan ictināb birle bu ḳadarca gülbeşeker-i menāḳıbları pīrāye-i ḥoḳḳa-i intiḫāb ḳılındı.

Taṣḥīḥ-kerde-i mühre-i rivāyetdür ki ser-ṭavīle-i ḫar-meşrebān-ı münāfıḳīn ᶜAbdullāh bin Übey bin Selūl-ı[752] küştenī hemvāre şiḳāḳ üzre mecbūl olup lābe-i rūbehāne **[N24a]** ve ḥīle-i yerbūᶜāne ile baᶜżı ḫulefā-i yehūd-ı ᶜanūd ve hem-zānū-yı Dāru'n-Nedve-i[753] nifāḳları olan merdūdlar[754] ile şiḳlet-resān-ı ḫaymegāh-ı nübüvvet-penāhī ve bādī-i emrde ḥareket-i hem-rāhī gösterüp ammā hengām-ı kūçda hem-rāzī olan nā-sāzlar ile *redden ᶜalā-ᶜaḳabin*[755] ṭaraf-ı Medīne'ye ᶜalā-vechihi münḳalib olduġından ġayrī ᶜūdü't-tennūr-ı[756] zebānından şerāre-rīz-i mesāvī olup tābe-i āftāb birişte-sāz-ı semek u semmāk ve kānūn-ı zemīn şerāre-endāz-ı cevv-i eflāk iken ḥāşā Muḥammed-i bī-kerr u ferr iḫtiyār-ı sefer ve żaᶜf-ı sāᶜid ile pençe-gīr-i fūlād-ı bāzū-yı Benī Aṣfer[757] ider aṣḥābı meşdūd-ı ḥibāl[758] ve saḫt-bend-i aġlāl olduḳları gūyā medd-

---

[749] Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe, 9/82. Kendilerine binek sağlaman için sana gelip de, "Sizi bindirecek bir şey bulamıyorum" diye cevap verdiğin zamân, harcayacak bir şey bulamamanın üzüntüsünden göz yaşları dökerek geri dönenlere de günâh yoktur.
[750] Peygamberimizin amcası Hz. Abbâs.
[751] Hüseyin bin Muhammed bin Hasan Diyârbekrî, Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs.
[752] ᶜAbdullāh bin Übey bin Selūl-ı: ᶜAbdullāh bin Ebī Selūl-ı NO.
[753] Kâbe'nin kuzeyindeki tavâfa başlama noktasının arka kısmına, Kureyş kabîlesinin ileri gelenlerinin istişare etmeleri için yaptırılan binâdır.
[754] merdūdlar N, K: merdūdları NO.
[755] Gerisin geriye dönme.
[756] ᶜūdü't-tennūr-ı N, K: ᶜūd-ı dil-sūz-ı NO.
[757] Romalılar.
[758] meşdūd-ı ḥibāl N, K: meşdūdü'l-ḥibāl NO.

i naẓarumdur diyü lübse-i dehān-ı tīz-ābından tufāle-pāş-ı rīş u burūt olup bu maḳūle **[NO25b]** firye-i bī-merye ile āteş-kede-i ḫātırına gende lāy-zed-i tesliyye olurdı.

ᶜAleyhi mā-yestaḥiḳḳu gül-çīnān-ı **[K25b]** gülzār-ı siyer iḳtiṭāf itdükleri ḫūşe-i[759] reyāḥīn-i ḫaberdendür ki Ḥażret-i ᶜibāret-ḫᵛān-ı levḥ u ḳalem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem[760] sulṭān-ı encüm-sipāh u şafaḳ-ᶜalem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem[761] bu sefer-i meymenet-peyde şāh-beyt-i ḳaṣīde-i *lā-fetā*[762] Ḥażret-i ᶜAliyyü'l-Murtażā raḍıyallāhu ᶜanhı pāy-taḫt-ı ḳāyim-maḳāmīye[763] taḳdīm yaᶜnī ṭuġrā-yı ġarrā-yı emāret-i Medīne-i müteyemmeneyi nām-ı nāmīlerine terḳīm buyurmaġın bu ḳażıyye-i marażıyye erbāb-ı maraż-ı ġaraża[764] sermāye-i muᶜārıża olup suḫan-çīnān-ı erbāb-ı nifāḳ ḫazef-i müzeyyiflerinüñ revācına ittifāḳ ile şāh-ı velāyet ṭaraf-ı bāhirü'ş-şeref-i risālet-penāhīden istiḫfāf ve[765] istiṣḳāl olunup iḳāmete meᵓmūr oldılar diyü fesāne-gū ve ḥarf-endāz-ı güft-gū[766] olduḳları taḫdīş-i sāmiᶜa-i Ḥażret-i Kerrār-ı ġayret-iştihār olmaġın ol nā-pāklaruñ[767] sūrāḫ-ı dehān-ı ferāḫlarından[768] ẓuhūr iden gird-bād-ı nekbā-yı serzeniş gül-berg-i ṭabīᶜatlarına pejmürdegī ve tār-ı ᶜanber-bār-ı āsāyişlerine jūlidegī virmegin taḳlīd-i müşerrefī-i ḳażā-kārı ile silāḥ-pūş-ı baḫt u[769] baḫtiyārī olup **[N24b]** ḫāk-pāy-i iksīr-ᶜayār-ı Ḥażret-i nāzenīn-i ᶜilliyyīn ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyeye çehre-sāy-ı sebük-rūḥī[770] olmaġla maṣnūᶜa-i dest-i āhengerān-ı münāfıḳīn olan ḫāşāk-ı[771] pā-ḫırāş-ı müslimīn dest-āvīz-i şikāyet itdüklerinde Ḥażret-i nüktedān-ı ümmü'l-kitāb mehbiṭu'l-vaḥy-i ᶜarş-ı temkīn-i dilden suḫan-serāy-ı redd-i cevāb olup *keẕebū velākinennī*[772] *ḫalleftuke limā terektü ve rāᵓī fe'rciᶜ fa'ḫlufnī fī-ehlī ve ehlike efelā terḍā yā ᶜAliyyu en tekūne minnī bi-menzileti Hārūne min-Mūsā illā ennehu lā-nebiyye*

---

[759] ḫūşe-i: +NO.
[760] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem: +NO.
[761] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem: -NO.
[762] Hadîs: İsmail Hakkı, **Rûhu'l-Beyan**, Dâru'l-Fikr, Beyrut, C 7, s. 145. لا فتى الا علي لا سيف الا ذو الفقار (Hz. Ali'den daha yiğidi yoktur. Zülfikar gibi kılıç yoktur.)
[763] ḳāyim-maḳāmīye N, NO: ḳāyim-maḳām-ı K.
[764] maraż-ı ġaraża N, K: ġaraż-ı maraża NO.
[765] ve: -NO.
[766] güft-gū N, NO: güft u gū K.
[767] nā-pāklaruñ K, NO: nā-pākuñ N.
[768] ferāḫlarından N, K: ferāḫından NO.
[769] baḫt u N, K: baḫt-ı NO.
[770] sebük-rūḥī: -NO.
[771] ḫāşāk-ı NO: ḥasek-i N, K
[772] velākinennī N, K: velākinne NO.

baᶜdī[773] zemzemesiyle zemzem-i ᶜāṭıfetden gül-berg-i ḫāṭır-ı kerāmet-nükhetlerine reşḥa-pāş-ı tesliyyet olmaġın cürre-bāz-ı ᶜanḳā-gīr-i himmetleri lāne ṭarafına taḥrīk-i şeh-per yaᶜnī maḳām-ı **[NO26a]** emāretlerine sāye-güster oldılar. Pes ez-ān[774]

Beyt[775]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

1 Mevkibī k'ez ferr-i ū Firdevs dīger şud **[K26a]** zemīn
Mevkibī k'ez gerd-i ū gerdūn dīger şud eşīr

2 Her kucā ḥezmeş kuned ḫalvet zamāne perdedār
Her kucā ᶜazmeş dehed[776] fermān ḳażā fermān-peẕīr

merdān-ı mevkib-ẓafer rehber-i tāb-dih-i zīr u zeber[777] teng-sütūr-ı sefer ve şāhbāzān-ı dest-i tevfīḳ şikārgāh-ı maḳṣūda sebük-seyr-i bāl u per olduḳda işāre-i engüşt-i ḳamer-şikāf-ı muᶜciz-i nebeviyye ile livā-i aᶜẓam müṣāḥib-i ġār-ı kām-yāb civār-ı şeyḫ-i ufūr-ı[778] Ḥażret-i Ṣıddīḳ-i ekbere sipāriş ve rāye-i ᶜuẓmā ile pençe-gīr-i şīr-i[779] sipihr[780]-mesīr[781] Ḫażret-i Zübeyr[782] nevāziş olunup ve rāye-i Evs yed-i cāmiᶜatü'l-ḫayr Üseyd bin Ḥuḍayr ve ᶜalem-i Ḫazrec hizebr-i fūlād-şāne Ḥażret-i Ebū Dücāne ve ᶜalā-ḳavlin Ḫubāb[783] bin el-Münẕir'e teslīm ve delālet-i ṭarīḳa ᶜAlḳame-i Ḫuzāᶜī taḳdīm

---

[773] Onlar yalan söylemişlerdir. Ben seni arkamda bıraktıklarıma vekîl tayin ettim. Hemen geri dön, gerek benim ev halkım ve gerekse senin ev halkın içinde vekîlim ol. Sen bana göre, Mûsâ'ya göre Hârûn'un durumunda olmak istemez misin? Ancak benden sonra Peygamber gelmeyecektir.
[774] Pes ez-ān N, K: bu ibâre NO nüshasında şiir bittikten sonra yazılmıştır.
[775] Beyt N, K: Naẓm NO; Enverî (bk. http://www.ghazalestan.com/poem.php?p=102A758F) (1) Öyle bir kâfile ki onun yüceliğinden yeryüzü cennete dönüştü. Öyle bir kâfile ki onun çıkardığı tozdan dünyâ esîre dönüştü. (2) O, Her nerede yalnız kalmak isterse zaman (dünyâ, insânlar) ona perdadâr olur. Onun azmi, kararlılığı nereye fermân buyurursa "kazâ" onun buyruğunu yerine getirir.
[776] dehed N, K: kuned NO.
[777] zīr u zeber N, K: zīr-i zeber NO.
[778] ufūr-ı N, K: enver-i NO.
[779] şīr-i: -K.
[780] sipihr: -NO.
[781] mesīr N, NO: seyr K.
[782] Zübeyr bin Ṣābit.
[783] Ḫubāb N: Ḥubāb K, NO.

olunup Ḥażret-i şehriyār-ı refref-süvār ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye mā-tekerrere'l-leylü ve'n-nehār daḫı pā der-rikāb-ı pervīn-nigār[784] ve pīrāye-i zīn-i eşheb-i şihāb-reftār olup

Beyt[785]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūlün / Faᶜūl

1 Burāḳ-ı şitābende zīreş çü berḳ
Senāmeş çü ḫūrşīd der-nūr ġarḳ **[N25a]**

2 Birīşim-tenī belki lüᵓlüᵓ-sümī[786]
Revende çü lüᵓlüᵓ der-ibrīşimī

deh hezār süvār-ı nīzedār ve bīst hezār piyāde-i şīr-şikār ile ammā rivāyeteyn-i Ebī Zürᶜa[787] raḍıyallāhu ᶜanhuda heftād hezār veyā[788] çihil hezār yelān-ı peneh-beste[789] ve[790] hizberān-ı maᶜreke-ḫᵛāste āmāde vü ārāste olmaḳ üzre

Meṣnevī[791]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūlün / Faᶜūl

1 Zemīn ber-zemīn tābe āḳṣā-yı Rūm
Be-cūşīd deryā be-lerzīd būm

2 Neberd-āzmāyān-ı şevket-penāh
Giriftend ber-leşker-i Rūm rāh

---

[784] nigār N, K: niṣāb NO.
[785] Beyt N, K: Naẓm NO; Nizâmî, **İskerder-nâme Şeref-nâme**, s. 25. (1) Altında şimşek gibi hızlı Burak... Hörgüçleri, nûra gark olmuş güneş gibidir. (2) Tırnağı inciydi, kuyruğu ipek, ipeğin üstünde oynar inci gibi.
[786] semī N, K: sīmī NO
[787] Ebû Zür'a er-Râzî.
[788] veyā N, K: yā NO.
[789] peneh-beste N, K: kemer-beste NO.
[790] ve: +NO.
[791] Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Nizâmî, **İskerder-nâme Şeref-nâme**, s. 144. (1) Rûm ülkesinde en uzak köşelerine kadar, denizler köpürdü, yer titredi. (2) Şan sâhibi savaşçılar (Pers ordusu) Rûm'un (İskender'in ordusu) yolunu kesti her yerden.

bu tertīb üzre mütevekkīlen ᶜalallāh teşrīf-sāz-ı bisāṭ-ı būḳalemūn-ı deşt u hāmūn oldılar.

Ser-ḫaylān-ı meydān-ı siyerüñ eşer-i rāh-ı taḥḳīḳlerindendür ki mevkib-i ḫūrşīd-livā mānend-i cünbiş-i şabā pīrāye-baḫşāy-ı **[NO26b]** sāhire-i ġabrā ve nişīb-i[792] firāz-peymāy-ı kūh u şaḥrā olaraḳ menzil-i Ḥıcr'a[793] nüzūl-iclāl buyurduḳda mevrid-i **[K26b]** memnūᶜu'l-ḫayr-ı şūrābından vürūd ile kimse leb-ālūde olmayup tevażżīden daḫı ictināb ve ol ābla[794] taḫmīr-i ḫamīr-i nān[795] olmış ise daḫı[796] endāḫte-i maᶜlef-i devābb olup siyeh-ḫāne-i dücāda daḫı kimesne[797] tek ü tenhā şaḥra-peymā olmaya diyü ḥükm-i ḥikmet-i maḫtūm-ı nebevī ṣudūr itmiş iken ḥall-i işkāl-i mesᵓele-i nehy içün ḳalem-i ḳażā vü ḳader kārger olup Benī Sāᶜide'den iki nefer biri ḳażā-yı ḥācet-i beşeriyyeye tek u pū ve biri faḳd-ı baᶜīr ile münferiden cüst u cū itmegin ṣāḥib-i ḥācet muṣāb u[798] muḫteniḳ ve rāᶜī-i baᶜīr maḫṭūf-ı çengāl-ı ᶜuḳāb-ı[799] rīḥ-i ᶜāṣıf olup cibāl-i Ṭayy'ye mültaḥiḳ[800] oldı.

Bu vāḳıᶜā-i ġarībe maᶜrūż-ı bārgāh-ı neveviyye olduḳda dür-pāş-ı ᶜitāb olup *elem enhekumā en lā-yaḫruce aḥedun illā meᶜahu ṣāḥibuhu*[801] lāmiᶜasıyla serzeniş-fermāy-ı naṣīḥat-ı nā-peẕīrān oldılar. Lākin yine[802] ruḳye-i meᵓşūre-i duᶜā-yı heykel-bāzū-yı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ile muṣāb-ı merḳūm kām-yāb-ı ifāḳat ve maḫṭūf-ı mersūm delālet-i baᶜżı Ṭāyyī ile Medīne-i müteyemmeneye reh-yāb-ı rücᶜat oldı.

Āb-keşān-ı şerīᶜa-i[803] siyer bu resme maşraba-gerdān-ı **[N25b]** eşer olmışlardur ki eşnā-yı rāhda ḫarāb-kerde-i seyl-i Celāl olan vādī-i ḳavm-i Ṣāliḥ[804] ehl-i cihāda

---

[792] nişīb-i N, NO: nişīb u K.
[793] Hz. Sâlih'in kendisine karşı çıkan kavminin yok edildiği yer.
[794] ol ābla: +NO.
[795] ḫamīr N, NO: taḫmīr-i ḫamīr-i nān K.
[796] daḫı: +K.
[797] kimesne N, K: kimse NO.
[798] muṣāb u N, K: muṣāb-ı NO.
[799] ᶜuḳāb-ı K , NO: ᶜiḳāl-ı N.
[800] mültaḥiḳ N, K: mülḥiḳ NO.
[801] Sizden herhangi birinizin, yanında arkadaşı olmadan dışarı çıkmasını yasaklamamış mıydım?
[802] yine: -NO.
[803] şerīᶜa-i N, K: şerīᶜat-i NO.
[804] Hazret-i Sâlih.

maḥaṭṭ-ı ihmāl[805] olduḳda ḫidmet-i[806] rikāb-ı ḫūrşīd-elḳābda olan aṣḥāb-ı sefer ḳıllet-i āb ve ᶜaṭş-ı merdüm u devābbī pīşgāh-ı risālet-penāhīde merfūᶜ-dest-i istisḳā itmeleriyle Ḥażret-i āb-rūy-ı her dü serā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā şaṭr-ı[807] Mescidü'l-Ḥarām'a tevcih-i vech-i kerīm idüp ḳandīl-efrūz-ı miḥrāb-ı niyāz ve dü dest-i feyż-bārların ber-dāşte-i bārgāh-ı Bī-Enbāz itmegin der-ān sāᶜat[808] şāhid-i mesᶜūlleri pīrāye-baḫşāy-ı āyīne-i ḳabūl olup henūz yemīn-i merām ruḫsāre-i müddeᶜāya ġāliye**[NO27a]**-sāy-ı iḫtitām olmadan **[K27a]** nesīm-i feyż-i Lem-yezelī tenessüm ve ġonca-i ḫᵛāhiş-i nebevī tebessüm birle her ṭarafdan seḥāb-ı raḥmet[809] ārāste ve[810] edā-yı ḫidmete[811] kemer-beste olup der-ᶜaḳab mānened-i efvāh-i ḳıreb inṣibāb-ı ṣayyib-i bī-ḥesāb ve teşne-lebān-ı vādī-i ḥayret sīr-āb-ı ᶜināyet-i nübüvvet-cenāb olup iktifā idünce keşf-i hevā vü kalᶜ-ı semā daḫı der-pey olmaġın ser-cümle intiᶜāş-ı tām ile s̱enā-ḫᵛān-ı bahār-ı muᶜcize-bār-ı seyyidü'l-ebrār oldılar. *Fe-lillāhi'l-ḥamdü ve'l-minnetü*[812]

Beyt[813]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātün / Mefᶜūlü / Faᶜilün

Ḥukmeş revān çü bād ber-eṭrāf-ı berr u baḥr
Mihreş nihān çü rūḥ der-aᶜżā-yı ins u cān

Mehār-keşān-ı ḳāfile-i siyer bu zemzeme üzre ḥudā-ı şevḳ-efzāy-ı e s̱er itmişlerdür ki mevkib-i[814] hümāyūn maḥall-i me ẕkūrdan bār-sāz-ı nehżat ve zimām-keş-i buḫtīyān-ı süᶜat olup ᶜale'ṣ-ṣabāḥ sīmurġ-ı zerrīn-bāl-ı ḫūrşīd kūhsār-ı ḫāvere imāle-i şeh-per-i cenāḥ itdükden ṣoñra[815] ḫāṣṣa-i nebeviyye olan Ḳaṣvā-nām[816] nāḳa-i

---

[805] ihmāl N: aḥmāl K, NO.
[806] ḫidmet-i N, NO: ḫiẕmet-i K.
[807] şaṭr-ı N, K: şaṭru'l- NO.
[808] sāᶜat: +NO.
[809] raḥmet: +NO.
[810] ve: +NO.
[811] ḫidmete N, NO: ḫiẕmete K.
[812] Hamd ve minnet Allâh'adır.
[813] Beyt N, K: Naẓm NO; Hâfız, **Hâfız Dîvânı**, Abdulbaki Gölpınarlı (Çev.), s. 645. Hükmü, rüzgâr gibi kara ile denizin her tarafına hükmetmekte, sevgisi rûh gibi insânlarla cinlerin bedenlerinde yürümektedir.
[814] mevkib-i N, K: merkib-i NO.
[815] ṣoñra: +NO.
[816] Peygamber Efendimiz'in devesinin adıdır.

ḳamer-senām ve zerrīn-ḳateb-i heyūn-ı zer-cilāl şeb gibi gum-geşte vü nā-peydā olmaġın dīdebānān cüst u cū

Mısraᶜ

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

Ez ki pursem der-çünīn ṣahrā surāġ[817]

diyü ṭaraf ṭaraf icāle-i ṭureyfī-i ṭarf itmegin Zeyd-nām[818] münāfıḳ-ı kāfir-kīş tufāle-pāş-ı **[N26a]** ḫar-düm-i rīş-i ḫᵛīş olup ḥāşā Muḥammed daᶜvā-yı nübüvvet ve aḥkām-ı semāviyyeden dirāyet u rivāyet iderken nāḳa-i ḫodından bī-ḫaberdür diyü silsile-cünbān-ı nifāḳ ve ḥarf-endāz-ı şiḳāḳ olduġı sāmiᶜa-güẕār-ı Ḥażret-i ṣāḥib-i ḫulḳ-ı ᶜaẕīm ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye[819] ve't-teslīm olmaġın ġonce-güşāy-ı gülzār-ı ḳuds olup *enā lā-aᶜlemu illā mā-ᶜallemenī Rabbī ve ḳad dellenī ᶜaleyhā ve hiye fi'l-vādī fī-şaᶜbi keẕā ve işāre ile'ş-şaᶜbi ve ḳad ḥabesethā şeceretün bi-zimāmihā fe'nṭaliḳū ḥaṭṭā teᵓtūnī bihā*[820] diyü ᶜiḳāl-güşāy-ı raḥle-i ilhām oldılar.

Beyt[821]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlü / Fāᶜilün

1 Ān mülhimī ki ez-ṣaf-ı kerrūbiyān-ı ḳuds **[NO27b]**
Feyżī **[K27b]** resed be-ḫāṭır-ı pāket[822] zamān zamān

2 Dāde felek ᶜinān-ı irādet be-dest-i ū
Yaᶜnī ki men guyem be-murād-ı ḫodem be-rān

---

[817] Böyle bir çölde kimden bir iz sorayım?
[818] Zeyd bin Luşayt.
[819] efḍalü't-taḥiyye N, K: efḍalü't-teslīm NO.
[820] M. Âsım Köksal, **Hz. Muhammed ve İslâmiyet**, Erkam Yay., İstanbul, 2015, C 7, s. 319. Rabbimin bana öğrettiğinden başka birşey bilemem fakat Allâh şimdi bana gösterdi: O şimdi şu vâdînin içinde Şı'b'da ve Şı'b'ın da şöyle şöyle olan tarafındadır. Yuları bir ağaca takılmıştır. Haydi gidiniz de onu bana getiriniz."
[821] Beyt N, K: Naẓm NO; Hâfız, Hâfız Dîvânı, Hicâbî Kırlangıç (Çev.), s. 498. (1) O ilhâm sâhibi, kudsî kerrûbîler safında temiz gönlüne zamân zamân bir feyiz gelir. (2) Felek irâde dizginini onun eline vermiş. Yani diyorum ki (bineği) murâdınca sür.
[822] pāket N: pākeş K, NO.

Lebīb-i ᶜālem ṣāḥib-i meᶜālim bu muᶜcize-i bāhirenüñ cilvegāh-ı ẓuhūrı āyīne-i Ġazvetü'l-Muraysīᶜ[823] olduġın taᶜyīn itdügi daḫı dībāce-ārāy-ı Ḫamīs'dür.[824]

Mucmaᶜun ᶜaleyh-i ehl-i siyerdür ki ketībe-i ẓafer[825]-rehber ᶜayn-ı Tebūk'e feyż-resān-ı vürūd olduḳda ᶜayn-ı meẕkūr mānend-i çeşm-i kūr bī-nem u nūr olup beher ḥāl andan[826] behem-kerde-i maġrefe-i dest-i diḳḳat ve füşürde-i çeng-i ḳuvvet olan yek-ḳadeh māᵓ ile Ḥażret-i ṣāḥib-i kevṣer u tesnīm ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve't-teslīm dest-i[827] kerem-kānī ve rūy-ı āyīne-i raḥmānīlerin şūyā olup ol āb ile ᶜayn-ı maᶜhūd-ı tekḥīl yaᶜnī girü cāy-ı evveline ṣabb u tenzīl olmaġın mānende-i fevvāre-i ser-şār dīde-güşāy-ı inficār olup[828] ᶜāmme-i ḥayl u ḥaşem sīr-āb-ı muᶜcize-i nübüvvet-penāhī ve şükr-güẕār-ı maḥāmid-i İlāhī oldılar.

Meṣnevī[829]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

1 Baḥr-ı kerem mevc zened müşt-i ū
Maḳsim-i ān fürce-i engüşt-i ū

2 Gurisne vü teşne hezārān hezār
Geşte ez-ān curᶜa-keş u curᶜa-ḫᵛār

Gül-zār-ı ṣaḥīfe-i Mevāhib'den[830] çīde-i merdümek-i dīde olan ᶜanber-būy-ı ḫoş-būdandur ki bu cihād-ı ḫayr-encāmda **[N26b]** bilā-şekk velā-irtiyāb mütevārī-i cidār-ı ḳuᶜūd olanlaruñ biri Ebū Ẕerr Ġıffārī olup bār-ı ṭāḳat-şiken-i mufāraḳat-ı yārān ḫamīde-sāz-ı nihāl-i ḥālleri olmaġın mānend-i şīr-i zencīr-güsīl bī-ṣabr u taḥammül cādde-gīr-i mesīr olup bād-pāy-ı muṭlaḳu'l-ᶜinān-ı sürᶜatleri pey-gīr-i tesābuḳ yaᶜnī

[823] Gezve-i Benī Muṣṭalıḳ.
[824] Hüseyin bin Muhammed bin Hasan Diyârbekrî, Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs.
[825] ẓafer: -NO.
[826] andan: +K.
[827] dest-i: -NO.
[828] olmaġın mānende-i fevvāre-i ser-şār dīde-güşāy-ı inficār olup: -NO.
[829] Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Molla Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, Kurtuba Kitap, İstanbul 2009, s. 54 (1) Cömertlik denizi onun avucunda dalgalanır ve o dalgaların araları, onun parmaklarının aralarıdır. (2) Binlerce, binlerce aç ve susuz o aralıklardan su içti, lokma yedi.
[830] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.

ḳuşūn-ı[831] hümāyūna be-her ḥāl mütelāḥiḳ olup dāmen-i pīrāmen-i leşkergāh-ı şevket-penāhda tenhāca kenāre-gīr-i rāh iken sāye-i vaḥdet-güzīn sīmālarına kūşe-i çeşm-i ḳurretü'l-ᶜayn-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem nūr-baḫşāy-ı taᶜalluḳ olmaġın ṭūṭī-i āyīne-pīrāy-ı ledünnī yaᶜnī lisānü'l-ġayb-ı **[K28a]** nebevī nāṭıḳa-ārāy-ı pīş-āmedleri **[NO28a]** olup *yemşī vaḥdehu ve yaᶜīşu vaḥdehu ve yemūtu vaḥdehu*[832] ile ᶜibāret-fermāy-ı nüvişte-i nāṣiyeleri oldılar.

Fi'l-ḥaḳīḳa ser-güẕeştleri olan aḥvāl *kelāmül-mülūk mülūkü'l-kelām*[833] Nebiyy-i ṣādıḳa[834] müṭābıḳ vāḳiᶜ olduġı mevdūᶜ-ı buṭun-ı mütūn-ı[835] kütüb-i menāḳıb-ı aṣḥāb-ı kirāmdur. *Ekremellāhu meᵓābehu ve ᶜaṭṭere bi-nesīmi'r-rıḍvāni turābehu*[836]

Emmā ferāyid-i ᶜıḳdu'l-cevāhir-i Ḫamīs'dendür ki[837] Ḥażret-i Ebī Ẕerr raḍıyallāhu ᶜanhu silk-i māndegānda muntaẓam olmayup ancaḳ eṣnā-yı revāḥda rāḥilesini taḳṣīr itmekle bir miḳdār teᵓḫīri mā-beyn-i aṣḥābda terk-i mürāfaḳata ḥaml olunup baᶜdehu bu ṭarz-ı nādire üzre bedīd olduġı şeᵓn-i vürūd-ı kelām-ı nebevī vāḳiᶜ oldı.

Biri daḫı Ḥażret-i Ebū Ḫayṣeme raḍıyallāhu ᶜanhu olup müstened-i visāde-i iḳāmet ve[838] ser-nihāde-i nāz-ı bāliş-i rāḥat iken yevmen mā[839] seyr-i şehristānla tesliyyet-baḫşāy-ı ḫāṭır-ı perīşān olup devlet-ḫānelerine bāz-reftār-ı ᶜavdet olduḳda iki zevce-i nāz-perver[840] ve iki ḥadīḳa-i sāye-güsteri olup her biri tehiyye-i ṭaᶜām-ı germ u henī ve tedārik-i āb-ı serd-i merᵓī itmeleriyle bu güne ẓıll-ı medīd ve[841] ᶜīş-i raġīd manẓūr-ı dīde-i inṣāf-ı ḥaḳīḳat-ittişāfları olduḳda

---

[831] ḳuşūn-ı N, K: mevkib-i NO.
[832] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 272. O (Ebû Zerr) Yalnız yürür, yalnız yaşar, yalnız ölür.
[833] Pâdişâhların sözü, sözlerin Pâdişâhıdır.
[834] ṣādıḳa N, K: ṣādıḳ NO.
[835] mütūn-ı: -NO.
[836] Allâh onun yerini hayırlı kılsın. Onun toprağını cennet rüzgârlarıyla kokutsun.
[837] Hüseyin bin Muhammed bin Hasan Diyârbekrî, Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs.
[838] ve: -NO.
[839] yevmen mā N, K: yevmen mine'l-eyyām NO.
[840] nāz-perver N, K: nāz-perveri NO.
[841] ve: -NO.

Beyt[842]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlü / Fāᶜilün

Gīrem ki ārzū-yı dilem cumle **[N27a]** ḥāṣıl est
Eknūn çü nīst vaṣl-ı tu ḥāṣıl kucā berem

naġmesiyle müteneffir-i āsāyiş ve sūzen-i āh-ı dil-dūz ve girye-i muḳle-sūz ile bend-güşāy-ı rişte-i inṣāf olup *heyhāte heyhāte Resūlullāhi fi'ż-żiḥḥi ve'r-rīḥi ve'l-ḥarrī ve Ebū Ḫayṣemete fī-ẓılli bāridin müheyyeᵓin ve'mreᵓetin ḥasnāᵓe fī-mālihi muḳīmun mā-hāẕā bi'n-neṣafi ṣümme ḳāle vallāhi lā-edḫulu ᶜalā-ᶜarīşe vāḥidetin minkumā ḥaṭṭā elḥaḳe bi-Resūlillāhi*[843] diyü

Beyt[844]

Mefᶜulü / Fāᶜilātüm / Mefāᶜīlü / Feᶜilün

Gülşen gözümde külḫan olur rūy-ı yārsuz
Ẕevḳ-ı bahār olur mı gül ü gül-ᶜiẕārsuz

mānend-i **[K28b]** *ḥumurun mustenfiretun ferret min-ḳasveretin*[845] dāmen-gīr-i ṣaḥrā oldı. Eṣnā-yı ṭarīḳde ᶜUmeyr[846] bin Vehbin el-Cumeḥī'yi daḫı **[NO28b]** bu yolda tek u pū ve çehre-sāy-ı ḫāk-pāy-i nebevī olmaḳ ārzūsıyla cüst u cū ider bulunmaġın

Meṣnevī[847]

---

[842] Beyt N, K: Naẓm NO; Kemâleddîn-i İsfahânî (bk. http://ghalbearam55.persianblog.ir/post/399) Varsayalım ki gönlümün ârzûsu tamamen yerine geldi. Şimdi eğer senin vaslın yoksa nereye gideyim?

[843] Yazık çok yazık! Allâh'ın Peygamberi güneşin rüzgârın ve sıcağın altında iken, Ebû Hayseme, hazırlanmış serin bir gölgede, güzel hanımla malın mülkün arasında otursun? İşte bu insâf değildir. Sonra dedi ki: Vallâhi ikinizin de çardağına girmeden gidip Peygambere yetişeceğim.

[844] Beyt N, K: Naẓm NO.

[845] Kur'ân-ı Kerîm, Müdessir, 74/50-51. فَرَّتْ مِن قَسْوَرَةٍ - كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُّسْتَنفِرَةٌ (âdeta aslandan ürküp kaçan yaban eşekleri gibi öğütten yüz çevirip kaçıyorlar!)

[846] ᶜUmeyr N, K: ᶜAmr NO.

[847] Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Bu beyitin vezninde aksama var. ikinci mısrada, ilk mısradaki "kūy-ı" kelimesine denk gelmesi gereken 2 heceli bir kelime eksik.

Ey dil[848] āvāre-i kūy-ı yārdansun
Sen daḫı bezm-i ḳaṭārdansun

veznince mānend-i ferḳadān-ı yek-ᶜinān seyr-mesīr[849] olup Tebūk'de resīde-i menzil-i merām yaᶜnī taḥte'ş-şuāᶜ-ı ḫūrşīd-ᶜalem-i şehriyār-ı keyvān-ġulām oldılar.

Nigārendegān-ı ṭavāmīr-i siyer bu resm üzre taḥrīk-i zer-ḳalem-i ḫaber itmişlerdür ki Ḥażret-i Ebū Ḫayşeme'nüñ ibtidā-yı[850] vürūdında sevād-ı sāye-i āftāb-firībleri āmācgāh-ı sehmü's-saᶜāde-i tīz-naẓarān-ı aṣḥāb olup mānend-i serv-i revān bir rākib bu ṭarafa maṭiyye-rān olmışdur diyü gül u ġonce gibi gūş u dehānları nükhet-efzāy-ı güft u şenīd olduḳda Ḥażret-i ḫᵛāce-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem girih-güşāy-ı nāḳa-i tereddüdleri olup *kün*[851] *Ebā Ḫayşemete*[852] diyü mechūlı maᶜlūm idüp şārıḳa-i mişbāḥ-ı muᶜcize ile pertev-efrūz-ı ṣaḥīfe-i īżāḥ oldılar.

Der-ḥāl Ebū Ḫayşeme daḫı zemīn-būs-ı mülāḳāt olup ḥadīḳa-i dāniyetü'l-aġṣān-ı nebevīden fākihe-çīn-i merām oldılar[853] yaᶜnī maẓhar-ı duᶜā-yı icābet-pīrāy-ı Seyyidü'l-enām oldı.[854]

Taṣḥīḥ-kerde-i bāriᶜīn-i ruvātdur ki menzil-i meẕkūrede ṣāḥib-i Eyle Yuḥannā ibni[855] Rüyye rū-māl-ı ᶜatabe-i ᶜaliyye-i risālet-penāhī olup ḳabūl-ı ẕillet ve ṣāġarı *ve yeden bi-yedin* edā-yı cizye-i kāfirī ile āşṭī-ḫᵛāh olmaġın **[N27b]** tuḥfe-i tażarruᶜları endāḫte-i zīr-i ṣandūḳa-i ḳabūl olup tevḳīᶜ-i nāfiẕü'l-aḥkām-ı nebevī ᶜünvān-ṭırāz-ı ḳabāle-i ᶜahd-nāmeleri oldı.

Beyt[856]

---

[848] Ey dil: +NO.
[849] seyr-mesīr N, K: seyr NO.
[850] ibtidā-yı N, K: ibtidā NO.
[851] kün N, K: kāne NO.
[852] Eba Hayseme ol (diye temenni etti).
[853] oldılar: +NO.
[854] oldı N, K: oldılar NO.
[855] ibni N, K: bin NO.
[856] Beyt N, K: Naẓm NO; Enverî (bk. http://ganjoor.net/anvari/divan-anvari/ghaside-anvari/sh130/) (1) Onun adâleti rahmetten bir âyettir. Onun cömertliği nimetlerden bir âlemdir. (2) Onun adâletinin arabuluculuğu sâyesinde doğan keklikle ve kurt kuzularla barıştı.

Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

1 ᶜAdl-ı ū āyetist ez-raḥmet
Cūd-ı ū ᶜālemist ez-enᶜām

2 Ṣulḥ kerd ez-tavaṣṣuṭ-ı ᶜadleş
Bāz bā-kebk u şīr[857] bā-aġnām

Kezālik ḳalem-rev-i Şām'da vāḳiᶜ Cerbā (bi'l-cīm) ve Ezruḥe (bi'z-zāli'l-muᶜcemeti ve'r-rāᵓi **[NO29a]** ve'l-ḥāᵓi'l-muhmele) ki **[K29a]** iki belde-i maᶜmūredür ahālisi edā-yı cizye-i muḳarrere ve taᶜahhüd-i şurūṭ-ı muᶜtebere ile zemīn-būs-ı iṭāᶜat ve dāḫil-i silk-i ehl-i zimmet olup zer-ḥalḳa-cünbān-ı der-i[858] istīmān olmalarıyla dest-āvīz-i mesᵓūlleri maḳbūż-ı yed-i ḳabūl olup ᶜünvān-ı berāt-ı ᶜahd-nāmeleri şāyeste-i āl temġā-yı Ḫāḳān-ı serīr-i kevn ü mekān olduġı pīrāye-i ṣaḥāyif-i eserdür.[859]

SERİYYE-İ ḤAŻRET-İ[860] ḪĀLİD BİN VELİD[861] RAḌIYALLĀHU ᶜANHU

Fermūde-i muᶜcize-i meşhūde-i nebeviyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ile Ḥażret-i hizber-i ferīd Ḫālid bin Velīd[862] raḍıyallāhu ᶜanhu dört yüz yigirmi fāris-i heycā-mümāris ile ḫıṭṭa-i Şām'da Dūmmetü'l-Cendel-nām maḥalli fersūde-i naᶜl-i āteş-pāre-i *ṣāfinātü'l-ciyād*-ı[863] ehl-i cihād itmek ḫidmetine[864] taḳdīm buyurılup maḥall-i mezkūr[865] meliki Ükeydir bin ᶜAbdülmelikü'n-Naṣrānī daḫı şikār-ı gāv-berrīde iken yāfte ve ẓafer birle girifte olup iṭāᶜat iderse iḥżār, ibā iderse ṭuᶜme-i şimşīr-i demār olunmaḳ ferīdesi nāṭıḳa-i iᶜcāz-ı şārıḳa-i nübüvvet-penāhīden mānend-i mengūş āvīḫte-i gūşları buyurıldı.

---

[857] şīr N, NO: gurg K.
[858] der-i: +K.
[859] eserdür N: āsārdür K, NO.
[860] Ḥażret-i: +NO.
[861] Velid N: el-Velīd K, NO.
[862] Velīd N, K: el-Velīd NO.
[863] Kur'ân-ı Kerîm, Sâd, 38/31. إِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ **الصَّافِنَاتُ الْجِيَادُ** **(**Bir gün akşama doğru alımlı, soylu koşu atları önüne getirildiğinde)
[864] ḫidmetine N, NO: ḫizmetine K.
[865] mezkūr N, K: mezkūre NO.

Ol ḫidīvv-i rehbet-refīḳ[866] reh-nümūnī-i tevfīḳ ile ṣaydgāh-ı merāma rehbet-baḫṣāy-ı[867] ḳudūm olduḳda mezbūr Ükeydir ve birāderi Ḥassān-ı sebük-ser[868]

Beyt[869]

Mefᶜūlü / Mefāᶜilün / Feᶜūlün

Her bīşe gumān me-ber ki ḫālist
Ṣāyed ki peleng ḫufte bāşed

medlūlından bī-ḫaber mānend-i tāzū[870] ve zaġan bir leyle-i muḳammirede pey-devān-ı şikār-ı[871] baḳar-ı berrī **[N28a]** iken şevāhīn-i şevket-sükūh-ı şāmiḫa-i İslām

Şiᶜr[872]

Bahr-i Basît

Şümmü'l-ᶜarānīni ebṭālun lebūsuhum
Min-nesci Dāvūde fi'l-heycā mecdūlu[873]

üzerlerine yek-cenāḥ-ı ḥamle-i türk u tāz ve ḥavāle-i nīze vü şimşīr ser-endāz itmeleriyle der-ān ḥāl[874] Ḥassān laġzīde-pāy-ı maġāk-ı helāk ve Ükeydir mānende-i **[NO29b]** gūr-ı giriftār-ı dām-ı Behrām[875] şikār yaᶜnī esīr-i İslāmiyān-ı nuṣret-bār olmaġıla pīş u peslerinde olan çerende vü derende yaᶜnī tevābiᶜ-i bā-serhem[876] perākende olup ḥışn-ı **[K29b]** menḥūslarına mānende-i mār u mūr maḥṣūr oldılar.

---

[866] rehbet-refīḳ N, K: hidāyet-refīḳ NO.
[867] rehbet-baḫṣāy-ı N, K: reh-baḫṣāy-ı NO.
[868] sebük-ser N, NO: sebük-seyr K.
[869] Beyt N, K: Naẓm NO; Sa'dî, **Gülistân**, Kenan Sarıalioğlu (Çev.), Bordo Siyah Klasik Yay., İstanbul, 2005, s. 40. Sen ormanı her zaman sanma boştur, belki orda bir kaplan yatıyordur.
[870] tāzū N, K: bāz NO.
[871] şikār-ı: -NO.
[872] Şiᶜr: Beyt K, ᶜArabiyye NO; Ka'b bin Züheyr'in Bânet Su'âd Kasîdesi bk. Demirayak, **Arap Edebiyâtı Tarihi II**, s. 177. Onlar izzet ve vakar sahibi yiğitlerdir. Savaşta giydikleri elbiseleri Hz. Davud'un yaptığı zırhlar gibidir.
[873] mecdūlu N, NO: serābīlu K.
[874] ḥāl: +NO.
[875] Behrâm-ı Gûr: Sâsânî imparatoru V. Behrâm.
[876] bā-serhem N, K: pānzdehüm NO.

Ükeydir-i giriftārün Muḍād-nām bir birāderi daḫı ḳalᶜada bulunup seng-endāz-ı dūr-bāş-ı nizāᶜ ve feṯḥ-i bāb-ı ḳalᶜada imtināᶜ göstermekle Ükeydir fidā-yı fidye ile ḫᵛāstkār-ı emān olmaġın dü hezār şütür-i rehvār ve çār ṣad peneh-i ḳıymetdār ve dört yüz nīze-i ser-tīz ve heşt ṣad feres-i şimāl-ḫīz ile müṣālaḥa idüp tuḥfe-i istiᶜfāları peẕīrā-yı istīfā ve kendüler refāḳat-ı Ḫālid ile çehre-sāy-ı ᶜatabe-i ᶜaliyye-i nebeviyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye olmaḳ üzre feṯḥ-i bāb-ı ḳalᶜa ile meydān-ı āşṭīye fezāyiş ve peyvend-i Ükeydir'e güşāyiş virilüp cümleten Medīne-i mütemeyyenede zemīn-būs-ı mülāḳāt-ı risālet-penāhīyle kām-bīn olduḳlarında[877] edā-yı cizye-i muᶜayyene ile ᶜünvān-ı ḫaṭṭü'l-emānları şāyeste-i imżā-yı rıżā-yı sulṭān-ı ḳażā-fermān olduġı pīrāye-i ṣaḥīfe-i Ḫamīs'dür.[878]

Meṣnevī[879]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

1 Melceᵊ-i şāhān-ı ᶜArab hem ᶜAcem
Dergehinüñ çākeri Faġfūr u Cem

2 Ḫāk-i deri dāġ-ı dil taḫt u tāc
Eyledi şāhānı esīr-i ḫarāc

Tevḳīᶜ-nüvīsān-ı dārü'l-ḥükm-i siyer bu resme taḥrīk-i zer-ḳalem-i eṣer itmişlerdür ki Ḥażret-i rāġım-ı unūf-ı şāmiḫa-i cebābire

Beyt[880]

Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

Nāmehā-yı nefāẕ-ı ḥukmeş-rā
Ḥukm taḳdīr-kerde ᶜünvānī

[877] olduḳlarında N, K: olduḳda NO.
[878] Hüseyin bin Muhammed bin Hasan Diyârbekrî, Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs.
[879] Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO.
[880] Beyt N, K: Mıṣraᶜ NO; Enverî (bk. http://library.tebyan.net/fa/Viewer/Text/68225/434) Hüküm, onun mektubunun etkili buyruğunu kendine bir ünvân olarak takdîr etti.

ᶜaleyh-i ekmelü't-taḥiyye bu ġazā-yı daġdaġa-fersāda fermān-rān-ı kişver-i Rūm Hiraḳl-ı[881] sebük-aḳla nīş u nūşı muḥammil terġīb u terhībi müştemil nusḫa-i ḥakīmāne raḳamī[882] buyurup ışdār-ı rusul ile dārü'l-emrāż-ı **[N28b]** bed-hevā-yı ṣanem-ḫāne-i küfr ü ḍalālden füsḥat-serāy-ı şifā-ḫāne-i īmāna daᶜvet buyurdılar.

Mübelliġān-ı nāme-i hümāyūn bāliġ-i nişāb-ı teblīġ olduḳda *nezele keşīrü'l-ḫayri*[883] icābete iṭāle-i dest-i tenāvül ve ẕāyiḳa-i ḫᵛāhişi maᶜcūn-ı berᵓü's-sāᶜa-i **[NO30a]** iṭāᶜata iştihā-yı ṣādıḳ ile niyyet-i teveṣṣül itmişken mażbūṭ-ı dest-i çāşnī-gīrān-ı eşer olduġı **[K30a]** üzre bīm-i zevāl-ı mülk ü millet sebeb-i telāşī ve ᶜadem-i muvāfaḳat-ı ḥavāşī-i dü şāḫe-i dest-i devlet ve mühür-zen-i dehān-ı niyyetleri olup tenāvül-i māᵓide-i hidāyetden dūr ve perhīz-i bī-fāyide-i naṣrāniyyet birle gurisnegī-i ḍalālet-kūşelerinde mehcūr oldı.

Bu daḫı muḳayyed-i defter-i muḥāsibān-ı rūz-nāmçe-i siyerdür ki Ḥażret-i żiyā-baḫş-ı şevābit u seyyār bāᶜiş-i revābıṭ-ı leyl ü nehār ᶜaleyhi efḍalü'ṣ-ṣalātü ve's-selām maḥall-i meẕkūrda biżᶜa ᶜaşere leyl[884] pertev-efrūz-ı iḳāmet u istiḳrār olup keyd-i aᶜdādan bī-ḳayd şuḳḳa-güşāy-ı ᶜizz u iclāl ve ṭaraf-ı dāru'l-hicre-i münevvereye şevḳ-i[885] burāḳ-ı iḳbāl buyurup eşnā-yı rāhda teşrīf-sāz-ı nüzūl olduḳları menāzil-i mübārekeyi menābir u iᶜlām ve mesācid-i İslām[886] ile tenvīr buyurup çemān çemān reftār-ı rehbet-baḫşāy-ı mülūk-ı aḳṭār olarak Ṭaybe-i ṭayyibeye bir sāᶜat mesāfe Evān (bi-feṭḥi'l-hemzeti)[887] -nām maḥalle ḳudūm-ı hümāyūn-fāl ile basṭ-ı bisāṭ-ı sitebrāḳ-ı[888] minvāl buyurduḳda Mescid-i Ḍırār ḫaberi şuyūᶜ ve tenzīl-i Celīl-i semāviyye[889] ile taḳrīᶜ u taḫrībine şurūᶜ olunup esās-ı lāzımu'l-indirāsı memerr-i seyl-i inhidām ve maḳrūᶜ-ı ḳariᶜa-i inᶜidām oldı.

---

[881] Herakliyus.
[882] raḳamī N, K: raḳam NO.
[883] Çokça hayırlar indi.
[884] leyl N, NO: leyle K.
[885] şevḳ-i N, K: sevḳ-ı NO.
[886] İslām: -NO.
[887] (bi-feṭḥi'l-hemzeti): -NO.
[888] sitebrāḳ-ı N, K: istebrāḳ-ı NO.
[889] semāviyye N, NO: semāvī K.

Ẕikr-i Mescid-i Ḍırār:[890] Ḳaziyye-i Mescid-i Ḍırār'da mehere-i teʾvīl bu resme ṭarḥ-endāz-ı tafṣīl olmışlardur ki Ḥażret-i nebiyy-i kerīm ʿaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve't-tekrīm[891] ġazā-yı ġarrā-yı Tebūk'e rāḥile-bend-i teveccüh olduḳlarında ḫar-gele-i münāfıḳīnden devānzdeh nefer-i bed-sigāl ḥalḳa-bend-i meşvere-i[892] ḍalāl olup mānend-i merḫ u ʿafār fetīle-i zebān-ı sūḫtenī ve āteş-zene-i dendān-ı kendenīlerin şerāre-bār idüp **[N29a]** īḳād-ı mıḳyās-ı Ḳays[893] kelime-i vāḥide ve īrāʾ-ı[894] nāʾire-ārāy-ı mütaḥideleri üzre Mescid**[NO30b]**ü't-taḳvā-yı Ḳubā'nüñ erkān-ı ḳıbāb-ı faẓīletin lerzīde[895] ve ḳandīl-i ṭāḳ-ı tevʾemān-ı niṭāḳ-ı şöhretin ḫamīde idüp ẓāhiren ve riyāʾen edā itdükleri farīżada muḳteḍā-yı ʿālem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem[896] ʿadem-i **[K30b]** iḳtidā içün bir cāy-ı cināyet-meʾvā iḥdāṯ ve setr-i desīse-i[897] żamīr-i şuʿbede-i semīrleri içün nuḳre-i maġşūş-ı dürūġ-ı bī-fürūġların ifrāġ-ı ḳālıb-ı tezvīr u[898] ḥīle ve ḫırḳa-i nīreng-i zerḳīlerin ṣandūḳa-i nihān-ḫāne-i mekre ḳoyup ibdāʿ itdükleri mescid[899] eyyām-ı mumṭıra[900] ve leyālī-i muẓlimede aṣḥāb-ı ʿöẕr ü[901] ʿacz içün olduġın ḫāk-pāy-i nebevīde ẕirve-i ʿarża resīde itmeleriyle Ḥażret-i ḳıble-i[902] ʿālem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem *inşāallāhü'l-ʿaliyyü'l-aʿlā* ḥīn-i ʿavdetde cāy-ı meẕkūra[903] edā-yı ṣalāt ile pīrāye-baḫş-ı ḳudūm oluruz diyü vaʿde-i kerīmeleri erzānī buyurulmışdı.

Bināberān Ḥażret-i ḳudsī-seciyye ʿaleyhi efḍalü't-taḥiyye ḥīn-i ḳufūlde ṭāyife-i nifāḳ ittifāḳ-ı[904] ber-ārzū-yı sābıḳ teşrīflerin[905] istidʿā itmeleriyle ki[906] kerīme-i tevbīḫ-i lāmiʿa-i *velleẕīne't-taḫaẕū mesciden ḍırāren ve kufren ve tefrīḳan beyne'l-*

---

[890] Ẕikr-i Mescid-i Ḍırār: +K (derkenâr'da bulunmakta).
[891] efḍalü't-taḥiyye ve't-tekrīm N, K: efḍalü't-tekrīm NO.
[892] meşvere-i N, NO: menşūre-i K.
[893] Ḳays: +NO.
[894] īrāʾ-ı N, K: ibrāʾ-ı NO.
[895] lerzīde N, K: lerzende NO.
[896] sellem N: selleme K, NO.
[897] desīse-i N, K: sīne-i NO.
[898] tezvīr u N, K: tezvīr-i NO.
[899] mescid N, NO: mescidi K.
[900] mumṭıra N, K: mumṭır NO.
[901] ʿöẕr ü N, NO: ʿöẕr-i K.
[902] ḳıble-i: +K.
[903] meẕkūra N, K: meẕkūrda NO.
[904] ittifāḳ-ı: -NO.
[905] teşrīflerin N, K: teşrīflerini NO.
[906] ki: +NO.

muʾminīne ve irṣāden limen ḥāraballāhe ve resūlehu[907] rehbet-fermāy-ı nüzūl olmaġın fażāḥat-ı ḥīle vü zūr ve ṭılsım-ı fitne vü şūrlarını[908] ibṭāl idüp kūre-i zenābir-i fücūr ve meʾvā-yı ᶜafārīt-i ḫıyānet-meʾşūr olan maḥall-i maᶜhūdüñ erkān-ı ḍalālet-ṭıynetine zelzele-endāz-ı fütūr olmaḳ ḫidmeti[909] tīşe-i āteş-dem pençe-i Ḥażret-i Mālik bin ed-Duḫşum ve kūpāl-ı kūh-efken-i müşt-i Ḥażret-i Maᶜn bin ᶜAdī el-ᶜAclānī'ye ḥavāle vü sipāriş olunmaġla hedm u iḥrāḳ olunup dāġ-ı dil-i ehl-i nifāḳ oldı.

Beyt[910]

Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

1 ᶜİlmeş muᶜcizī[911] ḥavādiṯ-i ḫᵛār
Ez-ᶜaṣāyī resed be-ṯuᶜbānī[912]

2 Bīḫ-i bidᶜat çünān be-kend ki dīv
Melekī mī-kuned ne[913] şeyṭānī **[NO31a]**

Baᶜd ez-ān mevkib-i sitāre-sipāh maḥall-i meẕkūrdan refᶜ-i ᶜalem-i hūrşīd-külāh itmekle kümāt-ı şihāb-rimāḥ **[N29b]** ve ġuzāt-ı şākīyü's-silāḥ ṣaf-bend-i Ḫudā-pesend olup Ḥażret-i nāzenīn-i Celīlü'ş-şiyem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem mānend-i merkez-i ᶜālem vesaṭü'l-ḫayr-ı ḳalbde feyż-resān-ı şeş[914] cihāt ve yemīn **[K31a]** u yesāra naẓar-ı müşfiḳāne ve nevāziş-i pederāne ile ṣafā-baḫş-ı iltifāt olaraḳ ṭaraf-ı nişīmengāh-ı ᶜizz u iclāl yaᶜnī Ṭaybe-i ṭayyībeye imāle-i likām-ı iḳbāl buyurdılar.

Bu cilve-i tāze ve sürūr-ı bī-endāze ile ol buḳᶜa-i şerīfede basṭ-ı bisāṭ-ı tavaṭṭun iden pīr u bernā ve ṣabiyān u nisāʾ ḳadem-i ḳudūm-ı behcet-lüzūmlarına mānend-i

---

[907] Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe, 9/107. Bir de şunlar var ki, zararlı eylemler gerçekleştirmek, inkârcılıklarını pekiştirmek, müminlerin arasına ayrılık sokmak ve daha önce Allâh ve Resûlüne savaş açmış kişi lehine fırsat kollamak üzere bir mescid yapmışlardır.
[908] şūrlarını N, K: şūrların NO.
[909] ḫidmeti N, NO: ḫizmeti K.
[910] Beyt N, K: Naẓm NO; Enverî (bk. http://ganjoor.net/anvari/divan-anvari/ghaside-anvari/sh200) (1) Onun ilmi bir mucizedir. Kötü hâdiseler bir asadan ejderhâya geçti. (2) Bid'atın kökünü İblis nasıl kazısın ki? O meleklik yapar şeytanlık değil.
[911] muᶜcizī N, K: muᶜciz-vücūdī NO.
[912] resed be-ṯuᶜbānī N: be-resed ṯuᶜbānī K, resed ṯuᶜbānī NO.
[913] mī-kuned ne N, NO: mī-kunedend K.
[914] şeş: +NO.

dürr-i ġalṭān niṣār-ı gevher-i cān itmekle iḥrāz-ı şeref-i istiḳbāl u istişmām-ı gül-i rūḥ-efzāy-ı viṣāl ile ḳan-mest-i raṭl-ı girān-ı merām olup nice zamāndan berü ḥāyil-i cünbiş-i ḫāk-būsī olan serādiḳāt-i telāḳḳīnüñ şāhid-i nāzenīn[915] telāfīsin şāhide[916] birle hem-āġūş-ı ᶜarūs-ı maḳṣūd olduḳlarında ᶜandelīb-i nāṭıḳa-i ṣādıḳaları lāzıme-i ḥāl üzre taḥrīk-sāz-ı perr ü bāl olup

Şiᶜr[917]

Bahr-i Remel

Ṭalaᶜa'l-bedru ᶜaleynā min-ṣeniyyāti'l-vedāᶜ
Vecebe'ş-şukru ᶜaleynā mā-deᶜā lillāhi dāᶜ
Eyyühe'l-mebᶜūṣu fīnā ciᵓte bi'l-emri'l-muṭāᶜ

vezniyle fürūᶜ u uṣūl naḳş-bend-i neyl-i merām u meᵓmūl olup ber-kūrī-i düşmenān pāy-kūpān-ı semāᶜ-ḫāne-i neşāṭ ve dāmen-efşān-ı gerdiş-i bezm-i inbisāṭ oldılar.

Beyt[918]
Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

1 Ḥırz-ı cān itse n'ola medḥ-i şerīfin ᶜālem
İmtiḥān eylemişüz ḳat ḳat anı bī-eşkāl

2 Bir duᶜādur anı her kim ki oḳur yā götürür
Bulur elbette murād üzre ḥuṣūl-ı āmāl

Ṭarḥ-endāz-ı nev-zemīn-i siyer üstād-ı evvel Veysī-i ḫuceste-eser ṭābe serāhü bu recez-i[919] feṣāḥat-ṭırāzı Ḥażret-i sulṭān-ı serīr-efrūz-ı maḳām-ı Maḥmūd ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selām Medīne-i münevvereye şeref-baḫşāy-ı hicret olduḳlarında zemzeme-

[915] nāzenīn N, NO: nāzenīni K.
[916] şāhide N: müşāhede K, NO.
[917] Şiᶜr N, K: Naẓm NO; Vedâ tepesinden ay doğdu üzerimize. Allâh'a davetinden dolayı şükür gerekti bizlere. Ey bizden seçilen elçi yüce bir davetle geldin.
[918] Beyt N, K: Naẓm NO.
[919] recez-i N, K: ḥırz-ı NO.

i naġme-serāyān-ı lisān-ı Ḥabeşī[920] ve demdeme-i ḫunyāgerān-ı[921] şikeste-zebān-ı **[N30a]** zencī[922] **[NO31b]**olmaḳ üzre egerçi raḳamī[923] buyurmışlardur. Lākin ᶜAllāme-i Ḳasṭallānī'nüñ[924] ḳavl-i eṣaḥḥ ile taḥrīri bu ġazā-yı ġarrādan teşrīf-sāz-ı ḳudūm olduḳlarında **[K31b]** vāḳıᶜ olmaġla tekrārı nükte-fermāy-ı nūrun ᶜalā-nūr olmaġın yādgār-ı ṣaḥīfe-i eşer ḳılındı.

Ḥadīḳatü'l-envār-ı siyer-i ḫayrü'l-beşerden ber-çīde-i dest-i merdümek-i dīde olan şukūfe-i rengīn-eşerdendür ki bu ġazā-yı ḫayr-iḫtitāmdan bilā-irtiyāb ḳalbi taḫallüf idenler engüşt-gezā-yı nedāmet ve dest-zen-i zānū-yı ḥasret olup lisānü'l-ḥālleri

Beyt[925]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

1 Ey me-rā ber-zişṭī-i aᶜmāl-ı nevmīdī guvāh
Dūrem ez-ḥusn-i ᶜamel çün rū-sefīdī ez-günāh

2 Ṣūret-i ummīd mī-bīnem çü āb-ı mevc-zen
Bes ki mī-gerded zi-şermem raᶜşe der-nūr-ı nigāh

medlūlınca iᶜtirāf-ı ḥavbe ve tuḥfe-i bālā-dest-i tevbe ile ḫāk-pāy-i şefīᶜü'l-verāya çehre-sāy-ı iᶜtiẕār ve mevḳıf-ı hirās u recāda ḫūn-çekān-ı şermsārī ve ser-efkende-i zānū-yı inkisārī olup

Beyt[926]

---

[920] Ḥabeşī N: pīrān K, NO.
[921] ḫunyāgerān-ı N, NO: ḫināgerān-ı K.
[922] zencī N: civānān K, NO.
[923] raḳamī N, K: terḳīm NO.
[924] İmâm-ı Kastallânî (öl. 923/1517).
[925] Beyt N, K: Naẓm NO; Örfî-i Şirâzî (bk. http://www.nosokhan.com/library/Topic/1F3E) (1) Ey bana ümitsizlik veren amellerin çirkinliğine şahitlik eden! Günâhlardan dolayı yüz-aklığı gibi olan güzel amellerden uzağım. (2) Dalgalı su gibi ümidli şekiller görüyorum o kadar ki bakışının nûruyla utanmaktan tir tir titriyorum.
[926] Beyt N, K: Naẓm NO; Ey Allâh'ın Resûlü biliyorsun ki ümmetinin insânları âcizdir. Eli ayağı tutmayan âcizlerin yardımcısı sensin.

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

Yā Resūlallāh tu dānī ümmetānet ācizend
Dest-gīr-i ᶜācizān-ı bī-ser u bī-pā tuyī

nevāsıyla[927] mütemessik-i ᶜurvetü'l-vüṯḳā-yı inābet ve müteallik-i ezyāl-ı[928] estār-ı Kaᶜbe-i reᵓfet olmalarıyla

Beyt[929]

Mefāᶜilün / Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

Cefā ne-pīşe-i dīn-perverān buved ḥāşā
Heme kerāmet u luṭfest şerᶜ-i Yezdānī

maġzāsınca elṭāf-ı ᶜamīmü'ş-şumūl-ı çāre-sāz-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem mervaḥa-cünbān-ı reᵓfet ve nem-i yemm-i merḥametleri mevc-zen-i mekremet olmaġla şāhid-i maᶜzeretleri cilveger-i āyīne-i ḳabūl olup nesīm-i istiġfār ile ᶜaraḳ-çīn-i sūz-ı ġamların tebrīd ve nem-i dīm-i iᶜzār ile āteş-i dil-güdāz-ı himmetlerin ḫamīde buyurdılar. Ancaḳ Kaᶜb bin Mālik ve Hilāl bin Ümeyye ve Mürāre bin Rebīᶜ'üñ berāt-ı mücibü'n-necāt-ı tevbeleri tasṭīr olunmayup emrleri endāḫte-i ṭāḳçe-i[930] **[NO32a]** teᵓḫīr olunmaġla anlar daḫı rūy-efkendegī-i be-ḫāk ve dest-üftādegī-i ber-eflāk olup zebān-ı münācātları

Münācāt-ı Şiᶜr[931]

Bahr-i Tavîl

---

[927] nevāsıyla N, K: naᶜrasıyla NO.
[928] ezyāl-ı: +NO.
[929] Beyt N, K: Naẓm NO; Hâfız, **Hâfız Dîvânı**, Hicâbî Kırlangıç (Çev.), s. 501. Cefâ dindârlığın gereği değildir haşa. İlahî şeriat hep kerâmet ve lutuftur.
[930] endāḫte-i ṭāḳçe-i: +NO.
[931] Şiᶜr: +K, ᶜArabiyye NO; Hz. Ali'nin bir kasîdesi olduğu söylenir. (1) Allâh'ım hatalarım ne kadar çok ve büyük olsa da günâhlarımı affetmen daha yüce ve geniştir. (2) Allâh'ım kusurlarımı gider ve zilletimi kaldır. Günâhlarımın kabûl eden, korkan ve yalvaranım.

1 İlāhī leʾin cellet ve cemmet ḫaṭīʾetī **[N30b]**
Faᶜfūke ᶜan-ẕenbī ecellu ve evseᶜu

2 İlāhī aḳilnī ᶜaṣretī ve'mḥu **[K32a]** ẕilletī
Fe-innī muḳirrun ḫāyifun muteżarriᶜu

nevā-yı gelū-sūzıyla tennūr-ı dilden ṣuᶜūd iden dūd-ı āteş-dem ve germ-ābe-i dīde-i pür-nemlerinden bedīd olan ebḫire-i nedem-i seḥābe-bend-i ḫavf u recā ve nüzūl-ı bārān-ı raḥmete kiştzār-ı teşne-i kām-ı ümmīdleri dāmen-güşā olmaġın reşeḥāt-ı seḥāb-ı[932] Subḥānīden dürr-i nīsān-ı iḥsān pīrāye-i ṣadef-i ṣıdḳları olup kerīme-i beşāret-i lāmiᶜa-i *leḳad tāballāhu ᶜale'n-nebiyyi ve'l-muhācirīne ve'l-enṣāri'l-leẕīne't-tebeᶜūhu fī-sāᶜati'l-ᶜusreti min-baᶜdi mā-kāde yezīġu ḳulūbu ferīḳin minhum ṯümme tābe ᶜaleyhim innehu bihim raʾūfun raḥīmun ve ᶜale'ṯ-ṯelāṯeti'l-leẕīne ḫullifū ḥattā iẕā żāḳat ᶜaleyhimu'l-arḍu bimā raḥubet ve żāḳat*[933] *ᶜaleyhim enfusuhum ve ẓannū en lā-melceʾe minellāhi illā ileyhi ṯümme tābe ᶜaleyhim li-yetūbū innallāhe huve't-tevvābu'r-raḥīmu*[934] tesliyyet-baḫşāy-ı nüzūl-ı iclāl olmaġla ᶜalā-vechi'l-ᶜumūm ve'l-ḫuṣūṣ ser-cümle meʾmūnü's-sāḥa-i ḫᵛāhiş ve tengnā-yı tereddüd-i hirāsdan[935] ṣuffa-nişīn-i füsḥat-serāy-ı āmurziş olup şükr-güẕārī-i Ḫudā-yı baḫşende-i dest-gīr ve sipās-gūy-ı Kerīm-i ᶜaṭā-baḫş u pūziş-peẕīr oldılar.

Beyt[936]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

---

[932] seḥāb-ı N, K: subuḥāt-ı NO.
[933] ᶜaleyhimu'l-arḍu bimā raḥubet ve żāḳat: +K (Derkenarda).
[934] Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe, 9/117-118. (117) Şu bir gerçek ki Allâh, peygambere ve içlerinden bir grubun kalpleri kaymaya yüz tutup, arkasından Allâh tövbelerini kabûl buyurduktan sonra o sıkıntılı zamânda peygambere bağlılıklarını koruyan muhacirlere ve ensâra lutfuyla muâmele etti. Allâh onlara karşı çok şefkatli ve merhametlidir. (118) Allâh geriye bırakılan (savaşa katılmayan) üç kişinin de tövbesini kabûl etti. Sonunda, bütün genişliğine rağmen yeryüzü onlara dar gelmeye başlamış, vicdânları kendilerini sıkıştırmış ve Allâh'a karşı O'ndan başka sığınılacak kimse olmadığını anlamışlardı. Bunun üzerine O da eski durumlarına dönmeleri için onlara tövbe nasip etti. Hiç şüphesiz Allâh, tövbe kapısını alabildiğine açık tutmakta ve rahmetiyle kuşatmaktadır.
[935] tereddüd-i N, K: tereddüd ü NO.
[936] Beyt N, K: Naẓm NO.

1 Dāġ-ı dil āver ki der-meydān-ı derd[937]
Ehl-i dil ez-dāġ be-şināsend merd

2 Ey ḫunuk çeşmī ki ū giryān-ı ūst[938]
Ve'y hümāyūn-ı dil ki ū büryān-ı ūst

3 Her kucā āb-ı revān ḫużret buved
Her kucā eşk-ī revān raḥmet buved

Ḥażret-i Ebī Lübābe raḍıyallāhu ᶜanhu daḫı ibtilā-yı taḫallüfe mübtelā olmaġın ḫīn-i ḳufūl-ı Nebiyy-i Kerīm ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve't-tekrīmde ḫāk-pāy-i ᶜarş-peymālarına çehre-sāy-ı ḫayr-ı maḳdem olup ṭaraf-ı Ḥażret-i nebevīden ᶜadem-i iltifāt ve vücūd-ı **[NO32b]** rūy-ı iᶜrāż müşāhede itmegin tefsende-i[939] micmer-i derd ü düjem[940] ḥarāret-efzāy-ı zīr-i câme-i vücūdı olup ġarīḳ-i ᶜaraḳ-ı ġuṣṣa vü ġam olmaġın iḫtilāf-ārāy-ı şiḳāt-ı ruvāt üzre beş **[K32b]** yaḫūd yedi yā on nefer-i müᵓmin-i **[N31a]** dīn-perver ile ḫod-be-ḫodların sāriye-i tevbeye bend u best ve şehd u şeker-i ḥayātdan şūyīde-dest olup Ḥażret-i Ebī Lübābe *lā yezālu hāẕā mekānī ḥattā ufāriḳe'd-dünyā ev yetūballāhu ᶜaleyye*[941] nevā-yı dil-keşende rāsiḫ-dem ve maḳām-ı tevekkül ü recāda ṣābit-ḳadem olup lisanü'l-ḥalleri

Meṣnevī[942]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

---

937 Feridüddîn Attar, Mantıku't-Tayr (bk. http://www.ganjoor.net/attar/manteghotteyr/ozr-morghan/sh98) (1) Dertler meydânına gönül yarasıyla gel zîrâ gönül ehli olanlar yiğidi yarasından tanır.

938 Mehmet Kanar, **Mesnevî**, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2013, s. 82. (2) O ne kutlu gözdür! Tanrı için ağlar. O ne kutlu gönüldür! Tanrı için yanar. (3) Nerede akarsu varsa, yeşillik olur. Nerede akan gözyaşı varsa, rahmet olur.

939 tefsende-i N, NO: tefsend-i K.

940 derd ü düjem N, NO: derd-i verem K.

941 Yâ ölüp dünyâdan ayrılana kadar burası benim yerim olacak veyâ Allâh tevbemi kabûl edecek.

942 Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Câmî (bk. http://www.nosokhan.com/library/Topic/169J) (1) Gönlüm af dilemek kemerini bağladıktan bu yana ağlayıp sızlamaktan kurtulmuştur. (2) Öfkenin eline dizginleri verme. Cesur olmak yumuşak huy ve uzlaşmadadır.

1 Dilem ez-ẕillet-i zārī reste
Kemer-i ᶜuẕr-güẕārī beste

2 Be-kef-i ḫışm[943] ᶜinān me-spāreş[944]
Rūy der-hilm u mudārā dāreş

medlūlıyla ᶜöẕr-ḫᵛāste bāb-ı tevessülde kemer-beste oldı.

Bendergāhları[945] şāh-rāh-ı Ḥażret-i risālet-penāhī olmaġla vaḳten[946] mā-ḥīn-i mürūrda naẓargāh-ı ᶜināyet-penāh-ı nāzenīn-i ḫuceste-seyr mükaḥḥal-ı *mā-zāġa'l-baṣar*[947] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem olup bu dil-beste-i sāriye-i ḥirmān ve muᶜānıḳ-sütūn-ı dürūd-ı baḥrān[948] olanlar kimdür diyü reᵓfet-fermāy-ı istiḫbār olmalarıyla Ebū Lübābe-i giriftār ve aṣḥābı olduġı ḫak-pāy-ı cihān-pīrāya ᶜarż olunmaġın ḳasem birle ıṭlāḳların[949] ḥükm-i semāvīye ḥavāle buyurdılar.

Der-ḥāl nesīm-i ᶜālem-i ᶜamīm-i lem-yezelī tenessüm birle ġonce-i merāmları tebessüm idüp kerīme-i *ve āḫerūne'ᶜterefū bi-ẕunūbihim ḫaleṭū ᶜamelen ṣāliḥen ve āḫere seyyiᵓen ᶜasallāhu en yetūbe ᶜaleyhim innallāhe ġafūrun raḥīmun*[950] beşāret-resān-ı nüzūl-ı iclāl ve bend-güşāy-ı ᶜiḳāl-ı āmālleri oldı.

Beyt[951]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūlün/ Feᶜūl

Ne-māned be-ᶜişyān kesī der-girū
Ki dāred çünīn seyyīd-i pīş-rev

---

[943] ḫışm N, K: çeşm NO.
[944] me-spāreş N, K: sipāreş NO.
[945] Bendergāhları N, NO: bendgāhları K.
[946] vaḳten N, K: vaḳtā ki NO.
[947] Kur'ân-ı Kerîm, Necm, 53/17. مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰى (Göz ne kaydı ne de hedefinden şaştı.)
[948] dürūd-ı baḥrān N, K: derd u hicrān K, derd-i hicrān NO.
[949] ıṭlāḳların N, K: ıṭlāḳlarını NO.
[950] Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe, 9/102. Bir başka grup iyi işe bir de kötü iş karıştırmış olarak sonra günâhlarını itiraf etmişlerdir. Umulur ki Allâh onların tövbesini kabûl eder. Şüphesiz Allâh çok esirgeyici, çok bağışlayıcıdır.
[951] Sa'dî-i Şîrâzî (bk. http://sherepayambar.blogfa.com/cat-1.aspx) Böyle seçkin bir Efendisi varken, hiçkimse isyan etme günâhına yakalanmaz.

ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ḳażiyye-i Ḥażret-i Ebī Lübābe ve bend-i sāriye-i tevbe olduġı egerçi baᶜżı ḳavlde Vaḳᶜa-i Benī Ḳurayẓa'da vāḳiᶜ olduġı raḳam-zede-i erbāb-ı siyerdür lākin cumhūr-ı cihānda[952] naḳl **[NO33a]** u rivāyet bu dāᶜiyeyi[953] rābıṭa-i evrāḳ-ı Ġazā-yı Tebūk'e bend itmeleriyle zībende-i süṭūr-ı eşer ḳılındı.

BU ᶜİBĀRET-İ ᶜİBRET-MEDLŪL MEVT-İ ᶜABDULLĀH BİN ÜBEYY BİN SELŪL[954] BEYĀNINDADUR

[K33A] Bu ᶜāmm-ı meymenet-taᶜmīmde ser-ṭavīle-i ḫar-meşrebān-ı münāfıḳīn ᶜAbdullāh bin Ubeyy ibnī Selūl[955] ṭabānca-ḫor-ı saḫt-dest-i ricāl-i ġayb olup māder-zād mecbūl olduġı aḫlāṭ-ı reddiye-i hıḳd **[N31b]** u nifāḳ ile maᶜlūl ve hevā-yı ser-i bī-maġzı olan nekbā-yı inkār ile şūrezār-ı eyyāmı pejmürde vü ẕübūl yaᶜnī taḳvīm-i ᶜömri mensūḫü'l-ḥükm olup kevkeb-i ḥayātı gum-geşte-i pes-perde-i rāsiyāt-ı ufūl oldı.[956]

Mervīdür ki pür-ḳuṣūr-ı mezbūruñ peleng-i saḳam u ᶜillet girībān-gīr-i ḳabā-yı ṣıḥḥati olduḳda Ḥażret-i ḥakīm-i Felāṭūn-ġulām ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve'l-ikrām[957] bīmār-ḫānesine feyż-baḫşāy-ı luṭf u kerem olup yek-dem rencīde-ḳadem olmaların niyāz itmekle Ḥażret-i pīrāye-i gülşen-serāy-ı ḫulḳ-ı ᶜaẓīm ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye[958] ve't-teslīm teşrīf-sāz-ı ser-bālīni olmaġın dārü'ş-şifā-yı ᶜināyetlerinden deryūze-i nūş-dārū-yı istiġfār ve ten-câme-i sündüs-i tārların câme-ḫᵛāb-ı laḥd içün ḫᵛāstgār-ı seng-i muṣallāda daḫı sāye-i ser u ᶜināyetlerin[959] bī-dirīġ buyurup[960] bi'ẕ-ẕāt çār-tekbīr-güẕār-ı ṣalāt olmaların istidᶜā itdi.

Bināberān[961] girībān-ı ḥayātı ser-pençe-i ecelde[962] çāk olup pāy-ı fürū-refte-i māġāk-ı helāk olduḳda Ḥażret-i kān-ı kerem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem pīrehen-i

---

[952] cihānda N, K: cihān-dīde-i NO.
[953] dāᶜiyeyi N, NO: dāᶜiyeteteyi K.
[954] ᶜAbdullāh bin Übeyy bin Selūl N, K: ᶜAbdullāh bin Ebī Selūl NO.
[955] ᶜAbdullāh bin Ubeyy ibnī Selūl N, K: ᶜAbdullāh bin Ebī Selūl NO.
[956] oldı N, K: olup NO.
[957] efḍalü't-taḥiyye ve'l-ikrām N, K: efḍalü'l-ikrām NO.
[958] efḍalü't-taḥiyye N, K: etemmü't-taḥiyye NO.
[959] ᶜināyetlerin N, K: ᶜināyetleri NO.
[960] buyurup N, K: buyurılup NO.
[961] Bināberān N, K: Bināberīn NO.
[962] ecelde N, K: ecelden NO.

nesrīn-fāmların tekfīn içün irsāl ve namāzına daḫı kūşiş u[963] istiᶜcāl buyurmış iken ḥükm-i iᶜcāz-pīrāy-ı *velā-tuṣalli ᶜalā-aḥadin minhum māte ebeden*[964] ṣudūr-fermāy-ı iclāl olmaġın **[NO33b]** namāzından iᶜrāż buyurduḳları ve ṣīġa-i temrīż ile baᶜde'ṣ-ṣalāt ḥükm-ārāy-ı nüzūl olduġı daḫı ser-zede-i kilk-i dü-zebān-ı erbāb-ı beyāndur.

Menᶜ-i ḳamīṣ ṣūreten nevᶜ-i[965] żınnet olup muḫill-i kerem u seḫāvet olmaġla īṣār buyurulduġı yāḫūd mürde-i merḳūm Melḥame-i Kübrā-yı Bedr'de Ḥażret-i ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhu ilbās itdügi ṣevbine pādāş olmaḳ üzre mükāfāt olunduġı[966] ammā ṣalāt-ı duᶜā **[K33b]** vü istiġfār olup şāyeste-i küffār olmamaġla maḳām-ı tevaḳḳufda vāḳiᶜ olduġı tafṣīl-kerde-i müstenbiṭān-ı nikātdür.

Mekārim-i cihān-baḫşāy-ı nebeviyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyeden bu bābda bedīd olan muᶜāmele-i mihribānīnüñ **[N32a]** sırr-ı ser be-mührinden baᶜżīlar niyāz-pāş-ı istikşāf olduḳlarında[967] ṭūṭī-i ḥikmet-gūları āyīne-fürūz-ı[968] ḥaḳīḳat olup *vemā yuġnī ᶜanhu*[969] *ḳamīṣī ve ṣalātī minellāhi şeyᵓen vallāhi innī kuntu leᵓercū en yusellime*[970] *bihi elfun min-ḳavmihi*[971] maḳālesiyle ḥall-i işkāl-i eşkāl-i[972] müddeᶜā buyurdılar.

Emmā[973]

Beyt[974]

Feᶜilātün / Feᶜlātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

---

[963] kūşiş u N, K: kūşiş-i NO.
[964] Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe, 9/84. Onların arasından ölen birinin namâzını sakın kılma!
[965] nevᶜ-i N: +K, NO.
[966] olunduġı K: olunduġın N, olunduġı ola NO.
[967] olduḳlarında N, K: olduḳda NO.
[968] āyīne-fürūz-ı N: āyīne-efrūz-ı K, NO.
[969] ᶜanhu N, K: ᶜannī NO.
[970] yusellime N, K: tusellime NO.
[971] Gömleğim ve onun üzerine kıldığım namâzım, kendisini Rabbimden gelecek şeyden (azaptan) kurtaramayacaktır; fakat ben, bu sâyede onun kavminden bin kişinin samimi Müslümân olmasını umuyorum!
[972] eşkāl-i: -NO.
[973] Emmā: K nüshasında sehven Fuzûlî'nin şiirine dahil edilmiş, -NO.
[974] Beyt N, K: Naẓm NO; bk. Fuzûlî, **Dîvân-ı Fuzûlî**. Toronto Üniversitesi Kütüphanesi, 1838, s. 108. (1) Bir kimüñ var ise ẕātında şerāret küfri, ışṭılāhāt-ı ᶜulūm ile müselmān olmaz. (2) Ger ḳara ṭaşı ḳızıl ḳanla rengīn itseñ, ṭabᶜa taġyīr virüp laᶜl-ı Bedahşān olmaz.

1 Bir ḳara ṭaşı eger renk ile sürḫīn[975] itseñ
Rengi taġyīr bulur[976] laᶜl-i Bedaḫşān olmaz

2 Her kimüñ var ise ṭabᶜında[977] şerāret küfri
Işṭılāḥāt-ı ᶜulūm ile müselmān olmaz

lāmiᶜasınca nā-merḥūm-ı merḳūmuñ seng-i āteş-zene-i dil-i şerāre-bārı hem-ḫāne-i ṣandūḳça-i ferāyid-i nevādir-i bī-ᶜillet yaᶜnī ṣāḥib-i[978] ṣāf-dilān-ı pāk-ṭıynet-i İslām ile müddet-i medīde muᶜāşeret itmişken istifāża-i āb u tāb-ı hidāyet itmeyüp nābūd-şude-i mefāviz-ḥirmān oldı. Lākin merdümek-i ᶜaynü'l-ḥikmet olan ferāset-i nebeviyye üzre manẓūme-i rişte-i ḳarābeti olanlardan[979] dāḫil-i ḥavza-i fāyize-i İslām olan bāliġ-i nişāb-ı hezār olduġı şümārende-i dest-i taḥḳīḳ olduġı nigāşte-i muᶜteberāt-ı siyerdür.

BU MAḲĀLE-İ CELĪLETÜ'L-EṢER[980] ḤACC-GÜZĀRĪ-İ SIDDĪḲ-İ EKBER RAḌIYALLĀHU ᶜANHU BEYĀNINDADUR

Sādāt-ı ḥafaẓa-i āṣār-ı nebeviyyeden ᶜAṭāᵓullāh Cemāleddīn el-Ḥuseynī ṭābe **[NO34a]** ṣerāhü erbāb-ı elbāba ārāste buyurduḳları Ravżatü'l-Aḥbāb'dan[981] çīde-i dest-i intiḫāb olan şukūfehā-yı rengīn-edādur[982] ki sene-i tāsiᶜ-i hicriyye ᶜalā-muḫtārihā efḍalü't-taḥiyyede

Meṣnevī[983]

Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

---

975 renk ile sürḫīn N, K: surḫla rengīn NO.
976 bulur N, K: olur ammā NO.
977 ṭabᶜında N, K: ẕātında NO.
978 ṣāḥib-i: +NO.
979 olanlardan N, K: olanlar NO.
980 celīletü'l-eṣer N, K: celīlü'l-eṣer NO.
981 Ataullâh Cemâleddîn el-Hüseynî, Ravzatü'l-Ahbab fî-Siyeri'n-Nebî ve'l-Ashab.
982 rengīn-edādur N, K: rengīn-edādandur NO.
983 Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Molla Câmî, **İyilerin Tesbihi Subhatu'l-Ebrâr**, Kurtuba Kitap, İstanbul 2011, s. 43. (1) O, Mekke doğumlu ay yüzlü, Medîne beşikli (yurt edinmiş) ve Yemen kefenli (Peygamber) (2) Onun kefeninin parçası şimşeği aydınlatır, (yüzünün) parlaklığının ışıltısı kefeni yakar.

1 Ān ḳamer-ṭalᶜat u Mekkī-maṭlaᶜ
Medenī-mehd u Yemānī-burḳaᶜ

2 Şuḳḳa-i burḳaᶜ-i ū berḳ**[K34a]**-efrūz
Lemᶜa-i berḳ-raḫşan burḳaᶜ-sūz

ᶜaleyhi mine'ṣ-ṣalāti ezkāhā ve mine't-taḥiyyeti enmāhā nāfe-i nāfçetü'l-müşk-i[984] iḳlīm-i Baṭḥā vü Ḥicāz yaᶜnī ḥarem-i Kaᶜbetullāh-ı ġarīb-nevāz ziyāretiyle şeref-baḫşāy-ı Ḫayf[985] u Minā ve ṭāḳ-efrūz-ı Merve vü Ṣafā olup āftāb-ı ṭalᶜatları pertev-endāz-ı mevḳıf-ı ᶜArefe ve ḫirām-ı ṭubā-ḳıyāmları sāye-güster-i Vādī-i Müzdelife olmaḳ ārzūsıyla ḫāṭır-ı vaḥy-āşnāları riḳḳat-ṭapān-ı meyl u muḥabbet olmış iken ber-resm-i[986] mensūḫ-ı cāhiliyye mevsim-i **[N32b]** ḥacda mānend-i nūr u ẓalām meh-cebīnān-ı muvaḥḥidīn ile siyeh-rūyān-ı müşrikīn yek-cā olup baᶜżı bī-edebān daḫı bī-pirāhen u cāme ṭavāf-ı Beyt-i ᶜanberīn-şemāme itdükleri resīde-i bābü's-selām-ı sāmiᶜa-i ḥaḳ-şināsları olmaġın

Rubāᶜī[987]

Mefᶜūlü / Mefāᶜilün / Mefāᶜīlün / Faᶜ

Ṣad sāl be-tenhayī vu ᶜuzlet būden
Heft ḳulle-i Ḳāf-rā be-hāven sūden
Nüh ṭāḳ-ı sipihr-rā be-gil endūden
Bihter ki demī hem-dem nādān būden

vefḳince ol gürūh-ı mekrūh ile iḫtilāṭ-ı Mescidü'l-Ḥarām ṭabᶜ-ı ilhām-āzmālarına ne[988] çendān çesbān olmayup nāmūs-ı nübüvvet-mekīn[989] ve ġayret-i kūh-temkīnleri ol maḳūle vażᶜa müteḥammil olmamaġla icrā-yı aḥkām-ı ḥacc ve taᶜlīm-i menāsik-i

---

[984] nāfçetü'l-müşk-i N, K: nāfçetü'l-misk-i NO.
[985] Minâ'da dağın eteğinde kurulduğundan Arapçada vâdîlerde su yatağının biraz yukarısındaki yerler için kullanılan Hayf adıyla anılan mescid, hac ibâdetinin yapıldığı önemli mekânlardan birinci cemrenin (küçük şeytan) hemen yakınındadır.
[986] ber-resm-i N, K: bu resm-i NO.
[987] Rubāᶜī N, K: Naẓm NO; Yüz yıl uzlette kalmak, Kaf Dağı'nın yedi zirvesini havanda dövmek, göğün dokuz katını çamurla sıvamak, câhille bir an bile berâber olmaktan iyidir.
[988] ne: -K.
[989] mekīn N, K: nigīn NO.

hidāyet-menhec içün Ḥażret-i Ṣıddīḳ-i ḫilāfet-penāh taḳdīm ve[990] zimām-ı mehām-ı emāret-i ḥāc yed-i müʾeyyedlerine teslīm olunup mevsim-i ḥacda ṣafā-yı ḫāṭır-ı muvaḥḥidīn ve dāġ-ı dil-i müşrikīn olan evāyil-i sūre-i sāṭıʿa-i Berāʾe'den[991] sī yā çihil āyet-i kerīme ḳırāʾatı daḫı bāzū-bend-i tebliġleri buyuruldı. **[NO34b]**

Ber-güzīde-i ḫavāṣ Ḥażret-i Saʿd bin Ebī Vaḳḳāṣ ve dilīr-i bī-ḫavf Ḥażret-i ʿAbdurrāḥmān bin ʿAvf ve pīrāye-i mesned-i ṣadāḳat-kārī Ḥażret-i Cābir bin ʿAbdullāh el-Enṣārī ve zāhid-i ḫāliṣ-i serīre Ḥażret-i Ebī Hüreyre rıḍvānullāhi Teʿālā[992] ʿaleyhim ecmāʿīn ve baʿżı müteʿayyinān-ı dergāh daḫı hem-rāhları buyurılup yigirmi reʾs bedene-i tenūmend hedy-i ḫāṣṣa-i nebeviyye olmaḳ üzre dest-i kerem-bārlarıyla taḳlīd **[K34b]** u işʿār ve mehār-ı muḥāfaẓaları Ḥażret-i Nāciye ibni[993] Cündeb el-Eslemī'nüñ bend-i sāʿid-i iḳtidārları ḳılındı.

Ḥażret-i emāret-penāhī daḫı beş reʾs bedene-i pervār hedy içün iḥżār idüp Mescidü'l-envār-ı Ẕūlḥuleyfe'de derd-i ser-i ʿimāme ve ġam-ı ḳabā vü cāmeden āzād olup bend-i iḥrām-ı nesrīn-fām ile nümūne-nümāy-ı gülistān-ı gül-i sefīd ve sürūd-ı tekbīr u tehlīl ile mānende-i ʿandelib **[N33a]** naġme-keş-i tevḥīd olaraḳ reh-girāy-ı aḳṣā-yı merām oldılar.

Der-ʿaḳab ṭāvūs-ı ravża-i ʿilliyyīn Ḥażret-i Cibrīl-i Emīn ʿaleyhi's-selām[994] gül-deste-i vaḥy ile teşrīf-sāz-ı bisāṭ-ı hebūṭ olup yā Resūlallāh edā-yı emānet-i ʿuẓmā-yı risālet ḫāṣṣaten ẕāt-ı kerīmiñüze menūṭdur. Bi'ẕ-ẕāt kendiñüz taḳrīr yāḫūd perverde-i ḳāf-ı ḳarābetiñüz olanlardan bir şehbāz-ı ʿanḳā-şikārüñ teblīġine muḥtācdur diyü ġāliye-sāy-ı taʿbīr olmalarıyla Ḥażret-i ḳāyidü'l-izzu'l-muḥaccilīn ʿaleyhi ṣalāti Rabbi'l-ʿālemīn yegāne-i maṭlaʿ-ı ḳaṣīde-i *lā-fetā* düvvūm-engüşt-i pençe-i ehl-i[995] ʿabā Ḥażret-i ʿAliyyü'l-Murtażā kerremellāhu Teʿālā[996] vecheyi ṭaleb u iḥżār ve nev-bāve-i[997] vāḳiʿ-i ḥāli ser-zede-i şāḫsār-ı maḳāl buyurup ḫaymegāh-ı Ṣıddīḳ'a rāhī vü resīde

---

[990] ve: -NO.
[991] Tevbe Sûresi.
[992] Teʿālā: -NO.
[993] ibni N, K: bin NO.
[994] ʿaleyhi's-selām: -NO.
[995] ehl-i N, K: āl-i NO.
[996] Teʿālā: -K, -NO.
[997] nev-bāve-i N, NO: bu bāve-i K.

ve ᶜalā-ruᵓūsi'l-eşhād ḳırāᵓatı lāzım gelen ṣaḥīfe-i ferīdeyi Ḥażret-i Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhadan sitānende olup pīçīde-i perde-i dil u dīde itmekle maᶜan hem-rikāb ve mevsim-i ḥacda maḥāfil u mecāmiᶜde pīrāye-i dest-i teblīġ u tilāvet ve ḥalāvet-baḫşāy-ı ser-zebān-ı[998] ḳırāᵓat buyurduḳlarından ġayrı her-āyīne nefs-i muṭmaᵓinne-i **[NO35a]** müᵓemmeneden mā-ᶜadā kimesne rāyiḥa-i müşgīn-fāyiḥa-i cinān[999] ile muᶜaṭṭar-sāz-ı[1000] meşām-ı cān olmaz.

Ve min-baᶜd bir ferd-i berehne vü ᶜuryān ṭavāf-ı Beyt-i melāyik-maṭāf itmeyüp sāḥa-i muḳaddes-bāḥa-i Mescidü'l-Ḥarām'dan murdārān-ı ṣanem-ḫāne-i ḍalālden[1001] maṭrūd ve mecmūᶜ-ı müşrikīn telvīṯ-kerde-i mevsim-i ḥacc olmaḳdan merdūd olalar ve ṭaraf-ı nübüvvet-penāhī ile rişte-i **[K35a]** beste-i ᶜahd olanlaruñ ḥükm-i taḳvīm-i teᵓcīlleri tamāma varınca ser-nihāde-i bālīn-i emniyyet olalar ve ṣıfru'l-yed-i naḳd-i ᶜahd olanlar eşheb-i sīmīn-senām-ı māh-ı çār-nevbet seyr-i menāzil-i sipihr-i mīnā-fām idünce dil-ḫᵛāhları üzre bādiye-peymāy-ı emn u emān olup ġibbe ẕālik dāḫil-i ḥaẓīre-i İslām olurlar ise fe-bihā ve illā māl u erzāḳ ve ḫūn-ı vācibü'l-ihrāḳları dest-bürd-i heder ola diyü teᵓẕīn u nidā ve[1002] ilḳā-yı mesāmiᶜ-i pīr u bernā itmeleri emrin ḥamāyil-i baġal-pīrāy-ı[1003] **[N33b]** taḳrīrleri buyurduḳdan ṣoñra ser-ḳaṭār-ı ḫāṣṣa-i nebeviyye olan Ġażbā-nām[1004] nāḳa-i nāhīd-i ḳılādelerin sezā-yı rikāb-ı iclālleri buyurdılar.

Ḥażret-i şāh-ı velāyet daḫı germ-sāz-ı ᶜinān-ı ᶜazīmet olup menzil-i ᶜUrc'da[1005] mānend-i[1006]

Beyt[1007]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

---

[998] ser-zebān-ı N, K: ter-zebān-ı NO.
[999] cinān N, NO: cünbān K.
[1000] muᶜaṭṭar-sāz-ı N, NO: muṣṭarr-sāz-ı K.
[1001] ḍalālden NO: ḍalāl N, K.
[1002] ve: -NO.
[1003] baġal-pīrāy-ı N, K: naᶜl-pīrāy-ı NO.
[1004] Peygamber Efendimiz'in devesi.
[1005] Mekke yolu üzerinde bir yer.
[1006] mānend-i N, K: mānende-i NO.
[1007] Beyt: +K, Naẓm NO; Rûhlar ülkesinden bir haberci, nûrlu insânlar meclisine gelmiş bulunmakta.

Ḳāṣıdī ez-kişver-i rūḥāniyān

Āmede der-maḥfil-i nūrāniyān

meserret-resān-ı vüṣūl olmaġla Ḥażret-i Ṣıddīḳ-i tevfīḳ-refīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu leb-cünbān-ı terḥīb[1008] olup *emīren ev meᵓmūren*[1009] diyü ḫoş-ṣoḥbet-i istiᶜlām olduḳlarında Ḥażret-i imām *bel meᵓmūren*[1010] ile fīrūze-i fīrūz-ı[1011] vaṣiyyet-i ḫātemü'l-enbiyāyı ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem pīrāye-i nigīn-ḫāne-i ḫātem ifāde buyurmaġın der-ḥāl Ḥażret-i Şeyḫ-i ᶜAtīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu taṣdīḳ birle teslīm-i emānet ve dest-be-dest-i hem-ṣoḥbet olup şāḫu'n-nebāt-ı zebāndan nuḳl-efşān-ı lebeyk ve ṣadefçe-i dil u cāndan neşr-i leᵓalī-i saᶜdeyk iderek taḥrīk-i mihmīz-i tekāver-i zerrīn-rikāb-ı istiᶜcāl ve ser-menzil-i merāma **[NO35b]** şitāb-ı iclāl buyurdılar.

Ümmü'l-Ḳurā'ya vüṣūl birle riᶜāyet-i şeᶜāyir-i ḥacc u ziyāret ve[1012] her maḳām-ı celīlede lāzım gelen sükūn u ḥareketde Ḥażret-i cenāb-ı Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu pīrāye-i minber-i melāᵓik-maḥfūf olup maḫzūn-ı maᶜdeni'ṣ-ṣıdḳ-ı sīne-i sekīneleri olan yevāḳīt-i ḥamdele vü taṣliye birle maḥfil-efrūz-ı **[K35b]** vufūd-ı ᶜāḳıbet-i maḥsūd-ı[1013] müslimīn olup taᶜlīm-i risāle-i menāsik-i ḥacc ve zemzem-i zemzeme-tefhīm-i şeᶜāyir birle irvā-yı ḥadīḳa-i ḳulūb-ı hidāyet-menhec buyurduḳlarından ṣoñra Ḥażret-i imām-ı ᶜālī-maḳām raḍıyallāhu ᶜanhu iblāġ-ı risālet-penāhī içün kūşe-i hilāl-ebrū-yı[1014] melāḥat birle işāret buyurmaġın cenāb-ı Murtażā raḍıyallāhu ᶜanhu daḫı[1015] firāz-ı minber-i sidre-süllem-i ḫūrşīd-ᶜalem üzre vażᶜ-ı ḳadem buyurup emānet-i bāb-ı Medīnetü'l-ᶜilm-i nebevī yaᶜnī mevdūᶜ-ı sīne-i sekīneleri olan āyāt-ı[1016] kerīme tilāvetin zīb-i ser-nāme-i ḳırāᵓat **[N34a]** ve kelimāt-ı mārretü'z-zikr-i nebeviyyeyi[1017] ferden ferden zīver-i dībāce-i belāġat buyurup baᶜżı maṣṭaba vü mecāmiᶜ-i nāsda daḫı Ḥażret-

[1008] terḥīb N, K: suᵓāl NO.
[1009] Emir olarak mı memur olarak mı (geldin)?
[1010] Memur olarak (geldim).
[1011] fīrūz-ı: +NO.
[1012] ve: -NO.
[1013] maḥsūd-ı N: -K, maḥmūd-ı NO.
[1014] hilāl: -NO.
[1015] daḫı: -NO.
[1016] āyāt-ı N, K: āyet-i NO.
[1017] nebeviyyeyi N, K: nebevīyi NO.

i Ebī Hüreyre murāfaḳatıyla teᵓzīn u iᶜlān ve mānend-i dürr-i ġalṭān āvīẖte-i güş-ı müstemiᶜān buyurdılar.

Pes ez-ān merāsim-i ḥacc u ziyāret ve levāzım-ı teblīġ-i risālet resīde-i sermenzil-i sülūk u seyr ve bāliġ-i nişāb-ı temme bi'l-ḫayr olmaġın yārān-ı behişţī ittifāḳ ile ṭaraf-ı Medīne-i münevvereye tevcīh-i vech-i işţiyāḳ buyurup ġubār-ı bārgāh-ı Sulṭān-ı Ṭaybe vü Ḥarem[1018] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellemi[1019] sürme-i dīde-i[1020] cihān-bīn[1021] ve pīrāye-i cebhe vü cebīn itdüler.

Elmaᶜī-i ᶜālem ṣāḥib-i meᶜālim ᶜaleyhi'r-raḥme taḥḳīḳi üzre cenāb-ı emānet-i destgāhī teblīġ-i risālet-i nebeviyyeye meᵓmūr buyurılduḳda Ḥażret-i Ṣıddīḳ-i şefīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu ᶜale'ṭ-ṭarīḳ ḫāk-pāy-i risālet-penāhīye çehre-sāy-ı mürācaᶜat olup sertaġyīr-i niyyet ne olduġundan istiẖbār birle *yā Resūlallāh bi-ebī ente ve ummī enzele fī-şeᵓnī şeyᵓun*[1022] diyü[1023] bu rāz-ı ḥikmet-**[NO36a]**ṭırāzüñ güşāyiş u keşfi bābında taḥrīk-kerde-i miftāḥ-ı der-i niyāz olmaġın Ḥażret-i müşkil-güşāy-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem mühr-endāz-ı hemyān-ı ḥaḳīḳat olup *lā velākin* **[K36a]** *lā-yenbeġī li-aḥadin en yubelliġe hāẕā illā raculun min-ehlī, emā terḍā yā Ebā Bekrin enneke kunte meᶜī fi'l-ġāri ve enneke ṣāḥibī ᶜale'l-ḥavżī*[1024] maḳāle-i şāfiyesiyle ḥall-i mesᵓele-i[1025] müşkile-i müddeᶜā buyurup[1026] ṣayḳal-ı iltifāt-ı ṣafā-baḫşā ile sütürde-sāz-ı ġubār-ı ẖāṭır-ı ṣıdḳ-ittiṣāfları oldılar.

Bu daẖı gül-deste-i ser-şīşe-i[1027] baᶜżı rivāyetdür ki sūre-i kerīme-i cenāb-ı Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu rāh-peymāy-ı ᶜazīmet olduḳdan ṣoñra şaᶜşaᶜa-nümāy-ı nüzūl olup teblīġi içün Ḥażret-i Ebe'l-Ḥasan raḍıyallāhu ᶜanhu iẖtiyār-kerde-i Ḥażret-i

---

[1018] Ṭaybe vü Ḥarem N, K: Ṭaybe-i Ḥarem NO.
[1019] sellemi N, K: sellem NO.
[1020] dīde-i: -NO.
[1021] cihān-bīn N, K: cihān NO.
[1022] Anam babam sana fedâ olsun yâ Resûlallâh benim durumumla ilgi bir şey mi nâzil oldu?
[1023] diyü: -NO.
[1024] Hayır, benim Ehl-i Beytimden herhangi birisi haricinde kimse bunu teblîğ etmeye lâyık değildir. Benimle mağarada berâber olman ve Kevser Havuzumun başında arkadaşım olman seni râzı etmez mi?
[1025] ḥall-i mesᵓele-i N, K: ᶜalā-mesᵓele-i K.
[1026] buyurup N, K: buyurılup NO.
[1027] ser-şīşe-i N, K: şīşe-i NO.

nebiyy-i muḫtār ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve'l-ikrām[1028] olduḳda bu emr-i ḫaṭīre[1029] Ḥażret-i Ebū Bekr raḍıyallāhu ᶜanhu[1030] taṣdīr olunmaḳ vādīsinde baᶜżı aṣḥāb-ı kirām ḥużūr-ı nebevīde kümeyt-i müşāvereye nīm-mişvār-ı **[N34b]** suhūlet göstermekle Ḥażret-i

Beyt[1031]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

Rāh-rev-i rāst-rev-i *mā-ġavā*[1032]
Rehber-i rūşen-nażar-ı *mā-ṭaġā*[1033]

ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā *lā yuᵓeddī ᶜannī illā raculün min-Ehl-i Beytī*[1034] diyü iẓhār-ı mā-fi'l-bāl ve ṭuġrā-keş-i berāt-ı lāzıme-i ḥāl oldılar.

Bu nādire-i rengīn-edā daḫı zebān-güẕār-ı kilk-i taᶜbīr olur ki żābıṭa-i ᶜādet-i müstemirre-i ḳabāyil-i ᶜArab üzre ḥall u ᶜaḳd-ı rābıṭa-i ᶜuhūd dest-i taṣarruf-ı veliyyü'l-emr-i yād u demān-ı ḳarābetlerinden bir merd-i mükerremüñ vāsıṭasıyla olmaġa muḥtāc olmaġın ḳażıyye-i meẕkūrenüñ teblīġ u ibrāzıyla Ḥażret-i şāh-ı velāyet mümtāz olunduġı taḥḳīḳ-kerde-i muḥaḳḳiḳīn olmaġın yādgār-ı ṣaḥīfe-i eşer ḳılındı.

BU MAḲĀLE-İ DAĠDAĠA-ENGĪZ ḲAŻİYYE-İ LİᶜĀN BEYĀNINDADUR

Seccāde-nişīnān-ı maḥkeme-i faḳāhet bu resme imżā-keş-i siccil-i rivāyet olmışlardur ki bu sāl-ı fīrūzda celīle-i *ve'l-leẕīne yermūne'l-muḥṣenāti ṣümme lem-yeᵓtū*[1035] *bi-erbaᶜati şühedāᵓe fe'clidūhum ṣemānīne celdeten velā-taḳbelū lehum*

[1028] ve'l-ikrām: -NO.
[1029] ḫaṭīre N, K: ḫayra NO.
[1030] raḍıyallāhu ᶜanhu: -NO.
[1031] Beyt N, K: Naẓm NO; "Mâ gavâ" âyetinin doğru gidişâtının yolcusu. "Mâ tagâ" âyetinin aydınlık görüşlü rehberi.
[1032] Kur'ân-ı Kerîm, Necm, 53/2. مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوٰى (Bu arkadaşınız ne sapıtmış ne de eğri yola gitmiştir.)
[1033] Kur'ân-ı Kerîm, Necm, 53/17. مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰى (Göz ne kaydı ne de hedefinden şaştı.)
[1034] Bu teblîği benden veya Ehl-i Beytim olan bir adamdan başkası benim yerime yerine getiremez.
[1035] yeᵓtū : +K (Derkenearda)

[NO36b] *şehādeten ebeden*[1036] ḥudūd-ārāy-ı nüzūl olmaġla **[K36b]** bir rūz-ı hafta-fürūz-ı cumᶜada Ḥażret-i

Beyt[1037]

Mefāᶜilün / Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

1 Belīġ-i ḫuṭbe-i bellaġ ḫaṭīb-i mā-enzele
Delīl-i ḫayr-ı subul şāriᶜ-i cemīl-efᶜāl

2 Güher-fürūz-ı nübüvvet kelām-ı nāṭıḳ-ı Ḥaḳ
Netīce-dān-ı kütüp-ḫāne-i celāl u cemāl

ᶜaleyhi't-taḥiyye ve's-selām ṭırāz-ı firāz-ı minber-i ṭūbā-sāye-i iblāġ ve ᶜandelīb-i faṣīḥ-lehçe-i muᶜciz-gūları feyż-efżāy-ı bāġ-ı belāġ olup teblīġ-i ḥükm-i ḥākim-i ᶜale'l-ıṭlāḳ ve beyān-ı naṣṣ-ı[1038] ḳażā-fermāy-ı heft iḳlīm u nüh ṭıbāḳ celle celāluhu buyurduḳlarında Ḥażret-i ᶜĀṣım bin ᶜAdiyy el-Enṣārī maḳām-ı istiftāda[1039] der-pā olup *yā Resūlallāh caᶜalallāhu fedāᵓen leke ümmī ve ebī*[1040] bir merd-i nāmūsver zevcesiyle bir ḥarīf-i ecnebīyi hem-pister görüp ḥareket-i şerāyīn-i ġayret ile ol sırr-ı dil-güdāzdan ifşā-yı rāz itse şemānīn celde ile meclūd ve fısḳa nisbet ve rütbe-i şehādetden laġzīde-pāy-ı ebed maḥdūd **[N35a]** olduġı bü'l-ᶜaceb girih-i dil-gīr midür ki ol vaḳt-ı serīᶜü'l-mürūrda iḥżār-ı şuhūda şitāb idünce iş biter ve ḫāne ḫarāb olur diyü rūy-ı ıżṭırāb göstermişken ᶜUveymir-nām[1041] ᶜamū-zādesi[1042] hem-ḫᵛābesi Ḥavle ile Şerīk bin es-Seḥmā'nüñ[1043] muvāḳaᶜalarına vāḳıf olup ol vāḳıᶜa-i fāḳıᶜadan ᶜĀṣım'ı ḫaberdār idüp bunlar cümle ᶜamū-zādeler[1044] olmalarıyla ᶜĀṣım telāş-ı hūş-rübā ile çehre-sāy-ı ḫāk-

---

[1036] Kur'ân-ı Kerîm, Nûr, 24/4. İffetli kadınlara iftira atan, sonra da dört şâhit getiremeyen kimselere seksen sopa vurun ve artık onların şâhitliklerini asla kabûl etmeyin.
[1037] Beyt N, K: Naẓm NO; (1) Vedâ Hutbesi'nin belîği, indirilen şeyin (Kur'ân-ı Kerîm) hatîbi, hayır yollarının rehberi, güzel davranışların başlatıcısı. (2) Peygamberlik mücevherini parlatan, Allâh'ın kelâmının hatibi, celâl ve cemâl kütüphanelerinin neticesini bilen.
[1038] beyān-ı naṣṣ-ı: +K, +NO.
[1039] istiftāda N, K: istifāda NO.
[1040] ceᶜalallāhu fedāᵓen leke ümmî ve ebî N, K: fedāke ebî ve ümmî NO; Yâ Resûlallâh, Allâh benim anne ve babamı sana fedâ etsin.
[1041] Uveymir el-Aclânî.
[1042] ᶜamū-zādesi N, K: ᶜam-zādesi NO.
[1043] es-Seḥmā'nüñ N: eş-Şeḥmā'nüñ K, Seḥāb'üñ NO.
[1044] ᶜamū-zādeler N, K: ᶜam-zādeler NO.

pāy-i nebevī olup yā Resūlallāh cumᶜa-i güẕeştede müẕākeresi sebḳ[1045] iden mesᵓele-i ḫıred-sūza fevren[1046] mübtelā olduḳ diyü refᶜ-i ruḳᶜa-i muṣībet-imlā itmegin Ḥażret-i melāẕ u melceᵓ-i kāyināt ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyāt[1047] cümleyi iḫżār-ı maḥkeme-i muḥākeme buyurup evvelā naṣīḥat-ı pederāne ile zücāc-ı ṣāf-mizāc-ı iᶜrāż-ı muḥṣanāta remy-i ḥaṣāt-ı bühtāndan taḥẕīr ve nekāyet-i[1048] dünyeviyye ve feżāḥat-ı uḫreviyye ile tenẕīr buyurduḳça ᶜUveymir ḳasem-i rāstī birle yā Resūlallāh şerāket-nā-peẕīr **[K37a]** olan ḥelālime Şerīk'üñ iṭāle-i dest-i nā-maḥrem-i **[NO37a]** şerāket itdügi ve ḳadem-be-ḳadem ve şikem-ber-şikem[1049] olduḳları[1050] āmācgāhı sihām-ı naẓarum olup benden ġayrıdan daḫı ḥāmiledür diyü maḳām-ı ışrārda s̱ābit-ḳadem[1051] ḳarargāh-ı daᶜvāda rāsiḫ-dem olmaġla istiᶜlām-ı ḥāl-ı Ḫavle'ye ḥavāle olunduḳda yā Resūlallāh ᶜUveymir bir merd-i ġuveyyirdür. Şerīk ile tenvīr-i şemᶜ-i sipihr[1052] ve müsāmeremüze vāḳıf olup gird-bād-ı ġayret ile iş̱āre-i ġubār-ı töhmet ider diyü sāḥa-i girībān ü dāmānın ġubār-ı kederden sildi ve süpürdi. İstikṣāf-ı ḥaḳīḳat Şerīk'e icāle[1053] ḳılınduḳda[1054]

Şiᶜr[1055]

Bahr-i Vâfir

İẕā ḳālet Ḥaẕāmi fe-ṣaḍdiḳūhā
Fe-inne'l-ḳavle mā-ḳālet Ḥaẕāmi

üzre söz Ḫavle'nüñdür diyü rindāne cevābla sedd-i bāb-ı muḳāvele eyledi.

[1045] sebḳ N, NO: sibḳat K.
[1046] fevren: -NO.
[1047] efḍalü't-taḥiyyāt N, K: etemmü't-taḥiyyāt NO.
[1048] nekāyet-i N: nekābet-i K, NO.
[1049] şikem-ber-şikem N, K: şikem-be-şikem NO.
[1050] olduḳları: +K.
[1051] ḳadem: +K, +NO.
[1052] sipihr N, K: seher NO
[1053] icāle N, K: iḥāle NO.
[1054] ḳılınduḳda N, K: ḳılındı NO.
[1055] Şiᶜr: +K, Naẓm NO; Hazâmi söylediğinde onu tasdîk et, doğru söz Hazâmi'nin dediğidir. (Onun sözü gâyet güzeldir.)

Bi'l-āhere nevāzende-i dest-i nizāᶜları olan sāz-ı se tār-ı muḫāṣama evc-i miyān-ḫāne-i[1056] muḫālifde ḳarār idicek yerlīġ-i belīġ-i sāṭıᶜu'l-ḥükm-i *ve'llezīne yermūne ezvācehum velem yekūn lehum şühedāᵓü illā enfusuhum fe-şehādetü eḥadihim erbaᶜu şehādātin* **[N35b]** *billāhi*[1057] el-āyet-i[1058] müşkil-güşāy nüzūl olmaġla fermūde-i nübüvvet-penāhī ile bāng-ı Ḥicāzī āheng-i eṣ-ṣalātü cāmiᶜan merfūᶜ-dest-i nidā olup farīża-i namāz-ı dīger edāsından ṣoñra Ḥażret-i vāżıᶜ-ı ḳānūn-nāme-i nāmūs-ı şerīᶜat-ı ḥanīfiyye[1059] müttekā-ārāy-ı dārü'l-ḥikem-i nebeviyye olup bu bābda ne vech üzre şīrāze-bend-i faṣlu'l-ḫiṭāb olduḳları muᶜteberāt-ı siyerden naḳl-ı bi'l-mıṣṭar[1060] ile zīb-i evrāḳ-ı eṣer ḳılındı. *Ḳāle Resūlullāhi*[1061] *ṣallallāhu*[1062] *ᶜaleyhi ve sellem li-ᶜUveymirin ḳum fe-ḳāme fe-ḳāle: Eşhedu billāhi enne Ḫavlete ez-zāniyetün ve innī lemine'ṣ-ṣādiḳīne. S̱ümme ḳāle fi's̱-s̱āniyeti eşhedü billāhi innī reᵓeytu Şerīken ᶜalā-baṭnihā ve innī lemine'ṣ-ṣādiḳīne. S̱ümme ḳāle fi's̱-s̱āliṣeti eşhedü billāhi bi-ennehā*[1063] *ḥuylā min-ġayrī ve innī lemine'ṣ-ṣādiḳīne. S̱ümme ḳāle fi'r-rābiᶜati eşhedü* **[K37b]** *billāhi innī mā-ḳarabtuhā munẕu erbaᶜati eşhurin ve innī lemine'ṣ-ṣādiḳīne. S̱ümme ḳāle fi'l-ḫāmiseti laᶜnetullāhi ᶜalā-ᶜUveymirin in kāne mine'l-kāẕibīne fīmā ḳāle*[1064]*. S̱ümme emere bi'l-ḳuᶜūdi ve ḳāle li-Ḫavleti*[1065] *ḳūmī feḳāmet ve ḳālet: Eşhedü billāhi mā-ene*[1066] *bi-zāniyetin ve inne* **[NO37b]** *ᶜUveymiren lemine'l-kāẕibīne. S̱ümme ḳālet fi's̱-s̱āniyeti eşhedü billāhi innehu mā-reᵓā Şerīken ᶜalā-baṭnī ve innehu lemine'l-kāẕibīne. S̱ümme ḳālet fi's̱-s̱āliṣeti eşhedü billāhi innī ḥuylā minhu ve innehu lemine'l-kāẕibīne. S̱ümme ḳālet fi'r-rābiᶜati eşhedü billāhi innehu mā-reᵓānī ḳaṭṭu ᶜalā-fāḥişetin ve innehu lemine'l-kāẕibīne. S̱ümme ḳālet fi'l-ḫāmiseti enne ġażaballāhi ᶜalā-Ḫavlete in kāne*

[1056] miyān-ḫāne-i N (Derkenarda): -K, -NO.
[1057] Kur'ân-ı Kerîm, Nûr, 24/6. Eşlerine zinâ suçlamasında bulunup da kendilerinden başka tanıkları olmayanların her birinin tanıklığı, dört kere, doğru söylediğine Allâh'ı tanık göstermesi;
[1058] el-āyet-i: -NO.
[1059] ḥanīfiyye N: ḥanefiyye K, NO.
[1060] bi'l-mıṣṭar: -NO.
[1061] Resūlullāhi: +NO.
[1062] ṣallallāhu: -NO.
[1063] bi-ennehā N, K: inne Ḫavlete ez-zāniyeyetü NO.
[1064] fīmā ḳāle: -NO.
[1065] li-Ḫavleti N, K: bi-Ḫavleti NO.
[1066] mā-ene N, K: ene lestü NO.

mine'ṣ-ṣādiḳīne[1067] diyü pençgāh mürāfaᶜa vü müdāfaᶜaları[1068] bu perdede ḳarār idünce Ḥażret-i sulṭān-ı şerīᶜat-ārā[1069] ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā visāde-i muvāṣalatlarına tefrīḳ virüp *levlā hāẕihi'l-eymānu le-kāne fī-emrihā reᵓyün*[1070] diyü taḫḳīḳ-i mesᵓele[1071] buyurduḳlarından şoñra[1072] *fe-ᵓin cāᵓet bi-uṣayhibe uṣeybice yeḍribu ile's-sevādi fe-huve li-Şerīk ibni's-Seḥmāᵓi ve in cāᵓet bi-evraḳa caᶜden cemāliyyen* **[N36a]** *ḫadellece's-sāḳayni fe-hiye'l-ġayri'l-leẕī rumiyet bihi*[1073] diyü taḫşiye-i hāmiş-i ḳıyāfet-nāme-i sīmā-yı mevlūd-ı maᶜhūd bābında taḥrīk-i ḳalem-i nūrānī-nigār-ı ferāset buyurdılar. Ḥażret-i ḥabr-ı ümmet-i[1074] *ḫayra ümmetin uḫricet li'n-nās*[1075] ᶜAbdullāh bin ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhumā[1076] rivāyeti üzre Şerīk'e eşbeh tevvellüd idüp ferzend-i mechūlü'l-eb olmaġla nisbetde vālidesine müntemī oldı.

El-uṣayhebe taṣġīru'l-aṣhebi ve huve'l-aḥmer el-uṣeyce bi'l-cīmi taṣġīru'l-ebṣec ve huve vāsiᶜu'ẓ-ẓehri el-evraḳ el-iblu'l-leẕī fī-levnihi beyāżun ilā-sivād, el-caᶜdu

---

[1067] mine'ṣ-ṣādiḳīne N, K: mine'l-kāẕibīne NO; Resûlullâh Uveymir'e gel, dedi ve o ayağa kalktı ve dedi ki: Allâh'a yemin ile şehâdet ederim ki, Havle kesinlikle zinâ etti ve ben şüphesiz doğru söyleyenlerdenim. Sonra ikinci olarak dedi ki: Allâh'a yemin ile şehâdet ederim ki, ben Şerik'i onun üzerinde gördüm ve ben şüphesiz doğru söyleyenlerdenim. Sonra üçüncü olarak dedi ki: Allâh'a yemin ile şehâdet ederim ki, o benden başkasından hamile kalmıştır ve ben şüphesiz doğru söyleyenlerdenim. Sonra dördüncü olarak dedi ki: Allâh'a yemin ile şehâdet ederim ki ben, ona dört aydan beri yaklaşmadım ve ben şüphesiz doğru söyleyenlerdenim. Sonra Beşinci olarak dedi ki: Eğer Uveymir sözlerinde yalancılardansa, Allâh'ın laneti onun üzerine olsun. Daha sonra (Resûlallâh) ona oturmasını söyledi. Havle'ye gel dedi ve o, ayağa kalktı ve dedi ki: Allâh'a yemin ile şehâdet ederim ki ben zinâ etmedim, Uveymir şüphesiz yalancılardandır. Sonra ikinci olarak dedi ki: Allâh'a yemin ile şehâdet ederim ki o benim üzerimde Şerik'i görmedi ve o, şüphesiz yalancılardandır. Sonra üçüncü olarak dedi ki: Allâh'a yemin ile şehâdet ederim ki ben ondan hamileyim ve o şüphesiz yalancılardandır. Sonra dördüncü olarak dedi ki: Allâh'a yemin ile şehâdet ederim ki, o beni katiyyen zinâ yaparken görmedi ve o, şüphesiz yalancılardandır. Sonra Beşinci olarak de ki: Eğer o, doğru söyleyenlerdense Allâh'ın gazabı Havle'nin üzerine olsun.

[1068] mürāfaᶜa vü müdāfaᶜaları N, K: mürāfaᶜaları NO.

[1069] şerīᶜat-ārā N, K: şerīᶜat-dār NO.

[1070] reᵓyün: -NO; Eğer o yeminler olmasaydı, benimle o kadının işi vardı (Ben, ona yapacağımı biliyordum) buyurdu.

[1071] mesᵓele: -NO.

[1072] şoñra: -NO.

[1073] Eğer doğan çocuk (erkek) siyâha çalan kızıl tenli ve sırtı yayvan olursa o, Şerik ibni Sehma'nındır. O çocuk (kız) siyaha çalan beyaz tenli, kıvırcık saçlı ve Hadlec devesi gibi bodur olursa onu kim yapmışsa onundur.

[1074] ḥabr-ı ümmet-i: -NO

[1075] Kur'ân-ı Kerîm, Âli İmran, 3/110. كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ "وَلَوْ اٰمَنَ اَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْراً لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَاَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ (Siz, insânlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emredersiniz, kötülükten alıkoyarsınız ve Allâh'a inanırsınız. Ehl-i Kitâp da inanmış olsalardı elbette onlar için hayırlı olurdu; içlerinden inananlar da var, fakat çoğu yoldan çıkmıştır.")

[1076] ᶜanhumā N, K: ᶜanhu NO.

mine'ş-şeᶜri ḫilāfi's-sebṭi ev e'l-ḳaṣīri el-cemālī ᶜaẓīmu'l-ḫalḳi teşbīhen bi'l-cemele'l-Ḫadellec el-ᶜaẓīm ve'l-Ḫadelecetü'l-meᵓetü'l-mümtileᵓetü'ẕ-ẕirāᶜayni ve's-sāḳeyn[1077]

BU ᶜİBĀRET-İ ŞERĪFE MELİK-İ ḤABEŞE NECĀŞĪ'NÜN [K38A] TERK-İ TĀC U TAḪT VE ĠURFE-GÜZĪN-İ GÜLŞEN-SERĀY-I ĀḪİRET OLDUĠIN BEYĀN İDER[1078]

Vaḳıᶜa-nüvīsān-ı dārü'l-mülk-i feṣāḥat bu resme icāle-i ḳalem-i Ḥabeşī-veş[1079] rivāyet itmişlerdür ki[1080] sene-i ᶜāşir-i hicriyyede ḳāyidü'l-ceyş-i kişver-i Ḥabeş olan Necāşī-iştihār Eżmaḥa[1081] ile nāmdār bir merd-i ferīd-i **[NO38a]** ḥavārī-menḳabet[1082] ve şehriyār-i pārsā-sīret olmaġla dest-yārī-i tevfīḳ ile güy-rübāy-ı taḥḳīḳ olup mücerred istimāᶜ-ı seciyye-i rūḥ-efzāy-ı nebeviyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve ıṭṭılāᶜ-ı naẓm-ı iᶜcāz-ı iltimāᶜ-ı āyāt-ı kerīme-i Furḳāniyye ile muḳirr-i nübüvvet-i ḫātem-i risālet ve müselmān-ı pāk-ṭıynet olup fāyiz-i devlet-i dāreyn ve serīr-efrūz-ı menzileyn olmış idi.

Bu sene-i meymūnede[1083] mülhim-i ġaybī dil-i pür-intibāhların

Beyt[1084]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

Murden-i her zinde ki bīnī revāst
Ān ki ne-murdest u ne-mīred Ḫudāst

[1077] "Usayha" kelimesi "asheb" kelimesinin küçültmesidir ve o kızıl demektir. Cim harfiyle yazılmış "useyce" ise "ebsec" kelimesinin küçültmesidir ve o sırtı yayvan demektir. "Evrak" kelimesi siyaha çalan beyaz renkli deve demektir. "Ca'd" kelimesi saç manasındaysa kıvırcık ya da kısa develer için kullanıldığında cüssesi geniş ve bodur anlamındadır tıpkı Hadlec devesi gibi. "Hadellec" kelimesi baldırı ve kolları dolgun kadın manasındadır.

[1078] Olduġın Beyān ider N, K: Olduġı Beyānındadur NO.

[1079] Ḥabeşī-veş N, K: Ḥabeşī-reviş NO.

[1080] ki: +NO.

[1081] Eżmaḥa N, NO: Eżḥame K.

[1082] ḥavārī-menḳabet N, K: ḥūrā-menḳabet NO.

[1083] meymūnede N, K: mübārekede NO.

[1084] Beyt N, K: Naẓm NO; Eğer görebilirsen her canlının ölmesi revadır. Ölmemiş ve ölmeyecek olan sadece Allâh'tır.

medlūlından āgāh itmegin dāᶜī-i Ḥaḳḳ'a icābet birle sāye-güster-i ṭarab-ḫāne-i serāy-ı Sermedī olduḳda Ḥażret-i

Beyt[1085]

Mefāᶜilün / Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

Penāh-ı ümmet-i ᶜāciz şefīᶜ-i rūz-ı cezā
Melāẕ-ı ᶜālemiyān āb-rūy-ı her dü serā

ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā mütevārī-i cidār-ı ġayb-ı dūrī[1086] olan keyfiyyet-i ḥāllerine vāḳıf olmaġla yārān-ı behişţīlerin ḫaberdār ve ᶜayn-ı **[N36b]** cemᶜ ile muṣallā-yı müslimīne sāye-güster-i iclāl olup bu[1087] tarṣīf-i ṣufūf-ı melāyik-merdūf ile çār tekbīr-güẕār-ı namāz-ı meᶜlūf olup revāyiḥ-i müşgīn-i fevāyiḥ-i duᶜā ile rūḥ-ı pākların şād buyurdılar.

Bu taᶜbīr-i dil-peẕīr daḫı çekīde-i ser-çeşme-i kilk-i mehere-i taḥḳīḳdür ki refᶜ-i serādiḳāt-ı dūrī olup mānend-i muᶜāyene-i ḥużūrī-i aṣḥāb-ı kirām Medīne-i münevvereden rūḥ-ı muṣavver-i cenāzesin serīr-i serverī üzre ser-nihāde-i visāde-i Sermedī olduġın[1088] müşāhede itdiler. *enārallāhu burhānehu*.[1089]

BU FIḲRA-İ RİḲḲAT-ENGİZ BĀNŪ-YI ḪĀNEVĀDE-İ NÜBÜVVET[1090] ḪAŻRET-İ ÜMMÜ KÜLŞŪM SERĀ-PERDE-NİŞĪN-İ [K38B] DĀR-I[1091] ĀḪİRET OLDUĠINDADUR

Şükūfe-i ravża-i muḳaddese-i[1092] necābet nesrīn-i rengīn-i ḥadīḳa-i şerāfet yaᶜnī girāmī, dürre-i zāhire-i ṣadef-i bāhirü'ş-şeref-i ṣulb-ı Ḥażret-i merkez-i vücūd-ı ᶜālem[1093] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem hemser-i Ḥażret-i ᶜOṯmān-ı seḫāvet-şiyem

---

[1085] Beyt N, K: Naẓm NO; Âciz ümmetin sığınağı, cezâ gününün şefâatçisi. İnsânların sığınma yeri, her iki âlemin yüz suyu (şerefi).
[1086] ġayb-dūrī N, K: ġaybet-dūrī NO.
[1087] Bu: +NO.
[1088] olduġın N, K: olduġı NO.
[1089] Allâh delilini nûrlandırsın.
[1090] Nübüvvet N, K: Nebevī NO.
[1091] Dār-ı: -NO.
[1092] ravża-i muḳaddese-i N, NO: ravżatu'l-muḳaddese-i K.
[1093] ᶜālem: -NO.

raḍıyallāhu ᶜanhu Sārā-sīret Meryem-ᶜiffet Ḥażret-i Ümmü Külşūm sene-i meẕkūrede menaṣṣa-efrūz-ı ḥaclegāh-ı dār-ı[1094] beḳā ve maḫdūme-i ḥūriyān-ı mele-i aᶜlā olup firāḳ-ı ṭāḳat-güdāzları[1095] **[NO38b]** cenābı Ẕinnūreyn raḍıyallāhu ᶜanhı sūzen-i dil-dūz-ı ḥüzn[1096] ile kebāb ve girye-i muḳle-sūz-ı taraḥ birle ḫūnīn-sāz-ı mendīl-i ıżṭırāb itmegin Ḥażret-i dil-nevāz-ı şikeste-dilān-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem mihribān-ı[1097] dāmādı buyurup *lev kāne ᶜindī ṣāliṣetün le-zevvectukehā yā ᶜUṣmāne*[1098] diyü feyāża-i ᶜināyetlerinden gül-āb-efşān-ı ḫāṭır-ı ḥarāret-nişānları[1099] olduġı pīrāye-i elfāẕ-ı ḥuffāẕ-ı eṣerdür.

BU NĀDİRE-İ RENGĪN-EDĀ[1100] ḤAŻRET-İ MUᶜĀẔ BİN CEBEL VE EBŪ[1101] MŪSĀ EŞᶜĀRĪ RAḌIYALLĀHU ᶜANHUMĀ[1102] YEMEN ṬARAFINA MEBᶜŪS OLDUḲLARI BEYĀNINDADUR.[1103]

Bu ᶜām-ı ḫayr-iḫtitāmda fermūde-i şehriyār-ı şehristān-ı risālet ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ile kişver-i Yemen'den ṭaraf-ı ᶜUlyā'ya Ḥażret-i Muᶜāẕ bin Cebel ve ṭaraf-ı[1104] Suflā'ya Ḥażret-i Ebī Mūsā[1105] Eşᶜārī meᵓmūr olup dürc-i güher-bār-ı nebevīden *yessirā velā-tuᶜassirā beşşirā velā-tuneffirā*[1106] *ṭāviᶜā velā-tuḫālifā*[1107] **[N37a]** nādireleri[1108] perdāḫte-i dest-i naṣīḥat ve mānend-i ᶜaḳīḳ-i Yemenī engüşter-i yemīn-i vaṣiyyetleri buyurılup ḫāṣṣaten Ḥażret-i Muᶜāẕ'a[1109] raḍıyāllāhu ᶜanhu tekrār ᶜināyet-fermāy-ı pend-i dil-pesend olup *inneke seteᵓtī ḳavmen ehle kitābin fe-iẕā ciᵓtehüm fe'dᶜuhum ilā en yeşhedū en lā-İlāhe illallāhu ve enne Muḥammeden Resūlullāhi fe-in*

[1094] dār-ı: -NO.
[1095] ṭāḳat-güdāzları N, K: ṭāḳat-güẕārları NO.
[1096] ḥüzn N, K: ḥirmān NO.
[1097] mihribān-ı N, NO: mihribānī-i K.
[1098] Ey Osmân, yanımda üçüncü (bir kızım) olsaydı muhakkak ki seninle evlendirirdim.
[1099] ḥarāret-nişānları N, K: mirᵓāt-nişānları NO.
[1100] Rengīn-Edā: -NO.
[1101] Ebū: +NO.
[1102] Raḍıyallāhu ᶜAnhumā: -NO.
[1103] Olduḳları Beyānındadur N, K: Oldukların Beyān İder NO.
[1104] ṭaraf-ı: -NO.
[1105] Ebī Mūsā N, K: Ebū Mūsā-yı NO.
[1106] yessirā velā-tuᶜassirā beşşirā velā-tuneffirā N, K: yessirū velā-tuᶜassirū beşşirū velā-tuneffirū NO.
[1107] Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız; müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz; birbirinizle iyi geçinin ihtilâfa düşmeyiniz.
[1108] nādireleri N, NO: nādiresiyle K.
[1109] Muᶜāẕ'a N, K: Muᶜāẕ NO.

hum eṭāᶜūke bi-ẕālike fe-aḫbir ennallāhe **[K39a]** *ḳad faraża ᶜaleyhim ṣadaḳaten teᵓḫuẕu min-aġniyāᵓihim fetureddu ᶜalā-fuḳarāᵓihim fein hüm*[1110] *eṭāᶜūke bi-ẕālike fe-iyyāke*[1111] *ve kerāyime emvālihim ve'ttaḳe daᶜvete'l-maẓlūmi fe-innehu leyse beynehā ve beynallāhi ḥicābün*[1112] sebīkesin mānend-i ibrīz-i ḥikmet-āmīz güdāḫte-i pūte-i naṣīḥat ve ifrāġ-ı ḳālıb-ı vaṣiyyet buyurup sivār-ı muraṣṣaᶜ-kār-ı sāᶜid-sīmīn-i iᶜtibārları buyurdılar.

Ḥasebü'l-emri'l-ᶜālī her biri semt-i ḫᵛāhişe bāl-güşā ve süheyl-ṭalᶜatlarıyla ile[1113] tenvīr-i ser-menzil-i ᶜAden u Ṣanᶜā[1114] ve teblīġ-i risālet-i Sulṭānü'l-enbiyā ᶜaleyhi etemme't-teḥāyā idüp meᵓmūr olduḳları ḫidmet[1115] edāsıyla imāle-i likām-ı **[NO39a]** rücᶜat buyurdılar.

ḲAŻİYYE-İ İRSĀL-İ ḪĀLİD RAḌIYALLĀHU ᶜANHU

Bu ḳażiyye-i feraḥ-iştimāl Ḥażret-i Ḫālid bin Velīd ḳabīle-i ᶜAbdülmedān'a irsāl olunduġı beyānında:[1116] Muḥarrer-i ṭavāmīr-i ḫaberdendür ki[1117] ferīd-i meydān-ı tesdīd Ḥażret-i Ḫālid bin Velīd raḍıyallāhu ᶜanhu[1118] ṭāyife-i Necrān'a müntemī ᶜAbdülmedāne[1119] ḳabīlesine taᶜyīn buyurılup ḫār-ı evzār[1120] nāverd-i[1121] āzār-dih-i dest-i ebṭāl-i dād u sited olmazdan aḳdem ḳabīle-i maᶜhūdı gül-geşt-i gülistān-ı īmāna daᶜvet ideler nesīm-i ḳabulle ġonce-i hūşları şüküfte olup icābet-i dāᶜī-i Ḥaḳ iderlerse encümen-efrūz-ı ṣoḥbetleri olup taᶜlīm-i āyāt-ı Furḳāniyye

---

[1110] hüm: -NO.
[1111] fe-iyyāke N, K: ve iyyāke NO.
[1112] Sen ehl-i kitâp bir kavme gidiyorsun. Onları, bir olan Allâh'a îmâna ve benim de Resûlullâh olduğuma şehâdete davet et. Eğer bunu kabûl ederlerse Allâh'ın kendilerine zenginlerinden alınıp fakîrlerine verilecek zekâtı farz kıldığını bildir. Eğer bunu kabûl ederlerse sakın mallarının en kıymetlilerini alma! mazlûmun bedduâsından sakın; çünkü bu duâ ile Allâh arasında perde yoktur.
[1113] ile: +NO.
[1114] Ṣanᶜā N: ṣafā K, NO.
[1115] ḫidmet N, NO: ḫiẕmet K.
[1116] Bu ḳażiyye-i feraḥ-iştimāl Ḥażret-i Ḫālid bin Velīd ḳabīle-i ᶜAbdülmedān'a irsāl olunduġı beyānında: Bu bölüm **K** nüshasında başlığa dahildir. **NO** nüshasında da başlığa dahil olup şu şekilde geçer: Bu Ḳażiyye-i Feraḥ-iştimāl Ḥażret-i Ḫālid bin Velīd Ḳabīle-i ᶜAbdülmedān'a İrsālidür.
[1117] Muḥarrer-i ṭavāmīr-i ḫaberdendür ki: +NO.
[1118] raḍıyallāhu ᶜanhu: -NO.
[1119] ᶜAbdülmedāne N, K: ᶜAbdülmedān NO.
[1120] evzār N, K: evzār-vār? NO.
[1121] nāverd-i: -NO.

ve tefhīm-i sünnet-i nebeviyye itmeleri ferīdesi[1122] calġū-yı[1123] şehbāz-ı himmetleri buyurıldı.

Fermān-ı muṭāᶜ-ı nebevī üzre ol ḫidīvv-i meydān-ı necdet semt-i merāma sevḳ-i sere-reftār-ı sürᶜat ve ṭaraf-ı taᶜyīn-i merdān-ı kār-āzmā idüp *yā eyyühe'n-nās* **[N37b]** *eslimū teslimū*[1124] āġāzesin perde-i ᶜurbān-dih-i zebān-güẕār-ı iştihār itdürmekle ḳabīle-i meẕkūre

Beyt[1125]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlün / Fāᶜilün

1 Terk-i ᶜināد eyliye-gör Ḥaḳ-şināس olup
Rāḥat budur saña daḫı ḥüsn-i müşāvere

2 Ādem necāt buldı o dem k'oldı muᶜterif
İblīs'i itdi redd-i ebed bir mükābere **[K39b]**

medlūlın pīş-nihādları idüp ol nevā-yı dil-ārā ile ḫoş-ḥāl ve bī-ḳīl u ḳāl icābet-i daᶜvet-i Ḥaḳ ve iḳtidā-yı sünnet-i Nebīyy-i muṭlaḳ itmeleriyle Ḥażret-i Ḫālid kāmrān-ı maṭlab u maḳāsıḍ olup fermūde-i nebeviyye üzre āhālī-i ḳabīle ile dīk-cūşān-ı ᶜişret ve sergerm-i ṣoḥbet olup ᶜatabe-i ᶜaliyye-i sidre-i müntehā-yı nebeviyyeye iṭāᶜat ve[1126] bu resme refᶜ-i ruḳᶜa-i ᶜubudiyyet itdiler.

Ṣūret-i Mektūb-ı Ḫālid Raḍıyallāhu ᶜAnhu[1127]

Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm li-Muḥammedin Resūlillāhi ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem min-Ḫālid bin el-Velīd: Es-selāmu ᶜaleyke yā Resūlallāhi[1128] *ve raḥmetullāhi ve berekātuhu fe-innī aḥmedu ileykallāhe'l-leẕī lā-İlāhe illā hüve emmā baᶜdu yā*

[1122] ferīdesi N, K: mezīdesi NO.
[1123] celġū-yı N: çelgū-yı K, hemācūy-ı NO.
[1124] Ey insânlar, selâmete ermek için Müslümân olunuz!
[1125] Beyt ibāresi sehven ilk beyitten sonraki bölüme yazılmıştır; Beyt N, K: Naẓm NO.
[1126] iṭāᶜat ve: +NO.
[1127] Raḍıyallāhu ᶜAnhu: +NO.
[1128] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem min-Ḫālid bin el-Velīd Es-selāmu ᶜaleyke yā Resūlallāhi: -NO.

Resūlallāhi fe-innī baᶜaṯtenī ilā-Beni'l-Ḥāriṯi'bni[1129] *Kaᶜbin ve emertenī iẕā eteytehum lā-uḳātilehum ṯelāṯete eyyāmin ve en* **[NO39b]** *edᶜūhum ile'l-İslāmi feᵓin eslemū aḳbeltu minhum ve innī ḳadimtü ᶜaleyhim ve deᶜavtehum ile'l-İslāmi feᵓeslemū fe-enā muḳīmun fīhim uᶜallimuhum meᶜālime'l-İslāmi*[1130] diyü ᶜarż-ı vāḳiᶜ-i ḥāl[1131] itmegin kimyāgerān-ı meᶜānī yaᶜnī debīrān-ı dīvānü'l-ḥaḳḳ-ı nebevī daḫı kibrīt-i aḥmer-i ḳalem ile zeybaḳ-gūn-ı[1132] varaḳ-ı ḫiṭāb üzre bu güne[1133] zer-efşān-ı redd-i cevāb oldılar: *Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm*[1134] *min-Muḥammedin Resūlillāhi ilā-Ḫālid ibni'l-Velīdi: Selāmün ᶜaleyke*[1135] *fe-innī aḥmedu ileykallāhe'l-leẕī lā-İlāhe illā huve. Emmā baᶜdu fe-inne kitābeke cāᵓenī meᶜa resūlike'l-leẕī*[1136] *yuḫbiru enne Benī'l-Ḥāriṯi ḳad eslemū ḳable en tuḳātilehum fe-beşşirhum ve enẕirhum ve aḳbil minhum velyuḳabbil meᶜake vefduhum ve's-selāmu ᶜaleyküm*[1137] *ve raḥmetullāhi ve berekātuhu.*[1138]

Bu ḥükm-i ᶜināyet-fermā ṣādır olunca **[N38a]** Ḥażret-i perverde-i dest-i teᵓyīd Ḫālid bin Velīd[1139] baᶜżı kelānterān-ı ḳabīle ile çehre-sāy-ı bārgāh-ı sipihr-i destgāh-ı risālet-penāhī olup bābü's-selām-ı Kaᶜbe-i īmāna iḳbāl birle *ve men deḫalehu kāne āminen*[1140] vefḳince muḥaṣṣılü'l-āmāl ve ser-nihāde-i nāz-ı bāliş-i **[K40a]** iṭmīnān-ı bāl oldılar.

[1129] Beni'l-Ḥāriṯi'bni N, K: İbni'l-Ḥāriṯi'bni NO.

[1130] Rahman ve rahîm olan Allâh'ın adıyla. Allâh'ın Resûlü Hz. Muhammed sallallâhu aleyhi veselleme'e Hâlid bin Velîd tarafından (Yazılan Mektup): Allâh'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerine olsun yâ Resûlallâh. Kendisinden başka ilâh olmayan Allâh'a hamd ederim. Yâ Resûlallâh beni, Benî Haris bin Kâ'b Kabîlesine göndermiştiniz. Onlarla üç gün muharebe etmememi ve İslâm'a davet etmemi buyurmuştunuz. Müslümân olurlarsa kabûl etmemi onları İslâm'a davet etmemi buyurmuştunuz. Müslümân oldular. Şu anda onların arasındayım ve onlara İslâmî bilgiler veriyorum.

[1131] vāḳiᶜ-i ḥāl N, K: vāḳiᶜü'l-ḥāl NO.

[1132] gūn-ı: +K.

[1133] güne N, NO: resme K.

[1134] Bismillāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm: +NO.

[1135] ᶜaleyke N, K: ᶜaleyküm NO.

[1136] leẕī: +NO.

[1137] ᶜaleyküm N, K: ᶜaleyke NO.

[1138] Rahman ve rahim olan Allâh'ın adıyla. Allâh'ın Resûlü Hz. Muhammed'den Hâlid bin Velîd'e : Allâh'ın selâmı üzerine olsun. Kendisinden başka ilâh olmayan Allâh'a hamd ederim. Elçinle berâber bana gönderdiğin mektubu alıp Benî Haris kabîlesinin onlarla savaşmadan İslâm'ı kabûl ettiklerini haber aldım. Onları müjdele ve uyar, onları kabûl et, berâberinde heyetlerini (bana) getir. Allâhın selâmı rahmeti bereketi üzerine olsun.

[1139] bin Velīd: +K, +NO.

[1140] Kur'ân-ı Kerîm, Âli İmrân, 3/97. فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَقَامُ إِبْرٰهِيمَ **وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا** وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ (Orada apaçık deliller, İbrâhîm'in makâmı vardır. **Oraya giren**

BU MAḲĀLE-İ RENGĪN-EDĀ ḤAŻRET-İ ᶜALİYYÜ'L-MURTAŻĀ RAḌIYALLĀHU ᶜANHU[1141] YEMEN ṬARAFINA ᶜİNĀN-TĀB-I ᶜAZĪMET OLDUĠI[1142] BEYĀNINDADUR.

Şuḳḳa-güşāyān-ı ᶜilm-i taḥḳīḳ bu ṭarīḳ üzre rāh-neverd-i tevfīḳ olmışlardur ki bu[1143] sāl-ı ᶜāşir-i[1144] ferḫunde-fālde şeh-süvār-ı celīlü'l-menāḳıb ᶜAlī bin Ebī Ṭālib raḍıyallāhu ᶜanhu Yemen ṭarafına revāne olunup[1145] ve[1146] Ḥażret-i neyyir-i sipihr-efrūz-ı mekārim-i aḫlāḳ ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem kendü[1147] yed-i müᵓeyyedleriyle Şāh-ı Merdān'a taᶜmīm-i ᶜamāme ve bend-i livā-yı perniyān-ı câme buyurdılar.

Bu eṯnāda Ḥażret-i İmām yā Resūlallāh bu ḫāne-zāduñızı henūz nev-nihāl-i ḥadīḳa-i şebābet iken sāl-ḫūrdegān-ı niḫalistān-ı meşīḫat olanlara irsāl buyurursız diyü neṯr-i leᵓālī-i tereddüd itmegin Ḥażret-i sultān-ı kerem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ṣaḥīfe-i levḥ-i sīnelerine dest-i kerem-i peyvestelerin **[NO40a]** vażᶜ idüp *Allāhumme ṯebbit lisānehu ve ihde ḳalbehu*[1148] ile ṣandūḳ-ı serīrelerin maᶜden-i ᶜilm u hidāyet buyurduḳdan ṣoñra dürcü'l-cevāhir-i lüṭuflarından taᶜlīm-i ādāb-ı ᶜadālet-fermāyī idüp *yā ᶜAlī iẕā celese ileyke'l-ḫaṣmāni felā-taḳżi beynehumā ḥattā tesmeᶜa mine'l-aḫeri*[1149] ferīdesin[1150] ārāyiş-i bināgūş-ı vaṣiyyetleri buyurup üç yüz usūd-i ġīl-i heycā ile rāhī buyurdılar.

Ḥażret-i Şāh-ı Velāyet ḥasebü'l-emr germ-ᶜinān-ı ᶜazīmet olup eṭrāfa tefrīḳ-i ᶜasākir-i cesāret-ihtimām ile ḫaylī ġanāyim iġtināmından ṣoñra mürselün ileyh olduḳları ḳavmi ġayāhib-i küfrden rūşengāh-ı İslām'a daᶜvet buyurduḳlarında aftāb-ı

---

emniyette olur. Gitmeye gücü yetenin o evi ziyâret etmesi, Allâh'ın insânlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse bilmelidir ki, Allâh bütün âlemlerden müstağnidir.)

[1141] Raḍıyallāhu ᶜanhu: -NO.
[1142] Olduġı N, K: İtdügi NO.
[1143] bu: -K.
[1144] āşir-i: +K, +NO.
[1145] olunup: -NO.
[1146] ve: +NO.
[1147] kendü: -NO.
[1148] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 278. Allâh'ım! O'nun (Hz. Ali) lisânına sebât ve kalbine hidâyet ver.
[1149] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 278. Yâ Ali, her ne zamân yanına iki hasım (davalı ile davacı) gelip senin önünde otururbut, öbürünün sözünü dinlemeden aralarında hüküm verme.
[1150] ferīdesin N, K: mezīdesin NO.

hidāyet ser-zemīn-i ṭabīᶜatların[1151] ışlāḥ birle bī-daġdaġa **[N38b]** ve nizāᶜ ser-cümle icābete isrāᶜ idüp şimşīr-i ḫilāf hem-ḫᵛābe-i ġılāf olmaġla[1152] şāhīn-i ᶜanḳā-şükūh-ı[1153] ᶜazīmetleri ṣayd-ı kebk-i merām itmegin semt-i ᶜavdete taḥrīk-i şeh-per-i iclāl idüp bu eyyāmda Ḥażret-i sulṭān-ı[1154] Beyt u Ḥarem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem iḥrām-bend-i **[K40b]** ḥacc-ı ekber olmaġın ber-īn taḳrīb Ḥażret-i İmām daḫı Ümmü'l-Ḳurā'ya sāye-güster-i nüzūl oldı.

BU MAḲĀLE-İ RŪḤĀNĪ-EṢER EMĪN-İ VAḤY-İ CELĪL[1155] ḤAŻRET-İ CİBRĪL MECLİS-İ NEBEVĪDE ẒĀHİR OLDUĠIN BEYĀN İDER.[1156]

Ḥāfıżān-ı āṯār-ı nübüvvet bu vech üzre şīrīn-zebān-ı rivāyet olmışlardür ki bu sene-i mübārekede şāhbāz-ı kürsī-nişīn-i sidretü'l-müntehā Cibrīl-i[1157] Emīn ᶜaleyhi's-selām ṯiyāb-ı sefīd ile heykel-i insānīde siyāh-mū ve revāyiḥ-i ḫoş-bū ile terkīb-i cismānīde pīrāye-baḫşāy-ı[1158] heyūlā vü ṣūret ve zīver-i libās-ı ᶜālem-ṭabīᶜat olup Ḥażret-i ḫᵛāce-i debistān-ı nübüvvet seccāde-nişīn-i mesned-i risālet ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ile rū-be-rū zānū-be-zānū hem-ṣoḥbet olup riᶜāyet-i şerāyiṭ-i ādāb[1159] ile dü dest-i nūrānīlerin pīrāye-i **[NO40b]** dü zānū-yı rūḥānīleri buyurup ne siyāḳda[1160] kerem-sāz-ı micmer-i ᶜanber-dūd-ı suᵓāl u cevāb ve ne keyfiyyetde nükhet-baḫşāy-ı meşām-ı aṣḥāb olduḳları ser-āmed-i ḥuffāẓ-ı āṯār-ı nebevī Ḥażret-i İmām Buḫārī raḥmetullāhi ᶜaleyh[1161] taṣḥīḥ u taḥḳīḳi naḳl-ı bi'l-mıṣṭar zīver-i eṣer ḳılındı. *Fe-ḳāle me'l-īmānu ve*[1162] *ḳāle el-īmānu en tuᵓmine billāhi ve melāᵓiketihi ve biliḳāᵓihi ve rusulihi ve kutubihi ve tuᵓmine*[1163] *bi'l-baᶜṯi ḳāle me'l-İslāmu ḳāle el-İslāmu en taᶜbudallāhe velā-tuşrike bihi şeyᵓen ve tuḳīme'ṣ-ṣalāte ve tuᵓti'z-zekāte'l-mefrūżate ve*

[1151] ṭabīᶜatların N, K: ṭabīᶜatlarını NO.
[1152] olmaġla N, NO: olmaġın K.
[1153] ᶜanḳā-şükūh-ı N, K: ᶜanḳā-yı şükūh-ı NO.
[1154] sulṭān-ı N, K: zīnet-efzāy-ı NO.
[1155] Celīl: -NO.
[1156] Olduġın Beyān İder N, K: olduġıdur NO.
[1157] Cibrīl-i N, K: Cebreīl-i NO.
[1158] baḫşāy-ı N, K: baḫş-ı NO.
[1159] şerāyiṭ-i ādāb N, K: şarṭ-ı edeb NO.
[1160] siyāḳda N, NO: sibāḳda K.
[1161] raḥmetullāhi ᶜaleyh N, K: ᶜaleyhi raḥmetü'l-Bārī NO.
[1162] ve: +K.
[1163] tuᵓmine N, K: yuᵓmine NO.

taṣūme remeḍāne ḳāle me'l-iḥsānu ḳāle en taᶜbudallāhe ke-enneke terāhu[1164] *fein lem-tekun terāhu fe-innehu yerāke ḳāle mete's-sāᶜatü ḳāle me'l-mesᵓūlü ᶜanhā bi-aᶜleme mine's-sāᵓili se-ᵓuḫbiruke ᶜan-eşrāṭihā iẕā veledeti'l-emmetu* **[N39a]** *rabbehā ve iẕā teṭāvele ruᶜātü'l-ibili'l-buhmu*[1165] *fi'l-bünyāni fī-ḫamsin lā-yaᶜlemuhünne illāllāhu ş̱ümme tele'n-nebiyyü ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem innallāhe ᶜindehu ᶜilmu's-sāᶜati*[1166] (el-āyeh) diyü taḳvīm-i erkān-ı dārü'l-cinān-ı islām u īmān buyurup ṭomār-ı ifāde vü istifāde pīçīde-i dest-i inṭıvā olunca dīdeden pinhān olmaġın tekrār ne mertebe **[K41a]** cüst u cū olundı ise bedīd olmayup merdān-ı İlāhī'den bir merd-i nā-dīde vü nā-şenīde-i aṣḥāb olduġı müteᶜayyin olunca Ḥażret-i vāsıṭatü'l-ḫayr-ı ervāh u eşbāḥ-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem erbāb-ı meclis-i ḳudsī-sirişte tevcīh-i ḫiṭāb buyurup *hāẕā Cibrīlün cāᵓe yuᶜallimu'n-nāse dīnehüm*[1167] diyü selā-yı ᶜıṭr-ı vāḳiᶜ-i ḥāl itdiler.

BU MAḲĀLE-İ ḤÜZN-ĀVER MAḪDŪM-I ḪĀNEVĀDE-İ NEBEVİYYE ḤAŻRET-İ İBRĀHĪM RAḪT-KEŞ-İ DĀR-I NAᶜĪM OLDUĠIN BEYĀN İDER.[1168]

Girāmī-i gevher-i ṣadef-i nübüvvet-i[1169] ḳudret ṭırāz-ı girībān-ı ḫilᶜat-ı[1170] iḫtirāᶜ u[1171] ḫilḳat nev-bāve-i şecere-i ṭayyībe-i nesl-i faḫr-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem **[NO41a]** merdümek-i dīde-i cihān-bīn-i benī Ādem Ḥażret-i İbrāhīm ᶜaleyhi's-selām[1172] bu senede neżāret-baḫşāy-ı dār-ı naᶜīm olmaġın tekmīl-i reḍāᶜları pistān-ı

[1164] terāhu N, K: yerāhu NO.
[1165] ibili'l-buhmi N, K: ibili ileyhim NO.
[1166] Dedi ki îmân nedir? Dedi ki îmân: Allâh'a, meleklerine, Allâh'a kavuşmaya, peygamberlerine ve öldükten sonra dirilmeğe inanmandır. Dedi ki İslâm nedir? Dedi ki İslâm: Allâh'a ibâdet edip hiçbir şeyi O'na ortak koşmaman, namâzı kılman, farz edilmiş zekâtı vermen, Ramazân'da oruç tutmandır. Dedi ki ihsân nedir? Dedi ki ihsân: Allâh'ı görüyormuş gibi ibâdet etmendir. Her ne kadar sen O'nu görmüyorsan da şüphesiz O seni görmektedir. Dedi ki sâat (Kıyâmet) ne zamândır? Dedi ki: Bu mes'elede kendisinen sorulan, sorandan daha çok bilgi sâhibi değildir. Öyleyse kıyâmetin alâmetinden haber ver: Câriyenin efendisini doğurması, kör ve sağır (din husunda) deve çobanlarının bina yükseltmelerinde birbirleriyle yarış etmeleridir. Beş şeyi Allâh dışında kimse bilmez. *Kıyâmet sâati hakkındaki bilgi yalnız Allâh katındadır*... (Lokman, 34)
[1167] Bu Cibrîl insânlara dinlerini öğretmeye geldi.
[1168] Olduġın Beyān İder N, K: Olduḳları Beyānındadur NO.
[1169] nübüvvet-i: +NO.
[1170] ḫilᶜat-ı N, K: ṭalᶜat NO.
[1171] iḫtirāᶜ u N, K: iḫtirāᶜ-ı NO.
[1172] ᶜaleyhi's-selām N, K: ᶜaleyhi't-taᶜẓīm NO.

ḥūriyān-ı maḳṣūrāt-ı ḥacle-nişīnān-ı cināne ḥavāle olunup buḳᶜa-i muḳaddese-i Bakīᶜ ḫᵛābgāh-ı dil-ārā ve mehd-i rāḥat-efzāları oldı. Ḥikmet-i İlāhiyye ol rūz-ı dil-sūzda

Beyt[1173]

Faᶜilātün / Fāᶜilatün / Fāᶜlün

Ẓulmet-i ḥuzneş heme ᶜālem girift
Belki cihān câme-i mātem girift

vefḳince Zelīḫā-yı ḫūrşīd perde-pūş ve Leylā-yı dehr câme-i siyāh ber-dūş yaᶜnī inkisāf-ı āftāb ile ᶜālem giriftār-ı ġuṣṣa vü elem[1174] olup baᶜżılar bu vāḳᶜa-i dağdağa-efzāyı ol ṭāyir-i nev-pervāz-ı āşiyān-ı necābetüñ ḫirāmende-i hayābān-ı cinān olduġına ḥaml itmeleriyle Ḥażret-i neyyir-i aᶜẓam-ı sipihr-i risālet ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ināre-i şemᶜ-i şebistān-ı ḥaḳīḳat buyurup *inne'ş-şemse ve'l-ḳamere āyetāni min-āyātillāh*[1175] *lā-yenkesifāni li-mevti aḥedin* **[N39b]** *velā-li-ḥayātihi*[1176] diyü āyīne-i jeng-beste-i ḳulūb-ı nāsa mühre-i ḥikmet ile sayḳal-zen-i incilā oldılar.

BU MAḲĀLE-İ ŞEVḲ-ENGĪZ ḤAŻRET-İ SULṬĀN-I SERĪR-EFRŪZ-I HEFT-KİŞVER ŞALLALLĀHU ᶜALEYHİ VE SELLEM MAḤMİL-ĀRĀY-I ḤACC-I EKBER OLDUĠI[1177] BEYĀNINDADUR.[1178]

Bu ḥacc-ı celīlü'l-menhec ḥaccettü'l-vedāᶜ ve ḥaccetü'l-İslām **[K41b]** ve ḥaccetü'l-belāġ ile müsemmā olup nigāşte-i benān-ı beyān olduġı üzre sāl-ı pārīnede Ḥażret-i ḳıble-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve selleme[1179] ᶜinān-gīr-i ᶜazīmet ve māniᶜ-i ḥacc u ziyāret olan mekārih u maḥẕūr mehcūr olup ruḫsāre-i ser-zemīn-i Baṭḥā'da cāy-gīr olan evsāḫ-ı āṣār-ı müşrikīn mānende-i noḳṭa-i meşk[1180] sütürde-sāz-ı gizlik-i ḥakk

---

[1173] Beyt N, K: Naẓm NO; Câmî, Heft Evreng - Tuhfetü'l-Ahrâr (bk. http://ganjoor.net/jami/7ourang/7-3/sh2) Hüznünün karanlığı bütün âlemi kapladı. Hatta dünyâ mâtem elbiselerine büründü.
[1174] elem N: ġam K, NO.
[1175] min-āyātillāh N, K: ayātin NO.
[1176] Muhakkak ki güneş ve ay, Allâh'ın âyetlerinden (işâretlerinden) iki âyettir. Bir kimsenin vefâtı veya birinin hayâtı sebebiyle tutulmazlar.
[1177] Olduġı N: Olduḳları K, olduḳlarıdur NO.
[1178] Beyānındadur: -NO.
[1179] selleme N, K: sellem NO.
[1180] meşk N: şekk K, NO.

yaᶜnī rişte-i şīrāze-i bidᶜat-nāme-i cāhiliyye maḳrūż-ı[1181] miḳrāż inḳırāż olmaġın sene-i ᶜāşire-i hicriyye ᶜalā-muḫtārihā efḍalü't-taḥiyyede Ḥażret-i ḥabīb-i Ḫudā ve imām-ı Ḥarem, ṣafiyy-i cihān u[1182] cihān-ı kerem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ṣafā-baḫşāy-ı mesāmiᶜ-i **[NO41b]** rūḥāniyān olan nidā-yı rūḥ-efzāy-ı kerīme-i *ve ezzin fi'n-nāsi bi'l-ḥacci*[1183] ferīdesin[1184] gūşvāre-i semᶜ-i icābet yaᶜnī şāhbāz-ı sidre-āşiyān-ı tabᶜları idāre-i beftere-i daᶜvet-i Raḥmāniyyeye bāl-güşāy-ı raġbet olup bi'z-zāt icrā-yı aḥkām-ı ḥacc içün çehre-perdāz-ı Beyt-i Kerīm ve zānū-zen-i Maḳām-ı İbrāhīm olmaġla tāc-efrūz-ı ibtihāc ve şīrīn-kām-ı zemzem-i kāfūr-mizāc olmaḳ ārzūsın idüp şerefterīn eyyām-ı bahār[1185] māh-ı āẕār-ı[1186] Rūmiyye ve bīst u pencüm-i ẕi'l-ḳaᶜde-i ᶜArabiyyede ṭarāvet-efzāy-ı iġtisāl ve nükhet-baḫşāy-ı iddihān-iclāl olup[1187] bir ṭāḳa-i izār-bend-i[1188] sündüs-tār ve bir şevb-i ridā-yı istebraḳ[1189]-estār ile mürtecilen hengām-ı ḳırān-ı saᶜdeyn yaᶜnī beynü'ṣ-ṣalāteynde

Beyt[1190]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

1 Ān[1191] şeh-i kevneyn zede pā der-rikāb
Hemçü mihr ez-ruḫ ber-efkende niḳāb

2 Kākül-i müşgīn be-dūş endāḫte **[N40a]**
Ve'z nigāheş kār-ı ᶜālem sāḫte

[1181] maḳrūż-ı: -NO.
[1182] cihān u: -NO.
[1183] Kur'ân-ı Kerîm, Hacc, 22/27. İnsânlara hac ibâdetini duyur.
[1184] ferīdesin N, K: mezīdesin NO.
[1185] bahār N, K: bahārda NO.
[1186] āẕār-ı N, K: āzer-i NO.
[1187] olup N, K: olan NO.
[1188] bend-i: +NO.
[1189] istebraḳ-ı N: sitebraḳ-ı K, NO.
[1190] Beyt N, K: Naẓm NO; Şeyh Bahâyî, Nân u Helvâ. (bk. http://ganjoor.net/bahaee/nan-halva/sh3) (1) O iki dünyâ pâdişâhı atın üzengisine adım attığında güneşin yanaktan peçeyi indirmesi gibidir. (2) Hoş kokulu kakülleri omzunun üzerine düştüğünde, bir bakışıyla dünyânın işine çâre olur.
[1191] Ān N, K: Ey NO.

şeh-süvār-ı Ḳaṣvā-yı ḫūrşīd-ḳateb[1192] olup menzil-i nuḫustīn olan Ẕülḥuleyfe'ye ki[1193] ḥālā Ābār-ı ᶜAlī dimekle[1194] meşhūr-ı enāmdür[1195] bāriḳa-i talᶜatları şaᶜşaᶜa-rīz-i iclāl oldı.

Ḥażret-i ᶜaṣābe-ṭırāz-ı ḥayā vü edeb Zehrā-yı zāhiretü'l-laḳab Fāṭıma-i ᶜāliyetü'n-neseb ve ḫavātīn-i **[K42a]** ḥarem-i ᶜilliyyīn Ümmehāt-ı Müᵓminīn ᶜaleyhinne'r-rıḍvāne min-Rabbi'l-ᶜālemin daḫı cümle[1196] serā-perde-nişīn-i hevādic ve ḫidmet-i[1197] mürāfaḳat-ı nübüvvet-penāh ile mübtehic oldılar. Çün bedraḳa-i hidāyet bāriḳa ile ᶜazīmet-i nebeviyye şöhret-yāfte-i bevādī ve encümen-efrūz-ı nevādī oldı.

Beyt[1198]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūl

Heme kārvānhā revān mī-resend
Pey-i ḫāk-būseş be-cān mī-resend

Ḫᵛāstkārān-ı ḥacc u ziyāret intihāz-ı furṣat birle mānende-i bedr-i envār-bār[1199] ve cemᶜiyyet-i ṣevābit u seyyār bī-kem u kāst[1200] ṣad hezār;**[NO42a]** ḳavl-ı dīgerde ṣad u çehārde[1201] hezār merd u zen menzil-i merḳūmda çetr-bend-i ḫidmet[1202] ve ḥāyiz-i şeref-i mürāfaḳat oldılar.

Taḥḳīḳ-kerde-i nādire-sencān-ı eṣerdür ki Ḥażret-i ser-ḫayl-ı aṣfiyā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā maḥall-i meẕkūrede[1203] mānende-i ferḳadeyn rekᶜateyn-i maḳbūleteyn ile sipihr-efrūz-ı taḥiyyat ve seccāde-ārāy-ı miḥrāb-ı ᶜibādet olup taḳlīd u eşᶜār-ı hedāyā-yı ḫūrşīd-senām ve bend-i iḥrām-ı yāsemen-fām ile ᶜaḳd-ı ᶜıḳdu'l-cevāhir-i

---

[1192] ḫūrşīd-ḳateb N, K: ḫūrşīd-menḳabet NO.
[1193] Ẕülḥuleyfe'ye ki N, K: Ẕülḥuleyfe ki NO.
[1194] dimekle N, K: dinmekle NO.
[1195] meşhūr-ı enāmdür N, NO: şöhret-yāftedür K.
[1196] cümle: -NO.
[1197] ḫidmet-i N, NO: ḫiẕmet-i K.
[1198] Beyt N, K: Naẓm NO; Tüm kervanlar, ayağının bastığı toprağı öpmek için yola koyuldu.
[1199] bār: -NO.
[1200] kāst NO: kās N, K.
[1201] çehārde N, K: çehār NO.
[1202] ḫidmet N, NO: ḫiẕmet K.
[1203] meẕkūrede N, K: meẕkūrda NO.

niyyet-i ḥacc-ı Beytullāhi'l-Ḥarām[1204] itmekle ᶜalāḳa-bend-i şevḳ-ı mürāfaḳat ve dil-sipār-ı ḫāk-i mütābaᶜat olanlar daḫı şıḳlet-i libās-ı baḫye-dār ve tengnā-yı kefş ve derd-i ser-i destārdan sebük-bār olup terk-i libās-ı ḫod-ārāyī birle şāh u gedā yeksān ḫırḳa-i faḳrı zīver-i dūş u miyān yaᶜnī şükūfe-i iḥrām-ı sepīd-fām ile tezyīn-i nihāl-i ḳāmet u endām itdiler.

ᶜAle'ṣ-ṣabāḥ edhem-i zer-dūz-cilāl-ı şeb ᶜadem-peymā[1205] ve buḫṭī-i zerrīn-senām-ı rūz maḥmil-i aftāb-mencūḳ ile vücūd-ārā olunca nefīr-i bār-sāzī ve[1206] derā-yı meserret-efzāy-ı ḥudā şevḳ-engīze[1207] dem-sāzī gösterüp

Beyt[1208]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūl

Be-ġurrīden-i buḫtiyān-ı tenū-mend
Cihān şud zi-bāng-ı ceres bī-direng

ol hengām-ı saᶜd-ṭāliᶜ-i maᶜdūmetü'l- **[N40b]** mevāniᶜde Ḥażret-i ḳāyidü'l-ketībe-i aṣfiyā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā mānende-i nigīn-i ḫātem-i yemīn zīver-i zīn-i **[K42b]** zerrīn-i[1209] Ḳaṣvā-yı sipihr-temkīn olup ṭūṭī-i şekker- şiken-i nāṭıḳa-i iᶜcāz-nevāzları *lebbeyk Allāhümme lebbeyk inne'l-ḥamde*[1210] *ve'n-niᶜmete leke*[1211] *lā-şerīke leke*[1212] naġmesin ḥalāvet-baḫşāy-ı zebān-ı dil u cān itmekle ṭufeyl-i rikāb-ı muᶜallā-elḳāb olan aṣḥāb-ı celīlü'l-menāḳıb ve sāyir rüfeḳā-yı hidāyet-meṭālib daḫı iḳtidā-yı nübüvvet-penāhī idüp maḥsūrü'r-reᵓs berehne-pā terk-i māsivā ile teselsül-i ġulġale-i tekbīr u tehlīli āmīḫte-i ezkār-ı müsebbiḥān-ı **[NO42b]** meleᵓ-i aᶜlā ve merfūᶜ-ı bārgāh-ı Kibriyā iderek pehn-deşt-i ḫāṭır-ı merdān-ı muᶜānīde olan tedāfüᶜ u tezāḥüm şevāhid-i rūḥānī gibi bi'l-ittifāḳ reh-girāy-ı şevḳ u iştiyāḳ oldılar. *Yā leytenī küntü meᶜahüm*

[1204] Beytullāhü'l-Ḥarām N, NO: Beytullāh-ı Ḥarām K.
[1205] peymā: -NO.
[1206] ve: +NO.
[1207] şevḳ-engīze N, K: şevḳ-engīz NO.
[1208] Beyt N, K: Naẓm NO; Nizâmî, **İskerder-nâme Şeref-nâme**, s. 78. Güçlü develerin gürlemeleriyle ve (boyunlarındaki) çanların çıkardıkları seslerle dünyâ velveleye boğuldu.
[1209] zeyn-i zerrīn-i N, K: zerrīn-i zeyn-i NO.
[1210] inne'l-ḥamde N, K: leke'l-ḥamde NO.
[1211] leke: -NO.
[1212] leke: +NO; Buyur Allâh'ım buyur, şüphesiz her hamd ve nimet sana mahsustur, senin ortağın yoktur.

feᵓefūze fevzen ᶜaẓīmen[1213] bu siyāḳ üzre cünbüş-i şarşar-ı ārzū ile nesīm-āsā ᶜıtr-pāş-ı bevādī-i Ḥicāz ve revnaḳ-efzāy-ı nişīb u firāz olaraḳ ḳurb-ı Mekke'de Ẕiṭuvā-nām[1214] menzil-i dil-güşā maḥaṭṭ-ı aḥmāl u iclāl oldı.

Nigāşte-i zerrīn-ḳalem-i erbāb-ı[1215] taḥḳīḳdür ki Ḥażret-i āb-rūy-ı dü ebrū-yı miḥrāb-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem maḥall-i meẕkūrda farīża-güẕār-ı namāz-ı bām-dād olup şāhbāz-ı zerrīn-bāl-ı ḫūrşīd katᶜ-ı rubᶜ-ı medār-ı yevmiyye idünce rāh-ı şeniyye-i ᶜulyādan dārü'ż-żiyāfe-i sulṭān-ı[1216] maġfiret-penāhī yaᶜnī Beytullāhi'l-Ḥarām'a ᶜinān-tāb-ı teveccüh olup ṭalᶜat-ı[1217] āftāb-firībleri pertev-endāz-ı mefārıḳ-ı ḳattān-ı Ümmü'l-Ḳurā olduḳda ser-cümle belā-gerdān-ı ḫāk-pāy-i ḳudūmları olup lisānü'l-ḥālleri

Meşnevī[1218]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

1 Āmedi vu āmedenet bes ḫᵛaş est
Dīden-i rūy-i tu ᶜaceb dil-keş est

2 Ḫāk-i rehet ber-ser-i mā tāc bād
Her şeb ᶜumret şeb-i miᶜrāc bād

mefhūmıyla naġme-serā ve ḥāyiz-i şeref-i pā-būs-ı rūḥ-efzā oldılar.

[1213] Kur'ân-ı Kerîm, Nisa, 4/73. وَلَئِنْ اَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللهِ لَيَقُولَنَّ كَاَنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ **يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزاً عَظِيماً** (Eğer Allâh'tan size bir lutuf erişirse, sanki sizinle onun arasında bir yakınlık olmamış gibi, "**Keşke onlarla berâber olup ben de büyük bir kazanç elde etseydim**" der.)

[1214] Ẕiṭuvā: Mekke'ye yakın bir vâdînin ismi.

[1215] erbāb-ı N, K: āşar-ı NO.

[1216] sulṭān-ı: -NO.

[1217] ṭalᶜat-ı N, K: sāye-i NO.

[1218] Meşnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 51. (1) Geldin ve gelişin çok mübârektir. Senin yüzünü görmek son derece sevindiricidir. (2) Yolunun toprağı başımıza tâc olsun. Ömrünün her gecesi Mirâc gecesi olsun.

Zīver-i süṭūr-ı Mevāhib'dür[1219] ki Ḥażret-i ḫ[v]āce-i kāyināt ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyāt ḳāmet-i **[N41a]** ṭūbā-ḳıyāma nāz-efzāy-ı[1220] ḫirām ve bāb-ı sīm-endām-ı Benī Şeybe'den teşrīf-fermāy-ı Mescidü'l-Ḥarām oldılar.

Meṣnevī[1221] **[K43a]**

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜlün

1 Çün be-Ḥarem āmede şāh-ı Kerīm
Dīd siyeh-pūş nigārī muḳīm

2 Ṣaḥn-ı Ḥarem ravża-i ḫuld-ı berīn
Ū be-çünān ṣaḥn-ı murabbaᶜ-nişīn

3 Ḳıble-i ḫūbān-ı ᶜArab rūy-ı Ū
Secde-i şūḫān-ı ᶜAcem sūy-ı Ū

4 Bād çü der-dāmeneş āvīḫte
Ġāliye der-ceyb-i cihān rīḫte

Yaᶜnī lāne-i kerrūbiyān-ı *ūlī ecniḥatin*[1222] olan beyt-i firdevs-sāḥa **[NO43a]** cilvegāh-ı hümā-yı naẓar-ı ᶜināyetleri olduḳda *Allāhümme zid beyteke hāẕā teşrīfen ve taᶜẓīmen*[1223] *ve tekrīmen ve birren ve mehābeten ve zid min-şerefin ve ᶜaẓẓeme mimmen ḥacce evi'ᶜtemerehu taᶜẓīmen ve teşrīfen ve birren ve mehābeten*[1224] tuḥfelerin dest-āvīz-i ḳudūm buyurduḳdan ṣoñra şāme-i leb-nişīn-i selmā-yı siyeh-cāme yaᶜnī

[1219] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.

[1220] nāz-efzāy-ı N, K: nāme-efzāy-ı NO.

[1221] Meṣnevī N, NO: Beyt K; Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 129. (1) O Cömert Pâdişâh (Peygamber Efendimiz) Harem'e girdiğinde orda siyah örtülü bir bir yapı gördü (Kabe). (2) Harem alanı yüce cennetin bahçesidir. İşte O (Kabe), öyle kare bir alanda oturmaktadır. (3) Arap güzellerinin kıblesi odur, Acem dilberlerinin secdesi ona doğrudur. (4) Rüzgâr sanki onun eteğine takılmış da cihanın yakasına hoş kokular dökmüş.

[1222] Kur'ân-ı Kerîm, Fâtır, 35/1 اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلاً **أُوْلِيٓ أَجْنِحَةٍ** مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبٰاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَآءُ إِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (Hamd, gökleri ve yeri yoktan var eden, melekleri ikişer, üçer, dörder **kanatlı** elçiler kılan Allâh'a mahsustur. O dilediği kadar fazlasını da yaratır. Kuşkusuz Allâh her şeye kadirdir.)

[1223] ve taᶜẓīmen: -NO.

[1224] İmâm-ı Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 2, s. 560. Allâh'ım, senin evinin şerefini, büyüklüğünü, yüceliğini, iyiliğini ve heybetini artır. Hacc ve umre edenlerden onu şerefli, büyük, hayırlı ve heybetli tutanların şerefini ve büyüklüğünü de arttır.

Ḥacerü'l-Esved-i ᶜanberīn-şemāmeye iḳbāl ve bismillāhi vallāhu ekber ile istilām ve vażᶜ-ı şefeteyn-i gül-fām buyurup ṭaraf-ı yemīnden ṭavāf-ı Beyt-i melāyik-meṭāfa şeref-baḫşāy-ı āġāz oldılar.

Se bār Reml ve çehār nevbet reftār-ı muᶜtedil ile[1225] feyż-bār-ı gerdiş olup her birinde riᶜāyet-i besmele ve tekbīr ile Rükn-i Yemān'ı tebcīl ve Ḥacerü'l-Esved-i esᶜadı keẕālik[1226] tekbīr ile taḳbīlden ṣoñra ḳalb-i selīm birle sāye-güster-i Maḳām-ı İbrāhīm olup *ve'tteḫiẕū min-Maḳāmi İbrāhīme muṣellā*[1227] kerīmesiyle şīrīn-kām-ı tilāvet ve edā-yı rekᶜateyn-i şerīfeteyn birle teşrīf-sāz-ı seccāde-i ᶜibādet olup tekrār istilām-ı rükn-i rekīni[1228] ile ṭavāf-sāz-ı[1229] ḳudsī-evṣāfların[1230] resīde-i ser-menzil-i itmām buyurdılar.

Muḥrimān-ı ḥarem-serāy-ı eşer bu resme peyām-āver olmışlardür ki baᶜde'ṭ-ṭavāf Ḥażret-i muḳtedā-yı ᶜĀlem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem bāb-ı rıḍvān-ı tevvāb-ı[1231] ṣafādan tāḳ-efrūz-ı ṣuffe-i ṣafā olmaġla *inne'ṣ-ṣafā ve'l-mervete min-şeᶜāᵓirillāhi*[1232] bāriḳasıyla ināre-i ḳandīl-i müddeᶜā idüp istiḳbāl-ı ḳıble ile *lā-İlāhe illallāhu vaḥdehu lā-şerīke leh, lehu'l mülkü ve lehu'l-ḥamdü ve hüve ᶜalā-külli şeyᵓin ḳadīr*. **[N41b]** *Lā-İlāhe illallāhu vaḥdehu enceze vaᶜdehu* **[K43b]** *ve naṣara ᶜabdehu ve hezeme'l-aḥzābe vaḥdehu*[1233] ferīdelerin se bār rişte-keş-i tekrār idüp Baṭn-ı Vādī'ye rifᶜat-baḫşāy-ı nüzūl oldılar.

[1225] ile: -NO.

[1226] keẕālik: -NO.

[1227] Kur'ân-ı Kerîm, Bakara, 2/125. وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِلنَّاسِ وَأَمْنًا ۖ **وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى** ۖ وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ (O zamân biz Kâbe'yi insânların gidip gelip ziyâret edecekleri bir makâm ve bir güvenlik yeri yaptık. **Siz de İbrâhîm'in makâmından kendinize namâz kılacak bir yer edinin**. İbrâhîm ve İsmâîl'e de, "Tavâf edecekler için, ibâdete kapanacaklar, rükû ve secde edecekler için evimi temiz tutun" diye tâlimat verdik.)

[1228] rekīni N, K: rekīn NO.

[1229] sāz-ı: -K, -NO.

[1230] evṣāfların N, K: evṣāfları NO.

[1231] tevvāb-ı N, NO: bevvāb-ı K.

[1232] Kur'ân-ı Kerîm, Bakara, 2/158. **إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ** ۖ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا ۚ وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ (**Safâ ile Merve Allâh'ın nişanlarındandır**; dolayısıyla hac veya umre yaparak Beytullâh'ı ziyâret eden bir kimsenin bu yerleri tavâf etmesinde kendisi için bir günâh yoktur. Kim gönüllü bir iyilik yaparsa bilsin ki Allâh iyiliği mükâfatıyla karşılayan ve çok iyi bilendir.)

[1233] vaḥdehu: +NO; İmâm-ı Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 2, s. 562. Allâh'tan başka hiçbir İlâh yoktur, O birdir. O'nun ortağı yoktur. Mülk O'nundur ve hamd yalnızca O'na mahsustur ve O her

Mekān-ı muᶜayyenede Reml birle devān ve ḳuṣūr-ı mesāfede teᵓennī-fermāy-ı reftār olaraḳ

Beyt[1234]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

Çehre-i ṣafvet be-Ṣafā cilve kerd **[NO43b]**
Pāy-ı mürüvvet be-suy-ı Merve kerd

lāmiᶜasınca ṣuffe-i sidre-süllem-i Merve'ye daḫı pā-endāz-ı ṣuᶜūd olunca siyāḳ-ı sābıḳ üzre gül-rīz-i tehlīl u taḥmīd olup erkān-ı saᶜy ve şitāb-ı bāliġ-i ser-menzil-i nişāb olmaġla ẓāhir-i Ümmü'l-Ḳurā'da sāye-güster-i iḳāmet oldılar. Bundan aḳdem ser-zede-i nevk-i ḳalem olduġı üzre Ḥażret-i ṣaf-der-i ġālib ᶜAlī bin Ebī Ṭālib raḍıyallāhu ᶜanhu Yemen ṭarafında meᵓmūr olduḳları ḫidmeti itmām birle bu eṣnāda cāy-gīr[1235] çāpük-seyr u mesīr[1236] ve baᶜżı kerāyim-i[1237] ġanāyim ile cebīn-sāy-ı ḫāk-pāy-i Ḥażret-i sulṭān-ı sidre-serīr ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selām[1238] olup ṭırāz-ı ᶜaṣābe-i ᶜiffet Ḥażret-i Fāṭıma-i Meryem-menḳıbet raḍıyallāhu ᶜanhā bilā-sevḳ-i hedy edā-yı ᶜumre idüp lebs-i elbise-i nefīse ile[1239] taḥlīl ve dīde-i ḥayā-perverlerin tekḫīl buyurduḳların müşāhede idüp ᶜitāb-fermāy-ı inkār olmalarıyla Ḥażret-i cenāb-ı betūl-ı necābet-intiḫāb *hākezā emereni ebī*[1240] diyü ᶜıṭır-sāy-ı redd-i cevāb olmaġın Ḥażret-i Emīrü'l-Müᵓminīn[1241] kerremellāhu vechehu taḥḳīḳ-i mesᵓele içün gül-deste-i merāmların nādī-i ḥikmet-mebādī-i nebevīde mevżūᶜ-ı keçkūl-ı istiftā buyurduḳlarında Ḥażret-i müşkil-güşāy-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ṣadaḳat ile taṣdīḳ-i ciger-kūşe-i kerīmeleri

---

şeye kadirdir. Allâh'tan başka hiçbir İlâh yoktur. O, birdir. O, vaadini yerine getirdi. Kuluna yardım etti. düşmânlarını hezîmete uğrattı.

[1234] Beyt N, K: Naẓm NO; Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 130. Tertemiz yüzünü Safâ Tepesi'ne çevirdi, Kutlu ayaklarını Merve Tepesi'ne yöneltti.

[1235] cāy-gīr: +NO.

[1236] çāpük-seyr u mesīr: -NO.

[1237] kerāyim-i N, K: kirām NO.

[1238] ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selām N, K: ᶜaleyhi's-selām NO.

[1239] nefīse ile N, K: nefīse-i NO.

[1240] Babam bana böyle emretti.

[1241] müᵓminīn -K, -NO.

buyurdılar. Ve ᶜalā-hāẕe'l-minvāl mehār-keş-i hedy olmayan aṣḥāb-ı kirām itmām-ı aḥkām-ı ᶜumre ile iḥlāl[1242] tekrār niyyet-i ḥacc ile iḥrām-bend-i istiḳlāl oldılar.

ᶜĀlim-i Rabbānī muḥaḳḳiḳ-i Ḳasṭallānī[1243] taṣḥīḥi üzre Ḥażret-i sulṭān-ı Ṭaybe vü Ḥarem ṣallallāhu ᶜaleyhi **[K44a]** ve sellem **[N42a]** yevm-i terviye-i ṣāmin-i ẕi'l-ḥicce-i şerīfe ki rūz-ı fīrūz-ı pençşenbe idi hezār izz u vaḳār ile mānende-i āftāb-ı sipihr-ibtihāc miyān-ı ḳāfile-i celīle-i ḥācda taḥrīk-i rikāb-ı iclāl ve vādī-i vesīᶜü'l-ercā-yı Minā'ya şaᶜşaᶜa-rīz-i iḳbāl olup maḥall-i meẕkūrı nüzhetgāh-ı mebyet buyurdılar.

Meṣnevī[1244]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

1 Ṣubḥ ki ber-ḥāşiye-i īn **[NO44a]** kitāb
Zed ᶜalem nūr-feşān āfitāb

2 Rīḫt ber-īn gülşen-i fīrūze-fām
Şāḫ-ı şükūfe varaḳ-ı sīm-ḫām

yaᶜnī ᶜale's-sabāḥ Ḥażret-i şeh-süvār-ı refref u Burāḳ pīrāye-i zīn-i Ḳaṣvā-yı ṣabā-mışdāḳ olup ilmām-ı maᶜhed ve medḫal-ı meşhed ve mevḳıf-ı meskenet ve[1245] nüzūl-ı sicāl-ı[1246] raḥmet olan vādī-i kūh-ı sipihr-şukūh-ı[1247] ᶜirfāna ṣad hezār temkīn-i cihān-taḥsīn ile tevcīh-i likām-ı ᶜazīmet buyurup Baṭn-ı Vādī'de Nemire-nām cāy-ı dil-güşāda ārāste olan ḳubbe-i cevzā niṭāḳ-ı felek-revāḳa envār-pāş-ı nüzūl oldılar.

Baᶜde'z-zevāl maḥmil-ārāy-ı Ḳaṣvā-yı pervīn-ḫalḫāl ve Baṭn-ı Vādī'ye ḳudūm-iclāl buyurmaġla maḥall-i meẕkūrda faṣīḥ-lehçe-i minber-i kürsī-maḳām u[1248] ḫiṭāb-ı

[1242] iḥlāl N, K: iclāl NO.
[1243] İmâm-ı Kastallânî (öl. 923/1517).
[1244] Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 83. (1) Güneş, bu kitâbın çevresinde ışık saçan sancağını diktiği sabâh (2) Güller pâdişâhı ham gümüş yapraklarını firûze renkli bahçeye döktü.
[1245] ve: -NO.
[1246] sicāl-ı N, K: seccāde-i NO.
[1247] sipihr-şukūh-ı N, K: sipihr-gūn NO.
[1248] maḳām u N, K: maḳām-ı NO.

ᶜām[1249] ile bu resme[1250] belāġat-senc-i ḫuṭbe-i ḫāṣ u ᶜām olup:[1251] *inne dimāᵓekum ve emvālekum ḥarāmun ᶜaleykum ke-ḥurmeti yevmikum hāẕā*[1252] *fī-şehrikum hāẕā fī-beledikum hāẕā elā kullu şeyᵓin ve*[1253] *min-emri'l-cāhiliyyeti taḥte-ḳademeyye mevżūᶜun ve dimāᵓu'l-cāhiliyyeti mevżūᶜatun ve inne evvele demin eżaᶜu ᶜan-dimāᵓinā demü'bni Rebīᶜate ibni'l-Ḥāriṯi kāne musterżaᶜan fī-Benī Saᶜdin fe-ḳatelethu*[1254] *Huẕeylün ve ribāᵓi'l-cāhiliyyeti mevżūᶜun ve evvelu ribāᵓi eżaᶜu min-ribāᵓenā ribe'l-ᶜAbbās ibni ᶜAbdilmuṭṭalib fe-innehu mevżūᶜun kulluhu*[1255] *fe'ttaḳullāhe fi'n-nisāᵓi feᵓinnekum aḫaẕtumūhunne bi-emānillāhi ve'staḥlaltum*[1256] *furūcehunne bi-kelimetillāhi veleküm ᶜaleyhinne en lā-yūṭiᵓne furuşekum aḥadun tekrehūnehu fe-in faᶜalne ẕālike fa'ḍribūhunne ġayre muberriḥin velehunne ᶜaleykum rızḳuhunne ve kisvetuhunne bi'l-maᶜrūfi ve ḳad terektu fīkum mā en lā-taḍillū*[1257] *baᶜdehu* **[N42b][K44b]** *iniᶜtaşamtum bihi kitāballāhi ve entüm tusᵓelūne*[1258] *ᶜannī femā entüm ḳāyilūne*[1259] diyü ḳarār idünce ol nādī-i mükerremde ḫuṭbe-i ḥikmet-ᶜibāret-i nebeviyyeye çeşm u gūş olan merdān-ı muvaḥḥidīn yek-dest refᶜ-i nevā-yı rāst-āheng idüp *neşhedu enneke ḳad belleġte ve eddeyte ve naṣaḥte*[1260] diyü dīvān-ı ᶜadālet-ᶜünvān-ı İlāhī'de edā-yı şehādet itmeleriyle **[NO44b]** Ḥażret-i bihterīn-i ᶜālem

---

[1249] ᶜām N, K: ᶜālem NO.
[1250] bu resme: +K.
[1251] olup N, NO: oldılar ki K.
[1252] hāẕā: +NO.
[1253] ve: +NO.
[1254] ḳatelethu N, K: ḳatelehu NO.
[1255] kulluhu N, K: küllehā NO.
[1256] bi-emānillāhi ve'staḥlaltum N, K: fe-innallāhe Teᶜālā estaḥleltum NO.
[1257] lā-taḍillū N, K: taḍillū NO.
[1258] tusᵓelūne N, K: yusᵓelūne NO.
[1259] Havva, **el-Esas fi's-Sünne (Siyretün Nebeviyye)**, C 3, s. 446. Şüphesiz ki sizin kanlarınız ve mallarınız şu beldenizde şu ayınızda şu gününüzün hürmeti gibi birbirinize haramdır. Dikkat edin câhiliyyet durumuna ait her şey ayaklarımın altına konmuştur. Câhiliyyet devrinin kan davaları kaldırılmıştır. Bize ait olan kan davalarından ilk kaldırdığım dava, İbni Rabia ibni Haris'in kan davasıdır. İbni Rabia, Benî Sa'de kabîlesinde süt anaydı. Onu Hüzeyil kabîlesi öldürmüştü. Câhiliyyet devrinin ribası da kaldırılmıştır. İlk kaldırdığım riba bizim (yani) Abbas bin Abdulmuttalib'in ribasıdır. Bu ribanın hepsi muhakkak kaldırılmıştır. Kadınlar hakkında Allâh'tan korkun. Çünkü siz onları Allâh'ın emânıyla aldınız ve onları Allâh'ın kelimesiyle kendinize helâl kıldınız. Döşeklerinize sevmediğiniz bir kimseyi ayak bastırmamaları sizin onlar üzerindeki hakkınızdır. Bunu yaparlarsa onları zarar vermemek şartıyla dövün. Onların sizin üzerinizdeki hakkı da, yiyeceklerini ve giyeceklerini marûf şekilde vermenizdir. Size öyle bir şey bıraktım ki, ona sımsıkı sarılasınız, bir daha asla sapmayasınız. Size Kitâbullâh'ı bıraktım. Size ben sorulacağım, acaba ne diyeceksiniz?
[1260] Havva, **el-Esas fi's-Sünne (Siyretün Nebeviyye)**, C. 3, s. 446. Risaletini teblîğ, vazifeni edâ ve nasihatta bulunduğuna şehâdet ederiz.

ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem işbaᶜayn-ı ḳamer-şikāf-ı Ḫudā-ḫᵛānların zīr u bālāya īmā vü işāret buyurup imżā-yı *Allāhumme'şhed*[1261] tevḳīᶜi ile ḫatm-i yerlīġ-i ḫuṭbe-i belīġa buyurdılar.

Ol eṣnāda ḫāl-ı leb-nişīn-i şāhid-i iḳbāl Ḥażret-i Bilāl āheng-i tekbīr-i Ṣamedī[1262] yaᶜnī dem-keş-i eẕān-ı Muḥammedī olup iḳāmet-i namāz-ı pīşīn ile ṣafā-baḫşāy-ı ḳulūb-ı ehl-i dīn olmaġın Ḥażret-i imām-ı ḳıbleteyn āftāb-ı ᶜālem-efrūz-ı ḫāfıḳayn ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem seccāde-ārāy-ı ṣalāt-ı ẓuhr ve der-ᶜaḳab iḳāme-i ṣāniye ile behcet-efzāy-ı miḥrāb-ı namāz-ı ᶜaṣr olup ḳatār-ı kālā-yı niyāz pīş-keş-i bārgāh-ı Bī-enbāz ḳılınduḳdan ṣoñra Ḥażret-i sipeh-sālār-ı ketībe-i ebrār ᶜaleyhi't-taḥiyye zīn-i Şüreyyā-nigār-ı Ḳaṣvā'ya zānū-zen-i iclāl olup sāḥa-i cennet-bāḥa-i mevḳıfda ṣaf-bend-i Ḫudā-pesend-i vuḳūf olmaġla müteveccih-i Beytü'l-Ḥarām olup *Allāhümme leke'l-ḥamdü*[1263] *kelleẕī neḳūlü ve ḫayren mimmā neḳūlü. Allāhümme leke ṣalātī ve nüsükī ve maḥyāye ve mematī ve inneke Rabbi türāṯī Allāhümme innī eᶜūẕu bike min-ᶜaẕābi'l-ḳabri ve vesveseti'ṣ-ṣadrī ve şetāti'l-emri. Allāhümme innī eᶜūẕu bike min-şerri mā-tecī*[1264] *bihi'r-rīḥu.*[1265] lāmiᶜasıyla tenvīr-i zebān-ı cān buyurdılar.

Ḥafaẓa-i āṯār-ı nebeviyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye[1266] taḥḳīḳleri üzre yevm-i ᶜArefe'de Ḥażret-i risālet-penāhī ekṯerī[1267] *lā-ilāhe illallāhu vaḥdehu lā-şerīke leh, Allāhümme leke'l-ḥamdü kelleẕī* **[K45a]** *neḳūlu bihi*[1268] *Allāhümme leke ṣalātī ve nüsukī ve maḥyāye ve memātī ve ileyke meᵓābī* **[N43a]** *ve ᶜaleyke yā Rabbe ṯevābī Allāhümme innī eᶜūẕu bike min-ᶜaẕābi'l-ḳabri ve min-vesveseti'ṣ-ṣadri ve min-şetāti'l-emri ve min-şerri kulli ẕī-şerrin*[1269] *ve minhu Allāhümme tesmeᶜu kelāmī ve terā mekānī ve teᶜlemu sırrī ve ᶜalāniyetī lā-yaḫfā*[1270] *ᶜaleyke şeyᵓin min-emrī. Ene'l-bāᵓisü'l-*

[1261] Allâh'ım şâhit ol.
[1262] Ṣamedī N, K: Aḥmedī NO.
[1263] ḥamdü: -NO.
[1264] mā-tecī N, K: mā yecī NO.
[1265] Allâh'ım! Söyleyebildiğimiz kadar ne söyleyebildiğimizden daha çok, sana hamd olsun. Allâh'ım! Namâzım, ibâdetlerim, hayâtım ve ölümüm senin içindir. Muhakkak ki ardımızdaki her şeyin sâhibi sensin. Allâh'ım! Kabir azabından, kalb vesvesesinden ve hâl perişanlığından sana sığınırım. Allâh'ım! Rüzgârın getireceği şeyin şerrinden sana sığınırım.
[1266] ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye N, K: ᶜaleyhi't-taḥiyye NO.
[1267] ekṯerī N, K: ekṯer NO.
[1268] bihi: +NO.
[1269] min-şerri kulli ẕī-şerrin N, K: min-kulli ẕī-şerrin NO.
[1270] lā-yaḫfā N, K: lā-taḫfā NO.

faḳīrü'l-müstecīrü'l-müstaġīṯü'l-vecilü'l[1271]*-müşfiḳu'l-muḳırru'l-mu*ᶜ*terifu bi-ẕenbī. es*ᵓ*elüke mes*ᵓ*elete'l-miskīni ve ebtehīlü ileyke'btihāle'l-müẕnibi'ẕ-ẕelīli ve ed*ᶜ*ūke*[1272] **[NO45a]** *du*ᶜ*āᵓe'l-ḫāyifi'ḍ-ḍarīri men ḫaḍa*ᶜ*at*[1273] *leke reḳabetühu ve fāḍet leke* ᶜ*aynāhu ve ẕelle cesedühu*[1274] *ve raġime leke enfühu. Allāhümme lā-tec*ᶜ*alnī bi-du*ᶜ*āᵓike Rabbi şaḳiyyen ve kün bī-ra*ᵓ*ūfen raḥīmen yā ḫayre'l-mes*ᵓ*ūlīne ve yā ḫayre'l-mu*ᶜ*ṭīne*[1275] nādire-i bāhireleriyle niyāz-güẕār[1276] olduḳları ᶜünvān-ṭırāz-ı āşārdür.

Bu eşnāda bir merd-i Necedī çehre-sāy-ı ḫāk-pāy-i nebevī olup keyfiyyet-i farīża-i ḥacdan istiᶜlām birle niyāz-pāş-ı merām olmaġın īmā-i nübüvvet-penāhī ile münādiyān-i faṣīḥü'l-ḥāl-ı naġme-perdāz-ı nidā olup *el-ḥaccu* ᶜ*arefetu men cāᵓe leylete cem*ᶜ*in*[1277] *ḳable ṭulūᶜi'l-fecri feḳad edreke'l-ḥacce eyyāmu Minā şelāşetü fe-men te*ᶜ*accele fī-yevmeyni felā işme* ᶜ*aleyhi ve men te*ᵓ*aḫere fī-yevmeyni*[1278] *felā-işme* ᶜ*aleyhi*[1279] nevāsıyla nevāzende-i perde-i mesāmiᶜ-i ḫāṣ u ᶜām oldılar.

Sāyiḳān-ı ṭaᶜn-ı[1280] dirāyet bu resme zemzeme-rīz-i[1281] rivāyet olmışlardür ki necīb-i zerrīn-zimām-ı[1282] ḫāver zānū-zen-i mürāḥ-ı bāḫter olduḳda Ḥażret-i ser-ḫayl-ı enbiyā ᶜaleyhi etemme't-teḥāya ᶜArefe'den ifāża buyurup ᶜināndār-ı temkīn u vaḳār

---

[1271] vecilü'l N, K: raculü'l NO.
[1272] ve edᶜūke N, K: fe-edᶜūke NO.
[1273] ḫaḍaᶜat N, K: ḫaṣibet NO.
[1274] cesedühu N, K: cedduhu NO.
[1275] İmâm-ı Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 2, s. 565-566. Allâh'tan başka ilâh yoktur, O tektir, O'nun ortağı yoktur. Allâh'ım yaptığımız övgüler sana mahsustur. Allâh'ım duâlarım, ibâdetlerim, diri ve ölü olmam senin içindir. Dönüşüm ancak sanadır. Ey Rabbim, sevabım sana aittir. Allâh'ım kabir azabından, sînenin vesvesesinden, işlerin dağınıklığından ve her şerrin şerrinden sana sığınırım. Allâh'ım, sen sözlerimi duyuyor, bulunduğum yeri görüyor, içimi ve dışımı biliyorsun. Sana hiçbir hâlim gizli değildir. Ben zavallıyım, fakirim, yardım diliyor, senin himâyene sığınıyorum. Korkuyor, titriyorum. Günâhlarımı ikrâr ve itirâf ediyorum. Bî-çârenin isteyişi gibi senden istiyorum. Zavallı bir günâhkarın yakarışı gibi sana yakarıyorum. Boynu huzurunda eğilmiş, gözlerinden durmadan yaş dökülen, vücûdu huzurunda zelîl olan, senin için burnunu yere sürtmüş olan ve senden korkan bir kişinin yalvarışı gibi sana yalvarıyorum. Ya Rabbi sana duâ ederken beni, Ey Rabbim, bedbaht kılma! Bana karşı çok merhametli ve şefkatli ol! Ey kendisinden bir şey istenilenlerin ey hayırlısı! Ey verenlerin en hayırlısı.
[1276] güẕār: -NO.
[1277] Metinde cumᶜatin geçse de siyer kaynaklarında cemᶜin diye geçer.
[1278] fī-yevmeyni: +NO.
[1279] Hac Arefe'dir. Kim Müzdelife gecesi fecrin doğuşundan önce Arafat'a gelirse, o hacca yetişmiş, haccı tamamlamış olur. Minâ günleri üçtür. Acele edip orada iki gün kalan kimseye günâh yoktur. Geciken kimseye de günâh yoktur.
[1280] ṭaᶜn-ı N, K: iẕᶜān-ı NO.
[1281] rīz-i N, K: pervāz-ı NO.
[1282] zerrīn-zimām-ı N, K: zerrīnü'l-cām-ı NO.

olaraḳ *eyühe'n-nāsu's-sekīnete's-sekīnete*[1283] diyü taᶜlīm-i ādāb-ı seyr u sülūk iderek reh-girāy-ı Müzdelife olup eşnā-yı ṭarīḳde

ᶜArabī[1284]

Bahr-i Recez

İleyke taᶜdū ḳaliḳan ve ḍīnuhā[1285]
Muḫālifen dīne'n-neṣārā dīnuhā

zemzemesiyle şevḳ-engīz-i rāh u mesīr olurlar idi. *El-ḳaliḳu: el-inziᶜācu* **[K45b]** *ve'l-veḍīnu: (bi'ż-żādi'l-muᶜcemeti) ḥizāmü'r-raḥli*[1286] naḳl-kerde-i ḫaber-i ḥaḳīḳat-şinās Ḥażret-i ᶜAbdullāh bin ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhumādür ki[1287] zümre-i ḥācc sebük-seyr-i vādī-i neşāṭ **[N43b]** olup taᶜcīl u şitāb ve zecr-i sevdā-efzā ile sevḳ-i devābb itdükleri sāmiᶜa-güẕār-ı Ḥażret-i mütemmim-i mekārimü'l-aḫlāḳ ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selām[1288] olmaġla nükhet-efzāy-ı nefeḥāt-ı ḳudsiyyetü's-simāt olup *eyyühe'n-nāsü ᶜaleyküm bi's-sekīneti feᵓinne'l-birre leyse bi'l-īḍāᶜi yaᶜnī bi'l-isrāᶜi*[1289] diyü rāh-nümāy-ı ādāb olup reftār-ı hem-vār ile maḥall-i meẕkūreye[1290] tenzīl-i aḥmāl-ı iclāl **[NO45b]** buyurdılar.

Bu nādire-i daġdaġa-fersā daḫı zebān-güẕār-ı rivāyet-i miskiyyetü'l-enfās-ı Ḥażret-i ᶜAbbās ibni[1291] Mirdās'dür ki

Meṣnevī[1292]

[1283] sekīnete: -NO; Ey insânlar, sâkin olun, sâkin olun.
[1284] ᶜArabī: +K; İbn Kesîr, **el-Bidâye ve'n-Nihâye (Büyük İslâm Tarihi)**, Çağrı Yay., İstanbul 1994, C 5, s. 333. Devemin yükünün bağı geniştir. O şekilde sana koşar gelir. Onun dîni Hristiyanların dinine muhaliftir.
[1285] ḍīnuhā N, K: ẓinuhā NO.
[1286] Ḳalik (kelimesi): telaşlanmak, acele etmektir. Veḍīn ise (devenin) yük kemeri demektir.
[1287] ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhumādür ki N, K: ᶜAbbās'dür ki NO.
[1288] ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selām N, K: ᶜaleyhi's-selām NO.
[1289] Ey insânlar sâkin olun birr (Allâh'ın hoşuna giden davranış) îdâ' (deveyi acele sürmek) yani süratlenmek değildir.
[1290] meẕkūreye N, NO: meẕkūra K.
[1291] ibni N, K: bin NO.
[1292] Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO; (1) (Hz. Muhammed için) Yaratılanların tümünün önderi, şefâatçisi, sultânı, yerden göğe kadar tüm âlemin sığınağı (2) Her güçlüğün düğümünü çözücüsü, kutlu olanların kıble göstericisi.

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

1 Ḥażret-i sulṭān-ı şefīᶜü'l-verā
Melceᵓ-i ᶜālem zi-ş̲erā tā semā

2 ᶜUḳde-güşāyende-i her müşkilī
Ḳıble-nümāyende-i her muḳbilī

ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ᶜaşiyye-i ᶜArefe'de īstāde-i miḥrāb-ı şefāᶜat ve firūzende-i fürūzīne-i tażarruᶜ u[1293] żarāᶜat olup tebāh-şude-i baḥr-ı siyāh-ı günāh olan ᶜaceze-i ümmet-i merḥūmeye ṭaleb-i maġfiret birle bārgāh-ı şehinşāh-ı bende-nevāza[1294] *cellet ḳudretuhu* refᶜ-i dest-i niyāz itmekle kālā-yı mesᵓūlleri[1295] tuḥfe-i bālā-dest-i ḳabūl olup mā-ᶜadā-yı meẓālim müsāmaḥa buyurulmaġın tekrār bāb-ı recāya rücūᶜ birle

Meş̲nevī[1296]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

1 Ey ḥayāt-ı dil-i her zinde-dilī
Surḫ-rūyī dih her cā ḫ̲acelī

2 Merhem-i dāġ-ı ciger-sūḫ̲tegān
Şādī-i cān-ı ġam-endūḫ̲tegān

yaᶜnī İlāhī ṭabānca-ḫ̲or-ı dest-i taᶜaddī-i ẓālim olan maẓlūm-ı sūḫ̲te-dili şād-kām-ı cezāᵓ-ı dārü'n-naᶜīm ve ẓālim-i bī-devleti feyyāża-i ᶜināyetden ġarīḳ-i ġarḳ-ı luṭf-ı ᶜamīm buyurmaḳ içün[1297] ancaḳ taᶜalluḳ-ı kemend-i kerem-i meşīᵓetüñe menūṭdur diyü şāhbāz-ı niyāzları[1298] ṣaydgāh-ı melekūta pervāz itmişken ber-vefḳ-i taḳdīr-i tezerv-i

[1293] tażarruᶜ u N, K: tażarruᶜ-ı NO.
[1294] nevāza N, K: nevāz NO.
[1295] mesᵓūlleri N, K: suālleri NO.
[1296] Meş̲nevī N: Beyt K, Naẓm NO; Câmî, **İyilerin Tesbihi Subhatu'l-Ebrâr**, s. 33-34. (1) Ey her diri kalplinin kalbinin hayâtı, mutluluk ver (zîrâ) her yerde yüz kızarıklığı. (2) Ciğeri yanmışların yarasının merhemi, üzüntüsü çoğalmışların canının mutluluğu ...
[1297] içün: +NO.
[1298] niyāzları N, K: niyāzı NO.

cevābları pinhān-şude-i perde-i iştibāh-ı[1299] teʾḫīr olunmaġın şebāngāh-ı ḳadr-iştibāh-ı[1300] Müzdelife[1301]

Beyt[1302]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Raḥm kun ey merhem-i ġam-ḫᵛāregān
Çāre kun [ey] çāre-i bī-çāregān

2 Der-güẕer ez-cürm **[N44a]** ki ḫᵛāhendeīm
Çāre-i mā kun ki penāhendeīm

veznince tekrār ġavṭa-ḫor-ı deryā-yı bī-kerān-ı maġfiret-cūş-ı kerīm-i ḫaṭā-pūş olup

Beyt[1303]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Mefāʿīlün

Yumazsa āb-ı raḥmet ehl-i cürmüñ cürmüni yā Rab[1304]
Yā ol[1305] bī-ḥadd u bī-pāyān olan deryāyı neylersin

nādiresince niyāz-senc-i mīzān-ı şefāʿat olmalarıyla ġavvāṣ-ı şikār-āzmāy-ı merāmları ṣayd-ı güher-i ṣadefçe-i müntehā-yı mesʾūl idüp dürr-i yektā-yı müddeʿāları zīver-i otaġa-i **[NO46a]** şāhid-i ḳabūl oldı.[1306]

Bu nevīd-i dil-efzā ile beşere-i gül-ḫandān-ı nebevīde āṣār-ı ḫande yā tenessüm-i[1307] tebessüm nümāyān olmaġın şeyḫayn-ı muḥteremeyn yaʿnī ʿÖmereyn-i

---

[1299] iştibāh-ı: +NO.
[1300] iştibāh-ı: -NO.
[1301] Müzdelife N, K: Müzdelife'de NO.
[1302] Beyt N, K: Naẓm NO; Nizâmî, **Mahzen-i Esrâr**, MEB Yay., İstanbul 1993, s. 19 (1) Ey gamlı insânların merhemi merhamet et, ey çâresizlerin çâresi çâre göster. (2) Günâhlarımızı bağışla zirâ pişmânız, bize bir yol göster sana sığınmış vaziyetteyiz.
[1303] Beyt N, K: Naẓm NO.
[1304] Rab: -NO.
[1305] ol N, K: bu NO.
[1306] oldı N, K: oldılar NO.
[1307] tenessüm-i N, K: nesīm-i NO.

mükerremeyn[1308] raḍıyallāhu ᶜanhumā ḫāk-pāy-i nebevīye cebīn-sāy-ı niyāz olup *bi-ebī ente ve ümmī inne hāẕihi li-sāᶜatün mā kunte tażḥaku*[1309] *fīhā feme'l-leẕī ażḥakeke*[1310] *ażḥakallāhe sinneke*[1311] diyü ᶜıṭr-sāy-ı istiḫbār olmalarıyla Ḥażret-i sulṭān-ı kişver-i tebşīr ᶜaleyh-i ekmele't-taḥiyye leᵓāli-pāş-ı taḳrīr olup *inne ᶜaduvvallāhi iblīse lemmā ᶜalime ennallāhe ḳadi'stecābe duᶜāᵓī ve ġafere li-ümmetī eḫaze't-turābe fe-ceᶜale yaḥsūhu*[1312] *ᶜalā-reᵓsihi ve yedᶜū bi'l-veyli ve's-subūri*[1313] lāmiḥasıyla beşāret-baḫşāy-ı müstemendān-ı bāb-ı ᶜināyetleri oldılar.

Meşnevī[1314]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

1 Meh feşāned nūr u seg ᶜavᶜav kuned[1315]
Her kesi ber-ḫilḳat-i ḫod mī-tened

2 Ḫas ḫasāne[1316] mī-reved der-rūy-ı āb[1317]
Āb-ı ṣāfī mī-reved bī-ıżṭırāb

3 Muṣṭafā[1318] meh-rā şikāfed nīm-şeb
Jāj mī-ḫāyed zi-kīne Bū Leheb

[1308] mükerremeyn N, K: sükkereyn NO.
[1309] tażḥaku N, K: yażḥaku NO.
[1310] ażḥakeke: +K.
[1311] (Yâ Resûlallâh) Babam, anam sana fedâ olsun! Sen bu sâatte şurada hiç gülmezdin. Allâh seni hep güldürsün.
[1312] Yaḥsūhu N, K: بحبوه NO.
[1313] İmâm-ı Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 2, s. 569. Allâh düşmânı İblis, duâm kabûl olunup ümmetimin mağfiret olunduklarını bildi de feryât ve figân edip başına toprak saçmaya başladı. Onun inlemesi ve ızdırabı beni güldürdü.
[1314] Meşnevī N: Beyt K, Naẓm NO.
[1315] Mevlânâ, **Mesnevî-i Şerif**, Amil Çelebioğlu (Haz.), MEB Basımevi, İstanbul 2000, C 2, s. 150. (1) Ay, ışığını saçar, köpek de havlar durur. Herkes, yaradılışına göre bir hizmette bulunur.
[1316] Ḫas ḫasāne N, K: ḫas u ḫāşāk NO.
[1317] Mehmet Kanar, **Mesnevî**, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2013, s. 303. (2) Çöp çöp gibi akar suyun üstünde, saf su akar durur ızdırapsızca. (3) Mustafâ gece yarısı ayı ikiye böler, Ebû Leheb kîni yüzünden saçmalar. (4) Mesîh bir tarafta ölüyü diriltir, o yahudi öfkeden bıyığını yolar.
[1318] Muṣṭafā N, K: Muṣṭafā-rā NO.

4 Ān Mesīḥā murde zinde mī-kuned
Vān cuhūd ez-ḫışm[1319] seblet mī-kened

Bu mesʾelede nādire-sencān-ı meʿāniyenüñ[1320] gülzār-ı ṭabʿları yek-meşreb olmayup baʿżılar ḥüccet-i bāhire ve baʿżılar ḥuḳūḳdan ġayrīya nāẕıradür **[K46a]** diyü her birinüñ gül-deste-i teʾvilleri ārāyiş-i ser-şīşe-i müstaḳille olduġı tafṣīl-kerde-i Mevāhib'dür.[1321]

ʿİbāret-perdāzān-ı hedy-i Peyember[1322] bu resme naġme-serāy-ı ḫayrü'l-eşer olmışlardür ki Ḥażret-i ṣadr-nişīn-i maḳām-ı Maḥmūd ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem menzilgāh-ı Müzdelife'de hizber-i **[N44b]** bī-hirās Faẕl bin ʿAbbās raḍıyallāhu ʿanhumāyı iltiḳāt-ı ḥabbāt-ı[1323] cemerāt ḫizmetiyle[1324] ser-efrāz buyurup maḥall-i meẕkūrda edā-yı ṣalāt-ı bāmdād ile mānend-i miṣbāḥ-ı ṣabāḥ[1325] reh-girāy-ı fevz u felāḥ olup eşnā-yı ṭarīḳde āftāb-ı ṭalʿatları pertev-endāz-ı küngüre-i şāhiḳa-i meşʿarü'l-Ḥarām **[NO46b]** olduḳda ṭaraf-ı ḳıbleye tevcīh-i vech-i[1326] kerīm buyurup laḫlaḫa-sāy-ı tekbīr u tehlīl olduḳdan ṣoñra maṭıyye-rān-ı şāh-rāh-ı müddeʿā olup giderken bir imreʾe-i Ḫaşʿamiyye ser-gerdān-ı ser-i[1327] rāh-ı nebevī olup Yā Resūlallāh iḳāme-i erkān-ı ḥacc ẕimmet-i ʿibāda farīża-i lāzıme-i İlāhiyyedür. Bu faḳīrenüñ pederi şeyḫ-i kebīr olup erẕel-i ʿömre vāṣıl ve fütūr-ı mafāṣıl ile rāḥile-nişīn-i merāḥil olmaġa iḳtidārı yokdur.

Niyābeten ḥacc itmek şāyeste-i maḥkeme-i ḳabūl olur mı diyü refʿ-i ruḳʿa-i mā-fi'l-bāl itmegin Ḥażret-i serīr-efrūz-ı ḫulḳ-ı ʿaẕīm ʿaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve't-tekrīm *naʿam*[1328] birle cemʿiyyet-baḫşāy-ı ḫāṭır-ı mütelāşīleri[1329] olup ṭarīḳ-i vüsṭādan ʿanādil-

[1319] ez-ḫışm N, K: ez-çeşm NO.
[1320] meʿāniyenüñ N, K: meʿānīnüñ NO.
[1321] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[1322] Peyember N, K: Peyġamberī NO.
[1323] ḥabbāt-ı: +NO.
[1324] ḫizmetiyle N, K: ḫidmetiyle NO.
[1325] ṣabāḥ N, K: żiyāda NO.
[1326] vech-i N, NO: veche-i K.
[1327] ser-i: -NO.
[1328] Evet.
[1329] mütelāşīleri N, K: mütelāşī NO.

i gül-i āl-i Muḥammedīye luṭf-fermāy-ı iltifāt-ı nigāh ve feyż-rīzān-ı nişīb u firāz-ı rāh olaraḳ vaḳt-i ḍuḥāda Cemeregāh-ı Kübrā'ya sāye-güster-i iclāl oldılar.

İstiḳbāl-i ḳıble ve hem-rāhī-i naġme-i tekbīr birle[1330] Remy-i Cimār-ı sebᶜ idüp bu maḳām-ı celīlü'l-menāre gelinceye dek nesīm-i ᶜanberīn-şemīm-i[1331] lebbeyk ile ġonce-güşāy-ı gül-i gülzār-ı melāḥat yaᶜnī telbiyeye müdāvemet gösterdikleri ṭırāz-ı ḫaṭ u ḫāl-ı şevāhid-i āşārdür.

Andan teşrīf-sāz-ı menḥar olup hedy içün iḥżār buyurduḳları yüz reᵓs bedene-i ḳurbānīnüñ **[K46b]** altmış üç reᵓsi ḫāṣṣa-i nebeviyye olmaḳ üzre taḳdīm-i meẕbaḥ-i tāᶜẓīm ve ḳuşūrın Ḥażret-i celīlü'l-menāḳıb ᶜAlī bin Ebī Ṭālib raḍıyallāhu ᶜanha maḫṣūs olmaḳ üzre naḥrları cenāb-ı imāmet-elḳāba sipāriş u ᶜināyet buyurılup her birinden birer ḳıṭᶜa-ı laṭīfesi puḫte ve mānende-i māᵓide-i ᶜĪseviyye pīşgāh-ı nübüvvet-penāhīde āmāde olunca Ḥażret-i **[N45a]** Şāh-ı Merdān ile tenāvül buyurup Ümmehāt-ı Müᵓminīn ve āl-i nebiyy-i emīn içün daḫı birer baḳara-i tenūmend taḳdīm-i meẕbaḥ-ı taᶜẓīm buyurılduġı taşḥīḥ-kerde-i nigehbānān-ı[1332] ḥimā-yı āşārdür. **[NO47a]**

Bu daḫı gülzār-ı siyer-i Seyyidü'l-ebrārdan ber-çīde-i merdümek-i dīde olan reyāḥīn-i ḫoş-būdandür ki Ḥażret-i[1333] şeh-i serā-perde-i risālet ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye[1334] nüzhetgāh-ı pehn-şaḥn-ı Minā'da ārāste olan ḫayme-i zümürrüd-sütūna nüzūl-ı hümāyūn buyurup işāre-i ᶜaynü'l-beşāre-i nebeviyye ile sālikān-ı rāh-ı yaḳīn Ḥażarāt-ı muhācirīn pīş-gāh-ı mescide[1335] ser-efrāzān-ı enṣār-ı ḥavāriyyūn-iştihār ḫalf-ı mescide nüzūl-iclāl[1336] ile her kes ittikā-yı müttekā-yı rāḥat-iştimāl buyurdı.

[1330] birle N, K: ile NO.
[1331] ᶜanberīn-şemīm-i N, K: ᶜanber-şemīm-i NO.
[1332] nigehbānān-i N, K: nigehbān-ı NO.
[1333] Ḥażret-i: -NO.
[1334] efḍalü't-taḥiyye N, K: etemmü't-taḥiyye NO.
[1335] mescide N, K: mescid-i NO.
[1336] nüzūl-iclāl N, K: nüzūl ü iclāl NO.

Baᶜde ẕā Muᶜammer-nām ser-tırāş bārgāh-ı nebevīye çehre-sāy-ı ḫidmet[1337] olmaġla Ḥażret-i sulṭān-ı semāḥat-ḫū ve[1338] müşgīn-bū ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem[1339] yemīnden[1340] ibtidā ile ser-i saᶜādetlerin tezyīn buyurup.

Beyt[1341]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlü / Fāᶜilün

Zülf-i burīde-rā çi[1342] kunī tār tār baḫş
Mūyī be-ᶜāşıḳān-ı siyeh-rūzigār[1343] baḫş

lāmiᶜasınca mūy-ı ᶜanber-būların birer birer ikişer ikişer mānend-i ser-rişte-i[1344] emn ü emān aṣḥāb-ı kirāma kerem ve nāḫun-ı hilāl-nümūnların keẕālik müntesibān-ı dergāh-ı sidre-iştibāha iḥsān buyurup *Allāhümme'ġfir lī ve*[1345] *lil-muḥalliḳīne*[1346] ile leb-cünbān-ı ᶜināyet oldılar. Baᶜżı maḫṣūṣān-ı ḫidmet-i ᶜaliyye-i nebeviyye *yā Resūlallāh ve lil-muḳaṣṣirīn*[1347] diyü ᶜarż-ı niyāz itdüklerinde Ḥażret-i ḫudāygān-ı kerīmü's-seciyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye **[K47a]** *Allāhümme'ġfir lil-muḥalliḳīne*[1348] buyurdılar tekrār yā *Resūlallāh ve lil-muḳaṣṣirīn* diyü ḫᵛāst-kār-ı[1349] mürüvvet olduḳlarında *Allāhümme'ġfir lil-muḥalliḳīne* buyurdılar. Bār-ı dīger *yā Resūlallāh ve lil-muḳaṣṣirīn*[1350] diyü deryūze-i ᶜināyet itmeleriyle *ve lil-muḳaṣṣirīn*[1351] diyü ānları daḫı ḥiṣṣemend-i ḫᵛān-ı yaġmā-yı niᶜam-ı ᶜāmları buyurdılar.

[1337] ḫidmet N, NO: ḫizmet K.
[1338] ve: +NO.
[1339] sellem N, NO: sellemüñ K.
[1340] yemīnden N, K: yemīninden NO.
[1341] Beyt N, K: Naẓm NO; Kesilmiş saçlarını ne diye bölük bölük dağıtıyorsun ki? Bir kıl bile bed-baht âşıklar için bir lutuftur.
[1342] çi N, K: çü NO.
[1343] siyeh-rūzgār N, K: sipihr-i rüzgār NO.
[1344] ser-rişte-i N, K: rişte-i NO.
[1345] lī ve: +NO.
[1346] Allâh'ım beni ve saçlarını (usturayla büsbütün) tıraş edenleri bağışla.
[1347] Ya Resûlallâh saçlarını kısaltanlara da (duâ et).
[1348] Allâh'ım saçlarını (usturayla büsbütün) tıraş edenleri bağışla.
[1349] ḫᵛāst-kār-ı N, K: ḫᵛāst-kārān-ı NO.
[1350] Ya Resûlallâh saçlarını kısaltanlara da (duâ et).
[1351] (Tamam) Kısaltanlara da.

Îrād-kerde-i ᶜAllāme-i Ḳasṭallānīdür[1352] ki mütemmem-i vaẓīfe-i naẓīfe-i çārgāne-i rūz-ı naḫr erkān-ı ḥacc[1353] **[N45b]** olan Ṭavāf-ı İfāża ki (Rükn ve Ṣader ve Ziyāre ile daḫı muṣṭalaḥdür) edāsıyçün Ḥażret-i sulṭān-ı[1354] ḫurşīd-ᶜalem[1355] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem çün seḥāb-ı leᵓāli-bārān sāye-güster-i sāḥa-i **[NO47b]** Beyt-i zerrīn-nāvdān olup kām-yāb-ı zer[1356]-rikāb-ı āftāb-elḳābları olan heyūn-ı hümāyūn-per üzre ṭavāf-ı Beyt-i sīmīn-kemer ve dest-i muᶜcize-peyvestlerinde olan meḥcen ile īmā-ᵓi[1357] Rükn ü Ḥacer[1358] buyurup girü ḫaymegāh-ı sipihr-i destgāhlarına feyż-resān-ı ᶜavdet oldılar.

Rūz-ı firūz-ı meẕkūrda Ḥażret-i rābıṭa-i mebdeᵓ ü[1359] meᶜād-ı *ene*[1360] *efṣaḥu men neṭaḳa bi'ḍ-ḍād*[1361]

Beyt[1362]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

Rifᶜat ez-ū minber-i eflāk-rā
Revnaḳ ez-ū ḫuṭbe-i levlāk-rā

ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem rifᶜat-baḫşāy-ı minber-i kürsī-süllem olup cenāb-ı Ḥażret-i Ebī Bekr'e rivāyetle zīver-i süṭūr-ı Mevāhib[1363] olan ḫuṭbe-i belīġa-i nebeviyye ārāyiş-i varaḳ-pāre-i eṣer ḳılındı: *ᶜAn-Ebī Bekrete raḍıyallāhu ᶜanhu ḳāle ḫaṭabenā Resūlullāhi ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem yevme'n-naḥri ḳāle: inne'z-zamāne ḳadi'stedāre ke-heyᵓetihi yevme ḫaleḳallāhu's-semāvāti ve'l-arḍe's-senetü'ṣnā ᶜaşere*

[1352] İmâm-ı Kastallânî (öl. 923/1517).
[1353] erkān-ı ḥacc: +K.
[1354] sulṭān-ı: -NO.
[1355] ᶜalem N, K: ᶜālem NO.
[1356] zer-: +NO.
[1357] īmā-ᵓi: -NO.
[1358] Rükn ü Ḥacer N, NO: Rükn-i Ḥacer K.
[1359] mebdeᵓ ü N, K: mebdeᵓ-i NO.
[1360] ene: +K.
[1361] Hadîs: Ben dât ile konuşanların (Arapça) en fesih konuşanıyım bk. Cevad Ali, **el-Mufassal fî-Târîhi'l-ᶜArab kable'l-İslâm**, Darü's-Sâkî, Beyrut: 2001, C 1, s. 290.
[1362] Beyt N, K: Naẓm NO; Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 46. Feleklerin minberinin yüceliği O'ndandır. Levlâke hutbesinin parlaklığı O'ndandır.
[1363] İmâm-ı Kastallânî, el-Mevâhibü'l-Ledünniyye bi'l-Minahi'l-Muhammediyye.

şehren minhā erbaᶜatün ḥurumün s̲elās̲ün mütevāliyātün z̲ü'l-ḳaᶜdeti ve z̲ü'l-ḥicceti ve'l-muḥarremü ve recebün muḍare'l-leẕī beyne cumāẕī ve şaᶜbāne ve ḳāle eyyü şehrin hāz̲ā? Ḳulnā: Allāhu ve Resūluhu aᶜlemü fesekete ḥattā ẓanannā ennehü[1364] *yusemmīhi bi-ġayri ismihi ḳāle: eleyse z̲ī'l-ḥicceti ḳulnā: belā ḳāle: eleyse z̲ī'l-ḥicceti ḳulnā: belā*[1365] *ḳāle: eyyü beledin hāz̲ā? Ḳulnā: Allāhü ve Resūluhu aᶜlemü fe-sekete ḥattā ẓanennā ennehü* **[K47b]** *yusemmiye bi-ġayri ismihi ḳāle: eleyse'l-beldete? Ḳulnā belā ḳāle: fe-eyyü yevmin hāz̲ā? ḳulnā Allāhu ve Resūluhu aᶜlemü fesekete ḥattā ẓanannā ennehü yusemmīhi bi-ġayri ismihi ḳāle: eleyse yevme'n-naḥri ḳulnā belā ḳāle: fe-inne dimāᵓeküm ve emvāleküm ve aᶜrāżeküm ᶜaleyküm ḥaramün ke-ḥurmeti yevmiküm hāz̲ā fī-belediküm hāz̲ā fī-şehriküm hāz̲ā ve setelḳavne rabbeküm fe-yesᵓelüküm ᶜan-aᶜmāliküm elā turceᶜūnne baᶜdī küffāren żüllālen yeżribu* **[N46a]** *baᶜżukum riḳābe baᶜżin elā hel beliġtü? ḳalū naᶜam kāle: Allāhümme'şhed felyubeliġi'ş-şāhidü'l-ġāyibe*[1366] *ferubbe mubelleġin edᶜā min-sāmiᶜin*[1367] *revāhü'ş-şeyḫān*[1368] baᶜdehu gūyā itmām-ı umūr-ı risālet ve iḳāme-i erkān-ı daᶜvet bāliġ-i niṣāb-ı iblāġ olup **[NO48a]** baᶜde'l-yevm girih-güşāy-ı ḳuyūd-ı fāniye ve zānū-zen-i maḳām-ı Maḥmūd-ı bāḳıye olmaḳ īmāsıyla vedāᶜ-ı aḥbāb birle ḫatm-ı siccil-i ḫiṭāb-ı müsteṭāb buyurdılar.

[1364] ennehü N, K: enne NO.
[1365] ḳāle eleyse z̲ī'l-ḥicceti ḳulnā belā: -K, -NO.
[1366] şāhidü'l-ġāyibe N, K: ḥāḍirü'l-ġāyibe NO.
[1367] mubelleġin edᶜā min-sāmiᶜin N, K: mesmūᶜun ev ᶜarefī mesāmiᶜün NO.
[1368] Hz. Ebû Bekir (r.a.), Resûlullâh bize kurban günü şöyle hitâp etti: Zamân (yıl) Allâh'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü şekliyle devam edip gitmektedir. Bir yıl on iki aydır. Bunlardan dördü haram aylardır. Üçü birbiri ardınca gelen Zilkade, Zilhicce ve Muharremdir. Biri ise Cemaziyel-âhir ile Şaban arasında bulunan ve Mudar kabîlesinin fazla değer verdiği Recep ayıdır. Peygamberimiz içinde bulunduğumuz bu ay hangi aydır? Diye sordu. Biz: Allâh ve Resûlü daha iyi bilir, dedik. Bunun üzerine peygamber sustu. O kadar ki biz o aya başka isim vereceğini zannettik. Bu ay zilhicce ayı değil mi? dedi. Biz: Evet, dedik. Bu ay zilhicce ayı değil mi? dedi. Biz: Evet, dedik. Bu hangi beldedir? Diye sordu. Biz: Allâh ve Resûlü daha iyi bilir, dedik. Bunun üzerine peygamber bir müddet sustu. Biz bu şehre başka bir isim vereceğini zannettik. Burası belde-i Haram (Mekke) değil mi? dedi, biz: Evet, dedik. Bu hangi gün diye sordu. Biz de: Allâh ve Resûlu daha iyi bilir, dedik. Yine bir müddet sustu. Öyle ki biz o güne başka bir ad vereceğini zannettik. Bugün Kurban günü değil mi? dedi, biz de: Evet, diye cevap verdik. Sonra Resûlullâh sözüne şöyle devam etti: Şüphesiz sizin kanlarınız mallarınız ırz ve nâmûsunuz şeref ve haysiyetiniz şu gününüzün şu beldenizin ve şu ayınızın haram olduğu gibi birbirinize haram kılınmıştır. Rabbinize kavuşacaksınız o da size amellerinizden soracaktır. Dikkat edin benden sonra birbirinizin boynunu vurarak kafirler gibi olmayınız. Teblîğ ettim mi? diye sordu. Biz de evet diye cevap verdik. Resûlullâh : Allâh'ım şahid ol, buyurdular. Dikkat edin burada bulunanlar bulunmayanlara sözlerimi ulaştırsın umulur ki sözlerim kendilerine ulaştırılan bazı kimseler ulaştıranlardan daha anlayışlı ve kavrayışlı olabilirler. Bunu Buhârî ve Müslim rivâyet etmiştir.

Vādī-i dil-fezā-yı Minā'da eyyām-ı teşrīfde emkine-i selāşede remy-i cimār buyurup kufūl-ı iclāl birle Ebtaḥ-nām maḥall-ı cennet-sāḥaya teşrīf-baḫş-ı nüzūl oldılar. Maḥall-i mezkūrda[1369] ẓuhr ve ᶜaṣr ve maġrib ve ᶜişā namāzların edā birle cilveger-i ṣaḥn-ı Mescidü'l-Ḥarām olup kıbāle-i ebeddiyü'l-ḥükm-i ḥacc u menāsiklerin[1370] ṭavāf-ı vedāᶜ ile ḥatm u imżā ve vedīᶜa-i ṣandūkça-i kulūb-ı ehl-i nühā buyurdılar.

Pes ez-ān dārü's-saᶜāde-i Medīne'ye āftāb-ı teveccühleri pertev-endāz-ı ᶜazīmet olup iḳbāl-ı hümāyūnları neżāret-baḫşāy-ı deşt ü hāmūn olaraḳ[1371] girü Ẕülḥuleyfe maḥaṭṭ-ı aḥmāl-ı iclāl oldı.

Ferdā ḫurşīd-i ṭalᶜatları żiyā-güster-i dār u diyār-ı Darü'l-Hicre-i müteyemmene olup se bār tekbīr[1372] ile *lā-İlāhe illallāhu vaḥdehu lā-şerīke leh, lehu'l mülkü ve lehu'l ḥamdü ve hüve ᶜalā külli şeyᵓin ḳadīr tāyibūne ᶜābidūne sācidūne li-Rabbinā ḥāmidūne ṣadaḳa vaᶜdehü ve naṣare ᶜabduhu ve hezeme'l-aḥzābe vaḥdehü*[1373] nādirelerin[1374] nev-bāve-i şāḫ-ı zebān-ı taḳrīr ve bedreḳa-i seyr u mesīr iderek **[K48a]** teşrīf-sāz-ı ḳarārgāh ve nüzūl-ı devlet-ḫāne-i ᶜālem-penāh buyurup mānend-i ḥikāye-i *Ḥarbāᵓ*[1375] *vü Ẕükāᵓ* ᶜāşıḳān-ı gül-i dīdār-ı mihr-envārları olan şeyḫ u şābb çemen-ṣuffa-i sürūra şitāb idüp lisānü'l-ḥālleri

Mesnevī[1376]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

[1369] mezkūrda N, NO: mezkūrede K.
[1370] menāsiklerin N, NO: menāsikleri K.
[1371] olaraḳ N, K: olup NO.
[1372] bār tekbīr N, NO: bār-ı tekrār K.
[1373] Allâh'tan başka hiçbir ilâh yoktur, O'nun ortağı yoktur. Mülk O'nundur ve hamd yalnızca O'na mahsustur ve O, her şeye güç yetirendir. Allâh'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O vaadini yerine getirdi. Kuluna yardım etti. Tek başına (küfrün) bütün müttefiklerini bozguna uğrattı.
[1374] nādirelerin N, K: nādireleri NO.
[1375] Ḥarbāᵓ N, K: Ḫarbā NO.
[1376] Mesnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 51. (1) Ey pâdişâh! yüzlerce izzet ve nâzla geldin. Evdekiler binlerce yalvarış ve yakarışla. (2) Secde ederek ayağını öptüler, duâ ve övgü davulunu çaldılar. (3) Ey insânların ve meleklerin kapısına sığındığı kişi! Bize geldin ve bu şerefli bir ziyârettir!

1 Āmedi ey şāh be-ṣad ᶜizz u nāz
Ḫāne-nişīnān be-hezārān niyāz

2 Secde-kunān būse be-pāyet zedend
Ṭabl-ı duᶜā kūs-ı **[N46b]** şenāyet zedend

3 K'ey be-deret mülk ü melek mültecī
Ciᵓte ileynā ve le-niᶜme'l-mecīᵓ

nağmesiyle dest-efşān-ı neşāṭ ve pā-kūpān-ı[1377] inbisāṭ oldılar.

BU ᶜİBĀRET-İ LAṬĪFE ḲAŻIYYE-İ MÜBĀHELE[1378] BEYĀNINDADUR

[NO48b] Perverde-i ravża-i rażıyye-i Ravżatü'l-Aḥbāb[1379] olan reyāḥīn-i ᶜanber-būdandür ki bu sene-i meymūnede Ḥażret-i mebᶜūṯ-ı kāffe-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem naṣārā-yı Necrān'a tevkīᶜ-nüvīs-i menşūr-ı hidāyet meᵓṯūr olup

Beyt[1380]

Mefāᶜilün / Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

Bi-yā be-cānib-i dārü'ş-şifā-yı Ḫālıḳ-ı ḫᵛīş
Kez-ān ṭabīb ne-dāred gürīz-i bīmārī

lāmiᶜasınca ṭāyife-i meẕkūreyi vādī-i müteᶜaffine-i ḍalāletden maᶜmūre-i ḫoş-hevā-yı şehristān-ı īmāna daᶜvet itmekle peyām-ı müşgīn-fām-ı nebevī nüzhet-āver-i[1381] vürūd olduḳda ṭāyife-i meẕkūre dāyre-bend-i pergār-ı müşāvere olup bār-gīr-i reᵓyleri çep u rāst-ı cüst u cū ve[1382] bi'l-āḫare şāh-rāh-ı ṣavābda[1383] bu cādde üzre tek u pū itdi ki

---

[1377] pā-kūpān-ı N, K: pāy-kūpān-ı NO.
[1378] Ḳażıyye-i Mübāhele N, K: Mübāhele-i Çelīpā NO.
[1379] Ataullâh Cemâleddîn el-Hüseynî, Ravzatü'l-Ahbab fî-Siyeri'n-Nebî ve'l-Ashab.
[1380] Beyt N, K: Naẓm NO; Mevlânâ, Dîvân-ı Şems. Halık'ının şifahanesine doğru gel, zira o doktordan hastanın kaçışı yoktur. (bk. http://ganjoor.net/moulavi/shams/ghazalsh/sh3055)
[1381] nüzhet-āver-i N, K: rehbet-āver-i NO.
[1382] ve: +NO.
[1383] ṣavābda N, K: ṣavābdan NO.

kelānterān-ı ḳabīleden çehārdeh sefīd-rīş-i ḫayr-endīşlerin ber-ṭarīḳ-i sefāret dergāh-ı sidre-serīr-i nebevīye[1384] irsāl itdiler.[1385]

Nigāşte-i muḥaḳḳiḳān-ı rivāyetdür ki ṭāyife-i meẕkūre gelüp[1386] ber-resm-i mülāḳāt-ı mülūk elvān-ı libās-ı ḫod-ārāyī ve ḫavātīm-i muraṣṣaᶜ-kārī ile şıḳlet-dih-i dīvānü'l-Ḥaḳḳ-ı nübüvvet-penāhī oldılar.

Ṭaraf-ı sulṭān-ı serīr-i istiġnā ᶜaleyhi ekmelü't-teḥayādan behre-yāb-ı kūşe-i çeşm-i iltifāt olmayup iᶜrāż ile muᶜāmele-i rū-gerdānī[1387] olunmalarıyla kendü deyden-i[1388] mensūḫaları üzre **[K48b]** namāza şurūᶜ pes ez-ān tekrār ḫāk-pāy-i iksīr-pīrāy-ı nebevīyi kīmyā-yı mis-i rūy-ı rücūᶜ idüp her çend niyāzmend-i zekāt-ı iltifāt oldılarsa kām-yāb-ı ṣadaḳa-i redd-i cevāb olmalarıyla mescid-i rūhānī-meşhed-i nebevīden beder ve kūçe-i taḥayyürde derbeder olup Ḥażret-i ᶜaliyü'ş-şān ᶜOs̱mān bin ᶜAffān ve ḳudve-i aṣḥāb ᶜAbdurrāḥmān bin ᶜAvf raḍıyallāhu ᶜanhumā ile sābıḳda nevᶜan çeşm-āşnā olmalarıyla **[N47a]** anlara mürācaᶜat ve tār u pūd-ı[1389] ḥāllerin neverdīde-i minvāl-i maḳāl idüp temşiyet-i umūrlarına deffe-cünbān-ı[1390] çāre-cū oldılar.

İttifāḳan ol demde[1391] Ḥażret-i Emīr-i müşkil-güşā[1392] ᶜAliyyü'l-Murtażā kerremellāhu vechehü'l-aᶜlā[1393] encümen-efrūz-ı **[NO49a]** ḥużūr olmaġın[1394] Ḥażarāt-ı[1395] birāderān-ı cān-berāber yā Ebe'l-Ḥasan bu bābda maṣlaḥat nedür diyü ḥall-i girih-i[1396] rişte-i maᶜḳūde-i[1397] mesᵓeleyi enāmil-i reᵓy-i rezīnlerine ḥavāle itdüler.

Beyt[1398]

[1384] nebevīye N, K: nebevīyyeye NO.
[1385] itdiler N, NO: ideler K.
[1386] gelüp: +K.
[1387] rū-gerdānī: +NO.
[1388] deyden-i: -NO.
[1389] tār u pūd-ı N, K: tār-pūd-ı NO.
[1390] deffe-cünbān-ı: +NO.
[1391] demde N, K: vaḳtde NO.
[1392] güşā N, K: güşāy NO.
[1393] aᶜlā: -NO.
[1394] olmaġın N, K: olup NO.
[1395] Ḥażarāt-ı N, K: Ḥażret-i NO.
[1396] girih-i N, K: kuvve-i NO.
[1397] maḳūde-i: +NO.
[1398] Beyt N, K: Naẓm NO; Sâib-i Tebrîzî (bk. http://www.nosokhan.com/library/Topic/0LWK)

Mefāᶜilün / Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

Me-bāş der-pey-i gird-āverī ki māh-ı tamām
Zi-ḫod tehī çü şeved ḳābil-i işāre şeved

medlūlınca Ḥażret-i İmām reh-nümāy-ı ṭarīḳ-i merām olup bu libās-ı zer-tār ve[1399] engüşterīn-i muraṣṣaᶜ-kār[1400] endāḫte-i peyġūle-i ferāmūşī olunup pelās-pūş-ı ruhbāniyyet ü dervīşī olmaḳ ile riᶜāyet-i heyᵓet-i meskenet iderler ise şāyed[1401] şāyeste-i ᶜināyet-i risālet-penāhī olalar[1402] diyü girih-güşāy-ı ṭurra-i müddeᶜā oldılar.

Fermūde-i Ḥażret-i şāh-ı velāyet üzre ṭāyife-i meẕkūre ḫırḳa-i faḳr u fenā ile ᶜatebe-i ᶜaliyye-i nebeviyyeye[1403] çehre-sā[1404] olmalarıyla Ḥażret-i faḳīr-nevāz-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem faṣīḥ-lehçe-i ᶜināyet olup ṭāyife-i meẕkūreyi māᵓide-i keşīrü'l-ḫayr-ı İslām'a daᶜvet eylediler.

Ol küstāḫlarün ḳāmet-i ᶜinād-ı kec-nihādları çesbān-ı câme-i hidāyet olmayup āġāz-ı cidāl ve ṭaraf-ı risālet-penāhīye Ḥażret-i ᶜĪsā ᶜaleyhi's-selām bāresinde[1405] cevābıñuz nedür diyü ḥarf-endāz-ı suᵓāl olmalarıyla Ḥażret-i mesned-ārā-yı teᵓennī **[K49a]** vü temkīn ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye[1406] ve't-tekrīm tevaḳḳuf ile cevāba müteraḳḳib oluñuz diyü pāsuḫ-rān-ı iclāl oldılar. Ol evānda kerīme-i sāṭıᶜatü'l-ḥükm-i *İnne meṯele ᶜĪsā ᶜindallāhi ke-meṯeli Ādem, ḫaleḳahu min-turābin ṯümme ḳāle lehu kun fe-yekûn. El-haḳḳu min-Rabbike felā-tekun mine'l-mumterīne. Fe-men ḥācceke fīhi min-baᶜdi mā-cāᵓeke mine'l-ᶜilmi fe-ḳul teᶜālev nedᶜu ebnāᵓenā ve ebnāᵓekum ve nisāᵓenā ve nisāᵓekum ve enfusenā ve enfusekum ṯümme nebtehil fe-necᶜal laᶜnetallāhi* **[N47b]** *ᶜale'l-kāẕibīne*[1407] faṣlü'l-ḫiṭāb nüzūl olmaġla ṭāyife-i meẕkūre daᶜvet olunup

---

[1399] ve: -NO.
[1400] muraṣṣaᶜ-kār N, K: muraṣṣaᶜ-kārı NO.
[1401] şāyed N, K: şāhid-i NO.
[1402] olalar N, K: olurlar NO.
[1403] nebeviyyeye N, K: nebevīye NO.
[1404] çehre-sā N, K: çehre-sāy NO.
[1405] bāresinde N, NO: bāresinden K.
[1406] ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye N, K: ᶜaleyhi't-taḥiyye NO.
[1407] Kur'ân-ı Kerîm, Âli İmrân, 3/59-61. (59) Allâh nezdinde Îsâ'nın durumu Âdem'in durumu gibidir. Onu topraktan var etti; sonra ona "ol" dedi ve oluverdi. (60) Gerçek, Rabbinden gelendir. Öyle ise kuşkulananlardan olma. (61) Sana gelen bu bilgiden sonra her kim bu konuda seninle tartışmaya

Ḥażret-i nebiyy-i kerīm ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve't-teslīm[1408] bu bābda nüzūl-fermāy-ı iclāl olan tenzīl-i celīl ḳırāᵓatiyle leb-cünbān-ı nāṭıḳa-i ḥikmet-i bāriḳa olmaġın müddeᶜiyān-ı **[NO49b]** aḥvel-naẓar[1409] mażmūn-ı āyet-i kerīmeye egerçi iḳrār itdiler lākin[1410] ġalebe-i aḫlāṭ-ı reddiye-i küfr ile ḳārūre-i serīreleri ḳabūl-ı cüllāb-ı hidāyet itmeyüp gül-ḳand-ı İslām ile şīrīn-kām olmadılar.

Ḥażret-i nebiyy-i emīn ᶜaleyhi ekmelü't-taḥiyye ve't-teslīm[1411] ber-vefḳ-i ḥükm-i İlāhī[1412] herkesüñ nuḳre-i ḥāli maᶜrūż-ı maḥakk-i imtiḥān olmaḳ içün ṭāyife-i meẕkūreyi meydān-ı mübāheleye daᶜvet buyurmaġın mezbūrlar daḫı bu bābda ser-be-ceyb-i teᵓemmül ü tefekkür olmaḳ içün mühlet-ḫᵛāh olup kendü tenhā-ḫānelerinde ḳariᶜa-endāz-ı istişāre ve ᶜāḳıbet Ḳays[1413]-laḳab ᶜAbdülmesīḥ-nām rāhib-i mesmūᶜü'l-kelāmlarından ḫᵛāstkār-ı ḥüsn-i müşāvere olmalarıyla Ḳays-ı rāst-ḳıyās daḫı meşᶜale-efrūz-ı rāh-ı ṣavāb olup ey ḳavm-i naṣārā ḳasem[1414] be-Ḫudāy-ı ᶜālemü's-sır ve'l-ḫafā ki Muḥammed nebiyy-i ber-Ḥaḳ ve Ḥażret-i ᶜĪsā bāresinde keşīde-i rişte-i taḳrīr buyurduġı leᵓālī-i delāyil muḥaḳḳaḳdur.[1415] Mānend-i nūr u ẓalām kendüsiyle cesāret-i meydān-ı mübāhele iderseñüz ṭabānca-ḫor-ı dest-i helāk **[K49b]** olursuz muḥabbet-i āyīn-i ᶜādī māniᶜ-i mütābaᶜat ve terk-i kīş-i ābā vü cedd pīş[1416] -dest-i mübāyaᶜatüñüz[1417] olursa ḳabūl-ı ḫarāc ile bāzār-ı[1418] āştīye revāc virürsüz diyü tevbīḫ birle pend-ḫᵛān-ı nefsü'l-emr oldı.[1419]

Ferdā şemse-i zer-nigār-ı mihr ser-levḥa-i ṭırāz-ı jengār-gūn-ı sipihr olduḳda Ḥażret-i ḳāyid-i[1420] ketībe-i izzu'l-muḥaccilīn ᶜaleyhi't-taḥiyye Ḥażret-i Ḥüseyn

---

kalkışırsa, de ki: "Gelin, çocuklarımızı ve çocuklarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi çağıralım, sonra da Allâh'ın lâneti yalancıların üzerine olsun diye duâ edelim."

[1408] efḍalü't-taḥiyye ve't-teslīm N, K: etemü't-tekrīm NO.
[1409] naẓar N, K: naẓarān NO.
[1410] lākin N, K: līkin NO.
[1411] ve't-teslīm: -NO.
[1412] ḥükm-i İlāhī N, K: ḥikmet-i İlāhiyye NO.
[1413] Ḳays: +NO.
[1414] ḳasem: +K, +NO.
[1415] muḥaḳḳaḳdur N, NO: taḥḳīḳdür K.
[1416] pīş N, NO: nīş K.
[1417] mübāyaᶜatüñüz N, NO: mütābaᶜatüñüz K.
[1418] bāzār-ı: +K, +NO.
[1419] oldı N, K: oldılar NO.
[1420] ḳāyid-i N, NO: ḳāyide-i K.

pīrāye-i āġūş-ı cedd-i emced Ḥażret-i Ḥasan yeden bi-yedi Ḥażret-i Fāṭıma-i ḥūra-perestār ve Ḥażret-i ᶜAliyyü'l-Murtażā-yı Kerrār der-ᶜakeb olmaḳ üzre her birine ṣaḥīfe-i duᶜā-yı icābet ḳarīne-i şīrāze-bend-i āmīn oluñ diyü taᶜlīm-fermā[1421] olaraḳ **[N48a]** ravża-i cinān yaᶜnī ḥücre-i kerrūbī-pāsbāndan[1422] teşrīf-baḫşāy-ı dīvān-ḫāne-i ᶜilliyyīn-nişān oldılar.

Bu cemᶜiyyet-i nūrānī ṭāyife-i meẕkūreye cilvegāh-ı naẓar-ı rūḥānī olunca mābeynlerinde dānişmend-i **[NO50a]** ḫıredmendleri olan Ebu'l-Ḥāriṯ bin ᶜAlḳame hem-pālarına tevcīh-i rūy-ı ḫiṭāb idüp ey ḳavm, yaḳīn-i[1423] ḫāṭır-ı bī-tereddüdümdür ki bu vücūh-ı kerīme dergāh-ı Ẕülcelāl'den irāde-i zevāl-ı şāhiḳā-i ḳāf-ı ḳıyām iderlerse felāḫan-ı ḳahr-ı Ḳahhār ile[1424] endāḫte-i ser-ḥadd-i inᶜidām olduġından ġayrī belki rūy-ı zemīnde ināre-i tenevvür-i Naṣrāniyyet ider ferd-i vāḥid ḳalmaz diyü gūşmāl-dih-i yārān olmaġın

Beyt[1425]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜilü / Fāᶜilün

Muḥtāc-ı māliş-i maḥakk-i imtiḥān degül
Ṣarrāf-ı rūzigār bilür naḳd-ı himmetüñ

medlūlınca ser-cümle teslīme isrāᶜ ile yā Ebe'l-Ḳāsım sizüñle mübāheleye ḳudretimüz yoḳdur[1426] diyü imtināᶜ göstermeleriyle Ḥażret-i nebiyy-i kerīm ᶜaleyhi selām-ı *min-Rabbi raḥīm*[1427] imdi ribḳa-i İslām-ı ḫayr-encāma ser-fürū idersüz diyü fermān-rān olmaġın ol daḫı ᶜadīmü'l-iḥtimāldür diyü gerden-keş-i vādī-i ḍalāl olmalarıyla imdi ḫāżır-bāş-ı muḥārebe-i ḥumāt-ı İslām olursuz diyü mefhūm-fermāy-ı *āḫirü'd-devāᵓi'l-keyyü* olmaġın aña daḫı tāb u tevān maᶜdūmü'l-imkāndür ancaḳ seneviyye dü hezār

---

[1421] taᶜlīm-fermā N, NO: taᶜlīm-i fermān K.
[1422] ḥücre-i kerrūbī-pāsbāndan N, K: kerrūbī-pāsbān-ı ḥücrelerinden NO.
[1423] yaḳīn-i: -NO.
[1424] felāḫan-ı ḳahr-ı Ḳahhār ile: +K, +NO.
[1425] Beyt N, K: Naẓm NO.
[1426] yoḳdur N, K: yoḳ NO.
[1427] Kur'ân-ı Kerîm, Yâsîn, 36/58. سَلَامٌ قَوْلاً مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ (Engin merhamet sâhibi rabden gelen söz şu olacak: "Selâm size!")

ḫulle ki her biri çihil **[K50a]** direm bahā ola edāsıyla ṭalebkārān-ı emān ve niyāzmend-i iḥsān oluruz diyü silsile-cünbān-ı istīmān oldılar.

Tuḥfe-i niyāzları derḫor-ı dest-i ḫuddām-ı Ḥażret-i sulṭān-ı ḳayṣer-ġulām olmaġla tesvīd-i ᶜahd-nāme buyurılup kendü ḫᵛāhişleriyle mesned-firūz-ı fevz u[1428] felāḥ Ḥażret-i ᶜUbeyde bin el-Cerrāh raḍıyallāhu ᶜanhu meᶜan[1429] hem-rāh buyurılup ṣavb-ı menzillerine rāhī oldılar.

Taḥḳīḳ-kerde-i elmaᶜī-i ᶜālem ṣāḥib-i meᶜālimdür ki bu eṣnāda Ḥażret-i dürreti't-tāc-ı cāh-ı nübüvvet ᶜaleyhi't-teḥāyā ser-pūş-endāz-ı ḥoḳḳa-i ḥikmet- **[N48b]** āgīn olup *fe-velezī nefsī bi-yedihi inne'l-ᶜaẕābe ḳad tedellā ᶜalā-ehli Necrāne velev telāᶜanū lemusiḫū*[1430] *ḳirâdeten ve ḫanāzīre vele'ẓṭarame ᶜaleyhimü'l-vādī nāren vele'steᵓṣalallāhu Teᶜālā Necrāne ve ehlehā ḥaṭṭe'ṭayre ᶜale'ş-şeceri velemā ḥāle'l-ḥavlü ᶜale'n-naṣārā küllihim ḥattā helekū*[1431] ile beyān-fermāy-ı derece-i **[NO50b]** refīᶜü'l-ḳadr-ı nübüvvet ᶜaleyhi efḍalü'ṣ-ṣenā ve't-taḥiyye[1432] oldılar.

BU FAṢL-I MÜSTAĠREB ZAMĀN-I RİSĀLET-PENĀHİDE NĀM-KEŞ-İ NÜBÜVVET OLAN ḪAR-MEŞREBĀN BEYĀNINDADUR[1433]

Ẕikr-i Esvedü'l-ᶜAnsī[1434]

Suḫan-güẕārān-ı nevādī-i dirāyet bu resme naġme-senc-i nevādir-i[1435] ᶜibāret olmışlardur ki gerdiş-i pergār-ı dü sāḳ-ı melevān sāl-i iḥdā ᶜaşer-i hicriyye ḫānesine güẕerān idünce evāḫir-i māh-ı ṣaferde Ḥażret-i nāzenīn-i serā-perde-i ᶜilliyyīn ᶜaleyhi selām-ı *min-Rabbi'l-ᶜālemīn*üñ pīrāye-i gülzār-ı üns yaᶜnī gül-i ṣad-berg-i ḥadīḳa-i ḳuds olan ṭabᶜ-ı ᶜālī-güherlerine ḫāṣā inḥirāf vāḳiᶜ olup eyyām-ı nā-ḫoşīde ᶜaṣābe-bend-

---

[1428] fevz u: -NO.
[1429] meᶜan: -NO.
[1430] telāᶜanū lemusiḫū N, K: telāᶜanü'l-lemusiḫū NO.
[1431] Köksal, **Hz. Muhammed ve İslâmiyet**, C 8, s. 118. Varlığım kudret elinde bulunan Allâh'a yemin ederim ki; Necrân halkı üzerine azap yaklaşmış bulunuyordu! Eğer benimle lânetleşmeye girişseydiler, maymun ve domuzlara çevrilecekler, vâdî onların üzerine ateş kesilecek, Yüce Allâh Necrân'ın ve halkının ağaç üzerindeki kuşlara varıncaya kadar köklerini kazıyacak, bir yıla varmadan Hıristiyanlar helâk edileceklerdi!"
[1432] ᶜaleyhi efḍalü'ṣ-ṣenā ve't-taḥiyye: +NO.
[1433] Beyānındadur: -NO.
[1434] Ẕikr-i Esvedü'l-ᶜAnsī N, K: Ez-cümle Ẕikr-i Esvedü'l-ᶜAyn NO.
[1435] nevādir-i: +NO.

i sudāᶜ iken behcet-baḫşāy-ı encümen-i[1436] yārān ve ᶜaynü'l-ḥayāt-ı ḥikmetden leᵓālī-çekān olup *innī raᵓeytü'l-bāriḥate fīmā-yere'n-nāyimü enne fī-ᶜażudī sivāreyni min-ẕehebin fe-kerihtühümā fe-nefaḫtühümā fe-ṭārā fe-vaḳaᶜa aḥadīhümā bi'l-Yemāmeti ve'l-āḫirī bi'l-Yemeni*[1437] diyü taḳrīr-fermāy-ı **[K50b]** vāḳıᶜa olduḳlarında aṣḥāb-ı kirām *mā evveltehümā yā Resūlallāh*[1438] diyü niyāzmend-i istiḫbār olmalarıyla *fe-evveltühümā hāẕeyni'l-keẕẕābeyni*[1439] *ṣāḥibe'l-Yemāmeti ve ṣāḥibe'l-Yemeni yaḫrucāni min-baᶜdī*[1440] diyü keşf-i estār-ı pīş-āmed buyurup Esvedü'l-ᶜAnsī[1441] ve Müseylemetü'l-Keẕẕāb'üñ sersām-ı ḫayl-i kec-ḫayāl ile üftāde-i vaḥal-i ḍalāl olup daᶜvā-yı tenebbī ile fürūzende-i fürūzīne-i iġtiyāl[1442] olacaḳların iḫbār buyurdılar.

Naẓar-ı ᶜālī-güher-i nebevī üzre Yemen ṭarafında Benī Müdlic'e müntemī Ẕülḫimār[1443] laḳab[1444] (bi'l-ḫāᵓi'l-muᶜceme ve bi'l-ḥāᵓe'l-mühmele[1445]) ve ᶜalā-külle'r-rivāyetīn Esved-nām bir şuᶜbede-bāz-ı ᶜArab-ı bī-edebüñ iki Şeyṭān-ı racīmi olup beyne'n-nās vāḳiᶜ olan **[N49a]** umūr-ı ḥādiṯeyi kendüye taᶜlīm itmeleriyle taᶜalluḳ-ı ḥaşīşe-i iḥtiyāl ve dārū-yı heves[1446] ile serāsīme-i fikr-i muḥāl olup tertīb-i muḳaddemāt-ı ᶜaḳīmet**[NO51a]**ü'n-nitāc ile nice āşnāy-ı şinā-yı ḳulzüm-i ḫıred olmayan bī-rüşd aḥmaḳı şikār-ı şest-i tezvīr itdüginden ġayrī ṭaraf-ı risālet-penāhīden ᶜāmil-i ḫıṭṭa-i Ṣanᶜā olan Bāzān-ı[1447] Fārsī lebbeyk-güyī dāᶜī-i Ḥaḳ u ᶜibād-ı mükremīne mülḥaḳ olmaġın küştenī-i meẕkūrüñ şuᶜle-i istidrācı istiᶜlā ve istidāre-i felāḫan-ı furṣat ile kişver-i Yemen'e daḫı seng-endāz-ı istīla olduġı sāmiᶜa-güẕār-ı Seyyidü'l-ebrār ᶜaleyhi't-taḥiyye[1448] olmaġın yel-i bī-bedel Muᶜāẕ ibni[1449] Cebel raḍıyallāhu ᶜanhu ol ṭarafda bulunmaġla dīvān-ı sipihr-eyvān-ı nebevīden menşūr-ı serdārī nām-ı

[1436] encümen-i: -NO.
[1437] Dün gece uyurken rüyâmda bileğimde altından iki bilezik gördüm. Onları (Bu durumu) çirkin gördüm ve onlara üfledim yarıldılar. Onlardan biri Yemâme'ye diğeri Yemen'e düştü.
[1438] Ey Allâh'ın Resûlü bunu nasıl yorumladınız?
[1439] hāẕeyni'l-keẕẕābeyni N, K: bi-hāẕeyni'l-keẕẕābeyni NO.
[1440] Onları kendimden sonra çıkacak olan bu iki yalancı Yemâme ve Yemen sâhipleri (efendileri) olarak yorumladım.
[1441] Esvedü'l-ᶜAnsī N, K: Esvedü'l-ᶜAyn NO.
[1442] iġtiyāl N, K: iḥtiyāl NO.
[1443] Ẕülḫimār N, NO: Ẕülḥimār K.
[1444] laḳab: -NO.
[1445] bi'l-ḫāᵓe'l-mühmele N, K: ḳīle'l-ḥāᵓe'l-mühmele NO.
[1446] heves N, K: hūş-rübā NO.
[1447] San'a vâlîsi Şehr ibni Bâzân.
[1448] ᶜaleyhi't-taḥiyye N, K: ᶜaleyhi ekmelü't-taḥiyye NO.
[1449] ibni N, K: bin NO.

nāmīlerine nigāşte ve ol ṭarafda bulunan şevāhīn-i şāhiḳa-i yaḳīn yaᶜnī kümāt-ı muvaḥḥidīn meᶜan nigehbān-ı dem-i furṣat ve dāmen-ber-zede-i meydān-ı necdet olup Esved-i ābıḳı ṭarīḳa-i[1450] leṭāyif-i ḥiyel ile[1451] yā müṣādeme-i ḥarb u cedel ile bend-i dü şāḫe-i ġayret ve sūḳ-ı sulṭānīde mezād-ı dest-i dellāl-ı ᶜibret itmeleri teᵓkīd buyurulmaġın miṣāl-i bī-miṣāl-i[1452] nebevīye imtiṣālen şīrān-ı eceme-i cihād iḫtiṣār idüp ol[1453] Ḫudā-nā-ters-i bī-nāmūs-ı[1454] maᶜhūd Merzubān**[K51a]**-nām[1455] ẕevcesinüñ şevher ü pederinüñ[1456] muḳaddemā ḳandīl-i ḥayātların şikeste ve merḳūmeyi kerhen ḥıbāle-i nikāḥa beste itmegin zen-i merdāne-ġayret izmār-ı ḥayf ile kemīn-gīr-i furṣat olmaġın ol māde-şīr-i cürᵓet-āzmānüñ taᶜlīm u delāletiyle şaḳī-i mezbūr ḫufte-i bālīn-i ġaflet iken şāhbāzān-ı[1457] ᶜanḳā-pervāz vīrān-ḫānesin[1458] türk-tāz idüp

Meṣnevī[1459]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūl

1 Be-ḳayd āmed ān şārid-i ḫīre-ser
Ki ṭıfl ez-devīden der-ufted be-ser

2 Be-tevfīḳ-i fermān-dih-i Lā-yezāl
Be-imdād-gūyende-i Ẕü'l-celāl

Fīrūz-ı Deylemī'nüñ fūlād-ı bāzū-dest-i[1460] Ḥayderīsinden sīllī-ḫor-ı meḳmaᶜ-ı ecel ve ser-nigūn-ı derk-i esfel oldı.

[1450] ṭarīḳa-i: +NO.
[1451] ile: +NO.
[1452] bī-miṣāl-i: -NO.
[1453] ol: +NO.
[1454] bī-nāmūs-ı: +NO.
[1455] nām: -NO.
[1456] şevher ve pederinüñ N, K: şevher-i pederinüñ NO.
[1457] şāhbāzān-ı N, K: şāhbāz-ı NO.
[1458] vīrān-ḫānesin N, K: vīrān-ḫāne-i būm-ı āşyānesin NO.
[1459] Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO; (1) Tıpkı hızlı koşan bir çocuğun kafa üstü düşmesi gibi o sersem kaçkın zincire vurulur. (2) Celâl sâhibi Allâh'tan yardım isteyene, Lâ-Yezal olan hüküm sâhibi Allâh'ın yardımı (gecikmez).
[1460] bāzū-dest-i N, K: bāzū-yı dest-i NO.

Ez-in cānib **[N49b]** Ḥażret-i sulṭān-ı mucallā-calem ṣallallāhu caleyhi ve sellem ḫaber-i Semāvī **[NO51b]** ile raḳīb-i mürīb nefy-şude-i dār-ı bevār olduġın aṣḥāb-ı kirāma iḫbār buyurdılar.

Ẕikr-i Müseylemetü'l-Keẕẕāb

İrād-kerde-i rāst-naẓarān-ı eşerdür[1461] ki Benī Ḥanīfe'de Hārūn ile müsemmā Ebū Ṣümāme[1462] ile mükennā Müseyleme-laḳab bir aḥmaḳ-ı ḫar-meşreb ibtidā ṭāyife-i meẕkūra vefdī ile telvīş-kerde-i dārü'l-hicre-i müteyemmene olduḳda sūrāḫ-ı dil-i siyāhında ızmār-ı mār-ı ḥıkd u ḥased birle ḫiẕmet-i[1463] risālet-penāhīye[1464] çehre-sāy-ı vüṣūl olmayup mānend-i kelb-i şūbān nigehbān-ı rāḥile-i yārān olmaġın bacžı münāsebet ile meclisü'l-üns-i nebevīde ẕikri zebān-güẕār-ı ḳavm olunca Ḥażret-i yagāne-güher-i baḥr-ı nübüvvet caleyhi't-taḥiyye ġonce-güşāy-ı gülzār-ı ḥikmet olup *emmā innehu leyse bi-şerrikum mekānen*[1465] diyü keşf-i ḥāl-i perr u bālleri buyurdılar.

Bacde ẕālik ṭāyife-i meẕkūre ile mütemerrid-i merḳūm hem-zānū-yı ṣoḥbet olup kendü bāresinden vāḳic olan kelām-ı ḥaḳīḳat-ḫitām-ı nebevīden istiḫbār itmekle vāḳic-i ḥāli iḫbār itdiler. Ḫarāb-ābād-ı diyārlarına ricatde şaḳī-i mezbūr irtidāden[1466] ināre-i şemc-i bī-fürūġ-ı dürūġ ile

Mışrac[1467]

Fecilātün / Fecilātün / Fecilātün / Fecilün

Tekye ber-cāy-ı buzurgān ne-tevān zed be-güzāf **[K51b]**

medlūlına[1468] cāhil olup kemend-i pūsīde-tār-ı lāf ile dest-res-i derece-i eşrāf olmaḳ hevesi hūş-rübāy-ı ser-i bī-maġzı olmaġın sersām-ı ḫıred-fersā birle teşrīf-i dīvān-ı

[1461] eşerdür N, K: āşārdür NO.
[1462] Ṣümāme N, K: Yemāme NO.
[1463] ḫiẕmet-i N, K: ḫidmeti NO.
[1464] penāhīye N, K: penāhī NO.
[1465] Ona gelince o yer olarak sizin en kötünüz değildir.
[1466] irtidāden N, K: irtidād-ı NO.
[1467] Hâfız, **Hâfız Dîvânı**, Abdulbaki Gölpınarlı (Çev.), s. 452. Ulların makâmına lafla dayanılamaz.
[1468] medlūlına N, K: medlūlınca NO.

Kibriyā olan ḫilᶜat-ı teᵓyīd-ṭırāz-ı nübüvvet dāmenine ıṭāle-i dest-i nā-maḥrem yaᶜnī nübüvvet-i risālet-penāhīde şerāketden[1469] dem urup tekmīl-i ᶜarż ve kesb-i iᶜtibār içün ḳavm-ı şūmından iki būm-ı vīrāne-lüzūm ile ḫāk-pāy-i risālet-penāhīye cesāret-i taḳdīm itdügi varaḳ-pāre-i naḳl-ı bi'l-mıṣṭar ser-zede-i kāz-ı[1470] kilk-i dü per ḳılındı.

Ṣūret-i Mektūb-ı Müseylemetü'l-Kezzāb[1471]:

min-Müseylemete Resūlillāhi[1472] ilā-Muḥammedin Resūlillāh, emmā baᶜd fe-innī uşriktu fi'l-emri **[NO52a]** *meᶜake ve inne lenā nıṣfe'l-arḍi ve li-Ḳureyşin nıṣfehā, velākin Ḳureyşun* **[N50a]** *ḳavmun yaᶜtedūne*[1473] diyü yāve-gūy olup rusul u risāle bāliġ-i nişāb-ı iblāġ olduḳda Ḥażret-i sulṭān-ı heft iḳlīm-i risālet ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye[1474] varaḳ-ı lāzımü'ş-şaḳların müṭālaᶜa birle evvelā ol iki herze-gerdlere tevcīh-i ḫiṭāb buyurup benüm ḥaḳīḳat-i risāletüme dest ber-sīne-i teslīm olur mısuz diyü istintāḳ buyurduḳlarında *naᶜam* didiler. Müseyleme'nüñ daḫı risāletine iḳrār ider misüz diyü istiḫbār buyurduḳlarında belī ṭarīḳ-i risāletde ḥāşā[1475] sizüñle şerīk ve hem-ḳademdür diyü aḥvel-naẓar olmalarıyla Ḥażret-i ḫᵛāce-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem penāh-āver-i sāye-i cidār-ı sefāret olmasañuz ṭırāz-ı cāme-i vücūdıñuz olan ser-i sevdā-zedeñüz tükme-i girībān-ı ḳabā-yı fenā olmaḳ muḳarrer idi diyü dīde-i ġalaṭ-bīnlerine[1476] mīl-keş-i serzeniş olduḳlarından ġayrī nā-şerm-i meẕkūra tevḳīᶜ-nüvīs-i nāme-i tevbīḫ-i ḫāme-i redd-i cevāb olup *bismillāhi'r-raḥmani'r-raḥīm min-Muḥammedin Resūlillāhi ilā-Müseylimete'l-Kezzāb: Es-selāmu ᶜalā-meni't-tebeᶜa'l-Hudā emmā baᶜdu fe-inne'l-arḍe lillāhi yūriṯuhā* **[K52a]** *men yeşāᵓu min-ᶜibādihi ve'l-ᶜāḳibetü li'l-mutteḳīne veḳad ehlekte ehli'l-Ḥıcr lā-bārekallāhu leke ve ṣavvet meᶜake*[1477] diyü şest-i işābet-verziş-i tenẕīrden nāvek-endāz-ı dūr-bāş olup

---

[1469] şerāketden N, K: şereketden NO.
[1470] kāz-ı: -NO.
[1471] Ṣūret-i Mektūb-ı Müseylemetü'l-Kezzāb: +NO.
[1472] Resūlillāhi: -NO.
[1473] Allâh'ın resûlü Müseyleme'den, yine Allâh'ın resûlü Muhammed'e: Ben, seninle birlikte emirliğe (peygamberlik) ortağım. Yeryüzünün yarısı bize, yarısı da Kureyş kabîlesine aittir fakat Kureyş haddini aşan bir kavimdir.
[1474] ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye N, K: ᶜaleyhi't-taḥiyye NO.
[1475] ḫāşā: +NO.
[1476] bīnlerine N, K: bīnleri NO.
[1477] Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın adıyla; Allâh'ın resûlü Muhammed'den, yalancı peygamber Müseylemetü'l-Kezzâb'a: Selâm, hidâyete tâbi kimseler üzerine olsun. Yeryüzü Allâh'ındır. Onu,

Beyt[1478]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

Ey meges ᶜarṣa-i sīmurġ ne-cevlāngeh-i tūst
ᶜArż-ı ḫod mī-beri vu zaḥmet-i mā mī-dārī

medlūlınca sūḫtenī-i meẕkūrı āmāc-ı sihām-endāz buyurdılar. Nāme-i heybet-câme-i nebevīyi[1479] vüṣūlında iḫfā idüp tedlīs-i telbīsi üzre ḳavmine mektūb-ı sāḫte ḳırāᵓat itdügi taṣrīḥ-kerde-i mehere-i āṣārdür.

Dürūġ-gūy-ı meẕkūr gurg-ı bārān-dīde[1480] bir cihān-geşte-i pāy-fersūde olup şeyḫü'l-ḥiyel ve üstād-ı fenn-i daġal olmaġın baᶜżı şuᶜbede-bāzī-i ġarīb ile gāv-ṭabᶜān-ı **[NO52b]** ḳavmin firīb idüp ḫaylī kec-naẓarān-ı bed-sigāl mütābaᶜatıyla giriftār-ı derbend-i ḍalāl ve dest-beste-i ḥibāl-i iḫtiyāl **[N50b]** oldılar. Ez-cümle ḥiyel-i nūşādur ile āmīḫte ḫalle ilkā-yı toḫm-ı murġ-ı būmī[1481] idüp fi'l-cümle telyīn peydā itmekle ḳārūreye idḫāl ve muᶜcize diyü sebük-serān-ı ḳavmin[1482] ser-gerdān-ı vādī-i iġtiyāl[1483] itmekle āsyāb-ı hevā-gerdānī maḥaṭṭ-ı ḫarvār-ı ḫar-meşrebān olmaġla sālik-i mesālik-i sefāhet olup taḳlīd-i naẓm-ı iᶜcāz-niẓām-ı Furḳān-ı kerīm hevesiyle tennūr-ı bī-nūr-ı dehānından dūd-ḫīz-i enāniyye[1484] ve şuᶜle-rīz-i[1485] ᶜindiyye olup *leḳad enᶜamallāhu ᶜale'l-ḥublā aḫrece minhā*[1486] *nesemeten tesᶜā min-beyne ṣifāḳin*[1487] *ve ḥaşā*[1488]

---

kullarından dilediğine ihsân eder. Hüsn-i akibet ise müttakilerindir. Sen Hıcr ehlini helâk ettin. Allâh seni ve sana uyanları kutlu kılmaz.

[1478] Beyt N, K: Naẓm NO; Hâfız, **Hâfız Dîvânı**, Abdulbaki Gölpınarlı (Çev.), s. 442; Ey sinek, Simurgun tapısı senin uçup dolaşacağın yer değil. Hem kendi nâmûsunu berbat etmektesin, hem bize zahmet vermekte.

[1479] nebevīyi N, K: nebevī NO.

[1480] bārān-dīde N, NO: pālān-dīde K.

[1481] būmī NO: yevmī N, K.

[1482] ḳavmin N, K: ḳavmi NO.

[1483] iġtiyāl N, K: iġfāl NO.

[1484] enāniyye N, K: enāniyyet NO.

[1485] şuᶜle-rīz-i N, K: meşᶜale-rīz-i NO.

[1486] minhā N, K: minhu NO.

[1487] N, K nüshalarında "sifāfin" ve NO nüshasında "şiᶜāfin" diye hatalı yazımlar vardır.

[1488] Hasan Ege, **Siret-i İbni Hişâm (İslâm Târîhi)**, Kahraman Yay., C 4 s. 309, İstanbul 2006. Allâh, hamile kadına lutufta bulundu. Ondan yürüyen bir canlı çıkardı, karından çıkarılan şey ile karın arasından.

dīger[1489] *el-fīlu veme'l-fīlu vemā edrāke me'l-fīlu*[1490] *lehu ẕenebün veṣīlün ve mişferün ve ḫurṭūmun ṭavīlün inne ẕālike min-ḫalḳi Rabbenā le-ḳalīlün.*[1491] dīger *Yā żifdaᶜu nuḳḳī kem tuneḳḳīn ᶜaᶜlāki fi'l-māᵓi ve esfeluki fi'ṭ-ṭīn le'l-māᵓe tukeddirīn ve le'ş-şāribe temnaᶜīn*[1492] dīger *innā aᶜṭaynāke'l-cevāhir fe-ṣalli li-Rabbike* **[K52b]** *ve hācir inne mubġiżake li-raculün kāfir*[1493] dīger *ve'z-zāriᶜāti zerᶜan, fe'l-ḥāṣidāti ḥaṣden, ve'ẕ-ẕāriyāti ḳamḥan ve'ṭ-ṭāḥināti ṭaḥnen ve'l-ḥāfirāti ḥafran ve'l-ḫābizāti ḫabzen ve'ṣ-ṣāridāti ṣerden ve'l-lāḳimāti laḳmen ve'l-ākilāti eklen leḳad fużżiltum*[1494] *ᶜalā-ehli'l-veberi vemā sebeḳaküm ehlü'l-mederi*[1495] diyü bu maḳūle safsaṭa-i kelām ile kelāġ-ı lāġiye-gūy-ı laḥnları nām-keş-i seciᶜ u ḳāfiye olup sūḫte-zebān olur idi.

Bundān mā-ᶜadā mānend-i ḥikāye-i Zer-dūz u Būriyā-bāf ārzū-yı teşebbüh-i enfās-ı ḳudsiyye-i nebeviyye idüp iḥtimāl-i ittifāḳ ile inbāᶜ-ı ābār ve tebrīk-i eṭfāl-ı ṣiġār ve işfā-yı bīmār ṣadedinde olduḳça pālīz-i emeli müşmir-i ḥanẓal olup bi-emrillāh emr ber-ᶜaks olmaġla nice çāhı bī-āb ve nice bīmārı bī-tāb ve nice dīdeyi mübtelā-yı vecaᶜ ve nice ṭıflı elṣaġ u eḳraᶜ idüp

Beyt[1496]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

Ḫoş buved ger maḥak-i tecrube āyed be-miyān
Tā siyeh-rūy şeved her ki durūġeş bāşed **[NO53a]**

[1489] dīger: -NO.
[1490] vemā edrāke me'l-fīlu: -NO.
[1491] Fil, Filin ne olduğunu sana ne bildirdi? Onun hurma lifinden ip gibi kuyruğu, uzun dudağı ve hortumu vardır. Bu Rabbimizin yarattıklarından azıcığıdır.
[1492] Ey kurbağa! ne diye nak nak vak vak edip duruyorsun? Üst tarafın suda alt tarafın çamurda, ne suyu bulandırabilirsin ne içene mani olabilirsin.
[1493] Muhakkak ki biz sana cevherler verdik. O hâlde Rabbin için namâz kıl ve hicret et. Muhakkak ki sana kin besleyenler kafirdir.
[1494] fużżiltum N, K: fużżilhum NO.
[1495] Görünen ekinlere, onu alabildiğine biçenlere, buğdayı savuranlara, onu değirmende öğütenlere, onun için tandırlar kazanlara, fırında pişirenlere, ekmeği et suyuna doğrayıp tirit yapanlara, suya ve yağa bandırıp lokma lokma yiyenlere yemin olsun! Siz (bana tabi olanlar) bedevilerden üstün kılındınız. (Aynı zamânda) medeni olanlar da sizi geçemeyecektir.
[1496] Beyt N, K: Naẓm NO; Hâfız, **Hâfız Dîvânı**, Hicâbî Kırlangıç (Çev.), s. 161. Hîlesi hurdası olanın yüzü kara çıksın diye, tecrübe mihengi ortaya konsa hoş olur.

veznince nuḳre-i maġşūşı maᶜrūż-ı fesān-ı imtiḥān olmaġla dürūġ-ı bī-fürūġı kārger olmayup merdūd-ı der-i ḳabūl olur idi. **[N51a]** Ez-īn cümle ibāḥa-i aḳdāḥ zenād-i zinā vü sifāḥ ve ḫūn-ı duḫter-rīzi mübāḥ idüp tāyih-i beydāᵓ-ı muḥāl ve girīveh-gīr-i kūhsār-ı ḍalāl iken bir ṭarafdan daḫı Benī Temīm'e müntemī Secāḥ-nām[1497] zen-i kem-ḫıred mā-ṣadaḳ-ı nādire-i ᶜUṭārid bin Ḥācib *ve lillāhi derruhu*[1498]

Şiᶜr[1499]

Ażḥat nebiyyetünā ünṣā nuṭīfu bihā
ve aṣbeḥat[1500] enbiyāᵓu'n-nāsi ẕukrānā

miġzel u miᶜcen-i ᶜaṣābe ve miᶜcerinden ḥayā itmeyüp daᶜvā-yı vaḥy ü tenebbī ile idāre-i raḥā-yı bidᶜat ve taḥrīk-i pervīzin ḥazm-ı[1501] ᶜādet idüp Müseyleme ḳitāline taḫmīr-i ḫamīr ve iḥżār-ı nān-ı[1502] faṭīr itdügi Müseyleme'ye perde-der-i sāmiᶜa olmaġın hediyye ile irsāl-ı berīd-i bed-ḳadem ve taḥrīr-nāme-i[1503] keyd-i raḳam idüp ḫuṭbe ile ümīdmend ve ḥibāle-i nikāḥına peyvend itdüginden ġayrı mehrin **[K53a]** isḳāṭ-ı namāz-ı ṣubḥ u ᶜişā ile feraḥ-baḫşāy-ı ḳulūb-ı mühmelān olup bāzār-ı muhādeneye revāc ve bāliġ-i ser-süllem-i istidrāc olmaġla Ḥicr-i Yemāme'ye daḫı[1504] istīlā itdi. Bu eşnāda Ḥażret-i merkez-i dāyire-i vücūd ᶜāẓim-i maḳām-ı Maḥmūd olmaġın hengām-ı ḫayr-encām-ı ḫilāfet-i Ṣıddīḳ-i ekber raḍıyallāhu ᶜanhuda[1505] bebr-i beyābān-ı[1506] kūhsār-ı tesdīd Ḥażret-i Ḫālid bin Velīd[1507] ser-ḳılāde-i ketībe-i ehl-i tevḥīd olup girīveh-girāy-ı deşt-i ᶜazīmet olaraḳ ṣaydgāh-ı kūr u kürāz-ı cevlāngeh-i

---

[1497] Secah binti Haris b. Süveyd b. Akfan et-Tağlibiyye.
[1498] Ne cömert adam !
[1499] Kays bin Asım'ın şiiri; Şiᶜr N, K: Naẓm NO; Hassân bin Sâbit, bk. İbnü'l-Esir, **İslâm Târîhi el-Kâmil fi't-Târîh**, Hikmet Neşriyat, C 2, İstanbul 2008, s. 306. Bizim peygamberimiz kadındır, onunla dolaşıyoruz, diğer insânların peygamberleri ise erkek oluyor.
[1500] aṣbeḥat N, K: ażḥat NO.
[1501] ḥazm-ı N, K: ḥazm u NO
[1502] nān-ı N, K: nān u NO.
[1503] taḥrīr-nāme-i N, K: taḥrīk-nāme-i NO.
[1504] daḫı: -NO.
[1505] ᶜanhuda N, K: ᶜanhu NO.
[1506] beyābān-ı NO: beyān-ı N, K.
[1507] Velīd N, K: el-Velīd NO.

şehbāzān-ı sīmūrġ-pervāz olduḳda ḫaylī müselmān-ı[1508] sefīd-rū ser-germ-i raṭl-ı girān-ı şehādet ve çoḳ kāfir-i ḫūk-ḫū sersām-ı helāhil-i helāk u ḫasāret olup bi'l-āhere

Beyt[1509]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūl

Zi-pervāz-ı şehbāz-ı ferḫunde-bāl[1510]
Şeved ṭāḳat-ı cuġd be-rūy-ı muḥāl

ṭaraf-ı aᶜdā inkisār ile reh-gīr-i hezīmet ve Müseyleme-i bed-baḫtüñ daḫı ḳārūre-i vücūdı şikeste-i seng-i melāmet ve ṭābānca-ḫor-ı dest-i **[NO53b]** ḳahrāmān-ġayret-i nübüvvet olup dām-ı nikāḥına dūçār olan Secāḥ-ı Mütenebbiye ᶜurvetü'l-vuṯḳā-yı tevbeye teşebbüṯ ile ol varṭa-i hāyileden sāḥil-i selāmete reh-yāb oldı. vallāhu ẕü'l-fażli'l-ᶜaẓīm[1511].

Ẕikr-i Aḥvāl-ı[1512] Ṭuleyḥa bin Ḫuveylid

[N51b] Rāst-ḫᵛānān-ı dāstān-ı siyer bu resme suḫan-perdāz-ı ḫaber olmışlardür ki Benī Esed'e müntesib ebṭāl-ı zūr-āver-i ᶜArab'dan Ṭuleyḥa bin Ḫuveylid-nām[1513] bir merd-i hünerver[1514] yevmen mā ḳavmiyle ṣaḥra-peymāy-ı sefer iken ḳaḥṭ-ı āb ile hem-rāhları āvāre-i Kerbelā-yı teşnegī olmaġın Ṭuleyḥa'nun Aᶜlāl-nām[1515] bir feres-i be-nāmı olup tebrīd-i ḳulūb-ı ḳavm içün baᶜżılarına tevcīh-i ḫiṭāb idüp Aᶜlāl ile tecessüs-i āb içün bir miḳdār ṭaraf-gīr-i cüst ü cū oluñ diyü dest-i yeᵓslerine ser-rişte-i ümmīd u recā virmegin ḳıdāḥ-ı kec-rev-i ḫāṭıra-i hevā-pervāzı işābet-i hedef-i müddeᶜā idüp ittifāḳen ol miḳdār ḥareket ile bir miḳdār āba reh-yāb olmalarıyla bu fikr-i dil-firībin ilhām yā[1516] vaḥye **[K53b]** nisbet ve ser-gerdān-ı vādī-i cehl u belāhet olup

---

[1508] müselmān-ı N, K: müselmānān-ı NO.
[1509] Beyt: -NO; Kanadı kutlu doğanın uçuşu söz konusu olunca baykuşun bütün çırpınışları boşa gider.
[1510] bāl N, K: fāl NO.
[1511] Vallāhu ẕü'l-fażli'l-ᶜaẓīm: +NO, bk. Kur'ân-ı Kerîm, Bakara, 2/105. (Allâh büyük lutuf sâhibidir.)
[1512] Aḥvāl-i +NO.
[1513] -nām: +K.
[1514] hünerver N, K: dilīr NO.
[1515] Aᶜlāl-nām N, NO: Aᶜlām-nām K.
[1516] yā N, K: veyā NO.

Beyt[1517]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlü / Fāᶜilün

Gīrem ki mār-çūbe kuned şekl-i ḫod çü mār
Kū zehr behr-i düşmen u kū mühre behr-i dūst

bir gül ile bahār ve bir dirhem ile sikkedār olur ḳıyāsıyla pā-der-gil-i irtidād olup heves-i tenebbī birle senglāḫ-ı yāve-gūyīde cüst ü cū ve hāmūn-ı ḍalālde[1518] tek ü pū itdügi daġdaġa-resān-ı ṭabᶜ-ı ḳudsī-sirişt-i risālet-penāhī ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā olmaġın nevāḫte-i dest-i hevesi olan sāz-ı bed-āvāz-ı daᶜvāsın şikeste ve tār-ı bed-āheng-i müddeᶜāsın güsiste itmek içün sikke-i serdārī-nāmzed-i Ḥażret-i Ḍırār bin Ezver olmış iken taḳdīr-i İlāhī serdār-ı mümā ileyh daᶜvet-i żiyāfet-ḫāne-i Sermedīye icābet göstermegin Ṭuleyḥa'nüñ ḫurde-i nāsere-i istidrācı bāzār-ı dihḳān-ı **[NO54a]** cehlde revāc bulup zuᶜm-ı[1519] fāsidi üzre müceddeden vażᶜ-ı āyīn-i nā-mesᶜūd ile erkān-ı ṣalātdan refᶜ-i sücūd itdi.

Bu hengāmda Ḥażret-i ṭırāz-ı ḫilᶜat-i vücūd ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem maḳᶜad-ı ṣıdḳa pīrāye-baḫş-ı ṣuᶜūd olmaġın rişte-i vehn-i tār-ı ġavāsı ser-bend-i ḫār-ı müddeᶜāsı olmış iken zamān-ı ḫilāfet-i ser-çeşme-i cūybār-ı taṣdīḳ Ḥażret-i Ebū Bekrü'ṣ-Ṣıddīḳ **[N52a]** raḍıyallāhu ᶜanhuda[1520] *ve eyne'ṣ-ṣüreyya min-yedi'l-mütenāvil*[1521] maᶜnāsı cilveger-i mirᶜāt-ı ẓuhūr olup ḳarm-ı ferīd Ḥażret-i Ḫālid bin el-Velīd raḍıyallāhu ᶜanhu ḥumāt-ı dīn-i nebiyy-i ṣādıḳu'l-vaᶜdü'l-emīn ile mānend-i seylü'l-ᶜarim cūşān ve vādī-i ehl-i ḍalāle[1522] seyelān idüp[1523] mānend-i nūr u ẓalām

[1517] Beyt N, K: Naẓm NO; Hakanî (bk. http://ganjoor.net/khaghani/divankh/ghetekh/sh70) Tut ki kuşkonmaz otu kendini yılan şekline soktu. Onun zehri düşmân ve omurgası dost içindir.
[1518] ḍalālde N, NO: ḍalāletde K.
[1519] zuᶜm-ı N, K: raġm-ı NO.
[1520] ᶜanhuda N, K: ᶜanhu NO.
[1521] Arap Atasözü: Süreyyâ yıldızı nerde onu tutacak el nerde? İki şey arasında çok büyük farklar olduğunu bildirmek için kullanılır.
[1522] ḍalāle N, K: ḍalālde NO.
[1523] idüp N, K: olup NO.

teṣādüm ile maᶜreke-i[1524] cerācir[1525] mānend-i ḳūre-i āhengerān[1526] şuᶜle-rīz[1527] ve evzār-ı sitīz şerer-rīz olup nice merdān-ı Ḫudā ḫıramān-ı ḫayābān-ı naᶜīm ve ḫaylī bed-güher-i mānend-i engüşt minḳal-ı caḥīm[1528] olduḳdan ṣoñra

Meşnevī[1529]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūl

1 Ki çün ṣubḥ-ı ṣādıḳ şeved āşikār
Keşed ᶜasker-i leyl ber-ṣaf kenār

2 Çü peydā **[K54a]** şeved ruᶜyet-i āfitāb
Şeved būmhā kūr[1530] der-ıżṭırāb

Ṭaraf-ı bāṭıl zuhūḳ ve āftāb-ı nuṣret semt-i Ḥaḳda şurūḳ itmekle reme-i meẕmūme-i aᶜdā *ke-ḥumurrun müstenfiretün ferret min-ḳasvaretin*[1531] ᶜadv-i dehlīz-gürīz itmeleriyle Ṭuleyḥa daḫı hezār merd-i heycāya şebdīz-rān-ı sitīz olup meşhūrü'l-mişvār ber-gūr-ı Rüstem-şiᶜār iken mānend-i şütür-i güsiste-mehār metmūᶜ-ı miṣl-i *teferreḳū eydī Sebeᵓen*[1532] olup baᶜżı enṣār ile ṭaraf-ı Şām'a taḫrīḳ-i şeh-per-i[1533] firār itdi. Baᶜde ẕālik āftāb-ı tevfīḳ pertev-endāz-ı derīçe-i serīresi olup āyīne-i dili ḳābil-i cilā-yı hidāyet olduġı taḥḳīḳ-kerde-i ser-āmedān-ı āṣārdür.

[1524] maᶜreke-i: +K, +NO.
[1525] cerācir N, K: ḳıtāl NO.
[1526] āhengerān N, K: āhenger NO.
[1527] -rīz N, K: -ḫīz NO.
[1528] caḥīm N, K: cehīm NO.
[1529] Meşnevī N: Beyt K, Naẓm NO; (1) Subh-ı sâdık (gerçek sabâh aydınlığı) belirince gecenin askerini kenârdaki safa çeker (2) Güneşin yüzü ortaya çıkınca baykuşlar ıztırap içinde kör olur.
[1530] kūr N, NO: kūred K.
[1531] Kur'ân-ı Kerîm, Müdessir, 74/50-51. Aslandan ürküp kaçan yaban eşşekleri gibi …
[1532] Arap deyimi: Sebe halkı gibi darmadağın olmak.
[1533] şeh-per-i N, NO: mihmīz-i K.

BU MAḲĀLE-İ BELĪĠA SERİYYE-İ ḤAŻRET-İ ÜSĀME BİN ZEYD RAḌIYALLĀHU ᶜANHU[1534] BEYĀNINDADUR

ᶜAlem-keşān-ı[1535] miżmār-ı tevfīḳ bu ṭarīḳ üzre muṭlaku'l-ᶜinān-ı taḥḳīḳ **[NO54b]** olmışlardür ki sene-i meẕkūre ṣaferinüñ yigirmi altıncı güni[1536] rūz-ı düşenbe Ḥażret-i maḫdūm-ı ins u melek müdellel-i nāz-ı bāliş-i *le-ᶜamruke*[1537] ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā[1538] semeydaᶜ-ı bī-ḳayd Ḥażret-i Üsāme bin Zeyd raḍıyallāhu ᶜanhı[1539] ḥużūr-ı hümāyūna daᶜvet ve ḳalem-rev-i Şām u Rūm'da muḳaddemā vālid-i emcedi ṣahbā-keş-i peymāne-i şehādet olduġı Belḳā nāḥiyesinde ehl-i Unbā (bi-żammi'l-hemze ve sükūni'l-bāʾi'l-muvaḥḥide ve fetḥi'n-nūn)[1540] (ᶜalā-vezni fuᶜlā[1541]) ṭāyifesini[1542] fersūde-i senābikü'l-ḫayl-ı erbāb-ı hüner **[N52b]** ve aḫẕ-ı intiḳām-ı peder-i ᶜālī-güher itmek içün ḳāyidü'l-ceyş-i ẓafer-rehber itmekle ādāb-ı ẕehāb u iyāb[1543] ve taḳdīm-i ṭalāyiᶜu ᶜuyūn[1544] emrin taᶜlīm ve sencīde-i pille-i mīzān-ı taḳrīr buyurup Ḥażret-i şeyḫ-i ᶜatīḳ Ebū Bekrü'ṣ-Ṣıddīḳı[1545] raḍıyallāhu ᶜanhu[1546] ve ḳudve-i aṣḥāb Ḥażret-i ᶜÖmer bin el-Ḫaṭṭāb ve Ḥażret-i Ẕinnūreyn-i ᶜālī-cenāb ve yār-ı ḫāliṣ[1547] Ḥażret-i[1548] Saᶜd bin Ebī Vaḳḳāṣ ve[1549] şehbāz-ı ᶜanḳā-ṣayd Ḥażret-i Saᶜīd[1550] bin Zeyd ve ġurra-i cebīn-felāḥ Ebū ᶜUbeyde bin el-Cerrāḥ ve ṣabāḥü'l-ḫayr-ı nāṣiye-i[1551] ᶜirfān Ḥażret-i Ḳatāde bin Nuᶜmān[1552] ᶜaleyhimü'l-kerāmet ve'r-rıḍvān ārāyiş-i mevkib-i

---

[1534] Raḍıyallāhu ᶜAnhu: +NO.
[1535] ᶜAlem-keşān-ı N, K: ᶜilm-güşāy-ı NO.
[1536] güni: -NO.
[1537] Kur'ân-ı Kerîm, Hicr, 15/72. لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ((Ey Resûlüm!) Hayâtına yemin olsun ki onlar, sarhoş (sersem) halleriyle saçmalayıp duruyorlardı.)
[1538] ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā N, K: ᶜaleyhi't-taḥiyye NO.
[1539] ᶜanhı N, K: ᶜanhu NO.
[1540] bi-żammi'l-hemze ve sükūni'l-bāʾi'l-muvaḥḥide ve fetḥi'n-nūn N (Derkenarda): -K, -NO.
[1541] fuᶜlā N, K: ḥublā NO.
[1542] ṭāyifesini N, K: ṭāyifesin NO.
[1543] ẕehāb u iyāb N, K: iyāb u ẕehāb NO.
[1544] ᶜuyūn N, K: ᶜunūn NO.
[1545] ṣıddīḳı N: ṣıddīḳ K, NO.
[1546] raḍıyallāhu ᶜanhu: +NO.
[1547] ḫāliṣ N: ḫāṣ K, NO.
[1548] Ḥażret-i: -NO.
[1549] ve: -NO.
[1550] Saᶜīd N, NO: Saᶜd K.
[1551] nāṣiye-i N, NO: nāḥiye-i K.
[1552] Nuᶜmān N: en-Nuᶜmān K, NO.

saᶜd-kevkeb-i **[K54b]** ceyş olmaları bābında daḫı ᶜabīr-sāy-ı[1553] fermān-ı vaḥy-āṣār oldılar.

Rūz-ı çehārşenbe āyīne-i tecellī-i Raḥmānī yaᶜnī ṭabᶜ-ı ḳudsī-mizāclarında ġubār-ı inḥirāf bedīd[1554] olup rūz-ı pençşenbe ᶜaṣābe-bend-i ṣudāᶜ iken bi'ẕ-ẕāt ᶜıḳd-ı livā-i nuṣretü't-tevā buyurup[1555] ve Ḥażret-i Üsāme'ye ᶜināyet-fermāy-ı *uġzu bismillāh fe-ḳātil*[1556] *men kefere billāh*[1557] diyü ṭuġrā-keş-i taḥḳīḳ-i serdārī oldılar.

Īrād-kerde-i gül-çīnān-ı gülistān-ı siyerdür ki Ḥażret-i Üsāme henüz şiblü'l-esed-i künām-ı ḥadāṣet ve nev-nihāl-i ḥadīḳa-i şebābet olmaġın ser-ḳılāde-i ᶜıḳdü'l-cevāhir-i meşāyīḫ-i aṣḥāb buyuruldıġın baᶜżılar istiġrāb itdügi dāmen-güẕār-ı sāmiᶜa-i[1558] risālet-penāhī olmaġla[1559] āṣār-ı elem ile[1560] zānū-zen-i minber-i ḫūrşīd-ᶜalem olup **[NO55a]** gül-deste-i taḥmīd u temcīdi ārāyiş-i ser-bend-i şāhid-i ḥāl itdükden ṣoñra ᶜandelīb-i faṣīḥ-lehçeleri *emmā baᶜdu eyyuhe'n-nāsu femā maḳāletün belaġatnī ᶜan-baᶜżikum fī-teᵓmīrī Usāmete ve leᵓin ṭaᶜantum fī-teᵓmīrī Usāmete feḳad*[1561] *ṭaᶜantum fī-teᵓmīrī ebāhu ve eymullāhi inne*[1562] *kāne lil-imāreti'l-ḫalīḳen ve inne'bnehu min-baᶜdihi'l-ḫalīḳun lil-imāreti ve innehu kāne lemin-eḥabbe ileyye ve'stevṣū*[1563] *bihi ḫayren fe-innehu min-ḫiyārikum*[1564] diyü ḫatm-ı menşūr-ı imāretleri buyurup **[N53a]** teşrīf-sāz-ı tenhā-ḫāne-i iclāl oldılar.

Taᶜyīn-i nübüvvet-penāhī üzre Medīne-i müteyemmeneye bir fersaḫ mesāfede Cürf-nām mevżiᶜ muᶜasker-i şīr-dilān-ı İslām olup merdān-ı meydān-ı cihād tedārik-i

---

[1553] ᶜabīr-sāy-ı N, NO: ᶜanber-sāy-ı K.
[1554] bedīd N, K: be-dīdār NO.
[1555] buyurup: +NO.
[1556] fe-ḳātil N, K: ve ḳātil NO.
[1557] Allâh'ın ismiyle muharebeye çık, Allâh'ı inkâr edenlerle çarpış.
[1558] dāmen-güẕār-ı sāmiᶜa-i N, K: dāmen-i sāmiᶜa-güẕār-ı NO.
[1559] olmaġla N, NO: olmaġın K.
[1560] ile: -NO.
[1561] feḳad N: leḳad K, NO.
[1562] inne N, K: innehu NO.
[1563] ve'stevṣū N, K: ve'stevṣavā NO.
[1564] Şimdi ey insânlar! Üsâme'yi kumandan yapışım hakkında bazılarınızdan bana erişen sözler ne oluyor? Vallâhi, siz şimdi Üsâme'nin kumandanlığına nasıl itiraz ediyorsanız, daha önce onun babasının kumandanlığına da öyle itiraz etmiştiniz. Vallâhi, o kumandanlığa nasıl lâyık ve benim katımda insânların nasıl en sevgilisi idiyse, ondan sonra bu oğlu da kumandanlığa öyle lâyıktır! Vallâhi, ondan sonra bu da benim katımda insânların en sevgililerindendir. Onun hakkında size ancak hayrı tavsiye ediyorum o sizin en hayırlılarınızdandır.

istiᶜdād ile maḥall-i meẕkūrda iḥtişād idüp rūz-ı yekşenbe Ḥażret-i Üsāme ārzū-yı ḫāk-būs-ı vedāᶜ ile çehre-sāy-ı ḫāk-pāy-i nebevī olduḳda istīlā-yı żaᶜf-ı beşerī ve şafā-yı gül-geşt-i ᶜālem-i melekī ile bī-guft u şenīd Ḥażret-i Üsāme'ye[1565] duᶜā ider gibi refᶜ-i dest-i kerem-āzmā buyurulmaġın Ḥażret-i Üsāme daḫı ol ḳadarla mütesellī olup reh-gīr-i ᶜaskergāh **[K55a]** oldılar.

Ferdā rūz-ı düşenbe[1566] kümāt-ı ġuzāt tedārik-i bār-sāzī ve meşġūl-ı raḥīl iken māder-i Üsāme Ümmü Eymen raḍıyallāhu ᶜanhā ṭarafından dest-āvīz-i miḥnet u ġam ile ādem gelüp Ḥażret-i āb-rūy-ı her dü serā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā

Meşnevī[1567]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūl

1 Zi-bend-i cihān dāde ḫod-rā ḫalāṣ
Be-maᶜşūḳi-i ᶜarşiyān geşt ḫāṣ[1568]

2 Dil ez-kār nüh ḥücre[1569] perdāḫte
Be-nüh[1570] ḥücre-i āsimān tāḫte

yaᶜnī iḫtiyār-ı ᶜālem-i refīḳ-i aᶜlā ve pīrāye-baḫşāy-ı[1571] serā-perde-i Kibriyā olmaḳ üzre olduġın iḫbār itmekle bu vāḳıa-i ḫıred-fersā ile ḥumāt-ı beyẓa-i İslām bī-hūş ve[1572] kerde vü nā-kerdelerin ferāmūş idüp giryān giryān sīne-kūpān *mültefetü's-sāḳu bi's-sāḳ*[1573] Medīne-i münevvereye rücᶜat ve livā-i siyeh-cāmelerin bāb-ı muᶜallā-elḳāb-ı **[NO55b]** nebevīye iᶜāde itdiler.

[1565] Üsāme'ye N, K: Üsāme NO.
[1566] düşenbe N, K: şenbe NO.
[1567] Meşnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Nizâmî, **İskerder-nâme Şeref-nâme**, s. 24. (1) Cismini kurtardı dünyâ ipinden, Arş ehlinin kalbinde mesken tuttu. (2) Dokuz hücresini bir an bıraktı, göğün dokuzuncu katına çıktı.
[1568] ḫāṣ N, NO: iḫtişās K.
[1569] ḥücre N, K: çehre NO.
[1570] Be-nüh N, NO: bed nüh K.
[1571] pīrāye-baḫşāy-ı N, K: pīrā-yı baḫşāy-ı NO.
[1572] ve: +NO.
[1573] Kur'ân-ı Kerîm, Kıyâmet, 75/29. وَالْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ (Ve bacaklar birbirine dolaştığında).

Beyᶜat-ı ᶜām-ı işābet-fercām ile Ḥażret-i mesned-ārāy-ı taṣdīḳ Ebū Bekrü'ṣ-Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu serīr-efrūz-ı ḫilāfet ve fi'l-cümle tehāvün-i umūr u emniyyet olmış iken bu taġyīr-i ḥāl-i ḫāṭır-nā-resīde sebebiyle nev-āşnāyān-ı şehristān-ı īmān olan ehl-i bādiye ribḳa-i İslām'dan istişrād ile ḫazīde-i der-bend-i irtidād olmaġın ḫayr-ḫᵛāhān-ı hānedān-ı dīn-i Muḥammedī teᵓḫīr-i Üsāme bāresinde **[N53b]** tuḥfe-i mā-fi'ż-żāmīrlerin merfūᶜ-ı dest-i istişvāb buyurduḳlarında peẕīrefte-i ḳabūl-ı ḫilāfet-penāhī olmayup mücerred icrā-yı ḥükm-i nebevī içün Ḥażret-i Üsāme'yi emīr ve[1574] ġuzāt-ı müslimīn taᶜyīn-i nebevī üzre taḳrīr buyurup ancaḳ tedbīr-i mülk ü millet birle celīlü'l-elḳāb Ḥażret-i ᶜÖmer bin el-Ḫaṭṭāb raḍıyallāhu ᶜanhı[1575] Medīne-i enverde ibḳā buyurdılar.

ᶜAlā-hāze's-siyāḳ[1576] merdān-ı meydān-ı imtiyāz rehbet-efzāy-ı nişīb ü firāz olaraḳ ṭāyife-i meẕkūreyi türk-tāz ve peder-i Üsāme Ḥażret-i Zeyd'e peymāne-dih-i rāḥ-ı[1577] şehādet olan bed-baḫtı daḫı mülteḳim-i neheng-i şimşīr-i ḫūn-āşām-ı **[K55b]** intiḳām itdirüp iḥrāz-ı kerāyīm-i ġanāyim ile dāru'l-hicre-i müteyemmeneye taḥrīk-i mihmīz-i ᶜavdet buyurdılar.

BU MAḲĀLE-İ DİL-DŪZ BĀᶜİŞ-İ MEDĀMİᶜ-İ MUḲLE-SŪZ ḤAŻRET-İ ŞĀHİB-İ LİVĀ-İ MAᶜḲŪD TEŞRĪF-SĀZ-I MAḲĀM-I MAḤMŪD OLDUḲLARI[1578] BEYĀNINDADUR[1579]

İttifāḳ-kerde-i ᶜulemā-i rüsūḫ-āzmādür ki iḳtiżā-yı ḥikmet-i Lem-Yezelīyye ve ᶜādet-i marżiyye-i İlāhiyye ile vāżıᶜān-ı nevāmīs-i ḥudūdullāh yaᶜnī ecille-i enbiyā ᶜaleyhim efḍalü't-teḥāyānüñ ṣubḥ-ı ṣādıḳ-ı ṭalᶜatları cilveger-i ufḳ-ı sipihr-i Sermedī olacaḳ hengām-ı vaḥşet-encām mülhem-i ḫāṭır-ı vaḥy-āşnāları olmaduḳça dāru'l-mażīḳ-i eşbāḥdan seyr-i feraḥ**[NO56a]**-ābād-ı ᶜālem-i ervāḥ itmezler bināᵓen ᶜaleyh

[1574] emīr ve N, K: emīr-i NO.
[1575] ᶜanhı N, K: ᶜanhu NO.
[1576] siyāḳ N, K: sibāḳ NO.
[1577] rāḥ-ı N, K: rāh-ı NO.
[1578] Olduḳları N, NO: Olduḳların K.
[1579] Olduḳları Beyānındadur N, K: olduġıdur NO.

Ḳıṭᶜa[1580]

Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūlün / Feᶜūl

1 Muġīṯ-i cihān u şeh-i enbiyā
Kefīl-i necāt u ḥabīb-i Ḫudā

2 Muḥammed ki leşker-keş-i enbiyāst
Kemīn bende-i ū cihān pādişāst

ᶜaleyhi efḍalü'ṣ-ṣalātü ve's-selām Ḥaccetü'l-Vedāᶜ'da sūre-i kerīme-i Naṣr şārikā-nümāy-ı nüzūl-ı iclāl olmaġla ḳarīben mebᶜūṯ-ı maḳām-ı Maḥmūd olacaḳlarından bā-ḫaber olup mülāzemet-i secde-i[1581] taᶜabbüd ü istiġfār ve müdāvemet-i tesbīḥ u ezkār ile tezevvüd-i zād-ı dārü'l-beḳāya ziyāde ictihād gösterdiler ḥattā cilveger-i āyīne-i żamīr-i münīrleri olan **[N54a]** baᶜżı şevāhid-i esrārdan Ḥażret-i ḥūrā-perestār Fāṭıma-i ᶜālī-tebār raḍıyallāhu ᶜanhāya[1582] keşf-i estār buyurmaġla Ḥażreti Zehrā dü nergis-i ᶜiffet-fürūzlarından jāle-rīz-i ḥüzn-i dil-sūz olunca *lā-tebkī fe-inneki evvelu ehlī leḥūḳan bī*[1583] ile ārām-dih-i ḫāṭır-ı nā-kāmları olmaġın gül-rīz-i tebessüm olduḳları ser-ḫaṭṭ-ı elvāḥ-ı Mevāhib'dür.[1584]

Yine ol eyyām-ı fırḳat-encāmda Ḥażret-i mütemmim-i mekārim-i aḫlāḳ ᶜaleyhi efḍālü'ṣ-ṣalavāt[1585] maᶜrekegāh-ı Uḥud'da ṣahbā-keş-i peymāne-i ser-şār-ı şehādet olan merdān-ı Ḫudā'nüñ rūḥ-ı pür-fütūḥların[1586] tuḥfe-i behiyye-i ṣalāt ile şād-kām buyurduḳdan ṣoñra vedāᶜ-ı aḥyā vü emvāt ider gibi teşrīf-sāz-ı minber-i ᶜālī-rütbe ve ᶜibāret-ārāy-ı ḫuṭbe-i belīġa olup *innī beyne* **[K56a]** *eydīkum faraṭun ve innī ᶜaleykum şehīdun ve inne mevᶜidukemu'l-ḥavżu ve innī le-ʾenẓuru ileyhi ve enā fī-maḳāmī hāẕā ve innī ḳad uᶜṭītu mefātīḥe ḫazāyini'l-arḍi ve innī lestu eḫşā ᶜaleykum en teşrekū baᶜdī*

[1580] Ḳıṭᶜa N: Beyt K, Naẓm NO; (1) Dünyânın (insânların) yardımına koşan, Enbiyâların Şâhı, kurtuluşun kefili, Allâh'ın sevgilisi (2) Hz. Muhammed peygamberlerin baş komutanıdır, O'nun en düşkün kölesi bile dünyânın pâdişâhıdır.
[1581] secde-i N: seccāde-i K, NO.
[1582] ᶜanhāya N, K: ᶜanhā NO.
[1583] Ağlama, muhakkak ehlimden bana kavuşan ilk kişi sen olacaksın.
[1584] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[1585] ṣalavāt N, K: ṣalāt NO.
[1586] fütūḥların N: fütūḥları K, NO.

lākinnī[1587] *eḫşā ᶜaleykumu'd-dunyā en tenāfesū fīhā ve zāde baᶜżihum fe-taḳtilū fe-tehlikū kemā heleke men kāne min*[1588]*-ḳablikum*[1589] ile ferāyid-i neşāyiḥi pīraye-i bināgūş-ı aṣḥāb-ı elbāb buyurdılar.

Keẕā fi'l-Mevāhib[1590] ḥāyiz-i sitāyiş-i nā-maḥdūd Ḥażret-i İbni Mesᶜūd raḍıyallāhu ᶜanhudan pīrāye-i zebān-ı şiḳāt olan rivāyāt-ı celīledendür ki *ḳāle neᶜā*[1591] *lenā nebiyyunā ve ḥabībunā* **[NO56b]** *ḳable mevtihi bi-şehrin bi-ebī huve*[1592] *ve ummī ve nefsī lehu'l-fidāᵓu*[1593] yaᶜnī Ḥażret-i nebiyyi'r-raḥme ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye refīḳ-i aᶜlāya behcet-efzāy-ı ḳudūm olmazdan berāy-ı muḳaddem bizleri ḥarem-serāy-ı ümmü'l-müᵓminīn ᶜĀyişe-i Ṣıddīḳa raḍıyallāhu ᶜanhāya daᶜvet birle ṣadef-i ṣadaḳdan leᵓālī-pāş-ı ᶜināyet olup *merḥaben bikum ve ḥayyākumullāhu bi's-selāmeti raḥimekumullāhu ḥafiẓekumullāhu refeᶜakumullāhu nefeᶜakumullāhu āvākumullāhu*[1594] **[N54b]** *ūṣīkum bi-taḳvallāhi ve ūṣiyallāhe bikum ve estaḫlifuhu ᶜaleykum ve uḥaẕẕirukumullāhe innī lekum neẕīrun mubīnun ve in lā-taᶜlū ᶜalallāhi fī-ᶜibādihi ve bilādihi fe-innehu ḳāle lī ve lekum:* ***tilke'd-dāru'l-āḫiretu necᶜaluhā li'l-leẕīne lā-yurīdūne ᶜuluvven fi'l-arḍi velā-fesāden ve'l-ᶜāḳibetü lil-mutteḳīne*** *ve ḳāle:* ***eleyse fī-cehenneme meṯven lil-mütekebbirīne***[1595] nādireleriyle ḳārīben serv-i sehī-

---

[1587] lākinnī N, K: lākin NO.
[1588] min: +K.
[1589] Ben sizin önünüzden gidecek ve size şâhitlik edeceğim. Size vaad edilen yer Kevser Havuzu'dur. Ben şu anda bu makâmımda iken ona (Kevser Havuzu'na) bakıyorum. Gerçekten arzın hazînelerinin anahtarları bana verildi. Gerçekten ben, sizin benden sonra müşrik olmanızdan korkmam fakat dünyâ için yarışmanızdan ve birbirinizle savaşıp helâk olmanızdan korkuyorum. Nitekim sizden öncekiler böyle ederek helâk olmuşlardır.
[1590] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[1591] neᶜā N, K: nefā NO.
[1592] huve: -NO.
[1593] (İbni Mesûd) dedi ki: Peygamberimiz, sevgilimiz -ona anam, babam ve kendi nefsim fedâ olsun- kendisinin vefâtını bize bir ay önceden haber verdi.
[1594] āvākumullāhu N, K: āvākum NO.
[1595] Size merhaba, Allâh sizi selâmetle yaşatsın, size merhamet etsin, sizi korusun, yüceltsin, nimetlendirsin, himâye etsin. Allâh'a karşı gelmekten sakınmayı size tavsiye ediyorum. Size lutfetmesini Allâh'a arz ediyorum. Onu benim yerime sizin üzerinize halef bırakıyorum. Size Allâh'ı hatırlatırım. Doğrusu ben onun katından size gelmiş apaçık bir uyarıcıyım. Kulları ve beldeleri hususunda Allâh'a karşı üstünlük taslamayın. Şunu bilin ki O, hem bana hem sizlere: **İşte âhiret yurdu! Onu yeryüzünde haksız üstünlük kurmak ve bozgunculuk çıkarmak istemeyenler için hazırlamış bulunuyoruz. İyi son, Allâh'a karşı gelmekten sakınanların olacaktır** (Kasas, 28/83)**,** diye buyurmaktadır. Ve dedi ki: **Büyüklük taslayanların kalacağı yer cehennemde değil midir?** (Zümer, 39/60)

ḫirāmları nüzhetgāh-ı ḫaṭāyir-i ḳudse nāz-güster-i iclāl olacaġından beyān ve fetīle-süz-ı rūġan-ı reʾsü'l-fuʾād-ı yārān oldılar.

Hengām-ı ḥasret-fercām-ı rıḥletleri istiḫbār olunmaġın ᶜandelīb-i ḥikmet-senc-i nāṭıḳaları *ve fi'l-firāḳi ve'l-munḳalebu ilallāh ve ilā-cenneti'l-meʾvā ve ilā-sidreti'l-müntehā ve ile'r-refīḳi'l-aᶜlā ve'l-keʾsi'l-evfā ve'l-ḥavżi ve'l-ᶜayşi'l-heniyyi*[1596] yaᶜnī vaḳt-i **[K56b]** firāḳ u inḳılāb ilallāh ve ẕevḳ-ı firdevs-i berīn ve ᶜişret-i ḥūr-ı ᶜīn ve taṣaddur-ı sidretü'l-müntehā ve hem-zānū-yı Refīḳ-i Aᶜlā ve keʾs-i ser-şār-ı kevṯer-i feyż-bār ve ᶜīş-i ḫoş-güvārdan kām-yāb olmaḳ ḳarīb oldı diyü zemzeme-rīz-i tamāmī-i[1597] niᶜmet ve beyān-ı müşāhedāt-ı ālā-yı ezeliyye-i *mā lā-ᶜaynun reʾet velā-uẕunun semiᶜat*[1598] buyurdılar.

Baᶜdehu ġusl-ı cism-i gül-fām ile kimlerüñ dest-i saᶜādetleri kevṯer-peymāy-ı kām olur dinildükde *ricālu ehli beyti'l-ednā fe'l-ednā*[1599] yaᶜnī aḳreb-i merdān-ı Hāşimī-neseb şüst ü şūy-ı berg-i nesrīn-vücūd ile mesᶜūd olalar diyü luṭf-fermāy-ı taᶜyīn oldılar. **[NO57a]**

Yā ne cāme-i bālā-dest şāyeste-i libās-ı āḫiret olur diyü istiᶜlām olunduḳda[1600] *fī-ṯiyābī hāẕihi in şiʾtüm ev ṯiyābi Mışriyyetin ev ḥulletin Yemāniyetin*[1601] yaᶜnī dūş-ı ber-dūş-ı beden-i yāsemen-gūnum libās-ı yevmiyye yāḫūd libās-ı[1602] Mışrıyye veyā[1603] ḥulle-i Yemāniyye cāme-i dār-ı beḳā ve teşrīf-i dīvān-ı liḳā-yı Kibriyā[1604] ola diyü güşāyiş-i ġonce-i **[N55a]** ser-beste-i müddeᶜāların ḥavāle-i nesīm-i iḫtiyārları buyurdılar.

[1596] Ayrılık yaklaştı, dönüş Allâh'adır. Cennetü'l-Me'va'ya, Sidretü'l-Müntehâ'ya, Yüce Dost'a, kandırıcı kaseye, Kevser Havuzuna, sonsuz ve lezzetli hayâta.
[1597] zemzeme-rīz-i tamāmī-i N, K: zemzeme-nümāy-ı NO.
[1598] Hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği.
[1599] Ehl-i Beytimden en yakın erkekler ve sonra en yakın olanlar.
[1600] olunduḳda N, K: olduḳda NO.
[1601] İsterseniz Bu içinde bulunduğum elbiselerimle veya Mısır elbiseleriyle (kumaş) veya Yemen hullesiyle (Belden aşağı ve belden yukarı olan iki parçadan ibâret olan elbise) …
[1602] libās-ı N, NO: ṯiyāb-ı K.
[1603] veyā N, K: yāḫūd NO.
[1604] Kibriyā: +NO.

Yā ne ṣāḥib-i baḫt-ı ʿaẓīm edā-yı çār-tekbīr-i namāza taḳdīm olunur diyü zebāne-i şuʿle-i mükāleme-i ser-geştī ile bu maḥalle şerāre-rīz-i sāmān-sūz olunca ḥalḳa-bend-i ṣoḥbet-i dil-gīr olanlara dest-i ıżṭırār sīne-şikāf-ı ışṭıbār olup dūd-ı āteş-ālūd-ı girye vü naḥīb-i ḫirmen-sūz-ı ṣabr u şekīb olmaġın nūr-ı bāṣıra-i ʿālem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem daḫı nercis-i ḥavrā-firībden jāle-rīz-i sirişk olup *mehlen raḥimekumullāhu ve cezākumullāhu*[1605] *ʿan-nebiyyikum ḫayren iẕā entüm ġasseltumūnī ve keffentumūnī fe-żaʿūnī ʿalā-serīrī hāẕā ʿalā-şefīrī ḳabrī fī-beytī hāẕā ṣümme'ḫrucū ʿinnī sāʿaten fe-evvel men yuṣallī ʿaleyye ḥabībī ve ḫalīlī Cibrīlu ve Mīkāʾīlu ṣümme İsrāfīlu ṣümme meleku'l-mevti meʿa cunūdun mine'l-melāʾiketi bi-ecmaʿihim ṣümme* **[K57a]** *edḫulū ʿaleyye fevcen fevcen feṣallū ʿaleyye ve sellimū ʿaleyye*[1606] *teslīmen velā-tuʾẕūnī bi-tezkiyetin velā-rennetin ve'l-yebtediʾ ʿaleyye ricālu ehlī beytī ṣümme nisāʾuhum ṣümme entüm baʿde ṣümme'ḳreʾu's-selāme ʿalā-men ġābe ʿannī*[1607] *min-aṣḥābī ve'ḳreu's-selāme ʿalā-men tabiʿanī ʿalā-dīnī min-yevmī*[1608] *hāẕā ilā-yevmi'l-ḳıyāmeti*[1609] yaʿnī mehlen ey dūstān-ı pāk-iʿtiḳād ġarīḳ-i lücce-i girye ve ḥarīḳ-i ateş-i ciger-sūz olmañuz[1610] hemvāre derḫor-ı āmürziş-i Yezdānī ve Nebiyy-i ber-ḥaḳkuñuz ṭarafından sezāvār-ı cezā-yı ḫayr-ı Rabbānī olasuz ḫār-ı dil-ḫırāş-ı naḥīb u ẕārīyi endāḫte-i ṭākçe-i ihmāl idüñ. Vaḳtā ki ṣūyide-sāzī-i cism-i gül-endām ve ilbās-ı câme-i[1611] kāfūr-fām ḫidmeti resīde-i ser-menzil-i merām ola bu ḫāne-i melāyik-āşiyānemde heykel-i vücūdumı *ve şāḥetü'ṣ-ṣadr*-ı serīr ve ravża-i medfene ārāyiş-i şefīr idüp bīrūn-ı ḥücre-i muṭahharada bir sāʿat **[NO57b]** miḳdārı pāy-der-cāy-ı tevaḳḳuf oluñ ki ibtidā ināre-i ḳandīl-i namāza āġāz iden muḳarrebān-ı bārgāh-ı melek-

---

[1605] cezākumullāhu N, K: cezākum NO.
[1606] ʿaleyye: +NO.
[1607] ʿaleyye ricālu ehlī beytī ṣümme nisāʾuhum ṣümme entüm baʿde ṣümme'ḳreʾu's-selāme ʿalā-men ġābe ʿannī : +K, +NO.
[1608] min-yevmī N, K: men yuʾmine NO.
[1609] Allâh size rahmet etsin, sizi Peygamberinizden dolayı hayırla mükâfatlandırsın. Siz, beni yıkadığınız ve kefenlediğiniz zamân şu seririmin üzerine ve şu evimin içindeki kabrimin kenarına koyunuz. Sonra, bir müddet benim yanımdan çıkıp gidiniz; çünkü benim üzerime, ilk önce dostlarım, Cebrâîl ve Mikâîl, İsrâfîl, sonra da yanında melek ordularıyla birlikte ölüm meleği (Azrâîl) namâz kılacaktır. Bundan sonra, takım takım giriniz, üzerime namâz kılınız ve salât ü selâm getiriniz; fakat överek, bağırıp çağırarak beni rahatsız etmeyiniz. Üzerime namâz kılmaya önce ev halkımın erkekleri başlasın, sonra onların kadınları kılsın, onlardan sonra da sizler kılarsınız. Ashabımdan burada bulunmayanlara selâm söyleyiniz. Kıyâmet gününe kadar şu kavmimden ve dînime, bana tâbi olacak olan kimselere de benden selâm söyleyiniz.
[1610] ġarīḳ-i lücce-i girye ve ḥarīḳ-i ateş-i ciger-sūz olmañuz: +NO.
[1611] ihmāl idüñ. Vaḳtā ki ṣūyide-sāzī-i cism-i gül-endām ve ilbās-ı câme-i: -NO.

i celīl Ḥażret-i Cebraʾīl ve Mīkāʾīl baʿdehu Ḥażret-i İsrāfīl pes ez-ān Ḥażret-i ʿAzrāʾīl ʿaleyhimu's-selām ʿayn-ı cemʿ-i melāʾiketallāh ile iḳāme-i[1612] erkān-ı ṣalāt iderler. **[N55b]** Ġibbe ẕālik ibtidā[1613] merdān-ı ehl-i beyt baʿdehu nisā-i ehl-i beyt taḳaddüm-i[1614] miḥrāb idüp baʿdehu sizler fevc fevc ṣaf-bend-i ṣalāt-ı icābet ü taʿmīm ve buḫūr-sūz-ı taṣliye vü teslīm olduḳdan ṣoñra nāle-i ḥüzn ve nevā-yı tezkiye vü terennī ile āzār-dih-i ḫāṭırum olmayup mütevārī-i cidār-ı ġaybet[1615] olan aṣḥāb u aḥbāba ve rūz-ı rüsta-ḫīze varınca reh-revān-ı cādde-i şerīʿatuma selāmumı teblīġ idesüz diyü ṭayy-ı ṭomār-ı vaṣiyyet buyurup ḫıred-fersāy-ı yārān u aḥbāb oldılar.

Ravża-i reyḥān-ḫāne-i ḳabr-ı firdevs-meʾvāya nüzūl ile kim rāḳī-i süllem-i ferḳad-pāye olur diyü niyāzmend-i ʿināyet olunduḳda *ehlī meʿa melāʾiketin yerevnekum min-ḥayṣü lā*[1616]*-terevnehüm*[1617] ile ḫatm-ı tamāmī-i ḫidmet[1618] buyurdılar.

Beyt[1619] **[K57b]**

Mefʿūlü / Fāʿilātü / Mefāʿīlü / Fāʿilün

Z'īn bī-vefā cihān maṭleb-i rāḥatī ki hest
Şehdeş ḳarīn-i nīş u guleş hem-nişīn-i ḫār

Allāme-i Beyżāvī ṭābe ṣerāhü kerīme-i *ve'tteḳū yevmen turceʿūne fīhi ilallāhi ṣümme tüveffā küllü nefsin mā-kesebet vehum lā-yuẓlemūne*[1620] tefsīrinde emīn-i vaḥy-i celīl Ḥażret-i Cebraīl[1621] ʿaleyhi's-selām[1622] bu ferīde-i celīle ile cerīde-i[1623] tenzīl-i

---

[1612] iḳāme-i N, K: iḳāmet-i NO.
[1613] ibtidā: +NO.
[1614] taḳaddüm-i N, K: taḳdīm-i NO.
[1615] mütevārī-i cidār-ı ġaybet N, K: mütevārī-i ġayb NO.
[1616] lā: -NO.
[1617] Ev halkımla birlikte birçok melekler ki, onlar sizi görürler, fakat siz onları göremezsiniz.
[1618] ḫidmet N, NO: ḫizmet K.
[1619] Beyt N, K: Naẓm NO; Seyit Hasan Gaznevî, Bu vefasız dünyâdan rahat yaşama beklentisi varsa o da dünyâ balının zehre yakın ve gülünün de dikenle berâber olduğudur.
[1620] Kur'ân-ı Kerîm, Bakara, 2/281 وَاتَّقُوا يَوْماً تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (Bir günden sakının ki, onda Allâh'a döndürüleceksiniz, sonra kimseye zulmedilmeden herkese hak ettiği tam olarak verilecektir.)
[1621] Cebraīl N, NO: Cibrīl K.
[1622] ʿaleyhi's-selām N, K: ʿaleyhi't-tebcīl NO.
[1623] cerīde-i: +K, +NO.

bī-ᶜaddiyle şīrāze-bend-i iḫtitām olup cāy-ı şebt u taḥrīrin zehrāde-i ūlādan reᵓs-i āye-i[1624] miᵓeteyn ü şemānīnde taḳrīrden ṣoñra Ḥażret-i faḫr-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem seksen[1625] bir yā yigirmi bir yā yedi gün baᶜżı ḳavlde üç sāᶜat kārbān-serāy-ı rūzgārda iḳāmet birle rāḥile-bend-i serāy-ı Sermedī oldılar diyü şebt-i eşer ḳılmışlardur.[1626]

Beyt[1627]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

Cümle ḫalḳ ehl-i sefer ᶜālem misāfir-ḫānedür
Bir muḳīm ādem bulunmaz ḳubbe-i eflākde

Mevālī-i muḥterem-i Ḥażret-i Nebiyy-i ekrem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellemden Ebū Müveyhibe raḍıyallāhu ᶜanhuñ daḫı **[NO58a]** ṭırāz-ı nusḫ-ı muᶜteberāt olan terkīb-i rivāyetleri naḳl-ı bi'l-mıṣṭar pīrāye-i tebāşīr-i eşer ḳılındı. *Ḳāle: beᶜaşenī Resūlullāhi* **[N56a]** *ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem min-cevfi'l-leyli ḳāle yā Ebā Müveyhibe innī ḳad umirtu*[1628] *en estaġfiru li-ehli hāẕe'l-Baḳīᶜi fe'nṭaliḳ maᶜī fe'nṭaleḳat meᶜahu. Fe-lemmā veḳafe beyne eẕhurihim ḳāle: Es-selāmu ᶜaleyküm yā ehle'l-meḳābiri li-yehniᵓi leküm mā-eṣbaḥtum fīhi mimmā eṣbaḥa'n-nāsu fīhi aḳbelet el-fitenü ke-ḳiṭaᶜi'l-leyli'l-muẓlimi yetbeᶜu āḫiruhā evvelehā şümme aḳbele ᶜaliyye fe-ḳāle yā Ebā Müveyhibete innī ḳad ūtiyet mefātiḥa ḫazāᵓini'd-dünyā ve'l-ḫuldi*[1629] *fīhā şümme'l-cennetü ḳāle lā vallāhi yā Ebā Müveyhibe leḳad eḫtartu liḳāᵓe rabbī vel'cennete şümme esetaġfiru li-ehli'l-*

[1624] āye-i: +K.
[1625] seksen N, K: seksān NO.
[1626] diyü şebt-i eşer ḳılmışlardur: +K.
[1627] Beyt N, K: Naẓm NO; Ahmed Celâleddîn Dede.
[1628] umirtu: -NO.
[1629] dünyā ve'l-ḫuldi N, K: dünye'l-ḫuldi NO.

Baḳī[1630] keẕā fi'l-Ḫamīs[1631] bu siyāḳ-ı fāyiḳ üzre ravża-i buḳᶜa-i Baḳīᶜ'den ḥarem-i melāyik-maḥrem Ḥażret-i Ṣıddīḳa raḍıyallāhu ᶜanhāya ḳudūm-iclāl buyurup Ḥażret-i **[K58a]** Ṣıddīḳa *vā re'sāhu*[1632] diyü dest-zed-i cebīn ve teşekkī-i derd-i ser itmekle Ḥażret-i risālet-penāhī ṣallā ᶜaleyhi'l-Meliku'l-Bārī[1633] *bel enā yā ᶜĀyişetü vā reᵓsāhu*[1634] ile iẓhār-ı hem-derdī buyurup yā ᶜĀyişe ticāret-i bendergāh-ı dünyāda ne ziyān iderdüñ benden pīşīn ḥarem-serāy-ı Sermedī'de ḥacle-nişīn olaydıñ ben daḫı kār-sāz-ı cihāzuñ ve naḫl-bend-i teşyīᶜu iᶜzāzüñ olaydım diyü ṣandal-sāy-ı mizāḥ u müṭāyebe olduḳlarında Ḥażret-i Ṣıddīḳa raḍıyallāhu ᶜanhā belī ol gün edāy-ı lāzıme-i techīz ile serā-perde-nişīn-i ḥarem-i muḥteremiñüz[1635] olan muḫadderātüñ baᶜżı ile ḫānemde meneṣṣa-efrūz-ı ᶜarūsī olmañuz gūyā naṣb-ı ᶜaynümdür.

Beyt[1636]

Mefāᶜīlün / Mefāᶜīlün / Mefāᶜīlün / Mefāᶜīlün

Eger mī-bīnemet bā-ġayr ġayret mī-keşed zārem
Ve ger çeşm ez-tū mī-pūşem be-murden mī-keşed kārem

diyü nükte-perdāz-ı ġayret ve nevā-keş-i ḥasret[1637] olmaġın Ḥażret-i yekke[1638]-gül-i ḥadīḳa-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ᶜıṭr-sāy-ı tebessüm olup inḥirāf-ı mizāc-ı ḳudsī-siriştleri bu günden ibtidā itdi. *Ve fī-Ṣaḥīḥi'l-Buḫārī* **[NO58b]** *ḳālet ᶜĀyişetü* **[N56b]** *vā reᵓsāhu fe-ḳāle ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem: vedidtü ẕāke lev kāne ve enā*

[1630] Resûlullâh gece yarısı gönderdi ve dedi ki: Ey Ebû Müveyhibe! Ben şu Baki' (mezârlığı) ehli için mağfiret dilemekle emrolundum. Benimle berâber gel, dedi. Ben de onunla birlikte gittim. (mezârlığın) arasında durup şöyle dedi: Ey kabir halkı, size selâm olsun. İnsânların içinde bulunduğu durumdan çok sizin içinde bulunduğunuz durum size mübârek olsun. Fitneler, karanlık gecenin bölükleri gibi peş peşe gelmeye başladı. Bir sonra gelen öncekinden daha kötüdür. Sonra bana döndü Ey Ebû Müveyhibe! Bana dünyânın hazînelerinin anahtarları ve dünyâda ebedî kalma imtiyazı ve sonra Cennet verildi ama Hayır, vallâhi ey Ebû Müveyhibe! Rabbime kavuşmayı ve cenneti seçtim. Sonra Baki' mezârlığındaki ölüler için mağfiret diledi.

[1631] Hüseyin bin Muhammed bin Hasan Diyârbekrî, Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs.

[1632] Vâh başım (çok ağrıyor) !

[1633] ṣallā ᶜaleyhi'l-Meliku'l-Bārī N, K: ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem NO.

[1634] Hayır ey Ayşe, asıl benim vah başım (Demem gerekir) !

[1635] muḥteremiñüz N, K: muḥterem NO.

[1636] Beyt N, K: Naẓm NO; Muhteşem-i Kâşânî (bk. http://ganjoor.net/mohtasham/divan-moh/ghazal-moh/sh416/) Eğer seni başkasıyla görürsem kıskançlık beni ağlatır ve eğer sana göz yumarsam ölürüm.

[1637] ḥasret N, K: ḥażret NO.

[1638] yekke: -NO.

ḥayyün fe'staġfire leki ve edᶜūve leki, fe-ḳālet ᶜĀyişetü: vā ş̲ukliyāh vallāhi innī le-ᵓeẕunnuke tuḥibbu mevtī fe-lev kāne ẕālike le-ẓalilte āḫire yevmike muᶜarrisen bi-baᶜżi ezvācike fe-ḳāle ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem: bel enā vā reᵓsāhu leḳad hememtü ev eredtü en ursile ilā-Ebī Bekrin ve'bnihi fe-aᶜhede en yeḳūle'l-ḳāᵓilūne ev yetemenne'l-mütemennūne ş̲ümme ḳultu: Yeᵓballāhu ve yedfeᶜu'l-muᵓminīne ev yedfeᶜullāhu ve yeᵓbe'l-muᵓminīne[1639] keẕā fi'l-Mevāhib[1640] nigārendegān-ı hedy-i peyember nāvdān-ı[1641] ḳalemden bu güne eşk-rīz-i ḫaber olmışlardür ki sene-i iḥdā ᶜaşer-i hicriyye Ṣafer'inüñ evāḫirinde ḫāne-i Meymūne raḍıyallāhu ᶜanhāda Ḥażret-i seyyidü'l-kevneyn nāzenīn-i ḥaclegāh-ı ḳāb-ı ḳavseyn ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellemüñ āyine-i ṭabᶜ-ı ḳudsī-sirişt-i beşerīlerine **[K58b]** ġubār-ı inḥirāf ṭārī olmaġla Ümmehāt-ı Müᵓminīn ser-cümle ḥużūr-ı hümāyūna daᶜvet olunup eyyām-ı nā-ḫoşı[1642] ḥücre-i ᶜāliye-i Ṣıddīḳa-i ġāliye raḍıyallāhu ᶜanhāda güẕerān itmek rāyiḥasın müşᶜir gül-deste-i ārzū-yı mā-fi'l-bāllerin ārāyiş-i ser-bend-i şāhid-i ḥāl buyurmalarıyla

Beyt[1643]
Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

Emr u fermānuñ metāᶜ u cāna minnetdür sözüñ
Faḫr-ı ᶜālemsüñ şehā bizler perestāruz saña

veznince ḥavāyic-i meᵓmūllerin saḥḳ-ı hāven-i ḳabūl buyurup cümle dil-ḫᵛāh buyurdılar.

Der-pey-i Ḥażret-i esedullāhu'l-ġālib ᶜAlī bin Ebī Ṭālib ve nev-nihāl-i ḥadīḳa-i sipās Fażl bin ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhumāya[1644] ittikā ile nūr-baḫşāy-ı çeşm-i çerāġ-

---

[1639] Sahih-i Buhârî'de Hz. Ayşe: Vay başım! (çok ağrıyor, ölüyorum) dedi. Peygamber Efendimiz: Keşke bu ben sağken olsa, sana istiğfâr eder, duâ ediveririm. Hz. Ayşe: Vay başıma gelen. Vallâhi görüyorum ki ölmemi istiyorsun. Ben öleceğim, sen de zevcelerinden biriyle son gününe kadar başbaşa kalacaksın ha!, dedi. Peygamber Efendimiz: Bilakis ben ölüyorum, vay başım! Ârzû ettim veya diledim ki Ebû Bekir'e ve oğluna birini gönderip (Ben daha lâyığım) iddiâ veya temennisinde bulunacaklara karşı yerime geçeceği tesbit etmek istemiştim. Sonradan Allâh kabûl etmez, mü'minler de reddederler veya müminler reddeder Allâh kabûl etmez" dedim.
[1640] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[1641] nāvdān-ı N, NO: çeşme-i K.
[1642] nā-ḫoşı N, NO: nā-ḫoşın K.
[1643] Beyt N, K: Naẓm NO.
[1644] ᶜanhumāya N, NO: ᶜanhumā K.

ı devlet-ḫāne-i Ṣıddīḳa raḍıyallāhu ᶜanhā olup benāt-ı ḥasenü'n-nebāt ve Ezvāc-ı Ṭāhirāt ve sāyir ehl-i beyt-i ḳudsī-simāt rıḍvānullāhi Teᶜālā[1645] ᶜaleyhim ecmaᶜīn mānend-i pervāne ser-gerdān-ı ḫidmet-i[1646] ᶜaliyyeleri oldılar.

Bu daḫı pīrāye-i **[N57a]** ṣaḥāyif-i āṣārdür ki ol eṣnāda Ḥażret-i ṭabīb-i ervāḥ-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem müferriḥ-i ḳalb-i ḥazīn ve mürevviḥ-i dil-i ġamgīnleri Fāṭıma-i Betūl raḍıyallāhu ᶜanhāya ḳānūnü'l-ḥikme-i **[NO59a]** keremden baᶜżı müfredāt-ı nihānı vedīᶜa-i ḫazāne-i[1647] sāmiᶜaları buyurmaġla giryedār olup tekrār baᶜżı dürre-i nādire āvīḫte-i gūş-ı dāᶜiyeleri buyurmaġın gülzār-ı beşerelerin nesīm-i tebessüm ile besīm olduġın Ḥażret-i Ṣıddīḳa raḍıyallāhu ᶜanhā müşāhede idüp bāᶜiṣ-i cemᶜ-i naḳīżayn ne idügünden niyāzmend-i suᵓāl olduḳlarında Ḥażret-i Seyyide raḍıyallāhu ᶜanhā hemyān-ı[1648] ser-be-mühr-i vedīᶜa-i nebevīden refᶜ-i temġāyı kitmān itmezem diyü burḳaᶜ-keş-i rūy-ı şāhid-i ḥāl olmadılar.[1649]

Baᶜde ẕālik Ḥażret-i rābıṭa-i erkān-ı vücūd ᶜaleyhi's-selām sāye-güster-i maḳām-ı Maḥmūd olduḳda tekrār[1650] Ḥażret-i Ṣıddīḳa-i ᶜālī-tebār ḳażiyye-i meẕkūreden niyāzmend-i istiḫbār olmalarıyla Ḥażret-i Zehrā-yı zühre-kenīz **[K59a]** raḍıyallāhu ᶜanhā vedīᶜa-yı ṣandūḳça-i serīreleri olan nevādir-i nebeviyyeyi bu vech ile pīrāye-i zebān-ı taḳrīr buyurdılar. *Feḳāle inne Cebraīle kāne yuᶜāriżuni'l-Ḳurᵓāne fī-külli ᶜāmin merreten ve innehu ᶜāreżeni'l-ᶜāme merreteyni velā urāhu illā ḳad ḥażara eceli*[1651] *ve inneki evvelu ehli beytī leḥūḳan bī, ve niᶜme's-selefu enā leki*[1652] ile[1653] evvelā öyle[1654] münāvele-i terkīb-i telḫ-kām-ı firāḳ[1655] buyurmaları bāᶜṣ-i inṣibāb-ı

[1645] Teᶜālā: -NO.
[1646] ḫidmet-i N, NO: ḫiẕmet-i K.
[1647] ḫazāne-i N, NO: nihān-ḫāne-i K.
[1648] hemyān-ı: -NO.
[1649] olmadılar N, NO: oldılar NO.
[1650] tekrār N, NO: tekrāren K.
[1651] ecelī N, K: naḳlī NO.
[1652] Dedi ki: Muhakkak Cebrâîl her sene Kur'ân'ı bana bir kere arz ederdi. Bu sene ise iki kere arz etti. Onu görmüyorum; ancak ecelin yaklaştığını anlıyorum. Sen Ehl-i Beytimden bana ilk kavuşan olacaksın. Şüphesiz ben senin için iyi bir selefim.
[1653] ile: -K.
[1654] öyle: +K.
[1655] firāḳ: +NO.

giryem baᶜdehu devāᵓü'l-müşk-i[1656] ᶜināyetden *elā terżayne en tekūnī*[1657] *seyyidete nisāᵓi hāẕihi'l-ümmeti ev nisāᵓi'l-müᵓminīne*[1658] ile şikāf-ı piste-i melāḥatden şekker-pāş-ı ḥubūr olmaları ile şīrīn-kām-ı sürūr oldım diyü tecezzī-i noḳṭa-i mevhūme buyurdılar.

Üstādān-ı dārü'ş-şifā-yı dirāyet bu resme nüsḫa-nüvīs-i eczā-yı rivāyet olmışlardür ki Ḥażret-i nāzenīn-i nāz-bāliş-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem eyyām-ı güẕeştede ṭabᶜ-ı ḫoş-būy-ı **[N57b]** melek-ḫūlarında āṣār-ı güsl istişmām itdükçe istişfā ile gül-çīn-i gülzār-ı duᶜā olurlar idi. Emmā bu nevbet bāliġ-i nişāb-ı erbaᶜīn olur nefs-i nefīsenüñ ribḳa-i raḳıyyetlerine güşāyiş virüp inḥirāf-ı mizāc-ı ḳudsiyyü'l-imtizācları mümtedd ve germī-i ḥummā müştedd olduḳça **[NO59b]** ṭalebkār-ı refīḳ-i aᶜlā olurlar idi.

Mervīdür ki şiddet-i tef ü tebden gül-berg-i cism-i laṭīfleri üzre jālevār kimsenüñ lāmisesi ḳarāra iḳtidār itmezdi ḥattā ārām-ı ḫāṭır-ı ᶜālī-güherleri içün mānende-i dürr-i şemīn ġalṭīde-i pister u bālīn olmaġın Ḥażret-i Ṣıddīḳa raḍıyallāhu ᶜanhā mervaḥa-cünbān-ı mülāṭefe olup yā Resūlullāh belā-gerdān-ı ser-i saᶜādet-efserüñ olam bu mertebe-yi bī-tābī ve bu ḳadar ārām-ı nā-yābī birimizde olsaydı ḫurde-gīr olurdıñuz diyü perverde-sāz-ı seyb-i tesliyyet olmalarıyla Ḥażret-i sulṭān-ı Felātūn-ġulām ᶜaleyhi efḍalü'ṣ-ṣalātü ve's-selām[1659] ser-pūş-endāz-ı ḥoḳḳa-i gül-ḳand-ı merām olup *inne'l***[K59b]***-muᵓminīne yeşteddü ᶜaleyhim li-ennehu lā-yuṣību'l-muᵓmine nekbetün şevkin*[1660] *femā-fevḳahā illā rafaᶜallāhu bihā dereceten ve ḥaṭṭa ᶜanhu bihā ḫaṭīᵓeten ve leyse aḥadün eşedde belāᵓen mine'l-enbiyāᵓi kemā yeşteddü ᶜaleyne'l-belāᵓu ke-ẕālike yuḍāᶜafu lenā el-ecrü*[1661] manṭūḳasıyla fāyide-fermāy-ı nūş-dārū-yı telḫ-kām-ı feraḥ-encām oldılar.

[1656] müşk-i N, K: misk-i NO.
[1657] tekūnī N, K: tekūne NO.
[1658] nisāᵓi hāẕihi'l-ümmeti ev nisāᵓi'l-müᵓminīne N, K: nisāᵓi'l-müᵓminīne ev nisāᵓi hāẕe'l-ümmeti NO; Bu ümmetin veya müminlerin kadınlarının efendisi olmak istemez misin?
[1659] ᶜaleyhi efḍalü'ṣ-ṣalātü ve's-selām N, K: ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem NO.
[1660] şevkin N, K: velā-şevkin NO.
[1661] Doğrusu mümimlere çok şiddetli sıkıntılar verilir. Şu bir gerçektir ki mümin, bir diken batması, daha büyüğü ve bir ağrıdan dolayı kendisine erişen sıkıntı sebebiyle Allâh tarafından bir derece yükseltilir, bir günâhı da silinir. Peygamberlerden daha çetin belaya uğrayan hiç kimse yoktur. Biz peygamberlere bela kat kat geldiği gibi sevap da kat kat gelir.

Ḳıṭᶜa[1662]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

1 Her ki der-īn[1663] bezm muḳarrebter est
Cām-ı belā bīştereş mī-dehend

2 V'ān ki zi-ḳurbeş naẓar-ı ḫāṣ yāft
Dāġ-ı ᶜanā ber-cigereş mī-nehend

Taḥḳīḳ-kerde-i selīm-tabᶜān-ı eşerdür ki Ḥażret-i serīr-efrūz-ı nubüvvet ᶜaleyhi't-taḥiyye defᶜ-i şiddet-i teb içün fi'l-cümle kesb-i rāḥat ve yārān ile muᶜāhede içün hem-ṣoḥbet olmaḳ ārzūsıyla *ṣubbū ᶜaleyye min-sebᶜi ḳırebin lem-tuḥlel*[1664] *evkiyetuhunne leᶜallī esterīḥu fe-aᶜhade ile'n-nāsi*[1665] diyü yedi meşk-i müşgīn-**[N58a]**fāmdan maᶜnā-yı ḫāṣiyyet ile inṣibāb-ı āb-ı nāb murād buyurmalarıyla imtiṣālen iḥżār u istiᶜmāliyle nevᶜan taḥṣīl-i ifāḳa buyurmaġın teşrīf-sāz-ı maḳām-ı ḫuṭbe olup kelām-ı[1666] ḥamd u ṣenā-yı Rabbi'l-erbāb ile tāze-kārī-i tabᶜ-ı musteṭāb olup[1667] ᶜandelīb-i nāṭıḳa-i ṣādıḳaları *innallāhe ḫayyere ᶜabden beyne'd-dünyā ve beyne mā-ᶜindehu fa'ḫtāre ẕālike'l-ᶜabdu mā-ᶜindehu*[1668] ile muᶜcize**[NO60a]**-serā olmaġın ehl-i nādī-i muḳaddeslerinden ancaḳ Ḥażret-i yār-ı ġār raḍıyallāhu ᶜanhu reşeḥāt-ı seḥāb-ı kelām-ı nebevīden üftāde-i ṣadef-i ṣıdḳ olan dürr-i[1669] girān-bahāyı süfte-i miṣḳab-ı teᵓemmül idüp bu bābda muḫayyer olan ẕāt-ı ḳudsiyye-i nebeviyye olduġın

---

[1662] Kıṭᶜa N: Beyt K, Naẓm NO; (1) Bu mecliste (dünyâda) kim (Allâh'a) daha yakınsa, belâ kadehi (dertler) en çok ona verilir. (2) Her kim ki kendine yakın olandan özel bir itibâr görürse meşakkat yarasını ciğerine koyarlar.

[1663] der-īn N, K: ber-īn NO.

[1664] lem-tuḥlel N, K: ṣümme tuḥlel NO.

[1665] İbni Hişâm, **Sîret-i İbni Hişâm Tercemesi**, Kahraman Yay., İstanbul 2006, C 4, s. 402. Üzerime çeşitli kuyulardan alınmış yedi kırba su dökünüz ki ben milletin huzuruna çıkayım ve onlarla ahitleşeyim.

[1666] kelām-ı N, K: gül-āb-ı NO.

[1667] olup N, K: idüp NO.

[1668] Muhammed bin Sâlih ed-Dimaşkî, **Peygamber Külliyâtı**, Ocak Yay., İstanbul 2011, C 12 s. 255. Allâh'ın kullarından bir kul, dünyâ ile Allâh katındakiler arasında muhayyer bırakılmış, o kul da Allâh katındakileri seçmiştir.

[1669] dürr-i N, NO: dürer-i K.

fehm itmekle ḳaṭarāt-ı eşklerin[1670] mānend-i rişte-i mercān dest-beste-i taḳrīr-i yārān buyurdılar.

Īrād-kerde-i ecille-i ehl-i siyerdür ki āb-rūy-ı cihān-ı taṣdīḳ Ḥażret-i Ebū Bekri'ṣ-Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu ḥużur-ı maḫdūm-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve selleme[1671] çehre-sāy-ı müstemendī olup cāna minnet ile[1672] dāmen-i der-miyān-ı maḳām-ı ḫidmet olmaḳ bābında gül-deste-i temennāların

Beyt[1673]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

Naḳd-ı dīdem **[K60a]** dökeyin ḫūn-ı dilim ṣarf ideyim[1674]
Saña ḫidmet ideyim başım ile cānım ile

medlūlıyla dest-āvīz-i niyāz itmegin Ḥażret-i nebiyy-i kerīm ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve't-tekrīm *yā Ebā Bekrin in lem-*[1675] *uḥammil ezvācī ve benātī ve ehle beytī ᶜalā-ᶜilācī izdādet muṣībetī ᶜaleyhim ᶜiẓamen ve ḳad veḳaᶜa ecruke ᶜalallāhi Teᶜālā*[1676] diyü ġāliye-sāy-ı dil-nevāzī oldılar.

Yine ol hengām-ı ġam-āṣnāda Ḥażret-i Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu ḳapusından ġayrı mescid-i muḳaddese olan ebvāb-ı şevāriᶜ sedd u bend olunmaḳ bābında fermān-ı cihān-meṭāᶜ-ı nübüvvet-penāhī ᶜaleyhi't-taḥiyye vārid olup *fe-innī lā-aᶜlemu raculen aḥsene yeden ᶜindī fi'ṣ-ṣaḥābeti min-Ebī Bekrin*[1677] diyü ᶜināyet-fermāy-ı ḥaḳḳ-ı ṣoḥbet olduḳlarından ġayrı müddet-i inḥirāf-ı ṭabᶜ-ı ᶜālī-güherlerinde ancaḳ üç gün **[N58b]**

[1670] eşklerin N, K: eşkleri NO.
[1671] selleme N, K: sellem NO.
[1672] ile K: ilen N, NO.
[1673] Beyt N, K: Naẓm NO.
[1674] ideyim K: ideyin N, NO.
[1675] lem-: -NO.
[1676] Teᶜālā: -K, -NO; ed-Dimaşkî, **Peygamber Külliyâtı**, C 12 s. 250. Ey Ebû Bekir! Ben, eşlerimi ve kızlarımı ve Ehl-i Beytimi ilâcım olarak görmeseydim, benim düçâr olduğum musîbet onlar için kat kat ağır gelirdi. Yine de senin ecrin Allâh'a kalmıştır, Allâh mükafâtını vercektir.
[1677] İbn Sa'd, **Tabakât**, Siyer Yay., İstanbul, 2014, C 2 s. 233. Benim nazarımda dostluk eli olarak Ebû Bekir'in arkadaşlığından daha üstün birini bilmiyorum.

teşrīf-sāz-ı mescid-i melāyik-meşhed olmaġa bī-tāb olmalarıyla Ḥażret-i Şeyḫ-i ᶜAtīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu taḳaddüm-i miḥrāb-ı imāmet itmelerin fermān buyurdılar.

Bu nāle-i şuᶜle-ḫīz daḫı bu güne girye-engīzdür ki gül-i leb-nişīn-i kevşer-i iḳbāl Ḥażret-i Bilāl raḍıyallāhu ᶜanhu naġme-senc-i rāst-maḳām-ı eẕān ve çehre-sāy-ı bābü's-selām-ı firişte-pāsbān-ı nebevī olup *es-selāmu ᶜaleyke yā Resūlallāhi*[1678] *yerḥamukallāhu*[1679] **[NO60b]** diyü ḥalḳa-be-güş-ı der-i daᶜvet-i namāz olmaġın ḥücre-i muṭahharadan *mur Ebā Bekrin fe'l-yuṣalli bi'n-nāsi*[1680] yaᶜnī cemāᶜat-ı müslimīne Ebū Bekr taḳaddüm-i miḥrāb-ı imāmet itsün söyle[1681] diyü mücāb olmaġın ser-kūpān-ı ḥayret dest-efşān-ı ḥasret olaraḳ *vā ġavşāhu vā inḳiṭāᶜa*[1682] *recāhu ve'nkisāre ẓehrāhu leytenī lem teledni ümmī ve iẕā veledetnī lem-eşhed min-Resūlillāhi hāẕā*[1683] yaᶜnī ey kāş

Beyt[1684]

Mefāᶜilün / Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilātün

Ne gül olaydı ne bülbül ne ibtilāmuz olaydı
Ne āşinālıḳ ideydük ne āşināmuz olaydı

diyerek mescid-i şerīfe güẕer ve Ḥażret-i Ṣıddīḳı[1685] vāḳıᶜa-i fāḳıᶜadan **[K60b]** bā-ḫaber idünce Ḥażret-i Ṣıddīḳ[1686] raḍıyallāhu ᶜanhu daḫı bu muṣībet-i ḫāṭır-nā-resīde ile sāḳıṭ-ı mertebe-i temālük-i ḳuvā vü ḳuvvet ve āġaşte-i ḫāk-i dehşet olup

Beyt[1687]

[1678] Resūlallāhi N, K: Resūl NO.
[1679] Ey Allâh'ın Resûlü Selâm üzerine olsun Allâh sana rahmet eylesin.
[1680] Ebû Bekir haydi buyur insânlara namâz kıldır.
[1681] söyle: -NO.
[1682] vā inḳiṭāᶜa N, K: ve'nḳiṭāᶜa NO.
[1683] Amân Yarabbi yardım et, umut kalmadı ve (Peygamberin) çiçeği soldu. Keşke annem beni doğurmasaydı, mâdem doğurdu Resûlullâh'ın bu durumuna şâhit etmeseydi.
[1684] Beyt N, K: Naẓm NO.
[1685] Ṣıddīḳ'i N, K: Ṣıddīḳ'a NO.
[1686] Ḥażret-i Ṣıddīḳ N, K : Ḥażret NO.
[1687] Beyt N, K: Naẓm NO; Dünyâ var oldukça bundan daha çetin bir olay görülmedi, herkes haberi duydu ama kimse haberdâr olmadı.

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlü / Fāᶜilün

Tā dehr hest vāḳᶜa zi-īn ṣaᶜb-ter nedīd
Her kes ḫaber şenīd keseş bā-ḫaber nedīd

manṭūḳasınca dūd-ı mümtedd-i āh u enīn-i aṣḥāb perde-keş-i rūy-ı sipihr-i berīn olmaġın Ḥażret-i maḥbūbü'l-ḳulūb-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem yā Fāṭıma bu ne ġırīv-i dil-gīr ve ᶜavīl-i ᶜasīrdür diyü luṭf-fermāy-ı istiḫbār olmaġın yā Resūlallāh belā-gerdān-ı ser-i saᶜādetüñ olam ᶜanādil-i ḥadīḳa-i ṣoḥbetüñüz olan aṣḥāb-ı ṣıdḳ-serānüñ faḳduñuz ile żacīᶜ u fecīᶜleridür.

Beyt[1688]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

1 Mevc-zen mī-bīnem ez-her dīde ṭūfān-ı ġamī
Mī-resed der-gūşem ez-her leb ṣādā-yı mātemī

2 Ehl-i ᶜālem-rā ne-mī-dānem çi kār uftāde est
Īn ḳadar dānem ki der-hem refte **[N59a]** kār-ı ᶜālemī

zemzeme-i ḥüzn-āverin[1689] ẕirve-i ᶜarża resīde idicek Ḥażret-i ḫᵛāce-i reᵓfet-penāh ṣallu ᶜaleyhi ve ālihi Ḥażret-i imām-ı maşrıḳ u maġrib ᶜAlī bin Ebī Ṭālib ve ibni[1690] ᶜAmm-ı muḥterem Ḥażret-i İbni[1691] ᶜAbbās bin ᶜAbdulmuṭṭalib raḍıyallāhu Teᶜālā[1692] ᶜanhumāya ittikā ile mescīd-i şerīfe rencīde-ḳadem olup baᶜde's-ṣalāt *yā maᶜşere'l-*

[1688] (1) Her gözü bir gam tufanıyla dalgalarla coşmuş olarak görüyorum. Her dudaktan mâtem sesleri geliyor kulaklarıma. (2) İnsânların başına ne hâl geldi bilmiyorum. Şu kadarını biliyorum ki dünyânın vaziyeti karmakarışık hâldedir.
[1689] ḥüzn-āverin N, K: ḥüzn-āverān NO.
[1690] ibni: +K.
[1691] İbni: +K.
[1692] Teᶜālā: -NO.

müslimīn entüm fī-vedāᶜillāhi ve kenefihi vallāhi ḫalīfeti[1693] *ᶜaleyküm bi-taḳvallāhi ve ḥıfẓi ṭāᶜatihi*[1694] *fe-innī müfāriḳa'd-dünyā*[1695] ile yārān-ı behiştīye *yā hū* buyurdılar.[1696]

Taṣḥīḥ-kerde-i ḥuffāẓ-ı ṣıdḳ-elfāẓdur ki muḳtedā-yı **[NO61a]** ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem vaḳt-i namāz-ı meẕkūrede[1697] ṭabᶜ-ı ᶜālīlerinde müşāhede-i āṣār-ı ḫiffet birle āftāb-ı ṭalᶜatları ṭāḳ-efrūz-ı mescid-i ṭūbā-sütūn olmaġın Ḥażret-i Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu ḳudūm-ı behcet-lüzūmların iḥsās idüp teᵓedübben ḥareket-i ḳahḳarā ile teᵓḫīre isrāᶜ itmegin Ḥażret-i risālet-penāhī ibḳāların īmā ve mānend-i nigīn-i[1698] saᶜādet-yemīn-i Ṣıddīḳa nežāret-baḫşāy-ı cülūs olup **[K61a]** tenvīr-i mişbāḥ-ı felāḥ[1699] yaᶜnī ᶜıḳd-ı niyyet ve tekbīr-sāz-ı iftitāḥ oldılar. Ḥażret-i Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu cenāb-ı risālet-penāhī ṣallallāhu ᶜaleyhi ve selleme ve cemāᶜat-i müslimīn Ḥażret-i Ṣıddīḳa raḍıyallāhu ᶜanhu[1700] iḳtidā ile şukūfe-i devḥa-i namāz çīde-i dest-i niyāz ḳılındı.

Muḥaḳḳik-i Ṣamedānī eş-Şerīf el-ᶜAllāme el-Cürcānī Mevāḳıf[1701] Şerḥi'nde[1702] *ḳāle İbni ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhumā: lem-yuṣalli'n-nebiyyü ḫalfe aḥadin min-ümmetihi illā ḫalfe Ebī Bekrin ve ṣallā ḫalfe ᶜAbdurraḥman bin ᶜAvfin fī-seferihi*[1703] *raḳᶜaten vāḥideten*[1704] yaᶜnī Ḥażret-i İmām-ı ṣaf-ı enbiyā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā müddet-i ᶜömr-i ᶜazīzlerinde kimseye[1705] pīrāye-baḫşāy-ı iḳtidā olmadılar illā Ḥażret-i

---

[1693] bihi: +NO.
[1694] ṭāᶜatihi N, K: iṭāᶜatihi NO.
[1695] Hüseyin bin Muhammed bin el-Hasanü'd-Diyârbekrî, **Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs**, Daru's-Sadr, Beyrut, C 2, s. 163. Ey Müslümânlar siz Allâh'ın emâneti ve koruması altındasınız. Vallâhi benden sonra gelecek sizlersiniz. Allâh'tan korkmanızı ve taatinizi sürdürmelisiniz. Muhakkak ki ben dünyâdan ayrılmak üzereyim.
[1696] buyurdılar N, K: didiler NO.
[1697] meẕkūrede N, K: meẕkūrda NO.
[1698] nigīn-i N, NO: rengīn-i K.
[1699] felāḥ: -NO.
[1700] raḍıyallāhu ᶜanhu: +NO.
[1701] Mevāḳıf: +K.
[1702] Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Ali es-Seyyid eş-Şerîf el-Cürcani el-Hanefi, **Şerhü'l-Mevakıf** (Adudüddin el-İci'nin "el-Mevakıf" adlı eserine yazdığı şerhtir.)
[1703] fī-seferihi N, K: fī-seferi NO.
[1704] Hüseyin bin Muhammed bin el-Hasanü'd-Diyârbekrî, Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs, Daru's-Sadr, Beyrut, C 2, s. 163. İbni Abbas: Peygamber Efendimiz Hz. Ebû Bekir'in ve bir seferde bir rekat için Abdurrahman bir Avf'ın dışında kimsenin arkasında namâz kılmamıştır, diye rivâyet etti.
[1705] kimseye N, NO: kimesneye K.

Ṣıddīḳ'a zamān-ı bīmārīde ve hengām-ı seferde baᶜżı iḳtiżā ile Ḥażret-i ᶜAbdurrāḥmān bin ᶜAvf raḍıyallāhu ᶜanhu rekᶜaten[1706] vāhidede miḥrāb-efrūz-ı iḳtidā olmışlardur.

Ve ᶜan-Ebī Seleme bin ᶜAbdurraḥman bin ᶜAvfin ḳāle: Ḳāle'n-nebiyyi ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem **[N59b]** *mā-ḳubiże nebiyyün ḥattā yuṣalliye ḫalfe raculin ṣāliḥin min-ümmetihi*[1707] keẕā fi'l-Ḫamīs[1708] refᶜ-i teᶜārüż-i rivāyeteyn içün ᶜulemāᵓ-i aᶜlām ṭābe ṣerāhüm Ḥażret-i Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu iḳtidāsı baᶜżı ṣalātda ve Ḥażret-i risālet-penāhī ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selāmüñ[1709] āḫerinde olmaḳ iḥtimāliyle reyḥāneteyn-i rivāyeteyn ārāyiş-i yek ṣīṣe-i tevfīḳ itdükleri īrād-kerde-i üstādān-ı siyerdür.

Ḫutbe-ḫᵛānān-ı minber-i aḫbār bu resme belāġat-senc-i āṣār olmışlardur ki Ḥażret-i seyyidü'l-verā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyānüñ[1710] eyyām-ı elem-i ṭabᶜ-ı beşerīleri mütemādī olunca enṣār-ı ᶜālī-tebār ṭavāf-ı mescid-i **[NO61b]** kerrūbī-meṭāf-ı nebevī idüp ārzū-yı ziyāret ile encümen-efrūz-ı intiẓār olduḳların[1711] ᶜAmm-ı muḥterem Ḥażret-i ᶜAbbās ve maḫdūm-ı mükerrem Faẕl bin ᶜAbbās ve cenāb-ı Ẕülḳarneyn-i[1712] nebiyy-i ġālib Ḥażret-i[1713] ᶜAlī bin Ebī Ṭālib ᶜaleyhimü'l-kerāmet ve'r-rıḍvān vāḥiden baᶜde aḫar[1714] enṣār-ı ḥavārī-şiᶜār gülzār-ı dīdār-ı envār-bār-ı nebevīden gül-çīn-i **[K61b]** neẕẓāre olmaḳ ārzūsıyla dil-ṭapān-ı iştiyāḳ olduḳların ḥużūr-ı hümāyūnda merfūᶜ-ı dest-i taḳrīr itmeleriyle Ḥażret-i ᶜazīzü'l-vücūd-ı ᶜālem[1715] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ṭāmānīnet-baḫşāy-ı ḳulūb-ı aḥbāb içün zaḥmet-keş-i ḥareket ve zībende-i şimdād-ḳāmete istiḳāmet-baḫşā[1716] olup ᶜAliyy-i ᶜālī-menḳabet ve Faẕl-ı civān-baḫt yemīn ü yesārda ve Ḥażret-i[1717] ᶜAmm-ı mufaḫḫam mānend-i ṣubḥ-ı ṣādıḳ pīşgāh-ı āftābda dest-gīr-i imdād u iᶜānet olaraḳ meclis-efrūz-ı yārān-ı dil-sipār ve mekīn-pāyīn-i pāye-i minber-i sidre-iştihār olup ṭūṭī-i faṣīḥ-lehce-i nāṭıḳa-i muᶜciz-

---

[1706] rekᶜaten N, NO: rekᶜa-i K.
[1707] Ebī Seleme bin Abdurrahman bin Avf, "Peygamber Efendimiz: Hiçbir peygamber ümmetinden sâlih kişilerin arkasından namâz kılmadıkça ölmez" diye rivâyet etti.
[1708] Hüseyin bin Muhammed bin Hasan Diyârbekrî, Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs.
[1709] ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selāmüñ N, K: ᶜaleyhi's-selāmüñ NO.
[1710] efḍalü't-teḥāyānüñ N, K: etemmü't-teḥāyānüñ NO.
[1711] olduḳların N, K: olduḳları NO.
[1712] Ẕülḳarneyn-i N, K: Ẕilḳarneyn-i NO.
[1713] Ḥażret-i: +NO.
[1714] aḫar N, K: vāḥid NO.
[1715] ᶜālem: -NO.
[1716] baḫşā N, K: baḫşāy NO.
[1717] Ḥażret-i: +K, +NO.

āzmāyişleri tanāvül-i gül-ḳand-ı ḥamd u şenā ile çehre-i şāhid-i ḫiṭāba ārāyiş virüp *yā eyyühe'n-nās beleġanī enneküm teḫāfūne ᶜan-mevti nebiyyiküm hel ḫallede nebiyyün ḳable*[1718] *fīmen beᶜaşe* **[N60a]** *ileyhi fe-aḫlede fīkum elā innī lāḥiḳun bi-rabbī ve inneküm lāḥikun bihi fe-ūṣīkum bi'l-muhācirīne'l-evvelīne ḫayren ve ūṣi'l-muhācirīne fīmā beynehüm fe-inallāhe Teᶜālā yeḳūle:* ***Ve'l-ᶜaṣr inne'l-insāne lefī ḫusr ille'l-leẕīne āmenū ve ᶜamilu'ṣ-ṣāliḥāti***[1719] *ilā-āḫirihi ve inne'l-umūre tecrī bi-iẕnillāh velā-yaḥmilneküm istibṭāᵓe emrin ᶜalā-istiᶜcālihi*[1720] *fe-innallāhe ᶜazze ve celle lā-yuᶜaccilü bi-ᶜaceleti aḥadin ve men ġāleballāhe ġalebehu ve men ḫādeᶜallāhe ḫadeᶜahu* ***fehel ᶜaseytüm in tevelleytüm en tufsidū fi'l-arḍi ve tuḳaṭṭiᶜū erḥameküm*** *ve ūṣīkum bi'l-enṣāri ḫayren fe-innehumu'l-leẕīne tebevveᵓu'd-dāre'l-īmāne min-ḳablikum en tuḥsinū ileyhim elem yuşāṭirūkum fi'ş-şimāri elem yuvessiᶜū lekum fi'd-diyāri elem yuᵓeşirūkum fī-enfusihim ve bihimu'l-ḫaṣāṣatü*[1721] *elā femen veliyye en yaḥkume beyne'r-raculeyni* **[NO62a]** *felyaḳbel min-muḥsinihim velyetecāvez ᶜan-mesīᵓihim elā velā testeᵓşerū ᶜaleyhim elā ve innī feraṭu lekum ve entum lāḥiḳūne bī elā ve enne mevᶜidukumu'l-ḥavżu elā femen* **[K62a]** *eḥabbe en yeridehu ᶜaleyye ġaden felyekfuf yedehu ve lisānehu illā fīmā yenbaġī yā*[1722] *eyyuhe'n-nās ine'ẕ-ẕunūbe tuġayyiru ve tubeddilu'l-ḳaseme*[1723] *fe-iẕā berre'n-nāsu berrehum eᵓimmetuhum ve iẕā feccere'n-nāsu ᶜaḳḳūhum*[1724] ile naṣīḥat-fermāy-ı ᶜālem ve beyān-ı ser-encām-ı benī ādem buyurdılar.

[1718] ḳable N, K: ḳablī NO.
[1719] ille'l-leẕīne āmenū ve ᶜamilu'ṣ-ṣāliḥāti: -NO.
[1720] ᶜalā-istiᶜcālihi N, K: ᶜale'l-istiᶜcāli NO.
[1721] bihimu'l-ḫaṣāṣatü N, K: humu'l-ḫaṣāṣatü NO.
[1722] yā: +K, +NO.
[1723] tuġayyiru ve tubeddilu'l-ḳaseme N, K: yuġayyiru ve yubeddilu'l-ḳaseme NO.
[1724] Köksal, **Hz. Muhammed ve İslâmiyet**, C 8, s. 279-280. "Ey insânlar! Bana haber verildiğine göre sizler, Peygamberinizin vefât edeceğinden korkuyormuşsunuz! Daha önce gönderilip ümmeti içinde temelli kalmış bir peygamber var mıdır ki, ben de içinizde temelli kalayım? İyi biliniz ki; ben Rabbime kavuşacağım! O'na siz de kavuşacaksınız! İlk Muhacirlere karşı hayırlı olmanızı, onların da aralarında birbirlerine karşı hayırlı olmalarını tavsiye ederim! Yüce Allâh: *Asra andolsun ki, muhakkak insân kesin bir ziyandadır! Ancak îmân edenlerle güzel ve yararlı amellerde bulunanlar (Asr 1-3*) (ilâ âhirihi) buyurmuştur. Muhakkak ki, bütün işler Yüce Allâh'ın izniyle cereyan eder. Geç olacak şeyleri acele istemeniz birşey sağlamaz! Çünkü, Yüce Allâh hiç kimsenin acele etmesiyle acele etmez! Allâh, Kendisini yenmeye kalkanı yener, mahveder! Aldatmaya kalkanı da zararlı çıkarır! *'Demek, idareyi ve hâkimiyeti ele alırsanız hemen yeryüzünde fesat çıkaracak, akrabalık münâsebetlerini bile keseceksiniz, öyle mi? (Muhammed, 22)* Ensâra karşı iyi davranmanızı tavsiye ederim. Çünkü, onlar sizden önce (Medîne'yi) yurt ve îmân evi edinmiş ve size iyilik etmiş olan kimselerdir. Onlar, meyve ve mahsullerini sizinle bölüşmediler mi? Onlar size yurtlarında yer vermediler mi? Kendileri muhtaç oldukları hâlde, sizi kendilerine tercih etmediler mi? Sizden her kim bir iş başına geçerse onlardan iyilik edenlerin iyiliğini kabul, kötülük edenlerin

Keẕā fi'l-Mevāhib[1725] fihrist-bendān-ı ḳānūnü'ş-şifā-yı dirāyet bu vech üzre sāzīde-sāz-ı pā-zehr-i rivāyet olmışlardur ki Ḥażret-i sulṭān-ı enbiyā ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem[1726] Ġazve-i Ḫayber'de tenāvül buyurduḳları şāt-ı mesmūmenüñ eṣer-i elemi her bār rū-nümūd[1727] olmadan ḫālī olmamaġla Ḥażret-i māddetü'l-ḥayāt-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ḥīn-i iḥtiżārda *mā ezālu ecidu eleme'ṭ-ṭaᶜāmi'l-leẕī*[1728] *ekeltü bi-Ḫaybere fe-hāẕā evvele en vecedtü inḳıtāᶜa ebherī min-ẕālike's-semmi*[1729] diyü taḥḳīḳ-i maḳām-ı şehādet buyururlar idi.

Ḥażret-i Ṣıddīḳa raḍıyallāhu ᶜanhādan ser-zede-i kilk-i girye-rīz-i rivāyetdür ki hengām-ı sekerātda ḳurb-ı risālet-penāhīde **[N60b]** bir ḳadeḥ āb-ı nāb olmaġla āṣār-ı sekre[1730] müşāhede itdükçe *lā ilāhe illallāhu inne lil-mevti sekerātin*[1731] buyurup āb ile tāze-kārī-i gül-i ruḫsār-ı nūrānī *vallāhumme aᶜinnī ᶜalā-sekreti'l-mevti*[1732] lāmiᶜasıyla dest-ber-dāşte-i dergāh-ı Ṣāmedānī ve ekṣer edᶜiye-i müstecābeleri *meᶜa'lleẕīne enᶜamte ᶜaleyhim mine'n-nebiyyīne ve'ṣ-ṣıddīḳīne ve'ş-şühedāᵓi ve'ṣ-ṣāliḥīne*[1733] *ve ḥasune ūlāᵓike refīḳen*[1734] olup ol hengām-ı ḳıyāmet-ḳıyāmda Ḥażret-i Zehrā raḍıyallāhu Teᶜālā ᶜanhümā[1735] *ve utimme'ṣ-ṣalāte ᶜalā-ebīhā*[1736]

Beyt[1737]

---

de kötülüğünü affetsin! Onlar üzerine baskı kurmayın. İyi biliniz ki, ben sizden önce gidecek, Siz de gelip bana kavuşacaksınız! Dikkat ediniz! Sizinle buluşma yerimiz Havuz başıdır! Yarın benimle buluşmak isteyen, caiz olanlar haricinde elini ve dilini günâhtan çeksin! Ey insânlar! Günâh, yeminlerin değiştirilmesine ve dönüştürülmesine sebeb olur. Halk iyi olduğu zamân, yöneticileri de iyi olur. Halk kötü olduğu zamân, yöneticileri zalim olur.

[1725] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.

[1726] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem N, K: ᶜaleyhi etemmü't-teḥāyā NO.

[1727] rū-nümūd N, K: rū-nümūdār NO.

[1728] ecidu eleme'ṭ-ṭaᶜāmi'l-leẕī N, K: me'l-leẕī ecidu sümü'ṭ-ṭaᶜāmi'l-leẕī NO.

[1729] Hayber günü koyundan yediğim lokmanın acısını zamân zamân hissederdim. İşte bu anlar o zehirden dolayı kalp damarımın benden kesildiği anlardır.

[1730] sekre N: sekerātı K, sekr NO.

[1731] Allâh'dan başka İlâh yoktur. Muhakkak ölümün sekeratı vardır.

[1732] Allâh'ım, sekerat-ı mevtte (ölüm zahmeti ve baygınlığında) bana yardım et.

[1733] ve'ṣ-ṣāliḥīne: +K (derkenar), +NO.

[1734] Kendilerini nimetlendirdiğin peygamberler, sıddıklar, şehidler ve sâlihlerle birlikte (olacağım). Bunlar ne güzel arkadaştır. *Bu cümle Kur'ân-ı Kerîm, Nisâ sûresi 69. âyete gönderme yapmaktadır.* (وَمَنْ يُطِعِ اللهَ وَالرَّسُولَ فَأُوْلٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ اَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيّٖنَ وَالصِّدّٖيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُوْلٰئِكَ رَفِيقاً)

[1735] ᶜanhümā N: anha K, NO.

[1736] ve utimme'ṣ-ṣalāte ᶜalā-ebīhā: -NO; Babasının cenâze namâzını kılmak.

[1737] Beyt N, K: Naẓm NO; Muhteşem-i Kâşânî (bk. http://www.nosokhan.com/library/Topic/0VUN) Vakit doldu hiç kimsede sabır kalmadı, ağlarken çıkardığım "hay hay" sesleri ve "vay vay" şeklindeki iniltilerim göklere yükseldi.

Müfteᶜilün / Mefāᶜilün / Müfteᶜilün / Mefāᶜilün

Ṣabr ne-mānde vaḳt şud[1738] k'ez heme kes ber-āvered
Girye-i hāy hāy-i men nāle-i vāy vāyi-rā

maġzāsınca āh-ı cigergāh ile[1739] *vā-kerbe ebetāhu*[1740] diyü irāḳa-i dumūᶜ-ı vecne-sūz baña itdükleri sāmiᶜa-güẕār-ı eb-i[1741] raḥīm ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve't-teslīm olunca *lā-kerbe ᶜalā-ebīki baᶜde'l-yevmi*[1742] diyü tesliyye-baḫşāy-ı ciger-kūşe**[K62b]**leri olduḳları **[NO62b]** nāle-i hūş-rübā-yı şiḳātdür.

Bu maḳāle-i celīle daḫı Ḥażret-i İmām-ı nāṭıḳ Caᶜfer Muḥammed bin Ṣādıḳ[1743] raḍıyallāhu ᶜanhümādan envār-pāş-ı ser-ḳalem-i müşgīn-raḳam-ı ruvātdür ki āḫar-ı eyyām-ı bīmārīde[1744]

Meşnevī[1745]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

1 Ḳāṣidi ez-kişver-i nūrāniyān
Pāk zi-ālāyiş-i ẓulmāniyān

2 Āmed u āverd selām-ı Ḫudā
Kerd be-cā resm-i iᶜāde edā

yaᶜnī emīn-i risālet-i Rabb-i Celīl Ḥażret-i Cebraīl[1746] ᶜaleyhi's-selām[1747] se rūz pey-der-pey ḥużūr-ı hümāyūn-ı nebevīye tereddüd birle nevāzişdār-ı merāsim-i iᶜāde olup

---

[1738] şud N, K: şud ki NO.
[1739] ile: -NO.
[1740] Vay babamın çektiği ıztıraba!
[1741] eb-i N, K: āb-ı NO.
[1742] Bugünden sonra, babanın üzerinde hiç ızbrap kalmayacak.
[1743] Caᶜfer Muḥammed bin Ṣādıḳ N: Caᶜfer bin Muḥammedü'ṣ-Ṣādıḳ K, NO.
[1744] āḫar-ı eyyām-ı bīmārīde: eyyām-ı bīmārī āḫarında NO.
[1745] Meşnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Câmî, Heft Evreng - Tuhfetü'l-Ahrâr (bk. http://www.nosokhan.com/library/Topic/16CR) (1) Nûrânîler ülkesinden bir haberci, karanlıklara bulaşmışlardan pâk bir hâlde (2) Geldi ve Allâh'ın selâmını getirdi, İlahî kanunu edâ edip yerine getirdi.
[1746] Cebraīl N, K: Cebrāīl NO.
[1747] ᶜaleyhi's-selām N, K: ᶜaleyhi't-tebcīl NO.

yā Muḥammed innallāhe ḳad erselnī ileyke ikrāmen leke ve tafżīlen leke ve ḫāṣṣeten leke[1748] *yesʾelüke ʿammā huve eʿlemu bihi minke yeḳūlu keyfe teciduke*[1749] diyü dest-āvīz-i ṭuḥfe-i[1750] tefeḥḥüṣ-i ḥāl ile teblīġ-i risālet-i Melik-i Müteʿāl buyurmaġın Ḥażret-i kenāre-efrūz-ı dāye-i ʿizz u nāz ile[1751] laḫlaḫa-sāy-ı niyāz olup *ecīdūnī yā Cebraʾīl*[1752] *maġmūmen ve ecidūnī yā Cebraʾīl*[1753] *mekrūmen*[1754] ile ifāde-i lāzıme-i beşeriyye **[N61a]** buyurdılar. Yevm-i s̱ānīde keẕālik yevm-i s̱ālis̱de mis̱le keẕālik[1755] teblīġ-i risālet eṣnāsında sürūş-ı heybet-ḫurūş melekü'l-mevt ʿaleyhi's-selām taḥrīk-i ḥalḳa-i bāb-ı istīẕān buyurmaġla ṣıddīḳ-i rāh-ı yaḳīn yaʿnī[1756] Ḥażret-i Cebraīl-i[1757] emīn ʿaleyhi's-selām *yā Aḥmed hāẕā melekü'l-mevt yesteʾẕinu ʿaleyke velem yesteʾẕin ʿalā-ādemeyyin kāne*[1758] *ḳableke velā yesteʾẕinu ʿalā-ādemeyyin baʿdeke*[1759] diyü girye-engīz-i maḳāl olur iken melek-i meʾmūr çehre-sāy-ı ḥużūr olup *yā Resūlallāh inallāhe ʿazze ve celle erselnī ileyke ve emerenī en uṭīʿake fī-kulli mā teʾmurunī in emertenī en uḳbiże rūḥeke ḳabeżtuhā ve in emertenī en etrukehā*[1760] *terektuhā*[1761] ile teblīġ-i risālet-i İlāhiyye buyurduḳlarında[1762] delīl-i Leyle-i[1763] İsrā Ḥażret-i Cebraīl-i[1764] ḥayāt-baḫṣā ʿaleyhi's-selām[1765] *yā Muḥammed inallāhe ḳadi'ştāḳa ilā-liḳāʾike*[1766] diyü beşāret-i

---

[1748] ve ḫāṣṣeten leke: +K, +NO.
[1749] Ey Muhammed! Yüce Allâh sana ikrâm olarak beni gönderdi. Sana soracağı şeyi muhakkak senden daha iyi bildiği hâlde, sana kendini nasıl buluyorsun, diye soruyor.
[1750] ṭuḥfe-i: +NO.
[1751] ile: +NO.
[1752] Cebraʾīl N: Cebrāʾīl NO, Cebrayil K.
[1753] yā Cebraʾīl N: -NO, yā Cebrayil K.
[1754] Ey Cebrâîl, kendimi baygın bir hâlde buluyorum. Ey Cebrâîl kendimi sıkıntılı bir hâlde buluyorum.
[1755] keẕālik N, NO: ẕālik K.
[1756] yaʿnī: +NO.
[1757] Cebraīl-i N: Cebrāīl-i NO, Cebrayil-i K.
[1758] kāne: -NO.
[1759] Ey Ahmed, bu ölüm meleği senin yanına girmek için izin istiyor; Halbuki o, senden önce hiçbir Âdem oğlunun yanına girmek için izin istememiştir. Senden sonra da hiçbir Âdem oğlunun yanına girmek için izin istemeyecektir.
[1760] etrukehā N, K: etrukeke NO.
[1761] Yâ Resûlallâh, Allâh Azze ve Celle beni sana gönderdi ve senin her emrine itâat etmemi de bana emretti. Sen istersen rûhunu alacağım istersen rûhunu sana bırakacağım.
[1762] buyurduḳlarında N, K: buyurdılar NO.
[1763] Leyle-i N, K: leyl-i NO.
[1764] Cebraīl-i N: Cibrīl-i NO, K.
[1765] ʿaleyhi's-selām N, K: ʿaleyhi etemmü't-teḥāyā NO.
[1766] Ey Muhammed Yüce Allâh seni özlüyor.

elṭāf-ı İlāhī[1767] ile cilve-i ḫayr-ḫᵛāhī itmegin Ḥażret-i **[K63a]** rıżā-cūy-ı Ḫudā **[NO63a]** ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā mīzānü'l-ḥaḳḳ-ı dil-i āgāhlarında keffe-i liḳāya tercīḥ gösterüp

Beyt[1768]

Mefᶜūlü / Mefāᶜīlü / Mefāᶜīlü / Feᶜūlün

1 Men ḫār-ı ġameş be-ṣad gülistān ne-dehem
Ḫāk-i ḳademeş be-āb-ı ḥayvān ne-dehem

2 Derdī ki me-rā der-ġam-i ū ḥāṣıl şud
Ān derd be-ṣad hezār dermān ne-dehem[1769]

Fe'mżi yā meleke'l-mevti lemmā umirte[1770] diyü raḫş-ı feżā-yı ḳażāya iẕn-i cünbiş-i rıżā-reviş virmekle ser-nihāde-i maḫadde-i seniyye-i sīne-i sekīne-i[1771] Ḥażret-i Ṣıddīḳa iken şāh-beyt-i ḳasīde-i enbiyā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā

Meṣnevī[1772]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

1 Ḫırḳa-i ten-rā zi-ten-i cān be-kend
Ber-ketifeş ḫilᶜat-i iḥsān fikend

2 Ḫayme birūn zed zi-ḥudūd-ı cihāt
Perde-i ū zed tutuḳ-ı nūr-ı Ẕāt

[1767] İlāhī N, K: İlāhiyye NO.
[1768] Beyt N, K: Naẓm NO; Hüseyin Vâizî Kâşifî, Ravzatü'ş-Şühedâ (bk. http://www.ketaab.iec-md.org/roazehhaa/rozatosh-shohadaa_waaezi-kaashefi_06.html) (1) Ben gamının dikenini yüz gül bahçesine değişmem, ayağının tozunu ölümsüzlük suyuna değişmem. (2) Bana senin gamından hâsıl olan derdi yüzbinlerce dermâna değişmem.
[1769] Bu mısra için bk. Mevlânâ, Dîvân-ı Şems (bk. ganjoor.net/moulavi/shams/robaeesh/sh1334)
[1770] bihi: +K; Ey ölüm meleği, haydi emrolunduğun şeyi yerine getir.
[1771] seniyye-i sīne-i sekīne-i N, K: sīne-i seniyye-i pür-sekīne-i NO.
[1772] Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 51. (1) Canın vücûdundan beden hırkasını çıkarıp onun omzuna ihsân kaftanını attı. (2) Yön ve sınırlardan aştı. Yüce Tanrı'nın nûr cibinliği onun perdesi oldu.

yaᶜnī ḫalᶜ-ı câme-i müsteᶜār-ı eşbāḥ ve işġā-yı nidā-yı rāst-edā-yı *ḥayye ᶜale'l-felāḥ* buyurup dāᶜī-i *yā eyyetühe'n-nefsü'l-muṭmeᵓinnetü irciᶜī ilā-Rabbiki rāḍiyeten merḍiyye'*ye[1773] icābet birle hezārān ravḥ u reyḥān ve ḫiẕmet[1774] **[N61b]** -güẕārī-i ḥūr u ġilmān ve niyāz-pāşī-i kerrūbiyān ile hem-zānū-yı refīḳ-i aᶜlā ve ṣadr-güzīn-i şıddīḳīn-i enbiyā oldılar.

Taᶜziye-gūyān-ı ᶜālem-i ġaybī daḫı *es-selāmu ᶜaleyküm ehle'l-beyti ve raḥmetullāhi ve berekātuhu* ***küllü nefsin ẕāᵓiḳatü'l-mevti ve innemā tuveffevne ucūrekum yevme'l-ḳıyāmeti*** *inne fillāhi ᶜazāᵓen min-kulli muṣībetin ve ḫalefen min-kulli hālikin ve dereken min-kulli fāyitin fe-billāhi feṣiḳū ve iyyāhu*[1775] *fe'rcū ve inneme'l-muṣābe min-ḥurime'ṣ-ṣevābe ve's-selāmu ᶜaleyküm ve raḥmetullāhi ve berakātuhu*[1776] nālesiyle naġme-senc-i tesliye olduḳları gūş-güẕār-ı Ehl-i Beyt olduḳda Ḥażret-i şāh-ı velāyet bu nevā-yı celī-eṣer-i Ḫıżr Nebī ᶜaleyhi's-selām olduġın taḫḳīḳ buyurmışlar.

Bu ḥüzn-i zehre-şikāf raḫne-zen-i reᵓsü'l-fuᵓād-ı sākinān-ı āfāḳ olmaġla şaḳḳ-ı ekbād-ı[1777] ḳāṭınān-ı[1778] nüh ṭıbāḳ idüp

Beyt[1779]

Müfteᶜilün / Mefāᶜilün / Müfteᶜilün / Mefāᶜilün

Bāz fütāde der-cihān şūr ki kerde her kesī
Şuᶜle-i naḫl-ı mātemī āh-ı ciger-güdāz-rā

[1773] Kur'ân-ı Kerîm, Fecr, 89/27-28. (٢٧) يَا اَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ (٢٨) اِرْجِعِي اِلٰى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً (27) Ey îmânın huzuruna kavuşmuş insân!(28) Sen O'ndan razı, O da senden hoşnut olarak rabbine dön.

[1774] ḫiẕmet N, K: ḫidmet NO.

[1775] feṣiḳū ve iyyāhu N, K: fe't-teḳū ve eymāhu NO.

[1776] Allâh'ın selâmı rahmeti ve bereketi üzeriniz olsun ey Ehl-i Beyt! *Herkes ölümü tadacaktır; yaptıklarınızın karşılığı size eksiksiz olarak ancak kıyâmet gününde verilecektir. (Âli İmran, 3/185*) İyi biliniz ki; her musibetin Allâh katında bir tesellîsi, her ölenin bir halefi, her vefât edenin de bedeli vardır. Allâh'a sarılınız ve umacağınızı O'ndan umunuz, asıl musibete uğrayan, sevaptan mahrum kalandır. Allâh'ın selâmı rahmeti ve bereketi üzeriniz olsun.

[1777] şaḳḳ-ı ekbād-ı N, K: şaḳḳü'l-ekbād-ı NO.

[1778] ḳāṭınān-ı N, K: sākinān-ı NO.

[1779] Beyt N, K: Naẓm NO; Muhteşem-i Kâşânî (bk. http://ganjoor.net/mohtasham/divan-moh/ghazal-moh/sh31) Dünyâya yeniden bir karmaşa düştü ve (bu karmaşa) herkesi ciğer yakan âhın mâtem ağacının şulesi yaptı.

yaᶜnī nevḥa**[K63b]**ger-i mātem-serāy-ı zemīn zelzele-endāz-ı çarḫ-ı berīn olup[1780]

Beyt[1781]

1 Hem-bāng-ı nevḥa-i ġulġule der-şeş cihet fikend
Hem-girye-i ber-melāyik **[NO63b]** heft āsmān fütād

2 Her cā ki buved āhūyī[1782] ez-deşt[1783] pā keşīd
Her cā ki buved ṭāyirī[1784] ez-āşyān fütād

ᶜāmme-i kāyināt münṣadiᶜ belki mecmūᶜ-ı cemādāt munḳariᶜ[1785] olmaġla velvele-i merşiyye-ḫᵛānān-ı ṣaḥn-ı ᶜazā ve tesbīḥ-i melāyike-i nüh serā raᶜşe-endāz-ı sāḳ-ı ᶜarş-ı muᶜallā olup ricāl u nisā-i Ehl-i Beyt ser-berehne vü sīne-çāk gum-kerde-i ser-rişte-i ᶜaḳl u idrāk olup

Şiᶜr[1786]

Bahr-i Hecez

Ke-enne'l-mevte lem-tefceᶜ bi-nefsin
Ve lem-yaḫṭur li-maḫlūḳin bi-bāli

medlūlınca dūstān-ı rāstānuñ[1787] **[N62a]** kimi āġaşte-i ḫāk-i bī-hūşī ve kimi müşrif-i helāk-ı medhūşī olmaġla Ḥażret-i Fārūḳ-ı aᶜẓām raḍıyallāhu ᶜanhu[1788] mānend-i şīr-i mest tīġ-ber-dest rehbet-baḫşāy-ı mecālis-i nās olup *inne ricālen mine'l-münāfiḳīne yezᶜumūne enne Muḥammeden ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem tuvuffiye ve innehu vallāhi*

[1780] yaᶜnī nevḥager-i mātem-serāy-ı zemīn zelzele-endāz-ı çarḫ-ı berīn olup: Bu bölüm NO nüshasında aşağıdaki iki beyitten sonra gelmektedir.
[1781] Beyt N, K: Dīger NO; Muhteşem-i Kâşânî (bk. ganjoor.net/mohtasham/divan-moh/tarjeeha/sh1) (1) Ağlaşmaların, ferât-figânların sesleri altı yöne (her yön) gidiyordu, Meleklerin ağlaşmaları yedi göğe yükseliyordu. (2) Nerede bir ceylân varsa ovaya adım atmaz oldu, Nerede bir kuş varsa yuvasından düştü.
[1782] āhūyī N, K: vaḥşī-i NO.
[1783] ez-deşt N, K: ez-dest NO.
[1784] ṭāyirī N, K: ṭāᵓir NO.
[1785] munḳariᶜ N, K: müteżarriᶜ NO.
[1786] Şiᶜr: +K, ᶜArabiyye: +NO; Mütenebbî (İnsânın başına gelmedikçe) Hiçbir câna ölüm acı vermez ve ölüm onun aklına da gelmez.
[1787] rāstānuñ N, NO: āstānuñ K.
[1788] raḍıyallāhu ᶜanhu: -NO.

mā-māte velākinnehu ẕehebe ilā-Rabbihi kemā ẕehebe[1789] *Mūse'bnu ᶜİmrāne ᶜaleyhi's-selām feḳad ġābe ᶜan-ḳavmihi erbaᶜīne yevmen ṣümme receᶜa ileyhim baᶜde en ḳīle ḳad māte vallāhi le-yerciᶜanne Resūlullāhi ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem kemā receᶜa Mūsā ᶜaleyhi's-selām feleyaḳteᶜanne eydī ricālin ve erculehum zeᶜamū enne Resūlallāhi ḳad māte*[1790] diyü taḫvīf-i teng-iᶜtiḳadān itdiler.

Ḥażret-i Ẕinnūreyn raḍıyallāhu ᶜanhu ḳuvvet-i nāṭıḳadan ᶜārī ve Ḥażret-i Ebe'l-Ḥasan raḍıyallāhu ᶜanhu ḳuvvet-i ḥareketden ḫālī olup keẕālik sāyir yārān her biri bir nevᶜ ġavṭa-ḫor-ı lücce-i ḥayret ve[1791] mest-i[1792] raḥīḳ-i kürbet oldılar.

Meṣnevī[1793]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

ᶜAḳl der-īn ᶜuḳde zi-ḫod geşte gum
Kerd der-īn fikr ser-i rişte gum

Ol eṣnāda Ḥażret-i Ṣıddīḳ-i Ekber raḍıyallāhu ᶜanhu ḥāżır-vaḳt olmayup bu vakᶜa-i[1794] fāḳıᶜa-i dağdağa-resān sāmiᶜaları olunca ṭaraf-ı ḥarem-serāy-ı nebevīye ᶜinān-tāb ve ḥücre-i[1795] muṭahharaya[1796] çehre-sāy-ı şitāb olup[1797] burḳaᶜ**[K64a]**-güşāy-ı vech-i kerīm olmaġla mānend-i nesīm-i seḥer taḳbīl-i gül-berg-i ter idüp *bi-ebī ente ve ümmī vallāhi lā-yecmaᶜullāhu ᶜaleyke* **[NO64a]** *mevteteyni emme'l-mevtetü'lletī kutibet ᶜaleyke feḳad müttehā ve*[1798] *ḳāle bi-ebī ente ve ümmī ṭibte ḥayyen*

[1789] ẕehebe: -NO.
[1790] İbnül Esîr, **el-Kâmil fi't-Târîh**, Hikmet Neşriyat, İstanbul, 2008, C 2, s. 276. Münâfıklardan bazı adamlar Muhammed'in öldüğünü zannediyorlar. Vallâhi O ölmemiştir; ancak O, Mûsâ bin İmrân'ın Rabbine gittiği gibi Rabbine gitmiştir. Nitekim Mûsâ kırk gün kavminden ayrılmış ve öldüğü söylendikten sonra geri dönmüştür. Vallâhi Mûsâ döndüğü gibi Resûlullâh da mutlaka dönecektir. O hâlde kim Resûlullâh'ın öldüğünü iddiâ ederse elleri ve ayakları kesilecektir.
[1791] ve: +K, +NO.
[1792] mest-i K: dest-i N, NO.
[1793] Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 22. Akıl bu zorluğu çözmede kendini kaybetmiş bunu düşünürken ipin ucunu kaçırmıştır.
[1794] vakᶜa-i N, K: vāḳıᶜa-i NO.
[1795] ḥücre-i N, K: çehre-i NO.
[1796] muṭahharaya N, K: muṭahhara NO.
[1797] olup: +K.
[1798] ve: -NO.

ve meyyiten[1799] ve fi'l-Mevāhib[1800] *ṭibte ḥayyen ve meyyiten ve'n-ḳaṭaᶜa li-mevtike mā lem-yenḳaṭiᶜ li-mevti eḥadin mine'l-enbiyāᵓi fe-ᶜaẕumte ᶜani'ṣ-ṣaffeti ve celelte ᶜani'l-bukāᵓi velev en mevteke kāne iḫtiyāren lecudnā li-mevtike bi'n-nefūsi uẕkurnā yā Muḥammedu ᶜinde Rabbike velnekun*[1801] *min-bālike*[1802] diyü tennūr-ı dilden āteş-efşān ve fevvāre-i cigerden **[N62b]** ḫūn-çekān olaraḳ cemᶜiyyet-i yārāna şitābān oldılar. Fi'l-ḥāl ser-gerdānān-ı bādiye-i dehşet ve melhūfān-ı nāyire-i ḥayret penāh-āver-i sāye-i serv-i ṭalᶜatları olup şifā-ḫᵛāh-ı zaḫm-ı dil ve çāre-cūy-ı derd-i müşkil olmalarıyla Ḥażret-i Ṣıddīḳ-i tevfīḳ-refīḳ hemān-dem maḳām-ı ṣabrda ṣābit-ḳadem ve beyān-ı ḥaḳda rāsiḫ-dem olup *men kāne minkum yaᶜbudu Muḥammeden fe-inne Muḥammeden ḳad māte ve men kāne minkum yaᶜbudullāhe fe-innallāhe ḥayyün lā-yemūtu*[1803] *vemā Muḥammedun illā Resūlün ḳad ḫalet min-ḳablihi'r-rusulu efeᵓin māte ev ḳutile'nḳalebtüm ᶜalā-aᶜḳābikum ve men yenḳalib ᶜalā-ᶜaḳibeyhi felen yeḍurallāhe şeyᵓen ve seyeczillāhu'ş-şākirīne*[1804] kerīmesin merfūᶜ-dest-i tilāvet buyurmalarıyla sicāl-i yaḳīnden fi'l-cümle reşāşe-pāş-ı āteş-i ḳulūb-ı müslimīn oldılar.

Taḥḳīḳ-kerde-i ḥuffāẓ-ı ṣıdḳ-elfāẓdür ki Ḥażret-i Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu murabbaᶜ-nişīn-i ḫilāfet-i kübrā olduḳda Ḥażret-i Fārūḳ raḍıyallāhu ᶜanhu[1805] pīrāye-baḫş-ı minber-i ḫürşīd-ᶜalem-i nebevī olup belāġat-senc-i *emmā baᶜdu fe-innī ḳultu emsi maḳāleten ve innehā lem-tekun kemā ḳultu ve innī vallāhi mā-vecedtü'l-maḳālete'lletī ḳultu lekum fī-kitābillāhi velā-fī-ᶜahdin ᶜahide ileyye Resūlullāhi*

[1799] Havva, **el-Esas fi's-Sünne (Siyretün Nebeviyye)**, C 3, s. 499. Babam, anam sana fedâ olsun. Allâh sana bu ölüm şiddetinden başka ikinci bir ölüm vermeyecektir. Sana yazılmış olan bu mukadder ölüm geçidini ise şimdi geçmiş bulunuyorsun. Babam anam sana fedâ olsun sen sağ iken de güzeldin, ölü iken de güzel ve temizsin.

[1800] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.

[1801] velnekun N, K: velyekun NO.

[1802] Ölüyken de diriyken de ne kadar güzel ve temizsin. Senin ölümünle hiçbir peygamberin ölümüyle kesilmemiş olan peygamberlik son bulmuştur. Şânın ve şerefinle o derece büyük o kadar güzel vasıflara sâhipsin ki üzerinde ağlanmaktan münezzehsin. Eğer senin ölümün bir imtihân olmasaydı senin yaşaman için nefislerimizi fedâ ederdik. Yâ Muhammed Rabbinin katında bizi unutma, hatırında olalım.

[1803] Aranızdan hangileriniz Muhammed'e tapıyorsa, bilsin ki Muhammed ölmüştür. Sizlerden kim de Allâh'a ibâdet ediyorsa, hiç şüphesiz Allâh Hayy'dır, ölümsüzdür.

[1804] Kur'ân-ı Kerîm, Âli İmran, 3/144. وَمَا مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ اَفَاْئِنْ مَاتَ اَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلٰى اَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلٰى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللّٰهَ شَيْئاً وَسَيَجْزِي اللّٰهُ الشّٰاكِرِينَ (Muhammed yalnızca bir elçidir. Ondan önce de elçiler gelip geçti. Şimdi o ölür veya öldürülürse gerisin geri dönecek misiniz? Kim geri dönerse bilsin ki Allâh'a asla bir zarar vermiş olmayacaktır. Allâh şükredenleri ödüllendirecektir.)

[1805] murabbaᶜ-nişīn-i ḫilāfet-i kübrā olduḳda Ḥażret-i Fārūḳ raḍıyallāhu ᶜanhu: +K, +NO.

ṣallallāhu **[K64b]** *ᶜaleyhi ve sellem. Velākin*[1806] *kuntu ercū en yaᶜīşe Resūlullāhi ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem*[1807] *ḥattā yedburenā en*[1808] *yekūne āḫirenā mevten ev kemā ḳāle fa'ḫtārallāhu ᶜazze ve celle li-Resūlihi elleẕī ᶜindehu ᶜale'l-leẕī ᶜindekum ve hāẕe'l-kitābu'l-leẕī*[1809] *hedallāhu bihi Resūlehu fe-ḫuẕū bihi tehtedū limā hedallāhu Resūlehu*[1810] diyü taşḥīḥ-i mesᵓele-i ḥaḳīḳat buyurup maḳāle-i ülāya terḳīn-keş **[NO64b]** olduḳları ṭırāz-ı ṣaḥāyif-i āṣārdür.

BU ᶜİBĀRET-İ ḪIRED-FERSĀ NİGĪN-İ ḪĀṬEM-IŞṬIFĀ[1811] ᶜALEYHİ EFḌALÜ'T-TEḤĀYĀ[1812] SERĪR-EFRŪZ-I NİHĀN-ḪĀNE-İ SİDRETÜ'L-MÜNTEHĀ OLDUĠIN BEYĀNINDADUR[1813]

[N63a] Ser-çeşme-i nehreyn-i ictihād-ı nuṣūṣ[1814] u ḳıyās Ḥażret-i İbni ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhuñ feyyāże-i enfāsından ḥadīḳa-i enīḳa-i ehl-i taḥḳīḳe ṭarāvet-baḫş olan reşeḥāt-ı rivāyetdendür[1815] ki ol rūz-ı rüsta-ḫīz-i bürūzda ḥücre-i muṭahhara-i nebeviyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyede[1816] ᶜamm-ı şefḳat-istīnās Ḥażret-i ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhu şiyāb-ı Yemāniyyeden naṣb-ı kille-i ṭūbā-ẓilāl buyurduḳdan ṣoñra nücūm-ı sipihr-i siyādet-i[1817] kerāmet-meᶜālim Ḥażret-i Benī Hāşim pes-i perdeye daᶜvet birle ibtidā Ḥażret-i ᶜAbbās kille-i celīleye nigehbān-ı merāsim-i tevāżuᶜ olaraḳ taşliye-ḫᵛān-ı duḫūl olup baᶜdehu Ḥażret-i şāh-ı velāyet ve Faźl-ı civān-baḫt ve Ebū Süfyān bin el-Ḥāriṣ ve Üsāme bin Zeyd raḍıyallāhu ᶜanhümme[1818] taḥrīk-i kūşe-i ebrū-yı ruḫṣat-ı duḫūl buyurdılar.

[1806] Velākin N, K: lākin NO.
[1807] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem: -K, -NO.
[1808] en N: ey K, -NO.
[1809] kitābu'l-leẕī N, K: kitābu NO.
[1810] Resūlehu N: li-Resūlehu K, NO; Şimdi ben dün size bir söz söylemiştim. O söz benim dediğim gibi olmadı. Size söylediğim sözü ne Kur'ân'da ne de Resûlullâh'ın söylediği sözlerde bulamadım. Ben Resûlullâh'ın yaşamasını ve ölüm olarak en sonuncumuz olmasını isterdim veya şöyle dedi: Allâh sizin yanınızdakilere karşın Resûlünü kendi yanına seçti. Allâh'ın Resûlünü hidâyete erdirdiği kitâbı siz de alın ki hidâyete eresiniz.
[1811] Işṭıfā N, K: Aşfiyā NO.
[1812] ᶜAleyhi Efḍalü't-Teḥāyā: -NO.
[1813] Olduġın Beyānındadur N, K: Oldıġıdur NO.
[1814] nuṣūṣ: +NO.
[1815] rivāyetdendür N, K: rivāyetdür NO.
[1816] taḥiyyede N, K: taḥiyyeye NO.
[1817] siyādet-i N, K: saᶜādet-i NO.
[1818] ᶜanhümme N, K: ᶜanhüm NO.

Anlar daḫı maḥrem-i serā-perde-i melāyik-ḫadem olduḳlarında ḥikmet-i İlāhiyye ḫilāf-ı ḳıyās dīde-i bīdārlarına hümā-yı ḳudret sāye-efken-i nuᶜās olup hātif-i ġaybīden *elā lā-tuġassilu'n-nebiyyu ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem fe-innehu kāne ṭāhiren*[1819] nidāsın[1820] ẓāhir olmaġın Ḥażret-i ᶜAbbās-ı nükte-dān raḍıyallāhu ᶜanhu *illā belā* naġmesiyle pasuḫ-rān oldılar. Ḥażarāt-ı[1821] Ehl-i Beyt bu zemzeme-i ġarīb-edā rāst-maḳām-ı ṣıdḳ-iḥtivādür diyü tevaḳḳuf buyurmalarıyla **[K65a]** Ḥażret-i ᶜAmm-ı muḥterem sünnet-i seniyye-i risālet-penāhī bir ṣadā-yı nā-āşnā ile merfūᶜ-ı ṭāḳçe-i ihmāl olmaġa iḳbāl itmemekle[1822] tekrār keḥḥāl-i dest-i ḳudret dīde-i nemnāklarına sürme-keş-i ḫᵛāb-ı ġaflet olup hātifden *uġsilū Resūlallāhi ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem fī-ṣiyābihi*[1823] nidāsı sāmiᶜa-güẕārları olmaġın bu bābda daḫı tereddüd vāḳiᶜ olunca Ḥażret-i ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhuñ **[N63b]** bu ṭarz-ı rengīn dil-nişīni olup zīr-i cāme-i gül-fāmdan şüşt[1824] ü şüya mübāşeret itdiler.

Mervīdür ki **[NO65a]** Ḥażret-i şāh-ı velāyet ve ᶜamm-ı ᶜālī-menḳabet Ḥażret-i nāzenīn-i kişver-i īcādı iḳᶜād ile pīrāye-i āġūş u ẕānū idünce tekrār ṭarāf-ı *lā-rayb*'den[1825] nidā-yı ġaybī ẓuhūr idüp *eżciᶜū Resūlallāhi ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ᶜalā-ẓahrihi ṣümme aġsilū ve'sturū*[1826] birle taᶜlīm-fermāy-ı lāzıme-i ḥāl olmaġın hezārān tebcīl ve rıfḳ-ı celīl ile erīke-i ṣuffa-i ᶜilliyyīn yaᶜnī serīr-i sidre-temkīn üzre iżcāᶜ buyurdılar.

Ḥażret-i ḫᵛāce-i kāyināt ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyāt ve[1827] maḫdūm-ı veṣāyet-penāhī[1828] ᶜAliyyü'l-Murtażā kerremellāhu vechehunüñ pīrāye-i güş-ı hūşları buyurduḳları ferāyid-i nevādirdendür ki *ḳāle*[1829]*: ḳāle Resūlallāh ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem*[1830] *lā-yuġassilunī illā ente* ve fī-rivāyetin *ḳāle evṣānī Resūlallāhi ṣallallāhu*

[1819] Resûlullâh'ı yıkamayın muhakkak o temizdir.
[1820] nidāsın N: nidāsı K, NO.
[1821] Ḥażarāt-ı N, K: Ḥażret-i NO.
[1822] itmemekle N, K: itmekle NO.
[1823] ed-Dimaşkî, **Peygamber Külliyâtı**, C 12, s. 340. Resûlullâh'ı üzerinde elbisesi bulunduğu hâlde yıkayınız.
[1824] şüşt N, NO: şüşte K.
[1825] Kur'ân-ı Kerîm'de on dört âyette geçip **"asla şüphe edilmeyen"** anlamındadır.
[1826] Resûlullâh'ı sırt üstü olacak şekide yan yatırın, onu yıkayın ve örtün (kefenleyin).
[1827] ve: +NO.
[1828] penāhī N, K: penāh NO.
[1829] ḳāle: -NO.
[1830] ve sellem: -NO.

ᶜaleyhi ve sellem lā-yuġassiluhu ġayrī fe-innehu lā-yerā aḥedün ᶜavretī illā-ṭumiset ᶜaynāhu[1831] bu maᶜnā-yı hiḳmet-iḥtivāya bināᵓen Ḥażret-i maẕharü'l-ᶜacāyib ᶜAlī bin Ebī Ṭālib raḍıyallāhu ᶜanhu *bi-ebī ente ve ümmī ṭibte ḥayyen ve meyyiten*[1832] diyerek fevvāre-i dilden māṣūre-i müjgān ile kevs̱er-feşān-ı bükā olaraḳ dāmen-ber-zede-i ḫidmet-i ġusl oldılar. Ḥażret-i ᶜAbbās ve Ḳus̱em raḍıyallāhu ᶜanhumā[1833] taḳlīb-i yemīn u yesār ve rıfḳ u nevāziş emrinde ber-ḳarār[1834] ve Üsāme bin Zeyd ve Şuḳrān[1835] iᶜtiṣāb-ı dīde ile verā-ı sütr-i şerīfden ṣabb-ı māᵓ**[K65b]** ḫidmetinde[1836] olup mā-ı ḳarāḥ ve āb-ı sidr ve mā-ı[1837] kāfūr ile vāḥiden baᶜde āḫar ber-resm-i sünnet-i seniyye ġusl-ı gül-berg-i bāġ-ı naᶜīm nevāziş̱dār-ı dest-i taᶜẓīm ḳılındı.

Ḥażret-i İmām-ı fāyiḳ Caᶜfer bin Muḥammedü'ṣ-Ṣādıḳ raḍıyallāhu ᶜanhumādan[1838] pīrāye-i destār-ı ṣāhid-i maḳṣūd olan reyāḥīn-i rengīn-i **[N64a]** rivāyet üzre nergis-i çemen-ārāy-ı ᶜilliyyīn yaᶜnī cüfūn-ı pür-nūr-ı Nebiyy-i Emīn'de müctemiᶜ olan zülāl-ı māddetü'l-ḥayātı ṣāḫü'n-nebāt-ı ser-zebān ile Ḥażret-i ṣāh-ı Necef ābiş-ḫor-ı ḥadīḳa-i cān idüp ḥiddet-i ẕükā-i[1839] ẕekā ve ḳuvvet-i ṣīrāze-i ṣaḥāyif-i ḥıfẓları ol çeşme-i ḥikmet-bār eş̱eri olduġı zīver-i evrāḳ-ı Ḫamīs'dür.[1840]

Ḥażret-i ser-subḥa-i velāyetden **[NO65b]** perverde-i ṣadef-i ṣıdḳ-rivāyet olan dürer-i[1841] şehvārdandür ki hengām-ı ġusl-ı saᶜādet-fercāmda her çend bir ᶜuẕv-ı şuᶜūrına ārzūmend oldım ise ᶜadīmü'l-imkān olduġından mā-ᶜadā hīç bir dem meşām-güẕār-ı[1842] benī ādem olmamış revāyiḥ-i fāyiḥa muᶜaṭṭar-sāz-ı dil u cānum oldı diyü taḳrīr-fermā oldılar.

[1831] (Hz. Ali) dedi ki: Resûlullâh beni senin dışında kimse yıkamasın. Başka bir rivâyetde Resûlullâh benim dışımda başka birinin kendisini yıkamamasını çünkü avret yerlerimi gören kişinin gözlerinin kör olacağını bana vasiyet etti, diye buyurdu.
[1832] Babam anam sana fedâ olsun. Sen sağ iken de güzeldin, ölü iken de güzelsin.
[1833] ᶜanhumā N, K: anhā NO.
[1834] ber-ḳarār: +K, pāydār: NO.
[1835] Peygamberimizin özgür bırakılmış kölesidir. Asıl adı Sâlih bin Adiyy'dir.
[1836] ḫidmetinde N, NO: ḫiẕmetinde K.
[1837] mā-ı: -NO.
[1838] ᶜanhumādan N, K: ᶜanhumā NO.
[1839] zükā-i: -NO.
[1840] Hüseyin bin Muhammed bin Hasan Diyârbekrî, Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs.
[1841] dürer-i N, K: dürr-i NO.
[1842] meşām-güẕār-ı N, NO: şām-güẕār-ı K.

Bu daḫı zebān-zed-i ruvātdür ki Ḥażret-i Kerrār dest-i kerem-bārlarını pīçīde-i lifāfe-i gül-fām idüp zīr-i câme-i yāsemen-endāmdan ġusl u mevāżıᶜ-ı secde ve revābıṭ-ı vücūd-ı ᶜālem olan mafāṣıl-ı celīleye vażᶜ-ı ḥanūṭ-ı ḫoş-bū ve icrā-yı resm-i vużū ile buḫūr-sūz-ı ᶜūd u nedd olup rūḥ-efzāy-ı meleᵓ-i aᶜlā[1843] oldılar. Andan ḳamīṣ u ᶜimāmeden ġayrı üç ş̱evb-i ᶜanber-bār ve ᶜalā-ḳavlin yedi ş̱evb-i sündüs-tār libās-ı Kaᶜbe-i vücūd yaᶜnī kefen-i sitebraḳ-gūn-ı ṣāḥib-i maḳām-ı Maḥmūd ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem buyurdılar.

Cenāb-ı Ḥażret-i rūḥ-ı muṣavver pīrāye-i serīr-i feyż-güster olunup[1844] menābir-i hijde hezār pāye-i ᶜālemden *eṣ-ṣalātü cāmiᶜan*[1845] nevāsı hūş-rübāy-ı sākinān-ı rūy-ı zemīn ve telāş-dih-i ḳāṭınān-ı nüh ṭıbāḳ-ı berīn yaᶜnī edā-yı namāza teᵓz̲īn olundı. İz̲diḥām-ı kerrūbiyān ve tereddüd-i ᶜarşiyān ile nuḫustīn **[K66a]** ḳadem[1846] ricāl, baᶜdehu nisāᵓ, der-ᶜaḳīb[1847] ṣabiyān şīr-mest-i niᶜam-ı namāz oldılar.

Bu daḫı zīver-i ṣaḥāyif-i siyerdür ki bundan aḳdem ṭırāz-ı levḥa-i eş̱er ḳılunduġı üzre ibtidā melāᵓike-i **[N64b]** ḳudsiyye ve[1848] ş̱āniyen ehl-i beyt-i nebeviyye baᶜd ez-ān aṣḥāb-ı kirām der-pey nisā-i ᶜiffet-liş̱ām niyāz-pāş̱ī-i namāza ḳıyām gösterdiler.

Mervīdür ki Ḥażarāt-ı Ehl-i Beyt kām-yāb-ı ṣalāt ve ḥāyiz-i şeref-i teslīmāt olup nevbet aṣḥāb u aḥbāba gelince ḳırāᵓat-ı namāz ne olduġın ḥabr-ı[1849] meᶜālim-i meşhūd[1850] Ḥażret-i İbni Mesᶜūd raḍıyallāhu ᶜanhudan istiftā buyurduḳlarında ol daḫı Şāh-ı Merdān'a ḥavāle itmegin Ḥażret-i bāb-ı[1851] kerāmet-meāb-ı[1852] Medīnetü'l-ᶜilm u z̲ekā kerremellāhu vechehü'l-ebhā **[NO66a]** faṣīḥ-lehçe-i belāġat olup *ḳūlū:*[1853]

[1843] aᶜlā: -NO.
[1844] Olunup N, K: olup NO.
[1845] "Es-salate camiaten" ibâresinin daha kısa hâli olan "Es-salâtü camian" haydi namâza anlamında kullanılır.
[1846] Ḳadem: -NO.
[1847] der-ᶜaḳīb N: der-ᶜaḳab K, NO.
[1848] ve: -NO.
[1849] ḥabr-ı N, K: ḫayr-ı NO.
[1850] meşhūd N, K: şuhūd NO.
[1851] bāb-ı: -NO.
[1852] kerāmet-meāb-ı N, K: germ-tāb-ı NO.
[1853] (Şöyle) deyin:

innallāhe ve melāʾiketehu yuṣallūne ʿale'n-nebī yā eyyuhe'llezīne āmenū ṣallū ʿaleyhi ve sellimū teslīmen[1854] *lebbeyk Allāhumme Rabbenā ve saʿdeyk ṣalavātullāhi'l-birri'r-raḥīmi ve'l-melāʾiketi'l-muḳarrebīne ve'n-nebiyyīne ve'ṣ-ṣıddīḳīne ve'ş-şühedāʾi ve'ṣ-ṣāliḥīne vemā yusebbiḥu min-şeyʾin yā Rabbe'l-ʿālemīne*[1855] *ʿalā-Muḥammmed bin ʿAbdillāhi ḫāteme'n-nebiyyīne ve seyyidi'l-murselīne ve imāmi'l-muttaḳīne ve Resūli Rabbi'l-ʿālemīne eş-şāhidi'l-beşīri ed-dāʿī ileyke bi-iznike es-sirāci'l-münīri ve ʿaleyhi's-selāmi*[1856] ile[1857] taʿlīm-fermā oldılar.

Īrād-kerde-i cehābize-i fenn-i siyerdür ki żarīḥ-i felīḥ-i nebevī ne cāy-ı saʿādet-pīrāya feyż-güster-i iclāl olmaḳ bābında tereddüd vāḳiʿ olmaġın Ḥażret-i şeyḫ-i ʿatīḳ yār-ı ġār-ı şefīḳ Ebū Bekrü'ṣ-Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ʿanhu neşr-i fevāyiḥ-i müşgīn-revāyiḥ-i rivāyet idüp *semiʿtu Resūlallāhi ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem yeḳūlu mā-heleke nebiyyün ḳaṭṭu illā yudfenu ḥayşu yuḳbeżu rūḥuhu*[1858] yaʿnī enbiyā-yı ʿişmet intimānüñ rūḥ-ı pür-fütūḥları bāl-güşāy-ı küngüre-i ʿilliyyīn olduġı mevziʿ mażcaʿ-ı raḥmet-merciʿleri olur diyü mirʾāt-ı merāmdan jeng-zidāy-ı tereddüd olmaġın Ḥażret-i veṣāyet-penāhī **[K66b]** daḫı taṣdīḳ u mütābaʿat[1859] buyurmaġla cāy-ı câme-ḫᵛāb-ı müsteṭāblarında Ḥażret-i Ebū Ṭalḥa kāviş-i müje-i girye-bār ile tertīb-i laḥd-i pür-envār buyurdılar.**[N65a]**

Eṣaḥḥ rivāyetde Ḥażret-i Ebū Turāb ve ʿamm-ı celīlü'l-elḳāb ve sāḥa-i ḳarābetde ʿalem Ḥażret-i Faẕl ve Ḳuṣem rıḍvānullāhi Teʿālā[1860] ʿaleyhim ecmāʿīn nüzūl-ı merḳad-ı ferḳad[1861]-rifʿate taḳaddüm[1862] buyurup nişār-ı revḥ u reyḥān ḥūr u

---

[1854] Kur'ân-ı Kerîm, Ahzâb 33/56. Allâh ve melekler peygambere salât ediyorlar; ey îmân edenler, siz de ona salât ve selâm okuyun.
[1855] Rabbe'l-ʿālemīne N, K: Rabbe ṣalle NO.
[1856] İmâm-ı Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 2, s. 632. Buyur, Allâh'ım! Ey Rabbimiz! kutluluk senindir. Birr (İyilik) ve rahîm sıfatlarının sâhibi Allâh'ın, iyilik ve esirgemesi mukarreb meleklerin, nebîlerin, sıddîklerin, şehitlerin, sâlihlerin, seni her şeyden tenzîh ve takdîs ederek tesbîh edenlerin salâvatı, ey âlemlerin Rabbi Abdullâh oğlu Muhammed'in üzerine olsun. O ki, resûllerin efendisi, muttakîlerin imâmı, âlemlerin Rabbinin elçisi, sana şehâdet ettirici seni müjdeleyici ve sana ileticidir, senin izninle aydınlatıcı bir meşaledir, selâm onun üzerine olsun.
[1857] ile: -NO.
[1858] İmâm-ı Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 2, s. 632. Allâh Resûlü'nden işittim: Ölen hiçbir peygamber yoktur ki rûhunun kabzolunduğu yere gömülmemiş olsun, buyurdu.
[1859] u mütābaʿat: +NO.
[1860] Teʿālā: -NO.
[1861] ferḳad: -NO.
[1862] taḳaddüm N, K: taḳdīm NO.

rıḍvān ve meded-kārī-i rūḥānīyān ile Ḥażret-i bāʿiṯ-i terkīb-i māʾ u ṭīn ʿaleyhi efḍalü'ṣ-ṣalātü min-Rabbi'l-ʿālemīn ser-nihāde-i bālīn-i ḫᵛāb-ı nūşīn olup

Meṯnevī[1863]

Mefāʿīlün / Mefāʿīlün / Feʿūlün

1 Feres bīrūn cihāned ez-mülk-i dünyā
ʿAlem zed ber-serīr-i çarḫ-ı aʿlā

2 Birūn refte çü vehm-i tīz-hūşān
Zi-ḫargāh-ı[1864] kebūd-ı sebz-pūşān

3 Ez-īn **[NO66b]** gird-ābe çün bād-ı behiştī
Be-sāḥilgāh-ı sidre beste keştī

maʿnāsınca serīr-efrūz-ı maḳṣūre-i cinān ve kām-yāb-ı liḳā-i cānān oldılar. Mānend-i[1865] nüh ṭıbāḳ-ı[1866] çarḫ-ı muʿallā firīz-i lebenāt-ı tisʿa-i[1867] ʿanber-āmīz ile merḳad-ı melāyik-merṣad nümūne-nümāy-ı ṣandūḳatü's-sekīne-i[1868] āl-i Dāvud itmām ile[1869] resīde-i ser-menzil-i maḳṣūd oldı.

Ol hengām-ı ḫıred-fersāda ciger-kūşe-i Resūl Ḥażret-i Betūl raḍıyallāhu ʿanhā çehre-sāy-ı ḫāk-i mezār-ı pür-envār olup ey dūstān-ı ḫayr-endīşe ve ey hem-nişīnān-ı ṣadāḳat-pīşe sulṭān-ı nāzenīn-i dūdmān-ı nübüvvet üzre neṯr-i turāba nice ruḫṣat virildi ve nice revā görildi diyerek ferāyid-i mercān-ı dumūʿ ve yevāḳīt-i ḫūn-ı dil-i pür-ḫüşūʿların naẓīd-i silk-i naẓm iderek żarīḥ-i muṭahharadan bir müşt-i ḫāk-i müşk-nāk alup tūtiyā-yı dīde-i ḫūnīn u istişmām ile ʿabīr-pāş-ı meşām-ı dil-i ġamgīn olup

---

[1863] Meṯnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Nizâmî, **Hüsrev ü Şirin**, Sabri Sevsevil (Çev.), MEBGS Yay., İstanbul 1988, s. 403. (1) Burak, dünyâ mülkünün dışına sıçradı, arş-ı a'lânın tahtına bayrağı dikti. (2) Keskin akıllıların fikri gibi süratle bu yeşil örtülü mavi çadır kubbenin dışına çıktı (3) Bir cennet rüzgarı gibi gemiyi bu girdaptan sidre sahiline getirdi.
[1864] Zi-ḫargāh-ı K, NO: Zi-ḫargān-ı N.
[1865] Mānend-i N, K: Mānende-i NO.
[1866] ṭıbāḳ-ı N, K: ṭāḳ-ı NO.
[1867] tisʿa-i N, K: tisʿ-i NO.
[1868] ṣandūḳatü's-sekīne-i N, K: ṣandūḳu's-sekīne-i NO
[1869] ile: +K

Şiʿr[1870]

1 Māẕā ʿalā-men şemme türbete Aḥmede
En lā-yeşemme mede'z-zamāni ġavāliyā

2 Ṣabbet ʿaleyye meṣāyibu lev ennehā
Ṣabbet ʿale'l-eyyāmi ṣirne leyālihā

ile[1871] merşiye-ḫᵛān-ı *yā ebetāhu ecābe rabben deʿāhu yā ebetāhu*[1872] *cennetü'l-firdevsi meʾvāhu yā* **[K67a]** *ebetāhu ilā-Cebrayile*[1873] *nenʿāhu*[1874] diyü buḫūr-sūz-ı nedb-i meşām-sūz olup ḥaḳḳā ki bu nāle-i cālibü'l-humūm ile cān-ı ʿālem resīde-i ʿuḳde-i ḥulḳūm oldı. **[N65b]** Bu ḥanīn-i riḳḳat-enīn daḫı dāġ-nih-i[1875] mühce-i ʿāşıḳān-ı ṣıdḳ-āyīndür ki şemʿ-i cemʿ-ārā-yı dūdmān-ı Seyyidü'l-verā yādgār-ı niʿme'l-ḫalef-i Ḫadīcetü'l-Kübrā yaʿnī Ḥażret-i Zehrā raḍıyallāhu ʿanhā Ḥażret-i Emīr'e mülāḳī olup *yā Ebe'l-Ḥasan defentüm Resūlallāhi*[1876] diyü ināre-i zebāne-i fetīle-i suʾāl buyurduḳda Ḥażret-i İmām *neʿam* ile girye-rīz-i cevāb oldı.[1877] Ḥażret-i Betūl-ı biżʿa-i Resūl[1878] raḍıyallāhu ʿanhā *keyfe ṭābet ḳulūbekum en taḫşu't-turābe ʿaleyhi eleyse kāne nebiyye'r-raḥmeh*[1879] ile micmer-i ḫiṭāba **[NO67a]** sipend-endāz-ı ʿiṭāb olmaġın Ḥażret-i Düldül-süvār daḫı *neʿam velākinne*[1880] *lā-meradde li-emrillāhi*[1881] diyü ḳażāya rıżā gösterince Ḥażret-i Seyyidetü'n-nisāʾ[1882] āġāz-ı girye-i dil-güdāz idüp *vā ebetāhu vā Resūlullāh vā nebiyyi raḥmetāh elān lā-yeʾti'l-vaḥyu elān yenḳaṭiʿu ʿannā Cebraīlu*[1883] *Allāhumme elḥiḳ rūḥī bi-rūḥihi ve eşfiʿnī bi'n-naẓari ilā-vechihi velā-*

[1870] Şiʿr N: -K, Naẓm NO; (1) Ahmed'in toprağını koklayanın hâli ne mi olur? Ömür boyunca güzel koku koklamamak. (2) Benim üzerime öyle musîbetler döküldü ki, onlar gündüzlerin üzerine dökülseydi, gece olurlardı belki.
[1871] ile: -NO.
[1872] yā ebetāhu: -NO.
[1873] Cebrayile N, K: Cebraīle NO.
[1874] Havva, **el-Esas Fi's-Sünne (Siyretün Nebeviyye)**, C 3, s. 489. Ey Rabbinin davetine icâbet eden babam! Ey Cennetü'l-Firdevs'te makâmı olan babam! Ey Cibrîl'e ölümünü haber verdiğimiz babam!
[1875] nih-i: -NO
[1876] Ey Ebe'l-Hasan (Hz. Ali) Resûlullâh'ı gömdünüz mü?
[1877] oldı N, K: olduḳda NO.
[1878] biżʿa-i Resūl: +NO.
[1879] Onun üzerine toprak saçmaya gönlünüz nasıl razı oldu? Halbuki O, rahmet peygamberiydi.
[1880] velākinne: -NO.
[1881] Evet; fakat Allâh'ın emri geri kalmaz ki!
[1882] nisāʾ: +NO.
[1883] Cebraīlu N: Cibrayilu K, Cebrāīlu NO.

taḥrimnī ecrehu ve şefāᶜatuhu yevme'l-ḳıyāmeti[1884] diyü dergāh-ı Kibriyā'ya tevcīh-i[1885] rūy-ı niyāz idüp[1886] ḫᵛāstkār-ı riżā-yı Melik-i bī-enbāz oldılar.

Naẓm[1887]

Bahr-i Tavîl

1 Selāmun ve teslīmun ᶜalā-ẕālike's̱-s̱erā
Ve revḥun ve reyḥānun ᶜalā-ẕālike'l-müs̱evvā

2 Vemā-aḥedün yebḳā ᶜani'l-mevti sālimen
Fe-inne'l-müneyyete ḳad eṣābe Muḥammedā

3 Feᵓin kāne'd-dünyā beḳāᵓen li-sākinin
Le-kāne Resūlullāhe fīhā muḫalledā

Efḳahü'n-nās Ḥażret-i İbni ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhudan pīrāye-i ser-levḥa-i rivāyetdür ki Ḥażret-i serīr-efrūz-ı nübüvvet ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellemüñ sinn-i seniyyeleri[1888] ekṣer aḳvālde altmış üç sene olup ittifāḳāt-ı hikemiyyedendür ki velādet-i ᶜaliyye ve biᶜs̱et-i celiliyye ve hicret-i seniyye ve refᶜ-i ḥacer-i nebevī ve intiḳāl-i maḳām-ı ḳudsīleri bi'l-cümle yevm-i iṣneynde vāḳiᶜ olup inḥirāf-ı ṭabᶜ-ı ḳudsī-siriştleri iḥdā ᶜaşer-i hicriyye māh-ı ṣaferinüñ evāḫirinde ve teşrīf-sāz-ı żiyāfet-ḫāne-i **[K67b]** Sermedī olduḳları evāyil-i māh-ı rebīᶜü'l-evvelde müddeti teşekkīleri on iki gün yā on dört gün yā[1889] on sekiz gün olup **[N66a]** vaḳt-i seḥer leyle-i s̱elās̱ede baᶜżı rivāyetde leyle-i erbaᶜāda sāye-güster-i cennet-i meᵓvā ve hem-zānū-yı refīḳ-i aᶜlā olduḳları ḫātimetü'l-ḫayr-ı evrāḳ-ı siyerdür. Bu bābda ᶜanādil-ārāy-ı ruvāt-ı ṣıdḳ-simāt

---

[1884] Vâh babacığım! Vâh Allâh'ın Resûlü! Vâh iki rahmet peygamberi! Şimdi artık vahiy gelmez. Artık Cebrâîl bizden ayrılacak. Allâh'ım rûhumu onun rûhuna kat. Onun yüzüne bakmak için beni affet. Kıyâmet gününde beni onun şefâatinden mahrûm eyleme.
[1885] tevcīh-i: -NO.
[1886] idüp N, K: ve NO.
[1887] Naẓm: +NO; (1) O servetin üzerine salât ve selâm olsun, rahmet ve reyhan orada yatanın üzerine olsun. (2) Ölümden sâlim kalacak kimse yoktur, muhakkak ki ölüm Hz. Muhammed'i buldu. (3) Eğer dünyâ birisi için kalıcı olsaydı, Resûlullâh orada kalıcı kalırdı.
[1888] seniyyeleri N, K: şerīfleri NO.
[1889] on dört gün yā: -NO.

muḫtelifetü'n-naġamāt olup ıṭnāb-ı aḳvāle meydān-ı muḫtaṣar-ı [1890]المر teng u bī-mecāl olmaġın[1891] ve merṣiye-i belīġa-i kübrā-ı aṣḥābdan muḫtaṣar ve[1892] ḳarībü'l-meʿḫaẕ olan fevākih-i ḥadīḳa-i āṣār ārāyiş-i ṭabla-i iḫtiṣār ḳılındı.

Merṣiyye-i Ḥażret-i Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ʿanhu[1893]

1 Lemmā reʾeytu nebiyyenā müteceddilen
Żāḳet ʿaleyye bi-ʿarżihinne sudūr

2 Fe'rtāʿe ḳalbī ʿinde ẕāke li-helkihi
Ve'l-ʿaẓmu minnī mā-ḥayītu keṣīru

3 Eʿatīḳu veyḥaki inne ḥabbeki ḳad ṣevā
Fe'ṣ-ṣabru ʿanki limā laḳīt[1894] yesīru

4 Yā leytenī min-ḳabli mehleki ṣāḥibī
Ġuyyibtu fī-cedeṣin ʿaleyye ṣuḫūrru

5 Fe'l-taḥduṣenne bedāyiʿun min-baʿdihi
Teʿyā[1895] bihinne cevāniḥun ve ṣudūru

[1890] المر: Elif lâm mîm râ.

[1891] Bu bābda ʿanādil-ārāy-ı ruvāt-ı ṣıdḳ-simāt muḫtelifetü'n-naġamāt olup ıṭnāb-ı aḳvāle meydān-ı muḫtaṣar-ı المر eṣer teng u bī-mecāl olmaġın: -NO.

[1892] ve merṣiye-i belīġa-i kübrā-ı aṣḥābdan muḫtaṣar ve: +NO.

[1893] Bu mersiye NO nüshasında Hassân bin Sâbit'in mersiyesinden sonra gelmektedir; İbn Sa'd, Kitâbü't-Tabakâti'l-Kübrâ, C 2, s. 321-322. (1) Peygamberimizi yattığı yerde kıvrılmış görünce, döşekler tüm genişliğiyle dar geldi bana. (2) Kemiklerim zayıflamış ve kırılmış gibi, şaşkın ve ne yapacağımı bilmez hâldeyim ben (3) Ey Atik, vây hâline senin, sevgilin toprak altında kaldı. Başına gelenlerden dolayı sabretmek kolaydır. (4) Âh keşke arkadaşımın vefâtından önce, kayalar altında bir mezara gömülüp yok olsaydım. (5) Ondan sonra bidatler ve olaylar meydâna gelecek, gönüllerin ve omuzların kaldıramayacağı büyük olaylar …

[1894] laḳīt N, K: baḳīt NO.

[1895] "Teʿyā" kelimesi sehven NO nüshasında: تغنى N ve K nüshalarında تفنى olarak yazılmıştır.

Merṯiye-i Seyyidetü'n-Nisā Ḥażret-i Fāṭımatü'z-Zehrā Raḍıyallāhu ᶜAnha[1896]

1 Aġbere āfāḳu's-semāᵓi ve kuvviret
Şemsu'n-nehāri ve uẓleme'l-ᶜaṣrāni **[NO67b]**

2 Ve'l-arḍu min-baᶜdi'n-nebiyyi keᵓībetun
Esefen ᶜaleyhi keṯīretü'r-recfāni

3 Fe'l-yebkihi şarḳu'l-bilādi ve ġarbuhā
Ve'l-yebkihi Mıṣru ve kullu Yemāni

4 Ve'l-yebkihi'ṭ-ṭūru'l-muᶜaẓẓemu cevvuhu
Ve'l-beytu ẕu'l-estāri ve'l-erkāni

5 Yā ḫāteme'r-resuli'l-mübāreki ḍavᵓuhu
Ṣallā ᶜaleyke münezzilu'l-Ḳurᵓāni

Merṯiye-i Ḥażret-i Ḥafṣa[1897] **binti ᶜAbdulmuṭṭalib**[1898]

Bahr-i Tavîl

[1896] Bu Mersiye Sadece NO nüshasında bulunmaktadır; ed-Dımaşkî, **Peygamber Külliyâtı**, C 12, s. 309 (1) Gökyüzünün ufukları tozlandı, güneş dürülüp ışığını kaybetti, gecesi gündüz karanlıklara gömüldü. (2) Peygamberden sonra yeryüzü ona duyduğu teessür ve şiddetli ıstıraptan dolayı bir kum yığını haline geliverdi. (3) Varsın doğunun ve batının şehirleri ona ağlasın, Mısır ve tüm Yemen ağlasın ona. (4) Ağlasın ona yüce dağlar, ovalar, örtülü Beytullâh ve Rükünler. (5) Ey kutlu Peygamberler Hatemi, ışığı olan (babam), Kur'ân'ı indiren sana getirdi salât ü selâm.

[1897] Ḥafṣa N, NO: Ṣafiyye K.

[1898] Merṯiye-i Ḥażret-i Ḥafṣa binti ᶜAbdulmuṭṭalib N, K: Merṯiye-i Ḥażret-i Ṣafiyye binti ᶜAbdulmuṭṭalib ᶜAmmetü'n-Nebī ᶜaleyhi Efḍalü'n-Nisā ve't-Taḥiyye NO; Demirayak, **Arap Edebiyâtı Târîhi II**, s. 116-117. (1) Bizim umudumuzdun ey Allâh'ın Resûlü, iyilik kaynağıydın bizim için, acımasız da değildin. (2) Merhametli, yol gösterici ve öğreticimizdin sen, bugün artık ağlayabilen herkes sana ağlasın. (3) Ömrüne yemin olsunki, Peygamberi kaybettiğime ağlamıyorum, O Nebiden sonra gelecek belâdan korkuyorum (4) Sanki kalbim üzerinde sürekli Muhammed'in hatırası var, O Nebî'den sonra dağlanmaktan bile korkmuyorum. (5) Ey Fâtıma, Muhammed'in Rabbi Allâh, Medîne'de mezara konmuş olana salât eylesin (6) Annem, teyzem, amcam ve dayım Allâh'ın Resûlüne fedâ olsun, sonra da canım ve malım. (7) Risâletini doğru bir şekilde tebliğ ettin, saf ve parlak bir şakayık gibi vefat ettin.(8) Keşke insânların Rabbi peygamberimizi aramızda bâki kılsaydı, bununla mutlu olurduk; fakat Allâh'ın hükmü artık kesinleşmiştir. (9) Allâh'ın selâmı üzerine olsun ey Allâh Resûlü ve râzı olarak Adn Cennetlerine giresin. (10) Bugün Hasan'ı, yetim bırakmış, terketmiş dedesine ağlıyor ve ağıt ederek duâ ediyor görüyorum.

1 Elā yā Resūlallāhi kunte recāᵓenā
Ve kunte binā berren velem teku cāfiyā

2 Ve kunte raḥīmen hādiyen ve muᶜallimā
Li-yebki ᶜaleyke'l-yevme[1899] men kāne bākiyā

3 Le-ᶜamruke mā-ebki'n-nebiyye li-faḳdihi
Velekin limā aḫṣā mine'l-herci ātiyā

4 Ke-enne ᶜalā-ḳalbī li-ẕikri Muḥammedin[1900]
Vemā ḫiftu min-baᶜdi'n-nebiyyi'l-mekāviyā

5 Efāṭimu ṣallallāhu Rabbu Muḥammedin
ᶜAlā-cedeşin emsā bi-Yeşribe şāviyā

6 Fidden li-Resūlillāhi ümmī ve ḫāletī
Ve ᶜammī ve ḫālī şümme[1901] nefsī ve māliyā

7 Ṣadeḳte ve belleġte'r-risalete ṣādıḳan[1902]
Vemutte ṣalībe'l-ᶜūdi eblece ṣāfiyā

8 Felev enne rabbe'n-nāsi ebḳā nebiyyenā
Saᶜidnā velekinne emrehu kāne māżiyā

9 ᶜAleyke minellāhi's-selāmu teḥiyyeten
Ve udḫilte cennātin mine'l-ᶜadni rāżiyā

10 Erā ḥasenen eytemtehu ve terektehu
Yebekkī ve yedᶜū ceddehu'l-yevme nāᶜiyā

[1899] yevme: -NO.
[1900] Bu beyit NO nüshasında yoktur.
[1901] ḫālī şümme N, K: ebāyī ve NO
[1902] Bu beyit sadece NO nüshasında vardır.

Merşiye-i Ebī Süfyān bin el-Ḥāriş[1903]

1 Eruḳtu fe-beşşe[1904] leylī lā-yezūlu
Ve leylī[1905] eḫi'l-muṣībeti fīhi ṭūlu

2 Ve esᶜadeni'l-bukāᵓ ve ẕāke fīmā
Uṣībe'l-Muslimūne bihi[1906] ḳalīlu

3 Leḳad **[K68a]** ᶜaẓumet muṣībetunā ve cellet
ᶜAşiyyete ḳīle ḳad ḳubiże'r-resūlu

4 Ve-eżḥat erḍunā mimmā ᶜarāhā **[N66b]**
Tekādu binā cevānibuhā temīlu

5 Fe-ḳadne'l-vaḥye ve't-tenzīle fīnā
Yerūḥu bihi ve yeġdū Cebraᵓīlu[1907]

6 Ve ẕāke eḥaḳḳu mā-seᵓelet ᶜaleyhi
Nufūsu'n-nāsi ev kādet tesīlu

7 Nebiyyun kāne yeclu'ş-şekke ᶜannā
Bimā yūḥā ileyhi vemā yeḳūlu

[1903] Havva, **el-Esas fi's-Sünne (Siyretün Nebeviyye)**, C 5, s. 235. (1) Ağladım; ama gecemin hüznü bir türlü geçmiyor. Kardeşimin vefât ettiği gecem, bir türlü bitmek bilmedi. (2) Ağlamak da bu ağlamalar da beni beni rahatlatıyor, Müslümânların başına gelen bu musîbet nedeniyle (3) Başımıza gelen musîbet pek büyük ve pek çekilmez, dün akşam Allâh Resûlü'nün vefâtını öğrendim. (4) Dünyâda başımıza gelenler geldi, dünyâ her tarafından neredeyse sallandı. (5) Artık bize vahiy gelmeyecek âyet inmeyecek. Oysa Cibrîl sabâh, akşam vahiy getiriyordu bize. (6) Bundan dolayı (acı, üzüntü) insânların ölmesi yada öle yazması gayet normal bir şey (7) Bir peygamber ki kalplerimizden şüpheyi atmıştı. Vahiyle bildirilen gerçeklerle ve kendi sözleriyle. (8) O, bizi doğru yola iletti, artık dalâletden korkmayız, Peygamber bizim rehberimiz önderimizdir. (9) Ey Fâtıma, haykır buna hakkın var artık, haykırmasan acılarını içine atsan da olur. (10) Senin babanın kabri, bütün kabirlerin efendisidir ve kabri içinde bütün insânların efendisi Peygamber yatmaktadır.

[1904] fe-beşşe N: fe-bāte NO, فبت K.

[1905] leylī N, K: leylu NO.

[1906] bihi N, K: fīhi NO.

[1907] Cebraᵓīlu N, K: Cebrāᵓīlu NO.

8 Ve yehdīnā felā-taḫṣā[1908] ḍalālen
ᶜAleynā ve'r-resūlu lenā delīlu **[NO68a]**

9 Efāṭimu in ceziᶜti fe-ẕāke ᶜuẕru
Ve in lem-teczeᶜī ẕāke's-sebīlu

10 Fe-ḳabru ebīki seyyidu kulli ḳabrin
Ve fīhi Seyyidu'n-nāsi'r-Resūlu

li-Ḥassān bin Ṣābit raḍıyallāhu ᶜanhu[1909]

Bahr-i Tavîl

1 Bi-Ṭaybete resmün li'r-resūli ve meᶜhedu
Mubīnün ve ḳad teᶜfu'r-rusūmu ve tehmedu

2 Velā-tenmeḥi'l-āyātu min-dāri ḥurmetin[1910]
Bihā minberu'l-hādi'l-leẕī kāne yeṣᶜadu

3 Ve evżaḥu āyātin ve bāḳī meᶜālimin
Ve rebᶜun lehu fīhi muṣallā ve mescidu

[1908] felā-taḫṣā N, K: femā-taḫṣā NO.

[1909] Bu mersiye NO nüshasında yoktur; Demirayak, **Arap Edebiyâtı Târîhi II**, s. 194-195. (1) izler silinip kaybolduğu halde Taybe'de (Medîne) Allâh'ın elçisinin aydınlatıcı izleri ve hatırası vardır. (2) İçinde, rehber olan Peygamber'in üstüne çıktığı bir minberin bulunduğu hürmet yurdundan (Medîne) işâretler yok olmaz. (3) Burada izler belirgin, işâretler kalıcıdır, Peygamber'in burada içinde namazgâh ve mescit bulunan bir ikâmetgâhı vardır. (4) Burada ortasına, Allâh'tan, kendisiyle aydınlatılan vahyin nâzil olduğu odalar vardır. (5) Buradaki işâretlerin belirtileri, kendisine yıpranma da isâbet etse, hiçbir zamân yok olmaz, aksine işâretler yenilenir. (6) (Taybe'de) Hz. Peygamber'in izlerini, hatırasını ve bir mezarcının, O'nu gömdüğü bir mezâr tanıdım. (7) Gözlerim gözyaşlarını bol bol dökerken rûhum, içinde Ahmed'in bulunduğu mezarın izleri üzerinde uzun uzun durdu. (8) Mübârek olasın ey Allâh'ın Resûlü'nün kabri, mübârek olsun hakkı ve doğruyu bulan Peygamberin içinde yaşadığı şehir. (9) Sen de mübârek ol ey Allâh'ın Resûlü'nün tertemiz olarak içine konulduğu ve düzgün taşlarla içine bina yapıldığı lahit. (10) Eller O'nun üstüne toprak dökerken gözler de yaş dökmektedir, bu durum karşısında Sa'd yıldızları bile batmıştır. (11) insânlar O'nu yastığı olmayan toprağa vermelerinin ardından bir hilm, ilim ve merhamet timsalini kaybetmiştir. (12) Peygamberleri aralarında olmadığı için hüzne boğulmuşlar, güçleri ve takatları zayıflamıştır. (13) Öldüğü güne yerlerin ve göklerin ağladığı kişiye ağlamaktadırlar, hüzünlüdür bütün insânlar. (14) Bir ölümlünün vefât ettiği günün acısı, Muhammed'in vefât ettiği günün acısına denk olabilir mi?

[1910] dāri ḥurmetin: -N, -K, -NO.

4 Bihā ḥucurātun kāne yenzilu vesṭahā
Minellāhi nūrun yusteżāˀu ve yūḳadu

5 Meᶜārifu lem-tuṭmes ᶜale'l-ᶜahdi eyyuhā
Ve āyen lenā fe’l-āyu minhā meceddedu

6 ᶜAreftu bihā resme'r-Resūli ve ᶜahdehu
Ve ḳabren bihā vārāhu fi't-turbi mulḥidu

7 Eṭālet vuḳūfen teẕrifu'l-ᶜaynu demᶜahā
ᶜAlā-ṭaleli'l-ḳabri’l-leẕī fīhi Aḥmedu

8 Fe-būrikte yā ḳabre'r-resūli ve būriket
Bilādün s̱evā fīhe'r-reş̄idu'l-museddedu

9 Ve būrike laḥdun minke żumenne ṭayyiben
ᶜAleyhi bināˀün min-ṣafīḥin muneżżadu

10 Tuhīlu ᶜaleyhi't-turbe eydin ve eᶜyunun
Tebārekte ve ḳad ġāret bi-ẕālike Esᶜudu

11 Leḳad ġayyebū ḥilmen ve ᶜilmen ve raḥmeten
ᶜAṣiyyete ᶜālūhu's̱-s̱erā lā-yuvessedu

12 Ve rāḥū bi-ḥuznin leyse fīhim Nebiyyuhum
Ve ḳad vehenet minhum ẓuhūrun ve eᶜżudu

13 Yubekkūne men yebki's-semāˀu li-mevtihi
Ve men ḳad bekethu'l-arḍu fe'n-nāsu kumeddu

14 Ve ḳad ᶜadelet yevmen reziyyetu hālikin
Reziyyete yevmin māte fīhi Muḥamedu

Merşiye-i Ḥassān bin Ṯābit Ṣāᶜir-i Resūlullāh Ṣallallāhu ᶜAleyhi ve Sellem[1911]

Bahr-i Kâmil

1 Mā bālu ᶜaynike lā-tenāmu ke-ennemā
Kuḥilet meāḳīhā bi-kuḥli'l-ermedi

2 Ḥuznen ᶜale'l-mehdiyyi aṣbeḥa ṣāviyen
Yā ḫayra men veṭiᵓe'l-ḥaṣā lā-tabᶜedi

3 Vechī yeḳīke't-turbe lehfī leytenī
Ġuyyibtu ḳableke fī-Baḳīᶜi'l-Ġarḳadi

4 Bi-ebī ve ümmī men şehidtü vefātehu
Fī-yevmi'l-iṯneyni'n-nebiyyu'l-muhtedī

5 Fe-ẓaliltu baᶜde vefātihi mütebelliden
Muteleddiden yā leytenī lem-üledi

6 Euḳīmu baᶜdeke bi'l-Medīneti beynehum
Yā leytenī ṣubbiḥtu semme'l-esvedi

[1911] Bu mersiye sadece NO nüshasında bulunmaktadır; İbni Hişâm, **Sîret-i İbni Hişâm**, Abdulvehhâb Öztürk (Çev.), Kahraman Yay., İstanbul 2014, C 4, s. 417-419. (1) Gözüne ne olmuş da iltihap sürmesi çekilmiş gibi uyumuyor. (2) Mehdi'ye feryâdından sabâhlamış, ey çakıllara basan sen uzak olma. (3) Yüzüm seni topraktan korusun, âh keşke senden önce ben Bakiülğarkad mezarlığına gömülseydim. (4) Babam ve anam fedâ olsun, pazartesi günü vefâtına şâhid olduğum o, dosdoğru Peygamber'e. (5) Onun vefâtından sonra şaşkın ve hayran kalsaydım, keşke anamdan doğmasaydım! (6) Senden sonra hiç Medine'de durur muyum? Keşke o sabâh yılan zehri içirilseydim (7)Ya da Allâh'ın emri bize bugün yahut yarın gecikmeden gelseydi. (8) Kıyâmetimiz kopsaydı da tayyib, karakteri sağlam, aslı temiz ile kavuşsaydık. (9) Ey Amine'nin mübârek ilk çocuğu, O'nu kucağında mutlu doğurdu. (10) Bütün halkı aydınlatan nûr olarak doğurdu. Kim o mübarek nûru takip ederse hidâyete erer.(11) Ya Rabbi bizi cenette Peygamberimizle buluştur, hasetçilerin gözlerini bizden çevir. (12) Firdevs Cenneti'nde onu bize yaz, ey celâl yücelik ve ululuk sâhibi (13) Allâh'a yemin ederim ki ne zamân bir ölü duysam ben de Nebi Muhammed'e ağlarım. (14) Eyvahlar olsun Peygamberin ensâr ve aşîretine o kara toprakta mezara konulduktan sonra. (15) Ülke ensâra dar geldi sabâhleyin yüzleri sürme gibi simsiyah oldu. (16) Onu biz doğurduk kabri de bizdedir onun sonsuz nimetini inkâr etmeyiz (17) Allâh onu bize ikrâm etti onunla ensârını her an mecliste hidâyet etti. (18) Allâh, arşın etrafını saranlar ve temiz varlıklar mübârek Ahmed'e salât etsin.

7 Ev ḥalle emrullāhi fīnā ᶜācilen
Fī-ravḥatin min-yevminā ev fī-ᶜġadi

8 Feteḳūme sāᶜatunā fe-nelḳā ṭayyiben
Maḥżen żarāᵓibuhu kerīme'l-meḥtidi

9 Yā bikre Āmineti'l-mübāreke bikruhā
Veledethu muḥżanetun bi-saᶜdi'l-esᶜudi

10 Nūren eżāᵓe ᶜale'l-berriyeti kullehā
Men yuhde li'n-nūri'l-mübāreki tehtedī

11 Yā Rabbe fe'cmaᶜnā meᶜan ve nebiyyenā
Fī-cennetin teṯnī ᶜayūne'l-ḥussedi

12 Fī-cenneti'l-Firdevsi fe'ktubhā lenā
Yā Ẕe'l-Celāli ve ẕe'l-ᶜulā ve's-sūdedi

13 Vallāhi esmeᶜu mā-ciᵓtu bi-hālikin
İllā bekeytü ᶜale'n-nebiyyi Muḥammedi

14 Yā veyḥa enṣāri'n-nebiyyi ve rahṭihi
Baᶜde'l-muġayyebi fī-sevāᵓi'l-melḥadi

15 Żāḳat bi'l-enṣāri'l-bilādu fe-eṣbeḥat
Sūden vucūhuhum ke-levni'l-iṯmidi

16 Veleḳad velednāhu ve fīnā ḳabruhu
Ve fużūle niᶜmetihi binā[1912] lem-yucḥadi

17 Vallāhu ekremenā bihi ve hedā bihi
Enṣārehu fī-kulli sāᶜati meşhedi

[1912] Müstensih "be" ve "nûn" harflerinin noktalarını koymamıştır.

18 Ṣalle'l-ilāhu ve men yeḥuffu bi-ᶜarşihi
Ve'ṭ-ṭayyibūne ᶜale'l-mübāreki Aḥmedi [NO68b]

Velehu[1913]

Bahr-i Kâmil

1 Kunte's-sevāde li-nāẓirī
Feᶜamā ᶜaleyke'n-nāẓiru

2 Men şāᵓe baᶜdeke felyemut
Fe-ᶜaleyke **[K68b]** kuntu uḥāẓiru

BU MAṬLAB-I AᶜLĀ ŞIFĀT-I MÜNĪFE-İ NEBEVİYYE ᶜALEYHİ EFḌALÜ'T-TAḤİYYEDEN MÜNBEŞŞE OLAN ESĀMĪ-İ SĀMİYE[1914] **VE KÜNĀ-YI ᶜĀLĪYE VE NESL-İ KERĪM VE EZVĀC-I [N67A] ṬĀHİRĀT VE AᶜMĀM VE**[1915] **ᶜAMMĀT VE AḤAVĀT-I REŻĀᶜ VE CEDDĀT VE ḤADEM Ü**[1916] **MEVĀLĪ-İ MUḤTEREM VE SİLĀH U DEVĀT-I VÜFŪD-I SELĀMET-MERFŪDLARI BEYĀNINDADUR**

Ẕikr-i Esmā-i Şerīfe[1917]

Seciᶜ-ḫᵛānān-ı nigīn-i laᶜlīn-i āṣāra pūşīde olmaya ki ḫātem-i yemīn-i risālet ḫātime-i ṭomār-ı nübüvvet ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyenüñ gül-deste-i esāmī-i nāmiye ve künā-yı şerīfe-i sāmiyelerin Veysī-i feṣāḥat-iştihār egerçi fi'l-cümle rūḥ-efzāy-ı meşām-ı iḳtiṣār itmişdür lākin ol şükūfehā-yı rengīnüñ bir miḳdār tafṣīli daḫı pīrāye-baḫş-ı küleh-kūşe-i taḥsīn olmaġın benefşe-zār-ı süṭūr-ı cilvegāh-ı nükte-i nūrun ᶜalā-nūr ḳılındı.

[1913] Faruk Çiftçi, "Hassân B. Sabit'in Hz. Peygamber İçin Söylediği Mersiyeler", **KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C No. (4/2004), s. 95. (1) Gözümün bebeğiydin, gözüm seni görmez oldu. (2) Artık senden sonra kim isterse ölsün ki ben senin üzerine titriyordum..
[1914] Sāmiye: -NO.
[1915] ve: -NO.
[1916] ü : -NO.
[1917] Ẕikr-i Esmā-i Şerīfe: +K.

Meşnevī[1918]

Fāʿilātün / Fāʿilātün / Fāʿilün

1 Taḫta-i evvel ki ḳalem naḳş best
Ber-der-i macmūʿa-i[1919] Aḥmed nişest

2 Ḥalḳa-i ḥā-rā k'elif iḳlīm dād
Ṭavḳ zi-dāl u kemer ez-mīm dād

3 Lā-cerem Ū yāft ez-in mīm u dāl
Dāyire-i devlet u ḥaṭṭ-ı kemāl

Ḥuffāẓ-ı kirām ve ʿulemā-yı aʿlāmüñ tenḳīḥ u taṣḥīḥleri üzre Ḥażret-i ber-güzīde-i nesl-i Ādem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellemüñ eşher-i ism-i şerīfi Muḥammed olup bu nām-ı kerīm ile tesmiye olduḳlarına bāʿiş budur ki muḳaddemāt-ı ẓuhūr-ı nūr-ı nübüvvetde vālid-i aʿlāları ʿAbdulmuṭṭalib seyrāngāh-ı ʿālem-i ḫayāl ve çemenzār-ı ḫʸāb u miş̱ālde[1920] mensūc-ı dest-i **[NO69a]** ḳudret bir silsile-i sīmīn ẓahrından ẓuhūr ile eṭrāfı ḫāfiḳayn-ı ġabrāya resīde ve semt-i āsmāna keşīde olup baʿdehu ṣūret-bend-i şecere-i mūriḳa olmaġla mütevaṭṭınān-ı ʿāmire-i sāhire-i aġṣān-ı dāniyesine[1921] teşebbüş ve sākinān-ı maḳṣūre-i çarḫ-ı berīn ḥamd u şenāların taḥaddüş itdükleri cilveger-i āyīne-i ruʾyāları olduġundan ġayrı bu maʿnā-yı celīlü'l-maġnāyı müşʿir-i māder-i mihribān-ı nebevī **[K69a]** ʿaleyhi's-selāma ḥażarāt-ı[1922] ḳudsiyyeden nām-ı kerīmi ṣarāḥaten muḫbir nice irhāṣāt-ı celiyye ẓāhir olmaġın Ḥażret-i **[N67b]** sulṭān-ı enbiyā ʿaleyhi't-teḥayāyı nām-ı Muḥammed ile tesmiye ḳıldılar.

Bināʾen ʿaleyh[1923] vucūh-ı Ḳureyş yā Ebe'l-Ḥāriş bu ferzend-i saʿd-aḫteri dārü'd-ḍarb-ı neseb-i ṭāhirüñüzde sikkedār-ı nāmdārī olan eşrāf beyninde müteʿārif

[1918] Meşnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Nizâmî, **Mahzen-i Esrâr**, s. 19-20 (1) Elif harfinin nakşedildiği ilk levha (levh-i mahfûz) Ahmed'in perdeli kapısı üzerine konuldu. (2) Bu elif "hâ" harfinin halkasına saltanat verdi, "mîm" den kemer "dal" dan gerdanlık taktı. (3) Şüphesiz O (ulu peygamber), bu "mîm" ile "dâl" dan devlet dâiresini ve kemâl mertebesini buldu.
[1919] macmūʿa-i N, NO: maḥcūbe-i K.
[1920] u miş̱ālde N, K: viṣālinde NO.
[1921] dāniyesine N, NO: dāyesine K.
[1922] ḥażarāt-ı N, K: ḥaẓarāt-ı NO.
[1923] Bināʾen ʿaleyh N, K: Benāhu ʿaleyh NO.

olmayan ism ile tesmiyeñüze bāʿiṣ nedür diyü gül-deste-i niyāzların ārāyiş-i ser-şīşe-i istiʿlām itdüklerinde ʿandelīb-i nāṭıḳa-i ʿAbdulmuṭṭalib naġme-serāy-ı mā-fi'ż-żamīr olup ümmīd iderüm ki bu mevlūd-ı kerīmü'ş-şān memdūḥ-ı ʿālem-i[1924] ʿālemiyān ola diyü beşāret-resān-ı muḳīmān-ı sāḥa-i pehn-bāḥa-i kevn u mekān oldılar.

Ḥikmet-i ḫafiyye-i Lem-Yezeliyyedendür ki terkīb-bend-i dest-i ḳudret olan heykel-i aḥsen-i taḳvīm-i insānı baʿżı imlāda ṣūret-i hendese-i ḫaṭṭ-ı[1925] ḫayrü'l-esāmī-i Muḥammed'e müżāhī yaʿnī mīmeyn-i ser u miyān-ı ḥā vü dāl cenāḥeyn u sāḳeyn olup ḥattā *eʿāẕenallāhu vesāʾire'l-müslimīne*[1926] benī ādemden dūd-ı ẓulmet-ālūd-ı küfr ile rū-siyāh olanlar rūz-ı rüsta-ḫīzde ḫalʿ-ı ṣūret-i ādemī idüp baʿdehu dereke-nişīn-i ceḥīm olduġı müstenbiṭ-i nükte-perdāzān-ı āşārdür.

Beyt[1927]

Mefʿūlü / Fāʿilātün / Mefʿūlü / Fāʿilātün

1 Şud gevher-i vücūdeş bünyād-ı naẓm-ı ʿālem
Hem ẕāt-ı pāk-i ḳudseş maḳṣūd-ı nesl-i Ādem[1928] **[NO69b]**

2 Bernāme-i vucūdeş şud çār ḥarf-ı ʿunvān
K'ān çār ḥarf āmed pes çār ṭabʿ-ı ʿālem

Ḥażret-i ḥabbetü'l-ḳalb-i kāyināt ʿaleyhi efḍalü'ṣ-ṣalavāt enā Muḥammedun ve enā Aḥmedu ve[1929] ene'l-Māḥī yemḥullāhu biye'l-kufre ve ene'l-Ḥāşiru'l-leẕī yuḥşeru'n-nāsu ʿalā-ḳademī ve ene'l-ʿĀḳibu[1930] ile tebyīn-i esāmī-i seniyye ve taʿyīn-i elḳāb-ı ʿaliyye buyurduḳları taḥrīc-kerde-i şeyḫayn-i mükerremeyndür ve[1931] bu naẓm-ı dil-

[1924] ʿālem-i N, K: ʿālem ü NO.
[1925] ḫaṭṭ-ı: -NO.
[1926] Allâh bizi ve diğer müslümânları korusun.
[1927] Beyt N, K: Naẓm NO; Enverî (http://ganjoor.net/anvari/divan-anvari/ghaside-anvari/sh127/) (1) Onun vücûdunun cevheri (hakîkati) dünyâ düzeninin temelidir. Aynı zamanda onun temiz ve kutlu zâtı insânoğlunun (varmak istediği) gâyesidir. (2) Onun vücûdu özet olarak dört harfle (محمد) vasıflandırılmıştır. Ki bu dört harf daha sonra âlemin dört unsuru olmuştur.
[1928] Ādem N, K: ʿĀlem NO
[1929] ve: -NO
[1930] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 286. Ben Muhammed'im, Ahmed'im, Mâhî'yim ki Allâh küfrü benimle mahveder. Ben Hâşir'im ki Âdemoğulları benim ayağıma haşrolunur ve ben Âkib'im
[1931] ve: +K.

keş-i faṣīḥ-lehce-i benī[1932] ġālib ᶜAlī bin[1933] Ebū[1934] Ṭālib bin ᶜAbdulmuṭṭalib nādiresiyle[1935] nādirelerindendür.

Şiᶜr[1936]

Bahr-i Tavîl

Ve şaḳḳa lehu min-ismihi li-yucillehu **[N68a]**
Feẕu'l-ᶜarşi **[K69b]** Maḥmūdun ve hāẕā Muḥammedu

Ẕekerehu'l-Buḫārī fī-Tārīḫu'ṣ-Ṣaġīr bu leᵓālī-i manżūde daḫı Ḥassān bin Ṯābit raḍıyallāhu ᶜanhu[1937] ḥażretlerinüñ eṣeridür.[1938]

Şiᶜr[1939]

Bahr-i Tavîl

1 Eġarru ᶜaleyhi li'n-nübüveti ḫātemün
Minellāhi min-nūri yelūḥu ve yuşhedu

2 Ve żamme'l-ilehu'sme'n-nebiyyi ile'smihi
İẕā ḳāle fi'l-ḫamīsi'l-muᵓeẕẕinu[1940] eşhedu

3 Ve şaḳḳe lehu min-ismihi li-yucillehu
Feẕu'l-ᶜarşi Maḥmūdun ve hāẕā Muḥammedu

[1932] benī N, K: ibni NO.
[1933] ᶜAlī bin: +NO.
[1934] Ebū N, K: Ebī NO.
[1935] nādiresiyle N: -K, -NO.
[1936] Şiᶜr N, K: Naẓm NO; Demirayak, **Arap Edebiyâtı Tarihi II**; s. 79; Ve Allâh onun adını yüceltmek için adını ikiye ayırmıştır ve onun Allâh katındaki adı Mahmûd bizde ise Muhammed'dir.
[1937] raḍıyallāhu ᶜanhu: +NO.
[1938] ḥażretlerinüñ eṣeridür N, K: ḥażretlerinüñdür NO.
[1939] Şiᶜr N, K: ᶜArabiyye NO; Demirayak, **Arap Edebiyâtı Tarihi II**; s. 79; (1) O davranışları güzel olandır, üzerinde parlayan ve görülen Allâh tarafından tanıklık edilmiş peygamberlik mührü vardır (2) Müezzin beş vakit okuduğu ezanda "eşhedü" derken Allâh Peygamberin adını kendi adına eklemiştir. (3) ve Allâh onun adını yüceltmek için adını ikiye ayırmıştır ve onun Allâh katındaki adı Mahmûd bizde ise Muhammed'dir.
[1940] ḫamīsi'l-muᵓeẕẕinu N: ḫamsi'l-muᵓeẕẕinu K, NO.

Keẕā fi'l-Mevāhib[1941] ve künā-yı şerīfeleri Ebu'l-Ḳāsım ve[1942] Ebū İbrāhīm ve Ebu'l-Erāmil ve Ebu'l-Muʿminīn olup emmā şümār-ı ferāyid-i subḥatü'l-ebrār-ı esāmī-i sāmiyelerinde[1943] enmele-i mehere-i muḥāsibān aḳvāl-ı kārger-i yek-ḥesāb olmayup iḳtibās-ı envār-ı esmāʾü'l-ḥüsnā ile tisʿatü ve tisʿayn olmaḳ ve daḫı bāliġ-i nisāb-ı elf olmaḳ īrād-kerde-i kümmelīn-i ümmetdür. Raḥmetullāhi ʿaleyhim ecmāʿīn.[1944]

Ẕikr-i Ḥilye-i Celīle-i Nebeviyye ʿAleyhi[1945] Efḍalü't-Taḥiyye[1946]

Meşşāṭagān-ı nev-ʿarūs-ı ʿibāret ve şemāyil-ārāyān-ı şāhid-i dirāyet yaʿnī nigārendegān-ı ḥilye-i zāhire-i serīr-efrūz-ı nübüvvet bu resme taḥrīk-i kilk-i zerrīn-nūk-i[1947] rivāyet itmişlerdür ki Ḥażret-i kāmilü'l-vücūd-ı ʿālem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem cihet-i ekmeliyyet ve ṣafā-yı rūḥāniyyetde eṣaḥḥ ṭebāyiʿ ve aʿdel ḫilḳat ve tenāsüb-i aʿżāda[1948] aḥsen-i taḳvīm ve ibhā-yı ṣūretde olup tezyīn-kerde-i dest-i meşşāṭa-i ḥaḳ ve hüṣn-i Ḫudā-dād ile āyīne-i tecelliyāt-ı cemāl-i Muṭlaḳ olduġı **[NO70a]** müttefeḳun ʿaleyh-i ḳıyyāfān-ı rāst-ḳıyās ve şemāyil-dānān-ı daḳīḳa-şināsdür.

Şiʿr[1949]

Bahr-i Recez

1 Kem fīhi lil-ebṣāri ḥusnun mudhişun
Kem fīhi lil-ervāḥi rāḥun muskirun

[1941] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[1942] ve: -NO.
[1943] sāmiyelerinde N, K: sāmiyelerinden NO.
[1944] Raḥmetullāhi ʿaleyhim ecmāʿīn: +NO.
[1945] ʿAleyhi: +NO.
[1946] Efḍalü't-Taḥiyye N, K: Efḍalü'ṣ-Ṣalātü ve's-Selāmü ve't-Taḥiyye NO.
[1947] zerrīn-nūk-i: +K, +NO.
[1948] aʿżāda N, K: aʿżā ve NO.
[1949] Şiʿr N, K: ʿArabiyye NO; Ebü'l-Hasan eş-Şâzelî, bk. Ahmed bin Muhammed bin Ebî Bekr bin Abdülmelik el-Kastallânî, **el-Mevâhibü'l-Ledünniyye bi'l-Minahi'l-Muhammediyye**, el-Mektebü'l-Tevfikiyye, Kâhire, C 2, s. 12. (1) Onda, kendisine bakan gözler için nice güzellikler ve rûhlar için nice sarhoş edici bir mutluluk vardır. (2) Gaybın sırlarıyla müjdelenen insânı ululuğundan yaratan (Allâh) her türlü noksanlıktan uzaktır.

2 Ṣubḥāne men enşeʾe[1950] min-ṣubḥātihi
Beşeren bi-esrāri'l-ġuyūbi mübeşşiri

Mehār-keş-i ḳāfile-i ehl-i yaḳīn Ḥażret-i Şeyḫ[1951] Ṣadreddīn[1952] ṭābe şerāhu nāṭıḳa-ārāy-ı ḫavāṣṣ-ı ḥilye-i şerīfe olup ḥırz-ı meknūn-ı şemāyil-i nebiyy-i maʿṣūmı ʿāşıḳān-ı gül-i āl-i Muḥammedin her kim āb-rūy-ı āyīne-i imlā ve neẕẕāregān-ı[1953] ḫubb u velā iderse bi-fażlillāhi Teʿālā iṣābet-i **[N68b]** sihām-i fecāʾet ve dārū-yı **[K70a]** ʿaḳl-zidāy-ı vesvese ve[1954] neʿūẕu billāh sūʾ-i ḫātimeden hemvāre penāh-ı pine-i luṭf-ı ilāhīde olur ve bu ḥamāyil-i şerīf ḳudret-i raḳam-ı ol hümā-yı mübārek ḳademdür ki her ḫāne vü ḫānedāna[1955] bāl-güşāy-ı himmet ve sāye-güster-i muḥāfaẓat olur ise duḫūl-ı Şeyṭān-i racīm ve belā-yı faḳr u fāḳa ve ġuṣṣa vü[1956] ġamdan belki cümle-i aḥzāndan müreffeh u muḥaṣṣan olup

Beyt[1957]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

İde Ḥaḳ cümle belālardan emīn
Pür-belā olsa eger rūy-ı zemīn

veznince envāʿ-ı kürbet ü muṣībetden emīn ola diyü ferāyid-i ḥikmet-fevāyidlerin[1958] revnaḳ-ı ṣadef-i ṣıdḳ itmişlerdür.

Beyt[1959]

Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilātün / Feʿilün

[1950] enşeʾe N, K: enşeʾehu NO.
[1951] Şeyḫ: -NO.
[1952] Sadreddîn Konevî.
[1953] neẕẕāregān-ı N: neẕẕāregāh-ı K, NO.
[1954] ve: +NO.
[1955] ḫānedāna N, K: ḫānedān NO.
[1956] ġuṣṣa vü N, NO: ġuṣṣa-i K.
[1957] Beyt N, K: Naẓm NO; Hakim Mehmed Emin bk. Mehtap Erdoğan, "Hâkim Mehmed Efendi'nin Manzûm Hilyesi", **CÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi** XI/1 - 2007, 317-357, s. 325.
[1958] fevāyidlerin N, K: fuʾādların NO.
[1959] Beyt N, K: Naẓm NO.

1 Şemᶜ-i ruḫsārına devr itmede fānūs-ı felek
Lemᶜa-i nūrına pervāne durur mihr u melek

2 Sūre-i Nūr olup vech-i münīrinde ᶜayān
Ṣafḥasında oḳınur āyet-i Raḥmān bi-şekk

El-ḥaḳ[1960] bu gül-i gülşen-efrūz daḫı gülzār-ı siyerüñ āb-rūyı ve çemenzār-ı eşerüñ[1961] şukūfe-i ᶜanber-būyı olmaġın bāġbān-ı gülistān-ı Mevāhib[1962] elmaᶜī-i Rabbānī ᶜAllāme-i Ḳasṭallānī īrādı üzre rivāyet-i Muḳātil[1963] ᶜaleyhi'r-raḥme ile cenāb-ı kerīm-i ᶜĪsevī[1964] ᶜaleyhi's-selāma daḫı celīl olan tafṣīl-i ḥilye-i şerīfe-i Aḥmediyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye zīver-i ṣaḥīfe-i behiyye-i eşer ḳılındı. *ᶜan-Muḳātil bin Ḥayyāne ḳāle evḥallāhu Teᶜālā*[1965] *li-ᶜĪsā ᶜaleyhi's-selām ismeᶜ ve eṭaᶜ yā ibne'ṭ-ṭāhireti'l-bikri'l-betūli innī ḫalaḳtuke min-ġayri faḥlin ve ceᶜalteke āyeten lil-ᶜālemīne fe-iyyāye fa'ᶜbud ve ᶜaleyye fe-tevekkel fessir li-ehli's-Sūrāne* **[NO70b]** *ennī enallāhu'l-ḥayyu'l-ḳayyūmu'l-leẕī lā-ezūlu ṣaddiḳu'n-nebiyye'l-ummiye*[1966] yaᶜnī vāżiᶜ-i levḥ u ḳalem ḫālıḳ-ı hijde hezār ᶜālem celle celāluhu ve ᶜaẓume burhānuhu cenāb-ı Mesīḥ ᶜaleyhi's-selāma bu siyāḳ üzre vaḥy-i celīl ve ḫiṭāb-ı cemīl buyurdı ki ey ferzend-i fürūzende-i aḫter-i ṭāhire-i[1967] betūl lā-cerem seni bī-peder perverde-i meşīme-i **[N69a][K70b]** māder idüp ᶜālemiyāna āyet-i bāhire vü ḳudret ve meşīᵓetüme ᶜalāmet-i ẓāhir ḳıldum. Ḫaṣṣaten[1968] baña ᶜibādet u tevessül ve tefvīż-i emr u tevekkül itmekle ehl-i Sūrān'a tefsīr u beyān it ki her-āyīne ol Ḫudāvend-i zinde vü nigehdārendeyim ki dāmen-i muḳaddes-i kibriyā vü celālime gerd-i ẕevāl işābet itmek bī-iḥtimāldür.

[1960] El-ḥaḳ N: ancaḳ K, NO.
[1961] eşerüñ: -NO.
[1962] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[1963] Mukâtil bin Süleymân.
[1964] ᶜĪsevī N, K: ᶜĪsā NO.
[1965] Teᶜālā N, K: Teᶜālā bihi NO.
[1966] Mukatil bin Hayyan'dan (rivâyet edilmiştir ki:) Cenâb-ı Allâh, Meryem oğlu Îsâ'ya şöyle vahyetti: Emrimi dinle ve itâat et, ey temiz, bâkire ve iffetli kadının oğlu. Ben, seni babasız yarattım ve âlemlere nişâne kıldım. O hâlde sâdece bana ibâdet et ve tevekkülde bulun. Suran ehline de benim zâtı ile kâim, ezelî ve ebedî Allâh olduğumu ve O ümmî peygamberi tasdîk etmelerini açıkla.
[1967] ṭāhire-i N, NO: ṭāhiret-i K.
[1968] Ḫaṣṣaten K, NO: Ḫaṣṣa-i N.

Ol Nebiyy-i ümmīyi[1969] taṣdīḳ idüñ ki *ṣāḥibü'l-cemeli* yaᶜnī şütür-süvār[1970] *ve'l-midraᶜati ve'l-ᶜimāmeti* lābis-i şevb-i ṣūf ve pīçīde-i ᶜimāme-i saᶜādet-mevṣūf *ve'n-naᶜleyni ve'l-hirāveti* ṣāḥib-i naᶜleyn-i meymenet-maḳrūn ve dārende-i ᶜaṣā-yı mevzūn *el-caᶜdu'r-reᵓsi eṣ-ṣaltu'l-cebīni* mūy-ı ser-i bā-devletleri mücaᶜᶜad-i dil-nişīn ve cebīn-i sāṭıᶜu'l-envārları vāsiᶜ-i[1971] rengīn *el-maḳrūnu'l-ḥācibeyni* ebrū-yı hilāl-nümūnları maḳrūn *el-ehdebu'l-eşfāri* müjgān-ı laṭīfleri ṭavīl-i mevzūn *el-edᶜacu'l-ᶜayneyni* dīde-i ḥaḳ-bīnleri siyāh-ı ḳābil[1972] *el-aḳne'l-enfi* mübārek bīnīleri irtifāᶜa māyil *el-vāżiḥu'l-ḫaddeyni* ruḫ-ı ferruḫları vāsiᶜ *el-keşşü'l-liḥyeti* uṣūl-ı ḫaṭṭ-ı müşgīnleri müteḳārib u müctemiᶜ ᶜaraḳuhu[1973] *fī-vechihi ke'l-lüᵓlü rīḥu'l-miski yenfaḥu minhu* ᶜaraḳ-ı gül-berg-i rūy-ı enverleri mānend-i dürr-i yetīm ve andan rāyiḥa-i misk ezfer-i fāyiḥ u besīm *ke-enne ᶜunuḳahu ibrīḳu fiżżatin* gerden-i nāzenīnleri mānend-i ibrīḳ-i sīm pes ez-ān ol bihterīn terkīb-i kār-ḫāne-i eḳānīm ve ᶜünvān-efrūz-ı levḥa-i aḥsen-i taḳvīm yaᶜnī ḥilye-i Nebiyy-i kerīm ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye ve't-teslīmde[1974] ṣāḥib-i Ravżatü'l-Aḥbāb Cemāleddīn el-Ḥuseynī[1975] daḫı bu resme taḥrīk-i ġuṣn-ı ḳalem-i **[NO71a]** melāḥat ve benefşe-rīz-i erḳām-ı feṣāḥat olmışlardur ki Ḥażret-i nāzenīn-i nāz-ı bāliş-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellemüñ aᶜżā-yı ḳudsiyyeleri kemāl-i iᶜtidāle dāll olup ḳadd-i ṭūbā-ḳıyāmları *rabᶜatün meᶜa ẕālike*[1976] her bülend-ḳāmet ile ḳıyām buyursalar yek-ser u gerden- **[N69b]** bülend**[K71a]**ter ve her nādīde ol server ehl-i[1977] nādīden büzürgter idi. Mūy-ı dil-cūları siyāh[1978] ne caᶜd-ı bī-ġāyet ve ne sebeṭ-i bī-nihāyet gīsū-yı müşk-būları gāh nıṣf-ı güş ve gāh nerme-i güş ve gāh vāṣıl-ı ser-dūş ve aḥyānen çār gīsū ile şāne-efrūz-ı ḥüsn-i Ḫudā-dād olurlar idi. Ser-i saᶜādetleri büzürg olup ammā ser-büzürg degiller idi. Ve cebīn-i mübīnleri güşāde ve ebrū-yı kemān-nişānları peyveste-nümā olup ammā ḥaḳīḳatde maḳrūn olmayup ḥīn-i ġażabda miyānda fāṣıla-i endek ẓāhir olur[1979] idi. Çeşm-i enverleri ᶜayn-ı melāḥatde bādāmī olup siyāh u sefīdi

---

[1969] ümmīyi NO: ümmī N, K.
[1970] şütür-süvār N, K: üştür-süvār NO.
[1971] vāsiᶜ-i N, K: vāsiᶜ u NO.
[1972] siyāh-ı ḳābil N, K: siyāha māyil NO.
[1973] ᶜaraḳuhu N, K: ᶜaraḳu NO.
[1974] efḍalü't-taḥiyye ve't-teslīmde N, K: efḍalü't-teslīmde NO.
[1975] Ataullâh Cemâleddîn el-Hüseynî, Ravzatü'l-Ahbab fî-Siyeri'n-Nebî ve'l-Ashab.
[1976] Orta boylu olmasına rağmen.
[1977] ehl-i N, K: ahālī-i NO.
[1978] siyāh N, K: siyāhī NO.
[1979] olur: +NO.

be-ġāyet siyāh u sefīd idi[1980] ve her birinde reghā-yı surḫ bedīd ve ḳuvvet-i naẓarda ẓulmet u żiyā yek-dīdleri idi.[1981] Ḫaddeynleri[1982] üstüḫ^{v}ān-ı rūyları ile berāber ve bīnī-i mübārekleri ḫod-bīnīden müberrā nūr-güster olup eşemm-i ḳıyās olunur idi. Lākin[1983] ne-çendān[1984] degül idi. Dehān-ı müjde-dehān-ı feṣāḥat-nişānları güşāde ammā be-ġāyet melāḥatde feṣāḥatde olup dendān-ı laṭīfleri berrāḳ ve ḫoş-tırāş eṭrāfı tīz ü bārīk ü seyrek ḥīn-i tekellümde nūr-pāş idi. Rūy-ı münevverleri mānend-i bedr-i Receb-i[1985] çehārdeh-şebe[1986] dıraḫşende vü müdevver ve reng-i rengīnleri ḥamraya māyil münevver olup[1987] lākin[1988] beden-i muṭahharları ṣāf ve[1989] sefīd-i bī-keder idi meḥāsin-enbūh idi[1990] ve gerden-i āzādları sīm-endām ve hemçūn gerden-i aḥū bülend-ḳıyām idi.

Miyāne-i dūşāne-i mübārekeleri fāṣıladār ve sīne-i bī-kīne vü[1991] pür-sekīneleri pehen ve maḫzenü'l-ḥikem-i şikemleri ile hemvār[1992] olup ṣadr-ı ṣıdḳ-ma^{c}denlerinden[1993] nāf-ı müşgīnlerine varınca mūy ḳalem-ber-ḫaṭṭ-ı reyḥānī-raḳam **[NO71b]** müstaṭīl idi.[1994] Sā^{c}id u[1995] menkibleri mūy-ı ^{c}anber-bū ile müzeyyen olup ser-i üstüḫ^{v}ān-ı a^{c}żā-yı sa^{c}ādet-pīrāları büzürg **[N70a]** ve güşt-ı beden-i muṭahharları **[K71b]** mütemāsik idi. Yedeyn-i kerīmeleri ṭavīl u āzāde ve kef-i kifāyetleri nerm u güşāde ve sāḳeyn-i celīleleri diḳḳatden ḫālī olmayup engüşt-i mū-şikāfları ḳaviyy ü[1996] pür-tevān idi. ^{c}Aḳab-ı nīk-^{c}aḳabları kem-güşt ve zīr-i ḳadem-i ferḫunde-peyleri mürtefi^{c} ve puşt-i pāy-ı ferḳad-sāları emles olup el-ḥāṣıl

---

[1980] idi: +NO.
[1981] yek-dīdleri idi N, K: yek-dīd NO.
[1982] Ḫaddeynleri N, K: Ḫaddeyn-i münevver-sāz-ı ḫāfıḳaynları NO.
[1983] Lākin N, K: Līkin NO.
[1984] ne-çendān N, NO: çendān K.
[1985] receb-i: +NO.
[1986] çehārdeh-şebe N, K: çārdeh-şebe NO.
[1987] olup N, K: idi NO.
[1988] lākin N, K: līkin NO.
[1989] ve: +NO.
[1990] idi: +K.
[1991] bī-kīne vü N, K: bī-kīne-i NO.
[1992] hemvār N, K: hemvāre NO.
[1993] ma^{c}denlerinden N, K: ma^{c}denleri ile NO.
[1994] idi: -NO.
[1995] Sā^{c}id u N, K: Sā^{c}id-i NO.
[1996] ü: +NO.

Beyt[1997]

Mefāᶜilün / Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

Zi-farḳ tābe-ḳadem her kucā mī-nigerem
Kirişme dāmen-i dil mī-keşed ki cā[1998] īn cā'st

manẓūmesince ser-tā-pā ḳaṣīde-i behcet u bahā olup ḥüsn-i maṭlaᶜları *fe-tebārekallāhu aḥsenu'l-ḫāliḳīne*[1999] ve maḳtaᶜ-ı dil-ārāları mā-ṣadaḳ-ı[2000] *mā-hāẕā beşeren in hāẕā illā melekun kerīmun*[2001] olduġı müsellim-i ᶜālem idi.

Şiᶜr[2002]

Bahr-i Medît

1 Cebīnuhu muşriḳun min-fevḳi ṭartihu
Yetlū'ḍ-ḍuhā leyleten ve'l-leylü kāfiruhu

2 Bi'l-miski ḫaṭṭat ᶜalā-kāfūrin cebhetehu
Min-fevḳi nūnātihā sīnen ẓafāᵓiruhu

3 Mükemmelü'l-ḫalḳi mā-tuḥṣā ḫaṣāᵓişuhu
Munażarru'l-ḥaseni ḳad ḳallet neẓāᵓiruhu[2003]

[1997] Beyt N, K: Naẓm NO; Nezîrî-i Nîşâburî (bk. http://vamegh-k.blogfa.com/post-279.aspx).
[1998] cā N, K: cāy NO.
[1999] En güzel yaratıcı olan Allâh onu mübârek kılsın.
[2000] dil-ārāları mā-ṣadaḳ-ı N, K: dil-ārāy-ı NO.
[2001] Bu bir insân değildir olsa olsa yüce bir melektir.
[2002] Şiᶜr N, K: Naẓm NO; (1) Alnı yüzünün yanlarından bile parlamaktadır. Gece gibi (siyah saçları) kuşluk vakti gibi aydınlık (yüzünün nûrunu) kapatmaya çalışıyor. (2) Alnı güzel kokuyla kâfurun üzerine bir çizgi çizdi. Saçının örgüleri nûn'ların üzerinden bir sîn ile (3) Ahlâkı mükemmel, hususiyetleri saymakla bitmez. Güzelliği parlak benzerleri pek azdır.
[2003] Bu beyit NO nüshasında yoktur.

Emmā Ṣıfāt-ı Melekiyye-i[2004] Maᶜneviyyeleri ki Ḫulḳ-ı Kerīmelerinden ᶜİbāretdür

Ḫalāyıḳ ile mihribān, ve sīne-i seniyyeleri münşeriḥ ve ḫavf-ı Ḥaḳ ile dāyim giryān, ṭavīlü'l-ḥüzn ve ᶜaẓīmü'r-recā, dāyimu'ẕ-ẕikr ve maᶜdūmu'l-eẕā, leyinne'l-cānib, ᶜaẓīmu'l-vefā, kātimu's-sır, emīnü's-semāᵓ, vedūd-ı ḫalīm, mihmān-ı dūst-ı Kerīm-i Ḥakīm,[2005] vaḳāyiᶜ-i emr-i Ḫudā'ya ṭāyiᶜ, ᶜahde vāfī, ṭalebkār-ı rıżā-yı İlāhī, *ṣavvāme'n-nehār*, münīb-i ḫāṣiᶜ, *ḳavvāme'l-leyl*, muḳīm-i ḫāżiᶜ, taḳvāya rāġıb, ḫayrata cālib, munṣıf u raḳīb, ehli[2006] beyninde ġarīb, ᶜāliye'l-himmet, cemīlü'l-ᶜişret, ḥabībü'l-fuḳarā, ṭabību'l-aġniyāᵓ, etḳa'l-etḳiyāᵓ, lebību'l-evliyāᵓ, tevḳīr-kunende-i büzürgān, nezdīk-kerde-i ḫūrdegān,[2007] ālāᵓ-i İlāhīye ẕākir, niᶜmet-i ḳalīleye şākir, dil-nevāz-ı bī-kesān, fuḳāraya mihribān, serīr-efrūz-ı nübüvvet, ṣāḥib-i vaḳār u heybet, kem-gūyī vü kem-ḫande, tāze-rūy ve[2008] kef-güşāde, bisyār-tebessüm, şīrīn-suḫan ve ḫoş-terennüm, **[N70b]** saḫiyu'n-nefs **[NO72a]** ve ḳalīlü't-tenaᶜᶜum, dīr-ḫışm, zūd-teraḥḥum, rezīnu'l-ᶜaḳl ve[2009] pākīze-gūy, ḳalīlü'l-melāme[2010], müşkil-i ḫalāyıḳa **[K72a]** çāre-cūy, ᶜafīfü'n-nefs ve müctenib-i şübhe vü ḥarām, laṭīf-tabᶜ ve keşirü's-selām, müctemiᶜ-i ṣıfāt-ı ḥamīde, müsteclib-i aḫlāḳ-ı pesendīde olup

Emmā[2011] ḫaṣāyil-i ẕemīmeden be-ġāyet dūr olmaġla ne dürüşt-ḫūy[2012] ve ne ᶜayb-cūy ne sengīn-dil ne feryād ber-ārende ve[2013] ne sebük-sār ve ne[2014] düşnām-dehende, ne baḫīl ve ne[2015] cāziᶜ ne ḥarīṣ ve ne[2016] cāmiᶜ ne mennāᶜ-ḫayr ve ne[2017]

[2004] Melekiyye-i: -NO.
[2005] Kerīm-i Ḥakīm N, K: Ḥakīm u Kerīm NO.
[2006] ehli N, K: ehl NO.
[2007] ḫūrdegān N, NO: ḫurdegān K.
[2008] ve: +NO.
[2009] ve: -NO.
[2010] melāme N: melām K, melāmet NO.
[2011] Emmā: -NO.
[2012] ḫūy N, K: ḫū NO.
[2013] ve: +NO.
[2014] ne: -K.
[2015] ne: +K.
[2016] ne: +K.
[2017] ne: +K.

mekkār ve[2018] ne ḫattāl[2019] ve ne[2020] mikṣār ve[2021] ne ḥasūd ve ne[2022] ġaddār ve[2023] ne tammāᶜ ve ne[2024] mennān ve ne ekūl u[2025] keslān[2026] ve ne zūd-melūl ve ne ṭaᶜne-zen ve ne[2027] ᶜacūl[2028] ve[2029] ne müteṭayyir ve ne[2030] mütekebbir ne müfteḫir ve[2031] ne mütebaḫtir ne hemmāz ve ne ġammāz ve[2032] ne müddeḫir[2033] ve ne[2034] muḥtekir ne meẕemmet-kunende ve ne genc-nehende ve ne renc-dehende[2035] olup ṣallallāhu Teᶜālā[2036] ᶜaleyhi ve sellem maḥż-ı ḫayr u kerem ve raḥmet-i[2037] feyż-resān-ı ᶜālem idi.

Ẕikr-i Evlād-ı Emcād Rıḍvānullāhi Teᶜāla ᶜAleyhim Ecmaᶜīn

Seyyāḥān-ı sevāḥil-i baḥrü'l-ensāb-ı eşrāf ᶜummānu'l-ḫayr-ı nesl-i nübüvvet-penāhīden bu resme iᶜtirāf-ı izmār[2038] itmişlerdür ki ᶜıḳd-ı s̱üreyyā-yı sipihr-i necābet yaᶜnī manẓūme-i ferāyid-i nesl-i cenāb-ı serīr-efrūz-ı risālet sitteden is̱nā ᶜaşere varınca iḫtilāf-ārāy-ı ruvāt üzre meşḥūn-ı ṣadefçe-i siyer olup lākin[2039] cumhūr-ı müfessirīn iḫtiyār itdükleri naẓm sebᶜa üzre iḳtiṣār olunup ve şāḥetü'ṣ-ṣadr-ı es̱er ḳılındı.

Şiᶜr[2040]

[2018] ve: +NO.
[2019] ḫattāl N, K: ḫayyāl NO.
[2020] ne: -NO.
[2021] ve: +NO.
[2022] ve ne: -NO.
[2023] ve: -NO.
[2024] ne: -NO.
[2025] u: -NO.
[2026] ne ḫattāl ve ne mikṣār ne ḥasūd ve ne ġaddār ve ne tammāᶜ ve ne mennān ve ne ekūl u keslān: +K.
[2027] ne: +K.
[2028] ṭaᶜne-zen ve ne ᶜacūl N, K: ṭaᶜne-zen-i ᶜacūl NO.
[2029] ve: -NO.
[2030] ne: +K.
[2031] ve: -NO.
[2032] ve: -NO.
[2033] ve ne müddeḫir: +K.
[2034] ne: -NO.
[2035] ve ne renc-dehende: +NO.
[2036] Teᶜālā: -NO.
[2037] raḥmet-i N, K: raḥmet ü NO.
[2038] izmār: +K.
[2039] lākin N, K: līkin NO.
[2040] Şiᶜr N: Naẓm K, NO; (1) Hz. Mustafâ'nın ilk çocuğu kendisinden râzı olunan Kasım'dır. Muhtâr olan künyesi onunladır bunu anla ve öğren. (2) Zeynep'ten sonra Rukiyye geldi ve Fâtımatü'z-Zehra hemen arkadan geldi. (3) Ümmü Külsûm de bu şekilde sayılır. İslâm devrinde Abdullâh tamamlayıcı olarak geldi. (4) O uğurlu, temiz ve kendisinden râzı olunan neseptir. Bu onun dışında da şekillenmiştir. (5) Onların hepsi Hatîce'dendir; ancak İbrâhîm Medîne'de dünyâya geldi.

Bahr-i Tavîl

1 Fe-evvelü veledi'l-Muṣṭafā el-Ḳāsımu'r-raḍā
Bihi künyetü'l-Muḫtāri fe'fhem ve ḥaṣṣilā

2 Ve Zeynebu tetlūhā Ruḳiyyetu baᶜdehā
Ve Fāṭımatü'z-Zehrāᵓu cāᵓet ᶜale'l-velā

3 Keẕā Ümmü Külṯūmin tuᶜaddu ve[2041] baᶜdehā
Fi'l-İslāmi ᶜAbdullāhi cāᵓe mükemmelā

4 Huve'ṭ-ṭayyibu'l-meymūnu ve'ṭ-ṭāhiru'r-raḍā
Ve ḳad ḳīle ẕā fī-ġayrihi fe-teᵓemmelā

5 Ve kulluhum kānū lehu min-Ḫadīcete
Ve ḳad cāᵓe İbrāhīmu fī-Ṭaybetin telā[2042]

Nuḫustīn devḥa-i ṭayyibe-i siyādet Ḥażret-i Ḳāsım ᶜaleyhi'l-kerāmet ve'r-rıḍvān **[N71a]** ḳable'l-biᶜṯet gehvāre-efrūz-ı vücūd **[K72b]** ve şemᶜ-i meclis-ārāy-ı **[NO72b]** ᶜālem-i[2043] şuhūd olup rāḳī-i süllem-i ferḳadeyn-i seneteyn olduḳlarında ḳable'l-biᶜṯet ve ḳīle baᶜde'l-biᶜṯet bāl-güşāy-ı çemenzār-ı cinān ve zānū-nişīn-i ḥūr u ġilmān oldı.

Maḫdūm-ı sürūş-lālā-yı devvüm ᶜālī-neseb-i ṭayyib u ṭāhir-laḳab ᶜAbdullāh ᶜaleyhi rıḍvānullāh[2044] henüz pīrāye-i āġūş-ı dāye-i ṣabvet iken Mekke-i mükerremede gül-i ḫoş-nümāy-ı ser-bend-i kerrūbiyān ve pīrāye-i kenāre-i rıḍvāniyān oldılar.

Şeh-zāde-i siyyūm semī-i cedd-i kerīm Ḥażret-i İbrāhīm ᶜaleyhi efḍalü't-tekrīm ṯāmin-i hicriyye ẕü'l-ḥiccesinde[2045] cilveger-i āyīne-i hestī olup ᶜāṣir-i hicriyyede ḳalb-i selīm ile muḳīm-i nüzhetgāh-ı naᶜīm olduḳları bundan aḳdem sene-i meẕkūre tafṣīlinde zīver-i ṣaḥīfe-i tebcīl ḳılınmışdur.

[2041] ve: +K.
[2042] telā: -NO.
[2043] ᶜālem-i: +K, +NO.
[2044] rıḍvānullāh N, K: rıḍvān NO.
[2045] ẕü'l-ḥiccesinde N, NO: ẕi'l-ḥiccesinde K.

Evvelīn benāt-ı ḥüsnü'n-nebāt ve'l-aḥseb Ḥażret-i Zeyneb raḍıyallāhu ᶜanhā Ḥażret-i bihterīn ferzend-i Ādem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem nevrūz-efrūz-ı sinn-i şelāşīn olduḳlarında ṭırāz-ı ᶜişābe-i vücūd olup perverde-i dāye-i ᶜişmet ve bāliġ-i nişāb-ı şebābet olunca ḫāla-zādeleri Ebi'l-ᶜAṣ'a hemser olup sene-i şāmine-i hicriyyede meneşşa-güzīn-i ḥarem-serāy-ı ᶜilliyyīn oldılar.

Sulṭāne-i şāniye Ḥażret-i Ruḳıyye raḍıyallāhu ᶜanhā Ḥażret-i ḫᵛāce-i kāyināt ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyāt[2046] pāye-efrūz-ı derece-i sinn-i şelāse ve şelāşīn olduḳda neżāret-baḫşāy-ı ḳımāṭ-ı şuhūd baᶜdehā[2047] bānū-yı siyyūm Ḥażret-i Ümmü Külşūm ṭırāz-ı cilbāb-ı ᶜālem-i vücūd olup mānend-i dü naḫl-i bāġ-efrūz-ı ᶜiffet terbiye-yāb-ı dest-i bāġbān-ı ᶜişmet olduḳlarında Ḥażret-i Ruḳıyye ᶜUtbe ve Ḥażret-i Ümmü Külşūm ᶜUteybe ibni[2048] Ebī Leheb'e nāmzed olmışlar iken Ebū Leheb-i ᶜāḳḳuñ sūᵓ-i aᶜmālin beyān ile Sūre-i Tebbet-i[2049] rehbet-āver nüzūl olup taḳrīᶜ-kerde-i ser-i bī-devleti olmaġın āteş-i ᶜaṭeb-i ġażabı ḥaṭeb-sūz-ı cism u cānı olup **[N71b]** şaḳī-i ḫāne**[NO73a]**-ḫarāb **[K73a]** benāt-ı şāḫu'n-nebāt-ı nebevīden cerveyn-i murdāreynüñ müfāraḳatlarında ışrār itmegin *el-minnetullāhi Teᶜālā*[2050] *ḳable'd-duḫūl* ezyāl-i ṭāhireleri rehā-yāfte-i çeng-i ġūleyn-i maṭrūdeyn oldı.

Mervīdür ki ᶜUteybe-i āvīḫtenī ḥużūr-ı hümāyūn-ı nebevīye şıḳlet-resān u herzedār olup ḳaṭᶜ-ı raḥm u teberrāya müştemil-ārā züllāne[2051] reviş ile zebān-ı suḫtenīsinden şerāre-pāş-ı serzeniş olmaġın Ḥażret-i maḳbūlü'd-daᶜvet ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye *Allāhümme selliṭ ᶜaleyhi kelben min-kilābike*[2052] diyü sezā-yı ᶜamelin der-ḫᵛāst-ı bārgāh-ı Kibriyā buyurmaġla şest-i[2053] kemāndār-ı ḳāb-ı ḳavseynden ḫalāṣ bulan sehm-i[2054] işābet-per bir[2055] ḳarārgāh-ı icābetde cilveger olup

---

[2046] efḍalü't-taḥiyyāt N, K: etemmü't-taḥiyyāt NO.
[2047] baᶜdehā N, NO: baᶜde K.
[2048] ibni N, K: bin NO.
[2049] Kur'ân-ı Kerîm, Tebbet, 111/4.
[2050] Teᶜālā: +NO.
[2051] züllāne N, K: züllān NO.
[2052] Hüseyin Hilmi Işık, **Şevâhid-ün Nübüvve Peygamberlik müjdeleri**, Hakîkat Kitâbevi, İstanbul, 2015, s. 111. Allâh'ım köpeklerinden bir köpeği ona musallat et.
[2053] şest-i N, K: şaşt-ı NO.
[2054] saᶜādet-i: +NO.
[2055] bir: -K.

Beyt[2056]

Mefᶜūlü / Mefāᶜīlü / Mefāᶜīlü / Feᶜūlün

Bes tecrübe kerdīm der-īn deyr-i mükāfāt
Bā-derd-keşān her ki der-uftād ber-uftād

Şaḳī-i merḳūm ol eşnāda ticāret sevdāsıyla Şām ṭaraflarında[2057] ḫasāret-gerd olur iken girībān-ı ḳabā-yı ḳāmet-i nā-der-berāber-i ḥayātı derīde-i ser-pençe-i ḳahramān-ı ḳahhārī yaᶜnī iftirās-ı esede dūçār ve bend-i sicn-i *biᵓse'l-ḳarār* oldı.

Beyt[2058]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

Heybet-i debdebe-i kūs-ı Nebī
Kesdi ᶜırḳ-ı neseb-i Bū Lehebi

Fe-li'llāhi'l-ḥamd ve'l-minne[2059] Ḥażret-i Ruḳıyye raḍıyallāhu ᶜanhānuñ füls-i mislerine filizz-i ibrīz pādāş yaᶜnī Ḥażret-i ᶜOşmān raḍıyallāhu ᶜanhu ile hem-firāş olup maᶜan arż-ı Ḥabeş'e baᶜdehu Dārü'l-Hicre-i müteyemmeneye hicret idüp şeref-i[2060] hicreteyn ile rübāyende-i gūy-ı taḥsīn olduḳdan ṣoñra Ḥażret-i ᶜalem-efrūz-ı nübüvvet ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye[2061] meşġūl-ı Melḥame-i Kübrā-yı Bedr iken ḥall-i ḳınāᶜ-ı müsteᶜār ve ḥulle-pūş-ı sündüs-i dāru'l-ḳarār oldılar.

Der-pey Ḥażret-i Ümmü Külşūm daḫı dürre-i ḥibāle-efrūz-ı[2062] nikāḥları olmaġın cenāb-ı ᶜOşmān'ı Ẕinnūreyn laḳabıyla ᶜünvān-ṭırāz-ı cerīde-i imtiyāz olup

[2056] Beyt: +K, Naẓm: +NO; Hâfız, **Hâfız Dîvânı**, Abdulbaki Gölpınarlı (Çev.), s. 203. Çok tecrübe ettik: Her işin karşılığını veren bu ibâdet yurdunda kim dertlilerle uğraşır onları incitirse nihâyet yıkılır, helâk olur gider.
[2057] ṭaraflarında N, K: ṭarafına NO.
[2058] Beyt: +K, Naẓm: +NO.
[2059] ve'l-minne: -NO.
[2060] hicret idüp şeref-i: +NO.
[2061] ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye N, K: ᶜaleyhi't-taḥiyye NO.
[2062] efrūz-ı N, K: fürūz-ı NO.

tāsiᶜ-i Hicriyyede Ḥażret-i Ümmü Külşūm daḫı tiḳṣār-ı ḥayāt-ı bī-şebāta **[N72a]** güşāyiş virüp pister-ārāy-ı **[K73b]** nüzhetgāh-ı ᶜilliyyīn oldılar.

Emmā sulṭāne-i rābiᶜa-i ḫānedān-ı Resūl **[NO73b]** Ḥażret-i Fāṭıma-i Betūl raḍıyallāhu ᶜanhā iḥdā ve erbaᶜīn mevlūd-ı[2063] meymenet-merfūd-ı nübüvvet-penāhīde mehd-efrūz-ı ᶜālem-vücūd olup sebeb-i tesmiyelerinde ṭūṭī-i ḫoş-lehce-i ehl-i teᵃvīl bu resme şekker-rīz-i tafṣīl olmışlardur ki *innemā summiyet Fāṭımetu li-ennallāhe Teᶜālā feṭamehā ve zurriyetihā ᶜani'n-nāri yevme'l-ḳıyāmeti aḫrecehu'l-Ḥafıẓu'd-Dımaşḳī ve reve'n-Nesāᵓiyyi li-enallāhe Teᶜālā feṭamehā ve muḥibbīhā ᶜani'n-nār ve summiyet betūlen li-inḳiṭāihā ᶜani'n-nisāᵓi zamānihā faẓlen ve dīnen ve ḥüsünen*[2064] *ve ḳīle li-inḳitāᶜihā ᶜani'd-dünyā ilallāh*[2065] ḳāle İbnü'l-Eşīr keẕā fi'l-Mevāhib[2066] yaᶜnī Ḥażret-i Zehrā nām-ı şerīf-i Fāṭıma ile be-nām olduḳları maᶜnā-yı infiṭām luġaten[2067] inḳiṭāᶜ olup ẕāt-ı ḳudsī-nihād ve ᶜıḳdı'l-cevāhir-i evlād-ı emcādları ve müntesibān-ı ḫānedān-ı vālāları[2068] hengām-ı bāz-ḫᵛāst yaᶜnī hevl-i ḳıyāmetde şerāre-i nāᵓire-i dūzaḫdan meᵓmūnü's-sāḥa olmalarından īmā ola ve betūl ile telḳībleri seyyide-i muḫadderāt-ı ḳānitāt olup inḳıtāᶜ-ı fillāh ile ḫavātīn-i zamānları beyninde bī-ᶜadīl olduḳlarından kināye ola ve ᶜalā-hāẕā şemere-i devḥa-i nübüvvet naḫle-i tāze-res-i ᶜiffet olup mükeḥḥel-i nergis-i bāġ-ı *mā-zāġa*[2069] yaᶜnī naẓar-ı muᶜciz-eşer-i nebevīde[2070] taḥṣīl-i kemālāt-ı ḳudsiyye itmekle *Fāṭımetu biżᶜatün minnī femen aġżabehā aġżabenī ve efḍalu nisāᵓi ehli'l-cenneti*[2071] ile der-ḫor-ı nevāziş ve sezāvār-ı sitāyiş-i nübüvvet-penāhī olup numūne-i nusḫa-i māh-ı çārdeh ve pānzdeh[2072] sāle olduḳda vaḥy-i āsmānī ve ḥükm-i Ṣamedānī ile mānend-i şems u ḳamer bezm-efrūz-ı beytü'ş-şeref-i yek-dīger

---

[2063] mevlūd-ı N, K: mevlūd u NO.
[2064] ḥüsnen N, K: ḥaseben NO.
[2065] ilallāh N, K: ilallāhi Teᶜālā NO; Fâtıma isminin adlandırılması, Allâh Teâlâ'nın onun soyunu kıyâmet gününde ateşten koruyacağındandır. Hâfız Dımaşkî'nin tahricine (kitâbına aldığı rivâyet) ve Nesaî'nin rivâyetine göre ise: Allâh Teâlâ'nın onun sevdiklerini ateşten koruyacağındandır. Betûl isminin adlandırması ise: Betûl'ün (Hz. Fâtıma) kendi zamânındaki kadınlardan fazîlet, dîn ve hasenatta ayrılmasından kaynaklanmaktadır. Bir rivâyete göre (Betül) dünyâdan Allâh'a doğru kopuştur.
[2066] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[2067] luġaten N, K: luġatde NO.
[2068] vālāları NO: delālları N, K.
[2069] Kur'ân-ı Kerîm, Necm, 53/17. مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰى (Göz ne kaydı ne de hedefinden şaştı.)
[2070] nebevīde N, K: nebevīden NO.
[2071] Fâtıma, benim vücûdumdan bir parçadır, O'nu kızdıran beni kızdırmıştır. O, cennet ehlinin en fazîletlisidir.
[2072] çārdeh ve pānzdeh NO: çehārdeh-pānzdeh N, K.

yaᶜnī Ḥażret-i ᶜAliyyü'l-Murtażā kerremellāhu vechehu'l-ebhāya hemser olup tafṣīl-i zifāf üstād-ı evvel efṣaḥ-ı fuṣehā-yı Rūm[2073] Veysī-i merḥūmuñ nigāşte-i kilk-i belāġat-perdāzı **[K74a]** olmaġın ᶜibāret-i rengīn-edālarına **[N72b]** ḥavāle birle necībe-i ḳaleme icāle virilmedi.[2074] Benāberān gerdāne-i gerdūn-gerdān ve raḫş-ı ser-keş-i çarḫ-ı tīz**[NO74a]**-devān olaraḳ

Beyt[2075]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

1 Şāriᶜ-i şerᶜ-i ḳavīm-īmān
Nāẓım-ı silsile-i emn u emān

2 Şāh-ı kevneyn ve[2076] İmām-ı Ḥaremeyn
Cedd-i Ṣıbṭeyn ve Nebiyy-i ş̱aḳaleyn

yaᶜnī Ḥażret-i sulṭān-ı kişver-i dīn[2077] ᶜaleyhi ṣalātü Rabbi'l-ᶜālemīn serā-perde-nişīn-i ᶜilliyyīn olduḳdan ṣoñra eṣaḥḥ aḳvālde ṭāyir-i sīmīn-bāl-i ḳamer şeş bār devr-i çarḫ-ı[2078] burūc iş̱nā ᶜaşer idünce Ḥażret-i Zehrā raḍıyallāhu ᶜanhā ekş̱er aḳvālde sāl-i ferḫunde-fāl-i ᶜömürleri ş̱emāne veyā tisᶜa ve[2079] ᶜişrīne[2080] ḳarīn olduḳda tedārik-i dār-ı āḫirete taḳayyüd birle yevmen mā[2081] Esmā binti ᶜUmeys[2082] eş̱nā-yı muṣāḥabetde derīçe-i gencīne-i ḥayādan ġāliye-sāy-ı ḫiṭāb olup ey Esmā cenāyiz-i müᵓmināt ancaḳ bir ş̱evb-i sütr ile ber-dāşte-i ser-ḥadd-i laḥd olunmaḳ pesendīde olmayup istiḳbāḥ iderüm diyü teᵓessüf buyurmalarıyla Ḥażret-i Esmā, yā binte Resūlillāh size bir ṭarz-ı ġarīb seyr itdüreyim diyü baᶜżı cerāyid-i raṭbe iḥżārıyla bir terkīb-i ḫoş-nümā bend

---

[2073] Rūm: -NO.
[2074] virilmedi K, NO: virildi N.
[2075] Beyt N, K: Naẓm NO; (1) Hakikî bir îmânın kurallarını başlatan (gösteren), Emn ü emân tespihini dizen. (2) İki cihân pâdişâhı, iki Harem'in İmâmı, iki torunun (Hz. Hasan ve Hüseyin) atası, insânlar ve cinlerin Nebisi.
[2076] ve: -NO.
[2077] kişver-i dīn N, K: kevneyn NO.
[2078] çarḫ-ı: +NO.
[2079] ve: -NO.
[2080] ᶜişrīne N, K: ᶜişrīn NO.
[2081] yevmen mā N, K: yevmen fe-yevmen NO.
[2082] ᶜUmeys N: ᶜUmeys'e K, NO.

ve[2083] üzerine bir izār-i nesrīn-fām peyvend idüp arż-ı[2084] Ḥabeşe'de[2085] muḫadderāt-ı aḥrār böyle maḥmil[2086] ile merfūᶜ-ı ser-i mezār olunurlar didi.

Ḥażret-i Zehrā daḫı imtiyāz-ı ricāl u nisāᵓ içün bu ḳānūn ne güzel ᶜalāmet-i edeb-maḳrūndur diyü şāne-zen-i gīsū-yı istiḥsān olup imdi yā Esmā maḳṣūre-ārāy-ı dār-ı beḳā olduġumda ancaḳ senüñle Şāh-ı Merdān ġuslümde dāmen-der-miyān idesüz diyü ināre-i nāᵓire-i ḥüzn u esef buyurdılar.

Bu rivāyet-i girye-ḫīz[2087] daḫı āzād-kerde-i nebevī Ḥażret-i Ümmü Seleme[2088] raḍıyallāhu ᶜanhādan şarīr-i[2089] dil-gīr-i ḫāme-i siyeh[2090]-câme-i şiḳātdür ki Ḥażret-i **[N73a]** Zehrā-yı ḥūrā-perestār tabᶜ-ı ḳudsī-siriştlerinde āşār-ı elem müşāhede itdükde devlet-ḫāne**[K74b]**lerinde teşrīf-i câme-ken-i behişt-dehlīz buyurup icrā-yı resm-i iġtisāl u ġusl[2091] ve lebs-i libās-ı cedīde ile müheyyā-yı ziyāret-i vālid-i Maḥmūdu'l-fiᶜāl olup buḥbūḥa-i cennet-mesāḥa-i ḫānelerinde ḳıbleye tevcīh-i **[NO74b]** rūy-ı mihr-i iltimāᶜ ve dest-i yemīnlerin miḫadde-i ḫadd-i ḥayā-i ḳınāᶜ itmekle ıżṭıcāᶜ buyurduḳdan ṣoñra faṣīḥ-lehce-i *innī maḳbūżun elān felā-yekşifnī aḥadün velā-yuġassilnī aḥedun*[2092] diyü ḫatm-ı ṭomār-ı vaṣiyyet birle icābet-i dāᶜī-i żiyāfet-ḫāne-i münᶜim-i kerīm ve menaṣṣa-güzīn-i dārü'l-ḫuld-ı naᶜīm oldılar.

Keẕā fi'l-Mevāhib[2093] fermān-ı muṭāᶜları üzre Ḥażret-i şāh-ı Necef raḍıyallāhu ᶜanhu bilā-ġusl velā-keşf ve ᶜalā-rivāyet-i Esmā edā-yı sünnet-i ġusl ile merfūᶜ-ı dest-i iclāl ve edā-yı ṣalāt-ı icābet-meᵓāl idüp ravża-i rażıyye-i Baḳīᶜ'de Beytü'l-Aḥzān ile be-nām Ḥażret-i Zehrā'ya müntemī mescid-i muḳaddesde yākend ve[2094] ḥarem-i melāyik-

---

[2083] ve: -NO.
[2084] arż-ı: +K, +NO.
[2085] Ḥabeşe'de N, K: Ḥabeş'de NO.
[2086] maḥmil N, K: ber-maḥal NO.
[2087] ḫīz N: rīz K, NO.
[2088] Seleme N, NO: Selemī K.
[2089] şarīr-i N, K: żarīr-i NO.
[2090] siyeh N, K: siyāh NO.
[2091] ġusl: +NO.
[2092] Ben şimdi ölmekteyim, (öldükten sonra) kimse benim kıyâfetlerimi çıkarmasın ve beni yıkamasın.
[2093] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[2094] ve: -NO.

maḥremlerindeki[2095] verāʾ-ı ḥücre-i muṭahhara-i nebevīde vaḳiʿdür. Vücūd-ı nāzenīnlerin[2096] mevdūʿ-ı dest-i ḥūr-ı ʿīn buyurup girye-i ḫūn-bār ile

Şiʿr[2097]

Bahr-i Tavîl

1 Li-külli'ctimāʿin min-ḫalīleyni furḳatun
Ve külle'l-leẕī dūne'l-firāḳi ḳalīlun

2 Ve inne'ftirāḳī Fāṭimun[2098] baʿde Aḥmedin
Delīlün ʿalā en lā-yedūme ḫalīlun

naġmesin hem-āheng-i zārī ḳıldılar.

Şeh-zādegān-ı ḫānedān-ı nebevī Ḥażret-i Ḥasan ve Ḥażret-i[2099] Ḥüseyn ve Ḥażret-i Muḥsin ve muḫadereteyn-i muḥteremeteyn Ümmü Külṯūm ve Zeyneb rıḍvānullāhi Teʿālā[2100] ʿaleyhim ecmaʿīn ol şecere-i ṭayyibenüñ ṯemere-i ḥasenesi olup emmā Ḥażret-i Muḥsin henūz ġonce-i ne[2101]-şüküfte-i ṭufūliyyet iken eyyām-ı zindegānī-i vālide-i kerīmede mehd-efrūz-ı ḥūriyān ve dest-enbūye-i kerrūbiyān olmaġla nesl-i ṭāhir-i eşref-i evlād-ı Ādem ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem **[N73b]** şıbteyn-i kerīmeyn Ḥażarāt-ı Ḥasan ve Ḥüseyn raḍıyallāhu ʿanhumādan intişār bulup encüm-sipihr-i saʿādet-i[2102] siyādet olanlar bu neyyīreyn-i aʿẓameynden iḳtibās-ı envār-ı şerāfet itdükleri müstaġnī-i rivāyet ve[2103] kitābetdür.

[2095] maḥremlerindeki N, K: muḥteremlerindeki NO.
[2096] nāzeninlerin N, NO: nāzenīnleri K.
[2097] Şiʿr N, K: Naẓm NO; (1) İki dostun her buluşmasında bir ayrılık vardır ve bu durumda ayrılık olmaması az görülen bir durumdur. (2) Hz. Ahmet'ten sonra Fâtıma'yı kaybedişim de dostların sonsuza dek berâber olmayacaklarının delilidir.
[2098] Fāṭimun N, K: Fāṭimen NO.
[2099] Ḥażret-i: -NO.
[2100] Teʿālā: -NO.
[2101] ne: +NO.
[2102] saʿādet-i: +NO.
[2103] ve: -NO.

Emmā Ümmü Külşūm zīver-i ḥıbāle-i niḳāḥ-ı **[K75a]** Ḥażret-i Fārūḳ-ı aʿẓam raḍıyallāhu ʿanhu olup lākin[2104] gülzār-ı fānīde ārāyiş-i destār-ı rūzgār olur yādgārları **[NO75a]** ḳalmadı.[2105]

Emmā Ḥażret-i Zeyneb, ʿAbdullāh bin Caʿfer raḍıyallāhu ʿanhuñ neżāret-baḫşāy-ı ḥarem-serāy-ı zevācları olup ḫaylī evlād u aḥfādları tenāsül birle iştihār ve Caʿferī nisbet ile şöhret-şiʿār u[2106] nāmdār oldılar.

Egerçi menāḳıb-ı celīleleri sāl-be-sāl fi'l-cümle nāṭıḳa-ārāy-ı Veysī-i şīrīn-maḳāl ve zemzeme-efrūz-ı Nābī-i bārīk-ḫayāl olmışdur lākin[2107] istiṭrād-ı tekrīr ile ruḫsāre-i ṣaḥīfe-i eşer taḥsīn ḳılındı.

Ẕikr-i Ezvāc-ı Ṭāhirāt-ı Ümmehātü'l-Müʾminīn Rıḍvānullāhi Teʿālā ʿAleyhim Ecmaʿīn[2108]

Muḳayyidān-ı siccil-i maḥfūẓ-ı siyer bu resme taḳayyüd-i[2109] ḳıbāle-i eşer itmişlerdür ki ferāyid-i ḳılāde-i nikāḥ-ı münticü'l-felāḥ-ı nübüvvet-penāhī olan muḫadderāt-ı ʿġāliyāt[2110] olan[2111] iḥdā ʿaşer[2112] olup silsile-fürūz-ı sülāle-i Ḳureyş olanları Ḥażret-i Ḫadīce binti Ḫüveylid ve Ḥażret-i ʿĀyişe binti Ebī Bekr[2113] ve Ḥażret-i[2114] Ḥafṣa binti ʿÖmer bin el-Ḫaṭṭāb ve Ḥażret-i Ümmü Ḥabībe binti Ebī Süfyān ve Ḥażret-i Ümmü Seleme binti Ebī Ümeyye ve Ḥażret-i Sevde binti Zemeʿa ve ʿArabiyye-i necībeleri Zeyneb binti Caḥş ve Meymūne binti el-Ḥāriṣü'l-Hilāliyye ve Ḥażret-i Ümmü'l-Mesākīn Zeyneb binti Ḥuzeymete'l-Hilāliyye ve Cüveyriyye binti el-Ḥāriṣü'l-Ḫuzāʿiyye biri daḫı Ḥażret-i Ṣafiyye binti Ḥuyeyy el-İsrāʾīliyye olup ancaḳ Ḥażret-i Ḫadīce ve Ümmü'l-Mesākīn Zeyneb zamān-ı saʿādet-i risālet-penāhīde ser-

---

[2104] lākin N, K: līkin NO.
[2105] ḳalmadı: -NO.
[2106] şöhret-şiʿār u: +NO.
[2107] lākin N, K: velīkin NO.
[2108] Ecmaʿīn: +K, +NO.
[2109] taḳayyüd-i N, K: taḳyīd-i NO.
[2110] ʿġāliyāt N, K: ʿġāniyāt NO.
[2111] olan: +NO.
[2112] iḥdā ʿaşer N, K: on bir NO.
[2113] Ebī Bekr N, K: Ebī Bekrü'ṣ-Ṣıddīḳ NO.
[2114] Ḥażret-i: -NO.

nihāde-i visāde-i ᶜilliyyīn olup ḫāṣṣa-i nebeviyye olmaḳ üzre nüh bānū-yı saᶜd-aḫter **[N74a]** reşk-i revāḳ-ı sipihr-i nüh[2115] ṭıbāḳ[2116] yaᶜnī devlet-ḫāne-i Sulṭān-ı ṣāḥib-i penc-gāne-i nevbet ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyede[2117] dāmen der-miyān-ı ḫidmet[2118] oldılar.

Emmā dürretü't-tāc-ı nisāᵓ ḫayr-ḫᵛāh-ı seyyidü'l-verā ḫāṭır-güşāy-ı ḥabīb-i Ḫudā Ḥażret-i Ḫadīcetü'l-Kübrā raḍıyallāhu ᶜanhā zamān-ı fetre-i cāhiliyyede Ṭāhire **[K75b]** ile meşhūre olup ᶜunvān**[NO75b]**-ṭırāz-ı Ümmehāt-ı Müᵓminīn ve sābıḳayn-ı evvelīn-i ehl-i dīnden ṣıddīḳa-i kerīme ve maḳbūle-i dergāh-ı Ṣamediyye olmaġın maẓhar-ı ᶜināyāt-ı Ezeliyye olup vesāṭet-i emīn-i vaḥy-i Celīl Ḥażret-i Cibrīl ile[2119] selām-ı Rabbü'l-ᶜizzete sezā olduḳları zīver-i süṭūr-ı muᶜteberātdür.

Yigirmi beş sene ḥarem-serāy-ı nebevīde pervāne-i şemᶜ-i cemᶜ-ārāy-ı ḫidmet olup bāliġ-i niṣāb-ı sinn-i ḫamse ve sittīn olunca üç sene ḳable'l-hicret ḫırāmān-ı ḫayābān-ı ḥadīḳa-i rıḍvān ve Mekke-i mükerremede Ḥacūn-nām buḳᶜada sipurde-i dest-i raḥmet-i Raḥmān ḳılındı.

Dāru's-Saᶜāde-i nebeviyyeye intisābları ve meᵓlūf-ı ṭabᶜ-ı beşerī olmayan irhāṣāt-ı peyemberīde[2120] ne resme taḳviye vü tesliye-baḫşāy-ı ḫāṭır-ı enver-i ḫātim-i ṭomār-ı risālet olduḳları ve ḫidmet-i[2121] ᶜaliyye-i serīr-efrūz-ı nübüvvetde maṣrūf olan naḳdiye-i[2122] maḳdūr ve saᶜy-i meşkūrları bu nev-zemīne ṭarḥ-endāz-ı evvelīn Veysī-i merḥumuñ şümürde-i benān-ı beyānları olmaġın bu ḳadarca tezyīl ile evrāḳ-ı eşer tebcīl ḳılındı.

Emmā eḥabb-ı nisāᵓ-i ḫᵛāce-i her dü serā ḫiṭāb-yāb-ı *kellimīnī yā Ḥumeyrāᵓu*[2123] Ḥażret-i ᶜĀyişe-i Ṣıddīḳa raḍıyallāhu ᶜanhā Ümmü ᶜAbdullāh ile künyever[2124] ve

---

[2115] nüh: -NO.
[2116] ṭıbāḳ N: ṭāḳ K, niṭāḳ NO.
[2117] ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyede N, K: ᶜaleyhi't-taḥiyyede NO.
[2118] ḫidmet N, NO: ḫizmet K.
[2119] ile: -NO.
[2120] peyemberīde N, K: peġamberīde NO.
[2121] ḫidmet-i N, NO: ḫizmet-i K.
[2122] naḳdiye-i N, K: naḳdīne-i NO.
[2123] Ey Hümeyrâ (Al yanaklı kadın) benimle konuş.
[2124] künyever N, K: mükenniye NO.

nev[2125]-bāve-i ḥadīḳa-efrūz-ı nesl-i Ṣıddīḳ-i Ekber olup nüh sāl[2126] iken sāl-i düvvüm-i hicriyyede şemᶜ-i şebistān-ı ḫānedān-ı Sulṭān-ı keyvān-ġulām yaᶜnī silk-i Ümmehāt-ı Müᵓminīne revnaḳ-baḫşāy-ı intiẓām u bekāret ile müfteḫir-i żarrāt-ı muḥassenāt olup ᶜulüvv-i şān ve sümüvv-i mekānlarına āyāt-ı meşhūre-i Furḳāniyye şāhid-i kāfīdür. **[N74b]** ᶜĀlime-i faḳīhe-i nādire-i faṣīḥa-i dānişver-i eşᶜār-ı ᶜArabiyye olup Aṣḥāb-ı Kirāmdan cemāᶜāt-ı keşīre envār-ı[2127] enfās-ı nefīselerinden ināre-i miṣbāḥ-ı mişkāt-ı rivāyet itmişlerdürdür.

Sebᶜa yā tisᶜa ve ḫamsīn-i hicriyyede tārek-i dārü'l-mażīḳ ve serā-perde-nişīn-i fusḥat-serāy-ı taḥḳīḳ olup ṣalāt-ı icābet āyātlarında Ḥażret-i Ebī Hüreyre **[K76a]** raḍıyallāhu ᶜanhu miḥrāb**[NO76a]**-efrūz-ı taḳaddüm olup ravża-i Baḳīᶜ ḫᵛābgāh-ı firdevs-işti bāhları oldı.

Emmā cüyende-i rıżā-yı eşrefü'l-verā Ḥażret-i Sevde binti Zemeᶜa raḍıyallāhu ᶜanhā[2128] zamān-ı pīşīn-i devlet-i İslāmiyyede ibn-i ᶜammı Sekrān bin ᶜAmr'uñ ᶜıḳd-ı rişte-i nikāḥlarında iken meᶜan ḫāk-ber-ser-i Lāt u ᶜUzzā idüp[2129] tevfīḳ-i Ḫudā-dād ile sīr-āb-ı raḥīḳ-i taḥḳīḳ ve müᵓmin-i pāk-iᶜtiḳād olmalarıyla giriftārī-i kemend-i müşkil-bend-i Ḳureyş'den ḫalāṣ-ı gerden-i cān içün mānend-i dü şehbāz-ı bālā-pervāz taḥrīk-i cenāḥ-ı imtiyāz idüp arż-ı Ḥabeşe'ye hicret baᶜdehu girü Ümmü'l-Ḳurā'ya ᶜavdetde cenāb-ı Sekrān ser-mest-i raṭl-ı girān-ı ecel-i müsemmā ve cenāb-ı Ḫadīce-i Kübrā daḫı ġurfe-nişīn-i cennetü'l-meᵓvā olmaġın Ḥażret-i Sevde raḍıyallāhu ᶜanhā ḥarīm-i ḥarem-i melāyik-ḫadem yaᶜnī şeref-yāb-ı hemserī-i eşref-i evlād-ı Ādem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem oldılar.

Baᶜde ẕālik bāliġa-i nişāb-ı ᶜömr-gīr olduḳlarında ṭaraf-ı nübüvvet-penāhīden müfāraḳatları bābında īrāᵓ-i ḳadāḥ-ı istiġnā buyurulmaġın

Beyt[2130]

[2125] nev: +NO.
[2126] sāl N: sāle K, NO.
[2127] envār-ı: +K, +NO.
[2128] ᶜanhā N, NO: ᶜanhumā K.
[2129] idüp N, K: olup NO.
[2130] Beyt N, K: Naẓm NO; Hâfız, **Hâfız Dîvânı**, Abdulbaki Gölpınarlı (Çev.), s. 49. Kefenimin eteğini toprağın ayağı, altına çekmedikçe elimi eteğinden çekmem; çekeceğimi de umma.

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlü / Fāᶜilün

Tā dāmen-i kefen ne-keşem zīr-i pāy-ı ḫāk
Bāver me-kun ki dest zi-dāmen bedāremet

bu bāzār[2131] Ḥażret-i Sevde ṭarafından revāc gösterülmeyüp leyle-i ḫāṣṣaların Ḥażret-i ᶜĀyişe-i Ṣıddīḳaya[2132] raḍıyallāhu ᶜanhāya[2133] īṯār itmek üzre maḳām-ı saᶜādetlerinde ṯābit-ḳadem ve ḫulūṣ-ı ᶜubūdiyetde rāsiḫ-dem olup āḫer-i ḫilāfet-i Fārūḳ raḍıyallāhu ᶜanhuda icābet-i dāᶜī-i Ezelī[2134] ve ᶜazm-i serā-bostān-ı Sermedī itdiler.

Emmā zāhide-i pāk-güher-i ᶜiffet-perver Ḥażret-i Ḥafṣa binti ᶜÖmer raḍıyallāhu ᶜanhā[2135] bedāᵓ-i **[N75a]** İslām'da Ḫuneys[2136] (bi-żammi'l-ḫāᵓi'l-muᶜcemeti ve fetḥi'n-nūn) Ḥażretlerinüñ ᶜıḳd-ı nikāḥında olup tevfīḳ-i Ṣamedī bedreḳa-i rāh-ı taḥḳīḳleri olup meᶜan ᶜizz-i īmānla dest-be-dest dārü'l-emn-i Medīne'ye hicret itmiş[2137] iken Ḫuneys Melḥame-i Kübrā-yı Bedr'de ser-germ-i peymāne-i şehādet olmaġın sālis-i hicriyyede **[NO76b]** Ḥażret-i Ḥafṣa raḍıyallāhu ᶜanhā sezā-yı ḥarem-serāy-ı āb-rūy-ı her dü serā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyā[2138] olup manẓūme-i celīle-i Ümmehāt-ı Müᵓminīne[2139] ārāyiş-baḫşāy-ı intiẓām oldı. Tafṣīl-i zifāf ser-zede-i ḳalem-i Nābī-i belīġ-raḳam olmaġın iḫtiṣār ile zīver-i ṣaḥīfe-i eṯer ḳılındı.

Ṣavvāme vü ḳavvāme ve zevce-i cennetī-i nebevī olduḳları işᶜārıyla[2140] daḫı celīl-i ṣudūr itdügi mesṭūr-ı süṭūr-ı[2141] Mevāhib'dür[2142]. Ḫaylī Aṣḥāb-ı Kirām ve ṭābiᶜīnüñ cedāvil-i rivāyetleri cūybār-ı aḫbārlarından müstemidd olup sinn-i sittīn[2143]

[2131] bāzār N: bāzāra K, NO.
[2132] Ṣıddīḳaya N, K: Ṣıddīḳa NO.
[2133] raḍıyallāhu ᶜanhāya: +NO.
[2134] Ezelī N, K: Ezel NO.
[2135] ᶜanhā N, NO: ᶜanhumā K.
[2136] Ḫuneys bin Ḥuẕāfe es-Sehmī.
[2137] itmiş N: itmişler K, NO.
[2138] efḍalü't-teḥāyā N, K: etemmü't-teḥāyā NO.
[2139] müᵓminīne N, K: müᵓminīnden NO.
[2140] işᶜārıylà N, K: işᶜār ile NO.
[2141] raḳam-zede-i ṣaḥīfe-i NO.
[2142] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[2143] sittīn N, K: sittīnde NO.

ile[2144] ḫamse ve erbaᶜīn-i hicriyyede taᶜabdār-ı firāḳdan ḥall-i nitāḳ buyurup maḥmil-bend-i heşt der-i ḫāne-i muᶜallā-revāḳ oldılar.

Emmā muḫaddere-i sütūde-simāt şemᶜ-i bezm-ārāy-ı ḫᵛāce-i kāyināt ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyāt Ümmü Seleme raḍıyallāhu ᶜanhā ism-i sāmīleri Hind olup zevc-i kerīmleri[2145] Ebī Seleme ile rübāyende-i ḳaṣebu's-sebḳ-i īmān olan sābıḳīn-i evvelīn ve arż-ı Ḥabeşe'ye muhāceret iḫtiyār iden[2146] müᵓminīnden olup baᶜdehu[2147] dāru'l-hicre-i müteyemmeneye ḳufūl ve rābiᶜ-i sene-i hicriyyede Ḥażret-i Ebī Seleme dāru'l-hicre-i[2148] serāy-ı Sermedī'ye taḥrīk-i pāy-ı vüṣūl itmegin Ḥażret-i ġayṣü'r-raḥmet-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ḫuṭbe buyurdılar. Egerçi *merḥaben bi-Resūlillāh* ile ḥüsn-i ḳabūl gösterdiler lākin[2149] bu żaᶜīfe āteş-i ḫırmen-sūz-ı ṣabr u şekīb olan ġayret-i żarrāt bābında şedīde ve imreᵓe-i muṣībet-dīde ve bu ġurbetde bī-kes u bī-feryād-resüm diyü rişte-i ḥāl-i ḥüzn-āṣārların **[N75b]** pīçīde-i miġzel-i iᶜtiẕār itmegin Ḥażret-i[2150] ḫāṭır-nevāz-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem

Beyt[2151]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

Ez-ᶜadālet ne-būd dūr gereş pursed ḥāl
Pādişāhī ki be-hem-sāye gedāyī dāred

lāmiᶜasınca teskīn-i āteş-i tenevvür-i ḫāṭır-ı ġamgīn ve tebrīd-i eşk-i dīde-i nem-gīnleri içün māhiçe-i naᶜlçe-i[2152] naᶜlīnlerin ġurre-i nāṣiye-i nāz yaᶜnī der-i ḫāne**[NO77a]**lerine teşrīf-sāz olup leb-i vaḥy-āzmāy-ı muᶜcize-bārdan bu resme gül-rīz-i ᶜināyet oldılar ki emmā madde-i ḥarāret-i ġayret **[K77a]** tebrīd-i nesīm-i enfās-ı

[2144] ile: +K.
[2145] kerīmleri N, K: kerīmeleri NO.
[2146] iden N, K: eyliyen NO.
[2147] baᶜdehu: +NO.
[2148] dāru'l-hicre-i: -K, -NO.
[2149] lākin N, K: līkin NO.
[2150] Ḥażret-i: -NO.
[2151] Beyt N, K: Naẓm NO; Hâfız, **Hâfız Dîvânı**, Abdulbaki Gölpınarlı (Çev.), s. 225. Padişâhın yoksul bir komşusu olsa da onun hâlini, hatrını sorsa bu adalete sığmaz bir şey değil ki.
[2152] naᶜlçe-i: +K, +NO.

duᶜāya ḥavāle ve[2153] emmā kerbet-i muṣībet-i mükāfāt bārgāh-ı ᶜİzzete iḥāle olunmaġla çāre-peẕīr olur ve silk-i ḳarābetüñüzde olan ferāyid-i ricālde[2154] bu bāzāra revāc[2155] virmez kimesne yoḳdur diyü cemᶜiyyet-baḫşāy-ı ḫāṭır-ı perīşān ve cerīḥa-i ṣamṣām-ı ālāmlarına merhem-i firāḳ[2156]-zen-i tesliyyet olmaġın mesᵓūl-ı nebevī peẕīreftār-ı rıżā vü[2157] ḳabūlleri olmaġla niẓām-ı ᶜişmet-intiẓām-ı Ümmehāt-ı Müᵓminīne duḫūl idüp mede'l-ᶜömr ḫiẕmet-i[2158] ᶜaliyye-i nebeviyyede[2159] iḫlāṣ ile teşmīr-i sāḳ-ı iḫtişās itdiler. Sāl-i tisᶜa ve ḫamsīn ve ḳīle işneyn ve sittīn-i hicriyyede ḫalᶜ-ı câme-i müsteᶜār-ı fānī ve ḥulle-pūş-ı ᶜālem-i ḫuld u[2160] bāḳī olup buḳᶜa-i Baḳīᶜ'de ġarīḳ-i lücce-i raḥmet-i Raḥmānī oldılar.

Emmā bānū-yı ᶜiffet-pīrā[2161] cemīletü'ẕ-ẕikr-i ᶜālem-i bālā Ḥażret-i Zeyneb binti Caḥş[2162] raḍıyallāhu ᶜanhā memdūḥatü'l-ḥaseb-i Hāşimiyyetü'n-neseb[2163] olup mevālī-i kirām-ı nübüvvet-penāhīden Ḥażret-i Zeyd bin el-Ḥāriṯ'üñ dürre-i ḥıbāle-efrūz-ı nikāḥı iken ḥall-i şikāl-i ülfet-i ṭalāḳ ile yaᶜnī[2164] müfāraḳatları[2165] vāḳiᶜ olmaġın tamāmī-i ᶜidde-i[2166] şerᶜiyyede mebᶜūṯ-ı heft kişver-i ᶜālem Ḥażret-i faḫr-ı ᶜālem[2167] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem īmāᵓ-i meymenet-pīrāy-ı ḫuṭbe buyurduḳlarında[2168] Ḥażret-i Zeyneb ḳınāᶜ-ı cevāba güşāyiş virmeyüp ḥükm-i Ḳāżī-i ᶜale'l-ıṭlāḳa **[N76a]** ḥavāle buyurmaġın ol eṣnāda maḥkeme-i ᶜālem-i bālādan ḫüccet-i ḳāṭıᶜa-i *felemmā ḳaḍā Zeydün minhā veṭaren zevvecnā kehā*[2169] nüzūl-i iclāl itmegin ḫāmis-i sene-i

---

[2153] ve: -NO.
[2154] ricālde N, K: ricālden NO.
[2155] revāc N, K: rıżā NO.
[2156] firāḳ: -K, -NO.
[2157] rıżā vü N, K: rıżā-ı NO.
[2158] ḫiẕmet-i N: ḫidmet-i K, NO.
[2159] nebeviyyede N, K: nebevīde NO.
[2160] u: -NO.
[2161] pīrā N, K: pīrāy-ı NO.
[2162] Caḥş N, K: Caḥşī NO.
[2163] memdūḥatü'l-ḥasb-i Hāşimiyyetü'n-neseb N, K: memdūḥatü'n-neseb-i Hāşimiyyetü'l-ḥaseb NO.
[2164] yaᶜnī: -K.
[2165] ṭalāḳ ile yaᶜnī müfāraḳatları N, K: yaᶜnī ṭalāḳ ile müfāraḳatları NO.
[2166] ᶜidde-i N, K: ᶜiddet-i NO.
[2167] Ḥażret-i faḫr-ı ᶜālem: +NO.
[2168] buyurduḳlarında N, K: buyurduḳları maḥalde NO.
[2169] Kur'ân-ı Kerîm, Ahzab, 33/37. وَاِذْ تَقُولُ لِلَّذِي اَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِ وَاَنْعَمْتَ عَلَيْهِ اَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللهُ اَحَقُّ اَنْ تَخْشٰيهُ فَلَمَّا قَضٰى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَراً زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي اَزْوَاجِ اَدْعِيَائِهِمْ اِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَراً وَكَانَ اَمْرُ اللهِ مَفْعُولاً (Bir zamân, Allâh'ın kendisine lutufta bulunduğu, senin de lutufkâr davrandığın kişiye, "Eşinle evlilik bağını koru, Allâh'tan kork" demiştin. Bunu derken Allâh'ın ileride açıklayacağı bir şeyi içinde saklıyordun, kendisinden çekinme hususunda Allâh'ın

hicriyyede sezā-yı ḥarem-i muḥterem Nebiyy-i Ekrem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem oldılar.

Vefret-i şefḳatden nāşī Ḥażret-i Zeyd cenāb-ı risālet-penāhīde[2170] *bünüvvet* ile müntemī olmaġın bu ḳażıyye süḫan-çīnān-ı nifāḳuñ metāᶜ-ı kāsidlerine sebeb-i revāc ve bāᶜiş-i ḥareket-i fesād-mizāc olup **[NO77b]** ḥāşā Muḥammed zen-i püseri taḥrīm itmiş iken zevce-i veledin keşīde-i ribḳa-i nikāḥ itdi diyü ḥarf-endāz-ı şiḳāḳ **[K77b]** olmalarıyla kerīme-i *mā kāne Muḥammedun ebā eḥadin min-ricālikum velākin Resūlallāhi ve ḫāteme'n-nebiyyīne ve kānellāhu bi-kulli şeyᵓin ᶜalīmen*[2171] nüzūl-iclāl buyurmaġın bu maᶜnā-yı celīlü'l-muġnā daḫı[2172] reh-revān-ı şerīᶜat-ı ġarrāya cādde-nümā olduġundan ġayrı Ḥażret-i Zeyneb raḍıyallāhu ᶜanhā emrin tefvīż-i ḥükm-i Ṣamedī[2173] itmekle ẕerīᶜa-i bedīᶜa-i mübāhātī olup Ümmehāt-ı Müᵓminīne sizlerüñ nikāḥların peder u māder taḥḳīḳ itdi ammā benüm Ḥażret-i Rabbü'l-ᶜizzet bālā-yı heft āsmānda siccil-i ᶜaḳdüme imżā-keş-i tevfīḳ oldı diyü faḫr iderler idi.

İbtidā ismi Berre olup Ḥażret-i risālet-penāhī berāt-ı nāmların Zeyneb ile muᶜanven buyurdılar. Ṣāḥibe-i diyānet ve ṣādıḳa-i keşīretü'ṣ-ṣıdḳa olup sene-i ᶜişrīn-i hicriyyede dār-ı āḫirete maḥmil-bend-i intiḳāl ve Medīne-i münevverede gevher-i vücūdları mevdūᶜ-ı ṣandūḳça-i iclāl oldı.

Emmā muḫaddere-i necībe Ümmü Ḥabībe binti Ebī Süfyān raḍıyallāhu ᶜanhā ism-i sāmīleri Remle olup ibtidā ᶜAbdullāh bin Caḥş'uñ ribḳa-i nikāḥında iken Ḥabeş'e hicret-i ṯāniye iden müᵓminīnden olup ᶜAbdullāh-ı merḳūm tesvīlāt-ı Şeyṭāniyye ile güm-kerde-i rāh-ı rāstān ve irtidād ile[2174] senglāḫ-ı Naṣrāniyyet ve varaṭāt-ı ẓülmāt-ı ḍalāletde ser-gerdān **[N76b]** ve dāmen-i emeli ser-bend-i ḫār-ı ḥirmān olup ol ṭarafda mürd olmaġla Ḥażret-i Ümmü Ḥabībe ḥaclegāh-ı devlet-ḫāne-i dīn-i ḳavīmde muḳīm

---

önceliği bulunduğu hâlde sen halktan çekiniyordun. Zeyd onunla berâber olduktan sonra müminlere, evlâtlıklarının -kendileriyle berâber olup ayrıldıkları- eşleriyle evlenmeleri hususunda bir sıkıntı gelmesin diye seni o kadınla evlendirdik. Allâh'ın emri elbet yerine getirilecektir.)

[2170] penāhīde N: penāha K, NO.

[2171] ve kānellāhu bi-kulli şeyᵓin ᶜalīmen: -NO; Kur'ân-ı Kerîm, Ahzab, 33/40. مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَا اَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَسُولَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ وَكَانَ اللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيماً (Muhammed içinizden hiçbir erkeğin babası değildir, fakat o Allâh'ın elçisidir ve peygamberlerin sonuncusudur. Allâh her şeyi bilmektedir.)

[2172] daḫı: -NO.

[2173] Ṣamedī N, K: Ṣamedānī NO.

[2174] ile: +K, +NO.

olmaġın ṭaraf-ı nübüvvet-penāhīye ḫiṭbe içün fermān-fermāy-ı kişver-i Ḥabeş olan[2175] Necāşī'ye ᶜAmr bin Ümeyye eḍ-Ḍamīr'i ḫidmet-i risālete nāmzed ve dört yüz dīnār ṣadāḳların Şercīl bin Ḥasene ile rāhī buyurmaġın ḳādime-i ᶜazīmetlerin hem-cenāḥ-ı ṣabā-yı sürᶜat idüp ser-menzil-i maḳṣūda vażᶜ-ı ḳadem ve teblīġ-i fermān-ı **[NO78a]** Seyyid-i ᶜArab u ᶜAcem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem itdüklerinde Necāşī Ebrehe-nām cāriye-i ḫāṣların[2176] Ümmü Ḥabībe'ye beyān-ı ḥāl ve hümā-yı saᶜādet-i iḳbāl[2177] ile **[K78a]** irsāl itmekle[2178]

Beyt[2179]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlü / Fāᶜilün

Ṭāliᶜ olunca böyle saᶜādet eşer gerek
Baḫt el virünce böyle hümāyūn ḫaber gerek

telaḳḳī-i bi'l-ḳabūl ve ḳudūm-ı Ebrehe'ye iki süvār ve bir ḫātem-i sīmīn müjdegāne nişār idüp Ḫālid bin Velīd ve[2180] Saᶜīd bin el-ᶜĀṣ'ı[2181] vekāletiyle ḥuzūr-ı Necāşī'ye gönderdi. Necāşī daḫı vaḳt-i ᶜişāda tertīb-i bezm-i sūr u ᶜişret ve Caᶜfer ibni Ebī[2182] Ṭālib ve ol ṭarafda meᶜan olan müslimīni daᶜvet birle ināre-i şemᶜ-i dil-efrūz-ı cemᶜiyyet buyurup maḥalle münāṣib ṣoḥbet-i rūḥ-efzā ile ṭūṭī-i nāṭıḳaları bu resme belāġat-senc-i müddeᶜā olup *el-ḥamdu lillāhi'l-Meliku'l-Ḳuddūsü's-Selāmu'l-Müᵓminü'l-Müheyminü'l-ᶜAzīzü'l-Cebbārü'l-Mütekebbir*[2183], *eşhedü*[2184] *en lā-İlāhe illallāh ve enne Muḥammeden ᶜabduhu ve Resūluhu*[2185] *erselehu bi'l-hudā ve dīni'l-*

[2175] olan: +NO.
[2176] ḫāṣların N, K: ḫaṣṣaların NO.
[2177] ve hümā-yı saᶜādet-i iḳbāl: +NO.
[2178] itmekle N, K: itmegin NO.
[2179] Beyt N, K: Naẓm NO.
[2180] Velīd ve: +NO.
[2181] el-ᶜĀṣ'ı N, K: el-ᶜĀṣ NO.
[2182] Ebī: +K, +NO.
[2183] mütekebbir: +NO.
[2184] eşhedü: -NO.
[2185] Egemenliğin mutlak sâhibi, mukaddes, selâmete erdiren, güven sağlayan ve kendisine güvenilen, görüp gözeten ve yöneten, aziz ve yüce olan, zorlu kuvvetin sâhibi, Allâh'a hamd olsun, şâhitlik ederim ki Allâh'tan başka ilâh yoktur, Muhammed onun kulu ve elçisidir.

ḥaḳḳi li-yuẕhirehu ᶜale'd-dīni kullihi velev kerihe'l-muşrikūne[2186] *emmā baᶜdu feḳad ecebtu ilā-mā-deᶜā ileyhi Resūlullāhi ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ve zevvecetuhu Ümmü Ḥabībete veḳad aṣdaḳtuhā erbaᶜa miᵓeti dīnārin ẕeheben*[2187] diyü ser-pūş-endāz-ı ḫᵛānçe-i beyān ve nuḳl-pāş-ı ḫiṭbe-i ḫuṭbe-i belāġat-ᶜünvān olup denānīr-i maᶜhūdeyi meclis-i ḳavme **[N77a]** niṯār idünce Ḥażret-i Ḫālid daḫı minber-i ferḳad-süllem-i ḫuṭbeye refᶜ-i pā idüp *el-ḥamdu lillāhi aḥmeduhu ve esteᶜīnuhu ve estaġfirühu ve eşhedu en lā-İlāhe illallāhu vaḥdehu lā-şerīke leh ve enne Muḥammeden ᶜabduhu ve Resūluhu*[2188] *erselehu bi'l-hudā ve dīni'l-ḥaḳḳi li-yuẕhirehu ᶜale'd-dīni kullihi*[2189] *velev kerihe'l-muşrikūne*[2190] *emmā baᶜdu feḳad ecebtu ilā-mā-deᶜā ileyhi Resūlullāhi ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem ve zevvecetuhu Ümmü Ḥabībete binte Ebī Sufyāne fe-bāreke li-Resūlillāhi*[2191] *ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem*[2192] ile şekker-rīz-i tekellüm ve naḳdiye-i[2193] maᶜhūdeyi **[K78b]** maḳbūż-ı dest-i tesellüm idüp ḳıyāma āġāz göstermeleriyle Necāşī mekeşlerin?[2194] işāre birle iḥżār-ı māᵓide-i gül-fām idüp **[NO78b]** icrā-yı merāsim-i ᶜīş u nūş ile meclise encām virdiler.

Ḳażıyye-i nikāḥ-ı meẕkūre sābiᶜ-i[2195] hicriyyede Medīne-i müteyemmenede vāḳiᶜ olduġı daḫı rivāyet-kerde-i şiḳātdur. ᶜAlā-kile'r-rivāyeteyn[2196] bānū-yı müşārün ileyhā bu minvāl-i ferḫunde-meᵓāl üzre Ümmehāt-ı Müᵓminīn silkine münselik olup ḫidmet-i celīle-i nebeviyyede rażıyye ve taḥṣīl-i kemālāt-ı marżıyye buyurup erbaᶜa ve

---

[2186] Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe, 9/33, Saf, 61/9. هُوَ الَّذِي اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهٖ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ (Bütün dinlerin üzerindeki yerini alsın diye Resûlünü, doğru yol rehberi ve hak dîn ile gönderen O'dur; müşrikler hoşlanmasalar da !)

[2187] Daha sonra, Resûlullâh'ın isteğine icâbet ettim ve Ebû Süfyân'ın kızı Ümmü Habibe'yi zevce olarak ona verdim. Ümmü Habibe'ye 400 dinar mehir verdim.

[2188] Hamd, Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dilerim. Allâh'tan başka ilâh bulunmadığına, Muhammed'in de onun kulu ve elçisi olduğuna şehâdet ederim.

[2189] kullihi: +K.

[2190] Kur'ân-ı Kerîm, Tevbe, 9/33, Saf, 61/9. هُوَ الَّذِي اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهٖ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ (Bütün dinlerin üzerindeki yerini alsın diye Resûlünü, doğru yol rehberi ve hak dîn ile gönderen O'dur; müşrikler hoşlanmasalar da!)

[2191] fe-bāreke li-Resūlillāhi N, K: fe-bārekallāhu li-resūlihi NO.

[2192] Daha sonra Resûlullâh 'ın isteğine icâbet ettim ve Ebû Süfyân'ın kızı Ümmü Habîbe'yi zevce olarak ona verdim. Allâh (Ümmü Habîbe'yi) Resûlullâh'a mübârek kılsın.

[2193] naḳdiye-i N, K: naḳdīne-i NO.

[2194] mekeşlerin N, NO: mekreşlerin K.

[2195] sābiᶜ-i N, K: tāsiᶜ-i NO.

[2196] rivāyeteyn N, K: taḳdīreyn NO.

erbaᶜīn-i hicriyyede Ṭayyibe-i münevverede serā-perde-nişīn-i ġabrā vü ḥacle-ārāy-ı çemen-ṣuffa-i ᶜuḳbā oldılar.

Emmā dürre-i zāhire-i baḥrü'n-neseb viṣāḥa-i nāżıra-i sīne-i pür-sekīne-i[2197] edeb Ḥażret-i Zeyneb binti Ḥuzeyme raḍıyallāhu ᶜanhā eyyām-ı fetrede[2198] Ümmü'l-Mesākīn ile mükennā olup ibtidā ᶜAbdullāh bin Caḥşuñ dürre-i ḳılāde-ārāy-ı nikāḥı iken ᶜAbdullāh hengām-ı Bedr'de hem-rāh-ı kārbān-ı iḳlīm-i ᶜadem olmaġın ṣāliṣ-i hicriyyede **[K76b]** serv-i sehī-ḳadd-ı baḫtları gülzār-ı cihānda ser-efrāz yaᶜnī ḫilᶜat-ı nikāḥ-ı nübüvvet-penāhīyi pīrāye-i ḳāmet-i imtiyāz itdi lākin[2199] ancaḳ iki[2200] üç māh miḳdārı zamān dāmen-der-miyān-ı ḫidmet[2201]-güẕārī olmış iken ᶜadem-i müsāᶜade-i ᶜömr ile āftāb-ı zindegānīleri māyil-i semt-i ufūl olup mānend-i hümā-yı ᶜālī-pervāz bāl-güşāy-ı küngüre-i ᶜilliyyīn **[N77b]** ve mihmān-ı nuzul-ı[2202] dārü'ż-żiyāfe-i ḥūr u ᶜīn olup buḳᶜa-i celīle-i Baḳīᶜ'de ser-nihāde-i gerd-bāliş-i ḫᵛāb-nāz oldılar.

Emmā dürre-i necābet-i meknūne Ḥażret-i[2203] Meymūne binti el-Ḥāriṣü'l-Hilāliyye raḍıyallāhu Teᶜālā[2204] ᶜanhā sābiᶜ-i hicriyyede ḫırāmān-ı ḫayābān-ı ḫurremī yaᶜnī Ḥażret-i ḫᵛāce-i ᶜālem ᶜünvān-ṭırāz-ı mecmūᶜa-i nesl-i Ādem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve selleme maḥrem-i serā-perde-i[2205] hemseri olmaġla rāḳī-i merāḳī-i ᶜizz u ᶜalā ve kāmrān-ı devlet-i her dü serā olup iḥdā ve ḫamsīn-i hicriyyede mınṭıḳa-i teng-tār-ı[2206] dār-ı[2207] fenādan fekk-i miyān-ı ᶜīş u nūş-ı beḳāya ḫurūş idüp memdūḥü'n-nās Ḥażret-i İbni **[K79a]** ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhu[2208] namāz-ı icābet-nevāzlarına taḳaddüm birle

---

[2197] pür-sekīne-i: +NO.
[2198] fetrede N, K: fetretde NO.
[2199] lākin N, K: līkin NO.
[2200] iki: -NO.
[2201] ḫidmet N, NO: ḫiẕmet K.
[2202] nuzul-ı N, K: nüzūl-ı NO.
[2203] Ḥażret-i: -NO.
[2204] Teᶜālā: -NO.
[2205] Ḥażret-i ḫᵛāce-i ᶜālem ᶜünvān-ṭırāz-ı mecmūᶜa-i nesl-i Ādem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve selleme muḥrim-i serā-perde-i N, K: muḥrim-i serā-perde-i ᶜünvān-ṭırāz-ı mecmūᶜa-i nesl-i Ādem ḫᵛāce-i ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem NO.
[2206] teng-tār-ı N, K: tengnā-i NO.
[2207] dār-ı: +K, +NO.
[2208] ᶜanhu N, K: ᶜanhā NO.

Mekke-i mükerremeye ḳarīb Şerif-nām[2209] ṣāḥa-i firdevs**[NO79a]**-bāḥada şeref-baḫşāy-ı ser-ḥadd-i laḥd oldılar.

Emmā bānū-yı ḳānite Ḥażret-i Cüveyriyye binti el-Ḥāriṣü'l-Muṣṭalıḳī raḍıyallāhu ᶜanhā feṯḥ-i celīle-i Benī Muṣṭalıḳ'da dest-bürd-i şevāhīn-i sīmurġ-şikār-ı ġuzāt olan ġanāyimden Ṣābit bin Ḳays raḍıyallāhu ᶜanhuñ ser-zede-i[2210] ḳurᶜa-i sehmi olmaġın[2211] berāt-ı āmāllerine ṭuġrā-keş-i kitābet oldı.[2212] Ol daḫı

Meṣnevī[2213]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

1 Ey ki deret nāfe-i devlet-güşāy
Ġurre-i tū nūr-ı saᶜādet-fezāy

2 Bāriḳa-i luṭf-ı dıraḫşān zi-tū
Ebr-i ᶜināyet-i güher-efşān zī-tū

naġmesin[2214] hem-āheng-i şeyᵓen lillāh iderek südde-i seniyye-i nebevīye çehre-sāy-ı müstemendī ve kitābetine imdād-ı iltimāsiyle refᶜ-i ruḳᶜa-i derdmendī itmegin elṭāf-ı kerem-penāh-ı risālet-i destgāhīden tedārik-i hemyān-ı kitābet ve tefsīde-leb-i suᵓālleri sīr-āb-ı ḳadeḥçe-i ᶜināyet buyurulduġından ġayrı ḳıbāle-i āmāllerine imżā-keş-i nīk-baḫtī olup nikāḥ-ı müntecü'l-felāḥ ile **[N78a]** sīne-i ġam-dīdelerine feyż-baḫşāy-ı inşirāḥ oldılar.

Vākiᶜ-i ḥāl sāmiᶜa-güẕār-ı merdān-ı aṣḥāb-ı müsteṭāb olunca müsellem-i dest-i istiḥḳāḳları olan sebāyā-yı[2215] dil-figār-ı Benī Muṣṭalıḳ'uñ ser-cümle ribḳa-i rıḳıyyetlerine güşāyiş virmeleriyle Ḥażret-i Cüveyriyye'nüñ bu vefḳ-i tevfīḳ-ittifāḳ ile

---

[2209] Mekke-Medîne yolu üzerinde Vâdî-i Şerîf veyâ Nuvâriye denen bir bölge.
[2210] ser-zede-i N, K: müstendih-i NO.
[2211] olmaġın N, K: olan NO.
[2212] oldı N: oldılar K, NO.
[2213] Meṣnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 49. (1) Senin siyah kakülün devlet miskini açıcı, senin beyaz perçemin saadet ışığını arttırıcıydı. (2) Bağış şimşeği o gece parlamakta, kayra bulutu o gece inci saçmaktaydı.
[2214] naġmesin N, K: naġmesince NO.
[2215] sebāyā-yı N, K: sebāyādan NO.

benefşezār-ı ümmīdleri ḫoş-bū ve gül-deste-i nāz-būları dil-cū olup nevāzişdār-ı şükrān-ı nāzenīn-mesned-i risālet ve dāmen-ber-zede-i maḳām-ı ḫidmet-i[2216] sulṭān-ı serīr-i nübüvvet olup sāl-i ḫamsīn-i hicriyyede raḫt-keş-i dār-ı beḳā ve ṭārem-nişīn-i firdevs-i aʿlā oldılar.

Emmā seyyide-i Ḳurayẓa ve neżīr-i[2217] şerīfe-i İsrāʾīliyye Ḥażret-i Ṣafiyye raḍıyallāhu ʿanhā esbāṭ-ı Hārūn ʿaleyhi's-selāmdan Ḥuyeyy bin Aḫṭab'üñ duḫter-i fürūzende-aḫteri olup **[K79b]** Kināne bin Ebi'l-Ḥuḳayḳ'uñ (bi-żammi'l-ḥāʾi'l-mühmele) giriftār-ı fitrāk-i nikāḥı iken fetḥ-i Ḫudā-dād-ı Ḫayber'de mezbūr Kināne sīlī-ḫor-ı fūlād-ı pençe-i **[NO79b]** şīrān-ı künām-ı İslām olup müşārün ileyhā ʿazīz-i ḳavm olmaġın fermān-ı Hażret-i[2218] mütemmim-i mekārim-i[2219] aḫlāḳ ʿaleyhi efḍalü't-taḥiyye ile iʿtāḳ olunup cümle-i sebāyādan efrāz ve ʿıḳd-ı rābıṭa-i tezevvüc-i ser-rişte-i enbiyā ʿaleyhi efḍalü't-teḥāyāya duḫūl ile ser-efrāz olup bu taḳrīb-i hümāyūn-tertīb ile ḥāyiz-i şeref-i ḫidmet-i risālet-penāhī ve fāyiz-i devlet-i lā-mütenāhī[2220] olup sāl-i ḫamsīn-i hicriyyede kūç-fermāy-ı dār-ı fenā ve buḳʿa-i Baḳīʿ'de ḫayme-zede-i çemenzār-ı beḳā oldılar.

Emmā serārī-i ḥūrā-sīmā-yı nübüvvet-penāhī mānend-i aʿżā-yı lāzıme-i dest u pā çehār muḳbile-i ʿiffet-pīrā olup ki[2221] esāmī-i sāmiyeleri Māriye-i Ḳıbṭiyye ve Sīrīn (bi-kesri's-sīni'l-mühmeleti ve sükūni'l-müşennāti'l-taḥtiyyeti ve kesri'r-rāʾ ve bi'n-nūn[2222] aḫerihā) ve Reyḥāne binti Şemʿūn-ı Ḳurayziyye **[N78b]** ve bir vaṣīfe-i[2223] naẓīfedür emmā Ḥażret-i Māriye raḍıyallāhu Teʿālā ʿanhā[2224] ve hemşīreleri ṣāḥib-i Mıṣr u İskenderiyye Muḳavḳıs'un[2225] bārgāh-ı nebevīye hediye-i behiyyeleri olup

---

[2216] ḫidmet-i N, NO: ḫiẓmet-i K.
[2217] neżīr-i: neẓīr-i NO.
[2218] Hażret-i: -K.
[2219] mekārim-i: -NO.
[2220] lā-mütenāhī N, K: nā-mütenāhī NO.
[2221] ki: -NO.
[2222] bi'n-nūn N, K: ve'n-nūn NO.
[2223] vaṣīfe-i N, K: ḫanīfe NO.
[2224] raḍıyallāhu Teʿālā ʿanhā: -NO.
[2225] İskenderiye vâlîsi Cüreyc bin Mina.

menāḳıb-ı celīleleri ārāyiş-i defter-i evvelīn olmaġın taḳrīri[2226] muḥtāc-ı tekrīr degildür.

Ḫilāfet-i maᶜdelet-penāhī-i ᶜÖmeriyye'de sāl-i sitte ᶜaşer-i hicriyyede raḫt-keş-i ḥarem-serāy-ı ḫuld-ı berīn ve ser-nihāde-i gerd-bālīn-i rāḥat-ḳarīn oldılar ve Sīrīn[2227] raḍıyallāhu ᶜanhānüñ ḫᵛāce-i kāynāt ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyyāt[2228] zimām-ı rıḳḳıyyetlerin dest-i Ḥassān'a[2229] iḥsān buyurdılar.

Emmā Reyḥāne raḍıyallāhu ᶜanhā sāl-i ᶜāşir-i hicriyyede muḳīm-i nüzhetgāh-ı Baḳīᶜ-i cennet-iştibāh oldı.[2230] Rābiᶜalarınüñ ṭurra-i temellüklerin Ḥażret-i faḫr-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem Zeyneb binti Caḥş raḍıyallāhu ᶜanhānüñ ḳabża-i taṣarruflarına teslīm buyurduḳları ṣaḥīfe-ārāy-ı Mevāhib'dür.[2231]

Bu Maḳāle-i Müşgīn-Külāle Aᶜmām ve ᶜAmmāt ve Aḫavāt-ı Reżāᶜa ve Ceddāt-ı [K80a] Nebeviyye Beyānındadur

Şümürde-i sübḥa-i dest-i ḥuffāẓ-ı rāst-elfāẓ olduġı üzre **[NO80a]** Ḥażret-i faḫr-ı peder u māder nāzenīn-i serā-perde-i serāy-ı heşt der ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selāmüñ aᶜmāmları iḥdā ᶜaşer olup ᶜalā-ḳavl el-Ḥāriṣ, Ebū Ṭālib, Zübeyr, Ḥamza, Ebū Leheb, Ġaydāḳ, Muḳavvim, Ḍırār, ᶜAbbās, Ḳuṯem, ᶜAbdulkaᶜbe, Ḥacel cümle kişţzār-ı ᶜAbdulmuṭṭalib'de reste ve ol şecere-i mütenevviᶜatü'l-aġṣāndan ser-zede olduḳları ber-āverde-i gülşen-ţırāzān-ı rivāyet u dirāyetdür.

Emmā şīr-i şerze-i muḥārib esedullāhi'l-ġālib Ḥażret-i Ḥamza bin ᶜAbdulmuṭṭalib raḍıyallāhu Teᶜālā[2232] ᶜanhu Ebū ᶜAmmāre ile künyever olup sene-i ṯāniye ve ḳīle sādise-i biᶜṯetde hümā-yı kürsī-peymāy-ı dil-i ᶜālī-nejādları hevādār-ı envār-ı saᶜādet olup

---

[2226] taḳrīri N, K: taḳrīre NO.
[2227] Sīrīn N, K: Şīrīn NO.
[2228] efḍalü't-taḥiyyāt N, K: etemmü't-taḥiyyāt NO.
[2229] Hassân bin Sâbit.
[2230] oldı N, K: oldılar NO.
[2231] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[2232] Teᶜālā: -NO.

Beyt[2233]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

1 Ey ḫuş ān **[N79a]** ceẕbe ki nā-gāh resed
Zaḫm-ı ān ber-dil ki[2234] āgāh resed

2 Cāy der-Kaᶜbe-i ümmīd kuned
Rūy der-ḳıble-i cāvīd kuned

ḳullāb-ı cāẕibe-i hidāyet-i Ezeliyye ile beftere-i gerdānī-i dest-i sulṭān-ı ṣaydgāh-ı risālete meyl u müsāraᶜat idüp ḳāf-ı ḳalb-i hidāyet-i ḳabūlleri ārāmgāh-ı sīmurġ-ı tevḥīd olmaġla beyże-i beyżā-yı İslām'a nigehbān-ı ᶜanḳā-tevān ve kebed-pāre-i maġrūrān maᶜreke-i ḫıẕlāna pençe-zen-i hevān oldılar.

Rūz-ı müşrik-sūz-ı Bedr'de mānend-i şimşīr-i ḳaẓā sīne-şikāf-ı ḥıḳddārān-ı aᶜdā olduḳlarından ġayrı ḫidmet-i nebevīde gāh u bī-gāh redd-i keyd-i aᶜdāya siper-kūh-ı temkīn ve ḳahramān-ı[2235] pençe-tāb-ı ehl-i ġavāyet u kīn olup baᶜdehu perḫāş-ı dil-ḫırāş-ı Uḥud'da bāliġ-i sinn-i tisᶜa ve ḫamsīn iken[2236] ne güne sīr-āb-ı şehd-i şehādet olduḳlarınuñ tafṣīli cild-i Mekkī ve ceng-nāme-i Uḥud'da ṣahīfe-pīrāy-ı āṣār olmaġın muḥtāc-ı tekrār degüldür.

Emmā Ḥażret-i bābā-yı ᶜālem ᶜamm-ı Resūl-i ekrem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem şāyeste-i sipās Ebu'l-Fażlu'l-ᶜAbbās **[K80b]** raḍıyallāhu Teᶜālā[2237] ᶜanhu şeyḫ-i dil-cū ḥüsn-i Ḫudā-dād ile bir merd-i ḫūb-rū olup rūz-ı āşūb-maşḥūb-ı **[NO80b]** Bedr-i Kübrā'da mükrehen ṣanādīd-i Ḳureyş ile ṣūreten cilve-i yek-rengī idüp giriftār-ı ḥıbāle-i esīrī olmaġla

---

[2233] Beyt N, K: Naẓm NO; Şeyh Bahâyî, **Keşkül** (bk. http://www.nosokhan.com/Library/Topic/0HXF) (1) Ne güzel! ansızın bir cezbe geldi, kalpteki o yaranın farkına varıldı. (2) Yerini ümîd Kabe'si olarak belirledi, Yüzünü sonsuzluk kıblesine çevirdi.
[2234] ki: +NO.
[2235] ḳahramān-ı N, NO: ḳahramān u K.
[2236] iken: -NO.
[2237] Teᶜālā: -NO.

Beyt[2238]

Mefāᶜilün / Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

1 Ṣafā-yı feyż-i İlāhī ne ṭabᶜa kim uġrar
Gerek görüñmez anı maẓhar-ı ṣafā eyler

2 Vücūd ḳābile meftūḥdur der-i feyyāż
Murādı üzre olur her ne kim murād eyler

3 Felekde ḳāᶜidedür müsteᶜidd-i feyż olanuñ
Ḥuṣūl-ı ḫᵛāhişine ġaybdan gelür muḥżir[2239]

maġzāsınca pīşgāh-ı nübüvvet-penāhīye çehre-sāy-ı niyāz ve ᶜalā-ḳavl tāc-ı mūriṣü'l-ibtihāc-ı İslām ile ser-efrāz olup teslīm-i hemyān-ı fidā ile ṭaraf-ı Ümmü'l-Ḳurā'ya ber-tāfte-i rūy-ı rücūᶜ oldılar ve ᶜalā-ḳavl vakᶜa-i Bedr'den aḳdem bāriḳa-i feyż-i şāriḳa-i īmān **[N79b]** pertev-endāz-ı ufḳ-ı ᶜaḳīde-i ṣādıḳaları olup tedābīr-i vāhiye-i cāhiliyyeyi hemvāre bārgāh-ı nebevīye nigāşte-i dest-i ifāde itmeden ḫālī olmayup hicret bābında refᶜ-i niyāz-nāme-i istīẕān itdüklerinde ṭaraf-ı ṭūṭī-i muᶜcize-gūy-ı nebevī *yā ᶜammu aḳim mekāneke'l-leẕī ente fīhi fe-innallāhe ᶜazze ve celle yaḫtimu bike'l-hicrete kemā ḫateme fi'n-nubuvveti*[2240] ile cevāb-fermāy-ı ᶜināyet-i lā-raybe ve burḳaᶜ-güşāy-ı ᶜarūs-ı meneşşa-efrūz-ı ġayb[2241] olup ibḳāların taṣvīb buyurdılar.

Keẕā fi'l-Mevāhib[2242] feṭḥ-i Ümmü'l-Ḳurā'da ve rūz-ı dād u sitād-ı[2243] melāyik-imdād-ı Ḥuneyn'de ve Ġazā-yı nuṣret-pīrāy-ı Ṭāyif u Tebūk'de ḫiẕmet-i[2244] rikāb-ı şüreyyā-nigār-ı Sulṭān-ı ḫūrşīd-ᶜalem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellemde beẕl-i naḳdīne-i iḳtidār idüp mükerrer[2245] ārāyiş-i ser-bend-i şāhid-i ḳabūl olur. Gül-deste-i duᶜā-yı icābet-i būy-ı nebeviyye ile pür-cīb u dāmen-iftiḫār olduḳları tafṣīl-kerde-i

---

[2238] Beyt N, K: Naẓm NO.
[2239] Bu beyit sadece NO nüshasında bulunmaktadır.
[2240] fi'n-nubuvveti N, K: bi'n-nubuvveti NO; Ey amca bulunduğun yerde ikâmet et. Allâh peygamberliği sonlandırdığı gibi seninle hicreti sonlandıracaktır.
[2241] lā-raybe ve burḳaᶜ-güşāy-ı ᶜarūs-ı meneşşa-efrūz-ı ġayb: +NO.
[2242] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[2243] dād u sitād-ı K, NO: dād-ı sitād-ı N.
[2244] ḫiẕmet-i N, K: ḫidmet-i NO.
[2245] mükerrer N, NO: mükerreren K.

muᶜteberātdür. ᶜAmm-ı ᶜibret-nümāy Fīl'den[2246] üç sene muḳaddem mehd-efrūz-ı ᶜālem-i vücūd olup şehādet-i Ẕinnūreyn'den iki sene aḳdem ᶜazīmet-i çemen-ṣuffā-i dār-ı naᶜīm ve encümen-efrūz-ı sākinān-ı buḳᶜa-i Baḳīᶜ-i rāḥat-nesīm oldılar.

Tevfīr-i şemere-i şecere-i nesl-i ᶜālī-nejād yaᶜnī keşret-i evlād u aḥfādları **[NO81a]** bābında żiyā-baḫş-ı **[K81a]** miḥrāb-ı sipihr olur eşiᶜᶜa-i deᶜavāt-ı pür-envār-ı nebevī çerāġ-efrūz-ı ḫānedānları olmaġın hengām-ı ᶜarūsī-i eyyām-ı meᵓmūnda ol silsile-i celīleye vā-beste-i neseb olanlaruñ maḥfūẓ-ı defter-ḫāne-i ᶜālem olan erḳām-ı[2247] efrādları şümürde-i sebük-dest-i muḥāsibān olup altı yüz biñ nefere bāliġ olduḳları istibᶜāden ser-zede-i yerāᶜa-i ᶜAllāme-i Ḳasṭallānī'dür.[2248]

Emmā Ebū Ṭālib'üñ şefḳat-i pederāne ile ḫidmet-i nübüvvet-penāhīde bedīd olan kūşiş-i merdāne ve tek u pū-yı dilīräneleri ve Ebū Leheb-i ᶜāḳḳuñ iltihāb-ı şerāre-i şer ile hīzum-ı ᶜömr-i bī-bārları ne resme **[N80a]** iştiᶜāl ve āvāre-i hāmūn-ı sūᵓ-i aᶜmāl olduġı bundan aḳdem īrād-kerde-i dest-i tafṣīl olup bāḳiyeleri ḳable'l-biᶜşet raḫt-keş-i dār-ı beḳā olduḳları ser-zede-i zebān-ı şiḳāt-ı ruvātdür.[2249]

Emmā ᶜammāt-ı necībāt-ı nebeviyye ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye taḳrīr-i müteraṣṣıdān-ı āşār üzre ᶜĀtike, Ṣafiyye, Beyżā, Berre, Ümeyme, Ervā şeş tā olup Ḥażret-i Ṣafiyye raḍıyallāhu ᶜanhā birāder-i Ḫadīce-i Kübrā ᶜAvvām'a hemser olmaġla bāz-ı eşheb rūyīn-çeng-i ᶜanḳā-seyr Ḥażret-i Zübeyr[2250] raḍıyallāhu ᶜanhu ve Sāyib ve ᶜAbdulkaᶜbe gül-i encümen-ārāy-ı ᶜişretleri olup maḫdūme-i müşārün ileyhā devlet-i dāreyne maẓhar ve ḥilye-i celīle-i İslām ile müfteḫir olup mā-ᶜadāları ḫᵛān-ı pür-elvān-ı İslām'dan behre-yāb olup olmadıġunda[2251] kilk-i ser-ḫaṭṭ-ı nüvīsān-ı āşār rīşedār-ı tereddüd olmaġla icmāl ḳılındı.

[2246] bk. Kur'ân-ı Kerîm, Fîl, 105, 1-5.
[2247] erḳām-ı: -NO.
[2248] İmâm-ı Kastallânî (öl. 923/1517).
[2249] ruvātdür N, K: rivāyetdür NO.
[2250] Zübeyr bin ᶜAvvām.
[2251] olmadıġunda N, K: olmadıġundan NO.

Emmā ümmehāt-ı reżāᶜaları kenīzek-i Ebū Leheb Şüveybe ki mevlūd-ı nübüvvet-penāhīyi[2252] Ebū Leheb'e beşāret ile müjdegānesine āzād-kerde-i Ebū Leheb idi.

Düvvüm Ḥalīme-i Saᶜdiyye'dür emmā iḫve-i reżāᶜaları Ḥażret-i Ḥamza ve Ebū Seleme şīr-ḫᵛār-ı Şüveybe ve Ebū Süfyān bin el-Ḥāriṣ bin ᶜAbdulmuṭṭalib mekīde-i[2253] pistān-ı Ḥalīme ve ᶜAbdullāh ve Üneyse ve Ḥuẕāfe[2254] evlād-ı Ḥalīme olduġı ṣaḥīfe-ārāy-ı **[K81b]** āṣārdür.

Emmā ceddāt-ı mükerremāt-ı pederileri cedde-i evveli ki māder-i **[NO81b]** ᶜAbdullāh'dür Fāṭıma binti ᶜAmrü'l-Maḫzūmiyye ve ṣāniye ki māder-i ᶜAbdulmuṭṭalib'dür Selmā binti ᶜAmrü'l-Buḫāriyye ve ṣāliṣe ki māder-i Hāşim'dür ᶜĀtike binti Mürre es-Selīmiyye olup

Emmā peder-i māderīleri ki vālid-i Āmine'dür Vehb bin Menāf el-Kilābī ve vālide-i māderleri Berre binti ᶜAbduluzze'l-Kilābī olup tafṣīli mufaṣṣalātda nigāşte-i dest-i taḥḳīḳ-i ṣiḳāt olduġundan ġayrı[2255] bu nev-zemīn-i celīlü'l-āṣār yekke-nakş-ı nigār-ḫāne-i iḫtiṣār **[N80b]** olmaġın üstādīn-i evvelīne iḳtifā ve bu ḳadar ile iktifā olundı.

Bu Ḳażiyye-i Marżiyye Ḫuddām u Mevālī-i Kirām ve Küttāb ve[2256] **Resūlān ve Müᵓeẕẕinān ve Şuᶜarā ve Ḥārişān-ı Nübüvvet-Penāhī Beyānındadur**

Emmā ḫuddām-ı lāzımu'l-iḥtirāmları bīst u heft merd ve pānzdeh zen olup esāmī-i sāmīleri **Enes bin Mālik**, **Rebīᶜa bin Kaᶜb** tertīb-sāz-ı ābdest ve **ᶜAbdullāh bin Mesᶜūd**[2257] ṣāhib-i naᶜleyn ve **Rāfiᶜ** dāfiᶜ-i[2258] misvāk u ᶜaṣā vü müttekā ve **ᶜUḳbe bin ᶜĀmir** zimām-keş-i şütür ve **Bilāl** müᵓeẕẕin ve **Saᶜd** ki mevālī-i Ḥażret-i Ṣıddīḳ

[2252] penāhīyi N, K: penāhīde NO.
[2253] mekīde-i N: mekende-i K, NO.
[2254] Ḥuẕāfe N, K: Ḥuẕeyfe NO.
[2255] olduġundan ġayrı N, K: olduġı NO.
[2256] ve: -NO.
[2257] Mesᶜūd N, NO: Mesᶜūd ve K.
[2258] dāfiᶜ-i: +K, +NO.

idiler ve **Ẕū-Miḫmer** ki ḫᵛāher-zāde-i Melik-i Necāşī idi ve **Nükeyr**[2259] **bin Şeddāḫ**[2260] **el-Leyşī** ve **Ebū Ẕerr** ve **Eslaᶜ** ve **Şerīk**[2261] ve **Esved bin Mālik el-Esedī** ve **Eymen bin Ümmü Eymen** ki ṣāḥib-i muṭahhara-i Ḥażret idi ve **Şaᶜlebe bin ᶜAbdurraḥmān el-Enṣārī** ve **Cezāᵓ**[2262] **bin el-Ḫadrecān bin Mālik** ve **Sālim** ve **Sābıḳ** ve **Selmā** ve **Muhācir** mevlā-ı Ümmü Seleme ve **Nuᶜaym bin Ebī Rabīᶜa el-Eslemī** ve **Ebū Ḥamrāᵓ Hilāl bin Ḥāriş** ve **Ebu's-Semᶜ**[2263] **İyād**[2264] ve **Ebū Sālim**[2265] ve **Ebū ᶜUbeyd** ve enṣārdan bir civān-ı nīk-baḫt ve **Hind** ve **Esmā** püserān-ı Ḥāriṣe

Ve emmā ḫādimāt-ı ᶜiffet-simātları **Emetullāh Zerībe**[2266] ve **Ümmü Eymen Bereke**[2267] ve **Ḫaḍira** ve **Ḫavle** cedde-i Ḥafṣa ve **Zerībe**[2268] **Ümmü ᶜAliyye** ve **Selmā Ümmü Rāfiᶜ** ve **Māriye** **[K82a]** **Ümmü'r-Rebāb** **[NO82a]** ve **Māriye** cedde-i Müṣennā bin Ṣāliḥ ve **Meymūne binti Saᶜd** ve **Ümmü ᶜAyyāş**.

Emmā mevālī-i kirāmları merdāndan pencāh u nüh olup nām-ı nāmīleri **Zeyd bin Ḥāriṣe** ve **Üsāme** ve püseri ve **Şevbān** ve **Ebū Kebşe Süleym** ve **Enese** ve Ṣaliḥü'l-müleḳḳab be-**Şüḳrān** ve **Rebāḥ** ve **Yesār** ve **Ebū Rāfiᶜ Eslem** ve **Ebū Müveyhibe** ve **Midᶜam**[2269] ve **Rifāᶜa bin Zeyd** ve **Zeyd** cedd-i Hilāl bin Yesār ve **ᶜUbeyd bin el-Ġaffār**[2270] ve **Sefīne**-laḳab ki ismi[2271] muḫtelifun fīhdür **Ṭehmān** yā **Keysān** yā **Mehrān** yā **Ẕekvān** veyā ġayrehu ola ve **Meᵓbūr-ı Ḳıbtī** **[N81a]** ve **Vāḳıd** yā **Ebū Vāḳıd** ve **Hişām** ve **Ebū Ḍumeyra Saᶜd** baᶜżı ḳavlde ismi **Rūḥ bin Sender**

[2259] Siyer kaynaklarında Bukeyr şeklinde kullanılır bk. ed-Dımaşkî, **Peygamber Külliyâtı**, C 11, s. 447.
[2260] Şeddāḫ N, K: Şeddāḥ NO.
[2261] Eslaᶜ ve Şerīk diye iki ayrı isimle zikredilenler aslında siyer kaynaklarında Eslaᶜ bin Şerīk adıyla tek kişi olarak geçer bk. ed-Dımaşkî, **Peygamber Külliyâtı**, C 11, s. 446.
[2262] Cezāᵓ N, K: Ḫadr NO.
[2263] Ebu's-Semᶜ siyer kaynaklarında **Ebu's-Semḥ** diye geçer bk. ed-Dımaşkî, **Peygamber Külliyâtı**, C 11, s. 442.
[2264] İyād: +K, +NO.
[2265] ve Ebū Sālim: +K, +NO.
[2266] Zerībe, kaynaklarda Ruzeyne diye geçer bk. ed-Dımaşkî, **Peygamber Külliyâtı**, C 11, s. 444.
[2267] Bereke, Ümmü Eymen'in künyesidir.
[2268] Zerībe, kaynaklarda Rezīne, Zerīne, Ruzeyne diye geçer bk. ed-Dımaşkî, **Peygamber Külliyâtı**, C 11, s. 444.
[2269] ve Enese ve Ṣaliḥü'l-müleḳḳab bi-Şüḳrān ve Rebāḥ ve Yesār ve Ebū Rāfiᶜ Eslem ve Ebū Müveyhibe ve Midᶜam N, K: ve Ebū Müveyhibe ve Midᶜam ve Enese ve Ṣaliḥü'l-müleḳḳab be-Şüḳrān ve Rebāḥ ve Yesār ve Ebū Rāfiᶜ Eslem NO.
[2270] el-ġaffār N, NO: Abdulġaffār K.
[2271] ki ismi K, NO: ismi ki ismi N.

yā **İbni Şīrzād**[2272] **Ḥimyerī** idi ve **Ḥuneyn** ve **Ebū ᶜUseyb**[2273] ve **Ebū ᶜUbeyd** ve[2274] **Eslem bin ᶜUbeyd** ve **Eflaḥ** ve **Enceşe** ve **Bāẕām** ve **Ḥātem**[2275] ve **Bezr** ve **Ruveyfiᶜ** ve **Zeyd bin Yūled** ve **Saᶜīd bin Zeyd** ve **Saᶜīd bin Kendīz**[2276] ve **Selmān-ı Fārisī** ve **Sender** ve **Şemᶜūn** ve **Ḍumeyra**[2277] **bin Ebī Ḍumeyra** ve **ᶜAbdullāh bin Zeyd** ve **Saᶜd bin Eslem** ve **Ġaydān**[2278] ve **Fuḍāle** ve **Nufeyr ibni Ebī Ḍumeyr** ve **Kesīr** ve **Muḥammed bin ᶜAbdirraḥman** ve **Mekḥūl** ve **Nāfiᶜ Ebu's-Sāyib** ve **Nāciye** ki Ḥażret-i Resūl ismin taġyīr idüp Muḥammed itdiler ve **Bene** ve **Nüheyl**[2279] ve **Baḳīᶜ** ve[2280] **Ebū Bekre**[2281] ve **Hürmüz Ebū Keysān** ve **Verdān**[2282] ve **Yesār**[2283] ve **Ebū Eşīle** ve **Ebu'l-Beşer**[2284] ve **Ebū Ṣafiyye** ve **Ebū Ḳayle** ve **Ebū Lübābe** ve **Ebu'l-Ḳıbṭ** ve **Ebu'l-Yüsr** ve **Rāfiᶜ** ve **Ebū Raḥīre**

Emmā küttāb-ı muᶜallā-elḳābları çihil nefer olup esāmī-i saᶜādetleri **Ḫulefā-i Erbaᶜa** ve **Ṭalḥa**[2285] ve **Zübeyr**[2286] ve **Saᶜd bin Ebī Vaḳḳāṣ** ve **ᶜĀmir bin Fehr**[2287] ve **Ṣābit bin Ḳays** ve **Ḫālid** ve **Ebān** püserān-ı Saᶜīd bin el-ᶜĀṣ, **Ebū Süfyān bin Ḥarb** ve püserānı **Yezīd** ve **Muᶜāviye** ve **Zeyd bin Ṣābit** ve **Şuraḥbīl bin Ḥasene** ve **el-ᶜAlāʾ el-Ḥaḍramī**[2288] ve **Ḫālid [K82b] bin Velīd** ve **Muḥammed bin Mesleme**[2289] ve[2290] **Muġīre bin Şuᶜbe** ve **ᶜAbdullāh bin Revāḥa** ve **ᶜAbdullāh bin ᶜAbdullāh bin Ubey ibni Selūl**[2291] ve **ᶜAmr bin el-ᶜĀṣ** ve **Cehm bin Saᶜd** ve **Cüheym bin eṣ-Ṣalt**[2292]

[2272] Şīrzād N, NO: Ṣīrzād ve K.
[2273] Ebū ᶜUseyb: -NO.
[2274] ve: -NO.
[2275] Ḥātem N, K: Ḫātem NO.
[2276] Kaynaklarda Kendīr diye geçer bk. ed-Dımaşkî, **Peygamber Külliyâtı**, C 11, s. 439.
[2277] Ḍumeyra N, K: Ḍumeyr NO.
[2278] Ġaydān N, NO: ᶜAyẕān K.
[2279] Nüheyl N, NO: Nüheylī K.
[2280] ve: +NO.
[2281] Bekre N, K: Bekr NO.
[2282] Verdān N, NO: Derdān K.
[2283] Biraz aşağıda zaten yazılı olan Ebü'l-Yüsr, mükerrer olarak Yesār'dan sonra da yazılmıştır: NO.
[2284] ve Ebu'l-Beşer: -NO.
[2285] Talha bin Ubeydullâh.
[2286] Zübeyr bin Avvâm.
[2287] kaynaklarda Füheyr olarak geçer bk. Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 356.
[2288] el-Ḥaḍramī N, K: Ḫaḍramī NO.
[2289] Mesleme N, K: Seleme NO.
[2290] ve: +NO.
[2291] ᶜAbdullāh bin ᶜAbdullāh bin Ubey ibni Selūl N, K: ᶜAbdullāh bin Ebī Selūl NO.
[2292] Cehm bin Saᶜd ve Cüheym bin eṣ-Ṣalt N, K: Cüheym bin eṣ-Ṣalt ve Cüheym bin Saᶜd NO.

ve **Erḳam bin el-Erḳam** ve **ʿAbdullāh bin ʿAbdi Rabbihi** ve **el-ʿAlā bin**[2293] **ʿUtbe** ve **Ebū**[2294] **Eyyūb el-Enṣārī** ve **Ḥuẕayfe bin**[2295] **el-Yemān** **[NO82b]** ve **Bureyde ibnü'l-Ḥuṣayb**[2296] ve **Ḥuṣayn bin Numeyr**[2297] ve **ʿAbdullāh bin Saʿd bin Ebī Serḥ** ve **Ebī Seleme bin ʿAbdulesed** ve **Ḥuveyṭıb**[2298] **bin ʿAbduluzzā** ve **Ḥāṭib bin ʿAmr bin Ḥanẓal**[2299] ve **Übey bin Kaʿb** ve **ʿAbdullāh bin Erḳam** ve **Ḥanẓala bin er-Rabīʿü'l-Esedī**[2300] ve **Muʿayḳıb** ez-īn cümle baʿżıları kātib-i vaḥy-i kerīm ve baʿżıları **[N81b]** kātib-i ṣadaḳāt ve kātib-i mekātibāt olup lākin[2301] rivāyetdür ki ekṣer[2302] kitābet-i vaḥy-i celīl Ḥażret-i **Ẕinnūreyn** ve Ḥażret-i **Ebü'l-Ḥasaneyn**[2303] cenāblarına maḫṣūṣ olup[2304] ʿadem-i ḥużūrlarında Ḥażret-i[2305] **Übey bin Kaʿb** ve **Zeyd bin Ṣābit** ve bunlaruñ daḫı ġıyābetinde[2306] ḥāżır bulunān şeref-yāb-ı kitābet-i vaḥy-i ḳadīm olur idi.

Emmā ḥārisleri heşt merd-i civān-merd olup esāmī-i ʿāliyeleri **Ebū Bekrü'ṣ-Ṣıddīḳ** raḍıyallāhu ʿanhu[2307] ve **Saʿd bin Ġaffār** rūz-ı Bedr'de nigehbān idi ve **Muḥammed bin Mesleme-i Enṣārī** ve **Ẕekvān bin ʿAbdullāh** rūz-ı Uḥud'da ḥāris u hem-pā ve **Zübeyr bin**[2308] **el-ʿAvvām** ve **Saʿd bin Ebī Vaḳḳāṣ** bu iki merd-i[2309] ṣīr-merd rūz-ı veġā[2310] rūz-ı Ḫandaḳ'da dīde-bān ve **ʿİbād bin Beşīr** ve **Ebū Eyūb Enṣārī** Ġazve-i Ḫayber'de pāsbān idi ve leyle-i ʿarūsī-i Ṣafiyye'de **Bilāl**[2311] şeb-ḫīz idi.

[2293] bin: +NO.
[2294] Ebū N, K: Ebī NO.
[2295] bin: -NO.
[2296] ibnü'l-Ḥuṣayb N, K: bin el-Ḥuṣayb NO.
[2297] Numeyr N, K: en-Numeyr NO.
[2298] Ḥuveyṭıb N, K: Ḫuveyṭıb NO.
[2299] Ḥanẓal N, K: el-Ḥanẓal NO.
[2300] Esedī kaynaklarda Üseydī diye geçer bk. ed-Dımaşkî, **Peygamber Külliyâtı**, C 11, s. 409.
[2301] lākin N, K: lîkin NO.
[2302] ekṣer N, NO: ekṣeri K.
[2303] Ebü'l-Ḥaseneyn N, NO: Ebü'l-Hüseyn K.
[2304] olup N, K: idi NO.
[2305] Ḥażret-i: -NO.
[2306] ġıyābetinde N, K: ġıyābında NO.
[2307] raḍıyallāhu ʿanhu: -NO.
[2308] bin: -NO.
[2309] merd-i: -NO.
[2310] rūz-ı veġā: -K, -NO.
[2311] Bilāl: +K, +NO.

Emmā müᵓeẕẕinleri çehār olup esāmī-i sāmīleri[2312] **Bilāl bin Ribāḥ** ve ᶜ**Amr bin Ümmü Mektūm** ve **Saᶜd bin** ᶜ**Āyiẕ**[2313] yā **İbni**[2314] ᶜ**Abdurraḥmān**ü'l-maᶜrūf be-**Saᶜdü'l-Ḳurṭ** ve **Ebū Maḥẕūre** ismi **Evsü'l-Cumaḥī**'dür.

Emmā şāᶜirleri **Kaᶜb bin Mālik** ve ᶜ**Abdullāh bin Revāḥa** ve **Ḥassān bin Ṯābit** ve **Ṯābit**[2315] **bin Ḳays** ve ᶜ**Āmir bin el-Ekveᶜ** ve **Enceşe** ᶜ**Abdi Esved** olup ḥudā-ı ibl[2316] ile recez-ḫᵛān olur idi. Rıḍvānullāhi ᶜaleyhim.[2317]

Bu Defter-i Zerrīn-Nigār Ḥāṣṣa-i [K83a] Hümāyūn-ı Nebeviyye Olan Edevāt-ı Kārzār ve[2318] **Merākib-i Ṣabā-Reftār Beyānındadur ki Ẕikr Olunur**[2319]

Silāḥ-şūrān-ı miżmār-ı dirāyet bu resme germ-ᶜinān-ı rivāyet olmışlardür ki Ḥażret-i şeh-süvār-ı ḫayl-ı enbiyā ḳāyid-i ceyş-i aṣfiyā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyānüñ ṭoḳuz ḳabża şimşīr-i **[NO83a]** ābdār-ı nāmdārları olup nām-ı heybet-fercāmları: **Meᵓbūr** ibtidā mālik olduḳları ṣamṣām-ı Mirrīḫ-intiḳāmdür. **Ġażb**[2320] Saᶜd bin ᶜUbāde Ġazve-i Bedr'de **[N82a]** ḫāk-pāy-i nebeviyyeye dest-āvīz itdükleri seyf-i pür-ḥayfdür. **Ḳulaᶜī** bādiyede[2321] bir mevżiᶜe mensūb şimşīr-i ḳażā-teᵓşirdür. **Bettār** yaᶜnī ḳāṭiᶜ, **Ẕülfiḳār** sīmīn-bend u zer-nigār olup der-aṣl ᶜĀsi bin Münebbih'üñ iken āṣūbgāh-ı Bedr'de dāḫil-i ḳabża-i taṣarruf-ı[2322] risālet-penāhī oldı. **el-Ḥatif** yāᶜnī mevt, **el-Miḫẕem** yaᶜnī bürrān, **er-Rüsūb** yaᶜnī māżī, **el-Ḳażīb** yaᶜnī ġuṣn-āsā.

[2312] sāmīleri N, K: sāmiyeleri NO.
[2313] ᶜĀyiẕ N, K: ᶜĀbid NO.
[2314] İbni: -NO.
[2315] ve Ṯābit: -NO.
[2316] ibl: -K.
[2317] Rıḍvānullāhi ᶜaleyhim: +NO.
[2318] ve: -K.
[2319] Ki Ẕikr Olunur: +NO.
[2320] Ġazb N, K: ᶜAzb NO; Kaynaklarda ᶜAżb diye geçer bk. Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 379.
[2321] bādiyede N, K: bādiyeden NO.
[2322] taṣarruf-ı: -NO.

Emmā zirih-i Dāvūdī-nescleri sebᶜa olup nām-ı dil-ārāmları **Ẕātülfużūl**[2323] ve[2324] **Ẕātülvişāḥ** ve **Ẕātülḥavāşī** ve **es-Siᶜdiye**[2325] ve **Fıḍḍa** ve **el-Betrā** ve **el-Ḫırnıḳ**

Emmā numūne-i ebrū-yu şāhid-i nāz kemān-ı tīr-endāzları **Kāfūr**-nām tīr-keş ile sitte olup esāmī-i laṭīfeleri **ez-Zevrāᵓ, eṣ-Ṣafrā, Şevḥaṭ, el-Mektūm**[2326]**, es-Sedād, er-Revḥāᵓ** ve[2327] siper-i rūyīn-berleri şelāşe olup nām-ı nāmīleri **ez-Zelūḳa, el-Ġanaḳ** [الغنق] ve fī-nusḫatin **en-Naşaḳ** [النشق] ve bir siper-i kūh-peyker daḫı.

Ve[2328] nīze-i ser-tīzleri erbaᶜa olup iᶜlām-ı raᶜnāları **el-Meşvā** yaᶜnī ṭaᶜnde şābit **el-Meşnā,** el-**Beyḍā** ve ᶜ**Anze**-nām (bi'l-ᶜayni'l-mühmeleti ve'n-nūn ve'z-zāy) ve[2329] bir ᶜukkāze-i muḥadde ve **Sübūġ** ve ḳīle **Ẕüssubūġ** ve[2330] bir miġfer-i ḳamer-peyker biri daḫı el-**Müveşşaḥ** ve daḫı **Elken**-nām bir fusṭāṭ yaᶜnī ḫayme-i sipihr-inbisāṭları ve bir miḥcen yaᶜnī çevgān-ı ḫoş-nümā ve ᶜ**Urcūn**-nām bir miḫṣara ve çūb-ı şevḥaṭden **Memşūḳ**-nām bir ᶜaṣā-yı dil-ārāları ve reşk-i cām-ı cihān-nümā **Reyyān** ve **Muġīṣā**-nām ḳadeḥ **[K83b]** ve birḳaç kāse-i pür-feraḥ ve **Miḫḍab**-nām bir tevr-i ḥicāre ve **Ṣādıra**-nām bir rekve ve nuḥās u ṣufrdan birer miḫżab ve muġtesel ve müdhene ve żarf-ı miḳrāż ve şāne ve mükḥale ve sivāk ve āyīne bir rubᶜa-i İskender-āyine[2331] ve ᶜ**Arā**-nām bir ḳaṣᶜa[2332] ve bir ṣāᶜ ve bir müdd ve bir ḳaṭīfe ve bir serīr ve bir firāş-ı edīm **[NO83b]** ve nuḳre ile mülevvā bir ḫātem-i ḥadīd ve *Muḥammedun Resūlullāh* ārāste bir ḫātem-i sīm ve bir minṭaḳa-i edīm ve ḫuffeyn-i sādiceyn **[N82b]** ve cibāb-ı şelāşe ve bir cübbe-i sündüs-i aḫżar ve bir cübbe-i[2333] ṭayālise ve ᶜimāmeteyn ve birer ridā-yı enverleri olduġı ṣaḥīfe-ārāy-ı Mevāhib'dür.[2334]

[2323] Tüm kaynaklarda ذات الفضول (Ẕātülfużūl) diye geçen zırh ف - غ ve ا - ل harfleri yanlış okunduğu için bu eserde ذات الغضوا şeklinde yazılmıştır.
[2324] ve: -NO.
[2325] kaynaklarda وَالسِّغْدِيَّةُ (Es-Sıġdiyye) diye geçer bk. Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 380. Suğdiye.
[2326] kaynaklarda وَالْكَتُومُ (el-Ketūm) diye geçer bk. Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 380.
[2327] ve: -NO.
[2328] ve: +NO.
[2329] ve: +NO.
[2330] ve: +NO.
[2331] bir rubᶜa-i İskender-āyine: -NO.
[2332] ḳaṣᶜa N, K: ḳıṭᶜa NO.
[2333] bir cübbe-i: -K.
[2334] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye

Emmā ḫulāṣatü's-siyerden vaḳt-i intiḳāllerinde iki ṣevb-i Ḥabīre ve bir izār-ı ᶜUmmānī ve iki ṣevb-i ṣaḥārī ve bir cübbe-i Yemenī ve bir ḳamīṣ-i ṣaḥārī ve bir kisā-yı sefīd ve üç dört kalānis-i lāṭiye ve bir izār ve bir milḥafe-i murabbaᶜları maḥfūẓ-ı ṣandūḳ-ı temellükleri olup yādgār-ı ᶜalem-i fānī ḳıldıḳları[2335] mevcūd olduġı[2336] naḳl[2337]-kerde-i Ḫamīs'dür.[2338]

Emmā ḫayl-ı[2339] ḫayāl-seyrleri[2340] es-**Sekeb** cery-i keṣīrden kināye olup eᶜazz-ı muḥaccel-i muṭlaḳu'l-yemīn-i[2341] kümeyt idi. **El-Mürteciz**[2342] (bi-żammi'l-mīm ve sükūni'r-rāᵓi ve fetḥi'l-müṣennāti'l-fevḳiyeti ve bi-kesri'l-cīm ve'z-zāy) ḥüsn-i ṣavtından[2343] ᶜibāret bir esb-i necīb idi. **Ve'ẓ-Ẓarib**[2344] (bi'ẓ-ẓā-i'l-muᶜcemeti)[2345] kibr u semendden īmā bir bāre-i ṣabā-reftār idi. **Ve'l-Laḥīf** (bi'l-ḥāᵓi'l-muhmeleti ve fetḥi'l-lām) kibr-i cüṣṣe ve vefret-i yāl u dümden işāre[2346] bir tevsen-i sere-reftār-ı[2347] sipihr u ḳār idi. **Ve'l-Lezār** müctemiᶜu'l-ḫalḳa bir semend-i gerdūn-neverd idi. **Ve'l-Verd** ẓarāfetinden istiᶜāre bir raḫṣan-ı[2348] ḫoş-rāh idi. Ve **Sebḥa** bi'l-muvaḥḥidet-i ḥüsn-i reftārından tevriye bir tekāver-i Buraḳ-āṣār idi. Bu heft peyker-i hümāyūn-manẓar müttefiḳun ᶜaleyh olup merbūṭ-ı ṭavīle-i hümāyūnları olduġı zīver-i süṭūr-ı Mevāhib'dür.[2349]

Ve nāḳa-i necībe-i **[K84a]** nāmdārları daḫı selāse olup olup **Ḳaṣvā** ve ᶜ**Ażbā**[2350] ve **Cedᶜā** ve ḳırḳ beş reᵓs buḫtiyān-ı kehkeşān-kūhān daḫı müsellem-dest-i sārbān-ı Üveys-tevānları olup ve **Düldül**-nām ester-i eşheb ve **Yaᶜfūr** ve ᶜ**Afīr**-nām

---

[2335] yādgār-ı ᶜalem-i fānī ḳıldıḳları N, K: teşrīf-i bārgāh-ı ᶜālem-i fānī ḳıldıḳlarında NO.
[2336] mevcūd olduġı: +NO.
[2337] naḳl N, K: raḳam NO.
[2338] Hüseyin bin Muhammed bin Hasan Diyârbekrî, Târîhu'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfesi'n-Nefîs.
[2339] ḫayl-ı N, K: ḫuyūl-ı NO.
[2340] seyrleri N, K: mesīrleri NO.
[2341] yemīn-i N, K: yemīni NO.
[2342] Kaynaklarda Mürtecir diye gerçer bk. Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 384.
[2343] ṣavtından N, K: ṣūretden NO.
[2344] Kaynaklarda Zırâb diye geçer bk. İmâm-ı Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 383.
[2345] (bi'ẓ-ẓā-i'l-muᶜcemeti): -NO.
[2346] işāre N, K: imāle NO.
[2347] sere-reftār-ı N, K: tīz-reftār-ı NO.
[2348] raḫṣan-ı N, K: raḫṣ-ı NO.
[2349] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.
[2350] ᶜAżbā N, K: Ġażbā NO.

merākib-i çāpük-dest daḫı teslīm-i sāyis-i ışṭabl-ı saᶜādetleri olduġı tafṣīl-kerde-i ᶜAllāme-i[2351] Ḳasṭallānī'dür.[2352] **[N83a]**

BU TAᶜBĪR-İ DİL-ĀRĀ ĀB-RŪY-I HER DÜ SERĀ BĀᶜİŞ-İ RĀBIṬĀ-İ ZĪR U BĀLĀ [NO84A] ᶜALEYHİ EFḌALÜ'T-TEḪĀYĀ[2353] ḤAŻRETLERİNÜÑ BAᶜŻI FEŻĀYİL-İ ZĀHİRELERİ BEYĀNINDADUR[2354]

Sebaḳ-ḫᵛānān-ı maᶜānī-i rūḥānī ve ḳānūn-şināsān-ı ṭabᶜ-ı insānī bu resme ġāliye-sāy-ı ḥaḳīḳat-dānī olmışlardür ki ṭāḳ-efrūz-ı firībende-serāy-ı ᶜunṣurī yaᶜnī terkīb-i bü'l-ᶜaceb-i nevᶜ-i beşerī ḥaṣr-ı ṭabᶜı üzre ṣelāṣe olup ḳısm-ı evvel ġāyet ṣafā vü ṣafvetde cevher-i nūrānī, ḳısm-ı dūyüm[2355] nihāyet-i kedūretde kulūḥ-ı ẓülmānī, ḳısm-ı ṣāliṣ miyāne-nişīn-i maḳām-ı evvel u ṣānī olup kerīme-i *fe-minhum ẓālimun li-nefsihi ve minhum muḳteṣidun ve minhum sābıḳun bi'l-ḫayrāti*[2356] bu maᶜnā-yı celīlü'l-maġnāya īmā olduġı taḥḳīḳ-kerde-i esāṭīn-i aṣḥāb-ı teᵓvīldür.

Bināᵓen ᶜaleyh nüfūs-ı muḳaddese-i nevāmīs-i ekber yaᶜnī enbiyā-yı ᶜālī-güher-i şerīfterīn mertebe-i ūlā olduḳları gibi cihet-i ekmeliyyet ve ṣafā-yı rūḥāniyyet ve tamām-ı ḫulḳ u ḫilḳatde Ḥażret-i kāmilü'l-vücūd-ı ᶜālem ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem eṣaḥḥ ve aᶜdel-i tabīᶜat ve ekmel-i ḫilḳat ile

Şiᶜr[2357]

Bahr-i Basît

[2351] ᶜAllāme-i: -NO.
[2352] İmâm-ı Kastallânî (öl. 923/1517).
[2353] Efḍalü't-Teḥāyā N, K: Etemmü't-Teḥāyā NO.
[2354] Feżāyil-i Zāhireleri Beyānındadur N, K: Feżāᵓilidür NO.
[2355] dūyüm N: ṣānī K, düvvüm NO.
[2356] Kur'ân-ı Kerîm, Fâtır, 35/32. ثُمَّ اَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَاۚ فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهٖۚ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌۚ وَمِنْهُمْ سَابِقٌۢ بِالْخَيْرَاتِ بِاِذْنِ اللّٰهِۜ ذٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ (Sonra biz kullarımızdan seçtiklerimizi o kitâba mirasçı kıldık. Onlardan kimi kendine kötülük eder, kimi orta bir durumdadır, kimi de Allâh'ın izniyle hayır işlerinde yarışır; işte büyük fazîlet budur.)
[2357] Şiᶜr N: Beyt K, Naẓm NO; İlhan Armutçuoğlu, **Kasîde-i Bürde**, Erkam Yay., İstanbul 2009, s. 42-43. (1) Hılkat ü sîretinde üstün her peygambere, ilm ü keremine tek nebî yaklaşamadı. (2) Erdi kemâlâtâ o, mâ'nâ ve sûretinde. "Habibimsin" buyurdu halk eyleyen Âdem'i.

1 Fāḳa'n-nebiyyīne fi'l-ḫalḳin ve fī-ḫuluḳin
Ve lem-yudānūhu fī-ᶜilmin velā-keremin

2 Fehve'l-leẕī temme maᶜnāhu ve ṣūretuhu
Ṣümme'ṣ-ṭafāhu ḥabīben bārīᵓü'n-nesemi

manẓūmesince tāc-efrūz-ı efḍaliyyet[2358] olmaġın feżāyil-i bāhirelerinden

Mısraᶜ[2359]
Bahr-i Basît

Ġarfen mine'l-baḥri ev reşfen mine'd-diyemi

yaᶜnī nişānende-i gülzār-ı Ravżatü'l-Aḥbāb-ı ᶜAṭāᵓullāh Cemāleddīn el-Ḥuseynī[2360] ṭābe ṣerāhü pīrāye-i cīb **[K84b]** u dāmen-i ᶜibāret itdügi reyāḥīn-i rengīn-feżāyilden bir şemme-i imtiyāz-ı nevāz ile meşām-ı şāhid-i eṣer muᶜaṭṭar ḳılındı.

Fażīlet-i Ūlā

Maṭlaᶜ-ı ᶜunvān-ārāy-ı dīvān-ı ḫilḳat ḥüsni'l-maḳṭaᶜ-ı ḳaṣīde-i risālet olup

Beyt[2361]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

1 Silk-i hestī çü der-āyed bü'şmār
Vey būd evvel-i fikr āḫer-i kār

2 Ḳıble-i bende vü āzād veyest
ᶜİllet-i ġāye-i īcād veyest

[2358] efḍaliyyet N, K: fażīlet NO.
[2359] Armutçuoğlu, **Kasîde-i Bürde**, s. 42. Ummânından bir avuç, bârânından yudumu (diler diğer peygamberler).
[2360] Ataullâh Cemâleddîn el-Hüseynî, Ravzatü'l-Ahbab fî-Siyeri'n-Nebî ve'l-Ashab.
[2361] Beyt N, K: Naẓm NO; (1) Varlıklar sayılmaya başladığında düşüncede birinci yaratılışta sonuncu O'dur. (2) Özgür insânların ve esîrlerin kıblesi O'dur. Yaratılanların yaratılış gâyesi O'dur.

maṣdūḳasınca cevher-i ferd-i ṣadefçe-i īcād **[N83b]** ve sebeb-i izdivāc-ı ervāḥ **[NO84b]** u ecsād olduḳlarıdur.

Faẓīlet-i Dūyüm[2362]

Kerīme-i *ve iẕ eḫaẕallāhu mīṯāḳe'n-nebiyyine lemā āteytukum min-kitābin ve ḥikmetin ṯümme cāʾeküm resūlün müṣaddiḳun lemā meᶜakum li-tuʾminunne bihi veletanṣurunnehu*[2363] el-āyeh lāmiᶜa-i muᶜciz-cāmiᶜasına ṣubḥ-ı ṣādıḳ-ı risālet ve neyyir-i ᶜālem-gīr-i nübüvvetleriyle dil[2364]-efrūz-ı mutābaᶜat olup taṣdīḳ birle muḳalledü's-seyf-i nuṣretleri olmaḳ bābında maḥkeme-i nāfiẕetü'l-ḥükm-i İlāhiyyede bi'l-ittifāḳ enbiyā-yı pīşīn ᶜaleyhimü's-selāmdan mīṯāḳ alunduġıdur.[2365]

Faẓīlet-i Siyyūm

Beyt[2366]

Mefᶜūlü / Fāᶜilātü / Mefāᶜīlü / Fāᶜilün

Ḫūrşīd ẕerre-i ẕi-cemāl-i Muḥammed est
Ḳurʾān tamām-ı vaṣf-ı kemāl-i Muḥammed est

yaᶜnī kelām-ı[2367] ṣıdḳ-ārāy-ı ezelī ve fermān-ı cihān-meṭāᶜ-ı Lem-yezelī ṯenā-ḫᵛān-ı aḫlāḳ-ı pesendīdeleri olup kerīme-i[2368] *le-ᶜamruke innehum lefī sekretihim yeᶜmehūne*[2369] ile ᶜömr-i nāzenīnlerine[2370] sevgend ve dürre-i nādire-i *lā-uḳsimu bi-*

[2362] Düyüm N, NO: Düvvüm K.
[2363] Kur'ân-ı Kerîm, Âli İmrân, 3/81. وَاِذْ اَخَذَ اللّٰهُ مِيثَاقَ النَّبِيّٖنَ لَمَآ اٰتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهٖ وَلَتَنْصُرُنَّهٗ قَالَ ءَاَقْرَرْتُمْ وَاَخَذْتُمْ عَلٰى ذٰلِكُمْ اِصْرِيّ قَالُوٓا اَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَاَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشّٰهِدِينَ (Allâh peygamberlerden, "Ben size kitâp ve hikmet verdikten sonra nezdinizdekini tasdîk eden bir elçi size geldiğinde ona mutlaka inanacak ve yardım edeceksiniz" diyerek söz almış, "Kabul ettiniz mi ve bu ahdimi üstlendiniz mi?" dediğinde "Kabul ettik" cevâbını vermişler; bunun üzerine "O hâlde şâhit olunuz, ben de sizinle birlikte şâhitlik edenlerdenim" buyurmuştu.)
[2364] dil N, K: ol K.
[2365] ᶜaleyhimü's-selāmdan mīṯāḳ alunduġıdur N, K: ᶜaleyhimü't-teslīmden alduġıdur NO.
[2366] Beyt: +K; Güneş, Hz. Muhammed'in güzelliğinden bir zerredir. Kur'ân, Hz. Muhammed'in kemâl sıfatlarının bütünüdür.
[2367] kelām-ı: +K, Kemāl-i NO.
[2368] kerīme-i: -NO.
[2369] Kur'ân-ı Kerîm, Hicr, 15/72. لَعَمْرُكَ اِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ((Ey Resûlüm!) Hayâtına yemin olsun ki onlar, sarhoş (sersem) hâlleriyle saçmalayıp duruyorlardı.)
[2370] nāzenīnlerine N, K: nāzenīnlerin NO.

hāẕe'l-beled ve ente ḥillun bi-hāẕe'l-beled[2371] ile ṭalᶜat-ı āftāb-efrūzlarına maṭlaᶜ-ı fīrūz-ṭāliᶜ olan belde-i mübāreklerine ḳasem ve ser-sūre-i ᶜaẓīme-i *Yāsīn ve'l-Ḳurᵓāni'l-ḥakīm inneke le-mine'l-murselīn*[2372] ḥüccet-i ṣābitetü'l-mażmūn-ı risāletlerine imżā-keş-i ṣıḥḥat ve celīle-i tesliye-baḫşāy-ı *ve'ḍ-ḍuḥā ve'l-leyli iẕā secā mā-veddeᶜake Rabbuke vemā-ḳalā*[2373] girih-güşāy-ı pīşānī-i dil-i ilhām-āzmā ve şāne-zen-i gīsū-yı şāhid-i ḳalb-i vaḥy[2374]-āşnāları olmaġla ġam-zidāy-ı mirᵓāt-ı ḫāṭır-ı ṣafvet-i meᵓşerleri olup sitāre-i āftāb-ı **[K85a]** ruḫsāre-i *ve'n-necmi iẕā hevā mā-ḍalle ṣāḥibukum vemā-ġavā*[2375] istiḳāmet-i mınṭıḳa-i ᶜaḳl u dānişlerine ḳasem birle cilve-nümāy-ı şehādet olduġıdur.

Faẓīlet-i Çehārüm

Kerāyīm-i ġanāyīm gum-geştegān-ı beriyye-i ḍalāl-ı ümem-i sālifeye ḥelāl degül iken bī-tekellüf müsellem-dest-i taṣarrufları ve ümmet-i ḫayrü'l-ümemlerine mubāḥ olduġıdur.

Faẓīlet-i Pencüm

Ümem-i müteḳaddime **[N84a]** mekān-ı muᶜayyeneden ġayrıda[2376] namāza mücāz degüller iken sāhire-i ᶜāmire-i **[NO85a]** ġabrā ẕāt-ı kerīmelerine seccāde-i ᶜıṭırnāk ve ümmet-i merḥūmelerine mescid u ᶜibādetgāh-ı pāk oldı[2377] ve teyemmüm-i ṣaᶜīd bedel-i āb-ı nāb olduġıdur. *vele-niᶜme mā-ḳīle.*[2378]

Şiᶜr[2379]

[2371] Kur'ân-ı Kerîm, Beled, 90/1-2. (١) لَآ أُقْسِمُ بِهٰذَا الْبَلَدِۙ (٢) وَاَنْتَ حِلٌّ بِهٰذَا الْبَلَدِۙ (1- Yemin ederim şu beldeye; 2- Senin de içinde oturmakta olduğun o beldeye.)

[2372] Kur'ân-ı Kerîm, Yâsîn, 36/1-3. (١) يٰسٓ (٢) وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيمِۙ (٣) اِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَۙ (1- Yâ-sîn. 2- Hikmet dolu Kur'an'a andolsun ki 3- sen kesinlikle gönderilmiş peygamberlerden birisin.)

[2373] Kur'ân-ı Kerîm, Duhâ, 93/1-3. (١) وَالضُّحٰىۙ (٢) وَالَّيْلِ اِذَا سَجٰىۙ (٣) مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلٰىۜ (1- Yemin olsun, kuşluk vaktine 2- Kararıp sâkinleştiğinde geceye ki 3- Rabbin seni bırakmadı ve sana darılmadı.)

[2374] vaḥy N, NO: daḫı K.

[2375] Kur'ân-ı Kerîm, Necm, 53/1-2. (١) وَالنَّجْمِ اِذَا هَوٰىۙ (٢) مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوٰىۚ (1- Battığı sırada yıldıza andolsun ki 2- bu arkadaşınız ne sapıtmış ne de eğri yola gitmiştir.)

[2376] ġayrıda N, K: ġayrı yerde NO.

[2377] oldı: +NO.

[2378] Ne güzel söylenmiş.

[2379] Şiᶜr N: Beyt K, Naẓm NO; İmâm Bûsirî, Kasîde-i Hemziyye. Yeryüzü ona mescit kılındı. Ona salât getirmek için Hirâ sarsıldı.

Bahr-i Hafîf

Cuᶜilet mesciden lehu'l-arḍu fe'htezze
Bihi li'ṣ-ṣalāti fīhā Ḥirāᵓu

Faż̄ilet-i Şeşüm

Raḥmet-i ᶜālemiyān ve ġayş-i muġīş-i melhūfān-ı hāmūn-ı ḥirmān olup çemenzār-ı ḳulūb-ı müᵓminīne hidāyet-bār ve ḫamīde-sāz-ı nāᵓire-i ḳatl-i münāfıḳīn ve bāᶜiş-i teᵓḫīr-i ᶜaẕāb-ı müşrikīn olduḳlarıdur. Ḥattā gül-deste-i taḥḳīḳ-i şiḳātdür ki kerīme-i *vemā erselnāke illā raḥmeten lil-ᶜālemīn*[2380] ile ṭāvūs-ı ḫayābān-ı ᶜilliyyīn Ḥażret-i[2381] Cibrīl-i Emīn encümen-efrūz-ı nüzūl olduḳda Ḥażret-i maḥbūb-ı Ḫudā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥāyāya[2382] silsile-cünbān-ı istifsār olup ey emīn-i vaḥy-i celīl bu ḫᵛān-ı yaġmā-yı gül-fām yaᶜnī bu niᶜmet-i raḥmetden siz daḫı şīrīn-kām olmış mısuz diyü ḥāl-i ᶜanberīn-şemāmelerin dest-i enbūye-i istiᶜlām buyurduḳlarında *neᶜam yā Resūlallāh*[2383] ḫavf u vecelden nāşī her-āyīne dil-rīş-i ᶜāḳıbet-endīş idim. Nāfe-i nāfçetü'l-müşk-i[2384] kerīme-i *ẕī-ḳuvvetin ᶜinde ẕi'l-ᶜarşin mekīn*[2385] ile laḫlaḫa-sāy-ı nādī-i mükerremiñüz olduġumdan berü şimāl-ı ᶜanber-efşān-ı gülşen-i Kibriyā'dan istişmām-ı būy-ı ümmīd u istimālet idüp ḫāṭır-ı tereddüd-zedeye sermāye-i tesliyet oldı, diyü taḥḳīḳ-i minnetdārī buyurdılar.

Faż̄ilet-i Heftüm

Cāmiᶜ-i cevāmiᶜü'l-kelim-i muᶜcize-edā **[K85b]** ve ifḥām-kerde-i nādire-sencān-ı ᶜArabü'l-ᶜArbā olduḳlarıdur.

[2380] Kur'ân-ı Kerîm, Enbiyâ, 21/107. وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ (Ve seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.)
[2381] Ḥażret-i: -NO.
[2382] teḥāyāya N, K: teḥāyā NO.
[2383] Evet ey Resûlallâh.
[2384] müşk-i N, K: misk-i NO.
[2385] Kur'ân-ı Kerîm, Tekvîr, ذِي قُوَّةٍ عِندَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ (Kuvvet sâhibi; Arşın sâhibinin katında itibarlı (bir elçinin))

Faẕīlet-i Heştüm

Sulṭān-ı nuṣret-destgāh ve[2386] sipeh-sālār-ı ferişte-sipāh olup yek-māhe mesāfeden ruᶜb-endāz-ı ḳulūb-ı şummu'l-ᶜarānīn-i aᶜdā ve tezelzül-resān-ı sāḳ-ı serkeşān-ı ṭarīḳa-i Hüdā **[N84b]** olduḳlarıdur. *Lillāhi derrun men ḳāle*.[2387]

Şiᶜr[2388]

Bahr-i Basît

Rāᶜat ḳulūbe'l-ᶜadā enbāᵓu biᶜṣetihi
Ke-nebᵓetin ecfilet ġuflen mine'l-ġanemi **[NO85b]**

Faẕīlet-i Nühüm

Ḳafā-yı saᶜādet-pīrālarında olan eşyā-yı[2389] celī vü ḫafī manẓūr-ı dīde-i Ḥaḳbīn-i ḳalbīleri olduġıdur.

Beyt[2390]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

1 Dīde-i ū hem zi-pes u hem zi-pīş
Dīd çü çeşm heme ᶜālem zi-pīş

2 Nūr-ı żiyā-baḫş heme cemᶜ-rā
Puşti vü rūyī ne-būd şemᶜ-rā

[2386] ve: +K, +NO.
[2387] Söyleyen ne güzel söylemiş.
[2388] Şiᶜr N: ᶜArabiyye K, Naẓm NO; Armutçuoğlu, **Kasîde-i Bürde**, s. 85. Bi'setinin haberi korkuttu düşmânları, sanki arslan sadâsı ürküttü koyunları.
[2389] eşyā-yı N, K: eşbāh-ı NO.
[2390] Beyt N, K: Naẓm NO; Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 54. (1) Onun gözü hem öncesinden hem sonrasından bütün âlemi gözün önündekini görmesi gibi önceden görmüştü. (2) O bir mumdur ve her şeye ışık ondan ulaşır, mumun önü arkası olmaz.

Faż̄ilet-i Dehüm

Eşiᶜᶜa-i dīn-i hidāyet-levāmiᶜ ve şerīᶜat-ı beyżā-yı ḫayrü'l-şerāyiᶜleri nümūdār-ı ḥāl-i ḫūrşīd u encüm nesḫ-kerde-i rüsūm-ı nuḫustīn ve ṭarḥ-endāz-ı nev-zemīn-i ḳānūn-ı dil-nişīn-i cihān-āferīn olup kevkebü's-saᶜāde-i şerᶜleri ḳıyām-ı ḳıyāmete dek ġurre-i nāṣiye-efrūz-ı[2391] gül-gūn-ı gerdūn olduġıdur.

Faż̄ilet-i Yāzdehüm

Rūḥ-ı muṣavver yaᶜnī ṭılsım-ı melāyik-pāsbān ve[2392] heykel-i bāzū-bend-i rūḥāniyān olan cism-i laṭīfleri bī-sāye olduġıdur.

Beyt[2393]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

1 Cāneş ez-ālāyiş-i ten pāk buved
Sāye ni-yendāḫt ber-īn ḫāk-ı tūd[2394]

2 Sāye ne-dīdeş be-zemīn[2395] hīç-kes
Nūr buved sāye-i ḫūrşīd u bes[2396]

Faz̄ilet-i Devāzdehüm

Buḫtī-i pīş-āheng-i ḳaṭār iᶜtiḳād-ı merdān-ı Ḫudā'ya pīrāye-i dūş olan hevdec-i selmā-yı nübüvvetleri hem-seng-i maḥmil-i leylā-yı ḳıdem yaᶜnī şehbāz-ı ᶜarş-pervāz-ı kelime-i tevḥīd-i mūcibü'l-felāḥ ile şāhīn-i kürsī-nişīn-i risāletleri ibtidā-yı īcādda[2397] hem-cenāh olduġıdur.

[2391] efrūz-ı N, K: fürūz-ı NO.
[2392] pāsbān ve N, K: pāsbāndan NO.
[2393] Beyt N, K: Naẓm NO; Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 53-54. (1) Onun ruhu beden pisliğinden arınmıştı, ve bu toprak yığınına henüz gölge salmamıştı. (2) Yeryüzünde hiç kimse gölgesini göremedi. Güneşin gölgesi de nûrdur ancak.
[2394] tūd N: būd K, NO.
[2395] zemīn N, NO: zemīnī K.
[2396] bes N: pes K, NO.
[2397] ibtidā-yı īcādda: -K.

Faẕīlet-i Sīzdehüm

Şebistān-ı ẓulmānīde mānend-i rūz-ı rūşen ᶜayn-ı yaḳīn ile ẕerre-bīn oldıġıdur.[2398]

Faẕīlet-i Çārdehüm

Ġonce-i ḥadīḳa-i rāz-ı[2399] nühüfte yaᶜnī cevher-i **[K86a]** fürū-dehān-ı muᶜciz-beyānları zaḥmet-i ḫamyāze-i kesel iḳtiżā ile şüküfte olduġıdur.[2400]

Faẕīlet-i Pānzdehüm[2401]

Şehd-leb-i ḥalāvet-nevāzlarına meges-i nā-kes āzār-res-i pervāz olmadıġıdur.

Faẕīlet-i Şānzdehüm

ᶜAlem-efrāz-ı **[N85a]** āsār-ı peyemberī İmām Buḫārī ᶜaleyhi'r-raḥmeden[2402] ᶜAṭāullāh müşārün ileyh taḥḳīḳi üzre ḳıṣṣa-i Ebī Saᶜd bin el-Muᶜallā[2403] raḍıyallāhu ᶜanhuda[2404] bir merd-i namāz-güẕār ḫiṭāb-ı **[NO86a]** nübüvvet-penāhīye pāsuḫrān-ı icābet olsa dāmen-i ṭahāret-nişān-ı namāzı ālūde-i çirkābe-i buṭlān olmaduġıdur.

Faẕīlet-i Hafdehüm

Sulṭān-ı[2405] ṣāḥib-i livā-i ḥamd[2406] olup enbiyā vü rusul sāye-nişīn-i şuḳḳa-i şafaḳ-nümāy-ı devletleri olduġıdur.

[2398] oldıġıdur N: oldıḳlarıdur K, NO.
[2399] Ġonce-i ḥadīḳa-i rāz-ı N, K: şehd-leb-i ġonce-i ḥadīḳa-zār-ı NO.
[2400] olduġıdur N, K: olmadıġıdur NO.
[2401] On beşinci Fazîlet NO nüshasında yoktur.
[2402] raḥmeden N, K: raḥme NO.
[2403] Kaynaklarda Saᶜd yerine Saᶜīd geçer.
[2404] ᶜanhuda N: ᶜanhudan K, NO.
[2405] Sulṭān-ı: +K, +NO.
[2406] livā-i ḥamd N, K: livāü'l-ḥamd NO.

Faż̄ilet-i Hijdehüm

Reh-yāb-ı *ᶜīşeti rāḍıye*-i[2407] cennet-i aᶜlā-yı[2408] ᶜāliye olanlaruñ şülüşi ümmet-i merḥūmeleri olduġıdur.

Faż̄ilet-i Nūzdehüm

İcmāᶜ-ı ümmet-i hidāyet-ictihādları ḥüccet-i ḳāṭiᶜ ve delīl-i yaḳīn-i müstefād olduġıdur.

Faż̄ilet-i Bīstüm

Mensūbān-ı der-i muᶜallā yaᶜnī sevād-ı ümmet-i vüsṭāları hengām-ı dād u sitād ve intişāb-ı mīzān-ı ᶜadl u dād-ı rüsta-ḫīz-i şūr-engīzde ümem-i sālifeye şühūd-ı maḳbūlü'ş-şehāde olduḳlarıdur.

BU ᶜİBĀRET-İ DİL-ĀRĀ[2409] BAᶜŻI MUᶜCİZĀT-I DİL-GÜŞĀY-I[2410] ḪAYRÜ'L-VERĀ BEYĀNINDADUR

Nişād-ḫᵛānān-ı şenā-yı peyember ḫoş-lehce-i dü beyt-eşer olup maḥremān-ı serā-perde-i ḳurb u yaḳīn selāṭīn-i eḳālīm-i ḫuld-ı berīn yaᶜnī enbiyā-i pīşīn ᶜaleyhimü's-selāmüñ ṣaḥīfe-efrūz-ı ᶜālem-i imkān olan nuḳūş-ı reng-ā-reng-i ḫavāriḳu'l-ᶜādelerine muḳābil

Mısraᶜ[2411]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

Ān ki ḫūbān heme dārend tu tenhā dārī

[2407] Kur'ân-ı Kerîm, Hâkka, 69/21. فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ (Artık o, hoşnut olacağı bir hayât içindedir.)
[2408] aᶜlā-yı: -K, -NO.
[2409] Dil-Ārā N, K: Dil-Güşā NO.
[2410] Dil-Güşāy-ı N, K: Bāhire-i NO.
[2411] Şehriyâr (bk. http://ganjoor.net/shahriar/gozidegh/sh138) Sen tek başına bütün güzellerin sâhip olduklarına sâhipsin.

manẓūmesince birer muᶜcize-i vāżıḥa maᶜmūl-ı kārgāh-ı dest-i ḳażā-tevān-ı risālet-i Muḥammediyye ve nigāşte-i ḳalem-i bedāyiᶜ-nigār-ı nübüvvet-i Aḥmediyye olduġın ittifāḳ-ārāᵓ[2412] ve[2413] rivāyet-i ṣıḥḥat-edā ile taḥḳīḳ itmişlerdür.

Ez-ān cümle ᶜİkrime **[K86b]** bin Ebī Cehl ser-pençe-i ġurāb-ı ᶜaẕāb-ı küfrden ḫalāṣ-ı girībān ve sāye-nişīn-i hümā-yı devlet-i īmān olduḳda kūşe-i dāmen-i dāru'l-emān-ı Sulṭān-ı tāc-efrūz-ı nübüvvet ᶜaleyhi efḍālü'ṣ-ṣalāta[2414] teşebbüṯ ü taᶜalluḳ birle üftāde-i ṭūfān-ı cāhiliyyet olān cāriye-i ḫāṭır-ı tereddüd-zedeleri **[N85b]** lenger-endāz-ı sāḥil-i hidāyet olmaḳ içün hevādār-ı şurṭa-i muᶜcize olmaġın pīşgāh-ı **[NO86b]** sidre-i müntehā-yı nebevīde ittifāḳan[2415] vāḳiᶜ ġadīr-i ġazīr peyrāmunında ber-çīde-i dest-i cemᶜiyyet olan ḥabbāt-ı ḥaṣāta varup sizleri sulṭān-ı enbiyā yaᶜnī Muḥammedü'l-Muṣṭafā daᶜvet idiyor āvāzesiyle dest-cünbān-ı ṭaleb ol diyü ᶜİkrime'ye fermān-ṣudūr itmegin ber-vefḳ-i fermūde-i seyyidü'l-enām ᶜİkrime varup ᶜibāret-senc-i merām olduḳda ḥaṣāyāt-ı sengīn-ᶜayār ḥubābvār rūy-ı ābda geşt ü güẕār ve tücāh-ı nebevīde ḳarār itdügi keştī-i dārü'n-necāt-ı bābā-yı ᶜālem Ḥażret-i Nūḥ-ı Necī ᶜaleyhi's-selāma hem-lenger olduġıdur.

Dīger[2416] Żiyāfet-i mevfūrü'l-bereket-i Ḥażret-i Enes bin Mālik raḍıyallāhu ᶜanhuda[2417] baᶜżı taḳrīb ile bir mendīl-i çirk-ālūd melḳā-yı tennūr-ı zerrīn-ᶜamūd olunup muᶜcize-i nebeviyye ile[2418] āteş-i ser-keş vesaḫdan ġayrı[2419] dest-res olmaduġı numūne-nümāy-ı ḳıṣṣa-i[2420] āteş-i Nemrūd ve iḫtirāḳ-ı viṣāḳ ile selāmetī-i maḥrem-i ḫullet-serāy-ı Rabb-i Raḥīm Ḥażret-i İbrāhīm ᶜaleyhi's-selām olduġıdur.

Dīger:[2421] Ġazve-i Ḥudeybiyye'de ḫidmet-i rikāb-ı pervīn-nigār-ı nebevīde bulunān merdān-ı Ḫudā ḳıllet-i āb ile bī-tāb olup bārgāh-ı meᶜālī-i destgāh-ı risālet-penāhīye refᶜ-i ruḳᶜa-i el-ᶜaṭş itdüklerinde bir miḳdār āb peydāsına fermān

---

[2412] ittifāḳ-ārāᵓ N, K: ittifāḳ-ārā-yı NO.
[2413] ve: -NO.
[2414] efḍālü'ṣ-ṣalāta N, K: efḍālü't-taḥiyyeye NO.
[2415] ittifāḳan N, K: ittifāḳ NO.
[2416] Dīger N, K: Muᶜcize-i NO.
[2417] ᶜanhuda N, K: ᶜanhu NO.
[2418] tabᶜ-ı: +K, +NO.
[2419] vesaḫdan ġayrı N, K: vesaḫından ġayrıya NO.
[2420] ḳıṣṣa-i NO: ḳażıyye-i K, ḳażıyye-nümāy-ı N.
[2421] Dīger N, K: Muᶜcize NO.

buyurulmaġın pes-mānde-i ḳırba vü maṭāra mehmā-emken mānend-i āb[2422] cüst ü cū olunup birḳaç curᶜa āb ḥużūr-ı hümāyūna iḥżār olunduḳda bir kāseye cemᶜ ve sicāl-i feyż-i ᶜamīmü'ş-şumūl-ı[2423] ᶜināyet yaᶜnī kef-i kifāyetlerin **[K87a]** der-āb buyurduḳlarında enāmil-i ḳamer-şikāflarından inficār-ı ᶜuyūn-ı ser-şār ile yenbūᶜ-ı nevābiġü'l-ḥikemlerinden *ḥayye ᶜale'ṭ-ṭehūri'l-mübāreki ve'l-bereketü minellāhi*[2424] diyü ᶜināyet-fermā olup biñ **[N86a]** beş yüz miḳdārı teşne-leb-i temmūz-ı ciger-sūz ol rūz-ı **[NO87a]** fīrūzda sīr-āb olduḳları Ḥażret-i Mūsā ᶜaleyhi's-selāmüñ ḳażıyye-i ᶜaṣā vü ḥacer ve çeşme-i işnā ᶜaşerlerine hem-seng olduġıdur.

Beyt[2425]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

1 Baḥr-ı kerem mevc zen-i müşt-i ū
Maḳsim-i ān fürce-i engüşt-i ū

2 Gurisne vü teşne hezārān hezār
Geşte ez-ān curᶜa-keş u curᶜa-ḫᵛār

Dīger:[2426] Baᶜżı esfār-ı meymenet-āṣārda bir şütür-i sāl-ḫorde rikāb-ı ferḳadeyn-i nümāyiş-i nebevīye çehre-sāy-ı müstemendī vü nevāziş olup yā Resūlallāh zimām-ı iṭāᶜatum vā-beste-i dest-i taṣarrufı olan merd-i pür-āz[2427] nice müddet bu żaīfi bār-ı girān ile ser-gerdān-ı feyāfī-i ciger-güdāz itmiş iken ḥālā istīlā-yı fütūr-ı pīrī ile güsiste-mehār-ı tāb u tevān olduġum ecilden teşne-i ḫūn-ı gül-gūnım olup ẕebḥüme şitāb ve zehr-āb-āşām-ı deşne-i ḳaṣṣāb itmek ṣadrındadur diyü fasīḥ-lehçe-i istiġāṣe olmaġın Ḥażret-i nebiyy-i ṣādıḳ cebīre-bend-i kesr-i sākit u nāṭıḳ ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-

[2422] āb N, K: āb-rū NO.
[2423] ᶜamīmü'ş-şumūl-ı N, K: ᶜaẕīmü'n-nevāl-ı NO.
[2424] Mübârek, temizleyici suya gelin. Bereket Allâh'tandır.
[2425] Beyt N, K: Naẓm NO; Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 54 (1) Cömertlik denizi onun avucunda dalgalanır ve o dalgaların araları, onun parmaklarının aralarıdır. (2) Binlerce, binlerce aç ve susuz o aralıklardan su içti, lokma yedi.
[2426] Dīger N, K: Muᶜcize NO.
[2427] pür-āz N, K: pür-ezā NO.

selām[2428] şütür-i[2429] maᶜhūdı şāḥibinden ḫᵛāstkār ve çerāgāh-ı emānda ser-güẕār buyurduḳları nāḳa-i Ṣāliḥ ᶜaleyhi's-selāma pādāş olduġıdur.

Dīger:[2430] meşᶜale-efrūz-ı leyle-i İsrā ve encümen-pīrāy-ı meleᵓ-i aᶜlā olup yekke-tāz-ı miᶜrāc-ı nüh-revāḳ ve pīrāye-i zīn-i zerrīn-i Burāḳ-ı berrāḳ[2431] olduḳlarına nisbeten ḫod-serīr-i bād-pāy-ı Süleymānī pā-der-gil merkeb-i pervīn-celācilleri olduġıdur.

Dīger:[2432] Buzġāle-i muherrā-büryān destgāh-ı iᶜcāz-penāhlarında *lā-teᵓkul minnī fe-innī mesmūmun*[2433] nālesiyle faṣīḥu'l-beyān olduġı **[K87b]** ve Muᶜāẕ bin ᶜAfrā'nuñ pehlūsında olan baraş sütürde-i ser-çūb-ı ḥikmet-maṣḥūbları olduġı ve hediyye-i ᶜukke-i ruġan-ı keşk[2434] ve ḳurūt-ı keşk-i[2435] leben ile niyāzmend-i ḫidmet-i[2436] ḥaẕāḳat-ı ṭabābet-i ᶜināyet-i nebevī olan zen-i nāle-zenüñ **[N86b]** püser-i nā-bīnā-zāyidelerin[2437] mesḥ-i dest-i Mesīḥā-eṩerleriyle dīde-ver buyurduḳları muᶜcizāt-ı bāhiretü'l-āyāt-ı ᶜĪsevīye hem-ser olduġıdur.

Meṩnevī[2438]

Fāᶜilātün / Fāᶜilātün / Fāᶜilün

1 Çün leb-i ū ṭuᶜme zi-buzġāle[2439] kerd
Luḳme be-zīr-i leb-i ū nāle kerd

[2428] ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selām N, K: ᶜaleyhi's-selām NO.
[2429] şütür-i N, K: üştür-i NO.
[2430] Peygamber Efendimiz'in İsrâ Mucizesini anlatan bu bölüm NO nüshasında yoktur.
[2431] berrāḳ: -K.
[2432] Dīger N, K: Muᶜcize NO.
[2433] Beni yeme ben zehirliyim.
[2434] keşk: +K, +NO.
[2435] ve ḳurūt-ı keşk-i N: ve ḳurūt-ı K, -NO.
[2436] ḫidmet-i: +NO.
[2437] zāyidelerin N, K: zāyideleri NO.
[2438] Meṩnevī N: Beyt K, Naẓm NO; Câmî, **Sûfilere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 55. (1) Onun dudağı keçi yavrusunun lokmasını ağzına aldığında, lokma dudaklarında inleyip. (2) Şöyle dedi: "Zehirliyim yeme, bu şeker zehrin acılığını giderse de" (3) Hz. Îsâ ve Mûsâ'nın mucizesi gerçekleşti, ona bunların hepsini yapmak müyesser oldu.
[2439] zi-buzġāle N: zīr-i ġāle K, buzġāle NO.

2 Guft ki ālūde be-zehrem me-ḫor
Gerçi bürd telḫī-i zehr īn şeker

3 Muᶜcize-i ᶜĪsī vü Mūsī be-kām
Būd be-ū cümle müyesser tamām

Ez-cümle-i Muᶜcizāt-ı Sāyire

Bu daḫı **[NO87b]** rūyīde-i gülşen-i şıḥḥat[2440] ve zībende-i gül-i destār-ı rivāyet olan sāyir muᶜcizāt-ı risālet-penāhīdendür.[2441]

Muᶜcize-i Evvel[2442]

Naẓm-ı ferāyid-i ᶜaẓīmü'l-fevāyid-i[2443] Furḳān-ı[2444] kerīmdür ki ebr-i nīsān-ı ezelīden çekīde-i ṣadef-i ṣıdḳ-ı serīre-i münīre-i nebevī olup cevherī-i nāṭıḳa-i vaḥy-āzmāları silk-ārāy-ı belāġ ve pīrāye-i dest-i iblāġ itdükde ḳabūl-kerde-i fuḥūl-ı ẕevi'l-ᶜuḳūl olup füṣaḥā-yı firībende-edā-yı[2445] Ḳureyş her çend siḥr-senc u belāġat-perver iken siper-endāz-ı cidāl ve maᶜraż-ı[2446] ᶜaḳdu'l-lisānda bī-muᶜaraża delāl olduḳlarından[2447] baᶜżıları ḥaḳḳa ki ᶜArabiyye: *inne lehu le-ḥalāveten ve inne ᶜaleyhi le-ṭalāveten ve inne aᶜlāhu le-muṣmirun ve inne esfeluhu le-muġdiḳun ve ennehu yaᶜlū velā yuᶜlā*[2448] diyü dest-i taᶜlīm ber-sīne ve keff-i kurniş ber-zemīn itdükden[2449] mā-ᶜadā heves-i taḳlīd ile küçe-gerd-i ḥamāḳat olanlar sīllī-ḫor-ı niḳmet ve rüsvā-şude-i maṣṭaba-i feżāḥat olduġıdur. *Vemā aḥsene mā-ḳīle*[2450]

[2440] şıḥḥat N, K: soḥbet K.
[2441] penāhīdendür N, K: penāhīdür NO.
[2442] Evvel N: Ūlā K, NO.
[2443] ᶜaẓīmü'l-fevāyid-i N, K: ᶜaẓīmetü'l-fevāyid-i NO.
[2444] Furḳān-ı N, K: Ḳurᵓān-ı NO.
[2445] edā-yı N, K: edā NO.
[2446] maᶜraż-ı N, K: maᶜrūż-ı NO.
[2447] delāl olduḳlarından N, K: lāl NO.
[2448] İbn Kesîr, **el-Bidâye ve'n-Nihâye (Büyük İslâm Târîhi)**, Çağrı Yay., İstanbul 1994, C 3, s. 89 (onun soylediği sözde) bir tatlılık var. Üstünde bir revnak ve güzellik var. Yukarısı meyvelidir, aşağısı çok suludur. O, yükselir, hiçbir şey onun üstüne çıkamaz.
[2449] baᶜżıları ḥaḳḳa ki ᶜArabiyye: inne lehu li-ḥalāveten ve inne ᶜaleyhi li-ṭalāveten ve inne aᶜlāhu le-muṣmirun ve inne esfeluhu le-muġdiḳun ve innehu yaᶜlū velā yuᶜlā diyü dest-i taᶜlīm ber-sīne ve keff-i kurniş ber-zemīn itdükden: +NO.
[2450] Ne güzel söylenmiş.

Naẓm[2451]

Bahr-i Hafîf

1 Aᶜceze'l-inse āyetün minhü ve'l-cinne
Fe-helā teᵓtī bihe'l-buleġāᵓu

2 Külle yevmin yühdā ilā sāmiᶜīhi
Muᶜcizātun min-lafẓihi'l-ḳurrāᵓu

Muᶜcize-i Dūyum[2452]

Celīlü'l-menāḳıb Ḥażret-i[2453] ᶜAlī ibni Ebī Ṭālib raḍıyallāhu ᶜanhudan resīde-i taḥḳīḳdür ki şebistān-ı tīre-baḫt-ı ḍalālde ḫabṭ-ı ᶜaşvā iden kūr-dilān-ı Ḳureyş ṣubḥ-ı ṣādıḳ-ı hidāyetden istifāża-i envār-ı saᶜādet yaᶜnī irāde-i muᶜcize-i Şaḳḳ-ı Ḳamer[2454] ile **[K88a]** ribḳa-i sulṭān-ı īmāna gerden-bend-i[2455] inḳıyād itmek şarṭıyla ḥużūr-ı bāhiru'n-nūr-ı risālet-penāhīde iḥtişād itdüklerinde işāre-i[2456] engüşt-i Ḫudā-ḫᵛān-ı kerīmleri ile *ᶜalā-reᵓsi'l-eşhād*[2457] **[N87a]** ḳurṣ-ı māhı dü nīm buyurup muᶜāyene-i muḳīm u müsāfir ve manẓūr-ı bādī vü ḥāżır olduġıdur.

ᶜArabiyye[2458]

Bahr-i Hafîf

Şuḳḳa ᶜan-ṣadrihi ve şuḳḳa lehu'l-bedru
Ve min-şarṭi külli şarṭin cezāᵓu

[2451] Naẓm: +NO; İmâm Bûsirî**, Kasîde-i Hemziyye.** (1) Ondan bir âyet bile insânları ve cinleri âciz kılmışken, belağatçılar onun bir benzerini getirebilir mi? (2) Okuyucuların dilinden dökülen lafızların mucizeleri bile her gün dinleyicilerini hidâyete erdirir.
[2452] Dūyum N: Düvvüm K, NO.
[2453] Ḥażret-i: +K, +NO.
[2454] Şaḳḳ-ı Ḳamer N, K: Şaḳḳa'l-Ḳamer NO.
[2455] gerden-bend-i: +NO.
[2456] itdüklerinde işāre-i N, K: itdükleri vucūh-ı işārāt NO.
[2457] Şâhitlerin gözü önünde.
[2458] Bu beyit N nüshasında bulunmayıp K ve NO nüshalarında bulunmaktadır; İmâm Bûsirî, **Kasîde-i Hemziyye**. Şakk-ı sadr mucizesine karşılık şakk-ı kamer mucizesi gelir. Muhakkak her şeyin bir karşılığı vardır.

Beyt[2459] **[NO88a]**

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

1 Āfitāb-ı seḥer īmān-ı Ū'st
Neyyir-i çāşt-geh iḥsān-ı Ū'st

2 Kerd ber-ḫᵛān nübüvvet yek-şeb
Daᶜvet gurisne-çeşmān-ı ᶜArab

3 Ḳurṣ-ı meh-rā be-yek müşt-i leᵓīm
Be-ser-engüşt-i kerem kerd dü nīm

4 Nīst zīn hīç ᶜaceb-ter ᶜucbī
Ki ne-sūdend be-ān ḳurṣ lebī

Muᶜcize-i Siyūm

Sefer-i celīlü'l-eşer-i Ḥaccetü'l-Vedāᶜ'da maᶜrūż-ı ḫāk-pāy-i ḫᵛāce-i ᶜālem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem olan ṭıfl-ı yek-şebeyi nigāşte-i ḳalem-i ḳudret imżā-kerde-i ḳażī-i bī-ᶜillet olan siccil-i nübüvvetlerinüñ teṣbīt-i mażmūn-ı ṣıḥḥat-lüzūmı içün istinṭāḳ itdüklerinde ṭıfl-ı şīr-ḫᵛār taṣdīḳ-i risāletleri ile *ᶜalā meleᵓi'n-nās*[2460] şīrīn-edā-yı nāṭıḳa ve faṣīḥ-lehce-i şehādet-i ṣādıḳa olmaġın ṭaraf-ı şefḳat-fermāy-ı ᶜālem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellemden iltifāt-ı tām ve mübāreke-i Yemāme ile be-nām olup baᶜde ẕālik bāliġ-i nisāb-ı tekellüm oluncaya dek andan mā-ᶜadā ḳuvvet-i tefevvehe ḳādir olmaduġıdur.

Muᶜcize-i Çehārüm

Memdūḥu'n-nās Ḥażret-i İbni ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhudan ṣaḥīfe-efrūz-ı rivāyetdür ki bārān-ı raḥmet-i çemenzār-ı ᶜālem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem yevmen mā

[2459] Beyt N, K: Naẓm NO; Câmî, **İyilerin Tesbihi Subhatu'l-Ebrâr**, s. 39-40. (1) İmân seherinin güneşi O'dur. İhsânın kuşluk vaktinin güneşi O'dur (2) Bir gece Arap'ın açgözlülerini peygamberlik sofrasına davet etti. (3) Ay yuvarlağını bir avuç aşağılık yüzünden kerem parmağının ucuyla ikiye böldü. (4) Onların o ay yuvarlağına dudaklarını değdirmemelerinden daha şaşılası bir şey olamaz.
[2460] Halkın gözü önünde.

ḳāmet-i ṭūbā-istiḳāmetlerin nāz-perver-i ḫirām buyurup nükhet-efzāy-ı deşt u hāmūn olurken bir nāle-i cāngāh ṭanīn-i gūş-ı pür-intibāhları olmaġın her çend yemīn u yesāre medd-i naẓar-ı[2461] istifsār olundı ise bir nesne bedīd olmamaġla taḳayyüd birle idāre-i ṭaraf-ı tefaḳḳud buyurduḳlarında bir ḫayme-i siyeh-fāmda giriftār-ı[2462] ḫıbāle-i dām olmış bir ġazāle-i dil-dāġ şikār-ı şehbāz-ı çeşm-i *mā-zāġ*ları[2463] olup tekrār ol vaḥşī-i ṣaḥrā-nişīn nergislerinden **[K88b]** jāle-rīz-i āteşīn olaraḳ "Yā Resūlallāh berü gel" diyü nevā-yı ġamgīnlerin[2464] hem-āheng-i āh u enīn itmegin Ḥażret-i tevāżuᶜ-seciyye ᶜaleyhi efdālü't**[NO88b]**-taḥiyye ᶜināyet-fermāy-ı ḥācet-revāyī[2465] olunca **[N87b]** ey ḥabīb-i Ḫudā belā-gerdān-ı ḫāk-i āstānuñ olayum diyü pes-perde-i şāhiḳa-i semāda ṣāḥibe-i dü beççe-i şīr-ḫᵛārum olup[2466] varup[2467] ırżāᶜ ile teskīn-i āteş-i dil-i ġam-perver ve iṭfā-i nāᵓire-i firāḳ-ı buy-ı māder idüp[2468] rücūᶜa isrāᶜ iderüm diyü nāfe-i rāz-ı derūnların[2469] endāḫte-i ḫāk-i niyāz itmegin Ḥażret-i risālet-penāhi ᶜahde vefā ider misün didükde peymān-şiken-i iḳrār olursam müsteḥaḳ-ı ġaẕāb-ı ᶜaṣṣār olayum, diyü şedd-i viṣāḳ-ı mīṣāḳ itmegin ıṭlāḳ-ı viṣāḳ-ı meṣṣāḳḳ buyurdılar.

Varup kāmrān-ı merām olduḳdan ṣoñra fevren maḥall-i inḳıyādda ḳıyām ve ber-nemeṭ-i sābıḳ pā-bend-i şikāl-i dām olunduġında Ḥażret-i nübüvvet-penāhī ṣāḥibinden ṭaleb-i ol daḫı *el-ᶜabdu vemā-yemlikuhu kāne li-mevlāhu*[2470] ile tecvīz-i maṭlab itmegin ber-vefḳ-i ḫᵛāhiş dām-ı pür-pīç u tābına güşāyiş virilüp āzād-kerde-i ᶜināyet-i nebeviyye olmaġla ḫoş-lehce-i kelime-i şādıḳa-i *eşhedü en lā İlāhe illallāh ve enneke Resūlallāh*[2471] olup tevḥīd-i cihān-āferīn ve iṯbāt-ı risālet-i Resūl-i emīn itdügidür. *Fe-huve ḳuṭbu'l-iḥsāni ve'l-luṭfi kem vāriṯin ᶜālīhā fī-ḫāceti'l-erḫāᵓi*[2472] ṣallallāhu ᶜaleyhi ve sellem.[2473]

[2461] naẓar-ı N, K: nigāh-ı NO.
[2462] giriftār-ı N, K: girifte-i NO.
[2463] Kur'ân-ı Kerîm, Necm, 53/17. مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰى (Göz ne kaydı ne de hedefinden şaştı.)
[2464] ġamgīnlerin N, K: ġamgīnlerini NO.
[2465] ḥācet-revāyī N, NO: imtiṯāl K.
[2466] olup: +NO.
[2467] varup: -NO.
[2468] teskīn-i āteş-i dil-i ġam-perver ve iṭfā-i nāᵓire-i firāḳ-ı buy-ı māder idüp: +NO.
[2469] derūnların N, K: derūnın NO.
[2470] Köle ve sâhip olduğu şey efendisinindir.
[2471] Şehâdet ederim ki Allâh'tan başka İlâh yoktur ve sen onun elçisisin.
[2472] O lutuf ve ihsânda zirvededir. Şu gevşek insânlar arasında kaç kişi ona varis olabilir ki?
[2473] Fe-huve ḳuṭbu'l-iḥsāni ve'l-luṭfi kem vāriṯin ᶜālīhā fī-ḫāceti'l-erḫāᵓi ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem: +K

Muᶜcize-i Pencüm

Şeyḫ-i enver Ḥażret-i ᶜAbdullāh bin ᶜÖmer raḍıyallāhu ᶜanhumādan naḳldur ki bir bedevī-i pāk-idrāk şerek-şikārende bir sūsmār-ı çālāk ile cemᶜiyyetgāh-ı nübüvvet-penāhiye çehre-sāy-ı güẕār olup ber-vech-i imtiḥān şarṭ-ı īmān ile taḥḳīḳ-i risāleti[2474] şehādet-i[2475] sūsmāra taᶜlīḳ idüp vaḥşī-i meẕkūrı pīşgāh-ı nübüvvet-penāhīye ilḳā ile ḳayd u bendden rehā ḳıldı. Hemān-dem ol giriftār intihāz-ı furṣat ile reh-girāy-ı firār[2476] olmaġın Ḥażret-i

Beyt[2477]

Mefāᶜilün / Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

1 Güher-fürūz-ı nübüvvet kelām-ı nāṭıḳ-ı Ḥaḳ
Delīl-i ḫayr-ı subul dāᶜi-i cihān-ı ber-Ḥaḳ

2 Ḥacer şecer daḫı vaḥşī vü insī-i ᶜālem
Olursa **[K89a]** emrine tābiᶜ ᶜacep degül muṭlaḳ

ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye *eyyühe'ḍ-ḍabb aḳbil*[2478] diyü ṭuġrā-keş-i ser-nāme-i fermān **[NO89a]** olmaġın vaḥşī-i bī-zebān *lebbeyk ve saᶜdeyk*-gūyān rūmāl-ı ḫāk-pāy-i cihān-pīrāy-ı nebevī olmaġın Ḥażret-i **[N88a]** vācibü'l-iṭāᶜat ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye taḥrīk-i leb-i yāḳūtī-laḳab ile ol dābbe-i bü'l-ᶜacebi muḫāṭab buyurup ne İlāha perestiş idersün[2479] dimekle rāst-cevāb olup ol vāḥid-i[2480] Lā-Yezāl'e gerdīde-kārüm ki ᶜarşı āsmānda Sulṭānı zemīnde seyli deryāda raḥmeti behişṭde ᶜaẕābı dūzaḫdadur diyü faṣīḥu'l-beyān olduḳda[2481] kendü ḥaḳīḳatlerinden istiḫbār buyurunca cenāb-ı muᶜallā-elḳābıñuz Resūl-i Ḫudā ve ḫātem-i enbiyāsüz gülbe-şeker-i taṣdīḳi nūş-ı cān-ı taḥḳīḳ idenler felāḥdār ve ḫār-ı pür-āzār-ı tekẕībi nīş-i dil-i[2482] inkār idenler müsteḥaḳ-ı ᶜaẕāb

---

[2474] taḥḳīḳ-i risāleti N, K: taḥḳīḳ-resāᶜī-i NO.
[2475] şehādet-i: -NO.
[2476] firār N: ḳarār K, NO.
[2477] Beyt N, K: Naẓm NO.
[2478] Ey kertenkele yüzünü bana çevir.
[2479] idersün N, K: idersüz NO.
[2480] vāḥid-i N, K: Ḫudā-yı NO.
[2481] olduḳda N, K: olduḳdan ṣoñra NO.
[2482] dil-i N, K: ẕüll-i NO.

ve ziyān-kārdür diyü edā-yı şehādet itmekle Aᶜrābī-i ḥaḳīḳat-şināş *eşhedü en lā-İlāhe illallāh, vaḥdehu lā-şerīke leh ve enneke ᶜabduhu ve resūluhu*[2483] ferīdesin ḳılāde-i ᶜıḳdu'l-cevāhirin[2484] pīrāye-i cīd-i iḫlāṣ idüp yā Resūlallāh tā ber-īn vaḳt bana sizden düşmenter bilmez iken elān çeşm u gūş ve māder u peder u ferzendümden[2485] düsttersüz diyü çehre-sāy-ı ḫāk-i niyāz olmaġın Ḥażret-i serīr-efrūz-ı nübüvvet *elḥamdü lillāhi'l-leẕī hedāke bī*[2486] diyü ᶜaṭire-sāy-ı[2487] ḥamd-ı Bārī oldılar ve baᶜżı rivāyetde baᶜde'l-iḳrār

Şiᶜr[2488]

Bahr-i Tavîl

1 Elā yā Resūlallāhi inneke ṣādıḳun
Fe-būrikte mehdiyen ve būrikte hādiyen[2489]

2 Şeraᶜte lenā dīne'l-Ḥanīfeti baᶜde mā
ᶜAẕūnā[2490] ke-emṣāli'l-ḥamīri'ṭ-ṭavāġiyā

3 Feyā ḫayre medᶜūvvin veyā ḫayre mürselin
İle'l-insi ṣümme'l-cinni[2491] lebbeyke dāᶜiyā

4 Eteyte bi-burhānin minellāhi vāżiḥin
Fe-aṣbaḥte fīnā ṣādıḳa'l-ḳavli rāᶜiyā

[2483] Şehâdet ederim ki Allâh'tan başka ilâh yoktur. O birdir ve ortağı yoktur ve sen onun kulu ve elçisisin.
[2484] ᶜıḳdu'l-cevāhirin N, NO: ᶜıḳdu'l-cevāhir-i K.
[2485] peder u ferzendümden N, NO: ferzend ü pederümden K.
[2486] Benim sâyemde seni hidâyete erdiren Allâh'a hamd olsun.
[2487] ᶜaṭire-sāy-ı N, K: ᶜıṭr-sāy-ı NO.
[2488] Şiᶜr N: ᶜArabīyye K, NO; (1) Yâ Resûlallâh şüphesiz sen doğru sözlüsün. Sen Mehdî ve Hâdî olarak mübârek kılındın. (2) Biz zâlimlerin eşeği gibi (onlara) kulluk ediyorken bize Haniflik dinini şeriat olarak getirdin. (3) Ey davet edilenlerin en hayırlısı, ey önce insânlara sonra cinlere gönderilenlerin en hayırlısı davetine icâbet ettik (emrin baş göz üstüne) (4) Allâh'tan apaçık bir delille geldin. Aramızda (bizi) koruyup gözeten doğru sözlü kişi oldun. (5) Hem ölü hem diriyken kutlu kılındın ve hem doğarken hem yaşarken kutlu kılındın.
[2489] Elā yā Resūlallāhi inneke ṣādıḳun - Fe-būrikte mehdiyen ve būrikte hādiyen: -NO.
[2490] ᶜAẕūnā N, K: ᶜabidnā NO.
[2491] İle'l-insi ṣümme'l-cinni N, K: İle'l-cinni ṣümme'l-insi NO.

5 Fe-būrikte fi'l-aḥvāli ḥayyen ve meyyiten
Ve būrikte mevlūden ve būrikte nāşiyen

nādirelerin manżūd-ı ser-rişte-i iḳrārları **[K89b]** itdiler.[2492] Pes[2493] Ḥażret-i muᶜallim-i debistān-ı ᶜālem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem ṭaraf-ı yārāna nigāh-endāz-ı ᶜināyet olup Aᶜrābīye Ḳurᵓān-ı Kerīm taᶜlīmini işāret buyurdılar.[2494]

Muᶜcize-i Şeşüm

[NO89b]Muḥriz-i şeref-i ṣoḥbet-i nebevī şeyḫ-i nūrānī- **[N88b]** serīre Ḥażret-i Ebī Hüreyre raḍıyallāhu Teᶜālā[2495] ᶜanhudan zīver-i ṣaḥīfe-i Mevāhib'dür ki Ḥażret-i kürsī-nişīn-i eyvān-ı[2496] nübüvvet ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye[2497] refāḳat-ı Ḥażret-i Ṣıddīḳ-i Ekber ve Ḥażret-i Fārūḳ-ı Aᶜẓam ve Ḥażret-i Ẕinnūreyn ve Ḥażret-i Ebe'l-Ḥasaneyn ve Ḥażret-i Ebi'l-Ḳarmi'z-Zübeyr[2498] ve Ḥażret-i Ṭalḥatü'l-Ḫayr[2499] ᶜaleyhimü'l-kerāmeti ve'r-rıḍvān ile sāye-güster-i kūh-ı Ḥirā iken ol rāsiye-i rāsiḫa lerze-i şevḳ ile cilveger olmaġın Ḥażret-i ḫᵛāce-i ᶜālem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem *uskun*[2500] *Ḥirāᵓe femā ᶜaleyke illā nebiyyün ev ṣıddīḳun ev şehīdun*[2501] ile nāṭıḳa-ārā olup kūha fermān birle yārān-ı behiştīnüñ pīş-āmedlerin beyān buyurduḳlarıdur.

Muᶜcize-i Heftüm

Merd-i meydān-ı ṣadāḳat-kārī Ḥażret-i Ebī Ẕerr Ġıffārī raḍıyallāhu ᶜanhudan pīrāye-i destār-ı rivāyet olan gül-deste-i āş̱ārdandür ki ḥażarāt-ı[2502] şeyḫayn-ı mükerremeyn Ebū Bekr ü ᶜÖmer ve ṣıhreyn-i muḥteremeyn ᶜOş̱mān u ᶜAlī-i[2503] Ḥayder

---

[2492] nādirelerin manżūd-ı ser-rişte-i iḳrārları itdiler: -NO.
[2493] Pes N: -K, andan ṣonra NO.
[2494] Ḥażret-i muᶜallim-i debistān-ı ᶜālem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem ṭaraf-ı yārāna nigāh-endāz-ı ᶜināyet olup Aᶜrābīye Ḳurᵓān-ı Kerīm taᶜlīmini işāret buyurdılar N, K: Ḥażret yārānına ḫiṭāb idüp bu Aᶜrābīye Ḳurᵓān taᶜlīm idüñ didi NO.
[2495] Teᶜālā: -K, -NO.
[2496] eyvān-ı: +NO.
[2497] efḍalü't-taḥiyye N, K: etemmü't-taḥiyye NO.
[2498] Ḳarmü'z-Zübeyr N, K: ḳarm-ı Zübeyr NO.
[2499] Talha bin Ubeydullâh.
[2500] uskun N, K: emsikī NO.
[2501] Kastallânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, C 1, s. 617. Sâkin ol Hirâ! Senin üzerinde Peygamberden, Sıddîk'ten yahut şehit'ten başka kimse yoktur.
[2502] ḥażarāt-ı N, K: ḥażret-i NO
[2503] ᶜAlī-i: -NO

ᶜaleyhimü'r-rıḍvān mülāzemet-i ḫiẕmet-i[2504] risālet-penāhī ile seyr-i ᶜīş-i ṣoḥbet-intimā[2505] iken Ḥażret-i veliyyü'n-niᶜam-ı ᶜālem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem dest-i kerem-peyvestlerine heft dāne seng-i ḫūrde alup ḥaşāt-ı meẕkūra mānend-i düveyy-i[2506] zenbūr *Subḥānallāh ve'l-ḥamdu lillāh* nādiresiyle zemzeme-rīz olup pes ez-ān Ḥażarāt-ı[2507] aṣḥāb-ı ḫilāfet-intisāb yekān yekān ḥabbāt-ı[2508] meẕkūreyi der-dest itdükçe keẕālik tesbīḥ idüp Ḥażret-i Ebī Ẕerr daḫı işāret-i nübüvvet-penāhī ile rīze-seng-i maᶜhūdı pīrāye-i dest-i ḫᵛāhiş idünce eşer-i nāle vü nāliş nā-bedīd olmaġın ḫak-pāy-ı nebevīye ᶜarż-ı niyāz idüp bāᶜişinden istiᶜlām itdükde Ḥażret-i ḥaḳīḳat-dān-ı nāṭıḳ u ṣāmit ᶜaleyhi'ṣ-ṣalātü ve's-selām yā Ebā Ẕerr ḫulefā-yı rāşidīn ile zānū-zen-i **[K90a]** maḳām-ı yek-destī olmaḳ mı istersün diyü ḥall-i mesᵓele-i müddeᶜā **[NO90a]** itdükleridür. **[N89a]**

Naẓm[2509]

Bahr-i Hafîf

1 Leytenī ḫaṣṣanī bi-ruᵓyeti vechin
Zāle ᶜan-kulli men reāhu'ṣ-ṣeḳā

2 Ev bi-taḳbīli rāḥatin kāne lillāh
Ve billāhi aḫẕuhā ve'l-ᶜaṭā

3 Derreti'ṣ-ṣātu ḥīne merret ᶜaleyhā
Fe-lehā şervetün bihā ve nemā

[2504] ḫiẕmet-i N, K: ḫidmet-i NO
[2505] intimā: +NO
[2506] düveyy-i: -NO
[2507] Ḥażarāt-ı N, K: Ḥażret-i NO
[2508] ḥabbāt-ı N, K: ḥaşāt-ı NO
[2509] Şiir, İmâm Bûsirî'nin **Kasîde-i Hemziyye**'sinde geçmektedir; Tüm şiir sadece NO nüshasında yer almaktadır; (1) Keşke sadece ben onun yüzünü göreydim. Onun yüzünün görenden şekavet kalkar gider (2) Bu rahatlığa kavuşmam Allâh sâyesindedir. Onu almak ve vermek (yine) Allâh sâyesindedir. (3) Ona değen koyunun sütü çoğalır. Servet onunla artış onunla olur (4) Onun olduğu yıl sular kaynar, hurma ağaçları meyve verir. Çakıl taşı onun elinde Allâh'ı zikreder.

4 Nebeᶜa'l-māᵓu eşmere'n-naḫlu fī-ᶜāmin
Bihā sebbeḥat bihe'l-ḥaşbā

Beyt[2510]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

Seng-i siyeh der-kef-i ū subḥa-senc
Der-dil-i ᶜālem şude ān subḥa genc

şallallāhu ᶜaleyhi ve sellem.[2511]

Muᶜcize-i Heştüm

Ḥażret-i Büreyde bin el-Ḥaşīb raḍıyallāhu ᶜanhudan ārāyiş-i niḫalistān-ı rivāyet olan raṭb-ı şekerīn-ᶜibāretdendür ki bir nefer-i[2512] Aᶜrābī-i pāk-nihād şehristān-ı hidāyete reh-yāb-ı ḥüsn-i iᶜtiḳād olup ṭamānīnet-i ḫāṭır içün ḫᵛāhende-i muᶜcize olmaġın Ḥażret-i ḳāyid-i rāḥile-i enbiyā ᶜaleyhi efḍalü't-teḥayā ne maḳūle muᶜcize ile rāżı olursun diyü ser-pūş-endāz-ı ḥoḳḳa-i laᶜlīn olup gülbe-şeker-pāş-ı istiḫbār olduḳda ittifāḳen muḳābelede bir dıraḫt-ı üstüvār-ı[2513] pāydār bulunmaġın[2514] Aᶜrābī bu dıraḫt-ı pā-der-cā daᶜvetüñüze icābet-revā olsun dimekle Ḥażret-i bāᶜiş-i revābıṭ-ı ᶜālem şalallāhu ᶜaleyhi ve sellem ᶜıṭır-sāy-ı istiġnā olup benüm lisānümdan varup sen daᶜvet eyle diyü Aᶜrābīye ᶜināyet-fermāy-ı işāret oldılar. Fermūde-i nebevī üzre varup[2515] teblīġ-i daᶜvet-i[2516] risālet-penāhī itdükde

[2510] Beyt N, K: Naẓm NO; Siyah taşlar onun elinde zikir ederler. O zikir âlemin gönlünde hazîneye dönüşür.
[2511] şallallāhu ᶜaleyhi ve sellem: +NO.
[2512] nefer-i: +K.
[2513] üstüvār-ı: +K, +NO.
[2514] bulunmaġın N, K: olmaġın NO.
[2515] varup: -NO.
[2516] daᶜvet-i: -NO.

Beyt[2517]

Müfteᶜilün / Müfteᶜilün / Fāᶜilün

1 Naḫl ki būdeş be-zemīn saḫt-pāy
Cüst be-fermūde-i emreş[2518] zi-cāy

2 Kerd be-her sū ki u ḫᵛāndeş ḫirām
Sāḫt be-her cā ki u gufteş maḳām

yaᶜnī dıraḫt-ı maᶜhūd çep u rāst ihtizāz ile reftāra āġāz ve pīşgāh-ı risālet-penāhīye çehre-sāy-ı niyāz olup *es-selāmu ᶜaleyke yā Resūlallāh* diyerek fermān-ber olunca merd-i Aᶜrābī *hasbī ḥasbī*[2519] nevāsıyla müktefī olup girü emr-i meṭāᶜ-ı nebevī ile dıraḫt-ı merḳūm mekān-ı aṣlīsine ricᶜat itdigüdür.

Muᶜcize-i Nühüm

Üstādān-ı siyer bu resme **[NO90b]** ṣaḥīfe-ārāy-ı eşer olmışlardür ki maᶜrekegāh-ı Uḥud'da Ḥażret-i Ḳatāde bin en-Nuᶜmān raḍıyallāhu ᶜanhuñ yek-çeşm-i cihān-bīnleri bir zaḫm-ı pür-fütūr ile kāse-i serlerinden dūr olmaġla beyża-i dīde der-dest devān ve[2520] istişfā **[K90b]** birle turāb-ı aḳdām-ı nübüvvet-penāhīyi tūtyā-yı dīde-i dil u cān itdiler.

Ḥażret-i Mesīḥā-dem ḳurretü'l-ᶜayn-ı **[N89b]** ᶜālem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem ey Ḳatāde ḳażāya rıżā vü[2521] ṣabr ile behişti cezā yāḫud dīdeñ ber-cā olmaḳ mı istersün diyü ḫᵛāhişlerin pür-iḫtiyārlarına ḥavāle buyurdılar. Ḥażret-i Ḳatāde yā Resūlallāh egerçi behişt cezā-yı cezīl ve ᶜaṭā-yı be-ġāyet cemīldür līkin[2522] faḳīr merd-i zen-dūstem ṭāyife-i zenān ṭaᶜne-zenān olmadan hirāsānum āb u tāb-ı gülzār-ı vecne vü

[2517] Beyt N, K: Naẓm NO; Câmî, **Sûfîlere Armağan Tuhfetü'l-Ahrar**, s. 54. (1) Toprakta kökleri çok sağlam olan hurma ağacı buyruğunla yerinden fırlayarak. (2) Söylediğin tarafa salına salına gitti, dediğin yerde durup dikildi.
[2518] emreş N, K: emr NO.
[2519] bana yeter, bana yeter! (ikna oldum yeterli.)
[2520] ve: -K.
[2521] rıżā vü N, K: rıżā vir ve NO.
[2522] līkin N: lākin K, NO.

cebīnüm[2523] olan nercis-i rengīn[2524] pīrāye-i kāse-i evvelīn olursa duᶜā-yı icābet-i rehīniñüz ile behişt-i berīn daḫı müyesserdür diyü nāle-rīz-i riḳḳat-engīz olmaġın hemān-dem Ḥażret-i insānü'l-ᶜayn-ı insān-ı[2525] kāyināt ᶜaleyhi efḍālü't-taḥiyyāt[2526] āb-ı ṭahūr-ı dehānların ḥoḳḳa-i ḥadaḳalarına ilḳā ve dest-i mübārekleriyle faṣṣ-ı dīdelerin nigīn-ḫāne-i evveline redd u[2527] iᶜāde buyurduḳlarında[2528] ke'l-evvel dīde-ver belki evvelden rūşenter buyurup ve cennet-i aᶜlā ile behre-yāb-ı luṭf-ı melek-i vehhāb olmaları bāresinde daḫı duᶜā-i icābet-ārāları[2529] bī-dirīġ buyurduḳlarıdur.

Mervīdür ki püser-i Ḳatāde ᶜÖmer bin ᶜAbdulᶜazīz'e mülāḳī olduḳda ey cevān-ı nīk-baḫt siz kimsüz diyü ḥaseb ü neseblerinden istiḫbār buyurmaġla

Şiᶜr[2530]

Bahr-i Tavîl

1 Ene'bnu'l-leẕī sālet ᶜale'l-ḫaddi ᶜaynuhu
Feruddet bi-keffi'l-Muṣṭafā aḥsene'r-redi

2 Fe-ᶜādet kemā kānet li-aḥseni ḥālihā
Feyā ḥusne min-ᶜaynin veyā ṭaybe min-yedi

manṭūḳasıyla redd-i cevāb itdüklerinde Ḥażret-i ᶜÖmer daḫı *bi-miṯli hāẕā felyetevesseli'l-mütevessilūn*[2531] diyü hezār taḥṣīn itdükleridür.

[2523] vecne vü cebīnüm N, K: vech-i ḥasenüm NO.
[2524] rengīn N, K: rengīni NO.
[2525] insān-ı: +NO.
[2526] efḍālü't-taḥiyyāt N, K: etemmü't-taḥiyyāt NO.
[2527] redd u: -NO.
[2528] buyurduḳlarında: +NO.
[2529] ārāları N, NO: ārāların K.
[2530] Şiᶜr N: Beyt K, Naẓm NO; (1) Ben öyle bir babanın oğluyum ki gözü yanağı üstüne düştü. Sonra Muhammed Mustafâ'nın eliyle eski yerine kavuştu. (2) Önceden nasılsa onun emriyle yine o hale döndürüldü. Gözü eski gözünden, yanağı eski yanağından güzel oldu.
[2531] Tevessül edecek olanlar bunlarla tevessül etsinler.

Muᶜcize-i [NO91a] Dehüm

Ḫaber-i rāst ḳıyās Ḥażret-i İbni ᶜAbbās raḍıyallāhu Teᶜālā[2532] ᶜanhudan zīver-i ṣaḥīfe-i naḳldür ki bir zen-i derdmend veled-i dil-bendi ile çehre-sāy-ı dārü'l-emān-ı nübüvvet-penāhī olup yā Resūlallāh bu ṭıfl-ı bī-nevā mübtelā-yı ṣaraᶜ-ı bī-devā olup vaḳt-i tenāvül-i ṭaᶜāmda giriftār-ı dīv-i saḫt-gīr olur bu faḳīreyi daḫı **[K91a] [N90a]** sūzen-i ḥüzn ile dil-dūz ider diyü niyāzmend-i ᶜazāyim-i meᵓşūre-i muᶜcize olmaġın Ḥażret-i temīme-i bāzū-yı ᶜālem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem

Beyt[2533]
Mefāᶜilün / Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

Mesīr-i ḥükm-i ū der-nisbet-i taᶜarruż-ı ḫışm[2534]
Miṣāl-i cürm-i şehā best u recm-i dīv-i recīm

lāmiᶜasınca sīne-i kūdeke vażᶜ-ı dest-i meymenet-nevāz ile taᶜvīẕ-ḫᵛān ve ruḳıyyāt-ı meᵓşūre-i iᶜcāz buyurduḳlarında kūdek-i[2535] mezbūr bir miḳdār istifrāᶜ-ı miᶜdeye isrāᶜ idünce nihān-ḫāne-i dehānından mānend-i seg-beççe bir esved kerīhü'l-manẓar endāḫte-i ḫāk-i edbār ve reh-girāy-ı firār olup der-ān[2536] ṭıfl-ı muṣāb bürᵓü's-sāᶜa ile şifā-yāb olduġıdur.

Muᶜcize-i Yāzdehüm

ᶜÜnvān-ṭırāz-ı Ravżatü'l-Aḥbāb[2537] olduġı üzre ᶜamm-ı Ḥażret-i şehriyār-ı nuṣret-mevākib Ebū Ṭālib bin ᶜAbdulmuṭṭalib ser-nihāde-i visāde-i bīmārī olup Ḥażret-i risālet-penāhī rencīde-ḳadem-i iᶜāde olmaġla Ebū Ṭālib ey nūr-ı çeşm-i ᶜamm u peder Perverdigāruñuzdan şifā-ḫᵛāh olsañuz diyü sāye-i cāh-ı nübüvvet-penāhīye penāh-āver olmaġın Ḥażret-i maḳbūlü'd-daᶜva-i bārgāh-ı Kibriyā ᶜaleyhi efḍalü't-

[2532] Teᶜālā: -NO.
[2533] Beyt N, K: Naẓm NO.
[2534] ū der-nisbet-i taᶜarruż-ı ḫışm N, K: tū der-dest-i taᶜarruż-ı ḫaşīm NO.
[2535] kūdek-i N: kūçek-i K, NO.
[2536] der-ān N, K: der-ḥāl NO.
[2537] Ataullâh Cemâleddîn el-Hüseynî, Ravzatü'l-Ahbab fî-Siyeri'n-Nebî ve'l-Ashab.

teḥāyā[2538] miḥrāb-efrūz-ı duᶜā olup *Allāhumme'eşfi ᶜammī*[2539] ile inâre-i ḳandīl-i müddeᶜā buyurduḳları der[2540]-sāᶜat Ebū Ṭālib kām-yāb-ı ᶜāfiyet olmaġın yā Muḥammed lā-cerem Maᶜbūduñ muṭīᶜuñdur yaᶜnī tevābil-i[2541] mesᵓūlüñüz ārāyiş-i māᵓide-i ḳabūl ider didi. Ḥażret-i serīr-efrūz-ı nübüvvet ey ᶜamm, ol ferd-i Vācibu'l-Vücūdı ᶜibādet ile sen daḫı ḳaṣd iderseñ saña daḫı iṭāᶜat yaᶜnī ᶜaḳāḳīr-i daᶜvetüñi **[NO91b]** sāyīde-i hāven-i icābet ider diyü süfūf-sāz-ı nusḫa-i īmān olup ḫāṣiyyet-i cüvāriş-i tevḥīdi beyān buyurduḳlarıdur.

Muᶜcize-i Devāzdehüm

Suḫan-sencān-ı rivāyet Yezīd bin Ebī ᶜUbeyde raḍıyallāhu Teᶜālā[2542] ᶜanhuñ behce-i lehcelerinden[2543] bu güne gül-efşān-ı ᶜibāret olmışlardür ki sāḳ-ı **[N90b]** Seleme bin el-Ekvaᶜ'da eşer-i cerāḥat müşāhede idüp sebebinden **[K91b]** istiᶜlām itdükde bu suᵓāl[2544] üzre pīçīde-sāz-ı rişte-i vāḳiᶜ-i ḥāl olmışlardür ki hengām-ı şūr u[2545] āşūb-ı Ḫayber'de işābet iden[2546] zaḫm-ı müşkil-iltiyām eşeridür ki bu cerḥ-i cān-zedā ile merdüm helāküme müttefiḳatü'l-ārā olmışlar idi. Lākin[2547] Ḥażret-i cebīre-bend-i kesr-i ᶜālem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem āb-ı dehān-ı kevşer-nişānlarından merhem-zen-i ᶜināyet olduġı sāᶜat baḫyedār-ı ṣıḥḥat oldı diyü[2548] ser-güzeşt-i ᶜāḳıbet-be-ḫayrların ārāyiş-i ser-zebān-ı beyān itdükleridür.

Muᶜcize-i Sīzdehüm

Enīs-i meclis-i melāyik-celīs-i nebevī Ḥażret-i Enes raḍıyallāhu ᶜanhudan ṣaḥīfe-efrūz-ı Mevāhib'dür[2549] ki Ḥażret-i ḫaṭīb-i sidre-minber ᶜaleyhi's-salātü ve's-selām bādī-i emrde bir ciẕᶜ-i mübārek üzre pā-nihāde-i ḫuṭbe olup yevmen fe-yevmen

---

[2538] efḍalü't-teḥāyā N, K: etemmü't-teḥāyā NO.
[2539] Allâh'ım amcama şifa ver.
[2540] der: +NO.
[2541] tevābil-i N, K: nevāᵓīl NO.
[2542] Teᶜālā: -NO.
[2543] lehcelerinden N, K: lehcelerinde NO.
[2544] suᵓāl N: minvāl K, NO.
[2545] şūr u N, K: şūr-ı NO.
[2546] iden: -NO.
[2547] Lākin: -NO.
[2548] diyü: +K.
[2549] İmâm-ı Kastallânî, Mevâhib-i Ledünniyye.

feyāża-i ᶜināyetden sīr-āb-ı hidāyet yaᶜnī daᶜvet-i Ḥaḳḳ'a lebbeyk-gūy-ı icābet olanlar daḫı[2550] encümen-efrūz-ı vefret olduḳda işāret-i nebeviyye ile minber-i cedīd bināsına mübāşeret olunup Ḥażret-i mükeḥḥil-i *mā-zāġ*[2551] minber-i tāze üzre faṣīḥ-lehce-i iblāġ olduḳda sāriye-i evvelīn mānend-i kūdek-i şīr-ḫᵛār naġme-sāz-ı nāle vü enīn olmaġın Ḥażret-i nāzenīn-i ᶜālem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem ol naḫl-ı mevzūna iḫtiżān ile rāḥat-baḫşāy-ı selvet u sükūn olduḳlarıdur. *ve lillāhi'l-derru'l-ḳāyili*.[2552]

Şiᶜr[2553]

Bahr-i Tavîl

1 Yaḥinnu ileyhi'l-ciẕᶜu yā ḳavmu hākeẕā
Ve mā naḥnu evlā en naḥinne lehu vecdā **[NO92a]**

2 İẕā kāne ciẕᶜun lem-yuṭiḳ buᶜde sāᶜatin
Fe-leyse vefāᵓen en nuṭīḳa lehu buᶜdā

Muᶜcize-i Çārdehüm[2554]

Şuḳḳa-efrāz-ı nebevī Vehb bin Münebbih raḍıyallāhu ᶜanhudan resīde-i taḥḳīḳdür ki yevmen mā bir āhū-yı nā-tevān şikārına bir gurg-ı bī-emān-ı tīz-dendān olup tesābuḳ ile **[N91a]** ġazāle-i bī-nevā Ḥaremullāh-i Mekke'ye ilticā idünce gurg-ı maᶜhūd ser-ḥadd-i Ḥarem'de tavaḳḳuf gösterdügi Ebū Süfyān bin Ḥarb ve Ṣafvān bin Ümeyye'nüñ reᵓyü'l-ᶜaynları olup sebbābe-gezīd-i taḥayyür olduḳları müfteris-i maᶜhūduñ **[K92a]** manẓūrı olunca ol bī-zebān nāṭıḳa-perdāz-ı beyān olup bundan ᶜacepter degül midür ki Muḥammed bin ᶜAbdullāh Medīne-i müteyemmenede sizleri żiyāfet-ḫāne-i naᶜīme daᶜvet ve siz anı dārü'l-mażīḳ-i ceḥīme ṭaleb idersüz diyü ḥarf-endāz-ı serzeniş olmaġın Ebū Süfyān ḳasem be-Lāt u ᶜUzzā ki bu güft ü şenīd güş-

---

[2550] daḫı: -K, -NO.
[2551] Kur'ân-ı Kerîm, Necm, 53/17. مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰى (Göz ne kaydı ne de hedefinden şaştı.)
[2552] ve lillāhi'l-derru'l-ḳāyili: -NO.
[2553] Şiᶜr N, K: Manẓūm-ı ᶜArabiyye NO; (1) Ey insânlar kütük, kütük hâliyle Resûlullâh'ın ayrılığına dayanamayıp inliyorsa, biz ondan dava evlâ değil miyiz? (2) Kütük onun ayrılığına bir sâat bile tahammül edemediyse bizim tahammül etmemiz vefâlı olmak değildir.
[2554] Çārdehüm N, K: Çehārdehüm NO.

güẕār-ı ehl-i Ümmü'l-Ḳurā olursa[2555] bāᶜiṣ-i tebeddül-i ḥāl ve sebeb-i iḫtilāl olur diyü ser-nihāde-i zānū-yı efkār olup āyīn-i cāhiliyyelerine inkār gösterdikleridür.

Muᶜcize-i Pāzdehüm[2556]

Ḥażret-i[2557] taḥrīr-i Mevāhib[2558] üzre Ḥażret-i Nuᶜmān bin Beşīr raḍıyallāhu ᶜanhudan pīrāye-i dest-i taḳrīrdür ki Zeyd bin Ḫārice ᶜaleyhi'l-kerāmet eziḳḳa-i Medīne'de reftār-güẕār-ı geşt ü güẕār iderken[2559] ḳandīl-i ḥayātı ṣarṣar-ı merg-i müfācāt ile şikest-ḫor-ı seng-i fenā olup mātem-serālarına īṣāl ve techīz u tekfīne iştiġālde iken lisān-ı[2560] cenāzesi üzre ber-ḳāyil-i[2561] leb-cünbān-ı tekellüm olup [2562]*Muḥammedün resūlullāhi'n-nebiyyü'l-ümiyyü, lā-nebiyye baᶜdehu kāne ẕālike fi'l-kitābi'l-evveli baᶜdehu*[2563] *ṣıdḳun ṣıdḳun hāẕā Resūlullāhi es-selāmu ᶜaleyke yā resūlallāhi ve raḥmetullāhi ve berekātühü*[2564] diyü faṣīḥ-lehce-i ḥüsn-i şehādet olup baᶜdehu dem-beste olduġıdur.

Muᶜcize-i Şānzdehüm

Ḥāfıẓ-ı āṯār-ı nübüvvet-penāhī İmām-ı Beyhaḳī ᶜaleyhi'r-raḥmenüñ[2565] rivāyet-i ḫoş-ᶜibāretindendür ki Ḥażret-i ḫᵛāce-i kāyināt **[NO92b]** ᶜaleyhi efḍālü't-taḥiyyāt ṭarafından[2566] bī-ser ü bī-pāyān mefāze-i ḍalālden biri ṭaraf-ı nübüvvet-penāhīden[2567] **[N91b]** dārü'n-necāt-ı īmāna daᶜvet olunduḳda merd-i meẕkūr mekr-i fevt-i duḫter ile dil-dūz olup ser-rişte-i īmān iḥyāsına taᶜlīḳ itmegin Ḥażret-i ᶜĪsī-dem ṣalallāhu ᶜaleyhi

---

[2555] olursa N, K: olup NO.
[2556] Pāzdehüm N, K: Pānzdehüm NO.
[2557] Ḥażret-i: -K, -NO.
[2558] Mevâhib-i Ledünniyye, İmâm-ı Kastallânî.
[2559] iderken N: iken K, NO.
[2560] lisān-ı: -K.
[2561] üzre ber-ḳāyil-i N: -K, üzre ḳabil-i NO.
[2562] NO nüshasında metnin başına Naẓm yazılmış.
[2563] baᶜdehu: -K.
[2564] İmâm-ı Kastallânî**, Mevâhib-i Ledünniyye**, Dîvân Yay., İstanbul, 2008 C 1 s. 642. Allâh'ın resûlü Muhammed ümmî nebîdir. Ondan sonra nebî olmayacaktır. İlk kitâpta da sonrakilerde de böyledir. (Bu söylenen) doğrudur. İşte bu Allâh'ın elçisidir. Selâm senin üzerine, Allâh'ın rahmet ve bereketleri sana olsun ey Allâh'ın elçisi.
[2565] ᶜaleyhi'r-raḥmenüñ N, K: raḥimehullāhi ᶜaleyhün NO.
[2566] ṭarafından: +K.
[2567] ṭaraf-ı nübüvvet-penāhīden: -K.

ve sellem rencīde-ḳadem ve merḳadlarına seḥāb-ı raḥmet-āsā[2568] sāye-güster-i kerem olup yā fulāne diyü ᶜināyet-fermāy-ı nidā olduḳda

Beyt[2569]
Mefāᶜilün / Feᶜilātün / Mefāᶜilün / Feᶜilün

Nesīm-i luṭf-i tu bā-ḫāk eger suḫan gūyed
Ḥayāt u nuṭḳ peẕīr ez-ᶜiẓām-ı remīm[2570]

manẓūmesince **[K92b]** *lebbeyk ve saᶜdeyk* ile mücāb oldılar. Ḥażret-i risālet-penāhī dārü'l-emel-i dünyāya meyl-i rücūᶜ ider misün diyü laḫlaḫa-sāy-ı istiḫbār olup zimām-ı ḫᵛāhişlerin dest-i iḫtiyārlarına teslīm buyurmaları ile *lā yā Resūlallāh*[2571] Ḥażret-i İlāh'ı peder u māderden bihter ve zībende-serāy-ı āḫireti dāru'l-miḥen-i dünyādan ḫoşter gördüm diyü ol perde-nişīn-i ser-ḥadd-i laḥd ḫiṭāb u cevāb-ı nübüvvet-penāhī ile müstesᶜid[2572] olduġıdur.

Muᶜcize-i Heftehüm

Vāḳıᶜa-nüvīsān-ı[2573] hedy-i peyember[2574] Ḥażret-i Ebī[2575] Hüreyre raḍıyallāhu ᶜanhudan[2576] bu resme naḳl-ı bi'l-mıṣṭar itmişlerdür ki Ebū Cehl-i laᶜīm muḳteżā-yı ṭıynet-i şūre-āmīz ve naḫvet-i cāhiliyyet-i fitne-engīz ile ṣanādīd-i Ḳureyş'e verem-i[2577] dil ve dümmel-i ḫāṭırın iẓhār idüp mā-beyniñüzde Muḥammed rū-māl-ı zemīn yaᶜnī namāz ile tarḥ-endāz-ı nev-āyīn olur sevgend be-Lāt u ᶜUzzā ol ḥālde meşhūdum olursa ḥāşā gerdenin pā-māl-ı eẕā ve çehresin ḫāk-ālūd-ı hevān u izdirā iderüm diyü tufāle-pāş-ı rīş-i ḫar-dümleri[2578] olup ol ḫayāl-ı ḫām ile müteraṣṣıd-ı merām-ı ḫabīṯ-

[2568] seḥāb-ı raḥmet-āsā: +NO.
[2569] Beyt N, K: Naẓm NO; Enverî, **Dîvân**. (bk. ganjoor.net/anvari/divan-anvari/ghaside-anvari/sh142) Senin lutfunun rüzgârı toprakla dile gelseydi, hayât ve nutuk çürümüş kemik olmayı kabûl ederlerdi.
[2570] ez-ᶜiẓām-ı remīm N, K: āmed aᶜżā-yı remīm NO.
[2571] Hayır ey Allâh'ın Resûlü.
[2572] müstesᶜid N, K: müsteᶜidd NO.
[2573] Vāḳıᶜa-nüvīsān-ı N, K: vakᶜa-nüvīsān-ı NO.
[2574] peyember N, K: payġamber NO.
[2575] Ebī N, K: Ebū NO.
[2576] ᶜanhudan N, K: ᶜanhu NO.
[2577] verem-i N, K: düjem-i NO.
[2578] ḫar-dümleri N, NO: ḫar-dümlerin K.

iltizām itmekle ittifāḳan Ḥażret-i cenāb-ı risālet-penāhī[2579] ᶜaleyhi efḍālü't-taḥiyye yevmen mā pīrāye-i maḳām-ı niyāz ve seccāde-efrūz-ı miḥrāb-ı namāz olduḳları ḫār-çeşm-i ġalaṭ-bīnleri olup pīçīde-i sūrāḫ-ı ḳuvvetleri **[NO93a]** olan kejdüm-niyyet-i lāzımetü'n-nedāmelerini[2580] **[N92a]** fiᶜle getürmege kūşiş ve ṭaraf-ı nübüvvet-penāhīye hücūm-ı bī-ḳarār itmiş[2581] iken der-pey ber-tāfte-rūy-ı idbār olup zehre-i taḳarrüb göstermemekle hem-pāları bāᶜiş-i tavaḳḳuf u teᵓeḫḫürden istiḫbār itdüklerinde mā-beynde bir ḫandaḳ-ı āteş[2582] iştiᶜāl ve bir ṭāyife-i *ūlī ecniḥa*[2583] redd ile beni istiḳbāl idüp istīlā-yı ehvāl-i hūş-rübā ile taḳarrübe yārā getüremedim diyü rişte-i idbārın[2584] ser-bend-i ḫār-ı iḫbār[2585] itdi. **[K93a]** Bu güft ü şenīd[2586] sāmiᶜa-güẕār-ı nübüvvet-penāhī olduḳda iḳtiḥām-ı taḳarrüb itse idi aᶜżā-yı pür-āzārı rubūde-i çīre-dest-i ġayb olmaḳ muḳarrer idi diyü ᶜıṭr-sāy-ı ḥaḳīḳatü'l-ḥāl olduḳlarıdur.

Muᶜcize-i Hijdehüm

Maᶜālī-i sipās Ḥażret-i İbni ᶜAbbās raḍıyallāhu ᶜanhudan[2587] zīver-i ṣaḥāyif-i āṣār olan leṭāyif-i[2588] rivāyetdendür ki[2589] Ebī Leheb-i vācibü'l-ᶜatab ve imreᵓesi Ümmü Cemīl-i *ḥammālete'l-ḥaṭab*'üñ[2590] sūᵓ-i ᶜamellerin beyān ile sūre-i celīle-i Tebbet[2591] nüzūl-iclāl itdükde Ümmü Cemīl-i maᶜhūdenüñ güş-zedi olup tennūr-ı bī-nūr-ı derūnı mültehib ve şerāyīn-i ġażabı muẕṭarib olmaġla ṭaraf-ı nübüvvet-penāhīye ḥarf-endāz-ı maᶜārike olmaḳ zaᶜmıyla cüst ü cū idüp Ḥażret-i Ṣıddīḳ raḍıyallāhu ᶜanhu ḫiẕmet-i[2592]

[2579] penāhī N, K: penāh NO.
[2580] nedāmelerini N, K: nedāmelerin NO.
[2581] itmiş N, K: itmişler NO.
[2582] āteş: +K.
[2583] Kur'ân-ı Kerîm, Fâtır, 35/1 اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ جَاعِلِ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلاً **اُوْلِيْٓ اَجْنِحَةٍ** مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبٰاعَ يَزِيْدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَٓاءُ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ (Hamd, gökleri ve yeri yoktan var eden, melekleri ikişer, üçer, dörder **kanatlı** elçiler kılan Allâh'a mahsustur. O dilediği kadar fazlasını da yaratır. Kuşkusuz Allâh her şeye kadirdir.)
[2584] idbārın N, NO: idbār-ı ᶜömrin K.
[2585] iḫbār N, K: iḫtiyār NO.
[2586] şenīd N, NO: gū K.
[2587] ᶜanhudan N, K: ᶜanhumādan NO.
[2588] leṭāyif-i: -NO.
[2589] rivāyetdendür ki N, K: rivāyetdür ki NO.
[2590] ḥaṭab'üñ N, K: ḥaṭab NO; Kur'ân-ı Kerîm, Tebbet, 111/4. وَامْرَاَتُهٗ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ (Dedikodu yapıp söz taşıyan karısı da)
[2591] Kur'ân-ı Kerîm, Tebbet, 111/4.
[2592] ḫiẕmet-i N, K: ḫidmet-i NO.

müşāḥabet-i nübüvvet-penāhī ᶜaleyhi't-taḥiyyede[2593] iken Ümmü Cemīl'üñ tereddüd ü teveccühün görünce yā Resūlallāh zen-i Ebī[2594] Leheb geliyor bir zen-i nā-şermdür mebādā āteş-zene-i dehānından ẓuhūr iden şerāre-i şūr u dūd-ı fütūrından āyine-i ḫāṭır-ı pür-envāra ṣadā-yı āzār işābet ide diyü perde-keş-i ṣıyānet olduḳlarında Ḥażret-i şehriyār-ı ḥışn-ı[2595] *vallāhu yaᶜṣimuke mine'n-nāsi*[2596] ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem yā Ebā Bekr ol ḫuffāş-ı ḫīre-çeşmüñ idrākinden āftāb-ı dīdārum emīndür diyü tesliye-baḫşā[2597] olduḳlarına **[N92b]** taᶜāḳiben zen-i merḳūme-i meyşūme[2598] meydān-ı müşāhedeye **[NO93b]** gelüp yā Ebā Bekr ṣāhibüñ baña seng-endāz-ı hicv olmış dimekle Ḥażret-i Ṣıddīḳ ṣāḥibüm şiᶜr-ḫᵛān u hicv-güyān degüldür diyü pāsuḫ-rān olunca ol daḫı sizi rāst-cevāb bilürem diyü[2599] fi'l-ḥāl rücūᶜa şitāb itdi. Ḥażret-i yār-ı ġār-ı[2600] yā[2601] Resūlallāh fi'l-ḥaḳīḳa cenāb-ı saᶜādetlerin[2602] görmedi mi diyü niyāzmend-i istiḫbār olduḳda[2603] *neᶜam* fermūde-i İlāhī ile bir ferişte-i melekūt maḳarr-ı neşr-i bāl u per ve mā-beynde[2604] **[K93b]** ḥicāb-güster oldı diyü bu[2605] ḥall-i mesᵓele-i müddeᶜā buyurduḳlarıdur.

Muᶜcize-i Nūzdehüm

Nādire-sencān-ı siyer bu siyāḳ üzre taḥrīk-i zer-ḳalem-i eşer itmişlerdür ki Ḥażret-i Cābir bin ᶜAbdullāh[2606] raḍıyallāhu Teᶜālā[2607] ᶜanhudan[2608] bu maᶜnā-yı dil-efzā ṣaḥīfe-ārāy-ı imlādür ki Ḥażret-i sulṭān-ı ᶜālem ḫarāc-gīr-i Rūm u[2609] ᶜAcem

---

[2593] taḥiyyede N, K: taḥiyye NO.
[2594] Ebī N, K: Ebū NO.
[2595] ḥışn-ı N, K: ḥaṣīn-i NO.
[2596] Kur'ân-ı Kerîm, Mâide, 5/67. يَا اَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهٗ وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ (Ey peygamber! Rabbinden sana indirileni teblîğ et! Eğer bunu yapmazsan O'nun mesajını iletmemiş olursun. Allâh seni insânlardan koruyacaktır. Şüphe yok ki Allâh kâfirler topluluğunu hidâyete erdirmez.)
[2597] baḫşā N, K: baḫş NO.
[2598] meyşūme: +NO
[2599] diyü: -NO.
[2600] ġār-ı N, K: ᶜatīḳ NO.
[2601] yā: +NO.
[2602] saᶜādetlerin N, K: saᶜādetlerini NO.
[2603] olduḳda N, NO: olunduḳda K.
[2604] mā-beynde N, NO: mā-beyninde K.
[2605] bu: -NO.
[2606] ᶜAbdullāh N, K: ᶜAbdullāh'dan NO.
[2607] Teᶜālā: -NO.
[2608] ᶜanhudan N, K: ᶜanhu NO.
[2609] u: -NO.

ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem eyyām-ı pīşīn ve hengām-ı żaᶜf-ı müslimīnde maḳālīd-i memālik-i Kisrā vü Ḳayṣer her-āyine müsellem-dest-i istiḥḳāḳ-ı muvaḥḥidīn ve ḫazāᵓin u defāyinleri maḥrūz-ı ṣandūḳ-ı müᵓminīn olduġundan beşāret birle işāret buyurup baᶜdehu maḳāle-i muᶜciz-āzmāları cilve-ger-i āyīne-i ṣıdḳ olup memālik-i ḫāḳān ve ḫıṭṭa-i Türk u Türkistān ve ḳalem-rev-i Ḳayser u[2610] Cem ve kişver-i ᶜArab u[2611] ᶜAcem dāḫil-i ḳabża-i ehl-i īmān ve dārü'ḍ-ḍarb-ı sikke-i islāmiyān olduġıdur.

Muᶜcize-i Bīstüm

Ḥażret-i Cābir bin ᶜAbdullāh-ı Enṣārī raḍıyallāhu ᶜanhu kendü ser-güẕeşt-i ṣıḥḥat-taᶜbīrlerin bu resme nāṭıḳa-ārāy-ı taḳrīr itmişlerdür ki peder-i ᶜālī-güherüm Melḥame-i Kübrā-yı Uḥud'da şīrīn-kām-ı şehd-i şehādet olup mübtelā-yı duyūn-ı keşīr[2612] olmaġın medār-ı[2613] edā-yı deyn olur bir ḳıṭᶜa naḫlistānımuzdan ġayrı olmayup mevsim-i cemᶜ-i ḫurmā ḳarīb olmaġla aṣḥāb-ı duyūn[2614] sitem-sāz olup āzāra āġāz itdiler. **[N93a]** Tamāmī-i maḥṣūlı nihāde-i ṭabaḳça-i niyāz idüp kendülere ᶜarż itdügümde peẕīrefte-i rıżāları olmamaġla ṭaleb-i iᶜānet bābında ḫāk-pāy-i nübüvvet-penāhīye refᶜ-i **[NO94a]** ruḳᶜa-i ḥācetmendī itdüm.

Herkes deyni miḳdārı ḫurmā ile iktifā itsün diyü ᶜināyet-fermā oldılar. Lākin[2615] aṣḥāb-ı meṭālibe bu bāzāra revāc virmediklerin resīde-i ẕirve-i ᶜarż itdügümde envāᶜ-ı ḫurmā ᶜalā-ḥide-i cemᶜ olunmaḳ fermān buyurılup bi'ẕ-ẕāt Ḥażret-i sulṭān-ı hümāyūn-ḳadem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem ḳadem-rencīde buyurup[2616] ferādiş-i ḫurmāyı üç nevbet teşrīf-i reftār ile aṣḥāb-ı duyūnı iḫżār idüp ancaḳ bir kümeden **[K94a]** cümlesinüñ deynini[2617] edā ve[2618] bāḳıyesin bu faḳīre ibḳā buyurdılar diyü şükr-güẕār-ı bereket-i nübüvvet-penāhī olduḳlarıdur.

[2610] u: -NO.
[2611] ᶜArab u: +NO.
[2612] keşīr N: keşīre K, NO.
[2613] medār-ı N, K: medārā-yı NO.
[2614] duyūn: -NO.
[2615] Lākin: -K.
[2616] buyurup N, K: buyurdı ve NO.
[2617] deynini: +NO, deynin: +K.
[2618] ve: +NO.

BU MAḴĀLE-İ FAŞLÜ'L-ḪİṬĀB İᶜTİRĀF-I ḴUSŪR VE BĀRGĀH-I ᶜİZZETE REFᶜ-İ RUḴᶜA-İ NİYĀZ İLE ḪĀTİME-İ KİTĀBDÜR

Dānişmendān-ı ᶜālī-naẓārāna nümāyāndür ki muᶜcizāt-ı bāhire ve feżāyil-i zāhire-i eşref-i evlād-ı Ādem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem mānend-i ḳaṭarāt-ı baḥr-ı teyyār bīrūn-ı[2619] ḳalem-rev taᶜdād ü şümār olmaġla vaṣfında ḫayyāl-i çāpük-seyr-i ḫayāl pā-der-gil-i der-māndegī ve sīmurġ-ı bālā-pervāz-ı ᶜaḳl-ı pür-şikeste-i efkendegī olup *kemā huve* Ḥaḳḳ'a īrādı māverāᵓ-i ḳudret-i beşeriyye ve mā-fevḳ-i cevlāngāh-ı ḫayālāt-ı insāniyye olmaġın ol ḥadīḳatü'l-envār-ı mütenevviᶜatü'l-eşmārdan birer nevᶜ-i fākihe-i dil-cū ve ol gülşen-i rūşenden birer[2620] şukūfe-i ḫoş-bū ile iktifā olunup

Meşnevī[2621]

Mefāᶜīlün / Mefāᶜīlün / Feᶜūlün

1 Çi gūyem yā Resūlallāh ez-īn pīş
Ki men ᶜāciz şudem zīn guften-i[2622] ḫᵛīş

2 Çi gūyem çun ṣıfāt-ı tū çünānest
Ki ṣad ᶜālem verāᵓ-i ᶜaḳl u cānest

3 Cihān ser-tā-be-ser ḫāşḫāş[2623]-gīrem
Be-her yek mādiḥī dür-pāş gīrem

4 Ne-dānem tā şenāyet gufte āyed
Ve ger āyed turā peẕīrefte āyed

[2619] bīrūn-ı: +K, +NO.
[2620] birer N, K: bir NO.
[2621] Meşnevī N: Beyt K, Naẓm NO; (1) Yâ Resûlallâh bundan böyle ne diyeyim ki, artık söylediklerimde âciz kaldım. (2) Senin özelliklerinin neler olduğunu nasıl anlatayım, ki yüz âlem aklının ve rûhunun gerisindedir. (3) (4) Seni övüp övemediğimi ve senin tarafından (övgülerimin) kabûl edilmiş olduğunu bilemem (5) Bunun dışında ne diyebilirim ki Yâ Resûlallâh! Kendim kadar söyledim (elimden geleni yaptım) ben bu kadarım.
[2622] guften-i N, K: gufte-i NO.
[2623] ḫaşḫāş N, NO: ḥaşḫāş K.

5 Çi gūyem yā Resūlallāh dīger[2624] men
Be-ḳadr-i ḫᵛīş guftem[2625] īn ḳadar men **[N93b]**

lāmiᶜasınca zaᶜm-ı istiṭāᶜa ve nāvdān-ı ḳalemden rīḫte-i **[NO94b]** ḳaṭarāt-ı ḳuṣūr u ẕellātdan estaġfirullāh ve sāye-i bīd-i iᶜtirāf u iᶜtiẕār-ı[2626] penāh birle

Şiᶜr[2627]

Mā in medaḥtü Muḥammeden bi-maḳāletī
Lākin medaḥtü maḳāletī bi-Muḥammedin

manẓūmesin ser-rişte-i liyāḳat-ı tefevvüh idüp ümīdvārum ki bu çend ḥurūf-ı meᵓlūfe resīd-i[2628] maḥāfil u maḥāżīr-ı[2629] ᶜazīzān ve naẓargāh-ı daḳīḳ-fehmān-ı[2630] ḳānūn-nāme-i ᶜirfān olduḳça her çend ḫām-edā ve pesendīde-i müşkil-pesendān olmaġa derḫor u sezā degül ise daḫı nisbet-i hedy-i maḥbūbu'l-ḳulūb-ı ᶜālem ṣalallāhu ᶜaleyhi ve sellem **[K94b]** ile ber-dāşte-i dest-i iᶜtibār olmaġla peẕīreftār-ı ᶜaynü'l-ḳabūl olup ferāyid-i ᶜibāretinde menḳūd-ı ṣayrefī-i endīşe-i nuḳḳād ve tār u pūd-ı[2631] kelāmında ser-bend-i ḫār-ı inᶜiḳād olan maḥallī-i ilbās-ı libās-ı tecevvüz birle teᵓvīl ve enāmil-i rıfḳ u semāḥat ile taḥlīl buyurılursa[2632] lā-cerem müṭālaᶜa-i[2633] dil-efrūzı vecd-efzāy-ı murġān-ı hezār served-i gül-i āl-i Muḥammedī ve şevḳ-baḫşāy-ı ᶜāşıḳān cemāl-ı bā-kemāl-ı Aḥmedī olup ol şenā-yı celīl-i ᶜünvān-ṭırāz buyurdılar[2634] defter-i aᶜmāl-i ṣāliḥa-i dünyeviyye ve cümleye[2635] şevāb-ı cemīl ve zevād-ı bī-nefād-ı uḫreviyye olduġı bilā-nizāᶜdür.

[2624] dīger N, K: ve ger men NO.
[2625] guftem N, K: gūyem NO.
[2626] iᶜtiẕār-ı N: iᶜtiẕāra K, NO.
[2627] Şiᶜr N: Beyt K, Naẓm NO; Hassân bin Sâbit veya Muallim Cûdî'ye aittir. Ben kelâmımla Hz. Muhammed'i övmedim; ancak Hz. Muhammed ile kelâmımı yücelttim.
[2628] resīd-i N: resīde-i K, NO.
[2629] maḥāżīr-ı N: maḥāżır-ı K, NO.
[2630] daḳīḳ-fehmān-ı N, K: daḳīḳa-fehmān-ı NO.
[2631] tār u pūd-ı N: tār-pūd-ı K, NO.
[2632] buyurılursa N, K: buyurdılarsa NO.
[2633] müṭālaᶜa-i N, K: meṭālibe-i NO.
[2634] buyurdılar: +NO.
[2635] cümleye N, K: cemīle-i NO.

Baᶜde ẕālik deᵓb-i baᶜżı eᵓimme-i siyer enārallāhu burhānehüm menāşīr-i teᵓlīf ve ṭavāmīr-i taşnīflerin ekşer imżā-yı yümn-iḳtiżā-yı edᶜiyye ile mümżā ve ḫatmü's-saᶜāde-i taşliye-i ḫātem-i yemīn-i nübüvvet şalallāhu ᶜaleyhi ve sellem[2636] ile ḫatm buyurup[2637] ol silk-i meymenet-mesālikde münselik olan nevādir-i niyāz-ı maẓanne-i icābet-bārgāh-ı Ḫudāvend-i bī-niyāz olduġın daḫı taḥḳīḳ itmeleriyle tetebbuᶜ-ı merdān-ı meydān-ı Hüdā ve pey-revī-i mürşidān-ı şāh-rāh-ı taḳvā idüp **[N94a]** evvelā ḥamd-ı bī-ḥadd-i veliyy-i tevfīḳ pīrāye-i zebān-ı taḥḳīḳ olunmaḳ ile hezārān tuḥaf-ı taḥiyyāt-ı ravża-i rażıyye-i mihr-i sipihr-i nübüvvet, heykel-i bāżū-yı risālet **[NO95a]** sulṭān-ı cihān-ı āferīniş, engüşt-nümāy-ı ᶜālem-i dāniş, reh-nümāy-ı ṭarīḳ-i müstaḳīm, memdūḥ-ı zebān-ı ḳadīm-i *ve*[2638] *inneke leᶜalā ḫulḳin ᶜaẓīm*[2639], gül-i şad-berg-i hemīşe-bāhār-ı gülşen-i ışṭıfā, nāzenīn-i çemen-suffā-i irtiżā, Ebü'l-Ḳāsım-ı Muḥammedü'l-Muṣṭafā şalallāhu ᶜaleyhi ve selleme ihdā ve eşnāf-ı reyāḥīn-i rıḍvān-ı muḳtebesān envār-ı sünnet-i zāhire ve sālikān-ı ṭarīḳa-i şerᶜiyyet-i bāhireleri olup müᵓessisān-ı ḳavāᶜīd-i dīn-i İslām ve hādimān-ı esās-ı küfr ü[2640] ẓalām olan āl u aṣḥāb-ı kirām ve ehl-i beyt-i sāmī-maḳām meşhedlerine tekrīm birle taḳdīmden şoñra

Meşnevī[2641]

Feᶜilātün / Feᶜilātün / Feᶜilün

1 Ḫīz ey dil ki münācāt **[K95a]** kunīm
Rūy der-ḳıble-i ḥācāt kunīm

[2636] şalallāhu ᶜaleyhi ve sellem N, K: ᶜaleyhi efḍalü't-taḥiyye NO.
[2637] buyurup N, NO: itmek olup K.
[2638] zebān-ı ḳadīm-i ve: +NO.
[2639] Kur'ân-ı Kerîm, Kalem, 68/4. وَإِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيمٍ (Sen elbette üstün bir ahlâka sâhipsin.)
[2640] ü: -NO.
[2641] Meşnevī N: Beyt K, Naẓm NO; (1) Kalk ey gönül Allâh'a yakaralım, hâcetler kıblesine yüz çevirelim. (2) Ey çokça cömert ve feyz sâhibi (sevgili) dünyâ gerek âşikâr gerek de gizli bir şekilde senin nûruna gark olmuştur. (3) Senin kapında değersiz zerrelere dönüştük, bir zerreden bile daha öteye dönüştük. (4) Ey kalp dudakları (susuzluktan) kızarmışların ve kanaatkar sofrada gözü oruçta olanların hayatı (5) Ciğeri yanıkların yarasının merhemi, gamlı canların mutluluğu (6) Senin bahçenin mutsuz goncalarıyız, lâle gibi senin yaranın yanıklarıyız. (7) Senin perişan köleleriniz gözümüz senin hediye ve ihsânlarındadır. (8) Kızgın cehenneminden bizi emin kıl, cömertliğinin cennetinde sâkin kıl. (9) Ey dertlerimi o kadar çok arttıran, kalbim keder mahalline dönüştü. (10) Mektubum (bu eser) her ne kadar kusurlardan dolu olsa da, onu mektup olarak kabûl et sen cömertlik bulutusun (11) Günahların dağlar kadar büyük olsa da Halîm olan Allâh'ın yumuşaklığıyla dağlar ufalır (12) Ricâ makâmlarına gelmeyi bize göster (nasip et), Kurtuluşa erenlerin safına bizi eriştir.

2 Ey pür ez-feyż u cud-ı tū cihān
Ġarḳ-ı nūr-i tu çi peydā çi nihān

3 Der-rehet ẕerre-i nā-çīz şudīm
Kemter ez-ẕerre besī[2642] tīz şudīm

4 Ey ḥayāt-ı dil-i tefsende[2643]-lebān
Ḫ^{v}ān-ı ḫūrsendi-i rūzī-ṭalebān

5 Merhem-i dāġ-ı ciger-sūḫtegān
Şādi-i cān-ı ġam-endūḫtegān

6 Ġonce-i teng-dil-i bāġ-ı tūyīm
Lāle sān sūḫte-i dāġ-ı tūyīm

7 Bende-i bī-ser u sāmān-ı tuyīm
Çeşm ber-baḫşiş u iḥsān-ı tuyīm

8 Ez-ceḥīm-i suḫṭet eymen dār
Der-na^{c}īm-i[2644] keremet sākīn dār

9 Ey zi-bes bār-ı men enbūh şude
Dil-i men nuḳta-i endūh şude

10 Nāmeem ger zi-güneh pür-raḳamest
Nāme şevī tu seḥāb-ı keremest

11 Gerçi kūhest günāh-ı tu ^{c}aẓīm
Kāhiş-i kūh dehed ḥilm-i Ḥalīm

12 Be-maḳāmāt-ı[2645] recāyīm be-nişān
Be-ṣaf-ı ehl-i necātīm be-resān

[2642] besī N, K: bīş- NO.
[2643] tefsende N, K: tefsīde NO.
[2644] Der-na^{c}īm-i N, K: vVe zi-na^{c}īm-i NO.
[2645] Be-maḳāmāt-ı N, K: Be-maḳālāt-ı NO.

İlāhī bu baḥr-ı pür-ḫaṭar-ı kevn ü[2646] fesādda telāṭum-ı müterākim-i[2647] şehevāt ile ser-gerdān-ı gird-āb-ı nefs-i emmāre olup *ᶜurveti'l-vüṯḳā* **[N94b]** *le'nfiṣāme lehā*-yı[2648] tevḥīde temessükden ġayrı dest-āvīzimüz olmamaġla keştī-i ṭūfān-zede-i emelimüzi[2649] keştībān-ı Nūḥ-ı hidāyet birle resīde-i sāḥil-i necāt **[NO95b]** ve vā-beste-i evtād-ı selāmet-i bī-melāmet buyurmaḳ serā-perde-i Kibriyā'ya ᶜarż-ı ḥāl olunur.

Münācāt İlā-Ḳaḍiyü'l-Ḥācāt[2650]

Beyt[2651]

Mefᶜūlü / Mefāᶜilün / Feᶜūlün

1 Ey ᶜöẕr-peẕīr-i ᶜöẕr-ḫᵛāhān
ᶜAvf-ı tu şefīᶜ-i pür[2652]-günāhān

2 Cürmem münker ki çāre-sāzī
Ṭāᶜat maṭlab ki bī-niyāzī

İlāhī ser-ḫaṭ-nüvīs-i ᶜālem yaᶜnī ḳalem-i Ḳudret-i kerem raḳam-ı midād-rīz-i nevāziş ve günāhkārān-ı derdmendāna imżā-keş-i āmurziş olup ġayāhib-i beriyye-i ḥayretde ṣad-pāre-i muġaylān-ı ġaflet ve leb-teşnegān-ı[2653] feyāża-i ᶜināyet olan ehl-i īmānüñ ḥummā-yı ḥarrü'l-kebed-i ᶜacz u taḳṣīrlerin emṭār-ı raḥmet tebrīd ve āteş-i ᶜaṭş-ı cināyetlerin **[K95b]** taḫmīd idüp sezāvār-ı elṭāf-ı Sermediyye olmaları mesᵓūl-ı bārgāh-ı iclāl-ı ᶜaẓīmü'n-nevāldür.

[2646] ü: +NO.
[2647] müterākim-i N, K: terāküm-i NO.
[2648] Kur'ân-ı Kerîm, Bakara, 2/256. لَآ اِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (Dinde zorlama yoktur. Doğru eğriden açıkça ayrılmıştır. Artık kim sahte tanrıları reddeder de Allâh'a inanırsa kopmayan sağlam bir kulpa yapışmıştır. Allâh her şeyi işitir ve bilir.)
[2649] emelimüzi N, K: emelimüz NO.
[2650] Münācāt İlā-Ḳaḍiyü'l-Ḥācāt: +NO.
[2651] Beyt: -NO; (1) Ey bağışlanma dileyenlerin bağışlayıcısı, senin bağışlaman günâhkârlar için şefâatçidir. (2) Münker olan (istenmeyen) olan günâhlarım onlara çâre olman içindir, İbâdet etmek istenilen şeydir ama ona da (ibâdete) ihtiyâcın yokdur.
[2652] pür N, K: her NO.
[2653] leb- teşnegān-ı N, K: dil- teşnegān-ı: NO.

İlāhī heva-zedegān-ı sermā-yı ᶜīş u ᶜişret ve heves-i taneᶜᶜum-i pūşiş ü[2654] ḫoriş ile ser-girānān-ı[2655] ḫᵛāb-ı ġaflet olup hengām-ı geşt ve kārī-i ᶜamelde dāne-efşān-ı şūrezār-ı cehālet olanlar[2656] egerçi

Beyt[2657]

Fâᶜilātün / Mefāᶜilün / Faᶜlün

Her ki[2658] tuḫm-ı mażarratī kāred
Mīve-i menfaᶜat kucā çīned

Fe-emmā ebnā-yı nevᶜden ṣubḥ-ḫīzān-ı ṣavmaᶜa-i ᶜubūdiyyet ve muᶜtekifān-ı zāviye-i ṣabr u ᶜuzlet olan ḫāṣān-ı dergāh-ı Kibriyā[2659] baḫşiş olunsa ᶜavāṭıf-ı ᶜaliyye-i ezeliyye ve ᶜināyet-i seniyye-i Rabbānīden[2660] müstebᶜad degüldür.

İlāhī ol rūz-ı merdüm-sūz ki nām-ı rüsta-ḫīz ile be-nāmdur āvāz-ı ṣāᶜiḳa-i kirdār-ı nāy-ı ṣūr tenbīh-i kūç-ı ordu-yı ehl-i ḳubūr idüp bāzār-ı germ-ā-germ-i iḫtiṣām ve ḳappān-ı ẕerre-bīn-i aᶜmāl ḳıyām gösterüp ejder-i heft-ser-i dūzaḫ dem-keş-i şiddet ve āteş-pāş-ı rehbet olmaġla tūde-i ḫāk **[N95a]** ve ḳubbe-i eflāke[2661] zelzele-resān-ı dehşet olup kemend-i pīç-ā-pīç-i enīn u āh-ı gelū-gīr ᶜāṣiyān-ı gum-kerde-rāh[2662] ola.

İlāhī ve[2663] ol dem-i pür-nedem ki çeşme-i āteş-i āftāb şimşīr-i pür-tāb-ı germiyyete **[NO96a]** āb virmekle beriyye-i nūrdan maḥşer ġarīḳ-i baḥr-ı ᶜaraḳ olup naᶜra-i *vā nefsāhu* yek-nefes-i beşer ü[2664] her kes velvele-perdāz-ı *eyne'l-meferr*[2665] ola. Müstemsikān-ı ḥablü'l-metīn-i tevḥīd olan müselmānān ve penāh-āver-ı kenef-i īmān

---

[2654] ü: -NO.
[2655] ser-girānān-ı N: ser-girān-ı K, ser-gerdān-ı NO.
[2656] olanlar N, K: olanlaruñ NO.
[2657] Beyt N, K: Naẓm NO; Zararlı bir tohum eken kişi fayda meyvesini nasıl olur da toplar ki?
[2658] ki: -NO.
[2659] Kibriyā N, K: Kibriyā'ya NO.
[2660] Rabbānīden N, K: Rabbānī'ye NO.
[2661] eflāke N, K: eflāk NO.
[2662] rāh: +K.
[2663] ve: +K.
[2664] beşer ü N, K: beşere-i NO.
[2665] Kur'ân-ı Kerîm, Kıyâmet, 75/10. يَقُولُ الْاِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ اَيْنَ الْمَفَرُّ (İşte o gün insân "Kaçacak yer var mı?" diyecektir.)

olan cināyet-kerdegānüñ[2666] siyāhī-i ᶜamellerine ᶜināyet-i Ġaffārī rādde-keş-i ġufrān ve ᶜuyūb-ı ḳulūb-ı mekrūbīni iḳtiżā-yı settārī mestūr-perde-i iḥsān buyurmaḳ vüsᶜat-i biḥār-ı raḥmete nisbet bir ḳaṭre-i nā-çīz olmaġın der-ḫᵛāst-ı ᶜibād-ı ḥarīḳü'l-fuᵓāddür.

Meşnevī[2667]

Mefāᶜīlün / Mefāᶜīlün / Feᶜūlün

1 Ḫudāvendā heme ser-geştehāyīm
Muṣībet-dīde vü[2668] aġaştehāyīm

2 Zi-ser tā pā heme pīçīm[2669] der-pīç
Çi ser çi pā heme hīçīm[2670] ber-hīç

3 Kunūn **[K96a]** berdīm[2671] be-sūy-ı raḥmetet dest
Şevābem nīst dānem raḥmetet hest

İlāhī pādişāh-ı İslām ki ḥāmī-i beyża-i şerīᶜat ve merkez-i dāyre-i emniyyet[2672] ve ḥāris-i ḥimā-yı mülk ü milletdür temeyyüz-i bāṭıl u ḥaḳ itmekle meṣāliḥ-i dünyeviyye vü uḫreviyyeye muvāffaḳ olup ᶜadl u inṣāf ile maḥbūb-ı ᶜālem ve ḥüsn-i[2673] aḫlāḳ ile maṭlūb-ı[2674] ümem olup nuṣret-i ġuzāt ve beyne'l-müᵓminīn müṣāfāt ve ābādī-i bilād ve hidāyet-i ᶜibād ile diyār-ı müslimīn ġalā vü celā ve sümm-i sütūr-ı bī-gāneden kenef-i kifāyet ve sāye-i fażl u ᶜināyetde der-emān olmaları mesᵓūl-ı bārgāh-ı ᶜizzetdür.

[2666] kerdegānüñ N: kerdegān K, zedegānüñ NO.
[2667] Meşnevī N: Beyt K, Naẓm NO; (1) Yâ Rabbi hepimiz başı dönmüş âvâreyiz, kötülük görmüş ve (günâha) bulaşmış durumdayız. (2) Baştan aşağı karmakarşık durumdayız, gerek ayaklarımız (düşkünler) ve gerkese başlarımız (zenginler) birer hiçiz. (3) Şimdi ellerimi senin rahmetine doğru açıyorum, biliyorum sevaplarım yok ama senin bağışlaman var.
[2668] Muṣībet-dīde vü N, K: Muṣībet-dīde-i NO.
[2669] pīçīm N, K: pīçīm u NO.
[2670] hīçīm N, K: hīçīm u NO.
[2671] berdīm N, K: berdem NO.
[2672] emniyyet N, K: emniyyetdür NO.
[2673] ḥüsn-i N, K: ḥüsnde NO.
[2674] maṭlūb-ı N, NO: merġūb-ı K.

Ve'ġfir Allāhümme lenā ve li-ābāʾinā ve ümmehātinā ve evlādinā ve üstādinā ve li-aṣḥābinā ve limen-lehu ḥaḳḳun ʿaleynā ve limen veṣṣānā bi-duʿāʾi'l-ḫayri ve li-cemīʿi'l-müʾminīne ve'l-müʾmināt ve ceʿalnā min-ʿibādike'l-muḫliṣīne leke'd-dīn ve'l-ḥamdulillāhi Rabbi'l-erbābi ve's-selāmu ʿale'l-Muṣṭafeyni'l-aḫyār[2675]

Bi-ḥasb-i fermūde-i āġāz ẕi-şān Aḥmed Aġa raḳamı der-Baġdād-ı dārü'l-İslām fī-seneti 1107.

.

[2675] min-ʿibādike'l-muḫliṣīne leke'd-dīn ve'l-ḥamdulillāhi Rabbi'l-erbābi ve's-selāmu ʿale'l-Muṣṭafeyni'l-aḫyār N, K: min-ʿibādike'ṣ-ṣāliḥīne ve'l-ḥamdulillāhi Rabbi'l-ʿālemin ve'ṣalātü ve's-selāmü ʿalā-nebiyyihi ve ālihi ve aṣḥābihi ecmaʿīn NO; Allâh'ım bizi, babalarımızı, annelerimizi, evlâtlarımızı, hocalarımızı, arkadaşlarımızı, bizim üzerimizde hakkı olan herkesi, bize hayırlı duâyı tavsiye edenleri, erkek ve kadın tüm müminleri bağışla. Bizi sana yürekten bağlı olan ihlâslı kullarından eyle. Terbiye edenlerin en büyüğü olan Allâh'a hamd olsun. iki dünyâda da seçilmişlerin en hayırlısı olana (Hz. Muhammed) selâm olsun.

SONUÇ

17. yüzyıl klâsik Türk edebiyâtının önemli sîmâlarından biri olan Nazmî-Zâde Murtazâ (? - 1720-23?) daha çok çevirdiği eserlerle tanınsa da önemli bir şâir olduğu bilinmektedir. Arapça ve Farsçayı çok iyi bildiği çevirdiği eserlerden bilinmektedir. 17. yüzyıl süslü nesrine örnek teşkîl eden Veysî ve Nâbî'nin Siyerlerine yazmış olduğu bu zeyil sanatsal açıdan onun Veysî ve Nâbî'den geri kalmadığının ispatıdır. Nazmî-zâde'nin "Münşeâtı" gibi bazı eserlerinin günümüze kadar bilimsel açıdan çalışılmamış olması Klâsik Türk Edebiyâtı araştırmacıları tarafından göz ardı edilmemelidir. Yaptığımız çalışmadan şu sonuçlara varmış bulunmaktayız:

1- Bu eser, Türk edebiyâtı ve İslâm târîhi açısından bir ilki gerçekleştirmesi bakımından önemlidir. Eser, siyer alanında kendisinden önceki eserler gibi tercüme olmayıp sanatsal değeri olan, Veysî ve Nâbî'nin eserleriyle birlikte "Te'lif Türk Siyeri"nin tamamlayıcı ve ilk numûnesidir. Bu eserle hem Türklere ait ilk Telif Siyer çalışması bitmiş olacak hem de İslâm Târîhi için bilim dünyası güvenilir bir kaynak kazanmış olacaktır. Eser, 17. Yüzyıl Klâsik Türk Edebiyâtının nesir alanında kayda değer görülebilecek bir mahsuldür.

2- Müellif, yazdığı bu eser için çok ciddî bir hazırlık yapmış târîhî ve dînî referanslar açısından bizim tespit edebildiğimiz kadarıyla 16'ya yakın kişi ve esere başvurmuştur. Müellif ayrıca şiire olan hâkimiyeti sâyesinde mensûr olan eserini Farsça başta olmak üzere Arapça ve Türkçe 30'a yakın şâirin işlediği konunun mâhiyetine uygun şiirleriyle süslemiştir. Bu eser, bilimsel açıdan hem İslâm târîhinde güvenilir bir kaynak olması hem de edebî açıdan dikkâte alınması gereken önemli bir eserdir.

3- Eser mensûr olmakla birlikte manzûm öğelerle süslenmiştir. Manzûm bölümler aruz vezniyle mensûr bölümler ise seci sanatıyla süslenmiştir. Bu durum eseri edebî bir hüvviyete kavuşturduğu gibi okuyucular için daha zevkli hâle getirmiştir.

4- Eser üslûp açısından kendisinden önce Veysî ve Nâbî tarafından yazılmış eserlerin süslü ve külfetli diline sâdık kalınarak yazılmıştır. Nazmî-zâde'nin -her ne kadar Veysî ve Nâbî'yi taklit etse de- kendisine hâs başarılı bir üslûbu olduğu söylenebilir.

5- Nâzmî-zâde siyerinde târîhî vak'aları anlatırken çoğu zaman aynı vak'a üzerine başka rivâyetler varsa bunları da dile getirerek târîhî analizler yapmıştır. Bazen târîhî ve dînî kaynaklardan doğrudan alıntı yapmışsa alıntı yaptığı eserin adını da zikretmiştir.

6- Eser sadece Siyer alanında yazılmış târîhî bir eser olmayıp Peygamber Efendimiz'in yazdığı mektup örneklerini barındırması, O'nun irtihâli üzerine yazılan mersiye örneklerini vermesi, O'nun isimleri ve künyeleri, detaylı bir hilyesi, sıfatları ve şemâili, evlâtları ve torunları, eşleri, amcaları, halaları, süt anneleri, süt kardeşleri, dedeleri, hizmetçileri, köle ve cariyeleri, kâtipleri, elçileri, müezzinleri, şâirleri, bekçileri, ev eşyâları, savaş aletleri ve binek hayvanları, 20 adet fazîleti ve 26 adet mucizesini anlatması bakımından tam bir Peygamber külliyâtıdır.

7- Bu eser İslâm Târîhi, İlahiyât ve Klâsik Türk Edebiyâtı sahalarında kaynak teşkîl edecek değerli bir eserdir.

KAYNAKÇA

Ali bin Rabben et-Taberi, **Hz. Muhammed'in Peygamberliğinin Delilleri**. Çev. Fuat AYDIN, Ensar Neşriyat, İstanbul 2012.

Almaani. târîh yok. http://www.almaany.com/tr/dict/ar-tr/ (erişildi: Mayıs 31, 2017).

Altıparmak Mehmed Efendi, **Peygamberler Târîhi**, Çev. M. Faruk GÜRTUNCA, Huzur Yay., İstanbul 2015.

ARMUTÇUOĞLU, İlhan, **Kaside-i Bürde**, Erkam Yay., İstanbul 2009.

ATALAY, Mehmet, "Sîretü'n-Nebeviyye", **İslâmî Edebiyât**. Mayıs - Haziran 1994, s. 61-64.

ATALAY Mehmet, "Hâkânî ve Hilye'si I", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 1991, 5/I, s. 29-49.

ATALAY Mehmet, "Hâkânî ve Hilye'si II", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 1991, 5/II, s. 33-58.

ATEŞ, Ali Osman, "Dimyâtî, Abdülmü'min b. Halef", **TDVİA**, C 9, TDV Yay., Ankara 1994, s. 310-311.

AYÇİÇEĞİ, Bünyamin, "**Bûsîrî'nin Kasîdetü'l-Bürde'sinin Diyarbakırlı Mehmed Said Paşa Tarafından Yapılan Mensûr ve Manzûm Tercümesi**" Dîvân Edebiyâtı Araştırmaları Dergisi, 2015/5, s. 27-102.

AYDINLI, Abdullah, "Dârimî, Abdullah b. Abdurrahman", **TDVİA,** C 8, TDV Yay., Ankara 1993, s. 494-495.

AYKAÇ, Mehmet, "Cemâl el-Hüseynî", **TDVİA,** C 7, TDV Yay., Ankara 1997, s. 303-304.

BABİNGER, Franz, **Osmanlı Târîh Yazarları ve Eserleri**, Çev. Coşkun ÜÇOK. Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1992.

Benli-zâde Mahmûd Efendi, **Sevgilinin Bahçesi - Hz. Muhammed'in Hayatı (Ravzatu'l - Ahbâb)**, Haz. Ramazan Balcı , Gelenek Yay., İstanbul 2005.

Bursalı Mehmed Tahir Bey, **Osmanlı Müellifleri**, Meral Yay., İstanbul 1975.

CERRAHOĞLU, İsmail, "Abdullah b. Mes'ûd", **TDVİA**, C 1, TDV Yay., Ankara 1988, s. 114-115.

Cevad Ali, **el-Mufassal fî-Târîhi'l-ᶜArab kable'l-İslâm**, 20 cilt, Darü's-Sâkî, Beyrut 2001.

ÇİÇEKLER, Mustafa, "Sa'dî-i Şîrâzî", **TDVİA,** C 35, TDV Yay., Ankara 2008, s. 405-406.

ÇİFTÇİ, Faruk, "**Hassân B. Sabit'in Hz. Peygamber İçin Söylediği Mersiyeler**" KSÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2004/4, s. 79-95.

DEMİRAYAK, Kenan, **Arap Edebiyâtı Tairihi 2**, Fenomen Yay., Erzurum 2009.

DEMİRLİ, Ekrem, "Sadreddin Konevî", **TDVİA**, C 35, TDV Yay., Ankara 2008, s. 420-421.

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük**, Aydın Kitabevi Yay., Ankara 1997.

DONUK, Suat, "**Siyer-i Veysî'ye Yazılan Zeyiller Ve Nev'î-Zâde Atâyî'nin Zeyl-i Siyer-i Veysî'si**" Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research VIII, (Haziran 2015/38), s. 103-141.

DURMUŞ, İsmail, "Mütenebbî", **TDVİA,** C 32 , TDV Yay., Ankara 2006, s. 195-199.

EGE, Hasan, **Sîret-i İbni Hişâm (İslâm Târîhi)**, Kahraman Yay., İstanbul 2006.

el-A'ZAMî, M. Mustafa, "Buhârî, Muhammed b. İsmail", **TDVİA,** C 6, TDV Yay., Ankara 1992, s. 368-371.

ELMALI, Hüseyin, "Hassan b. Sabit", **TDVİA**, C 16, TDV Yay., Ankara 1997, s. 399-401.

EL-SHAMAN, Massad Süveylim Ali, "**Türk Edebiyâtında Siyerler ve İbn Hişamın Siyerinin Türkçe Tercümesi**", (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi), Ankara 1982.

ERDOĞAN, Mehtap, "**Hâkim Mehmed Efendi'nin Manzûm Hilyesi**." C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, No. 2007/XI/1, s. 317-357.

ERKAN, Arif, **el-Beyan Arapça-Türkçe Büyük Sözlük 1-2**, Yasin Yay., İstanbul 2012.

ERKAN, Mustafa, "Dürretü't-Tâc", **TDVİA,** C 10, TDV Yay., Ankara 1994, s. 33-34.

ERŞAHİN, Seyfettin. "**Türklerin Hz. Muhammed Hakkındaki İlk Bilgi Kaynaklarından Kısas-ı Enbiyalar: Kısas-ı Ragbuzi Örneği.**" Diyanet İlmi Dergi, 2003, s. 197-224.

Fuzûlî, **Dîvân-ı Fuzûlî**, Toronto Üniversitesi Kütüphanesi, Toronto 1838.

GÖLPINARLI, Abdulkadir, **Hafız Dîvânı**, Meb Yay., İstanbul 1992.

GÜMÜŞ, Sadreddin, "Cürcânî, Seyyid Şerîf", **TDVİA**, C 8, TDV Yay., Ankara 1993, s. 134-136.

GÜNGÖR, Recep Şükrü, "**Nazmî-zâde Hüseyin Murtazâ'nın Tezkire-i Evliyâ-i Bağdâd İsimli Eseri"** (Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi SBE), Diyarbakır 2017.

HAMİDULLAH, Muhammed, **İslâm Peygamberi**, Çev. Mehmet YAZGAN, Beyan Yay., İstanbul 2015.

HAVVA, Said, **el-Esas fi's-Sünne**, Çev. Abdurrahim Ali Ural, Orhan Aktepe, M. Ahmet Varol, H. Ahmet Özdemir, & Recep Çetintaş, 7 cilt, Aksa Yay., İstanbul 1991.

Hüseyin bin Muhammed bin el-Hasan ed-Diyarbekrî, **Tarîhü'l-Hamîs fî-Ahvâli Enfusu'n-Nefîs**, Dâr-ı Sâdr, Beyrut.

İbn Hişam, **Siret-i İbn Hişam İslâm Târîhi**, Çev. Abdülvehhab ÖZTÜRK, 4 cilt, Kahraman Yay., İstanbul 2014.

İbn Kayyim el-Cevziyye, **Zâdu'l-Meâd**, İklim Yay., 7 Cilt, İstanbul 1988.

İbn Kesîr, **Hz. Peygamber Hayâtı (Es-Siyretu'n-Nebeviyye)**, Çev. Hanifi AKIN, Çelik Yay., İstanbul 2014.

İbn Sa'd, **Kitâbü't-Tabakâti'l-Kübrâ**, 10 cilt, Siyer Yay., İstanbul 2015.

İbni İshak, **Siyer-i İbni İshak Hz. Muhammed'in Hayâtı**, 2 cilt, Çev. M. Şafi BİLLİK. Düşün Yayıncılık, 2012.

İbnü'l Esîr, **İslâm Târîhi el-Kâmil fi't-Târîh Tercümesi**, 4 cilt, Hikmet Neşriyat, İstanbul 2008.

İmâm-ı Kastalânî, **Mevâhib-i Ledünniyye**, 2 cilt, Dîvân Yay., İstanbul 2008.

İsmail Hakkı, **Ruhu'l-Beyân**, Darü'l-Fikr, Beyrut.

IŞIK, Hüseyin Hilmi, **Şevâhidün Nübüvve Peygamberlik Müjdeleri**, Hakîkat Kitâbevi, İstanbul 2015.

Ka'b bin Züheyr, **Kasîde-i Bânet Su'âd**, Çev. Zeynelabidin, Ahmet Kamil Matbaası, İstanbul 1928.

Kadı İyaz, **Şifâ-i Şerîf**, Çev. Naim Erdoğan, & Hüseyin S. Erdoğan, Bedir Yay., İstanbul 2013.

KANAR, Mehmet, **Farsça Türkçe Sözlük**, Say Yay., İstanbul 2013.

—. **Mesnevî**, Ayrıntı Yay., İstanbul 2013.

KANAR, Mehmet, "Nizâmî-i Gencevî", **TDVİA,** C 33, TDV Yay., Ankara 2007, s. 183.

KANDEMİR, M. Yaşar, "Ahmed b. Hanbel", **TDVİA**, C 2, TDV Yay., Ankara 1989, s. 75-77.

KANDEMİR, M. Yaşar, "Ebû Dâvûd Es-Sicistânî", **TDVİA,** C 10, TDV Yay., Ankara 1994, s. 119-120.

KANDEMİR, M. Yaşar, "Ebû Zür'a Er-Râzî", **TDVİA,** C 10, TDV Yay., Ankara 1994, s. 274-275.

KARAHAN, Abdülkadir, "Enverî, Evhadüddin", **TDVİA**, C 11, TDV Yay., Ankara 1995, s. 267 -268.

KARAHAN, Abdülkadir, "Fuzûlî", **TDVİA,** C 13, TDV Yay., Ankara 1996, s.240-244.

KARAİSMAİLOĞLU, Adnan, "Muizzî" **TDVİA**, C 31, TDV Yay., Ankara 2006, s. 98.

KARAİSMAİLOĞLU, Adnan, "Selmân-ı Sâvecî", **TDVİA**, C 36, TDV Yay., Ankara 2009, s. 446-447.

KARATAŞ, Mehmet, "**Nazmî-zâde Murtezâ'nın Gülşen-i Hulefâsının Tenkitli Transkripsiyonu**" (Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi SBE) Erzurum 2001.

KAYA, Mahmut. "Bûsîri, Muhammed b. Saîd", **TDVİA**, C 6, TDV Yay., Ankara 1992, s. 468-469.

KEMİKLİ, Bilal, **Türk İslâm Edebiyâtı Giriş**, Emin Yay., Bursa 2010.

KIRLANGIÇ, Hicabi, **Hâfız Dîvânı**, Kapı Yay., İstanbul 2013.

KÖKSAL, M. Âsım, **Hz. Muhammed ve İslâmiyet**. 8 cilt, Erkam Yay., İstanbul 2015.

KÖKSAL, M. Fatih, "**Metin Neşrinin Ana Esasları**", TÜBAR-XXXI-/2012-Bahar, s. 179-209.

KURNAZ, Cemal, "Hayâlî Bey", **TDVİA**, C 17, TDV Yay., Ankara 1998, s. 5-6.

KURTULUŞ, Rıza, "Muhteşem-i Kâşânî", **TDVİA**, C 31, TDV Yay., Ankara 2006, s. 77-78.

KURTULUŞ, Rıza, "Örfî-i Şîrâzî", **TDVİA,** C 34, TDV Yay., Ankara 2007, s. 96.

KÜLEKÇİ Numan, Hilye Hakanî Mehmed Bey, Atatürk Üniversitesi Yay., Erzurum 1988.

LİNGS, Martin, **Hz. Muhammed'in Hayâtı**, Çev. Nazife ŞİŞMAN, İnsan Yay., İstanbul 2015.

Mecdü'd-Din Ebu's-Seâdât ibnu'l-Esîr, **Cami'u'l-Usül min-Hadisi'r-Resul (Kütüb-i Sitte)**, Çev. İbrahim CANAN, 18 cilt, Akçağ Yay., İstanbul 1995.

Mehmed Süreyya, **Sicill-i Osmani**, 6 cilt, Kültür Bakanlığı ve Türkiye Ekonomik Kalkınma Vakfı Yay., İstanbul 1996.

Mevlâna, **Mesnevî-i Şerif**, Haz. Amil Çelebioğlu, 6 cilt, MEB Basımevi, İstanbul 2000.

Mevlânâ Şiblî Numânî. **Son Peygamber Hz. Muhammed Sîretü'n-Nebî 1-2**, 5 cilt, Çev. Yusuf KARACA, İz Yayıncılık, İstanbul 2012.

Molla Câmî, **İyilerin Tesbihi Subhatu'l-Ebrâr**, Kurtuba Kitap, İstanbul 2011.

—. **Sûfilere Armağan Tuhfetü'l-Ahrâr**, Kurtuba Kitap, İstanbul 2009.

Muhammed bin Ebî Bekr bin Abdülmelik el-Kastallânî. **el-Mevâhibü'l-Ledünniyye bi'l-Minahi'l-Muhammediyye**, el-Mektebü'l-Tevfikiyye, Kahire.

Muhammed bin Muhammed el-Üskübî, **Altıparmak İslâm Târîhi Delail-i Nübüvvet-i Muhammedî ve Şemail-i Fütüvvet-i Ahmedî**, Haz. İ. Turgut ULUSOY, Hisar Yay., İstanbul 1984.

Muhammed bin Salih ed-Dımaşki, **Peygamber Külliyâtı**, 12 cilt, Ocak Yay., İstanbul 2011.

Muhammed Yusuf Kandehlevî, **Hayâtü's-Sahâbe**, Çev. Cengiz Yağcı, & Mehmet Karabulut. 4 cilt, Huzur Yay., İstanbul 2009.

MUTÇALI, Serdar, **Arapça-Türkçe Sözlük**, Dağarcık Yay., İstanbul 2015.

Nâzmî-zâde Murtazâ, **Zeylü'z-Zeyl alâ-Siyer-i Veysî**, Nuruosmaniye Kütüphanesi (SYEK), İstanbul Kütüphanelerinde bulunan Türkçe Târîh-Coğrafya Yazmaları, Arşiv No. 34 Nk 3351/3.

—. **Dürretu't-Tâc fî-Sîreti Sâhibi'l-Mi'râc Zeyli**, Kayseri Raşit Efendi Yazma Eser Kütüphanesi, Arşiv No. 930/4.

—. **Zeylü'z-Zeyl alâ-Siyer-i Veysî**, Nuruosmaniye Kütüphanesi (SYEK), İstanbul Kütüphanelerinde bulunan Türkçe Târîh-Coğrafya Yazmaları, Arşiv No. 3309.

—. **Zeyl-i Dürretü't-Tâc fî-Sîrteti's-Sâhibi'l-Mi'râc: Zeyl-i Siyer-i Veysî**, Millet Kütüphanesi, A. E. Târîh, Arşiv No. aetrh353.

—. **Zeyl-i Siyer**, **Ankara Müllî Kütüphane**, Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, Arşiv No. 06 Mil Yz A 7030.

—. **Zeyl-i Siyer-i Nâbî**, Bibliotheque Nationale de France (Fransa Millî Kütüphanesi), Türkçe Yazmaları, Arşiv No. Regius Supplement Turc 1268.

—. **Zeyl-i Siyer-i Nâbî**, Deutsche National Bibliothek (Almanya Millî Kütüphanesi), Türkçe Yazmaları, Arşiv No. Ms. Or. Quart. 1346.

—. **Zeyl-i Siyer-i Nâbî**, Konya Mevlana Müzesi, Mevlana Müzesi Türkçe Yazmaları, Arşiv No. 4936.

—. **Siyer-i Veysi Zeylinin Zeyli**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nadir Eserler Kütüphanesi, Arşiv No. T 7356.

—. **Zeylü'z-Zeyl alâ-Siyer-i Veysî**, SYEK (Hacı Mahmud Efendi), İstanbul Kütüphanelerinde bulunan Türkçe Târîh-Coğrafya Yazmaları, Arşiv No. 4377.

—. **Zeylü'z-Zeyl alâ-Siyer-i Veysî**, SYEK (Hekimoğlu Ali Paşa), İstanbul Kütüphanelerinde bulunan Türkçe Târîh-Coğrafya Yazmaları, Arşiv No. 769/4.

—. **Mecmua**, Topkapı Sarayı Müzesi, Topkapı Sarayı Müzesi Yazma Eserler Kataloğu, Arşiv No. TSMK A. 3066.

—. **Zeyl-i Siyer-i Veysî**, SYEK (Haşim Paşa), İstanbul Kütüphanelerinde bulunan Türkçe Târîh-Coğrafya Yazmaları, Arşiv No. 00057.

Nizâmî, **İskerdernâme Şeref-nâme**, Lider Neşriyat, Bakü 2004.

—. **Mahzen-i Esrâr**, MEB Basımevi, İstanbul 1993.

—. **Hûsrev ve Şirin**, Çev. Sabri SEVSEVİL, MEB Basımevi, İstanbul 1988.

OKUMUŞ, Ömer, "Âmilî, Bahâeddin", **TDVİA,** C 3, TDV Yay., Ankara 1991, s. 60.

OKUMUŞ, Ömer, "Câmî, Abdurrahman", **TDVİA**, C 7, TDV Yay., Ankara 1993, s. 94-96.

ÖNGÖREN, Reşat, "Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî", **TDVİA**, C 29, TDV Yay., Ankara 2004, s. 441-446.

ÖZ, Mustafa. "Ca'fer Es-Sâdık." **TDVİA**, C 7, TDV Yay., Ankara 1993, s. 1.

ÖZAYDIN, Abdülkerim, "Diyarbekrî", **TDVİA,** C 9, TDV Yay., Ankara 1994, s. 472-473.

ÖZAYDIN, Abdülkerim, "İbnü'l-Esir, İzzeddin", **TDVİA,** C 21, TDV Yay., Ankara 2000, s. 26-27.

ÖZDEMİR, Dursun Ali, "**Zâli Ahmed bin Mustafa'nın Kasîde-i Bürde Şerhi**" (Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyâtı Anabilim Dalı), Ordu 2015.

ÖZEL, Ahmet Murat, "Şâzelî", **TDVİA,** C 38, TDV Yay., Ankara 2010, s. 385-386.

ÖZMEN, Abdulsamet, "**Nâbî'nin Siyer-i Veysî'ye Yazdığı Zeyiller**", (Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi SBE), Diyarbakır 2015.

ÖZTÜRK, Erdem Can, **Lami'î Çelebi'nin Şevâhidü'n-Nübüvve Tercümesi (İnceleme - Tenkitli Metin - Dizin)**, Gece Kitaplığı Yay., Ankara 2015.

ÖZTÜRK, Mürsel, "Eşref-i Gaznevî", **TDVİA,** C 11, TDV Yay., Ankara 1995, s. 474-475.

ÖZTÜRK, Nuran, "**Siyer Türü ve Siyer-i Veysî (Dürretü't-Tâc fî-Sîret-i Sâhibi'l-Mî'râc**)", (Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi SBE), Kayseri 1997.

PALA, İskender, **Hilye-i Saadet**, TDV Yay., Ankara 1991.

PARLATIR, İsmail, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Yargı Yay., Ankara 2012.

PEKOLCAY, Necla, Selçuk ERAYDIN, **İslamî Türk Edebiyâtı**, İrfan Yay., İstanbul 1976.

REDHOUSE, Sir James W., **Turkish And English Lexicon**, Çağrı Yay., İstanbul 2011.

Rûdânî, **Büyük Hadis Külliyâtı Cem'u'l-Fevâid**, 3 cilt, Çev. Naim Erdoğan, İz Yayıncılık, İstanbul 2012.

Sa'dî, **Gülistân**, Çev. Kenan Sarıalioğlu, Bordo Siyah Klasik Yay., İstanbul, 2005.

SADIKOĞLU, Cengiz, "Sâib-i Tebrîzî", **TDVİA,** C 35, TDV Yay., Ankara 2008, s. 541-542.

Salim Efendi, **Tezkire-i Salim**, İkdam Matbaası, İstanbul 1315 H.

Şemseddin Sami, **Kâmûs-ı Türkî**, Çağrı Yay., İstanbul 2006.

STEİNGASS, F., **Persian-English Dictionary**, Çağrı Yay., İstanbul 2005.

SURUÇ, Salih, **Kâinatın Efendisi Peygamberimizin Hayâtı**, Nesil Yay., İstanbul 2014.

ŞAHİNOĞLU, M. Nazif, "Attar, Ferîdüddin", **TDVİA**, C 4, TDV Yay., Ankara 1991, s. 95-96.

Şehâbeddîn Mahmûd b. Abdullâh el-Hüseyniyü'l- Âlûsî, **Rûhu'l-Me'ânî fî-Tefsîri'l-Kur'âni'l-'Azîm ve's-Seb'ü'l-Mesânî**, Dârü'l-Kütübi'l-'İlmiyye, Beyrût 1415.

ŞENEL, Abdülkadir, "Kastallânî", **TDVİA,** C 24, TDV Yay., Ankara 2001, s. 584-585.

ŞENER, H. İbrahim, Âlim YILDIZ, Türk İslâm Edebiyâtı, Rağbet Yay., İstanbul 2010.

Şeyhî Mehmed Efendi, **Şakaik-i Nu'maniye ve Zeyilleri Vekayiü'l-Fudalâ**, Haz. Abdulkadir Özcan, Cilt II-III. Çağrı Yay., İstanbul 1989.

ŞULUL, Kasım, **İlk Kaynaklara Göre Hz. Peygamber Devri Kronolojisi**, İnsan Yay., İstanbul 2011.

—. **Son Peygamber Hz. Muhammed'in Hayâtı**, Siyer Yay., İstanbul 2014.

TARLAN, Ali Nihat, **Hayâlî Dîvânı**, Akçağ Yay., Ankara 1992.

TERGİP, Ayhan. "**Siyer Yazıcılığı ve Türklerin Siyer ilmine Katkıları**" Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research 3, No. 15, s. 220-232.

TULUM, Mertol, **17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı**, TDK Yay., Ankara 2011.

TÜRKER, Ömer, "Mukâtil bin Süleyman", **TDVİA**, C 31, TDV Yay., Ankara 2006, s. 134-136.

Vajeyab. târîh yok. https://www.vajehyab.com (erişildi: Mayıs 31, 2017).

Vâkıdî, **Peygamber Efendimiz'in Savaşları Kitâbü'l-Meğâzî**, Haz. Musa K. Yılmaz, Cilt 3, 4 cilt, İlkharf Yay., İstanbul 2014.

Vankulu Mehmed Efendi, **Vankulu Lugati**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul 2014.

YARDIM, Ali, "Kudâî", **TDVİA,** C 26, TDV Yay., Ankara 2002, s. 309-310.

YAVUZ, Yusuf Şevki, "Beyzâvî", **TDVİA,** C 6, TDV Yay., Ankara 1992, s. 100.

YAVUZ, Yusuf Şevki, "Delâilü'n-Nübüvve", **TDVİA,** C 9, TDV Yay., Ankara 1994, s. 117.

YAZICI, Tahsin, "Beyhakî, Muhammed b. Hüseyin", **TDVİA**, C 6, TDV Yay., Ankara 1992, s. 63-64.

YAZICI, Tahsin, "Cemâleddîn-i İsfahânî", **TDVİA,** C 7, TDV Yay., Ankara 1993, s. 311.

YAZICI, Tahsin, "Ebû Saîd-i Ebü'l-Hayr", **TDVİA,** C 10, TDV Yay., Ankara 1994, s. 220-221.

YAZICI, Tahsin, "Hâfız-ı Şîrâzî", **TDVİA**, C 15, TDV Yay., Ankara 1997, s. 103-104.

YAZICI, Tahsin, "Hakanî-i Şirvanî", **TDVİA,** C 15, TDV Yay., Ankara 1997, s.168-169.

Yazıcıoğlu Mehmed, **Muhammediyye (Kitâb-ı Muhammediyye)**, Haz. Âmil Çelebioğlu, 4 Cilt, Tercüman Gazetesi Yay., İstanbul.

YILDIRIM, Ali, "Kudâî", **TDVİA**, C 26, TDV Yay., Ankara 2002, s. 309-310.

İNDEKS

A

Âbâr-ı ᶜAlī, 213
Âdem, 206, 235, 269, 322
Aḥmed, 272
Aḳreᶜ bin Ḥâbis, 148, 149
Allâme-i Beyżâvī, 257
Âmine, 329
Attâb bin Esīd, 143

AYN ᶜ

ᶜAbbâd bin Bişr, 152
ᶜAbbâs, 190, 268, 278, 279, 280
ᶜAbbâs (Peygamberimizin amcası), 120, 121, 122, 162, 325
ᶜAbbâs bin Mirdâs, 223
ᶜAbbâs ibni ᶜAbdulmuṭṭalib, 220
ᶜAbdulkaᶜbe, 328
ᶜAbdulkaᶜbe (Peygamberimizin amcası), 325
ᶜAbdulḳays, 113
ᶜAbdullâh (Halime'nin oğlu), 329
ᶜAbdullâh (Peygamberimizin babası), 329
ᶜAbdullâh (Peygamberimizin oğlu), 306
ᶜAbdullâh bin ᶜAbbâs, 223
ᶜAbdullâh bin ᶜAbdi Rabbihi, 332
ᶜAbdullâh bin ᶜAbdullâh bin Ubey ibni Selūl, 331
ᶜAbdullâh bin Caḥş, 319, 322
ᶜAbdullâh bin ᶜÖmer, 352
ᶜAbdullâh bin Ebī Selūl, 166
ᶜAbdullâh bin Erḳam, 332
ᶜAbdullâh bin Ḥadred Eslemī, 116
ᶜAbdullâh bin Ḥanẓal et-Temīmī, 106
ᶜAbdullâh bin Ḥuẕâfe, 155
ᶜAbdullâh bin Mesᶜūd, 329
ᶜAbdullâh bin Mesᶜūd bin Ebī Serḥ, 106
ᶜAbdullâh bin Revâḥa, 331, 333
ᶜAbdullâh bin Saᶜd bin Ebī Serḥ, 106, 332
ᶜAbdullâh bin Übeyy bin Selūl, 189
ᶜAbdullâh bin Zebaᶜrī, 106
ᶜAbdullâh bin Zeyd, 331
ᶜAbdullâh ibni ᶜAvsece, 152
ᶜAbdulmuṭṭalib, 295, 296, 325, 329
ᶜAbdurrâḥmân bin ᶜAvf, 162, 193, 234, 268
ᶜAbdülmedâne, 205
ᶜAbdülmesīḥ, 236
ᶜÂdiyy bin Ḥâtem, 157
ᶜAfīr, 335
ᶜAlâ bin ᶜUtbe, 332
ᶜAlâʾ el-Ḥaḍramī, 331
ᶜAlī bin Ebī Ṭâlib, 119, 156, 167, 208, 218, 228, 260, 266, 268, 280, 297, 349, 354
ᶜAliyyü'l-Murtażâ, 114, 167, 193, 208, 234, 237, 279, 310
ᶜAlḳama bin Mücezzizü'l-Mudlicī, 154
ᶜAllâme-i Ḳasṭallânī, 114, 150, 158, 184, 219, 230, 300, 328, 336
ᶜAllâmetü'l-Cürcânī, 267
ᶜÂmir bin el-Ekveᶜ, 333
ᶜÂmir bin Fehr, 331
ᶜAmm-ı muḥterem (Hz. Abbas), 166, 279
ᶜAmr bin el-ᶜÂṣ, 331
ᶜAmr bin Ḥamḥame, 130
ᶜAmr bin Ümeyye eḍ-Ḍamrī, 320
ᶜAmr bin Ümmü Mektūm, 333
ᶜAmr İbnü'l-ᶜÂs, 111
ᶜAnze, 334
ᶜArâ, 334
ᶜÂṣım bin ᶜAdiyy, 162
ᶜÂsi bin Münebbih, 333
ᶜAṭâʾullâh Cemâleddīn el-Ḥuseynī, 191, 301, 337
ᶜÂtike (Peygamberimizin Halası), 328
ᶜÂtike binti Mürre, 329
ᶜAttâb bin Useyd, 115
ᶜÂyişe, 158, 159, 254, 259, 314, 316
ᶜÂyişe binti Ebī Bekr, 313
ᶜAżbâ, 335

ᶜAzrāᵓīl, 257
ᶜİbād bin Beşīr, 332
Cibrīl, 257, 271, 272, 314
Cibrīl-i Emīn, 125, 193, 209, 272, 340
Ciᶜirrāne, 135, 143
ᶜİkrime bin Ebī Cehīl, 106, 345
ᶜĪsā, 235, 236, 300
ᶜİsī, 145
ᶜOşmān, 163, 203, 204, 308, 354
ᶜOşmān bin ᶜAffān, 162, 234
ᶜÖmer, 354
ᶜÖmer bin ᶜAbdulᶜazīz, 358
ᶜÖmer bin el-Ḫaṭṭāb, 119, 120, 162, 249, 252
ᶜUbeyd bin el-Ġaffār, 330
ᶜUbeyde bin el-Cerrāh, 238
ᶜUḳbe bin ᶜĀmir, 329
ᶜUrc, 194
ᶜUrcūn, 334
ᶜUṭārid bin Ḥācib, 148, 245
ᶜUtbe ibni Ebī Leheb, 307
ᶜUteybe bin Ebī Leheb, 307
ᶜUyeyne bin Ḥuṣayn el-Fezārī, 148
ᶜUzzā, 110, 111, 315, 361, 363

B

Baḳīᶜ, 258, 259, 292, 311, 315, 318, 322, 324, 325, 328, 331
Bānet Suᶜād, 106
Baṭḥā, 115, 133, 143, 192, 211
Baṭn-ı Vādī, 217, 219
Bāẕām, 331
Bedaḫşān, 191
Bedr, 102, 190, 308, 316, 322, 326, 327, 333
Behzād, 102
Bekke (Mekke), 161
Benī ᶜAbdulmuṭṭalib, 140
Benī ᶜAmr bin Ḥāriş, 152
Benī Ceẕīme, 113
Benī Esed, 246
Benī Ġālib, 120
Benī Ḥanīfe, 241
Benī Ḥāriş bin Kaᶜb, 207
Benī Hāşim, 278
Benī Muṣṭalıḳ, 151, 323
Benī Müdlic, 239
Benī Saᶜd, 220
Benī Saᶜde, 170
Benī Selīm, 113
Benī Süleym, 119, 120
Benī Şeybe, 216
Benī Temīm, 148
Benī Temīme, 245
Benī'l-Ḥāriş, 207
Berra (Peygamberimizin Halası), 328
Berre, 319
Berre binti ᶜAbduluzze'l-Kilābī, 329
Betrā, 334
Bettār, 333
Betūl, 283, 284
Beyḍā, 334
Beyt-i Kerīm, 212
Beytü'l-Aḥzān, 311
Beytü'l-Ḥarām, 221
Beyżā (Peygamberimizin Halası), 328
Bilāl, 329, 332
Bilāl bin Ribāḥ, 333
Bilāl-i Ḥabeşī, 148, 221, 265
Burāḳ, 347
Bureyde ibnü'l-Ḥuṣayb, 332
Büreyde bin el-Ḥaṣīb, 356

C

Cābir bin ᶜAbdullāh, 193, 365, 366
Caᶜfer bin Muḥammedü'ṣ-Ṣādıḳ, 271, 280
Caᶜfer ibni Ebī Ṭālib, 320
Caᶜferī, 313
Cebraᵓīl, 257
Cebrāᵓīl, 272
Cebrāᵓil, 272
Cedᶜā, 335
Cehm bin Saᶜd, 331
Cerbā, 177
Cezāᵓ bin el-Ḫadrecān bin Mālik, 330
Cubeyr bin Muṭᶜim, 126
Cüheym bin eṣ-Ṣalt, 331
Cürf, 250
Cüveyriyye, 323
Cüveyriyye binti el-Ḥāriṣü'l-Ḫuzāᶜiyye, 313
Cüveyriyye binti el-Ḥāriṣü'l-Muṣṭalıḳī, 323

D, Ḍ

Ḍaḥḥāk bin Süfyān, 153
Ḍaḥḥāk bin Süfyānü'l-Kilābī, 153
Dārim, 149, 150
Dārimī, 127
Dārü'l-Hicre (Medine), 160, 161
Dāvud, 283
Dımaşḳ-ı Şām, 159
Ḍırār (Peygamberimizin amcası), 325
Dimyāṭī, 126
Ḍumeyra bin Ebī Ḍumeyra, 331
Düldül, 335
Dümmetü'l-Cendel, 177
Dürretü't-Tāc, 103

E

Ebā Ḫuşeyme, 176
Ebā Müveyhibe, 258
Ebā Ẕerr, 355
Ebān, 331
Ebe'l-Ḥāriş, 295
Ebe'l-Ḥasan, 196, 234, 276, 284
Ebe'l-Ḥasaneyn, 354
Ebī Dāvūd, 127
Ebī Hüreyre, 193, 196, 315, 354, 363
Ebī Lübābe, 187, 189
Ebī Saᶜd bin el-Muᶜallā, 343
Ebī Seleme, 317
Ebī Seleme bin ᶜAbdulesed, 332
Ebī Süfyān bin el-Ḥāriş, 289
Ebī Süfyān ibni Ḥarb, 361
Ebi'l-ᶜAṣ, 307
Ebrehe, 320
Ebṭaḥ, 160, 232
Ebū Bekr, 120, 162, 196, 197, 230, 247, 249, 252, 260, 264, 265, 267, 282, 332, 354, 365
Ebū Bekre, 331
Ebū ᶜĀmir el-Eşᶜarī, 128, 129
Ebū ᶜAmmāre (Hz. Hamza), 325
Ebū Cehīl, 363
Ebū ᶜUbeyd, 330, 331
Ebū ᶜUbeyde bin el-Cerrāḥ, 249
Ebū ᶜUseyb, 331
Ebū Ḍumeyra Saᶜd, 330
Ebū Dücāne, 168
Ebū Eşīle, 331
Ebū Eyūb Enṣārī, 332
Ebū Eyyūb el-Enṣārī, 332
Ebū Ḥamrāᵓ Hilāl bin Ḥāriş, 330
Ebū Ḫayşeme, 174, 175, 176
Ebū İbrāhīm, 298
Ebū Ḳayle, 331
Ebū Kebşe Süleym, 330
Ebū Leheb, 226, 307, 308, 325, 328, 329, 364, 365
Ebū Lübābe, 188, 331
Ebū Maḫẕūre, 333
Ebū Mūsā Eşᶜarī, 129, 130, 131, 204
Ebū Müveyhibe, 258, 330
Ebū Rāfiᶜ, 146
Ebū Rāfiᶜ Eslem, 330
Ebū Raḫīre, 331
Ebū Ṣafiyye, 331
Ebū Sālim, 330
Ebū Seleme, 329
Ebū Süfyān bin el-Ḥāriş, 120, 278, 329
Ebū Süfyān bin Ḥarb, 331
Ebū Şümāme, 241
Ebū Ṭalḥa, 282
Ebū Ṭālib, 325, 328, 359, 360
Ebū Turāb, 282
Ebū Vāḳıd, 330
Ebū Ẕerr Ġıffārī, 173, 174, 330, 354, 355
Ebu'l-Beşer, 331
Ebu'l-Erāmil, 298
Ebu'l-Fażlu'l-ᶜAbbās, 326
Ebu'l-Ḥariş bin ᶜAlḳame, 237
Ebu'l-Ḳasım, 298
Ebu'l-Ḳıbṭ, 331
Ebu'l-Muᵓminīn, 298
Ebu'l-Yüsr, 331
Ebu's-Semᶜ İyād, 330
Ebü'l-Ḥasaneyn, 332
Eflaḥ, 331
Ehl-i Beyt, 274, 275, 279, 281
ekvān bin ᶜAbdullāh, 332
Elken, 334
Emetullāh Zerîbe, 330
Enbāṭ, 161
Enceşe, 331
Enceşe ᶜAbdi Esved, 333
Enes, 360
Enes bin Mālik, 329, 345
Enese, 330
Erḳam bin el-Erḳam, 332
Ervā (Peygamberimizin Halası), 328

Eslaᶜ, 330
Eslem bin ᶜUbeyd, 331
Esmā, 310, 330
Esmā binti ᶜUmeys, 310, 311
Esved, 240
Esved bin Mālik el-Esedī, 330
Esvedü'l-ᶜAnsī, 238, 239
Evān, 180
Evs, 119, 168
Evsü'l-Cumaḥī, 333
Evṭās, 128
Eymen bin Ümmü Eymen, 330
Eżmaḥa, 202
Eẕruḥe, 177
Ezvāc-ı Ṭāhirāt, 158, 261

F

Fārūḳ, 162, 275, 277, 313, 316, 354
Fāṭıma, 213, 218, 237, 253, 261, 266, 287, 306, 309
Fāṭıma binti ᶜAmrü'l-Maḫzūmiyye, 329
Fażl bin ᶜAbbās, 120, 227, 260, 268, 278
Felāṭūn, 189
Fertanā-yı Muġanniye, 107
Fetḥ-i Benī Muṣṭalıḳ, 323
Fıḍḍa, 334
Fīrūz-ı Deylemī, 240
Fuḍāle, 331
Füls, 156

Ġ

Ġanaḳ, 334
Ġaydāḳ (Peygamberimizin amcası), 325
Ġaydān, 331
Ġazā-yı Ḥuneyn, 114
Ġazā-yı Ṭāyif, 131
Ġazā-yı Tebūk, 189
Ġażbā, 194
Ġazve-i Ḫayber, 270, 332
Ġazve-i Ṭāyif, 131
Ġazvetü'l-Muraysīᶜ, 173

H, Ḥ, Ḫ

Ḥabāb bin el-Münẕir, 119
Habbār bin Esved, 106
Ḥabeş, 202, 308, 319, 320
Ḥabeşe, 154, 311, 315, 317
Ḥaccetü'l-Vedāᶜ, 350
Ḥacel (Peygamberimizin amcası), 325
Ḥacerü'l-Esved, 217
Ḥacūn, 314
Ḫadīce, 313, 314, 315
Ḫadīce binti Ḫüveylid, 313
Ḫadīce-i Kübrā, 328
Ḫadīcetü'l-Kübrā, 284
Ḫaḍira, 330
Ḥafṣa, 158, 159, 287, 316
Ḥafṣa binti ᶜÖmer, 316
Ḥafṣa binti ᶜÖmer el-Ḫaṭṭāb, 313
Hakim Mehmed Emin, 299
Ḫalīlullāh (İbrahim Peygamber), 109
Ḥalīme, 329
Ḥalīme-i Saᶜdiyye, 139, 329
Ḫālid bin Saᶜīd bin el-ᶜĀṣ, 320, 321, 331
Ḫālid bin Velīd, 109, 110, 113, 114, 119, 157, 177, 179, 205, 206, 207, 245, 247, 320, 331
Hāmān, 131
Ḥamza, 325, 329
Ḫandaḳ, 332
Ḥanẕala bin er-Rabīᶜü'l-Esedī, 332
Ḥarem, 196
Ḥāriṯ (Peygamberimizin amcası), 325
Ḥariṯ bin ᶜAmr, 152
Ḥāriṯ bin Ṭulāle, 106
Hārūn (Peygamber), 167, 324
Ḥasan, 237, 312
Ḥassān (Ükeydir bin ᶜAbdülmelik'in kardeşi), 178
Ḥassān bin Ṯābit, 149, 290, 292, 297, 325, 333
Hāşim (Peygamberimizin dedesinin babası), 329
Hāşimiyye, 318
Ḥātem, 331
Ḫāṭib bin ᶜAmr bin Ḥanẕal, 332
Ḥatif, 333
Ḫavle, 330
Ḫayber, 324, 360
Ḥaydar-ı Kerrār.bk. ᶜAlī bin Ebī Ṭālib
Ḫazrec, 119, 168
Ḥażret-i Emīr, 218, 284
Ḥażret-i İmām, 157, 208, 209
Hevāzin, 115, 116, 138, 141
Ḥıcr, 170
Ḫırnıḳ, 334
Ḫıżr, 274

Ḥicāz, 149, 160, 161, 192, 215
Hilāl bin Ümeyye, 185
Ḥilye, 299
Ḥimyerī, 331
Hind, 330
Hind (Ümmü Seleme), 317
Hind imreᵓeti Ebī Ṣüfyān, 107
Ḥirā, 354
Ḥirāᵓ, 340
Hiraḳl (Herakliyus), 160, 161, 180
Hişām, 330
Ḥubāb bin el-Münẕir, 168
Ḥudeybiyye, 345
Ḫulefā-i Erbaᶜa, 331
Ḥumeyrāᵓ, 314
Ḥuneyn, 116, 123, 126, 131, 135, 327, 331
Ḫuneys bin Ḥuẕāfe es-Sehmī, 316
Ḥuṣayn bin Numeyr, 332
Ḥuveyrīṯ bin Nuḳayd, 106
Ḥuveyṭıb bin ᶜAbduluzzā, 332
Ḥuyeyy bin Aḫṭab, 324
Ḫuzāᶜa, 151
Ḥuẕāfe, 138, 329
Ḥuẕayfe bin el-Yemān, 332
Hürmüz Ebū Keysān, 331
Ḥüseyn, 236, 312
Hüẕeyl, 111

İ

İblīs, 206
İbni ᶜAbbās, 267, 278, 285, 322, 350, 359, 364
İbni ᶜAbbās bin ᶜAbdulmuṭṭalib, 266
İbni Mesᶜūd, 254, 281
İbni Şīrzād, 331
İbnü'l-Eṯīr, 126, 309
İbrāhīm (peygamber), 345
İbrāhīm (Peygamberimizin oğlu), 145, 146, 210, 306
İmām Aḥmed, 127
İmām Buḫārī, 113, 126, 209, 297, 343
İskenderiyye, 324
İsrā, 347
İsrāfīl, 257

K, Ḳ

Kaᶜb bin ez-Zuheyr, 106
Kaᶜb bin Mālik, 185, 333
Kaᶜbe, 185, 192, 207
Kāfūr, 334
Ḳāsım, 306
Ḳaṣvā, 171, 213, 219, 221, 335
Ḳatāde bin en-Nuᶜmān, 249, 357, 358
Ḳays bin ᶜĀṣım, 148, 150
Ḳays bin ᶜUbāde, 147
Ḳaẓīb, 333
Kesīr, 331
Keysān, 330
Kināne, 110
Kināne bin Ebi'l-Ḥuḳayḳ, 324
Kināne bin Yālīl, 115
Ḳuḍāᶜī, 163
Ḳulaᶜī, 333
Ḳureybe-i Muġanniye, 106
Ḳureyş, 108, 110, 120, 295, 313, 315, 326, 348, 349, 363
Kureyz, 120
Ḳureyẓa, 324
Ḳurṭā, 153
Ḳuṯem, 280
Ḳuṯem (Peygamberimizin amcası), 325
Ḳutbe bin ᶜĀmir, 153

L

Laḥīf, 335
Lāt, 315, 361, 363
Leyle-i İsrā, 272
Lezār, 335
Liᶜān, 197

M

Maᶜn bin ᶜAdī el-ᶜAclānī, 182
Maḳām-ı İbrāhīm, 212, 217
Mālik bin ᶜAvf, 115, 141, 142
Mālik bin ed-Duḫşum, 182
Mānī, 102
Māriye, 158, 330
Māriye Ümmü'r-Rebāb, 330
Māriye-i Ḳıbṭiyye, 146, 324
Meᵓbūr, 333
Meᵓbūr-ı Ḳıbtī, 330
Medīne, 144, 147, 157, 159, 166, 167, 170, 179, 183, 195, 196, 203, 232, 250, 251, 252, 292, 316, 319, 321, 361, 362
Mehrān, 330

Mekḥūl, 331
Mekke, 104, 108, 120, 215, 306, 314, 323, 361
Mektūm, 334
Memşūḳ, 334
Merve, 192, 218
Merzubān, 240
Mescid-i Ḍırār, 180, 181
Mescid-i Ṭāyif, 132
Mescid-i Ẕūlḫuleyfe, 193
Mescidü'l-Ḥarām, 171, 192, 194, 216, 232
Mescidü'l-Ḳubā, 181
Mesīḥ, 227, 300
Meşnā, 334
Meşvā, 334
Mevāhib-i Ledünniyye, 108, 126, 147, 163, 165, 173, 216, 227, 230, 253, 254, 260, 270, 277, 298, 300, 309, 311, 316, 325, 327, 334, 335, 354, 360, 362
Mevāḳıf Şerḥi, 267
Meymūne, 260
Meymūne binti el-Ḥāriṣü'l-Hilāliye, 313, 322
Meymūne binti Saᶜd, 330
Mīkāᵓīl, 257
Mısır, 324
Midᶜam, 330
Miḫḍab, 334
Miḫẕem, 333
Miḳyes bin Ṣubābetü'l-Kindī, 106
Minā, 192, 219, 228, 232
Muᶜāviye, 331
Muᶜayḳıb, 332
Muᶜāẕ bin ᶜAfrā, 347
Muᶜāẕ bin Cebel, 115, 143, 204, 239
Muḍād (Ükeydir bin ᶜAbdülmelik'in kardeşi), 179
Muġīre bin Şuᶜbe, 331
Muġīṣā, 334
Muhācir, 330
Muḥammed, 272
Muḥammed bin ᶜAbdirraḥman, 331
Muḥammed bin Mesleme, 162, 331, 332
Muḥsin, 312
Muḳātil bin Ḥayyān, 300
Muḳātil bin Süleymān, 300
Muḳavḳıs, 324
Muḳavvim (Peygamberimizin amcası), 325
Murtażā, 195
Mūsā (Peygamber), 125, 131, 167, 276, 346
Mūse'bnu ᶜİmrāne, 276
Mürāre bin Rebīᶜ, 185
Mürteciz, 335
Müseyleme, 242, 245, 246
Müseylemetü'l-Keẕẕāb, 239, 241, 242
Müveşşaḥ, 334
Müzdelife, 192, 223, 225, 227

N

Nābī, 102, 105, 313, 316
Nāciye, 331
Nāciye ibni Cündeb el-Eslemī, 193
Nāfiᶜ Ebu's-Sāyib, 331
Naḫle, 110, 128
Naşaḳ, 334
Naẓmī-zāde Murtażā, 104
Necāşī, 202, 320, 321, 330
Neced, 222
Necrān, 205, 233, 238
Nemire, 219
Nemrūd, 345
Nuᶜaym bin Ebī Rabīᶜa el-Eslemī, 330
Nuᶜmān bin Beşīr, 362
Nufeyr ibni Ebī Ḍumeyr, 331
Nūḥ, 371
Nūḥ-ı Necī, 345
Nüheyl, 331
Nükeyr bin Şeddāḫ el-Leyṣī, 330

R

Rāfiᶜ, 329, 331
Ravżatü'l-Aḥbāb, 118, 136, 191, 301, 337
Rebāḥ, 330
Rebīᶜa bin Ḥāriṣ, 220
Rebīᶜa bin Kaᶜb, 329
Remle, 319
Reyḥāne binti Şemᶜūn, 324, 325
Reyyān, 334
Rifāᶜa bin Zeyd, 330
Rūḥ bin Sender, 330
Rūḫu'l-emīn, 146
Ruḳıyye, 307, 308
Rūm, 249, 310
Ruveyfiᶜ, 331
Rükn-i Yemān, 217

Rüstem-i Zāl, 124
Rüsūb, 333

S, Ş, Ṣ

Sābıḳ, 330
Ṣābit bin Ḳays, 149, 323, 331, 333
Saᶜd, 329
Saᶜd bin ᶜĀyiẕ, 333
Saᶜd bin ᶜUbāde, 119, 162, 333
Saᶜd bin Ebī Vaḳḳāṣ, 119, 193, 249, 331, 332
Saᶜd bin Eslem, 331
Saᶜd bin Ġaffār, 332
Saᶜd bin Zeyd, 249
Saᶜdü'l-Ḳurṭ, 333
Saᶜīd bin Kendīz, 331
Saᶜīd bin Zeyd, 331
Ṣaᶜlebe bin ᶜAbdurraḥmān el-Enṣārī, 330
Ṣādıra, 334
Ṣafā, 192, 218
Ṣafiyye, 159, 324, 332
Ṣafiyye (Peygamberimizin Halası), 328
Ṣafiyye binti Ḥuyey el-İsrāᵓīliyye, 313
Ṣafrā, 334
Ṣafvān bin Ümeyye, 106, 361
Ṣaḥīḥ-i Buḫārī, 259
Ṣaḳīf, 115
Ṣāliḥ (Peygamber), 170, 347
Sālim, 330
Ṣanᶜā, 239
Sāyib, 328
Sebḥa, 335
Secāḥ-ı Mütenebbi, 246
Sedād, 334
Seffāne binti Ḥātem, 156
Sefīne, 330
Sekeb, 335
Sekrān ibni ᶜAmr, 315
Seleme bin el-Ekvaᶜ, 360
Selmā, 330
Selmā binti ᶜAmrü'l-Buḫāriyye, 329
Selmā Ümmü Rāfiᶜ, 330
Selmān-ı Fārisī, 331
Sender, 331
Şeniyyetü'l-Vedāᶜ, 164
Serif, 323
Seriyye-i ᶜAbdullāh ibni ᶜAvsece, 152
Seriyye-i ᶜAlī bin Ebī Ṭālib, 156
Seriyye-i ᶜAlḳama bin Mücezzizü'l-Mudlicī, 154
Seriyye-i ᶜAmr İbnü'l-ᶜĀs, 111
Seriyye-i ᶜUyeyne bin Ḥuṣayn el-Fezārī, 148
Seriyye-i Ḍaḥḥāk bin Süfyān, 153
Seriyye-i Ḫālid bin Velīd, 109, 113, 177
Seriyye-i Ḳays bin ᶜUbāde, 147
Seriyye-i Ḳutbe bin ᶜĀmir, 153
Seriyye-i Ṭufeyl bin ᶜAmru'd-Devsī, 130
Seriyye-i Üsāme bin Zeyd, 249
Seriyye-i Velīd bin ᶜUḳbe, 151
Şevbān, 330
Sevde, 159, 315, 316
Sevde binti Zemeᶜa, 313, 315
Seyyide, 261, 284
Ṣıddīḳ, 168, 193, 194, 195, 196, 245, 264, 265, 267, 268, 276, 277, 286, 329, 364, 365
Ṣıddīḳa, 259, 260, 261, 262, 270, 273
Ṣıddīḳ-i Ekber, 315, 354
Sīrīn, 324, 325
Siᶜdiye, 334
Ṣudā, 147
Suḳyā, 148
Surān, 300
Sūre-i Tebbet, 307
Suvāᶜ, 111
Sübūġ, 334
Süleymān, 347
Şüveybe, 329

Ş

Şāh-ı merdān, 208, 228, 281, 311
Şāh-ı Necef, 280, 311
Şāh-ı velāyet, 156, 194, 197, 208, 235, 274, 278, 279
Şaḳḳ-ı Ḳamer, 349
Şām, 163, 177, 248, 249, 308
Şemāyil, 299
Şemᶜūn, 331
Şercīl bin Ḥasene, 320
Şerīk, 330
Şevḥaṭ, 334
Şeyḫ Ṣadreddīn Ḳonevī, 299
Şeyḫ-i ᶜAtīḳ, 195, 265
Şeymā bintü'l-Ḥāriṯ bin ᶜAbdulᶜuzzā, 136, 137, 138

Şeyṭān, 239, 299
Şuraḥbīl bin Ḥasene, 331
Şüḳrān, 280, 330

T, Ṭ

Ṭābe-i Tayyibe, 143
Ṭaberī, 163
Ṭalḥa, 162, 331
Ṭalḥa bin ᶜUbeydullāh, 354
Tārīḫu'l-Ḫamīs, 120, 138, 150, 166, 173, 174, 179, 259, 268, 280, 335
Tārīḫu'ṣ-Ṣaġīr, 297
Ṭaybe, 131, 147, 180, 182, 196, 219, 290, 306, 322
Ṭāyif, 128, 131, 327
Ṭayy, 156, 157, 170
Tebbet, 307, 364
Tebūk, 159, 181, 327
Ṭehmān, 330
Tihāme, 162
Ṭuleyḥa bin Ḫuveylid, 246, 247, 248
Türk, 366
Türkistān, 366

U

Uḥud, 253, 326, 357, 366
Umeyr bin Vehbin el-Cumeḥī, 175
Useyd bin Ḫużeyr, 119

Ü

Übey bin Kaᶜb, 332
Ükeydir bin ᶜAbdülmelik, 177, 178, 179
Ümeyme (Peygamberimizin Halası), 328
Ümmehāt-ı Müᵓminīn, 58, 213, 228, 260, 314, 315, 316, 318, 319, 321
Ümmü Bürde, 146
Ümmü ᶜAbdullāh, 314
Ümmü ᶜAliyye, 330
Ümmü ᶜAyyāş, 330
Ümmü Cemīl, 364, 365
Ümmü Eymen, 251
Ümmü Eymen Bereke, 330
Ümmü Ḥabībe binti Ebī Süfyān, 313, 319, 320, 321
Ümmü Külṯūm, 203, 204, 306, 307, 308, 309, 312, 313
Ümmü Saᶜd el-Ernebe, 106
Ümmü Seleme, 311, 317
Ümmü Seleme binti Ebī Ümeyye, 313
Ümmü'l-Ḳurā, 106, 109, 113, 115, 143, 153, 195, 209, 218, 315, 327, 362
Ümmü'l-Mesākīn Zeyneb, 313, 322
Üneyse (Halime'nin Kızı), 329
Üsāme bin Zeyd, 120, 249, 250, 251, 252, 278, 280, 330
Üseyd bin Hużayr, 168
üssubūġ, 334

V

Vādī-i Ḥicāz, 143
Vādī-i Ḥuneyn, 115
Vādī-i Müzdelife, 192
Vādī-i Ṭāyif, 131
Vaḥşī-i Ḳātil-i Seyidü'ş-Şühedā-ı Ḥamzā, 106
Vaḳᶜa-i Ḥuneyn, 141
Vaḳıᶜa-i Benī Ḳurayẓa, 189
Vāḳıd, 330
Vehb bin Menāf el-Kilābī, 329
Vehb bin Münebbih, 361
Velīd bin ᶜUḳbe, 151
Velīd ibni Ebī Muᶜīṭ, 151
Verd, 335
Verdān, 331
Veysī, 101, 102, 104, 183, 294, 310, 313, 314

Y

Yaᶜfūr, 335
Yār-ı ġār, 263, 365
Yelemlem, 113
Yemāme, 161, 239, 245, 350
Yemen, 147, 204, 208, 218, 239
Yesār, 330, 331
Yeşrib, 107
Yezīd, 331
Yezīd bin Ebī ᶜUbeyde, 360
Yuḥannā bin Ruyye, 176
Yūsuf Nābī, 102

Z, Ẓ, Ƶ

Ẓarib, 335
Ƶātülḥavāşī, 334
Ƶātülviṣāḥ, 334
Zehrā, 213, 253, 261, 270, 284, 309, 310, 311

Ẕekvān, 330
Zelīḫā, 211
Zelūḳa, 334
Zerībe, 330
Zevrāʾ, 334
Zeyd, 252, 319, 330
Zeyd bin el-Ḥāriṯ, 318
Zeyd bin Ḫārice, 362
Zeyd bin Ḥāriṯe, 330
Zeyd bin Luṣayt, 172
Zeyd bin Ṯābit, 331, 332
Zeyd bin Yūled, 331
Zeyneb, 307, 312, 313, 318, 319
Zeyneb binti Caḥş, 313, 318, 325
Zeyneb binti Ḥuzeyme, 322
Ẕilkeffeyn, 130
Ẕinnūreyn, 163, 166, 204, 249, 276, 308, 328, 332, 354
Ẕiṭuvā, 215
Ziyād bin el-Ḥāriṯ, 147
Ẕū-Miḫmer, 330
Zübeyr, 328, 331
Zübeyr (Peygamberimizin amcası), 325
Zübeyr bin ʿAvvām, 332, 354
Zübeyr bin Ṯābit, 168
Ẕülfiḳār, 333
Ẕülḫimār, 239
Ẕülḥuleyfe, 213, 232

TIPKI BASIM (N NÜSHASI)

95a

وقتیکه آفلاکه زلزله رسان دهشت اولوب کمند هجایچ اینن واه
کلوکیر عاصیان کم کرده اولمه الهی اول دم پرندم که چشمه آتش
آفتاب شمشیر برتاب کرمیته آب ویرمکله برتبه نورد ان محشر
غریق بحر عرق اولوب نفره والنفساه یکنفس بشر وبرکس
دلوله پرداز این المفر اولمه مستمسکان حبل المتین توحید اولان
مسلمانان وپناه آورکنف ایمان اولان جنایت کرده کانک
سیاهی عملارنه عنایت غفاری رادکشن غفران وعیوب
قلوب مکروبینی آفتهای ستاری ستور پرده احسان
بیورمق وسعت بحار رحمته نسبت برقطره ناچیز اولمغن
درخواست عباد حریق الفؤاد در مثنوی خداوندا همه
سرکشتهایم ٭ مصیبت دیده وآغشتهایم ٭ زسر تاپا
همه پیچم در پیچ ٭ چه سرچه پا همه هیچیم برهیچ ٭ کنون برویم
بسوی رحمتت دست ٭ توایم نعیمت دائم رحمتت هست ٭
الهی پادشاه اسلام که حامی بیضه شریعت ومرکز دایره
امنیت وحارس حمای ملک وملتدر تمیز ناطل وحق
ایتمکله مصالح دینویه واخرویه یه موفق اولوب عدل
وانصاف ایله محبوب عالم وحسن اخلاق ایله مطلوب
امم اولوب نصرت غزاة وبین المؤمنین مصالحات وآبادی بلاد
وهدایت عباد ایله دیار مسلمین علا وجلا وسنم ستور یکانه زمان کنف
کفایت وسایه فضل وعنایتده دوامان اولمق مسؤل بارگاه غنیدر
اغفر اللهم لنا ولآبائنا وامهاتنا واولادنا واستاذنا واساتذتنا ولاصحابنا
ولمن رحق علینا ولمن وصانا بدعاء الخیر ولجمیع المؤمنین والمؤمنات واحینا
من عبادک المخلصین. لک الدین والحمد لله رب الارباب والسلام
علی المصطفین الاخیار بحسب الوجوه آغای زاده احمد اغا
رقمی دربغداد دارالسلام فی سنه ١١٠٦

94b

لا انفصام لها توحید و تمسک دن عنبری دستاویز بیزاو تمسک
کشتی طوفان زدهٔ المنزی کشتیبان نوح هدایت بر له رسیده
ساحل نجات و وابسته اوتاد سلامت بیملامت
پیورمق سراپردهٔ کبریا یه عرض حال اولنور بیت
ای عذر پذیر عذر خواهان ٭ عفو تو شفیع پر گناهان
جرم منگر که چاره سازی ٭ طاعت مطلب که بی نیازی
الهی سرخط نویس عالم یعنی قلم قدرت کرم رقم مداد ریز نوازش
و گنهکاران دردمندانه امضاکش آمرزش اولوب غیاهب
بریهٔ حیرتده صدپاره مغیلان غفلت و لب تشنگان فیاضهٔ
عنایت اولان اهل ایمانک حمای حرالکبد عجز و تقصیرلرین
امطار رحمت تبرید و آتش عطش خجالتلرین تحمید ایدوب
سزاوار الطاف سرمدیه اولمدی مسئول بارگاه اجلال
عظیم النوالدر الهی هوازدگان سرمای عیش و عشرت
و هوس تنعم پوشش و خورش ایله سرگران خواب
غفلت اولوب هنگام کشت و کاری عملده دانه افشان
شوره زار جهالت اولنداگرچه بیت هرکه تخم مضرتی کارد
میوهٔ منفعت کی بچیند ٭ فاما ابنای نوعدن صبح خیزان
صومعهٔ عبودیت و معتکفان زاویهٔ سیر و عزلت
اولان خاصان درگاه کبریا یه بخشش اولنه عواطف
علیه ازلیه و عنایت سنیهٔ ربانیدن مستبعد دگلدر
الهی اول روز مردم سوزکه نام رستخیز ایله بنا یدر آواز
صاعقه گردار نمای صور تنبیه کوچ اردوی اهل قبور
ایدوب بازار کرما کرم اختصام و قیان ذرهٔ پیمان
اعمال قیام کوستوروب اژدر هفت سر دوزخ دهلیز
شدت و آتش بارش رمیت اولنمغه بودهٔ خاک

94a

اولا حمد بیحد و ثنای بی توقیف بر ایزد زبان گشیق او لتمق ایله هزار
تحف تحیات روضهٔ رضیهٔ مطهر سپهر نبوت بسکل بارزوی رسالت
سلطان جهان افزینش انگشت نمای عالم دانش رهنمای
طریق مستقیم ٭ ممدوح آنک لعلی خلق عظیم ٭ گل صد برگ
همیشه بهار گلشن اصطفا نازنین چمنستان ارتضا
ابوالقاسم محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم اهدا
و اصناف ریاحین رضوان مقتبسان انوار سنت
زاهره و سالکان طریقهٔ شریعت باهرهٔ اولو ب
مؤسسان قواعد دین اسلام و نهادمان اساس کفر
و ظلام اولان اصحاب کرام و اهل بیت سامی مقام
مشهد لرینه تکریم برر تقدیم نصکره مثنوی خیزای دل که مناجات
کنیم ٭ روی در قبلهٔ حاجات کنیم ٭ ای برازفیض
وجود تو جهان ٭ غرق نور تو چه پیدا چه نهان ٭ در رهت
ذرهٔ ناچیز شدیم ٭ کمتر از ذره بسی نیز شدیم ٭
ای حیات دل تفسنده لبان ٭ خوان خورسندی روزی طلبان
مرهم داغ جگر سوختگان ٭ شادی جان غم اندوختگان
غنچهٔ تنگ دل باغ تو یم ٭ لاله سان سوختهٔ داغ تو یم ٭
بندهٔ بیسر و سامان تو یم ٭ چشم بر بخشش و احسان تو یم ٭
از جحیم سخطت ایمن دار ٭ در نعیم کرمت ساکن دار
ای زلبس بار من انبوه شده ٭ دل من نقطهٔ اندوه شده ٭
نامه ام گرز کنه بر رقمست ٭ نامه شوی تو سحاب کرمست ٭
گرچه کوهست گناه تو عظیم ٭ کاهش کوه دهد حلم حلیم ٭
بمقامات رجایم بنشان ٭ بصف اهل نجاتم برسان ٭
آتشی بوجه پر خطر کون و فساد ده تلاطم متراکم شهوات ایله
سرکردان کرداب نفس اماره اولوب عروهٔ اوثقای

93b

لامعه سنجه زعم استقامت و نادودان قلمدن ریخته قطرات قصور
و ذلاتدن استغفرالله و سایهٔ بید اعتراف و اعتذار
پناه برله شعر ما ان مدحت محمداً بمقالتی ٭ لکن مدحت مقالتی
بمحمد ٭ منظومهٔ سن سررشتهٔ لیاقت تفوه ایدوب
امیدوارمکه بوجنوده وقوف مألوفه رسیده محافل و محاضر
عزیزان و نظرگاه دقیق فهمان قانون نامهٔ عرفان اولدقجه
هرچند خام ادا و پسندیده مشکل پسندان اولمغه درخور
و سزاوار کل ایسه دخی نسبت بهدی محبوب القلوب عالم
صلی الله علیه وسلم ایله برداشته دست اعتبار
اولمغله پذیرفتار عین القبول اولوب فراید عبارتنده
مفقود ضمیر اندیشهٔ نقاد و تاروپود کلامنده سربند
خار انعقاد اولان محالی الملابس الباس بکوتر بزله
تأویل و التماس اهل دقیق و سماحت ایله تحلیل بیور یلورسه
لاجرم مطالعهٔ دل افروزی و جدانفزای هرغانی
هزار سرور و دلکش آل محمدی و شوق بخشای عاشقان
جمال با کمال احمدی اولوب اول ثنای جلیل عنوان
طراز دفتر اعمال صالحهٔ دینویه و حمله یه ثواب جمیل
و زاد ابدی نفاذ اخرویه اولدوغی بلانزاع در بعده ذلک
داب بعض ائمه بشیر انارالله برهانهم مناشیر تالیف
و طوامیر تصنیفلرین اکثرا مضای یمین اقتضای دعیه ایله
ممضی و ختم السعاده تصلیهٔ خاتم یمین نبوت صلی الله
علیه وسلم ایله ختم بیوروب اول سلک میمنت
مسالکده منسلک اولان نوادر نیاز منطقهٔ اجابت
بارگاه خداوندی بی نیازه اولدوغنه دخی تحقیق ایتمدریله
تتبع مردان ره دنبروی مرشدان شاهراه تقوا ایدوب

اولاحر

93a

نمای مخصوصی نهاده طبقه نیاز ایه دب کنده و له عرض ایته وکده پذیرفته رضای
اولمغله طلب اعانت بنده خاکپای نبوت پناهی به رفع رقعه حاجت
مندی ایتدم هر کس دینی مقدار خرما ایله اکتفا ایتسون دیو عنایت
فرما اولدیلر لکن اصحاب مطالبه بو بازاره رواج ویرمه کرین
رسیده ذروه عرض ایته وکده انواع خرما علی حده جمع اولنمق
فرمان بیورلیوب بالذات حضرت سلطنت همایون قدم صلی الله
علیه وسلم قدم رنجیده بیورلوب فرادشی خرمای اوچ نوع
تشریف رفتاریله اصحاب دیوانی احضار ایدوب انجق برکومه دن
جمله سنک ادا بایسن بو فقره ایقا بیوردیلر دیو شکر گذار برکت
نبوت پناهی اولدقدن بو مقابله فصل الخطاب اعتراف
بقصور و بارگاه عزت رفع رقعه نیاز ایله خاتمه کتابدر
ای نشینندان عالی نظر اولنمایاندن که معجزات باهره
و فضایل زاهره سید اشرف اولاد آدم صلی الله علیه وسلم
مانند قطرات بحر بیکران و قلیل تعداد ده شمار اولمغله
و صفحه خیال چابکدست سیر جلال پاک کل درمانده لکی
و سیمرغ بلاغت پرواز عقل پرشکسته افکنده کی اولوب
کما هو حقه ایراد بنده ورای قدرت بشریه و ما فوق جولانگاه
خیالات انسانیه اولغین اول حدیقه الانوار متنوعة الاثمار
برنوع فاکهه دلجو و اول گلشن بوقلمون بر رشکوفه
خوشبو ایله اکتفا اولنوب مثنوی چه گویم یارسول الله
ازین پیش ❊ که من عاجز شدم زین گفتن خویش ❊
چه گویم چون صفات تو چنانست ❊ که صد عالم ورا عقل و بیانست ❊
جهان بستم تا بر خویش گیرم ❊ بهر یک مادحی دُر پیش گیرم ❊
ندانم تا ثنایت گفته آید ❊ و گر آید ترا بپذیرفته آید ❊
چه گویم یارسول الله دگر من ❊ بقید خویش گفتم این قدر من ❊

92b

تعاقب ازن مرقومه میدان مشاهده یه کلوب یا ابا بکر صاحب
بگاه سنگ انداز بجواولمش دیمکله حضرت صدیق صاحب
شعر خوان و هجو گویان دکلدر دیو باسخ ران اولنجه اولدخی
سزی راست جواب بیلورم دیو فی الحال رجوعه شتاب
ایتدی حضرت یار غار یار رسول فی الحقیقه جناب سعادتلرین
کورمدیکی دیو نیاز مند استجابی راولدقده نعم فرموده
آلهی ایله برفرشته ملکوت مقرنشر بال وپر دوما بیننده
حجاب کسترا ولدی دیو حل مشکلده دعا بیورد قلریدر **معجزه**
نوزدهم نادره سنجان سیر بوسباق اوزره محرر یک
زر قلم اثر اتیمشدر کی حضرت جابر بن عبد الله رضی الله
تعالی عنه دن بو معنای دل افزا صحیفه آرای املا در کی حضرت سلطان
عالم خراج گیر روم وعجم صلی الله علیه وسلم ایام پیشین
هنگام ضعف مسلمینده مقالید ممالک کسرا وقیصر بر آینه
مسلم دست استحقاق موحدین دخائن ودفاینلری محو وز
صندوق مؤمنین اولدوغندن بشارت برله اشارت
بیوردوب بعد مقاله معجز آزمالری جلوه گر آئینه صدفها
اولوب ممالک خاقان وخطه ترک وترکستان وقلمرو قیصر
وجم وکشور عجم داخل قبضه اهل ایمان ودار الضرب
سکه اسلامیان اولدوغندر **معجزه بیستم**
حضرت جابر بن عبد الله انصاری رضی الله عنه کندوسرگذشت
صحت تعبیر لرین بو رسمنامطه آرای تقریر اتیمشدر کی بدر
عالی طرزم ملحمه کبرای اُحد ده شیرین کام شهادت
اولوب مبتلای دیون کثیر اولمغین مدار ادای دین اولوب
بر قطعه نخلستانی نمزدن غیری اولمیوب موسم جمع خرما قریب
اولمغله اصحاب دیون ستم ساز اولوب آزاره آغاز ایتدیلر

تمام

92a

فعله کتور مکه کوشش و طرف نبوت پناهی یه هجوم بیقرار آتش آیکن
در پی بر نافته روی ادبار اولوب ز هره تقرب کوستورمکله
همپاری باعث توقف و تأخر دن استغفار ایدوکلرنده ماپنده
برخندق اشتغال و برطایفهٔ اولی اجنحهٔ ردایه بنی اشتغال
ایدوب استیلای احوال هوش ربا ایله تقربه یارا
کتورمدم دیو رشتهٔ ادبار بن سر بند خار اجبار ایتدی
بوگفت وشنیدسامعه گذار نبوت پناهی اولدقده اقتحام
تقرب ایتمه ایدی اعضای پر آزاری ربوده چرا دست
غیب اولمق مقرر ایدی دیو عطرسای حقیقة الحال
اولدقلریدر معجزهٔ پنجاه و هم معالی سپاس حضرت ابن عباس
رضی الله عنهدن زیور صحایف انار اولان لطایف رواینده
که ابی لهب واجب العتب وامرده سی ام جمیل حمالة الحطب
سوء عملدن بیان ایله سورهٔ جلیلهٔ تبت نزول اجلال
ایتدکده ام جمیل معهوده نک کوشزدی اولوب
نور بینور درو دلی ملتهب و شرابن غضبی مضطرب اولمغله
طرف نبوت پناهی یه حرف انداز معارکه اولمق زعمیله
جست وجو ایدوب حضرت صدیق رضی الله عنه خدمت
مصاحبت نبوت پناهی علیه التحیه ده ایکن ام جمیلک گلدی
دیو تجسس کورنجه یارسول الله زن ابی لهب کلیور برزن
ناشر در مبادا آتش زنه دمانندن ظهور ایدن شراره
شور و دود و فتور زدن آیینهٔ خاطر یرا نواره صدای آزار
اصابت ایده دیو پرده کش صیانت اولدوغلرنده حضرت
شهریار حصن و الله یعصمک من الناس صلی الله علیه
وسلم باابابکر اول خفاش خیره چشمک ادراکندن
افتاب دیدارم امیندر دیو تسلیه بخش اولدقلرنده

دار النجاة ایمانه دعوت اولنه قده مرد مذکور مکرفوت دختر ایله
ولد دز اولوب سر رشتهٔ ایمان احیاسنه تعلیق اینکین
حضرت عیسی دم صلی الله علیه وسلم ربخیده قدم و مرقدارنه
سایه گستر کرم اولوب یا فلانه دیو عنایت فرمای ندا اولنه
بیت نسیم لطف تو با خاک اگر سخن گوید ٭ حیات نطق
پذیرد ز عظام رمیم ٭ منظومه سنجه لبیک و سعدیک ایله
مجاب اولدیلر حضرت رسالت پناهی دار الامل دنیایه
مبل رجوع ایدرمیسن دیو لخلخه سای استنجا راولوب
زمام خواهشلرینی دست اختیارلرنه تسلیم بیورمدی ایله
لبیک یا رسول الله حضرت الهی پدر و مادردن بهتر و زیبنده
سرای آخرتی دار المحن دنیادن خوشتر کوردم دیو اول
پرده نشین سرحلهٔ خطاب و جواب نبوت پناهی ایله سعد
اولدیغیدر **معجزهٔ هفتدهسم** واقعه نویسان هدی پیمبر
حضرت ابی هریره رضی الله عنه دن بو رسمه نقل بالمسطر
اینمشلردر که ابو جهل لئیم مقتضای طینت شوره انیز
و نخوت جاهلیت فتنه انگیز ایله صنادید قریشه درم دل
و دتل خاطرین اظهار ایدوب ما بینکزده محمد رومال زمین
یعنی نماز ایله طرح انداز نو آیین اولور سوکنه
بلات و عزی اول حالده مشهودم اولور سه شاکردن پامال
اذا و چهره سن خاک آلود و حیران و دراز درا رایدرم دیو
تفاله پاشن ریش خرد مدی اولوب اول خیال خام ایله
مترصد مرام جیش التزام اینکله التفات حضرت جناب
رسالت پناهی علیه افضل التحیه یوماما پیرایهٔ مقام
نیاز و سجاده افروز محراب نماز اولدقدی خار چشم غلط بینلری
اولوب بیجده سوراخ قوتدی اولان کزدم نیت لازمه الندا مدینی

91a

غزاله بنوا حرم الله مکه یه النجا ایدیکه گرگ معهود سرحد
حرمده توقف کوستردوکی ابو سفیان بن حرب و صفوان
بن امیه نک رای العینندی اولوب ستایه گزید تحیر
اولدقلری مفترس معهودک منظوری اولیغه اول نه زبان
ناطقه پرداز بیان اولوب بوندن عجبتر دکلمیدرکه
که محمد بن عبدالله مدینهٔ میمنته ده سزلری ضیافتخانهٔ
نعیمه دعوت و سزلری دار المضیق جحیمه طلب ایدرسز
دیو حرف انداز سرزنش اولمغین ابو سفیان قسم بلات
و عزّا که بو گفت و شنید کوشش گذار اهل ام القرا اولورسه
باعث تبدل حال و سبب اختلال اولور دیو سرتهاده
زانوی انکسار اولوب آیین جاهلیه لرنه انکسار گوستردیگر
معجزهٔ پانزدهم حضرت تحریر مواهب اوزره نعمان بن
بشیر رضی الله عنه دن پیرایهٔ دست تقریر درکه زید بن خارجه
علیه الکرامه ازقهٔ مدینه ده رفتار گذار گشت وگذار امدگین
قندیل حیاتی صرصر مرگ مفاجاته ایله شکست خورسنگ
فنا اولوب ماتم سرالرنه ایصال و تجهیز و تکفینه اشتغال
ایکن لسان جنازه سی اوزره برقایل لب جنبان تکلم
اولوب محمد رسول الله النبی الامی لا نبی بعده
کان ذلک فی الکتاب الاول بعده صدق صدق تکرار
بذا رسول الله السلام علیک یا رسول الله و رحمة الله
و برکاته دیو فصیح طلیق حسن شهادت اولوب بعده
البته اولدوغندن معجزهٔ شانزدهم حافظ آثار
نبوت پناهی امام بیهقی علیه الرحمه نک روایت خوش
عبارتلرندن درکه حضرت خواجهٔ کاینات علیه افضل التحیات
بیرونلی بایان مفازهٔ ضلالدن بری طرف نبوت پناهیدن

سلمه بن الاکوع ده اثر جراحت مشاهده ایدوب سببندن
استعلام ایتدکده بو سؤال اوزره بچمده سازرشته واقع
حال اولمشدر که هنگام شوره آشوب خیبر ده اصابت
ایدن زخم مشکل التیام اثریدر که بو چرخ جان زدا ایله
مردم هلاکمه متفقة الآرا اولمشر ایدی لکن حضرت چیره
بند کسر عالم صلی الله علیه وسلم آب دهان کوثر نشانندن
مرهم زن عنایت اولدوغی ساعت یکه دار صحت اولدی
سرگذشت عاقبت بخیر لرین آرایش سرزبان بیان
ایتدو کلدیدر معجزه سیزدهم آیس مجلس ملایک
جلیس نبوی حضرت انس رضی الله عنه دن صحیفه افروز
مواهبدر که حضرت خطیب سدره منبر علیه الصلوة
والسلام بادی امرده برجذع مبارک اوزره یانهاده
خطبه اولوب یوما فیوما فیاضه عنایتندن سیراب هدایت
یعنی دعوت حقه لبیک کوی اجابت اولانلر انجمن افروز
وفرت اولدقده اشارت نبویه ایله منبر جدید بناسنه
مباشرت اولنوب حضرت مکمل مازاغ منبر تازه اوزره
فصیح طحیه ابلاغ اولدقده سار به اولین مانند کودک
شیرخوار نغمه سازنالهوانین اولمغین حضرت نازنین
عالم صلی الله علیه وسلم اول نخل موزونه احتضان ایله رحمت
بخشای سلوت وسکون اولدقدیدر ولله در القایل
شعر یحن الیه الجذع یا قوم هکذا ♦ ومالحن اولی ان یحن له
وحدا ♦ اذا کان جذع لم یطق بعد ساعة ♦ فلیس وفاء
ان یطیق له بعدا معجزه چهاردهم شقه افراز نبوی وهب
بن منبه رضی الله عنهدن رسیده تحقیقدر که یوما برآهوی
ناتوان شکارنه برکرک امان ویرمدن اولوب شتابان ایله

90a

سوزن حزن ایله دلدوز ایدر دیو تیاز مشد عزایم ماتوزه مجزه
اولمغین حضرت تمیشه بازوی عالم صلی الله علیه وسلم بیت
مسیر حکم او در نسبت تعرض خصم * مثال جرم شهابست و رجم
دیو رجیم * لاموه سنجه سینه کوکه وضع دست یمنت نوازش وتعویذ
خوان رقیات ماتوزه اعجاز بیورد تلرنه کوچک مزبور بر مقدار
استفراغ معده یه اسراع ایدنجه رهنا نخانه دن ماندن مانند
سگ بچه بر اسود کریه المنظر اندا خته خاک ادبار در بکرای
فرار اولوب در آن طفل مصاب برء اتم عه ایله شفایاب
اولدوغندر مجزه یازدهم عنوان طراز روضة الاحباب
اولدوغی اوزره عم حضرت شهریار نصرت مواکب ابو طالب
بن عبد المطلب سرنهاده وساده بیماری اولوب حضرت
رسالت پناهی رنجیده قدم اعاده اولمغله ابو طالب ای نور
چشم عم وپدر پرور دکار کزدن شفا خواه اولسز دیو سایه
جاه نبوت پناهی یه پناه آور اولمغین حضرت مقبول الدعوه
بارگاه کبریا علیه افضل التحیا محراب افروز دعا اولوب
اللهم اشف عمی ایله انا ره قندیل مدعا بیورد قدری ساعت
ابو طالب کامیاب عافیت اولمغین یا محمد لاجرم معبودک
مطیعکدر یعنی تو ابل سوء لکزی آرایش مائده قبول ایدر
دیدی حضرت سریر افروز نبوت ای عم اول فرد وواجب الوجودی
عبادت ایله سندن قصد ایدرسک سکا دخی اطاعت
یعنی عقاید توحیدی سایده ماذون اجابت ایدر دیو
سفوف ساز نسخه ایمان اولوب خاصیت جوارشی
توحیدی بیان بیورد قلریدر مجزه دوازدهم سخن سنجان
روایت یزید بن ابی عبیده رضی الله تعالی عنهک بهجة
طبع لرندن بو کونه کلمات افشان عبارت اولمشدر که ساقی

عالم صلی الله علیه وسلم ای قتاده قضایه رضا و صبر ایله بهشتی
جزایا خود دیدکی برجا اولمقی استرسن دیو خواهشدرین
براختیارلرنه حواله بیورديلر حضرت قتاده یارسول الله
اگرچه بهشت جزای جزیل وعطای بغایت جمیلدر لیکن
فقیر مدورزن دوستم طایفه زنان طعنه زنان اولمدن
بر اسانم آب وتاب گلزار وجنه وجبینم اولان نرجس
رنگین پرایه گاشته اولین اولورسه دعای اجابت رهینکز ایله
بهشت برین دخی میسردر دیو ناله ریز رقت انگیز اولمغین
همان دم حضرت انسان العین کاینات علیه افضل التحیات
آب طهور دهانمزین حقه حدقه لرنه القا ودست مبارکلریله
مسح دیده لرین تکین خانه اولینه ردوا عاده کالاول دیدیلر
بلکه اولدن روشن تر بیورروب وجنت اعلایله بهره یاب
لطف ملک وتاب اولماری بارهسنده دخی دعاء اجابت
آرالری بیورد قلدیلر مرویدرکه پسر قتاده عمر بن عبد العزیزه
ملاقی اولدقده ای جوان یکبخت سزکیم سز دیو حسن بصریدن
استخبار بیورمغله شعر انا ابن الذی سالت علی الخد عینه
فردت بکف المصطفی احسن الرد فعادت
کما کانت لاحسن حالها فیا حسن من عین ویا طیب
من بد منطوقه سیله ردجواب ایتدکلرنده حضرت
عمر دخی بمثل هذا فلیتوسل المتوسلون دیو هر ایکیسین
ایتدکلریدر معجزه دوم جبرئیل حضرت ابن عباس
رضی الله تعالی عنهدن زبور صحیفه نقلدرکه برزن درد مند
ولد دلبندی ایله چهره سای دار الامان نبوت پناهی اولوب
یارسول الله بو طفل بینوا مبتلای صرع بی دوا اولوب
وقت تناول طعامده گرفتار دیو سخنگیر اولور یو فقیره بی دخی

460

89a

بیت سنگ سیه در کف او سبحه سنج ٭ در دل عالم شده
آن سبحه گنج معجزهٔ هشتم حضرت بریدة بن الحصیب رضی الله
عنه دون آرایش نخلستان روایت اولان رطب سکر بن عباد تدکر
یرا عرابی پاکت نهاد شهرستان هدایت رهیاب حسن اعتقاد
اولوب طمانینت خاطرا چون خواینده معجزه اولمغن حضرت
قاید راحله انبیا علیه افضل التحی یا نمقوله معجزه ایله راضی اولورسن
دیو سرپوش انداز حفظ لعین اولوب کلمشکر پاسبان
استنجا راولدقده اتفاقا مقابله ده برد رخت پایدار بولنمغین
اعرابی بو درخت پادرجا دعوتکزه اجابت روا اولسون دیمکله
حضرت باعث روابط عالم صلی الله علیه وسلم عطرسای استغنا
اولوب بزم لساندن واروب سن دعوت ایله دیو اعرابی آج
عنایت فرمای اشارت اولدیلر فرموده بنوی اوزره واروب
تبلیغ دعوت رسالت پناهی ایتدکده بیت نخل کیپودش
بزمین سخت پای ٭ جست بفرمودهٔ امرش زجای ٭ کرد بهرسو
که او خواندش خرام ٭ ساخت بهرجاکه اوکفتش مقام ٭
یعنی درخت معهود چپ و راست ابتزاز ایله رفتاره آغاز
و پیشکاه رسالت پناهی یه چهره سای نیاز اولوب السلام
علیک یا رسول الله دیرک فرمانبر اولنجه مرد اعرابی حسبی
نوا سیله مکتفی اولوب کیرو امر مطاع بنوی ایله درخت مرقوم
مکان اصلی سنه رجعت ایتدوکیدر معجزهٔ نهم استادان
سیر بو رسمه صحیفه آرای اثر اولمشدر که معرکه کاه احدده
حضرت قتاده بن النعمان رضی الله عنهک بچشم جهان بینی
بورخم پرفتور ایله کاسهٔ سر لاندن دور اولمغله بیضهٔ دیده
زرد ست دوران و استشفا برله تراب اقدام نبوت پناهی بی
توتیای دیده و دل و جان ایتدیلر حضرت مسجا دم قرة العین

سریره حضرت ابی هریره رضی الله عنه تعالی عنهدن زیور صحیفه مواسیدر
که حضرت کرسی نشین نبوت علیه افضل التحیه رفاقت حضرت
صدیق اکبر و حضرت فاروق اعظم و حضرت ذی النورین
و حضرت ابی الحسنین و حضرت ابی القرم الزبیر و حضرت طلحة
الخیر علیهم الکرامة والرضوان ایله سایه گستر کوه حرا ایکن
اول راسیه راسخه ارزه شوق ایله جلوه گر اولمغین حضرت
خواجه عالم صلی الله علیه وسلم اسکن حرا فما علیک الا نبی
او صدیق او شهید ایله ناطقه آرا اولوب کوهه فرمان برله
یاران بهشتینک پیش آمدلرین بیان بیورد قلریدر بخره
هفتم مرد میدان صداقتکاری حضرت ابی ذر غفاری
رضی الله عنهدن بیرایه دستار روایت اولان گلدسته
آثار دندر که حضرات شیخین مکرمین ابو بکر و عمر و صهرین
محترمین عثمان و علی حیدر علیهم الرضوان ملازمت
خدمت رسالت پناهی ایله سیر عیش صحبت ایکن حضرت
ولی النعم عالم صلی الله علیه وسلم دست کرم پوستر نه
هفت دانه سنگ خورده اولوب حصاة مذکوره مانند
دوتی زنبور سبحان الله والحمد لله نادره سیله زغزمه ریز
اولوب پس ازان حضرات اصحاب خلافت انتساب
یکان یکان جنات مذکوره یی دست ایندوکجه کذلک تسبیح
ایدوب حضرت ابی ذر داخی اشارت نبوت پناهی ایله
ریزه سنگ معهودی بیرایه دست خواهش ایدنجه اثر نالله
و نالش ناپدید اولمغین خاکپای نبوی یه عرض نیاز ایدوب
باعثندن استعلام ابتدکده حضرت حقیقت دان ناطق وصایت
علیه الصلوة والسلام یا اباذر خلفای راشدین ایله زانوزن
مقام یکدستی اولمقی ایستر سن دیو حل مسئله مدعا ایندیکده

88a

واجب الاطاعه علیه افضل التحیه تحریک لب یا قوتی لقب ایله اولوب آنه
بو یعنی مخاطب بیورب نه آلهه پرستش ایدرسن دیمکله رسالت
جواب اولوب اول واحد لایزاله کرویده کارم که عرش
آسمانده سلطانی زمینده سیلی دریاده رحمتی بهشتده
عذابی دوزخده در دیو فصیح البیان ادله قدره کند وحقیقتلندن
استخبار بیورنجه جناب معلا القابکز رسول خدا و خاتم انبیا
کلمشکز تصدیقی نوشجان تحقیق ایدنلر فلاح دارو خاریرازاده
تکذیبی نیش دل انکار ایدنلر مستحق عذاب و زیار نکار در دیو
ادای شهادت ایتمکله اعرابی حقیقت شناس اشهدان
لا آله الا الله وحده لا شریک له و انک عبده و رسوله
فریده سین قلاده عقد الجواهرین پیرایه جید اخلاص ایدوب
یا رسول الله تا بو وقت بکا سزدن دشمنتر بلمزایکن الآن
چشم و کوش و مادر و پدر و فرزندمدن دوستر سنز دیو چهره
سای خاک نیاز اولمغین حضرت سرور افروز نبوت
الحمد لله الذی هدانا له دیو عطریهای حمد باری اولدیلر
و بعضی روایتده بعد الاقرار شعر الا یا رسول الله انک صادق
فبورکت مهدیا و بورکت هادیا ٭ شرعت لنا دین الحنیفه بعدما
عفونا کامثال الحمیر الطوائحا ٭ فیا خیر مدعو و یا خیر مرسل ٭ ٭
الی الانس ثم الجن لبیک داعیا ٭ اتیت ببرهان من الله واضح
فاصبحت فینا صادق القول راعیا ٭ فبورکت فی الاحوال حیا
و میتا ٭ و بورکت مولودا و بورکت ناشیا ٭ تا دره لرین
منفوه سر برشته اقرار لری ایتدیلر ٭ پس حضرت معلم
دبستان عالم صلی الله علیه وسلم ٭ طرف یارانه نگاه انداز
عنایت اولوب ٭ اعرابی یه قرآن کریم تعلیمن اشارت
بیوردقلرنده معجزه ششم محرز شرف صحبت بنوی شیخ نورانی

87b

ای حبیب خدا بلا گردان خاک آستانگ اولیم بو پس پرده
شاهقه شنماده صاحبه دو بچه شیرخوارم وارو ب ارضاع ایله
رجوعه اسراع ایدرم دیو ناقه را زدر و نمدین انداخته خاک نیاز
ایتمکین حضرت رسالت پناهی عهده وفا ایدرمیسن دیدکده
پیمان شکن اقرار اولورسم مستحق عذاب عشار اولیم دیو
شتر و ناقه میشافی ایتمکین اطلاق ذاتی مشافی بیوردیلر
وارو ب کامران مرام اولدقده نصکره فورا محل انقیاده دیو امر بر بط
سابق پابند شکال دام اولندوغنده حضرت نبوت پناهی
صاحبندن طلب اولدخی العبد و مالیکه کان لمولاه ایله
بکویز مطلب اینکمین بر دقیق خواهش دام بر پیچ و تابنه
کشایش ویریلوب آزاد کرده عنایت نبویه اولمغله خوشطبع
کلمه صادقه اشهدان لا آله الا الله و انک رسول الله
اولوب توحید جهان آفرین و اثبات رسالت رسول امین
ایتدوکیدر معجزه پنجم شیخ انور حضرت عبد الله بن عمر
رضی الله عنهما دن نقلدرکه بر بدوی پاک ادراک شرک شکارنده
بر سوسمار چالاک ایله جمعیتکاه نبوت پناهی یه چهره سای
کذار اولوب بر وجه امتحان شرط ایمان ایله تحقیق رسالتی
شهادت سوسماره تعلیق ایدوب وحشی مذکوری پیشکاه
نبوت پناهی یه القا ایله قید و بندندن رها قیلدی همانده اول
کرفتار انتهاز فرصت ایله رهکرای فرار اولمغین حضرت بیت
کهر فروز نبوت کلام ناطق حق ☆ دلیل خیر سبیل داعی جهان بر حق ☆
حجر شجر دخی وحشی و انسی عالم ☆ اولور سوامرنه تابع عجب دکل مطلق ☆
علیه افضل التحیه ایتها الضب اقبل دیو طوغرلمش سرنامه
فرمان اولمغین وحشی لغت زبان لبیک و سعدیک کویان
رومال خاکپای جهان پیرای نبوی اولمغین حضرت

واجب الاطاعه

87a

قرص ماهی دونیم بیورو ب معاینه مقیم و مسافر و منظور بادی
و حاضر اولدوغیدر بیت آفتاب سحر ایمان اوست ؛ بنر چاشتگه
احسان اوست ؛ کرد بر خوان نبوت یکشب ؛ دعوت کرسنه
چشمان عرب ؛ قرص مه را پی یک مشت لبنم ؛ بنر انگشت
کرم کرد دونیم ؛ نیست زین هیچ عجب تر عجبی ؛ که نشوند
بآن قرص لبی معجزهٔ سیوم سفر جلیل الاثر حجة الوداعده
معروض خاکپای خواجهٔ عالم صلی الله علیه وسلم اولان طفل
یکشبه یلی نگاشتهٔ قلم قدرت امضا کرده قاضی بعثت اولان
متجمل بنوتلرینک تثبیت مضمون صحت لزومی ایچون استنطاق
ایتدکلرنده طفل شیرخوار تصدیق رسالتلری ایله علی ملأ الناس
شیرین ادای نامزلفه و فصیح طلجهٔ شهادت صادقه اولمغین طرف
شفقت فرمای عالم صلی الله علیه وسلم دن التفات تام و مبارکه
یعنی مرایله بنام اولوب بعد ذلک بالغ نصاب تکلم اولنجه دک
آندن ماعدا قوت تغوه ده قادر اولمدوغیدر معجزهٔ جهارم
ممدوح الناس حضرت ابن عباس رضی الله عنهدن صحیفه اولوب
روایتدرکه باران رحمت چمنزار عالم صلی الله علیه وسلم بر ماه
قامت طوبی استقامتلرین نماز پرور خرام بیورو ب نکهت افزای
دشت و هامون اولورکن بر نالهٔ جانکاه طنین کوش پر انتباهدی
اولمغین هرچند یمین و یساره مدنظر استفسار اولندی ایسه
برنسنه بدید اولمغله تقیید یرله اداره طرف تفقد بیورولدقده
برخیمهٔ سیه فام ده کرفتار حبالهٔ دام اولمش بر غزال ذی داغ
شکار شهباز چشم مازاغلری اولوب تکرار اولنوب حتی صحرانشین
نرکسلرندن ژاله ریز آتشین اولارق یا رسول الله بر وکل
دیو نوای عمکینلرین هم آهنک آه و انین اینکین حضرت
قوابع بجیه علیه افضل التحیه عنایت فرمای حاجت روای اولمغه

پسر ابیستار تایده لرین مسیح دست مسیحی ازلریله دیده و ربیور
معجزات باهرة الآیات عیسوی یه همسر اولدوغیدر مثنوی
چون لبش او طعمه زبر غاله کرد ٭ لقمه بزیر لب او ناله کرد ٭
گفت که آکوده بزهر هم مخور ٭ گرچه برد تلخی زهر این شکر ٭
معجزهٔ عیسی و موسی بکام ٭ بود باو جمله میسر تمام ٭

از جملهٔ معجزات سایره

بود وخی رویندهٔ گلشن صحت ٭ و زمینده گل دستار روات ٭
اولان سایر معجزات رسالت پناهیدندر معجزهٔ اول نظم فرائد
عظیم الفوائد فرقان کریم در که ابر نیسان ازلیدن چکیده
صدف صدق سریره منیرهٔ بنوی اولوب ٭ جوهری ناطقهٔ
وحی آمز مالری سلک آرای بلاغ و پیرایهٔ دست ابلاغ
ایتدکده قبول کرده قول ذوی العقول اولوب فصحای
فریبنده ادای قریشی هرچند سحر سنج و بلاغت پرور ایکن
سپر انداز جدال و معرض عقد اللسان ده بی معارضه
دلال اولدقلرندن ماعدا هوس تقلید ایله کوچه کرد خجالت
اولنلر سیلی خور نقمت درسوا شدهٔ مصطبهٔ فضاحت
اولدوغیدر ٭ وما احسن ما قیل اعجزان من آیة منه
والیمن فهللا یأتی ببعضها البلغاء کل یوم یهدی الی ساحته
معجزات من لفظه الغراء معجزهٔ دویم جلیل المناقب علی ابن
ابی طالب رضی الله عنه دن رسیده تحقیقه رکه شبستان
تیره بخت ضلالده خبط عشوا ایدن کوردلان قریش صبح
صادق هدایتدن استفاضهٔ انوار سعادت یعنی ارادهٔ
معجزهٔ شق قمر ایله رتبهٔ سلطان ایمانه انقیاد ایتمک عشیرطیله
حضور باهر النور رسالت پناهیده احتشاد ایتدکلرنده
اشارهٔ انگشت خدا خوان کریملری الیه علی رؤس الاشهاد

همیشه از مقداری تشنه لب جگر سوز اول روز فیروز نوروز سیراب
اولد قدری حضرت موسی علیه السلام بقضیه عصا و حجر و چشمه
اثنی عشر از نه هم سنگ اولد و غیدر دیگر بحر کرم موج زن گشت
او مقسم آن فرجه انگشت او کر سنه و تشنه هزاران هزار
گشته ازان جرعه کش و باده خوار دیگر بعض اسفار میمنت
اثار ده برشتر سال خورده رکاب فرقدین نمایش بنوی به
چهره سای مستمندی و نوازش اولوب یا رسول الله زمام
اطاعتم وابسته دست تصرفی اولان مرد برآز پنجه مدت
بو ضعیف بارگران ایله سرکران فیافی جلگه گداز ایتمش ایکن
حالا استیلای فتور پیری ایله گسسته مهار تاب و توان
اولدوغم اجلدن تشنه خون کلکونم اولوب ذجمه شتاب
وزهراب اشام دشنه قصاب اینمک صدد نده در دیو
فصیح طوطی استعاره اولمغین حضرت نبی صادق جیره
بند گسر ساکت و ناطق علیه الصلوة والسلام شتر معهودی
صاحبندن خواستگار و چراگاه اماده سرگذار بوذقدری
ناقه صالح علیه السلام یادگاری اولدوغیدر دیگر مشعله افروز
لیله اسرا و انجمن پیرای ملا اعلا اولوب یگه تاز معراج
نه رواق و پیرایه زین زرین براق براق اولد قدرینه
نسبته خود سر بر بادپای سلیمانی یادگار مرکب پروین جلا جلدی
اولدوغیدر دیگر بزغاله مهرا بریان دستگاه اعجاز نباهذه
لا تاکل منی فانی مسموم نالله سیله فصیح البیان اولدوغی وصاف
بن عفرانگ پهلوسنده اولان برص شتردهٔ سرجوب
حکمت مصحوبلری اولدوغی وهدیهٔ علکهٔ روغن و فروند کشک
لبن لیله نیاز مهد حذاقت طبابت غایت بنوی اولان زن نالرنگ

لنگر انداز ساحل هدایت اولق ایکون هوادار شرطه معجزه
اولمغین پشگاه سدره منتهای بنویده اتفاقا واقع غدیر
غزیر پیرامنده برچیده دست جمعیت اولان حنات
حصانه وارویب سزای سلطان انبیا یعنی محمد المصطفی
دعوت ایدیور آوازه سیله دست جنبان طلب اول دیو
عکرمه یه فرمان صدور ایتمکین بروفق فرموده سید الانام
عکرمه وارویب عبارت سنج مرام اولدقده خصیات سنکین
عبار حجاب وار روی آیده کشت دکذار و نجاه بنویده قرار
ایتدوکی کشتی دار النجاه بابای عالم حضرت نوح
نجی علیه السلام آیم لنگر اولدوغندر دیکر ضیافت موفور البرکت
حضرت انس بن مالک رضی الله عنه ده بعض تقریب ایله
برمندیل چرخ آلود ملتقای تنور زرین عمود اولنوب
معجزه بنویه ایله آتش سرکش دشمن غیری یه دست رس
اولمدوغی نمونه نمای قضیه نمای آتش نمرود واحتراق دشمن
ایله سلامتی محرم خلت سرای رب رحیم حضرت ابراهیم
علیه السلام اولدوغندر دیکر غزوه حدیبیه ده خدمت رکاب
پروین نکار بنویده بولنان مردان خدا قلت آب ایله جناب
اولوب بارگاه ملجا دستگاه رسالت پناهی یه رفع
رقعه العطش ایتدکلرنده برمقدار آب پیدا سنه فرمان
بیور لمغین پسمانده قربه ومطاره مهما امکن مانند آب روخت دو
اولنوب برچ جرعه آب حضور همایونه احضار اولندقده
برکاسه یه جمع وسجال فیض عمیم الشمول عنایت یعنی کف
کفایتلرین در آب بیورولدقده انامل قمر شکاف فرمندن انفجار
عیون سرشار ایله بنوع نوابع الحکمه دن حتی علی الظهور
المبارک والبرکه من الله دیو عنایت فرما اولوب بیک

بیشور

85a

آثار پیمبری امام بخاری علیه الرحمة دن عطاء الله مشار الیه تحقیقی اوزره
قصهٔ ابی سعد بن المعلی رضی الله عنه ده برمرد نماز گذار خطاب
نبوت پناهی به باسخ ران اجابت اولمه دامن طهارت نشان
نمازی آلوده چرکابه بطلان اولمدوغیدر فضیلت یدنجم
صاحب لواء حمد اولوب انبیا ورسل سایه نشین شفقت
نمای دولتدری اولدوغیدر فضیلت بیرنجم رهیاب عیشهٔ
راضیهٔ جنت اعلای عالیه اولانمرک ثلثی امت مرحومه دری
اولدوغیدر فضیلت نوزدهم اجماع امت هدایت اجتهادی
حجت قاطع ودلیل یقین مستفاد اولدوغیدر بیستم منسوبان
درجه علا یعنی سواد امت وسطاری همنکام دادوستاد
وانتصاب میزان عدل داد رستخیز شور انگیزده امم سالفه
شهود مقبول شهادة اولدقلریدر بو عبارت ولارا
بعض معجزات ولکن سنی انورا بیانده در
نشاد خوانان ثنای پیمبر خوش طبیعه دوستاثر اولوب محرمان
سراپردهٔ قرب ویقین سلاطین اقالیم خلد برین یعنی
انبیاء پیشین علیهم السلام صحیفه افروز عالم امکان اولان
نقوشی نگارنگ خوارق العاده لرنه مقابل ع انکه خوبان
همه دارند تو تنها داری ٭ منظومه سنجه بر معجزهٔ واضحه
معمول کارگاه دست قضا توان رسالت محمدیه ونگاشتهٔ
قلم بدایع نگار نبوت احمدیه اولدوغن اتفاق آراء
وروایت صحت ادا ایله تحقیق ایتمشلردر ٭ ازان جمله
عکرمه بن ابی جهل سرپنجهٔ عذاب کفردن خلاص کریبان
وسایه نشین همای دولت ایمان اولدقده کوشهٔ دامن دارالامان
سلطان تاج افروز نبوت علیه افضل الصلوة تثبت وتعلق
برله افتاده طوفان جاهلیت اولان جاریهٔ خاطر تردد زده دری

اولد قدیر بلند در من قال شعر راعت قلوب العدا ابتاء
بغشیة کنباقة اجفلت غفلا من الغنم ۞ فضیلت نهم
قفای سعادت پیرایه اولان اشیای جلی وخفی منظور
دیدهٔ حق بین قلبیری اولد وغیدر بیت دیدهٔ او هم زپس و
هم زپیش ۞ دید چو چشم همه عالم زپیش ۞ نور ضیا
بخش همه جمع را ۞ پشتی و رویی نبود شمع را ۞ فضیلت دهم
اشعهٔ دین هدایت لوامع و شریعت بیضای خیر الشرایعی
نمودار حال خورشید وایجم نسخ کردهٔ رسوم نخستین وطرح
انداز نوزمین قانون دلنشین جهان آفرین اولوب
کوکب السعادهٔ شرعلری قیامتهٔ دک غرهٔ ناصیه افروز گلگون
کردون اولد وغیدر ۞ فضیلت یازدهم ۞ روح مصور یعنی
طلسم ملایک پاسبان ۞ وهیکل بازو بندروحانیان ۞ اولان
جسم لطیفلری بی سایه اولد وغیدر بیت جانش از آلایش
تن پاک بود ۞ سایه نیندا خت برین خاک بود ۞
سایه ندیدش بزمین هیچ کس ۞ نور بود سایهٔ خورشید وبس ۞
فضیلت دوازدهم ۞ بختی پیش آهنگ قطار اعتقاد مردان
خدا یه همرایهٔ دوشن اولان هودج نشلمای بنوتمری هم سنگ
محمل لیلای قدم یعنی شهباز عرشن پرواز کلمهٔ توحید
موجب الفلاح ایله شاهین کرسی نشین رسالتدی ابتدای
ایجاد ده همپلج اولد وغیدر ۞ فضیلت سیزدهم شبستان
ظلمانیده مانند روز روشن یعنی یقین ایله ذره بین اولد وغیدر
فضیلت چاردهم غنچهٔ حدیقهٔ راز نهفته یعنی جوهر فرد دهان
مخزن بیانلری زحمت خیاز کش اقتضا ایله شگفته اولد وغیدر
فضیلت پانزدهم شهد لب حلاوت نوازلرنه مکس ناکس آزار
رس پرواز اولمد وغیدر فضیلت شانزدهم علم افراز

84a

مکان معینه دن غیر بده نماز ده مجاز دکلدر ایکن ساهره عامره
غیر اوقات کریمه لرنه سجاده عطر ناک دامنت مرحومه لرنه مسجد
و عبادتگاه پاک و تیمم صعید بدل آب ناب اولدوغنی در
و لنعم ما قیل شعر جعلت مسجدا و الارض فاهتز بالصلوة
فیها حراء ۞ فضیلت ششم رحمت عالمیان و غیث
معیث ملهوفان نامون حرمان اولوب چیزار قلوب
مؤمنینه بدایت بار و خمیده ساز نامزده فتن منافقین
و باعث تاخیر عذاب مشرکین اولدقلریدر حتی کلمه
تحقیق ثقاتدر کریمه و ما ارسلناک الا رحمة للعالمین ایله
طاوس جنابان علیین حضرت جبریل امین انجمن افروز
نزول اولدقده حضرت محبوب خدا علیه افضل الثنا با
سلسله جنبان استغنا راولوب ای امین وحی جلیل
بوخوان یغمای کلفام یعنی بو نعمت رحمتدن نه دمکدر شیر نیکنام
او لمشمی سز دیو خال عنبرین شما مدارین دست انبویه
استعلام بیورد قلدقده نعم یا رسول الله خوف و وجلدن
ناشی هر اینه دلریش عاقبت اندیش اولدم نافه نافحه
المشک کریمه ذی قبض عند ذی العرش یکین ایله لخلخه سای
نادی مکرمکز اولدوغندن برو شمال عنبر افشان گلشن کبریادن
استشمام بوی امید و استمالت ایدوب خاطر تردد زده
سرمایه تسلیت اولدی دیو تحقیق منشداری بیوردیلر
فضیلت هفتم جامع جوامع الکلم معجزه اداوانی م
کرده نادره سنجان عرب العربا اولدقلریدر فضیلت
هشتم سلطان نصرت دستگاه سپهسالار فرشته
سپاه اولوب یکماهه مسافه دن رعب انداز قلوب
شوم العواین اعدا و تزلزل رسان ساق سرکشان طرفه هدا

83b

وسبب ازدواج ارواح واجسادا ولدقدیر فضیلت دیم
کریمه واذاخذالله میثاق النبیین لما آتیتکم من کتاب وحکمة
ثم جاءکم رسول مصدق لما معکم لتؤمنن به ولتنصرنه
الآیه لامعه معجز جامعه سنه صبح صادق رسالت و نیز علیکم
بنوتمریله دل افروز متابعت اولوب تصدیق برله مقلد اسیف
نصرتری اولمق بابنده محکمه، فذة الحکم آلهیه ده بالاتفاق
انبیای پیشین علیهم السلام دن میثاق الندوغیدر
فضیلت ستیوم خورشید ذرهٔ زجمال محمداست ∴
قرآن تمام وصف کمال محمداست یعنی صدق آرای ارلی
وفرمان جهانمطاع لم یزلی ثناخوان اخلاق پسندیده لری
اولوب کریمه لعمرک انهم لفی سکرتهم یعمهون ایله عمر
نازینلرینه سوگند ودرهٔ نادره لااقسم بهذا البلد واانت
حلٌ بهذا البلد ایله طلعت آفتاب افروزلرینه مطلع فیروز
طالع اولان بلدهٔ مبارکلرینه قسم وسر سورهٔ عظیمهٔ یس
والقرآن الحکیم انک لمن المرسلین حجت ثابته
المضمون رسالتلرینه امضاکش صحت وجلیلهٔ تسلیه بخشای
والضحی واللیل اذاسجی ماودعک ربک وماقلی
کره کشای بشائی دل الهام آزما وشانه زن گیسوی
قلب وحی اشنالری اولمغله غم زدای مرآت خاطر
صفوت مآثرلری اولوب ستارهٔ آفتاب رخسارهٔ
والنجم اذاهوی ماضل صاحبکم وماغوی استقامت
منطقهٔ عقل ودانشلرینه قسم برله جلوه نمای شهادت اولمغیدر
فضیلت چهارم کرایم غنایم کم گشتگان بریهٔ ضلال
امم سالفه یه حلال دکل ایکن بیتکلف مسلم دست تصرفلری
وامت خیرالامملرینه مباح اولمغیدر فضیلت پنجم امم متقدمه

(مکان)

83a

بو تعبیر دلارا آبروی هر دو سرا باعث را بطه زیر و بالا
علیه افضل التحیه باحرز تنگ بعض فضایل زاهره دلری بیاننده در
سبق خوانان معانی روحانی و قانون شناسان طبع انسانی
بو رساله عالیه سای حقیقت دانی اولمشدر که طاق افروز فریبنده
سرای عنصری یعنی ترکیب بوالعجب نوع بشری حصر طبعی اوزره
ثلاثه اولوب قسم اول غایت صفا و صفوتده جوهر نورانی
قسم دویم نهایت کدورتده کلوخ ظلمانی قسم ثالث
میانه نشین مقام اول و ثانی اولوب کریمه فمنهم ظالم
لنفسه و منهم مقتصد و منهم سابق بالخیرات بو معنای
جلیل المغنایه ایما اولدوغی تحقیق کرده اساطین اصحاب
تأویلدر بناء علیه نفوس مقدسه نوامیس اکبر یعنی انبیای
عالی گهر شریفترین مرتبه اولی اولدقلری کبی جهت اکملیت و صفای
روحانیت و تمام خلق و خلقتده حضرت کامل الوجود عالم صلی الله
علیه وسلم اصح و اعدل طبیعت و اکمل خلقت ایله شعر
فاق النبیین فی خلق و فی خلق ٭ و لم یدانوه فی علم و لا کرم
فهو الذی تم معناه و صورته ٭ ثم اصطفاه حبیبا باری النسم
منظومه سنجه تاج افروز افضلیت اولمغین فضایل باهره لریدن
غرفا من البحر او رشفا من الدیم ٭ یعنی نشانده گلزار
روضة الاحباب عطاء الله جمال الدین الحسینی طاب ثراه
بیرایه جیب و دامن عبارت ایتدوگی ریاحین رنگین فضایلدن
بر شمه امتیاز نواز ایده مشام شاهد از معطر قیلندی ٭
فضیلت اولی مطلع عنوان آرای دیوان خلقت حسن
المقطع قصیده رسالت اولوب بیت سلک بستی چو در آید
بشمار ٭ وی بود اول فکر آخر کار ٭ قبله بنده و آزاد و بست ٭
علت غایه ایجاد و یست ٭ مصدوقه سنجه جوهر فرد صفحه ایجاد

وجباب ثمنه وبرجبه سندس اخضر وبرجبه طیالسه وعمامین
وبرردای انورلری اولدوغی صحیفه آرای موا بمبدر اما
خلاصه السیردن وقت انتقالدرنده ایکی ثوب حیره وبرازار
عمانی وایکی ثوب صحاری وبرجبه یمنی وبرقمیص
وبرقمیص صحاری وبرکسای سفید واوچ درت
قلانس لاطیه وبرازار وبرملحفه مربعه لری محفوظ
صندوق تمکاری اولوب یادکار عالم فانی قلدقلری
نقل کرده خمیسدر اما خیل خیال سیرلری السکب جری
گیزردن کنایه اولوب اعز مجلل مطلق الیمین کمیت ایدی
المرتجز بضم المیم وسکون الراء وفتح المثناة الفوقیه
وبکسر الجیم والزای حسن صوتندن عبارت براسب
نجیب ایدی والنطرب بالظاء المعجمه کبر وسمنندن ایما
بربارهٔ سبا رفتارایدی واللحیف بالحاء المهملة وفتح
اللام کبر جثه ودوفرت یال ودمدن اشاره برتوسن
سرعت سیرصرصر رفتارایدی واللزاز مجتمع الخلقه برسمند
کردون نوردایدی والورد ظرافتندن استعاره برزخش
خوشراه ایدی وسبحه بالموحده حسن رفتارندن
توریه برتکاور برق آثارایدی بوهفت پیکر همایون منظر
مشفق علیه اولوب مربوط طویلهٔ همایونلری اولدوغی زیور
سطور موا بمبدر وناقهٔ نجیبهٔ نامدارلری دخی ثمانیه اولوب
قصوا وعضباء وجدعاء وقرق لبش راس نجتنان
گهکشان کوهان دخی مسلم دست سارمان اولیس توانلری
اولوب ودلدل نام استر اشهب ویعفور وعفیر نام
مراکب چابکدست دخی تسلیم سایس اصطبل سعادتلری
اولدوغی تفصیل کرده علامهٔ قسطلانیدر

82a

خاکپای بنویه بدستاویز ایتدکلری سیف پرحیفدر علی ایدوب
برموضوعه منصوب شمشیر قضا تاثیر در بتار یعنی قاطع ذوالفقار
سیمین بند وزرنگار اولوب دراصل عاص این منبهک ایکن
آشوبگاه بدر ده داخل قبضهٔ تصرف رسالت پناهی اولدی
الحتف یعنی موت المحذم یعنی برّان الرسوب یعنی ماضی
القضیب یعنی غضن آسا اتا زره داودی نسجدری سبعه اولو
نام دلارا ملری ذات الغضوا وذات الوشاح وذات الحواشی
والسعدیه وفضه والتبرا والرقیق اتا منوه شاه بردی بهدناز
کمان یرانداز ازلی کاوزنام ترکش ایله ستره اولوب اسامی
لطیفه لری الزوراء الصفرا شوحط المکتوم السداد الروحاء
وسپر رویین برلری ثلاثه اولوب نام نامیلری الزلوقه
الغتق وفی نسخة النشق وبرسپر کوه پیکر وحی وینزه سر
تیزلری اربعه اولوب اعلام رعناری المثوی یعنی طعنده
ثابت المثنی البیضا وعنزه نام بالعین المهملة والنون والزای
برعکازه محدده وسبوغ وقیل ذوالسبوغ برمغفر قمرپیکر
بری وحی الموشح ودخی الکین نام برفسطاط یعنی خیمه سپهر
انبساطلری وبرمجن یعنی چوکان خوشنما وعرجون نام
برمضرب وچوب شوحطدن ممشوق نام برعصای دلارای
ورشک جام جهان نما ریان ومغیثا نام قدح وبرمجمع کاسهٔ
پرفرح ومخضب نام برتورّ جیازهٔ وصادره نام برکوه
ونحاس وصفردن برر مخضب ومغتسل ومدهنه وظرف
مقراض وشانه ومکحله وسواک وآینه بربوهٔ اسکندرانه
وعرانام برقصعه وبرصاع وبرمدّ وبرقطیفه وبرسریر
وبرفراش ادیم ونقره ایله ملوی برخاتم صدیه ومحمد رسول الله
آراسته برخاتم سیم وبرمنطقه ادیم وخفین ساجین

الخضب کل ما یخضب به الثیاب
والوتد نحو

الثوراء ما یشرب فیه

الخضخضة کالسطل وکل ما اخضخض
الانسان بیده ماء کمن قصعة
ونحوها

کاتب صدقات وکاتب مکاتبات اولوب لکن روایتدر
که اکثر کتابت وحی جلیل حضرت ذوالنورین و حضرت
ابوالحسنین جنابلرینه مخصوص اولوب عدم حضورلرنده حضرت
اُبی بن کعب وزید بن ثابت ویونلرک دخی غیابتنده حاضر
بولنان شرفیاب کتابت وحی قدیم اولورایدی اما عاریسی
هشت مرد جوانمرد اولوب اسامی عالیه لری ابوبکر الصدیق
رضی الله عنه وسعد بن غفار روزبدرده نگهبان ایدی
ومحمد بن مسلمه انصاری وذکوان بن عبدالله روز احده
حارس وهمیا وزبیر بن العوام وسعد بن ابی وقاص یوم
مرو شیر مرد روز وغا روز خندقده دیده بان وعباد
بن بشیر وابوایوب انصاری غزوهٔ خیبرده پاسبان ایدی
ولیلهٔ عروسی صفیه ده شبخیز ایدی اما مؤذنلری چهار
اولوب اسامی سامیلری بلال بن رباح وعمرو بن
اُم مکتوم وسعد بن عایذ یا ابن عبدالرحمن المعروف بسعد القرظ
وابو محذوره اسمی اوس الجمحی در اما شاعرلری کعب
بن مالک وعبدالله بن رواحه وحسان بن ثابت
وثابت بن قیس وعامر بن الاکوع وابجشه عبد اسود
اولوب. حدی ایل ایله رجز خوان اولورلرایدی
بو دفتر زرین نگار خامه همایون بنویه اولان اوداتِ
کارزار وغرایب صبار رفتار بیان ایلیه
سلحشوران میدان روایت بورسه کرم عنان روایت
اولمشدر که حضرت شهسوار خیل انبیا قاید جیش اصفیا
علیه افضل التحایا تک طقوز قبضه شمشیر آبدار نامدارلری
اولوب نام بیست فرجاملری مابور ابتدا مالکا اولدقلری
صمصام تمیز انتقامدر غضب سعد بن عباده غزوهٔ بدرده

خالکای

وواقد بابو واقد وهشام وابو ضميره سعد بعض قولده اسمى
روح بن سند ربا ابن شيرزاد حميرى ابدى وحنين
وابو عسيب وابو عبيد واسلم بن عبيد وافلح وانجشه
وباذام وحاتم وبزرود وبقع وزيد بن يولد وسعيد بن زيد
وسعيد بن كنديز وسلمان فارسى وسندر وشمون وضميره
بن ابى ضميره وعبد الله بن زيد وسعد بن اسلم وعبد الله
وفضاله ونفير ابن ابى ضمير وكسير ومحمد بن عبد الرحمن وبكول
ونافع ابو السايب وناجيه كه حضرت رسول اسمن تغيير
امدوب محمد ايتديلر ونبه ونهيل وبقيع ابو بكره وهرمز
ابو كيسان وورقان ويسار وابو ايثله وابو البشر
وابو صفيه وابو قيله وابو لبابه وابو القبط وابو اليسر
ورافع ابو الرحيره اما كتاب معلا القابلرى چهل نفر اولوب
اسامى سعادتلرى خلفاء اربعه وطلحه وزبير وسعد بن ابى وقاص
وعامر بن فهر وثابت بن قيس وخالد وابان پيران
سعيد بن العاص ابو سفيان بن حرب وپيرانى يزيد ومعاويه
وزيد بن ثابت وشرحبيل بن حسنه والعلاء الحضرمى
وخالد بن وليد ومحمد بن مسلمه مغيره بن شعبه وعبد الله
بن رواحه وعبد الله بن عبد الله بن ابى ابن سلول وعمرو
بن العاص وجهم بن سعد وجهيم بن الصلت وارقم بن الارقم
وعبد الله بن عبد ربه العلاء بن عتبه وابو ايوب الانصارى
وهو حذيفه بن اليمان وبريده ابن الحصيب وحصين بن
نمير وعبد الله بن سعد بن ابى سرح وابى سلمه بن عبد الاسد
وحاطب بن عبد العزى وحاطب بن عمر بن حنظل وابى
بن كعب وعبد الله بن ارقم وحنظله بن الربيع الاسدى
ومعيقب اذ بو جمله بعضيلرى كاتب وحى كريم وبعضيلرى

اولمغین استادین اولینه آقتف وبو قدر ایله اکتفا اولندی
بو قضیهٔ مرضیه خدام و موالی کرام وکتاب و رسولان و مؤذنان
و شعراء حسان نبوت پناهی بیانه دور آما خدام لازم الاحترامدی
بیست و هفت مرد و پانزده زن اولوب اسامی سامیلری
انس بن مالک و ربیعه بن کعب ترتیب ساز آبدست
و عبد الله بن مسعود صاحب نعلین و رافع مسواک
و عصاد متکا و عقبه بن عامر زمام کش شتر و بلال
مؤذن و سعد که موالی حضرت صدیق ایدیلر و ذو مخمر
که خواهر زاده ملک نجاشی ایدی و نکیر بن شداخ
اللیثی و ابو ذر و اسلع و شریک و اسود بن مالک الاسدی
و ایمن بن ام ایمن که صاحب مطهره حضرت ایدی و ثعلبه
بن عبد الرحمن الانصاری و جزء بن الحذرجان بن مالک
و سالم و سابق و سلمی و مهاجر مولی ام سلمه و نعیم
بن ابی ربیعه الاسلمی و ابو حمراء هلال بن حارث و ابو السمح
و ابو عبید و انصاردن برجوان نیکبخت و هند و اسما پسران
حارثه و اما خادمات عفت سماتلری آمنه الله زربیه و ام
ایمن برکه و خضره و خوله جده حفصه و زربیه ام علیه و سلمی
ام رافع و ماریه ام الرباب و ماریه جدهٔ مثنی بن صالح
و میمونه بنت سعد و ام عیاش اما موالی کرامدن مردانلر
پنجاه و نه اولوب نام نامیلری زید بن حارثه و اسامه
و پسری و ثوبان و ابو کبشه سلیم و انسه و صالح الملقب
بشقران و رباح و یسار و ابو رافع اسلم و ابو مویهبه
و مدعم و رفاعه بن زید و زید جد هلال بن یسار و عبید
بن الغفار و سفینه لقب اسمی مختلف فیه و رطهمان
یا کیسان یا مهران یا ذکوان و یا غیره اولر و ابو رویفع

معلم بکیر الیمیر فتح المهمله

80a

اشتغال وآوارهٔ ما مون سوء اعمال اولد وعنی بودن اقدم ایراد
کردهٔ دست تفصیل اولوب باقیدی قبل البعثه رخت کش
داربقا اولدوقدری سرزده زبان ثقات رواندر
اما عمات نجیبات نبویه علیه افضل التحیه تقریر متر صدلرن
آثارلرا وزره عاتکه صفیه بیضا برده امیمه اروی شش
اولوب حضرت صفیه رضی الله عنها برادر خدیجهٔ کبری
عوامه همسراولمغله بازاشهب رویین چنگ غفاسیر حضرت
زبیر رضه وسایب وعبدالکعبه کل انجمن آرای عشرتدی اولو
مخدومهٔ مشارالیها دولت دارینه مظهر وحلیهٔ حبیبهٔ اسلام ایله
مفتخر اولوب ماعدا ارویه خواتین پرالوان اسلامدن بهره یاب
اولوب اولمدوغنده کلک سرخط نویسان آثار ریشه دار تردد
اولمغله اجمال قیلندی اما امهات رضاعه لری کنیزک
ابولهب ثویبه کهمولود نبوت پناهی ایله ابولهبه بشارت ایله
مژده کانه سنه آزاد کردهٔ ابولهب ایدی دودم حلیمهٔ
سعدیه در اما اخوه رضاعه لری حضرت حمزه وابوسلمة
شیرخوار ثویبه وابوسفیان بن الحارث بن عبدالمطلب
مکیدهٔ پستان حلیمه وعبدالله وانیسه وحذافه اولاد
حلیمه اولدوغی صحیفه آرای آثار در اما جدات مکرمات
پدری جدهٔ وهب ایله کهمادر عبدالله در فاطمه بنت عمرو
المخزومیه ثانیه کهمادر عبدالمطلب سلمی بنت عمرو النجاریه
ثالثه کهمادر هاشم در عاتکه بنت مره السلیمیه اولوب
اما یه رمادر پدری کهوالدهٔ آمنه در وهب بن مناف الکلابی
ووالدهٔ مادر پدری برده بنت عبدالعزی الکلابی اولوب
تفصیلی مفصلاتدن بکاشته دست تحقیق ثقات اولدوغندن
غیری بونوزمین جلیل الآثار یکه نقش نگار خانهٔ اختصار

بر تو انداز افق عقیده صادقه ای اولوب تدابیر واهیه جاهلیه ی
همواره بارگاه نبوی یه نگاشته دست افاده و ایتدن خالی
اولیوب حجرت بابنده رفع بنا زنامه استیندان ایتدکلرنده
طرف عالی معجزه کوی نبوی یا عم ارقم مکانک الذی انت
فیه فان الله عزوجل یختم بک المعجزة کما ختم فی النبوة ایله جواب
فرمای عنایت اولوب ابکارین نصوب بیورولدکدن صوکره
فتح ام القراده و روز داوستاد ملایک امداد حنینده
و غزای نصرت پیرای طایف و تبوکده خدمت رکاب
ژرتیا نکار سلطان خورشید علم صلی الله علیه وسلمده
بذل نقدینه اقتدار ایدوب مکرر آرایش سریر شاهد
قبول اولوب کلدسته دعای اجابت بوی نبویه ایله پرچیب
و دامن افتخار اولدقلری تفصیل کرده معبر اندر
عالم عبرت نمای فیلدن اوچ سنه مقدم مهد افروز عالم وجود
اولوب شهادت ذی النورینلدن ایکی سنه اقدم عزیمت
چمنصفه دار رحیم و انجمن افروز ساکنان بقعه بقیع
راحت نسیم اولدیلر توفیر ثمره شجره نسل عالی نژاد یعنی
کثرت اولاد و احفاد لری بابنده ضیابخش محراب سپهر اشاعه
دعوات پر انوار نبوی چراغ افروز خاندانلری اولمغین
هنگام عروسی ایام مأمونده اول سلسله جلیله به وابسته
نسب اولانلرک محفوظ دفتر خانه عالم اولانلر ارقام افتخار لری
شمرده سبکدست محاسبان اولوب الیوم یک نفره
بالغ اولدقلری استبعاد اولنمز ده یراعه علامه قسطلانیدن
اقتفا ابو طالبک شفقت پدرانه ایله خدمت نبوتده بولنمیه بدید
اولان کوشش مردانه و تک و پوی دلیرانه لری و ابولهب
عاتک التهاب شراره شراره ایله امیرم عمر زاده لری نه رسمه

الشتمال

450

79a

جذبه که ناگاه رسد از خم آن بر دل آگاه رسد جای در کعبه امید
کند روی در قبله جاوید کند قلاب جاذبه هدایت
ازلیه ایله بقتره کردالنی دست سلطان صید کاه رسالنه
میل و مسارعت ایدوب قاف قلب هدایت قبولدی
آرامگاه سیمرغ توحید اولمغله بیضه بیضای اسلامه
نگهبان عنقا توان و کبد پاره مغز وران معرکه خدلانه
پنجه زن هوان اولدیلر روز مشرک سوز بدر ده مانند
شمشیر قضا سینه شکاف حقد داران اعدا اولدقلرنه
غیری خدمت بنویده کاه و بیکاه رد کید اعدایه سپر کوه
تمکین و قهرمان پنجه تاب اهل غوایت و کین اولوب
بعض پرخاش دلخراشی اولده بالغ سن تسع و خمسین
ایکن نه کونه سیراب شهد شهادت اولدقلرینک تفصیلی
جلد ملکی و جنکنامه اولده صحیفه پیرای آثار اولمغین محتاج
تکرار دکلدر اما حضرت بابای عالم عم رسول اکرم صلی الله علیه
وسلم شایسته سپاس ابو الفضل العباس رضی الله تعالی
عنه شیخ دلجوی حسن خداداد ایله برمرد خوبروا ولوب
روز آمخوب مصحوب بدر کبراده مکرنا صنادید قریش ایله
صورة جلوه یکرنکی ایدوب کرفتار حبالهٔ اسیری اولمغله
بیت صفای فیض الهی نه طبعه کیم اوغره کرک کرکمز
آینه مظهر صفا ایدر وجود قابله مفتوح در فیاض
مرادی اوزره اولور هرنکیم مراد ایدر مغز اسنجه پیشکاه
نبوت پناهی یه چهره سای نیاز و علی قول تاج مورد
الا بنهاج اسلام ایله سرافراز اولوب تسلیم همیان خدا
ایله طرف اتم القرابه برتافته روی رجوع اولدیلر وعلی
قول وقعهٔ بدرده ان اقدم بارقهٔ فیض شارقهٔ ایمان

وبر وصیفهٔ نظیفه در آما حضرت ماریه رضی الله تعالی عنها
وهمشیره لری صاحب مصر و اسکندریه مقوقس بارگاه
نبوی یه هدیه بهیه لری اولوب مناقب جلیله لری آرایش
دفتر اولین اولمغین تقریری محتاج تکریر دکلدر خلافت
معدلت پناهی عمریه ده سال ستّ عشر هجریه ده رحلتلری
حرمسرای خلده برین وسر نهاده کردبالین راحت قرین اولدیلر
وسیرین رضی الله عنها نک خواجهٔ کاینات علیه افضل التحیات
زمام رفتلرین دست حسانه احسان بیوردیلر اماریحانه
رضی الله عنها سال عاشر هجریه ده مقیم زمستکاه بقیع
جنت اشتباه اولدی رابولر ینک طرهٔ تمکّرین حضرت
فخر عالم صلی الله علیه وسلم زینب بنت جحش رضی الله
عنها نک قبضهٔ تصرفلرینه تسلیم بیوردقلری صحیفه آرای
موا بسدر بومقاله مشکین کلاله اعمام وعمات واخوات
رضاعه وجدات نبویه بیان ننده در شمرهٔ سبحهٔ
دست حفاظ رهست الفاظ اولدوغی اوزره حضرت فخر
پدر ومادر نازنین سراپردهٔ سرای امنت در علیه الصلوة
والسلام اعمامری احد عشر اولوب علی قول الحارث
ابو طالب ۱ زبیر ۲ حمزه ۳ ابو لهب ۴ غیداق ۵ مقوم ۶
ضرار ۷ عباس ۸ قثم ۹ عبد الکعبه ۱۰ حجل جمله کشت زار
عبد المطلبده رشته واول شجرهٔ متنوعهٔ الاغصاندن سرزده
اولدقلری برآورده گلشن طراز ان روایت ودرایتدر
امامشیر شرزهٔ مخارب اسد الله الغالب حضرت حمزه
بن عبد المطلب رضی الله تعالی عنه ابو عماره ایله کنیه ورلوب
سنهٔ ثانیه وقبل سادسهٔ بعثتده همای کرسی پیمای دل عالی
نژادلری هوادارانوار سعادت اولوب بیت ای خوش آن

78a

سینهٔ غدیده لرزه فیض بخش ای انشراح اولدیر واقع حال
سامعه گذار مردان اصحاب مستطاب اولنجه مسلم دست
استحقاقلری اولان سبایای دلفکار بنی المصطلق
سرجملهٔ رقیهٔ رقیتدن کشایش ویرملریله حضرت
جویریه نک بو دفعه توفیق اتفاق ایله بنفشه دار امیدلری
خوشبو و گلدستهٔ نازبوی دلجو اولوب نوازشدار شکران
نازنین سندرسالت و دامن برزدهٔ مقام خدمت
سلطان سریر نبوت اولوب سال خمسین هجریه ده
رخنگش دار بقا و طارم نشین فردوس اعلا اولدیلر
رضی الله عنها اسباط هرون علیه السلام دن حیی بن اخطب
دختر فروزنده اختری اولوب کنانه بن ابی الحقیق بضم
الحاء المهمله گرفتار فتراک نکاحی ایکن فتح خداداد خیبر ده
مزبور کنانه سیلی خور فولاد پنجهٔ شیران کنام اسلام اولوب
مشارالیها عزیز قوم اولمغین فرمان حضرت متمم مکارم
اخلاق علیه افضل التحیه ایله اعتاق اولنوب جمله سیابادن
افراز و عقد رابطهٔ تزوج سررشتهٔ انبیا علیه افضل التحیه
دخول ایله سرافراز اولوب بوتقریب همایون ترتیب ایله
حایز شرف خدمت رسالت پناهی و فایز دولت
لامتناهی اولوب سال خمسین هجریه ده کوچ فرمای دار فنا
و بقعهٔ بقیعده خیمه زدهٔ چمنزار بقا اولدیلر انا سرای
حوراسیمای نبوت پناهی مانند اعضای لازمهٔ دست و
پا جهار مقبلهٔ عفت پیرا اولوب که اسامی سامیه لری
ماریه قبطیه و سیرین بکسر السین المهمله و سکون المثناه
التحتیه و کسر الراء و نون آخرها و ریحانه بنت شمعون قریظیه

دمهان نزل دار الضیافه حور عین اولوب بقعهٔ جلیله
بقیعده سر نهاده کردبالش خواب ناز اولدیلر
اما دره بخابت مکنونه حضرت میمونه بنت الحارث
الهلالیه رضی الله تعالی عنها سابع هجریه ده خرامان
خیابان خرمی یعنی حضرت خواجهٔ عالم عنوان طراز
مجموعهٔ نسل آدم صلی الله علیه وسلم محرم سرا
پردهٔ همسری اولمغله راقی مراقی عز وعلا وکامران دولت
هردوسرا اولوب احدی وخمسین هجریه ده منطقهٔ تنگنای
فنادن فک میان وعیش ونوشی بقایه خودش ایدوب
ممدوح الناس حضرت ابن عباس رضه نمازا جابت
نوازلرنه تقدم برله مکهٔ مکرمه یه قریب شرف نام ساحهٔ
فردوسه باحده شرف بخشای سریر لحد اولدیلر اما بانوی
قانته حضرت جویریه بنت الحارث المصطلقی رضی الله عنها
فتح جلیلهٔ بن المصطلقده دست برد شواهین سیمرغ
شکار غزات اولان غنایمدن ثابت بن قیس رضی الله
عنهک سرزده قرعهٔ سهمی اولمغین برات آمالدنه
طغراکش کتابت اولدی اولدخی مثنوی ای کهدرت
نافهٔ دولت کشای ٭ غرهٔ تو نور سعادت فزای ٭ بارقهٔ
لطف درخشان زتو ٭ ابر عنایت گهرافشان زتو ٭
نغمه سن هم آهنگ شئی لله ایدرک سدهٔ سنیهٔ
نبوی یه چهره سای مستمندی وکتابتنه امدادالتماسیله
رفع رقعهٔ دردمندی اینمکین الطاف کرم پناه رسالت
دستگاهیدن تمارک همیلان کتابت وتفسیدهٔ لب
سئوالدی سیراب آقدحهٔ عنایت بیورلدوغندن غیری
قبالهٔ آمالدنه امضاکش نیکبختی اولوب نکاح منکح الفلاح اله

77a

نثار ایدب حضرت خالد دخی منبر قرقدسلم خطبه یه رفع پا ایدوب
الحمد لله احمده واستعینه واستغفره واشهد ان لا اله الا الله
وحده لا شریک له وان محمدا عبده ورسوله ارسله بالهدی
ودین الحق لیظهره علی الدین ولو کره المشرکون اما بعد فقد اجبت
الی ما دعی الیه رسول الله صلی الله علیه وسلم وزوجته
ام حبیبه بنت ابی سفیان فبارک لرسول الله صلی الله علیه
وسلم ایله شکر ریز تکلم ونقدیه معهوده یی مقبوض دست
تسلم ایدوب قیامه آغاز کوسترمدیله نجاشی مکشرین
اشاره برله احضار مائده کلفام ایدوب اجرای مراسم
عیش ونوش ایله مجلسه اختتام وبردیلر قضیه نکاح مذکوره
سابع هجریه ده مدینه میمنه ده واقع اولدوغی دخی روایت
کروه تفاندر علاکلا الروایتین بانوی مشارالیها بومنوال
فرخنده مآل اوزره امهات مؤمنین سلکنه منسلک اولوب
خدمت جلیله نبویه ده رضیه وتحصیل کمالات مرضیه یه روب
اربع واربعین هجریه ده طیبه منوره ده سرابرده نشین غبرا
وحجله آرای چمنصفه عقبا اولدیلر اما دره زاهره بحر النسب
وشاخه ناضره سینه ادب حضرت زینب بنت خزیمه رضی الله
عنها ایام فتره ده ام المساکین ایله مکنا اولوب ابتدا عبد الله
بن جحش دره قلاده آرای نکاحی ایکن عبد الله هنگام
هجرده همراه کاربان اقلیم عدم اولمغن ثالث هجریه ده سروسهی
قد بختدی کلزار جهانده سرافراز یعنی جنت نکاح نبوت
پناهی بی پیرایه قامت امتیاز ایتدی لکن الحق ایکی اوج ماه
مقداری زمان دامن درمیان خدمت گذاری اولمشیکن
عدم مساعده عمر ایله آفتاب زندگانیدی مایل سمت افول
اولوب مانند همای عالی پرواز بال کشای کنگره علیین

ودامن ایلی سربند خارجان اولوب اول طرفده مرداو المغسله
حضرت ام حبیبه حجله گاه دولتخانه دین قویمده مقیم اولمغین
طرف نبوت پناهی یه خطبه ایکون فرمان فرمای کشور حبش
نجاشی یه عمرو بن امیه الضمیری خدمت رسالتناهزده
دوریوز دینار صداقلرین شرجیل بن حسنه ایله راهی
بیورمغین قادمه عزیمتلرین هیجاج صبای سرعت
ایدوب سرمنزل مقصوده وضع قدم وتبلیغ فرمان
سید عرب وعجم صلی الله علیه وسلم ایتدکلرنده نجاشی
ابرهه نام جاریه خاصلرین ام حبیبه یه بیان حال ایله ارسال
ایتمکله بیت طالع اولنجه بولیه سعادت اثر کرک بخت
ال دیرنجه بولیه همایون خبر کرک تلقی بالقبول وقدوم
ابرهه یه ایکی سوار وبرخاتم سیمین مژدکانه نثار ایدوب
خالد بن سعید بن العاصی وکالتیله حضور نجاشی یه کوندردی
نجاشی دخی وقت عشاده ترتیب بزم سور وعشرت
وجعفر ابن طالب واولطرفدهکی اولان مسلمینی دعوت برله
انارده سمع وانظار جمعیت بیورولوب محله مناسب
صحبت روح افزا ایله طوطی طفلاری بورسمه بلاغت سنج
مدعا اولوب الحمد لله الملک القدوس السلام المؤمن
المهیمن العزیز الجبار واشهد ان لا اله الا الله وان محمدا
عبده ورسوله ارسله بالهدی ودین الحق لیظهره
علی الدین کله ولو کره المشرکون اما بعد فقد اجبت
الی ما دعی الیه رسول الله صلی الله علیه وسلم وزوجته
ام حبیبه وقد اصدقتها اربعمایه دینار ذهبا دیو
سرپوش انداز خوانچه بیان ونقل باش خطبه خطبه
بلاغت عنوان اولوب فنا نیز معهودی مجلس تومه

نثار

76a

حواله بیور مغین اول اشاده محکمه عالم بالادن حجت قاطعه
فلما قضی زید منها وطرا زوجناکها نزول اجلال ایتمکین
خامس سنه هجریه ده سنرای حرم محترم نبی اکرم صلی الله علیه وسلم
اولدیلر وفرت شفقتدن ناشی حضرت زیدجناب رسالت
پناهیده بنوت ایله مسمی اولمغین بو قضیه سخن چینان نفاق
متاع کاسدلرینه سبب رواج وباعث حرکت فاسد مزاج اولوب
حاشا محمد زن پسری تحریم ایتمش ایکن زوجه ولدین کشیده
ربقه نکاح ایتدی دیو حرف انداز شقاق اولمدیله کریمه
ماکان محمد ابا احد من رجالکم ولکن رسول الله وخاتم النبیین
وکان الله بکل شئی علیما نزول اجلال بیور مغین بو معنای
جلیل المعنا دخی رهروان شریعت غرا یه جاده نما اولدیغندن
غیری حضرت زینب رضی الله عنها امرن تفویض حکم صمدی
ایتمکله ذریعه بدیعه مباهاتنی اولوب امهات مؤمنینه
سرلرک نکاحلرین پدر ومادر تحقیق ایتدی آما بنم حضرت
رب العزة بالای هفت آسمانده سجل عقدمه امضاکش توفیق
اولدی دیو فخر ایدرلرایدی ابتدا اسمی برّه اولوب
حضرت رسالت پناهی برات نامدین زینب ایله معنون
بیور دیلر صاحبه دیانت وصادقه کثیرة الصدقه اولوب
سنه عشرین هجریه ده دار آخرته محمل بند انتقال ومدینه
منوره ده کوهر وجودلری مودوع صندوقچه اجلال اولدی
آما مخدره رقیه ام حبیبه بنت ابی سفیان رضی الله عنهما اسم
سامیلری رمله اولوب ابتدا عبید الله بن جحشک ربقه نکاحنده
ایکن حبشه هجرت ثانیه ایدن مؤمنیندن اولوب عبد آلهه
مرقوم تسویلات شیطانیه ایله کم کرده راه رستان وارتداد
شکلاخ نصرانیته دورطات ظلمات ضلالته سرکردان

آثار لرین بجیده معزل اعتذار اینکین حضرت خاطر نواز عالم
صلی الله علیه وسلم بیت از عدالت بنود دور کرش پرسد
رحال ۞ پادشاهی که همسایه گدایی دارد ۞ لامعه سنجه تسکین
اتش تنور خاطر غمکین و تبرید اشک دیده نمکینلری ایکون
ماهیجه نعلینلرین غزه ناصیه ناز یعنی درخانه لرینه تشریف
سازاولوب لب وحی آزمای معجزه بار دندان پوردسته
کلریز عنایت اولدیلر که انما مادهٔ حرارت غیرت تبرید
نسیم انفاس دعایه حواله واتا کربت مصیبت مکافات
بارگاه عزته احاله اولمغله چاره پذیر اولوب وسلک
قرابتکزده اولان فرایدرجالده بو بازاره رواج ویرمز
کیمسنه یوقدر دیو جمعیت بخش خاطر پریشان وجریحهٔ
صمصام آلامله مرهم فراق زن تسلیت اولمغن مسئول
بنوی بذیرفتار رضا وقبولدری اولمغله نظام عصمت
انتظام اقمهات مؤمنینه وخوال یعوب مدی العمر خدمت
علیه بنویده اخلاص ایله تشمیر ساق اختصاص ایتدیلر
سال تسع وخمسین وقبل اثنین وستین هجریه ده خلع جامهٔ
مستعار فانی وحله پوش عالم خلد وباقی اولوب
بقیعه بقیعده غریق لجهٔ رحمت رحمانی اولدیلر اما بانوی
عفت پیرا جمیلة الذکر عالم بالا حضرت زینب بنت جحش
رضی الله عنها ممدوحة الحسب ها شمیة النسب اولوب موالی
کرام بنوت پناهیدن حضرت زید بن الحارثک دره جمالله
افروز نکاحی ایکن حسن شکال الفت طلاق ایله یعنی مفارقتلری
واقع اولمغن تمامی عدهٔ شرعیه ده مبعوث هفت کشور
عالم صلی الله علیه وسلم ایماء میمنت پیرای خطبه پیور دقلرنده
حضرت زینب قناع جوابه کتیش ویرمیوب حکم قاضی علی الاطلاق

جواب پیور مجنز

75a

اسلامدہ حنین بضم الخاء المعجمہ وفتح النون حضرتلرینک عقد
نکاحندہ اولوب توفیق صمدی بدرقۂ راہ تحقیقدی اولوب
بعد عزایمانلہ دست بدست دارالامن مدینہ یہ هجرت
ایمشلیکن حنینندن بحمدہ کبرای بدرده سرکرم پیمانہ شہادت
اولمغین ثمانیاتی هجریہ ده حضرت حفصہ رضی اللہ عنہا
سرای حرم سرای آرزوی بهرہ ور اعلیہ افضل التحیاتی اولمق
منظوریہ جلیلۂ امہات مؤمنینہ آرایش بخش انتظام
اولدی تفصیل زفاف سرزدۂ قلم نابی بلیغ رقم اولمغین
اختصارا بله زبور صحیفۂ آثار قیلندی صواعقه دقوامه وزوجہ
جنتی بنوی اولدقدہ اشعاریله وحی جلیلی صدور ایتدوکی
مسطور مسطور مواجبدر خیلی اصحاب کرام ونابعینک جداول
روایتلری جویبار اخبار لدنی مسند اولوب سن ستین
خمس وار بعین هجریہ ده تعب دار فرامدن حلق نطاق بیورد
محل بند بهشت درخانۂ معلا رواق اولدیلر امامخدرۂ
ستوده سمات شمع بزم آرای خواجہ کاینات علیه افضل
التحیات ام سلمہ رضی اللہ عنہا اسم سامیلری هند
اولوب مزوج کرمیلری ابی سلمہ ایله ربایندۂ قصب السبق
ایمان اولان سابقین اولین وارض حبشه یه مهاجرا حتیا
ایدن مؤمنیندن اولوب دارالهجرۂ متیمنه یه قفول
ورابع سنۂ هجریه ده حضرت ابی سلمه دارالهجرۂ سرای سرمدی
تحریک پای وصول ایتمکین حضرت غیث الرحمة عالم صلی اللہ
علیه وسلم خطبه بیورد یلر اگرچه مرجبا برسول اللہ ایله حسن
قبول کوسترد یلر لکن بوضعیفه آتش خرمن سوز صبر وشکیبا
اولمغین غیرت ضرات بابنده شدیده وامراۂ مصیبت
دیده سویوغ بتده بیکین ویغرباد ایله دیورشمه حال خزن آثار

74b

عالمهٔ فقیههٔ نادرهٔ فصیحهٔ دانشور شعار عربیه اولوب اصحاب کرامدن
جماعات کثیره انفاس نفیسه لرندن اماره مصباح مشکوة روایت
اینمشلر در سبعه یا تسعه وخمسین هجریه ده تارک دار المضیق
وسرا پرده نشین فسحتسرای تحقیق اولوب صلوة اجابت
آیات لرنده حضرت ابی هریره رضی الله عنه محراب افروز تقدم
اولوب روضهٔ بقیع خوابگاه فردوس اشتباهری اولدی
اما جویندهٔ رضای اشرف الوری حضرت سوده بنت زمعه
رضی الله عنها زمان پیشین دولت اسلامیه ده ابن عمی سکران
بن عمرو ک عقد رشتهٔ نکاحلرنده ایکن معًا خاک برسرلات وعزا
ایدوب توفیق خداداد ایله سیر ایر حق تحقیق ومؤمن پاک
اعتقاد اولملریله گرفتاری کمند مشکل بند قریشدن خلاص کردن
جان ایچون مانند دو شهباز بالا پرواز تحریک جناح استیاز
ایدوب ارض حبشه یه هجرت بعد کیروام القرا یه عود تده جناب
سکران سرمست رطل گران اجل مسمّی وجناب خدیجهٔ کبری دخی غرفه
نشین جنّت المأوی اولمغین حضرت سوده رضه حریم حرم
ملایک خدم یعنی شرفیاب همسری اشرف اولاد آدم صلی الله علیه
وسلم اولدیلر بعد ذلک بالغه نصاب عمر کبیرا ولدقلنده طرف
نبوّت پناهیدن مفارقتلری بابنده ایراد قداح استغنا بیورمغین
بیت تا دامن کفن نکشم زیر پای خاک ؛ باور مکن که دست
زدامن بدارمت ؛ بویازار حضرت سوده طرفندن رواج
کوستوریلوب لیلهٔ خاصّه لرین حضرت عایشهٔ صدیقه یه ایثار
ایتمکله اوزره مقام سعادتمرنده ثابت قدم وخلوص عبودیتده
راسخ قدم اولوب تفرّ خلافت فاروق رضی الله عنه ده اجابت
داعی اجلی وعزم سرا بستان سرمدی ایتدیلر اما زاهدهٔ
پاک گهر عفت پرور حضرت حفصه بنت عمر رضی الله عنهما بدا

اسلامبول

رشک رواق سپهر نه طباق یعنی دولتخانه سلطان صاحب
پنجگانه نوبت علیه افضل التحیه ده دامن در میان خدمت اولدیر
اتادرة التاج نک دیر خواه سید الوری خاطر کشای حبیب
خدا حضرت خدیجة الکبری رضی الله عنها زمان فترة جاهلیه ده طاهره
ایله مشهوره اولوب عنوان طراز امهات مؤمنین و سابقین
اولین اهل دیندن صدیقه کریمه و مقبوله درگاه صمدیه اولمغین
مظهر عنایات ازلیه اولوب وساطت امین وحی جلیل
حضرت جبریل امین ایله سلام رب العزة سزا اولدقدری
زیور سطور معتبر اندر یکرمی بش سنه عمر سرای بنویده پروانه
شمع جمع آرای خدمت اولوب بالغ نصاب سن خمس وثلثین
اولنجه اوچ سنه قبل الهجرة خرامان خیابان حدیقه رضوان
ومکه مکرمه ده جون نام بقعه ده سپرده دست رحمت رحمان
قیلندی دار السعاده بنویه یه انتقال باری ومألوف طبع
بشری اولمین ارتحال پیمبر یده نه رسمه تقویه وتسلیه
بخشای خاطر انور خاتم طومار رسالت اولدقدری وخدمت
علیه سر برافروز بنوتده مصروف اولان نقدیه مقدور
وسعی مشکورلری بونوزمینه طرح انداز آدلین ویرمیرحومک
شمرده بنان بیان لری اولمغین بوقدر جه تذییل ایله اوراق اثر
تجمل قیلندی اما احب نساء خواجه هر دوسرا خطاب
کمینی یا حمیرا حضرت عایشه صدیقه رضی الله عنها ام عبد الله
ایله کینه ور وباده حدیقه افروز نسل صدیق اکبر اولوب
نه سال ایکن سال دوم هجریه ده شمع شبستان خاندان
سلطان کیوان غلام یعنی سلک امهات مؤمنینه رونق
بخشای انتظام وبکارت ایله مفتخر ضرات محصنات اولوب
علوشان وسمو مکانلرینه آیات مشهوره فرقانیه شاهد کافیدر

73b

سبطین کریمین حضرات حسن و حسین رضی الله عنهما دن انتشار بولوب
انجم سپهر سیادت اولندر بو نیرین اعظمیندن اقتباس انوار ایدن
ایسه دکلری مستغنی روایت و کتابتدر اما ام کلثوم زیور
حبالهٔ نکاح حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه اولوب لکن
کلزار فاینده آرایش بستار روزگار اولوریاد کارلری قالمدی
اما حضرت زینب عبد الله بن جعفر رضی الله عنهک نصارت
بخشای همسرای زواجری اولوب جیلی اولاد و احفادلری
تناسل یرله اشتهار و جعفری نسبت ایله نامدار اولدیلر
اگرچه مناقب جمیله لری سال بسال فی الجمله ناطقه آرای
ویسیع شیرین مقال و زمزمه افروز زبانی باریک خیال
اولمشدر لکن استطراد تکمیر ایله رخساره صحیفهٔ اثر
تحسین قیلندی ذکر ازواج طاهرات امهات المؤمنین
رضوان الله تعالی علیهم مقیدان سجل محفوظ سیر بورسمه تقیید قبالهٔ
اثرا بنمشدر که فرایدقلادهٔ نکاح منتج الفلاح نبوت
پناهی اولان مخدرات غالیات احدی عشر اولوب سلسلهٔ
فروز سلالهٔ قریش اولندی حضرت خدیجه بنت خویلد
و حضرت عایشه بنت ابی بکر و حضرت حفصه بنت عمر بن
الخطاب و حضرت ام حبیبه بنت ابی سفیان و حضرت
ام سلمه بنت ابی امیه و حضرت سوده بنت زمعه
و عربیهٔ نجیبه لری زینب بنت جحش و میمونه بنت الحارث
الهلالیه و حضرت ام المساکین زینب بنت خزیمة الهلالیه
و جویریه بنت الحارث الخزاعیه بری دخی حضرت صفیه
بنت حیی الاسرائیلیه اولوب الحق حضرت خدیجه و ام المساکین
زینب زمان سعادت رسالت پناهیده سرنهاده و سجاده
علیتین اولوب خاصه بنویه اولمق اوزره نه بانوی سعادت

73a

زهرای حورا برستار طبع قدسی سرشتلرنده آثارالم مشاهده
ایتدکده دولخانه لرنده تشریف جامه کن بهشت دهیز
بیورروب اجرای رسم اغتسال ولبس لباس جدیده
ایله مهیای زیارت والدمحمود الفعال اولوب بکبوحه جنت
مساحه خانه لرنده قبله یه توجیه روی بهر التماع ودست
یمینلرین مخده خدحیا قناع ایتمکله اضطجاع بیورد قد نصکره
فصیح لهجه انی مقبوض الآن فلایکشفنی احد ولایغسلنی احد
دیو ختم طومار وصیت بزله اجابت داعی ضیافتخانه
منعم کریم ومنصه کزین دارالخلد نعیم اولدیر کذا
فی المواهب فرمان مطاعلری اوزره حضرت شاه نجف
رضی الله عنه بلاغسل ولاکشف وعلی روایة اسماء ای بنت
غسل ایله مرفوع دست اجلال واد ای صلوة اجابت مآلی
ایدوب روضه رضیه بقیعده بیت الاحزان ایله بنام
حضرت زهرا یه منتمی مسجد مقدسنده یاکندوحرم ملایک
محرملرنده که وراء حجره مطهره بنویده واقعدر وجودنازینلرین
سودوع ودست حورعین بیورروب کریه خونبار ایله شعر

لکل اجتماع من خلیلین فرقة ٭ وکل الذی دون الفراق قلیل
وان افتراقی فاطما بعد احمد ٭ دلیل علی ان لایدوم خلیل

نغمه سن هم آهنک زاری قیلدیلر شهزادکان خاندان
بنوی حضرت حسن وحضرت حسین وحضرت محسن
ومخدرتین محترمتین ام کلثوم وزینب رضوان الله تعالی علیهم اجمعین
اول شجره طیبه نک ثمره حسنه سی اولوب اما حضرت
محسن هنوز غنچه نشکفته طفولیت ایکن ایام زنده کانی
والده کریمه ده مهد افروز حوریان ودستنبویه کردبیان
اولمغله نسل طاهر اشرف اولاد آدم صلی الله علیه وسلم

حواله برله بخیبهٔ قلمرو اجابه و برلدی رنبا بران کردانهٔ کردون گردان
درخش سرکش چرخ تیز دوان اولارق بیت شارع
شرع قویم ایمان ۞ ناظم سلسلهٔ امن و امان ۞ شاه
کونین و امام حسرین ۞ جد سبطین و نبی ثقلین ۞
یعنی حضرت سلطان کشور دین علیه صلوة رب العالمین
سرا پرده نشین علیین اولد قده نصکره اصح اقوالده طاهر
سیمین بال قمرشش بار دور بروح اثنی عشر ایدی بخه
حضرت زهرا رضی الله عنها اکثر اقوالده سال فرخنده فال
عیسوی لری ثمان و یاتسع و عشرینه قرین اولد قده تدارک
دار آخرته تقید برله یوماً ما اسما بنت عمیس اثنای مصاحبتده
دریچهٔ کنیزهٔ جانان غالیه سای خطاب اولوب
مای اسما جایز مؤمنات ایکی برثوب ستر ایله برداشته
سر حد لحد اولمق پسندیده اولمیوب استقباح ایدرم
دیو تاسف بیورملریله حضرت اسما یا بنت رسول الله
سزه برطرز غریب سیر ایتدریم دیو بعض جرایدر طبه
احضار ریله برترکیب خوشنما بند و اوزرنه برازار
نسرین فام بیوندیلوب حبشه ده محذرات احرار
بویله مجمل ایله مرفوع سر مزار اولنورلر دیدی حضرت
زهرا دخی استیذان رجال و نساء ایچون بو قانون نه کوزل
علامت ادب مقرون در دیوشانه زن کیسوی استحیان
اولوب ایمدی یا اسما مقصوره آرای دار بقا اولدوغمده
ایکی سنکله شاه مردان غسلمده دامن درمیان ایده سز
دیو نادره نائرهٔ حزن و اسف بیوردیلر بو روایت
کریه خیز دخی آزاد کرده نبوی حضرت ام سلمه رضی الله
عنها دن صریر دلگیر خامهٔ سیر جامهٔ تفاتدر که حضرت

زهرای

72a

کشایش و یروب بستر آرای نز اشکاه علیین بانو لدیلر اما سلطانه
رابعهٔ خاندان رسول حضرت فاطمهٔ بتول رضی الله عنها
احدی و اربعین مولود میمنت مرفود بنوت پناهیده مهد اوزه زعلم
وجود اولوب سبب تسمیه لرنده طوطی خوش طبعه اهل تأویل
بورسمه شکر ریز تفصیل اولمشدر که آنما سمیت فاطمه لان الله تعالی
فطمها و ذریتها عن النار یوم القیمة اخرجه الحافظ الدمشقی
وروی الغانی لان الله تعالی فطمها ومحبیها عن النار
وسمیت بتولا لانقطاعها عن نساء زمانها فضلا و دینا وحسبا
وقیل لانقطاعها عن الدنیا الی الله قاله ابن الاثیر کذا فی المواهب
یعنی حضرت زهرا نام شریف فاطمه ایله بنام اولدوقدری معنای
انفطام لغةً انقطاع اولوب ذات قدسی نهاد وعقد الجواهر اولا
امجادی ومنتسبان خاندان ولایتی سنگام بازخواست
یعنی هول قیامتده شراره نائره دوزخدن مأمون اولمه
اولمه لرندن ایما اولنه وبتول ایله نمقیبدی سیدهٔ مخدرات
قانتات اولوب انقطاع نسبتله ایله خواتین زمانلری بسنده
بعدیل اولدقلرندن کنایه اولنه وعلی هذا ثمرهٔ دوحهٔ نبوت
نخلهٔ تازه رس عفت اولوب مکحل نرگس باغ مازاغ
یعنی نظر معجز اثر بنویده تحصیل کمالات قدسیه ایتمکله
فاطمة بضعة منی فمن اغضبها اغضبنی و افضل نساء
اهل الجنة ایله درخور نوازش وسزاوار ستایش بنوت
پناهی اولوب نمونهٔ نسخهٔ ماه چهارده پانزده سلاله اولدقده
وحی آسمانی وحکم صمدانی ایله مانند شمس وقمر بزم افروز بیت الشرف
یکدیگر یعنی حضرت علی المرتضی کرم الله وجهه الابهایه همسر اولوب
تفصیل زفاف استاد اول افصح فصحای روم ویسئی مرحومک
نگاشتهٔ کلک بلاغت پردازی اولمغین عبارت رنگین ادا

71b

شقی خانه خراب بنات شاخ النبات بنویدن جروین مردار ننگ
مفارقتار نده اصرار ایمکن الملته لله قبل الدخول اذیال طاهره ری
ربا بافته چنگ غولین مطرود دین اولدی مرویدر که عتبه
آویختنی حضور همایون نبوی یه ثقلت رسان وهرزه درا
اولوب قطع رحم وتبری یه مشتمل اراذلانه روش ایله زبان
سوختنی سندن متراژه باش سرزنش اولمغن حضرت
مقبول الدعوة علیه افضل التحیة اللهم سلط علیه کلبا من کلابک
دیو سزای عملن درخواست بارگاه کبریا بیور مغله شست
کماندار قاب قوسین دن خلاص بولان سهم اصابت
پرقرار گاه اجابتده جلوه گر اولوب پس تجربه
گردیم درین دیر مکافات با دردکشان هرکه در افتاد بر افتاد
شقی مرقوم اول اثناده تجارت سودا سیله شام طرفلرنده
خسارت گرداولورایکن گریبان قبای قامت نادر برابر
حیاتی دریده سر پنجه قهرمان قهاری یعنی افتراس
اسده دوچار وبند شنجن بس القرار اولدی

هیبت دبدبه کوس نبی کندی عرق نب بو ابهی
فلله الحمد والمنه حضرت رقیه رضی الله عنها نک
فلس مسلمه فلزابریز باداش یعنی حضرت عثمان رضی الله
عنه ایله همغراش اولوب معارض حبشه بعده دارالهجره
متیمنه به هجرتین ایله ریابنده کوی تحسین اولدقده نصکره
حضرت علم افروز نبوت علیه افضل التحیه مشغول محنه کبرای بدرکن
حل قناع مستعار وحله پوش سندس دارالقرار اولدیلر
درستی حضرت ام کلثوم دخی دره جمالة افروز نکاحری الغنی
جناب عثمانی ذی النورین لقبیله عنوان طراز جریده امتیاز
اولوب تاسع بحریه ده حضرت ام کلثوم دخی تقصار حیات بی ثباته

71a

قبل البعثة کهواره افروز وجود و شمع مجلس آرای شهود اولوب رائق
سلم فرقدین سنتین اولد قلزده قبل البعثة و قبل بعد البعثة بال کشای
چمنزار جنان و زانو نشین حور و غلمان اولدی مخدوم سروش
لالای دوم عالی نسب طیب و طاهر لقب عبد الله علیه رضوان الله
المنور بیرایهٔ آغوش دایه صفوت ایکن مکهٔ مکرمه ده کل
خوشنمای سربند کرد و بیان و پیرایهٔ کنار ده رضوانیان
اولدیلر شهزاده سیوم سمی جد کریم حضرت ابراهیم
علیه افضل التکریم ثامن هجریه ذی الحجه سنده جلوه کر آینهٔ
هستی اولوب عاشر هجریه ده قلب سلیم ایله مقیم نزهتگاه
نعیم اولدقدی یوندن اقدم سنهٔ مذکوره تفصیلنده زبور
صحیفهٔ تبجیل قلنمشدر اولین بنات حسن البنات والاحسب
حضرت زینب رضی الله عنها حضرت بهترین فرزند آدم صلی الله
علیه وسلم اون دوزا فروز سنین ثلاثین اولد قلزده طراز عصابهٔ
وجود اولوب پرورده دایهٔ عصمت و بالغ نصاب شبابت
اولنجه خاله زاده لری ابی العاصه همسر اولوب سنهٔ ثامنهٔ
هجریه ده منصهٔ زین حرم سرای علیین اولدیلر سلطانهٔ
ثانیه حضرت رقیه رضی الله عنها حضرت خواجهٔ کاینات علیه
افضل التحیات پایه افروز درجهٔ سن ثلث و ثلثین اولد قلنه
نضارت بخشای فاطر شهود بعدها ثانوی سیوم حضرت
ام کلثوم طراز جلباب عالم وجود اولوب مانند دو نخل
باغ افروز عفت تربیه یاب دست باغبان عصمت اولد قلزده
حضرت رقیه عتبه و حضرت ام کلثوم عتیبه ابنی ابی لهب نامزد
اولمشلر ایکن ابو لهب عاقبت سوء اعمالن بیان ایله سورهٔ
تبت رهبت آور نزول اولوب تقریع کرده سر بیدولتی
اولمغن آتش عطب غضبی حطب سوز جسم و جانی اولوب

سخی النفس وقلیل التشعم درخشم زود ترحم رزین العقل وپاکیزه
گوی قلیل الملامه مشکل خلایقه چاره جوی عفیف النفس مجتنب و
شبهه وحرام لطیف طبع وکثیر السلام مستجمع صفات
حمیده مستجلب اخلاق پسندیده اولوب اما خصایل
ذمیمه دن نهایت دور اولمغله نه درشت خوی ونه عیب جوی
نه مسکین دل نه فریاد برآرنده نه سبکسار ونه دشنام
دهنده نه بخیل وجازع نه حریص وجامع نه متاع خیر ومکار
ونه زود ملول ونه طعنه زن وعجول ونه متطیر ومستکبر
نه مفتخر ونه متجبر نه تمایز ونه تغامز ونه محنکر نه مذمت
کننده ونه کج نهنده اولوب صلی الله تعالی علیه وسلم
محض خیر وکرم ورحمت فیض رسان عالم ایدی

ذکر اولاد امجاد رضوان الله تعالی علیهم اجمعین

سیاحان سواحل بحار الاشراف عمان الخیر بنن
نبوت بناهیدن بورسه اعتراف اپتمشلر درکه عقد ثریای
سپهر نجابت یعنی منظومهٔ فراید نسل جناب سریر افروز
رسالت ستة ون اثنی عشره دارنجه اختلاف آرای رواة
اوزره مشحون صد فجه سیر اولوب لکن جمهور مفسرین
اختیار ایتدکلری نظم اوزره اقتصار اولنوب
وشاهة الصدر انر قیلندی شعر فاقول ولد المصطفی
القاسم الرضا به کنیته المختار فاخر وحصلا وزینب
تلوها رقیة بعدها وفاطمة الزهرا وجاءت علی الولا
کذا ام کلثوم تعدد بعدها فی الاسلام عبدالله جاء
مکملا هو الطیب المیمون والطاهر الرضا وقد قیل ذا فی غیره
فتا تلا وکلهم کانوا له من خدیجة وقد جاء ابراهیم فی طیبة تلا
نخستین دوحهٔ طیبهٔ سیادت حضرت قاسم علیه الکرامة والرضوان

وکوشت بدن مطهرلری متماسک ایدی بدین کریملری طویل وآزاده
وکف کفایتلری نرم وکشاده وساقین جلیله لری وفخذین خالی اولمیوب
انکشت موشکافلری قوی پرتوان ایدی عقب نیک عقبدری کم کوشت
وزیر قدم فرخنده پندری مرتفع وپشت پای فرقدسایلری املس
اولوب الحاصل بیت نرفرق تا بقدم هرکجا که مینگرم
کرشمه دامن دل میکشد که جا اینجاست ۞ منظومه سنجه سرتاپا
قصیده بهجت وبهاء اولوب ۞ حسن مطلعدری فتبارک الله
احسن الخالقین ۞ ومقطع دلارالری ماصدق ماهذا بشرا ان
هذا الا ملک کریم ۞ اولدوغی مسلم عالم ایدی شعر جبینه
مشرق من فوق طرته ۞ یتلو الضحی واللیل کافره ۞ بالمسک
خطت علی کافور جبهته ۞ من فوق نون تهاسینا ظفایره
مکمل الخلق ماتحصی خصایصه ۞ منصف الحسن قد قلت نظایره
اما صفات ملکیه معنویه لری که خلق کریملرندن عبارتدر
خلایق ایله متحلی وسینه سینه لری منشرح وخوف حق ایله
دایم گریان طویل الحزن وعظیم الرجا دایم الذکر ومعدوم الاذی
لین الجانب عظیم الوفا کاظم الغیظ عافی عن الناس ودود وحلیم
مهمان دوست کریم حکیم وقایع امر خدایه طابع عهده وفایی
طلبکار رضای الهی صوم النهار منیب خاشع قوام اللیل
مقیم خاضع تقوایه راغب خیراته جالب منصف
ورقیب اهلی بیننده غریب عالی الهمه جمیل العشره حبیب الفقرا
طبیب الاغنیاء اتقی الاتقیاء لبیب الاولیاء دوفیر
کسندهٔ بزرگان نزدیک کرده خورده گان الاء الهی یه ذاکر
نعمت قلیله یه شاکر دلنواز بیکسان فقرایه مهربان
سریر افروز نبوت صاحب وقار وهیبت کم گوی وکم خنده
تازه روی گف گشاده بسیار تبسم شیرین سخن وخوشخلق

بلند تر و بهزاد دیده اول سرور اهل تادیدن بزرگتر ایدی
موی دلجوئی سیاه نه جعد بغایت و نه مسط بنهایت
گیسوی مشکبوئی کاه نصف گوش وکاه زمره گوش
وکاه واصل سر دوش واحیانا چار گیسو ایدی شانه افروز
حسن خداداد اولور ایدی سر سعادتمری بزرگ اولوب
اما سر بزرگ دگلمر ایدی وجبین بلندی گشاده وابروی
کمان نشانمری پیوسته تا اولوب اما حقیقده مقرون ادلیوب
حین غضبده میانده فاصله اندک ظاهر ایدی چشم انوری
عین ملاحتده بادامی اولوب سیاه وسفیدی نهایت
سیاه وسفید هر برنده رگهای سرخ بدید وقوت نظرده
ظلمت وضیا یکدیدلری ایدی خدنیکری استخوان رویلری ایله
برابر وبینی مبارکلری خود بینیدن مبرا نور گستر اولوب
اغنم قیاس ادلنور ایدی لکن بچندان دگل ایدی دهان
مزده دهان فصاحت نشانلری گشاده اما نهایت ملاحتده
فصاحتده اولوب دندان لطیفلری براق وخوش تراش
اطراف تیز وباریک وشیرک حین تکلمده نور پاشان ایدی
روی منورلری مانند بدر چارده شبه درخشنده ومدور وزنگی
رنگینلری حمره یه مایل منور اولوب لکن بدن مطهرلری
صاف سفید بلی گدر ایدی محاسن انبوه وگردن آزادلری
سیم اندام وهیجون گردن آهو بلند قیام ایدی میانه اوشانه
مبارکلری فاصله دار وسینه بیکینه دیر سکینه لری پهن
ومخزن الحکم شکمری ایله هموار اولوب صدر صدق
معدنلرندن ناف مشکینلرنه وارنجه موی قلم برخط ریحانی
رقم مستطیل ایدی ساعد ومنکبری موی عنبر بو ایله مزین
اولوب سراستخوان اعضای سعادت پیرای بزرگ

69a

ماورایدوب عالمیانه آیت باهره وقدرت ومشیئته علامت
ظاهر قبلدم خامئه بکا عبادت وتوسل وتفویض امروتوکل
باتمکله اهل سُوراته تفسیر وبیان آیت که هرآینه اول خداوند
زنده ونگهدارنده یم که دامن مقدس کبریا وجلاله
گرد زوال اصابت ایتمک بی استحاله در اول بنی اُنبی تصدیق
ایدک که صاحب الجمل یعنی شتر سوار والمدرعة والعصا مه
لابس ثوب صوف وپچندهٔ عمامهٔ سعادت موصوف
والنعلین واطروة صاحب نعلین میمنت مقرون ودارندهٔ
عصای موزون الجعدالرّاس القصلت الجبین موی سر
باد ولنلری مجعد ولنشین وجبین ساطع الانوار لری
واسع رنگین المقرون الحاجبین ابروی هلال نمونلری مقرون
الاهدب الاشفار مژگان لطیفلری طویل موزون الادج العینین
دیدهٔ حق بینلری سیاه قابل الاقنی الانف مبارک
بینیلری ارتفاعه مایل الواضح الخدین رخ فرخلری واسع
الکث اللحیته اصول خط مشکینلری متقارب ومجتمع
عرقه فی وجهه کاللؤلؤ ریح المسک ینفح منه عرق کلبرک
روی انورلری مانند در یتیم وآندن رایحهٔ مسک اذفر
فایح وبسیم کان عُنُقه ابریق فضه کردن نازینلری مانند ابریق
سیم پس ازان اول بهترین ترکیب کارخانهٔ اقانیم
وعنوان اطراز لوحهٔ احسن تقویم یعنی حلیهٔ نبی کریم علیه افضل
التحیة والتسلیم دن صاحب روضة الاحباب جمال الدین الحسینی
دخی بورسمه تحریک غصن قلم ملاحت وبنفشه ریزارقام فصاحت
اولمشلردر که حضرت نازنین نازپاشلر عالم صلی الله علیه وسلم
اعضای قدسیه لری کمال اعتدال دال اولوب قد طوبا قیامدن
ربعه مع ذلک هربلند قامت ایله قیام بیورسه لر یک سروکردن

سهام فجاءة وداروی عقل زدای وسوسه و نفوذ بادیه سوداخانه دل
همواره پناه پنه لطف آگینده اولور و بو حمایل شریف قدرت
رقم اول ایمای مبارک قدمدر که هر خانه وخاندانه بال کشای
همت و سایه گستر می فطنت اولورایسه دخول شیطان رجیم
وبلای فقر و فاقه و عفسه و عدن بلکه جمله احزاندن مرفه ومخلص
اولوب بیت ایده حق جمله بلالردن امین ∴ پر بلا اولسه
اگر روی زمین ∴ وزنجه انواع کرب ومصیبتدن امین اولسه
دیو فرماید حکمت فوایدلرین رونق صدف صدق ایتمشلردر
بیت شمع رخسار نه دور ایتمده فانوس فلک ∴ لمعهٔ
نورنه پروانه در رنظر دملک ∴ ∴ سورهٔ نور اولوب
وجه منیرهٔ عیان ∴ صفحهٔ سنده اوقنور آیت رحمان
بی شک ∴ الحق بو گل گلشن افروز دخی گلزار سیرک ∴
آب رویی ∴ وچمنزار اثرک شکوفهٔ عنبر بوی المغنی ∴
باغبان گلستان مواهب المعنوی ربانی علامهٔ قسطلانی
ایراد اوزره روایت مقاتل علیه الرحمه ایله جناب کریم
عیسوی علیه السلامه وحی جلیل اولان تفصیل حلیهٔ شریفهٔ
احمدیه علیه افضل التحیه زبور صحیفهٔ بهیهٔ اثر قتیبندی ∴ عن
مقاتل بن حیان قال اوحی الله تعالی لعیسی علیه السلام اسمع
واطیع یا ابن الطاهرة البکر البتول انی خلقتک من غیر
فحل وجعلتک آیة للعالمین فایای فاعبد وعلی فتوکل
فتر لاهل السوران انی انا الله الحی القیوم الذی لا
ازدل صفة الانسی الامی یعنی واضع لوح وقلم خالق
هژده هزار عالم جل جلاله وعظم برهانه جناب مسیح علیه
السلامه بوسیاق اوزره وحی جلیل وخطاب جمیل بیوردیکه
ای فرزند فروزنده اختر طاهرهٔ بتول لاقرم سنی بیدریروردهٔ مشیمهٔ

68a

قذوالعرش محمود وهذا محمد ذکره البخاری فی تاریخه الصغیر بلا
منقوده وحی حسان بن ثابت حضرتلرینک اثرید شعر
اعز علیه للنبوة خاتم من الله من نور یلوح ویشهد وضم الاله
اسم النبی الی اسمه اذا قال فی الخمس المؤذن اشهد وشق
له من اسمه لیجله فذوالعرش محمود وهذا محمد کذا فی المواهب
وکنای شریفلری ابوالقاسم وابوابراهیم وابوالارامل
وابوالمؤمنین اولوب امامشار فرایدنجة الابرار اسامی
سامیه لرنده انملهٔ محرره محاسبان اقوال کارکیجاب
اولمیوب اقتباس انوار اسماء الحسنی الیه تسعه وتسعین
اولمق ووحی بالغ نصاب الف اولمق ایراد کرده کملین امتدر
ذکر حلیهٔ جلیلهٔ نبویه علیه افضل التحیه مشاطه کان نوعروس
عبارت وشمایل آرایان مشاهد درایت یعنی نگارندکان حلیهٔ
زاهره سریر افروز نبوت بورسه تحریک کلک روایت
ایتمشلردرکه حضرت کامل الوجود عالم صلی الله علیه وسلم
جهت اکملیت وصفای روحانیتده اصح طبایع واعدل خلقت
وتناسب اعضاده احسن تقویم وابهای صورتده اولوب
تزیین کرده دست مشاطه خی وحسن خداداد ایله آیینهٔ
تجلیات جمال مطلق اولدوغی متفق علیه قیافه دانان رات
قیاس وشمایل دانان دقیقه شناسدر شعر کم فیه للابصار
حسن مدهش کم فیه للارواح رائح مسکر سبحان
من انشاه من سبحانه بشرا باسرار الغیوب مبشر
مهارکش قافلهٔ اهل یقین حضرت شیخ صدرالدین طاب
ثراه نامطقه آرای خواص حلیهٔ شریفه اولوب حرز مکنون
شمایل نبی معصومی عاشقان کل آل محمدین هرکیم ابروی آینهٔ
املا ونظاره کان حب وولایدرسه بفضل الله تعالی اصابت

سلطان انبیا علیه التحیة والثنا نام محمد ایله تسمیه قیلدیلر
بناء علیه وجوه قریش ابا الحارث بو فرزند سعادتمندی
دار الضرب نسب ظاهر بگزده سکه دار نامداری اولان اشراف
بینده متعارف اولیان اسم ایله تسمیه کزه باعث
ندر دیو کلدسته نیازلرین آرایش سر شیشه استعلام
ابتدکلرنده عندلیب ناطقه عبد المطلب نغمه سرای
مافی الضمیر اولوب امید ایدرم که بو مولود کریم الشان
ممدوح عالم عالمیان اولادیو بشارت رسان مقیمان ساحه
بهن باحه کون مکان اولدیر حکمت خفیه لم یزلیه دندر که
ترکیب بند دست قدرت اولان هیکل احسن تقویم ان نک
بعض اعلاده صورت هندسه خط خیر الاسامی محمده مضاهی
یعنی میمین سر و میان حاوه دال جناحین و ساقین
اولوب حتی اعاذنا الله وسایر المسلمین سنی آدمدن دود
ظلمت آکود کفر ایله روسیاه اولنلر روز رستخیزده خلع
صورت آدمی ایدوب بعده درکه نشین جحیم اولدوغی
مستنبط نکته پردازان آثار در بیت شد کوهر وجود از
هنیاد نظم عالم ٭ هم ذات پاک قدسش مقصود نسل آدم
بر نامه وجودش شد چار حرف عنوان ٭ کان چار حرف
آمد پس چار طبع عالم ٭ حضرت جنة القلب کاینات
علیه افضل الصلوات انا محمد وانا احمد وانا الماحی یمحو الله
بی الکفر وانا الحاشر الذی یحشر الناس علی قدمی وانا
العاقب ایله تبیین اسامی سنیه وتعیین القاب
علیه بیورد قلری تخریج کرده شیخین مکرمیندر بو نظم
دلکش فصیح لهجه بنی غالب ابو طالب بن عبد المطلب
نادره سیله نادره لرندندر شعر وشق له من اسمه لیجله

طاهرات و اعمام و عمات و اخوات رضاع وجدات
وخدم و موالی محترم وسلاح و دودات و وفود سلامت مرفودی پایند
سجع خوانان نگین لعابین اثاره پوشیده او لمیه که خاتم یمین
رسالت خاتمهٔ طومار نبوت علیه افضل التحیه نک کلدستهٔ
اسامی نامیه وکنای شریفهٔ سامیه لرین ویرمی فصاحت
اشتهار اگرچه فی الجمله روح افزای مشام انتصار
اینشده لکن اول شکوفهای زنگینک بر مقدار تفصیلی
دخی بیرایه بخش گله گوشهٔ تحسین اولمغین بنفشه زار سطور
جلوه گاه نکتهٔ نورعلی نور فیلندی مثنوی تختهٔ اول
که قسم نقش بست ∴ بر در مجموعهٔ احمد نشست ∴
حلقهٔ حا را کالف اقلیم داد ∴ طوق زدال و کمر از میم داد
لاجرم او یافت ازین میم و دال ∴ دایرهٔ دولت و خط کمال
حفاظ کرام و علمای اعلامک تنقیح و تصحیحلری او زره حضرت
برگزیدهٔ نسل آدم صلی الله علیه وسلمک اشهر اسم شریفی
محمد اولوب بونام کریم ایله تسمیه اولدقلرنه باعث بو در که
مقدمات ظهور نور نبوتده والد اعلالری عبد المطلب
سیر انگاه عالم خیال وچمنزار خواب و مشاهده منسوج
دست قدرت بر سلسلهٔ سیمین ظهر ندن ظهور ایله اطراف
خافقین غبرایه رسیده وسمت آسمانه کشیده اولوب
بعده صورت بند شجرهٔ مورثه اولمغله متوطنان عامرهٔ
ساحره اعضان دانیه سنه تشبث وساکنان مقصورهٔ
چرخ برین حمد و ثنالرین تحدث ایتدکلری جلوه گر
آیینهٔ رؤیالری اولدوغندن غیری بو معنای جلیل المغنای
مشعر ماه مهربان بنوی علیه السلام حضرات قدسیه دن نام
کرمی صراحةً مخبر بنجه ارباب صفات جلیه ظاهره اولمغین حضرت

66b

تكاد بنا جوانبها تميل ٭ فقد نا الوحي والتنزيل فينا
يروح به ويغدو جبرئيل ٭ وذاك احق ما سالت عليه
نفوس الناس او كادت تسيل ٭ بنى كان يجلو الشك عنا
بما يوحى اليه وما يقول ٭ ويهدينا فلا نخشى ضلالا
علينا والرسول لنا دليل ٭ اقاطم ان جزعت فذاك عذري
وان لم تجزعي ذاك السبيل ٭ فقبر ابيك سيد كل قبر
وفيه سيد الناس الرسول لحسان بن ثابت رضي الله عنه
بطيبة رسم للرسول ومعهد ٭ منيرن وقد تعفو الرسوم وتهمد
ولا تمحي الآيات من ٭ بها منبر الهادي الذي كان يصعد
وواضح آيات وباقي معالم ٭ وربع له فيه مصلى ومسجد
بها حجرات كان ينزل وسطها ٭ من الله نور يستضاء ويوقد
معارف لم تطمس على العهد آيها ٭ وآيات لا فالآي منها مجدد
عرفت بها رسم الرسول وعهده ٭ وقبر بها واراه في الترب ملحد
اطالت وقوفا تذرف العين دمعها ٭ على طلل القبر الذي فيه احمد
فيورك يا قبر الرسول وبورك ٭ بلاد ثوى فيه الرشيد المسدد
وبورك لحد منك ضمن طيبا ٭ عليه بناء من صفيح منضد
تهيل عليه الترب ايد واعين ٭ بتاكت وقد غارت بذلك اسعد
لقد غيبوا حلما وعلما ورحمة ٭ عشية عالوه الثرى لا يوسد
وراحوا بحزن ليس فيهم بسيهم ٭ وقد وهنت منهم ظهور وايد
يكون من يبكي السماء لموته ٭ ومن قد بكته الارض فالناس اكمد
لقد عدلت يوما رزية هالك ٭ رزية يوم مات فيه محمد
وله كنت السواد لناظري ٭ فعمي عليك الناظر
من شاء بعدك فليمت ٭ فعليك كنت احاذر

يوطلب علا صفات منيفة نبوية عليه افضل التحية ودن منبئة اولان
اسامي سامية وكنا عالية ونسل كريم ازواج

طاهر

66a

وقت سحر لیلۃ ثلثاء وہ بعض روایتہ لیلۃ اربعاء ہایہ کستر
جنت مأوی وہمزانوی رفیق اعلا اولد فدی خاتمۃ الخیر
اوراق سیرور بوبابدہ عنادل آرای روات صدق سمات
مختلفۃ النغمات اولوب اطناب اطناب اقوالہ میدان مختصر
المرتنک وبہ بجال اولمغین قریب المأخذ اولان فواکہ حدیقۃ
آثار آرایش طبیلہ اختصار قیلندی مرثیۂ حضرت صدیق
رضی اللہ عنہ لما رایت نبینا متجندلا ٭ صاقت علی بغیر ضیق
صدور ٭ فارتاع قلبی عندذاک لهلکه ٭ والعظم منی
ماحییت کسیر ٭ اعنیق ویحک ان جنبک قد ثوی ٭ فالصبر
عنک لما لقیت یسیر ٭ یاستنی من قبل مهلک صاحبی ٭
غیبت فی جدث علی صخور ٭ فلتحدثن بدایع من بعده ٭
تفنی بهن جوانح وصدور مرثیۂ حضرت حفصہ بنت عبد المطلب
الا یا رسول اللہ کنت رجاءنا ٭ وکنت بنا برا ولم تک جافیا
وکنت رحیما هادیا ومعلما ٭ لیبک علیک الیوم من کان باکیا
لعمرک ما ابکی النبی لفقده ٭ ولکن لما اخشی من الهجر آتیا
کان علی قلبی لذکر محمد ٭ وما خفت من بعد النبی المکاویا
افاطم صلی اللہ رب محمد ٭ علی جدث امسی بیثرب ثاویا
فذا رسول اللہ امی وخالتی ٭ وعمی وخالی ثم نفسی ومالیا
فلو ان رب الناس ابقی نبینا ٭ سعدنا ولکن امره کان ماضیا
علیک من اللہ السلام تحیۃ ٭ واد خلت جنات من العدن راضیا
اری حسنا ابنیۃ وترکته ٭ یبکی ویدعو جده الیوم باکیا
مرثیۂ ابی سفیان ابن الحارث ارقت فبت لیلی لا یزول
ولیلی اخی المصیبۃ فیه طول ٭ واسعدنی البکاء وذاک فیما
اصیب المسلمون به قلیل ٭ لقد عظمت مصیبتنا وجلت
عشیۃ قیل قد قبض الرسول ٭ واضحت ارضنا مما عراها

المتجندل المطروح
ثوی اقام مثنی ثنی
والجوانح الضلوع التی تحت الترائب
البجر بالضم من الاضداد وهو الافحش من المنطق
المکاویا من الکی
هیاب من تهیب عن الشیء

بوحسین رقت اینین دخی داغ یه مهجه عاشقان صدق آیندرکه
شمع جمع آرای دودمان سیدالورا یادکار نعم الخلف
خدیجة الکبری یعنی حضرت زهرا رضی الله عنها حضرت امیره
ملاقی اولوب یا ابالحسن دفنتم رسول الله دیو نارده زبانه
فتیله سؤال بیوردقده حضرت امام نعم ایله کریه ریز جواب
اولدی حضرت بتول رضی الله عنها کیف طابت قلوبکم ان
تحثوا التراب علیه الیس کان النبی ارحمة ایله مجمر خطابه سیندانداز
عتاب اولنین حضرت دلدل سوار دخی نعم ولکن لامر دلا رد
دیو قضایه رضا کوستریجه حضرت سیده آغاز کریه دلکداز
ایدوب وا ابتاه وا رسول الله وا نبی الرحمة والآن لا یاتی
الوحی الآن ینقطع عنا جبرئیل اللهم الحق روحی بروحه واستعفنی
بالنظر الی وجهه ولا تحرمنی اجره وشفاعته یوم القیمة دیو درگاه
کبریایه توجیه روی نیاز وخواستگار رضای ملک بی انباز
اولدیلر سلام وتسلیم علی ذلک الثری وروح وریحان علی ذلک
المثوی وما احد یبقی عن الموت سالما فان المنیة قد اصاب محمدا
فان کان للدنیا بقاء لکن لکان رسول الله فیها مخلدا
افقه الناس حضرت ابن عباس رضی الله عنه دن پیرایه سروحه
روایتدرکه حضرت سریر افروز نبوت صلی الله علیه وسلم
سن سنیدی اکثرا توالده اکتمش اوچ سنه اولوب
اتفاقات حکمیه دندرکه ولادت علیه وبعثت جلیه وهجرت سنیه
ورفیع حجر نبوی وانتقال مقام قدسیدی بالجمله
یوم اثنین ده واقع اولوب انحراف طبع قدسی سرشتدی
احدی عشر هجریه ماه صفر ینک اواخرنده وتشریف سای
ضیا فتحانه سرمدی اولدقدری اوایل ماه ربیع الاولده مدت
تشکیدی اون ایکی کون یا اون درت کون یا اون سکز کون اولوب

افصح روایندہ حضرت ابو تراب وعم جلیل الالقاب وساحۂ قدسیہ
علم حضرت فضل وقثم رضوان اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین نزول مرقد
فرقد رفعتہ تقدم پیوردب نثار روح وریحان حور ورضوان
ومدد کاری روحانیان ایلہ حضرت باعث ترکیب مادہ وطین
علیہ افضل الصلوٰۃ من رب العالمین سرنہادہ بالین خواب
نوشین اولوب مثنوی فرس بیرون جہاندن ملک دنیا
علم زد بر سریر چرخ اعلا ۔ برون رفتہ چو دیم تیز ہوشان
ز خرگاہ کبود سبز پوشان ۔ ازین کردابہ چون باد بہشتی
بساحل کاہ سدرہ بستہ کشتی ۔ معنا سنجہ سریر افروز مقصورہ
جنان وکامیاب لقاء جانان اولدیلر مانندہ طاق چرخ
معلا فرزند لبنات تسعۂ عبرآمیز ایلہ مرقد ملایک مرصد نمونہ
نمای صندوقۂ السکینۂ آل داود رسیدۂ سرمنزل مقصود
اولدی اول ہنگام خرد فرسادہ جگرگوشۂ رسول حضرت
بتول رضی اللہ عنہا چہرہ سای خاک مزار پرانوار اولوب
ای دوستان حیرانديشہ وای ہمنشینان صداقت پیشہ
سلطان نازنین دودمان نبوت اوزرہ نثر ترابہ پنجہ رحمت
دیرلدی وپنجہ روا کورلدی دیرک فرایدمرجان دموع
ویواقیت خون دل پرخشوع علیہا نضید سلک نظم ایدرک
ضریح معظم دن برمشت خاک مشکناک آلوب توتیای دیدۂ
خونبین واستشمام ایلہ عبیر پاش مشام دل غمگین اولوب
شعر ماذا علی من شم تربۃ احمد ۔ ان لا یشم مدی الزمان غوالیا
صبت علی مصایب لو انہا ۔ صبت علی الایام صرن لیالیا
ایلہ مرثیہ خوان ویا ایتاہ اجاب رباد عاہ یا ایتاہ جنۃ الفردوس مأواہ
یا ایتاہ الی جبریل نعاہ دیو بکور سوزندب مشام سوز اولوب
حقاکہ بونالہ جالب الہموم ایلہ جان عالم رسیدۂ عقدۂ حلقوم اولدی

64b

تقدیسیه وثانیا اهل بیت نبویه بعد ازان اصحاب کرام درپی ثنا
عفت التام نیاز باشی نماز ده قیام کوستر دیلر مروی در که حضرات
اهل بیت کا میاب مستحق وحایز شرف تسلیمات اولوب
نوبت اصحاب واجانبه کلنجه قرأت نماز زینا اولدوغنی خبر
معالم مشهود حضرت ابن مسعود رضی الله عنهدن استفتا
بیورد قلدنده اول دخی شاه مردانه حوالا ایتمکن حضرت باب
کرامت مآب مدینة العلم وذکا کرم الله وجهه الأبهی
فصیح لهجه بلاغت اولوب قولوا ان الله وملائکته یصلون علی النبی
یا ایها الذین آمنوا صلوا علیه وسلموا تسلیما بیتنک
اللهم ربنا وسعدیک صلوات الله البر الرحیم والملائکة
المقربین والنبیین والصدیقین والشهداء والصالحین
وما یسبح من شیء یا رب العالمین علی محمد بن عبد الله خاتم
خاتم النبیین وسید المرسلین وامام المتقین ورسول رب
العالمین الشاهد البشیر الداعی الیک باذنک السراج المنیر
وعلیه السلام ایله تعلیم فرما اولدیلر ایراد کرده جهابذه فن سیر در که
ضریح فلیح بنوی نه جای سعادت پیرایه فیض کستر اجلال اولمق
با بنده تردد واقع اولمغن حضرت شیخ عتیق یار غار شفیق
ابو بکر الصدیق رضی الله عنه نشر فوایح مشکین ریاح روایت
ایدوب سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم یقول ما هلک
نبی قط الا یدفن حیث یقبض روحه یعنی انبیاء عصمت انتمانک
روح پر فتوحلری بال کشای کنکره علیتین اولدوغی موضع
مضجع رحمت مرجعلری اولوردیو مرآت مرامدن ژنک
زدای تردد اولمغن حضرت وصایت پناهی دخی تصدیق
بیورمغله جای جامه خواب مستطابلرنده حضرت ابو طلحه
کاوش مژده کریه بارایله ترتیب لحد پر انوار بیورد یلر

64a

رنگین روایت اوزره نرگس چمن آرای علیین یعنی جفون
پر نور بنی امینده مجتمع اولان زلال وده الحسینی شاخ
البنات سرزبان ایله حضرت شاه بخف آشنخور حدیقه جان
ایدوب حدت ذکاوت قوت شیرازه صحایف
حفظری اول چشمه حکمت بارانی اولدوغی زبور اوراق حمیدی
حضرت سر سبحه ولایتدن پرورده صدف صدق رواییسه
اولان درر شهوار دندر که هنگام غسل سعادت فرجامنده
هرچند برعضو شعور نه آرزومند اولدم ایسه عدیم الامکان
اولدیغو غندن ماعدا هیچ بردم مشام کذار بنی آدم اولمش
روایح فایحه معطر ساز دل وجانم اولدی دیو تقریر فرما
اولدیلر بو دخی زبان زد روایتدر که حضرت کرار دست
کرم بارلرینی پیچیده لفافه کلفام ایدوب نزیر جامه یاسمن
اندامدن غسل و مواضع سجده و روابط وجود عالم اولان
مفاصل جلیله یه وضع حنوط خوشبو و اجرای رسم وضوایله
بخور سوز عود و ندا اولوب روح افزای ملا اعلا اولدیلر
آخذان قمیص وعمامه دن غیری اوچ ثوب عنبر بار وعلی قول
یدی ثوب سندس تمار لباس کعبه وجود یعنی کفن ستر قاب قوسین
صاحب مقام محمود صلی الله علیه وسلم بیوردیلر جناب
حضرت روح مصور پرایه سریر فیض گستر اولوب
متایر هژده هزار پایه عالمدن الصلوه جامعنواسی هوش
ربای ساکنان روی زمین وتلاش ده قاطنان نه طباق
برین یعنی اوای نمازه تا ذین اولندی ازدحام کرد بیان
وتردد عرشیان ایله نخستین قدم رجال بعده نساد وعقیب
صبیان شیرمست نعم نمازا اولدیلر بو دخی زبور صحایف
سیر درکه بوندن اقدم طراز لوحه اثر فلندوغی اوزره ایدا ملائکه

63b

بو طرز رنگین دلنشینی اولوب زیر جامه کفامدن شست و شویه
مباشرت ایدیلر مرویدر که حضرت شاه ولایت
و عسکری منقبت حضرت نازنین کشورایجادی اقعاد ایله
پرایه آغوش وزانو ایدیکنه تکرار طرف لاریدن ندای
غیبی ظهور ایدوب اضجعوا رسول الله صلی الله علیه وسلم
علی ظهره ثم اغسلوا و استروا بر له تعلیم فرمای لازمه
حال اولمغین بزاران تجیل و رفق جلیل ایله اریکنه صفه
علیین یعنی سریر سدره نمکین اوزره اضجاع بیوردیلر
حضرت خواجه کاینات علیه افضل التحیات مخدوم وصایت
پناهی علی المرتضی کرم الله وجهه نک پرایه گوشش هوشلری
بیورد قلری فرایدنوادر دندر که قال قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم لا یغسلنی الا انت و فی روایة قال اوصانی
رسول الله صلی الله علیه وسلم لا یغسله غیری فانه لا یری
احد عورتی الا طمست عیناه بو معنای حکمت احتوایه بناءً
حضرت مظهر العجایب علی بن ابی طالب رضی الله عنه
بابی انت و امی طبت حیا و میتا دیرک فواره دلدن
مامور مزکان ایله کوثر فشان بکا اولازق دامن برزده
خدمت غسل اولدیلر حضرت عباس و قثم رضی الله عنهما
تقلیب یمین و یسار و رفق و نوازشله مرنده و اسامة
بن زید و شقران اعتصاب دیده ایله وراء ستر
شربیدن صب ماء خدمتنده اولوب ماء قراح و ماء
سدر و ماء کافور ایله واحدا بعد آخر بر رسم سنت
سینه غسل کلبرک باغ نعیم نوازشدار دست تعظیم
قیلندی حضرت امام نایق جعفر بن محمد الصادق رضی الله
عنهما دن پرایه دستار شاهد مقصود اولان ریاحین رنگین

روایة اوزره

63a

سرچشمهٔ نهرین اجتهاد و قیاس حضرت ابن عباس رضی الله
عنهما فیاضهٔ انفاسند ن حدیقهٔ انیقهٔ اهل تحقیقه
طراوت بخش اولان رشحات روایتدندرکه اول روز
رستخیز بروزده حجرهٔ مطهرهٔ نبویه علیه افضل التحیه و
عم شفقت استیناس حضرت عباس رضی الله عنه
ثیاب بمانیه دن نصب کلهٔ طوبی ظلال بیورد قدنصکره
نجوم سپهر سیادت کرامت معالم حضرات بنی هاشم
بس پرده یه دعوت برله ابتدا حضرت عباس
کلهٔ جلیله یه نکهبان مراسم تواضع اولارق تصلیه
خوان دخول اولوب بعده حضرت شاه ولایت
وفضل جوانبخت وابوسفیان بن الحارث واسامه بن
زید رضی الله عنهم تحریک کوشهٔ ابروی رخصت دخول
بیورردیلر آنردخی محرم سراپردهٔ ملایک خدم اولدقلرنده
حکمت الهیه خلاف قیاس دیدهٔ بیدارلرینه هوای
قدرت سایه افکن نعاس اولوب هاتف غیبی دن
الا لاتغسلوا النبی صلی الله علیه وسلم فانه کان طاهرا
ندا سین طاهر اولمغین حضرت عباس نکته دان رضی الله
عنه الابانی نغمه سیله باسخ ران اولدیلر حضرت اهل بیت
بوزمزمهٔ غریب ادا راست مقام صدق احوادر
دیو توقف بیورملریله حضرت عم محترم سنت سنیهٔ رسالت
پناهی برصدای ناآشنا ایله مرفوع طاقچهٔ اهمال اولمغه
اقبال اینمکله تکرار کی ال دست قدرت دیدهٔ نمناکلرینه
سرمه کش خواب غفلت اولوب هاتفدن اغسلوا رسول الله
صلی الله علیه وسلم فی ثیابه ندای سامعه کذارلری المغین
بوبابده دخی تردد واقع اولنجه حضرت عباس رضی الله عنهما

خون چکان اولارق جمعیت یارانه شتابان اولدیلر فی الحال
شرکردانان بادیه دهشت ملهوفان نایره حیرت پناه آورسایه سرو
مطلعدری اولوب شفاخواه زخم دل و چاره جوی درد مشکل اولدیلر حضرت
صدیق توفیق رفیق همماندم مقام صیرده ثابت قدم و بیان حقده
راسخ دم اولوب من کان منکم یعبد محمداً فان محمداً قد مات ومن
کان منکم یعبد الله فان الله حیّ لا یموت وما محمدٌ الا
رسولٌ قد خلت من قبله الرسل افان مات
او قتل انقلبتم علی اعقابکم ومن ینقلب
علی عقبیه فلن یضر الله شیئاً وسیجزی
الشاکرین کریمه سن مرفوع دست تلاوت
بیورملریله سجال یقسمدن فی الجمله رشاشه
پاشان آتش قلوب سلمین اولدیلر تحقیق کرده
حفظ صدق الفاظدر که حضرت صدیق
رضی الله عنه پرایه بخش منبر خورشید علم
نبوی اولوب بلاغت سنج اما بعد فانی قلت امس
مقالة وانها لم تکن کما قلت وانی والله ما وجدت
المقالة التی قلت لکم فی کتاب الله ولا فی عهد عهده
الی رسول الله صلی الله علیه وسلم ولکن کنت ارجو ان یعیش رسول الله صلی الله
علیه وسلم حتی یدبرنا ای یکون آخرنا موتا او کما قال فاختار الله
عزوجل لرسوله الذی عنده علی الذی عندکم وهذا الکتاب الذی هدی الله
به رسوله فخذوا به تهتدوا لما هدی الله له رسوله
دیو تصحیح مسئله حقیقت بیوروب مقالهٔ
اولی به ترفیق کش اولدقدری طراز صحایف آثار در
بو عبارت خود فرسا نگین خاتم اصطفا علیه افضل التحایا
سریر افروز زینهار خانهٔ سدرة المنتهی اولدوغنی بیان ایدر

کیمی آغشته خاک بهوشی وکیمی مشرف هلاک مدهوشی اولمغله
حضرت فاروق اعظم رضی الله عنه مانند شیر مست تیغ بردست
رهبت بخشای مجالس ناس اولوب ان رجالا من المنافقین
یزعمون ان محمدا صلی الله علیه وسلم توفی وانه والله
ما مات ولکنه ذهب الی ربه کما ذهب موسی بن عمران
علیه السلام فقد غاب عن قومه اربعین یوما ثم رجع الیهم
بعد ان قیل قد مات والله لیرجعن رسول الله صلی الله علیه
وسلم کما رجع موسی علیه السلام فلیقطعن ایدی رجال
وارجلهم زعموا ان رسول الله قد مات دیو تخویف تنک
اعتقادان ایتدیلر حضرت ذی النورین رضی الله عنه قوت
فاطمه دن عاری و حضرت ابا الحسن رضی الله عنه قوت
حرکتدن خالی اولوب کذلک سایر یاران هر بری برطرفه
غوطه خور لجه حیرت دست رجتی کریبت اولدیلر مثنوی
عقل درین عقده زخود کشته کم ٭ کرد درین فکر سر رشته کم ٭
اول اثنا ده حضرت صدیق اکبر رضی الله عنه
حاضر وقت اولمیوب بو واقعه فاقعه دعدغه رسان
سامعه لری اولیجه طرف حرمسرای نبوی یه عنان تاب
وحجره مطهره یه چهره سای شتاب برقع کشای وجه
کریم اولمغله مانند نسیم سحر تقبیل کلیرک ترایدوب
بابی انت وامی والله لایجمع الله علیک موتتین اما الموتة التی
کتبت علیک فقد متها وقال بابی انت وامی طبت حیا ومیتا
وفی المواهب طبت حیا ومیتا وانقطع لموتک ما لم ینقطع
لموت احد من الانبیاء فعظمت عن الصفة وجللت عن البکاء
ولوان موتک کان اختیارا لجدنا لموتک بالنفوس اذکرنا یا محمد
عند ربک ولنکن من بالک دیو تنور دلدن آتش افشان وفواره جکردن

61b

گذاری حور و غلمان و بپیارایشی کز و بیان ایله همزانوی جا رسیق علا
و صدر کزین صدر تقین نبیا اولدیر تعزیه کویان عالم
غیبی و حی السلام علیکم اهل البیت و رحمة الله و برکاته
کل نفس ذائقة الموت و انما توفون اجورکم یوم القیمة
ان فی الله عزا من کل مصیبة و خلفا من کل هالک
و درکا من کل فایت. فبالله فثقوا و ایاه فارجوا
و انما المصاب من حرم الثواب و السلام علیکم
و رحمة الله و برکاته نالهٔ سلیله نغمه سنج تسلیه اولدقدی
کوشش کذا راهل بیت اولدقده حضرت شاه ولایت
پناهی جلی اثر خضر بنی علیه السلام اولدوغن تحقیق
بیورمشلر بو حزن زهره شکاف رخنه زن راس انوار
ساکنان آفاق اولغله شق اکباد قاطنان نه طباق
ایدوب بیت باز فتاده در جهان شور کرده
هر کسے ٭ شعلهٔ نخل ماتمی آه جگر کداز ما یعنی
نوحه کرمایم سرای زمین زلزله انداز چرخ برین
اولوب بیت هم بانگ نوحه غلغله در شش جهت
فکنده ٭ هم کریه بر ملایک هفت آسمان فتاده ٭ هر جاکه
بود آهویی از دشت پا کشید ٭ هر جاکه بود طایری
از آشیان فتاده ٭ عامهٔ کاینات منصدع بلکه مجموع
جمادات متقرع اولغله ولولهٔ مرثیه خوانان صحن غبرا
و تسبیح ملایکهٔ سرادر رعشه انداز ساق
عرش معلا اولوب رجال و نسا راهل بیت
سر برهنه و سینه چاک کم کرده سر رشتهٔ عقل
و ادراک اولوب کان الموت لم تفجع بنفس
و لم یخطر لمخلوق ببال مدلولنجه دوستان راستانک

لیمی

بیور دیلر یوم ثانیده کذلک یوم ثالثده مثل کذلک تبلیغ رسالت
اثنا سنده سروش هبت حزوش ملک الموت علیه السلام
تحریک حلقه باب استیذان بیور مغله صدیق راه یقین
حضرت جبرئیل امین علیه السلام یا احمد هذا ملک الموت
یستاذن علیک ولم یستاذن علی آدمی قبلک ولا یستاذن
علی آدمی بعدک دیو کریه انکیز مقال اولور ایکن ملک مامور
چهره سی حضور اولوب یا رسول الله ان الله عزوجل ارسلنی
الیک وامرنی ان اطیعک فی کل ما تامرنی به ان امرتنی
ان اقبض روحک قبضتها وان امرتنی ان ازکها ترکتها
ایله تبلیغ رسالت الهیه بیوردقلرنده دلیل لیله اسرا
حضرت جبرئیل حیات بخش علیه السلام یا محمد ان الله
قد اشتاق الی لقائک دیو بشارت الطاف الهی ایله جلوه
خیرخواهی یتمکین حضرت رضا جوی خدا علیه افضل التحایا
میزان الحق دل اگاهدنده کفه لقایه ترجیح کوستروب بیت
من خار غمش بصد گلستان نرهم ∴ خاک قدمش باب حیوان
ندهم ∴ دردی که مرا در غم او حاصل شد ∴ آن درد بصد
هزار درمان ندهم ∴ فامض یا ملک الموت لما امرت دیو
خرشی فضای قضایه اذن جنبش ربنا روش ویرمکله سرنهاده
مخده سینه سکینه حضرت صدیقه ایکن شاهبیت
قصیده انبیا علیه افضل التحایا مثنوی خرقه تن را زتن جان
بکند ∴ بر کتفش خلعت احسان فکند ∴ خیمه برون زد زحدود
جهات ∴ پرده او زد تتق نور ذات ∴ یعنی خلع جامه مستعار
اشباح - واصغای ندای راست ادای حی علی الفلاح
بیوروب داعی یا ایتها النفس المطمئنه ارجعی الی ربک
راضیه مرضیه به اجابت یرلیه هزاران روح وریحان وخدمت

60b

بزن قصد مرغ آبی بیاد لمعله انار سکره مشاهده ایتدکده
لا اله الا الله ان للموت سکرات بیورب آب ایله تازه کوزی
کل رخسار نورانی ده اللهم اعنی علی سکرت الموت لا موسیله
دست برداشته درگاه صمدانی دن اکثر ادعیه مستجابه دن اولی
مع الذین انعمت علیهم من النبیین والصدیقین والشهداء
وحسن اولئک رفیقا اولوب اول هنگام قیامت
قیامده حضرت زهرا رضی الله تعالی عنها دائم الصداع علی
ابیها بیت صبر نماند وقت شد کز همه کس برآورد
کریه های من نالهٔ وای وای را ٭ مغز استخوان آه جگرکاه
ایله سوا کرب ملتهاب دیوارانه دموع وجنه سوزیکا ایندکلری
شاهد کذار ان رحیم علیه افضل التحیة والتسلیم
اولنجه لا کرب علی ابیک بعد الیوم دیو تسلیه بخشای جگرکوشه آرای
اولدقلری نالهٔ هوش ربای ثقات دن بو مقالهٔ جلیله دن حضرت
امام ناطق جعفر محمد بن الصادق رضی الله عنهما دن انوار باهر
سر فیلم مشکین رقم رواتدر که لعز ایام بیجا دیده مثنوی
قاصدی از کشور نورانیان ٭ پاک ز آلایش ظلمانیان ٭
آمد و آورد سلام خدا ٭ کرد بجا رسم اعاده ادا ٭
مغز این رسالت رب جلیل حضرت جبرئیل علیه السلام
سه روز پی در پی حضور همایون نبوی یه تردد برله نوازش دار
مراسم اعاده اولوب یا محمد ان الله قد ارسلنی
الیک اکراما لک وتفضیلا لک یسلک عما هو اعلم
به منک یقول کیف تجدک دیو دست آویز تفحص حال ایله
تبلیغ رسالت ملک متعال بیورمغین حضرت کنار ه افروز
دایهٔ عزو ناز لخلخه سای نیاز اولوب اجدنی یا جبرئیل
مغموما واجدنی یا جبرئیل مکروبا الیه انی وه لا زمهٔ بشریه

بیوردیلر

60a

الیه فاخلفنی فیکم الا انی لاحق بربی وانکم لاحقون به فاوصیکم بالمهاجرین
الاولین خیرا واوصی المهاجرین فیما بینهم فان الله تعالی یقول
والعصر ان الانسان لفی خسر الا الذین آمنوا وعملوا الصالحات
الخ وان الامور تجری باذن الله ولا یحملنکم استطاء امر علی استعجاله
فان الله عزوجل لا یعجل لعجلة احد ومن غالب الله غلبه
ومن خادع الله خادعه فهل عسیتم ان تولیتم ان تفسدوا فی الارض
وتقطعوا ارحامکم واوصیکم بالانصار خیرا فانهم الذین تبوؤا الدار
والایمان من قبلکم ان یحسنوا الیهم المسیء منهم ویتجاوز
عن مسیئهم الا ولا تستأثروا علیهم الا وانی فرطکم وانتم
لاحقون بی الا وان موعدکم الحوض الا فمن احب ان یرده
علی غدا فلیکف یده ولسانه الا فیما ینبغی ایها الناس
ان الذنوب تغیر وتبدل النقم فاما بالناس برهم وتمتهم
واما فجر الناس عفوهم ایله نصیحت فرمای عالم وبیان سرانجام
بنی آدم بیوردیلر کذا فی المواهب فهرست بند ان قانون
الشفای درایت بوجه اوزره سایده سازیاز هر روایت
اولمشدر که حضرت سلطان انبیا صلی الله علیه وسلم
غزوه خیبرده تناول بیوردقلری شاه مسمومک اثرالمی
هربار رو نمودا ولمدن خالی اولمغله حضرت مادة الحیوة
عالم صلی الله علیه وسلم حین احتضاردده ما زال الم اجد
الم الطعام الذی اکلت بخیبر فهذا اوان وجدت
انقطاع ابهری من ذلک السم دیو تحقیق مقام شهادت
بیورر لرایدی حضرت صدیقه رضی الله عنها دن سرزده کلک
کریه ریز روایتدر که هنگام سکراتده قرب رسالت پناهیده

ما قبض نبی حتی یصلی خلف رجل صالح من امته کذا فی الخمیس
رفع تعارض روایتین ایکون علماء اعلام طاب ثراهم
حضرت صدیق رضی الله عنه اقتدا سی بعض صلوته وحضرت
رسالت پناهی علیه الصلوة والسلام آخرنده اولمق احتمالیله
ریجانتین روایتین آرایش یکیشمشدر توفیق ایتدکلری
ایراد کرده استاد این سیر در خطبه خوانان منبر اخبار
بورسه ملاعنت سنج آثار اولمشدر که حضرت سید الورا
علیه افضل الثنا یانک ایام اکمل طبع بشریلری متمادی اولنجه
انصار عالم تبار طواف مسجد کروبی مطاف بنوی ایدوب
ارزوی زیارت ایله انجمن افروز انتظار اولدقدرن
عم محترم حضرت عباس ومخدوم مکرم فضل بن عباس
وجناب ذوالقرنین سبط غالب علی بن ابی طالب
علیهم الکرامة والرضوان واحدا بعد آخر انصار حوارئ
شعار گلزار دیدار انوار بار ربنویدن گلچین نظاره اولق
ارزوسیله دل طپان اشتیاق اولدقدرن حضور
همایونده مرفوع دست تقریر ایتمدیله حضرت عزیز الوجود
عالم صلی الله علیه وسلم طمانینت بخشای قلوب احباب
اولکون زحمت کش حرکت وزیبنده شمشاد قامته استقامت
بخش اولوب علی عالی منقبت وفضل جوانبخت یمین
ویساره وعم مفخم مانند صبح صادق پشتگاه افتاده
دستگیر امداد واعانت اولارق مجلس افروز یاران دلنواز
دیکمین بابین منبر سده اشتهار اولوب طوطی فصیح طبعه
ناطقه معجز آرزمایش لری تناول کلمقدن حمد وثنا ایله
چهره ش بدخطابه آرایش ویروب ایها الناس بلغنی
انکم تخافون عن موت نبیکم هل خلد نبی قبلی فیمن یبعث

الیه فاخلد

59a

کارعالمی ۔ زمزمۂ حزن آور ان درده عرصه رسیده ایدی
حضرت خواجۂ رافت پناه صلی علیه الاکه حضرت امام مشرق و مغرب
علی بن ابی طالب و عم محترم حضرت عباس بن عبد المطلب
رضی الله تعالی عنهما یه الحاح ایله مسجد شریفه یتیشدیلر قدم اولوب
بعد التصدق یا معشر المسلمین انتم فی وداع الله وکنفه والله خلیفتی
علیکم بتقوی الله وحفظ طاعته فانی مفارق للدنیا ایله
یاران بهشتی یه یاهو بیوردیلر تصحیح کرده حفاظ صدق الفاظ
که مقتدای عالم صلی الله علیه وسلم وقت نماز مذکور ده
طبع عالیلرنده مشاهده آثار رخوت بر له آفتاب طلعتلری
طاق فروز مسجد طوبای ستون اولمغین حضرت صدیق رضی الله عنه
قدوم بهجت لزوملرین احساس ایدوب تأدباً حرکت قهقرا ایله
تأخیره اسراع اینکین حضرت رسالت پناهی الیه لرین ایما
و مانند نکین سعادت یمین صدیقه نظارت بخشای جلوس اولوب
تنویر مصباح فلاح یعنی عقد نیت و تکبیر ساز افتتاح
اولدیلر حضرت صدیق رضی الله عنه جناب رسالت پناهی صلی الله
علیه وسلم وجماعت مسلمین حضرت صدیقه اقتدا ایله شکوفه
دوحۂ نماز چیده دست نیاز قیلندی محقق صحدانی الشریف
العلامه الجرجانی شرحنده قال ابن عباس رضی الله عنهما
لم یصل النبی خلف احد من امته الا خلف ابی بکر وصلی خلف
عبد الرحمن بن عوف فی سفره رکعة واحدة یعنی حضرت امام
صف انبیا علیه افضل التحایا مدت عمر عزیز لرنده کیمسه یه پیرایه
بخشای اقتدا اولمدیلر الا حضرت صدیقه زمان پیما ریده
وسنگام سفرده بعض اقتضا ایله حضرت عبد الرحمن بن عوف
رضی الله عنه رکعة واحده ده محراب افروز اقتدا اولمشلر
وعن ابی سلمة بن عبد الرحمن بن عوف قال قال النبی صلی الله علیه وسلم

58b

تشریف ساز مسجد ملایک مشهد اولمغه بی، باب اولمز بلکه حضرت
شیخ عتیق رضی الله عنه تقدم محراب امامت اینمدین فرمان
بیور دیلر بونا له شعله خیز دخی بوکونه کریه انگیز در که کل لب نشین
کوثر اقبال حضرت بلال رضی الله عنه نغمه سنج راست مقام
اذان دلچسپ سای با السلام فرشته پاسبان نبوی اولوب
السلام علیک یا رسول الله یرحمک الله دیو حلقه بگوش
در دعوت نمازا اولمغین حجره مطهره دن مزا یا بکر فلیصل بالناس
یعنی جماعت مسلمینه ابوبکر تقدم محراب امامت ایتسون
دیو محاب اولمغن سرکوبان حیرت دست افشان حسرت اولارق
واغوثاه واانقطاع رجاه وانکسار ظهراه لیتنی لم تلدنی
امی واذا ولدتنی لم اشهد من رسول الله هذا یعنی ای کاش
بیت نه کل اولیدی نه بلبل نه ابتلا مزا ولیدی ؛ ؛
نه اشتیاق ایدیدک نه اشتیا مزا ولیدی ؛ دیرک مسجد شریفه
گذر وحضرت صدیقی واقعه فاقعه دن باخبر ایدیکه حضرت
صدیق رضی الله عنه دخی بو مصیبت خاطرنا رسیده ایله ساقط
مرتبه تمالک قوا وقوت واغشته خاک دهشت اولوب
بیت ؛ دهر هست واقعه زین صعب تر ندید ؛ هر کس خبر شنید
گوشش باخبر ندید ؛ منظومه سنجه دود ممتدآه واینین اصحاب
پرده کش روی سپهر برین اولمغن حضرت محبوب القلوب
عالم صلی الله علیه وسلم یا فاطمه بونه غریو ولکیر وعویل عسیر
دیو لطف فرمای استخبار اولمغن یا رسول الله بلا کرد ان سر
سعادتک اولام عنادل حدیقه صحبتکز اولان اصحاب صدق
سرانک فقدکز ایله ضجیج وشیعدیدر بیت موج زن می بینم
از هر دیده طوفان غمی ؛ میرسد در گوشم از هر لب صدای ماتمی ؛
اهل عالم را نمیدانم چه کار افتاده است ؛ این قدر دانم که درهم رفته

کار علی

58a

فامدن معنای خاصیت ایله انتصباب آب مراد بیورملریله
امتثالا احضار و استعمالیله نوعا تحصیل افاده بیورمغن
تشریفسازه مقام خطبه اولوب کلاب حمد و ثنای ربالارباب
ایله تازه کاری طبع ستطاب ایدوب عندلیب طوطی شکری
ان الله خیر عبدا بین الدنیا وبین ما عنده فاختار ذلک العبد
ما عنده ایله معجزه سرا اولمغن اهل وادی سقد تلرندن انجق
حضرت یار غار رضی الله عنه رشحات سحاب کلام بنویدن افتاده
صدف صدق اولان درکرانبهای سفته مشقب تامل ایدوب
بو بابده مخبر اولان ذات قدسیه بنویه اولدوغن فهم اینمکله
قطرات اشکلرین مانند رشته مرجان دست بسته تقریر یارا ن
بیورد یلر ایراد کرده اجله اهل سیر درکه آبروی جهان تصدیق
حضرت ابوبکر الصدیق رضی الله عنه حضور مخدوم عالم صلی الله
علیه وسلم چهره سای ستمندی اولوب جانه منت ایلین
دامن درمیان مقام خدمت اولمق با بنده کلدسته تمنالرین
بیت نقد دیدم دو کین خون دلم صرف ایده ین ٭ سکا
خدمت ایده یم باشم ایله جانم ایله ٭ مدلولیله دست آویز
نیازا ینکمین حضرت نبی کریم علیه افضل التحیه والتسلیم یا ٭
یا ابابکر ان لم احمل ازواجی و بناتی و اهل بیتی علی علاجی
ازدادت مصیبتی علیهم عظما و قد وقع اجرک علی الله دیو
غالیه سای دلنوازی اولدیلر ٭ بنه اول هنگام غم آشنا ده
حضرت صدیق رضی الله عنه قپوسندن غیری مسجد مقدسه
اولان ابواب شوارع سدو بندا ولنمق با بنده فرمان جهانمطاع
نبوت پناهی علیه التحیه وارداولوب فانی لا اعلم رجلا احسن
یدا عندی فی الصحابة من ابی بکر دیو عنایت فرمای حق صحبت
اولدقلرندن غیری مدت انحراف طبع عالی کهرلرنده انجق اوچ کون

ملک خورنده آثار کس استشمام ایتدکجه استشفا ایله کلجین کلزار
دعا اولورلرایدی اما بو نوبت بالغ نصاب اربعین اولور
نفس نفیسنک ربقه رقبتلرینه کشایش ویروب انحراف
مزاج قدسی الامتزاجلری ممتد وکری خما مشتد اولدقجه
طلسبکار رفیق اعلا اولورلرایدی ۴ مرویدرکه شدت
تف وتبدن کبرک جسم لطیفلری اوزره ژاله دار کیمنه نک
لامسی قراره اقتدار ایتمزدی حتی آرام خاطر عالی کهرای کون
مانندهٔ درثمین غلطیدهٔ پشت وبالین اولمعین حضرت صدیقه
رضی الله عنها مزوجه جنبان ملاطفه اولوب یا رسول الله
بلاکردان سر سعادت افسرک اولم بو مرتبه بی تابی وبو قدر
آرام نایابی بر یمزده اولسیدی خرده کیر اولورد کزدیو
پرورده ساز سیب سلیت اولملیه حضرت سلطان
فلاطون غلام علیه افضل الصلوة والسلام سرپوش انداز
حقه کلقند مرام اولوب ان المؤمنین یشتد علیهم لا نه
لایصیب المؤمن نکبة شوک فما فوقها الا رفع الله بها درجة
وحط عنه خطیئة ولیس احد اشد بلاءً من الانبیاء
کما یشد علینا البلاء کذلک یضاعف لنا الاجر منطوی وسیله
نایده فرمای نوشد اروی تمحکام فرح انجام اولدیدر

قطعه

هرکه درین بزم مقرب تراست ٭ جام بلا بیشترش میدهند ٭ وانکه زقربش نظرخاص یافت ٭ داغ عنا برجگرش مینهند ٭ ٭ تحقیق کرده سلیم طبعان اثر در که
حضرت سریر افروز نبوت علیه التحیه دفع شدت بتا یکون
فی الجمله کسب راحت ویاران ایله معاهده ایکون بمصحت
اولق ارزو سیله صبوا علی من سبع قرب لم تحلل اوکیتین
لعلی استریح فاعهد الی الناس دیویدی شک شکمن

57a

صحایف آثار درکه اول اثناده حضرت طیب ارواح عالم صلی الله
علیه وسلم مفرح قلب حزین و مروح دل غمگین لری فاطمهٔ
بتوله رضی الله عنها یه قانون الحکمه کردن بعض مفردات
نهانی ودیعهٔ خزانهٔ سامعه لری بیور مغله کریه دارادوب
تکرار بعض درّهٔ نادره آویخته گوش داعیه لری بیور مغین
گلزار بشره لرین نسیم تبسم ایله بسیم اولدوغن حضرت
صدیقه رضی الله عنها مشاهده ایدوب باعث جمع نفیضین
نه ایدوکندن نیاز مند سئوال اولدقلرنده حضرت سیّده
رضی الله عنها همان سر بمهر ودیعهٔ بنویدن رفع تمغای کتمان
ایتمزم دیو برقع کش روی شاهد حال اولدیلر بعد ذلک
حضرت رابطهٔ ارکان وجود علیه السّلام سایه گستر مقام محمود
اولدقده تکرار حضرت صدیقهٔ عالی تبار قضیّهٔ مذکوره دن
نیاز مند استخبار اولمدیله حضرت زهرای زهره کنیز
رضی الله عنها ودیعهٔ صندوقچهٔ سریره لری اولان نوادر
بنویه یی بودوجه ایله پرایهٔ زبان تقریر بیوردیلر فقال
انّ جبریل کان یعارضنی القرآن فی کلّ عام مرّة وانه عارضنی
العام مرّتین ولا اراه الّا لقد حضر اجلی وانک اوّل اهل بیتی
لحوقا بی ونعم السّلف انا لک ایله اوّلا مناولهٔ ترکیب
تنکام بیورملری باعث انصباب کریم بعده دواء المشک
غایتدن الاترضین ان تکونی سیّدة نساء هذه الامّة
او نساء المؤمنین ایله شکافته ملاحتدن شکر پاش حبور
اولملری ایله شیرینکام سرور اولدم دیو تجزّی نقطه سو هوسه
بیوردیلر استادان دارالشفای درایت بو رساله نسخه
نویس ابزای روایت اولمشدر درکه حضرت نازنین نازپالش
عالم صلّی الله علیه وسلم ایّام گذشته ده طبع خوشبوی

56b

وارساه فقال صلی الله علیه وسلم وددت ذاک لو کان وانا حی
فاستغفر لک وادعو لک فقالت عایشة واثکلتاه والله
انی لاظنک تحب موتی فلو کان ذلک لظللت آخر یومک
معرسا ببعض ازواجک فقال صلی الله علیه وسلم
بل انا وارساه لقد هممت او اردت ان ارسل الی ابی بکر
وابنه فاعهد ان یقول القائلون او یتمنی المتمنون ثم قلت
یابی الله ویدفع المؤمنون او یدفع الله ویابی المؤمنون
کذا فی المواهب ۱۲ نگارنده گان هذی پیمبر نامه دان
قسلدن بوکونه اشک ریز خبر اولمشلر درکه سنه
احدی عشر هجریه صفر نیک اواخرنده خانهٔ میمونه رضی الله
عنها ده حضرت سید الکونین نازنین جمله کاه قاب
قوسین صلی الله علیه وسلمک آیسنهٔ طبع قدسی سرشت
بشریه نه عنا راخراف طاری اولمغله امهات مؤمنین
سر جمله حضور همایونه دعوت اولنوب ایام ناخوشی
حجرهٔ عالیهٔ صدیقهٔ عالیه رضی الله عنها ده کذران ایتمک
رایحه سن مشعر کلدسته آرزوی مانی المبالله رین آرایشین
سر بند شاهد خال بیورولدیلر بیت افروز فلانک مطلع و
جانه مستند رنوزک فخر عالم سن شبها بزار پرستار زنکا
درنجه حوایج مأمولدرین سنی نادن قبول بیورنوب جمله دلخواه
بیورولدیلر درپی حضرت اسد الله الغالب علی بن ابی طالب
و نونهال حدیقهٔ سپاس فضل بن عباس رضی الله عنهما یه
انکا ایله نور بخشای چشم چراغ دولتخانهٔ صدیقه رضی الله عنها
اولوب نبات حسن النبات و ازواج طاهرات و سایر
اهل بیت قدسی سمات رضوان الله تعالی علیهم اجمعین مانند
پروانه شرکردوان خدمت علیه لری آولدیلر بو دخی پیرایه

صحایف

56a

صلی الله علیه وسلم من جوف اللیل قال یا ابا مویهبه انی
قد امرت ان استغفر لاهل هذا البقیع فانطلق معی فانطلقت
معه فلما وقف بین اظهرهم قال السلام علیکم یا اهل المقابر
لیهنئ لکم ما اصبحتم فیه مما اصبح الناس فیه اقبلت الفتن
کقطع اللیل المظلم یتبع آخرها اولها ثم اقبل علی فقال
یا ابا مویهبه انی قد اوتیت مفاتیح خزائن الدنیا
والخلد فیها ثم الجنة قال لا والله یا ابا مویهبه لقد اخترت
لقاء ربی والجنة ثم استغفر لاهل البقیع کذا فی الخمیس
بوسیاق فایق اوزره روضهٔ بقعهٔ بقیعدن حرم ملایک
محرم حضرت صدیقه رضی الله عنها یه قدوم اجلال پیورمیله
حضرت صدیقه واردساه دیودست زد جبین وشکی
قرن سعادتیمکله حضرت رسالت پناهی صلی الله علیه وسلم
الیاد نجی یلی تمایل عائشه واردساه ایله اظهار رهمدردی
ویوردیلر یعنی یا عائشه بجارت بندرگاه دنیاده نه زیان ایدرسک
رسید بن شنین حرمخانه سرمدیه جمله نشین اولیدک
رسیدنی کادر ساز جهانسوز ونخل بند تشیع واعزازک اولیدم
دیو صنعتل سلطانی مزاج وسطایسیدا ولدقلرنده حضرت صدیقه
رضی الله عنها یه بی اول کون ایتدی لازمه تجهیز ایله سراپرده
نشینی حرم محترمه اولمازن محذر تک بعضی ایله خانه مدفنه
انزوا ایدوب اولمکز کویا نصب عین ایدرم بیت
ایکروی مینمست غیر غیرت میکشد زارم ذکر چشم از تو می پوشم
پرده من میکشد کاندم نزیبد نکته پرواز غیرت دونوکش حضرت
لولاکش حضرت یکه کل حدیقه عالم نبی الله علیه وسلم
عطر بیکله تتمم ایدوب الخراف مزاج قدسی سرشتلری
یوکونن بیتیدی ایدی وفی صحیح البخاری قالت عائشه

55b

غب ذلک مردان اهل بیت بعده نساء اهل بیت تقدم محراب
ایدوب بعده سزلر فوج فوج صف بند صلوة اجابت تعمیم
وبخور رسوز تصلیه وتسلیم اولدقده نالهٔ حزن ونوای تزکیه
وترنم ایله آزاردهٔ خاطرم اولیوب متواری جدار غیبت
اولان اصحاب واحبابه ور وزر ستخیزه وارنجه رهروان
جادهٔ شریعته سلامی تبلیغ ایده سز دیو طی طومار
وصیت بیوروب خزه فرسای یاران واحباب اولدیلر
روضهٔ ریحانهٔ قبر فردوس مأوایه نزول ایلیه کیم راقی
سلم فرقدپایه اولوردیو نیازمند عنایت اولدقده اهلی
مع ملائکة یرونکم من حیث لاترونهم ایله ختم تمامی خدمت
بیوردیلر بیت زین پس فاجهان مطلب راحتی که هست
شهد شش قرین نیش وگلش همنشین خار ۞ علامه بیضاوی
طاب ثراه کریمه واتقوا یوما ترجعون فیه الی الله ثم توفی
کل نفس ما کسبت وهم لایظلمون تفسیرنده امین وحی جلیل
حضرت جبرئیل علیه السلام بوفریده صحیفه ایله تنزیل بعیدیله
شیرازه بندا ختتام اولوب جای ثبت وتحریرین
زهراوه اولی دن رأس مائتین وثمانین ده تقریر دفتر
حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم سکسن بر یاکرمی بر
یا یدی کون بعض تولده اوج ساعت کاربان سرای
روزکاردهٔ اقامت برله راحله بند سرای سرمدی
اولدیلر بیت جمله خلق اهل سفر عالم مسافرخانه در
یرمقیم آدم بولنمز قبهٔ افلاکده ۞ موالی محترم حضرت
نبی اکرم صلی الله علیه وسلم دن ابو موسیه رضی الله
عنهک دخی طراز فسخ معتبرات اولان ترکیب وایتلری
نقل بالمسطر پیرایهٔ بتاشیر اثر قیلندی: قال بعثنی رسول الله

صلی الله

55a

سر بسته مدتعالرین حواله نسیم اختیار لری بیورو دیلر یا نه صاحب
عظیم ادای چار تکبیر نماز ه تقدیم اولنور دیو زبانه شعله نگاه سرکشی ایله
بو محله شراره ریز سامان سوز اولنجه حلقه بند صحبت دلگیر اولنده
دست اضطرار سینه شگاف اصطبار اولوب دود آتش آلود
گریه و نحیب خرمن سوز صبر و شکیب اولمغین نور باصره عالم
صلی الله علیه وسلم وحی نزجس حورا فریبدن زاله ریز
سرشک اولوب مهلا رحمکم الله وجزاکم الله عن نبیکم خیرا
اذا انتم غسلتمونی وکفنتمونی فضعونی علی سریری
هذا ثم شیفر قبری فی بیتی هذا ثم اخرجوا عنی ساعة فاول
من یصلی علی حبیبی وخلیلی جبرئیل ومیکائیل ثم اسرافیل
ثم ملک الموت مع جنود الملائکة باجمعهم ثم ادخلوا علی فوجا فوجا
فصلوا علی وسلموا تسلیما ولا تؤذونی بتزکیة ولا رنة
ولیبتدئ من اصحابی واقرباوا السلام علی من تبعنی علی دینی
من یومی هذا الی یوم القیمة یعنی مهلای دوستان پاک
اعتقاد همواره درخور آمرزش یزدانی ودشمن بر حقیقت
طرفندن سزاوار جزای جبر ربانی اولدیغندن بو خارو لخراشش نحیب
وزاریی انداخته طائفه اهمال ایدک وقتاکه شوبیده ساری
جسم کل اندام والباس جامه کافور فام خدمتی رسیده و
سر منزل مرام اولد بوخانه ملایک اشیانه مده ایکمل
وجودی وشاخه القصد سریر و روضه مدفنه آرایش
شیفر ایدوب بیرون حجره مطهره ده بر ساعت مقداری پای
درجای توقف اولنک که ابتدا انارة قندیل نمازه آغاز نه
ایدن مقربان بارگاه ملک جلیل حضرت جبرئیل ومیکائیل
بعده حضرت اسرافیل پس ازان حضرت عزرائیل علیهم
السلام عین جمع ملائکة الله ایله اقامة ارکان صلوة ایدرلر

54b

اوصیکم بتقوی الله واوصی الله بکم واستخلفه علیکم واحذرکم الله
انی لکم نذیر مبین وان لاتعلوا علی الله فی عباده
وبلاده فانه قال لی ولکم تلک الدار الآخرة نجعلها
للذین لایریدون علوًا فی الارض ولا فسادًا والعاقبة
للمتقین وقال لیس فی جهنم مثوی للمتکبرین نادره لریله
قربنیاسر وسهی خرامدی نزهتگاه خطایر قدسه نازکتر
اجلال ولجغندن بیان وفتیله سوز روغن راس
الفواد یاران اولدیلر هنگام حسرت فرجام رحلتلری
استجبار اولنمغن عندلیب حکمت سنج ناطقه لری وفی الفراق
والمنقلب الی الله والی جنة المأوی والی سدرة المنتهی والی
الرفیق الاعلی والکاس الاوفی والحوض والعیش الهنی
یعنی وقت فراق وانقلاب الی الله وذوق فردوس برین
وعشرت حورعین وتصدر سدرة المنتهی وهمزانوی
رفیق اعلا وکاس سرشار وکوثر فیض بار وعیش
خوشگوار دن کامیاب اولمق قریب اولدی دیو زمزمه
ریز تمامی نعمت وبیان مشاهدات آلای ازلیه عالا عینٌ
رات ولا اذن سمعت بیورديلر بعده غسل جسم کلفام ایله
کیلدکدن سعادتلری کوثر بهای کام اولوردینلدکده رجال
اهل بیتی الادنی فالادنی یعنی اقرب مردان هاشمی
نسب شست وشوی برک نسرین وجود ایله مسعود اولالر
دیو لطیفه زمای تعیین اولدیلر یانه جامهٔ بالادست شایستهٔ
لباس آخرت اولوردیو استعلام اولندقده فی ثیابه
هذه ان شئتم او ثیاب مصریة او حلة یمانیه یعنی دوشه
بردوشه بدن یاسمن کونم لباس یومیه یاخود لباس مصریه
ویا حلهٔ یمانیه جامهٔ دار بقا وتشریف دیوان لقا اولدیو کشایش غنچه

54a

بعض شواهد اسرار دن حضرت حورا پرستار فاطمهٔ عالی تبار
رضی الله عنها یه کشف استار بیور مغله حضرت زهرا
دونرکس عفت فروز لرندن زاله ریز حزن دلسوز اولنجه
لابتکی فاتک اول اهلی لحوقًا بی ایله آرام ده خاطر ناکامدی
اولمغین کلدیز تبسم اوله قدری سرخط الواح مواهبدر
بنه اول ایام فرقت انجامده حضرت متمم مکارم اخلاق
علیه افضل الصلوة معرکه گاه احده صهباکش پیمانهٔ سرشار
شهادت اولان مردان خدانک روح پرفتوحلرین
تحفهٔ بهیه صاوه ایله شاد کام بیور دقدنصکره وداع احیا
واموات ایدرکبی تشریف سازمنبر عالی رتبه وعبارت
آرای خطبهٔ بلیغه اولوب ایها بین ایدیکم فرط وانی
علیکم شهید وان موعدکم الحوض وانی لانظر الیه
وانا فی مقامی هذا واتی قد اعطیت مفاتیح خزائن الارض
واتی لست اخشی علیکم ان تشرکوا بعدی لکنی اخشی علیکم
الدنیا ان تنافسوا فیها وتزاد بعضهم فتقتلوا فتهلکوا
کما هلک من کان قبلکم ایله فرمایدنصایحی پیرایهٔ بناگوش
اصحاب الباب بیوردیکدا فی المواهب حایز ستایش
نامحدود حضرت ابن مسعود رضی الله عنه دن پیرایهٔ زبان
ثقات اولان روایات جلیله دندرکه قال نبی لنا نبینا وحبینا
قبل موته بشهر بابی هو وامی ونفسی له الفداء یعنی حضرت
نبی الرحمة علیه افضل التحیة رفیق اعلایه بهجت افزای قدوم
اولمزدن برای مقدم بزلری حرم سرای ام المؤمنین
عایشهٔ صدیقه رضی الله عنها یه دعوت برله صدف صدقدن
لآلی پاش عنایت اولوب مرحبا بکم وحیاکم الله بالسلامة
رحمکم الله حفظکم الله رفعکم الله نفعکم الله آواکم الله

تحفهٔ غنی الضمیر لرین مرفوع دست استصواب بیورد قلمزده پذیرفته
قبول خلافت پناهی اولیوب مجرد اجرای حکم بنوی آنچون
حضرت اسامه یی امیر وغزاة مسلمین تعیین بنوی اومزده
تقریر بیورروب الحق تدبیر ملک ملت بدیله جلیل الالقاب
حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنهی مدینه اوزره ابقا بیورمکله
علی هذا القیاس مردان میدان امتیاز رهبت افزای شیب و
فراز اولارق طایفهٔ مذکوره یی ترکتاز و پدر اسامه حضرت
زیده یه همانزده راح شهادت اولان بدبختی دخی ملتقم نهنگ
شمشیر خون آشام انتقام ایتدروب احراز کرایم غنایم ایله
دار الهجره مستمنه یه تحریک مهمیز عودت بیورمدیلر بو مقاله
دلدوز باعث مدامع مقله سوز حضرت صاحب
لواء معقود تشریف ساز مقام محمود اولدقلری بیانندن در
اتفاق کرده علماء رسوخ آزما در که اقتضای حکمت لم یزلیه
وعادت مرضیهٔ الهیه ایله واضعان نوامیس حدود و قواعد
یعنی اجلهٔ انبیا علیهم افضل التحایا نک صبح صادق
طلعتلری جلوه کرا فق سپهر سروری اولاجق هنگام
وحشت انجام یلهم خاطر وحی اشتمالری اولمدوقچه دار المضیق
اشباحدن سیر فرح آباد عالم ارواح ایتمزلر بناء علیه
قطعه مغیث جهان وشه انبیا ☆ کفیل نجات وحبیب خدا
محمد که لشکر کش انبیاست ☆ کمین بنده او جهان پادشاست
علیه افضل الصلوة والسلام حجة الوداعده سورهٔ کریمهٔ نصر
شارهٔ تمنای نزول جلال اولمغله قریبا مبعوث مقام محمود
اولمقلرندن باجز اولوب ملازمت سجده تعبد واستغفار
ومداومت تسبیح واذکار ایله تزود زاد دار بقایه زیاده
اجتهاد کوستردیلر حتی جلوه کر آیینهٔ ضمیر منیرلری اولان

53b

بعض

53a

تشریف ساز تنها خانهٔ اجلال اولدیلر ۞ تعیین نبوت پناهی اورزه
مدینهٔ منتمنه یه بر فرسخ مسافه ده جرف نام موضع معسکر شیردلان
اسلام اولوب مردان میدان جهاد و تدارک استعداد ایله
مشغول مذکور اولوب ۞ روز یکشنبه حضرت اسامه
آرزه وی خاکبوسی و وداع ایله چهره سای خاکپای نبوی اولدقده
استیلای ضعف بشری و صفای کلکشت عالم ملکی ایله بی کفت و
شنید حضرت اسامه یه دعا ایدرکبی رفع دست کرم آزما
بیور لمغین حضرت اسامه دخی اولقدر که تسلی اولوب
رهبکیر عسکر کاه اولدیلر ۞ فردا روز دوشنبه کاه غزات تدارک
یارسازی و مشغولی رحیل ایکن مادر اسامه ام ایمن رضی الله عنها
طوقندن دست آویز محنت و غم ایله آدم کوب حضرت
آبروی هر دو سرا علیه افضل التحایا متنوی زبند جهان داده
خود را خلاص ۞ بمعشوقی عرشیان کشت اختصاص ۞
وان از کار نه حجره پرداخته ۞ به نه حجرهٔ آسمان تاخته ۞ یعنی
اختیار عالم رفیق اعلا و ببرایه بخشای سرا پرده کبریا
اولمق اوزره اولدوغن اخبار ایتمکله بو واقعهٔ خرد فرسا ایله
حاه بیضهٔ اسلام بیهوش و کرده و ناکرده لرین فراموش ایدوب
کریبان کریبان سینه کوبان ملتفات ساق بالتاق مدینهٔ منوره یه
رجعت و لواء سیه جامه لرین با معتلا القاب نبوی به اعاده
ایتدیلر بیعت عام اصابت فرجام ایله حضرت مسند آرای
تصدیق ابو بکر الصدیق رضی الله عنه سریر افروز خلافت
و فی الجمله تهاون امور و امنیت اولمش ایکن بو تغییر حال خاطر
نارسیده سبیله نو آشنایان شهرستان ایمان اولان
اهل بادیه ربقهٔ اسلامدن استشراد ایله خزیدهٔ دربند ارتداد
اولمغین خیر خواهان خانه دان دین محمدی ناچیز اسامه یار بسنده

خاطره

52b

واخذ انتقام به رعالی کهر ایتمک ایکون قائد الجیش ظفر رهبر همکله
آداب ذهاب وایاب وتقدیم طلایع وعیون امرین تعلیم
وسنجیده بلده میزان تقریر بیوروب حضرت شیخ عتیق
ابوبکر الصدیق وقدوه اصحاب حضرت عمر بن الخطاب
وحضرت ذی النورین عالیجناب ویار خالص حضرت
سعد بن ابی وقاص وشهباز غفقاصید حضرت سعید
بن زید وغزه جبین فلاح ابوعبیده بن الجراح
وصباح الخیر ناصیه عرفان حضرت قتاده بن نعمان علیهم
الکرامه والرضوان آرایش بوکیب سعد کوکب جیش اولدی
بابنده دخی عبیرسای فرمان وحی آثار اولدیلر روز چهارشنبه
آینه تجلی رحمانی یعنی طبع قدسی مزاجلرنده غبار انحراف
بدید اولوب روز پنجشنبه عصا به بند صداع ایکن بالذات
عقد لواء نصرت التوای وحضرت اسامه یه عنایت فرماکله
اغز باسم الله فقاتل من کفر بالله دیو طغراکش تحقیق سردار
اولدیلر ایراد کرده گلچینان گلستان سیر در که حضرت اسامه
هنوز شبل الاسد کنام حداثت ونونهال حدیقه
شبابت اولمغین سر قلاده عقد الجواهر مشایخ اصحاب
بیورلدوغن بعضیلر استغراب ایتدوکی دامن کذار سامعه
رسالت پناهی اولمغله آثار الم ایله زانوزن منبر خورشید علم
اولوب گلدسته تحمید وتمجیدی آرایش بریند شاهد حال ایتدیلر
عند لیب فصیح طوطی سر اما بعد ایها الناس فما مقالة بلغتني
عن بعضکم فی تامیری اسامة ولئن طعنتم فی تامیری اسامة
فقد طعنتم فی تامیری اباه وایم الله انه کان للامارة لخلیقا
وان ابنه من بعده لخلیق للامارة وانه کان لمن احب الی
واستوصوا به خیرا فانه من خیارکم دیو ختم منشور امارتلری بیوروب

تشریف

52a

رضی الله عنه ده واین الثریا من ید المتناول معنای جلوه کرمرات
ظهور اولوب قرم فرید حضرت خالد بن الولید رضی الله عنه
حماة دین نبی صادق الوعد الامین ایله مانند سیل العرم جوشان
و وادی اهل ضلاله سیلان ایدوب مانند نور وظلم تصادم ایله
جراجر مانند کوزه آسمکان شعله ریز واوزار ستیز شرر ریز
اولوب پنجه مردان خدا خرامان خیابان نعیم وخیلی بدکهر مانند
انکشت منقل حمیم اولدقدنصکره مثنوی که چون صبح صادق
شود آشکار ۔ کند عکر لیل برصف کنار ۔ چو پیدا شود
رایت آفتاب ۔ شود بوم وکور دراضطراب ۔ طرف باطل
زهوق وآفتاب نصرت سمت حقده شروق ایتمکله رمه مذمومه
اعدا کحمر مستنفره فرت من قسوره عدو دهلیز کریز
ایتملریله طلیحه دخی هزار مرد هیجا یه شبدیزران سبز اولوب
مشهور المشوار برگو رستم شعار لکن مانند شتر کسته
مهار متموع مثل تفرقوا ایدی سبا اولوب بعض انصاریله
طرف شامه تحریک شهپر فرار ایتدی بعد ذلک
آفتاب توفیق پرتو انداز درگه سریره سی اولوب آینه
دلی قابل جلای هدایت اولدوغی تحقیق کرده سرآمدان آثار در
بو مقاله بلیغه سریه حضرت اسامه بن زید بیانندده در
علم کشان مضمار توفیق بو طریق اورزه مطلق العنان تحقیق
اولمشدرکه سنه مذکوره صفر بنک یکرمی التنجی کونی روز دوشنبه
حضرت مخدوم انس وملک مدلل ناز بالش لعمرک علیه افضل
تسلیم وبیقید حضرت اسامه بن زید رضی الله عنهی حضور همایونه
دعوت وقلمرو شام ورومده مقدما والدا مجدی صهباکش
پیمانه شهادت اولدوغنی بلقا ناحیه سنده اهل ابنا علی وزن
فعلی طایفه سین فرسوده سنابک الخیل ارباب هنر

راست خوانان داستان سیر بو رسمه سخن پرداز جزاولمشدر که بنی
اسده منتسب ابطال رزم آور عربدن طلیحه بن خویلد بر مرد هنرور
یوماما قو میله صحرا پیمای سفر ایکن فحط آب ایله همراهلری آواره
کربلای تشنگی اولمغین طلیحه نک اعلال نام برفرس بنامی اولوب
بتریه قلوب قوم ایکون بعضیلرینه توجیه خطاب ایدوب اعلال ایله
نخجستر آب ایکون برمقدار طرف کیرجست وجاولک دیودست
یاسلری نه سر رشتهٔ امید ورجاویرمکین قداح بخ رد خاطره
هوا پروازی اصابت هدف مدعا ایدوب اتفاقا اول مقدار
حرکت ایله برمقدار آبه رهیاب اولملریله بوفکر دلفزیبن الهام
یاوجیه نسبت وسرکردان وادی جهل وبلاهت اولوب بیت
کیرم که مار چوبه کند شکل خود چومار ✱ کو زهر بهر دشمن وکو مهره
بهر دوست ✱ بر کل ایله بهار ویرور هم ایله سکه دار اولور
قیاسیله پادرکل ارتداد اولوب هوس تبنی برله
سنکلاخ یاوه کو بیده جست وجو وهامون ضلالده تک و
پو ایتدوکی دغدغه رسان طبع قدسی سرشت رسالت
پناهی علیه افضل التحایا اولمغین نواخته دست هوسی اولان
سازبد آواز دعوا سن شکسته وتار بد آهنک مدعاسن کسسته
ایتمک ایکون سکه سرداری نام زد حضرت قرارین ازورز
اولمش ایکن تقدیر الهی سردار مومی الیه دعوت ضیا فتخانهٔ سرمدی یه
اجابت کوستریکن ✱ طلیحه نک خودهٔ ناسرهٔ استدراجی بازار
دهقان جهلده رواج بولوب زعم فاسدی اوزره مجدداً اوضع
آیین نامسعود ایله ارکان صلوتدن رفع سجود ابتدای بوسنکام ده
حضرت طراز خلعت وجود صلی الله علیه وسلم مقعد صدقه پرایه
بخش صعود اولمغین رشتهٔ دهن تارغواسی سربند خار مدعاسی
اولمش ایکن زمان خلافت سررشتهٔ جویبار تصدیق حضرت ابوبکر الصدیق

51b

رضی الله

51a

ازین جمله اباحه اقداح زنا و زنا و سفاح وخون دختر رزی مباح
ایدوب تا یه بیدای محال وکریوه کیر کوهسار ضلال
ایکن برطرفدن وحی بنی تمیمه مُنتمی سُجاح نام زن کم خرد ما صدق
نادره عطارد بن حاجب وتد دره شعر افصحت بنت بنینا
انثی نطیف بهاء واصبحت انبیاء الناس ذکرانا ٭ معزل
ومعجن عصابه ومجرمدن حیا ایتوب دعوای وحی وتبنی ایله
اداره رجای بدعت وتحریک پرویزن حزم عادت ایدوب مسیلمه قبانه
تخییر خمیر واحضار زمان فطیر ایتدوکی مسیلمه یه پرده درسامه اولمغین
هدیه ایله ارسال بریه بدقدم وتحریر نامه کید رقم ایدوب
خطبه ایله امید مند وجاله نکاحنه بوندایتدوکندن غیری مهرین
اسقاط نماز صبح وعفو ایله فرح بخشای قلوب مهلان اولوب
بازار مهادنه یه رواج وبالغ سرسلم استدراج اولمغله
جریمه یه وحی استیلا ابتدی بو اثناده حضرت مرکز دایره وجود
عازم مقام محمود اولمغین هنگام خیر انجام خلافت صدیق
اکبر رضی الله عنه ده ببربیان کوهسار رشید حضرت خالد بن ولید
سر قلاده کتیبه اهل توحید اولوب کریوه کرای دشت
عزیمت اولارق صید گاه کوروکز اژ جولانگه شهبازان سیمرغ
پرواز اولدقده خیل مسلمان سفید رو سرکرم رطل کران شهبازان
وجوق کافر خوک خو سرسام هلاهل هلاک وخسارت اولوب بالآخره
بیت زپرواز شهباز فرخنده بال ٭ شود طاقت جُغد
بروی محال ٭ طرف اعدا انکسار ایله رهگیر هزیمت و مسیلمه
بدبخت وحی قاروره وجودی شکسته سنگ ملامت وطبنجه
خوردست قهرمان غیرت نبوت اولوب دام نکاحنه دوچار
اولان سُجاح متنبیه عروة الوثقای توبه یه تشبث ایله اول
ورطه هایله دن ساحل سلامته ره یاب اولدی ذکر طلیحه بن خویلد

50b

اولدیلر: از جمله حیل: نوشت در ایده آمیخته خلنه القای تخم مرغ
ماهی ایدوب سه فی الجمله تلیین پیدا ایتمکله قاروره به ادخال
و معجزه دیو سبک سران قومن سرکردان وادی اغتیال ایتمکله
آسیاب هوا کردانی محط خروار خر مشربان اولمغله سالک مسالک
سفاهت اولوب تقلید نظم اعجاز نظام فرقان کریم هوسیله
تنور بینوردهانندن دود خیزانیه و شعله ریز عندیه اولوب
لقد انعم الله علی الجبلی: اخرج منها سنمه تسعی: من بین سقاف
وحشاء: دیگر الفیل وما الفیل وما ادریک ما الفیل: له ذنب وبیل
ومشفر وخرطوم طویل: ان ذلک من خلق ربنا لقلیل:
دیگر یا ضفدع نقی کم تنقین: اعلاک فی الماء واسفلک فی الطین
لا الماء تکدرین ولا الشارب تمنعین: دیگر انا اعطیناک الجواهر
فصل لربک وهاجر: ان مبغضک رجل کافر: دیگر والذاریات
زرعا: فالحاصدات حصدا: والذاریات ذمی: والطاحنات طحنا
والخافرات خفرا: والخابزات خبزا: والناردات ثردا: واللاقمات
لقما: والاکلات اکلا: لقد فضلتم علی اهل وبر وما استکم اهل المدر
دیو بو مقوله سفسطه کلام ایله کلاغ لاغیه کوی طلری نام کشی سجع
وقافیه اولوب سوخته زبان اولور ایدی بوندن ماعدا مانند حکایه
زردوز بوریاباف ارزوی تشبه انفاس قدسیه نبویه
ایدوب احتمال التفات ایله ابناع ابار و تبریک اطفال
صغار و اشفای بیمار صدد نده اولدقجه بالیزاکی مثمر حنظل اولوب
باذن الله امر برعکس اولمغله بنجه چاهی بی آب و پنجه بیماری بی تاب
و پنجه دیده بی مبتلای وجع و پنجه طفل الیغ واقرع ایدوب
بیت خوش بود گر محک تجربه آید بمیان: تا سیه روی شود
هر که در وغش باشد: و زنجه نقره مغشوشی معروض فسان امتحان
اولمغله دروغ بیفروغی کار کرا ولیوب مردود در قبول اولور ایدی

ازین جمله

50a

قوم بعتد و ن دیو باوه کوی اولوب رسل و رسالہ بالغ نصاب
ابلاغ اولدقده حضرت سلطان هفت اقلیم رسالت علیه افضل التحیه
ورق لازم الشقلدین مطالعه برله اوّلا اول ابکی هرزه کرد لره توجیه
خطاب بیورروب بزم حقیقت رسالتده دست برسینه تسلیم
اولور میسز دیو استنطاق بیورد قلرنده نعم دیدیلر مسیلمه نک
دخی رسالتنه اقرار ایدر میسز دیو استخبار بیورد قلرنده
بلی طراق رسالتده سزکله شریک دهم قدمدر دیو احوال نظر اولیلر
حضرت خواجه عالم صلی الله علیه وسلم پناه آورسایه جدار
سفارت اولمکز طراز جامه وجود یکز اولان سر سودازده کز
تکمه کریبان فنای فنا اولمق مقرر ایدی دیو دیده غلط بینلرینه
میل کشی سرزنش اولدقلرندن غیری ناشرم مذکوره توقیع نویس
نامه توقیع خامه رد جواب اولوب ❊ بسم الله الرحمن الرحیم
من محمد رسول الله الی مسیلمة الکذاب السلام علی من اتبع
الهدی ❊ اما بعد فان الارض لله یورثها من یشاء من عباده
والعاقبة للمتقین ❊ وقد اهلکت اهل الیمامة لا بارک الله لک
ومن صوّت معک دیو نشست اصابت ورزش تندیرون
ناوک انداز دور باش اولوب بیت ای مگس عرصه
سیمرغ نه جولانگه تست ❊ عرض خود میبری و زحمت ما میدارے
مدولبجه سوخننی مذکوری آماج سهام انداز بیورد یلر نامه سیبت
جامه نبوی یه وصولنده اخفا ایدوب تدلیس تلبیس اورزه قومنه
مکتوب ساخته قرائت ایندوکی تصریح کرده مهره آثار در دروغ
گوی مذکور کرک باران دیده بر جهان کشته پای فرسوده
اولوب شیخ الحیل و استاد فن دغل اولمغین بعض شعبده بازی
قریب ایله کاو طبعان قومن فریب ایدوب خیلی کج نظران
بدسگال متابعتیله کرفتار ربقه ضلال و دست بسته حبال اعتال

حضرت سلطان معلا علم صلی الله علیه وسلم خبر حمادی ایله رفیق مرتب
لقی شده دار بوار اولدوغن اصحاب کرامه اخبار رسور دیلر

ذکر مسیلمة الکذاب

آیرا دکرده راست نظر ان
49b
اثر در که بنی حنیفه ده بطرون ایله مسمی ابو ثمامه ایله مکنی مسیلمه لقب
براحمق خرمشرب ابتدا طایفه مذکوره وفدی ایله تلویث کرده دار
الهجره مدینه اولدقده سوء رأی دل سیاهنده اضمار مار حقد وحسد
پرله خدمت رسالت پناهی یه چهره سای وصول اولیوب
مانند کلب شوبان نکهبان راحله یاران اولمغن بعض مناسبت
ایله مجلس الانس نبویده ذکری زبان کذار قوم اولنجه حضرت
یکانه کهر بحر نبوت علیه التحیه غنچه کشای کلزار حکمت اولوب
اما انه لیس بشرکم مکاناً دیو کشف حال پرو بالدری بیور دیلر
بعد ذلک طایفه مذکوره ایله مترد مرقوم همزانوی صحبت اولوب
کندو پاره سنده واقع اولان کلام حقیقت ختام بنویدن استخبار
اینمکله واقع حالی اخبار ایتدیلر جناب آباد دیارلرنه
رجعتده شقی مزبور ارتداد انارهٔ شمع بیفروغ دروغ ایله
ع تکیه برجای بزرکان نتوان زد بکزاف ۵ مدلولنه جاهل اولوب
کمند پوسیده نارسا ایله دست رس درجهٔ اشراف اولمق هوسی
هوش ربای سر پیغزی اولمغین سر سام خود فرسا برله تشریف
دیوان کبریا اولان خلعت نائیده طراز نبوت دامنه اطالهٔ دست
نامحرم یعنی نبوت رسالت پناهیده شرا کتدن دم اوروب تکمیل
عرض وکسب اعتبار ایچون قوم شومندن ایکی بوم ویرانه لزوم
ایله خاکپای رسالت پناهی یه جسارت تقدیم ایتدوکی ورقیاره
نقل بالمسطر سرزده کارکلک دوبرقیلندی ۵ من مسیلمة
رسول الله الی محمد رسول الله اما بعد فانی اشرکت فی الامر
معک وان لنا نصف الارض ولقریش نصفها ولکن قریش

49a

امور حادثه ئی کند و به تحکیم ایتمدیه تعلق جسته احتمال
و دارد ی هوس ایله سیر اسیمه فکر محال اولوب ترتیب مقدمات
عقیمه النتاج ایله پنجه آشنای شنای قلزم مزدا و ملیانا بی رشد
احمق شکار شست تزویر ابتدا و کندن غیری طرف رسالت
بنا هیدن عامل خطه صفحا و لان باز ان فارسی لبیک گوی
داعی حق و عباد مکرمینه ملحق اولمغن گشتنی مذکور گ شعله استدراجی
استعلا و استدارج فلاخن فرصت ایله کشور یمنه وخی سنگ انداز
اسیتلا اولدوغی سامعه گذار سید الابرار علیه التحیه اولمغین
یل نی بدل معاذ ابن جبل رضی الله عنه او لطرفده بولنمغله دیوان پیغمبر
ایوان بنویدن منشور سرداری نام نامیلرنه نگاشته و اول طرفده
بولنان شوامین شاهقه یقین یعنی گاه موحدین معانکیان
دم فرصت و دامن برزده میدان نخدت اولوب اسود ابقی
لطایف حیل یا مصادمه حرب و جدل ایله بند دوشاخه
غیرت و سوق سلطانیده مزاد دست دلال عبرت ایتمدی تاکید
بیورلمغن مثال بمثال بنوی یه امتثالاً شیران اجمه جهاد حیثاد
ایدوب خذانا ترس معهود مرزبان نام زوجه سنگ
شوهر وید رینگ مقدما قندیل جاتدرین شکسته و مرقومه بی
گرفتار حبائل نکاحه بسته اینگکین زن مردانه غیرت اضمار حیف ایله
گینگیر فرصت اولمغن اول ماده شیر جراست آزمانک تعلیم
و دلالتیله شقی مزبور حفته بالین غفلت ایکن شاهبازان
غفلت پرواز ویرانخانه سن ترکتاز ایدوب مشنوی
بقید آمد آن شاردخیره سر ۞ که طفل از دودیدن در افتد بسر ۞
بتوفیق فرمان ده لایزال ۞ بامداد کوینده ذو الجلال ۞
بفیروز دیلمینگ فولادبازوی دست حیدر یسندن سیلی خور
منقمع اجل و سرنگون درگ اسفل اولدی ازین جانب

48b

اگین اولوب فوالذی نفسی بیده ان العذاب قد تدلی علی اهل الارض
ولو تلاعنوا لمسخوا قردة وخنازیر ولا ضطرم علیهم الوادی نارا
ولاستاصل الله تعالی بخران واهلها حتی الطیر علی الشجر ولما
جال الهول علی النصاری کلهم حتی هلکوا ایله بیان فرمای درجه
رفیع القدر نبوت اولدیلر بو فصل مستغرب زمان
رسالت پناهیده نام کش نبوت اولان خرمشربان بیاننده ذکر اسود العنسی
سخن گذاران نوادی درایت بو رسمه بعد تمهید عبارت
اولمشلدرکه کردش پرکار دوساق ملوان سال احدی
عشر هجریه خانه سنه گذران ایدنجه اواخر ماه صفرده حضرت
نازنین سرایرده علیین علیه السلام من رب العالمین نک
پیرایه گلزار انس یعنی گل صدبرگ حدیقه قدس اولان طبع عالی
گهرلرینه جا الخراف واقع اولوب ایام ناخوشیده عصابه بند
صداع ایکن بهجت بخشای انجمن یاران وعین الحیوة حکمندن
لأبی چکان اولوب اتانی رایت البارحة فیما یری النایم
ان فی عضدی سوارین من ذهب فکرهتهما فنفختهما فطارا
فوقع احدیهما بالیمامة والاخری بالیمن دیو تقریر فرمای واقعه
اولدقلرنده اصحاب کرام ماولتهما یا رسول الله دیو نیاز مند
استخبار اولملریله فاولتهما بهذین الکذابین صاحب الیمامة
وصاحب الیمن یخرجان من بعدی دیو کشف استار پیش آمد
بیوروب اسود العنسی ومسیلمة الکذاب کمسرسام حبل
کج خیال افتاده وحبل ضلال اولوب دعوای تبنی ایله فروزنده
فروزینه اعتیال اولمقلرین اخبار بیوردیلر نظر عالی کهر
نبوی اورتره یمن طرفنده بنی مدلج منتمی ذوالخمار لقب بالی
المجمة وبالی والمذهبة وعلی کلا الروایتین اسود نام برشعبده باز
عرب بی ادب ایکن شیطان رجیمی اولوب بین الناس واقع اولان

امور حادثه کی

48a

روضهٔ جنان یعنی حجرهٔ کروبی پاسبانان تشریف بخشای
دیوانخانهٔ علیین نشان اولدیلر بو جمعیت نورانی طایفهٔ
مذکوره یه جلوه گاه نظر روحانی اولنجه مابینلرنده دانشمند
خودمندلری اولان ابوالحارث بن علقمه همپالرینه توجه
روی خطاب ایدوب ای قوم یقین خاطرلری تردد مدرکه
بو وجوه کریمه درگاه ذوالجلالدن ارادهٔ زوال شائبه
قاف قیام ایدرلرسه انداخته سر حد انعدام اولدوغندن
غیری بلکه روی زمینده انارهٔ تنور نصرانیت ایدرفرد واحد
قالمز دیو کوشمال ده یاران اولمغین بیت محتاج عالمش نخلک
استخوان و کل ∴ صراف روزکار بیاور نقد همتک ∴
مدلولنجه سر جمله تسلیمه اسراع ایله یا ابا القاسم سز کله
مباهله یه قدر تمزیو قدر دیو استماع کوسترملریله حضرت
نبی کریم علیه سلام من رب رحیم ایدی ربقهٔ اسلام خیر نجم
سرفراز ایدرسز دیو فرمان ران اولمغین اولدخی عدیم الاحترام
دیو کردن کش وادی ضلال اولملریله ایدی حاضر باش
محاربهٔ حماة اسلام اولورسز دیو مفهوم فرمای آخر الدوا
الکی اولمغین اکا دخی تاب و توان معدوم الامکاندر
الحق سنویه دوهزار رطله که هربری چهل درم بها اولمه
ادا ایله طلبکاران امان و نیازمند احسان اولورز
دیو سلسلهٔ جنبان استیمان اولدیلر تحفهٔ نیازلری درخورد ست
خدام حضرت سلطان قیصر غلام اولمغله تسوید عهدنامه یورلوب
کنده و خواجه شهریه مسند فروز و فلاح حضرت عبیده
بن الجراح رضی الله عنه معًا همراه یورلوب صوب سیریلرنه
راهی اولدیلر ∴ تحقیق کردهٔ المعیٔ عالم صاحب معالم درکه بوانشاده
حضرت درة التاج جاه نبوت علیه التحیا سرپوش انداز حقهٔ حکمت

47b

علی الکاذبین فصل الخطاب نزول او لمغسله طایفه مذکوره دعوت
اولنوب حضرت نبی کریم علیه افضل التحیة والتسلیم بو بابده نزول
فرمای اجلال اولان تنزیل جلیل قرأ تیله لب جنبان ملاطفه
حکمت بارقه اولمغین مدعیان اخول نظر مضمون آیة کریمه یه
اگرچه اقرار ایتدیلر لکن غلبهٔ اخلاط ردیه کزایله قارورهٔ
سر بره لری قبول خلاب هدایت ایتیوب کلفند اسلام
ایله شیرین کام اولمدیلر حضرت نبی امین علیه اکمل التحیة والتسلیم
بروفق حکم الهی هر کسک نقرهٔ حالی معروض محک امتحان اولمق
ایچون طایفهٔ مذکوره یی میدان مباهله یه دعوت بیورمغین
مزبور اروحی بو بابده سز بجیب تأمل و تفکر اولمق ایچون مهلت
خواه اولوب کندو تنها خانه لرنده قرعه اندازی استشاره و عاقب
لقب عبد المسیح نام راهب سموع الکلام لرندن خواستکار
حسن مشاوره اولمغله یه فس راست قیاس دخی
مشعله افروز راه صواب اولوب ای قوم نصاری بخدای عالم السر والخفا
که محمد بنی برحق و حضرت عیسی بابره سنده کشیدهٔ رشتهٔ تقریر
بیورردوغی لآلی دلایل مخففه مانند نور و ظلم کندو سبیله جبار
میدان مباهله ایدرسکز طپانجه خوردست هلاک اولورسکز
محبت آیین عادی مانع متابعت و ترک کیش آبا و جدیشدن
مبا یعتکز اولورسه قبول خراج ایله آشتی یه رواج ویرورسکز
دیو توبیخ برله پند خوان نقل الامر اولدی فردا شمهٔ زنگار
مهر سر لوحه طراز زنگار کون سپهر اولدقده حضرت قاید
کتیبهٔ عزا المحجلین علیه التحیة حضرت حسین پیرایهٔ آغوش جد امجد
حضرت حسن یدگاهید حضرت فاطمهٔ حور اپرستار و حضرت
علی المرتضی کرار در عقب اولمق اوزره هر برینه صحیفهٔ دعای
اجابت قرینه شیرازه بند آمین اولمق دیو تعلیم فرما اولدقده

47a

آنکه مراجعت دتا رو بود حالدین نور دیدهٔ منوال مقال ایدوب
تمشیت امور لازمه چاره جو اولدیلر ۞ اتفاقا اول دمده حضرت
امیر مشکل کشا علی المرتضی کرم الله وجهه الاعلی ایکمش افروز حضور
اولمغین حضرات برادران جان پرور یا ابا الحسن بو بابده مصلحت
ندر دیو حل کرده رشتهٔ مسئله پی انامل رای رزینلرینه حواله ایتدیلر
بیت مباش در پی کرد آوری که ماه تمام ۞ ز خود تهی چو شود
قابل اشاره شود ۞ مدلولیجه حضرت امام رهنمای طریق مرام
اولوب لباس پوشلغین تتمه واکمشترین مرضع کار انداخته پنوله
فرا موبشی اولیوب لباس پوش رهبانیت و درویشی
اولدیغی ایله رعایت هیئت مسکنت ایدرک ایسه شاید شایسته
عنایت رسالت پناهی اولمق ایچون یوکره کشای طرهٔ مدعا اولدیلر
فرمودهٔ حضرت شاه ولایت اوزره طایفهٔ مذکوره خرقهٔ فقر
وفنا ایدیه عتبهٔ علیهٔ نبویه یه چهره سا اولدیلر حضرت
فخر نوازعالم صلی الله علیه وسلم فصیح اللهجه عنایت
اولوب طایفهٔ مذکوره یی عایدهٔ کثیر الخیر اسلامه دعوت
ایلدیلر اول کشتا خلرک قامت عنادلکی نهادلری پاپ جنبان جادهٔ
هدایت اولیوب آغاز جدال و طرف رسالت پناهی یه
حضرت عیسی علیه السلام پاره سنده جوابکز ندر دیو حرف انداز
سؤال اولدیلر ۞ حضرت مسند آرای ثانی و تمکین علیه افضل
التحیة والتسلیم توقف ایله جوابه مترقب اولکز دیو پاسخ ارزان
اجلال اولدیلر اول اوانده کریمهٔ ساطعهٔ الحکم ان مثل
عیسی عند الله کمثل آدم خلقه من تراب ثم قال له کن فیکون
الحق من ربک فلا تکونن من الممترین فمن حاجک فیه
من بعد ما جاءک من العلم فقل تعالوا ندع ابناءنا وابناءکم
ونساءنا ونساءکم وانفسنا وانفسکم ثم نبتهل فنجعل لعنة الله

حکایت رزند ۞ کای بدرت ملک ملک ملتجی ۞ جست الیسنا
و لنعم الجی ۞ نغمه سلیه دستافشان نشاط دیاکوبان
انبساط اولدیلر بوعبارت لطیفه قضیه مباهله بیانندن
پر ورده روضه رضیه روضة الاحباب اولان ریاحین عنبر بو ندن
بوسنه میمونه ده حضرت مبعوث کافه عالم صلی الله علیه وسلم
نصارای نجرانه توقیع نویس منشور هدایت مأثور اولوب
بیت ببابنجانب دارالشفای خالق خویش ۞ کزان طبیب
نیارد گریز بماری ۞ لامعه سنجه طایفه مذکوره یلی وادی متعفنه
ضلالتدن معموره خوش هوای تکرستان ایمانه دعوت
ایتمکله پیام شکین فام نبوی رهبت آور رد اولدقده
طایفه مذکوره دایره بندپرکار رشاد ره اولوب بارکیر رایلری
چپ دراست جست وجو یلاکه شاهراه صوابده بوجاده
اوزره تکاپو ابتدی که کلانتران قبیله دن چهارده سفید ریش
خیراندیش دن برطریق سفارت درکاه سدره سریر نبوی یه
ارسال ایتدیلر نگاشته محققان روایتدر که طایفه مذکوره
برسم ملاقات ملوک الوان لباس خودآرایی وخوانیم مرتبع
کاری ایله تقلت ده دیوان الحق نبوت پناهی اولدیلر طرف سلطان
سریر استغنا علیه اکمل التحایادن بهره یاب کوشه چشم التفات
اولیوب اعراض ایله معامله اولندیکندن دیدن منسوخه رای
اوزره نماز شروع پس ازان تکرار خاکپای اکسیر پیرای
نبوی یی کیمیای مس وجودی رجوع ایدوب هرچند نیازمند
زکوة التفات اولدیلرسه کامیاب صدقه رد جواب اولمدیکه
مسجد روحانی مشهد نبویدن بدر دکوچه تخیر ده دریدر اولوب
حضرت علی الشان عثمان بن عفان وقدوه اصحاب عبدالرحمن
بن عوف رضی الله عنهما ایله سابقده نوعا چشم آشنا اولمدیکه

46b

46a

بعضکم رقاب بعض الا هل بلغت قالوا نعم قال اللهم اشهد فلیبلغ
الشاهد الغایب فرب مبلغ اوعی من سامع رواه الشیخان
بعده کویا اتمام امور رسالت و اقامه ارکان دعوت بالغ
نصاب ابلاغ اولوب بعد الیوم کرهک ای قیود فاینه وزانو
زن مقام محمود بافیه اولمق ایما سیله وداع اجانب برله
ختم سجل خطاب مستطاب بیوردیلر وادی دلغزای منادی ایام
تشریقده اقامه ثمانیه ده رمی جمار بیوروب قفل اجلال برله
ابطح نام محل جنت مسا ده تشریف بخش نزول اولدیلر محل
مذکوره ده ظهر و عصر و مغرب و عشا نمازلرین ادا برله جلوه کر
صحن مسجد الحرام اولوب قبله ابدی الحکم حج دنیا سکلرین
طواف وداع ایله ختم و امضا و ودیعه صندوقچه قلوب
اهل نهایه بیوردیلر پس ازان دار السعاده مدینه یه اقتاب
توجهدی بر تو انداز عزیمت اولوب اقبال همایونلری نضارت
بخشای دشت و هامون اولارق کیرو ذو الحلیفه محط احمال
اجلال اولدی فردا خورشید طلعتدی ضیا کستر دار و دیار
دار الهجره مستیمنه اولوب سه بار تکبیر ایله لا اله الا الله وحده
لا شریک له له الملک و له الحمد و هو علی کل شئ قدیر
تائبون عابدون ساجدون لربنا حامدون صدق وعده
و نصر عبده و هزم الاحزاب وحده نادره لرین نوبا ده
شاخ زبان تقریر و بدرقه سیر و مسیر ایدرک تشریف
سازقرارکاه و نزول دولتخانه عالمپناه بیوروب
مانند حکایه حربا و دکا عاشقان کل دیدار اولان شیخ و
شاب جمیعه سروره شتاب ایدوب لسان الحال دن
مثنوی آمدی ای شاه بصد عز و ناز ♦ خانه نشینان
بهزاران نیاز ♦ سجده کنان بوسه بپایت زدند ♦ طبل دعا کوس

اولان طواف آنانه که رکن و صدر و زیاره ایله دخی مصطلحدر
اما سیحون حضرت سلطان خورشید علم صلی الله علیه وسلم چون
سحاب لآلی باران سایه گستر ساحه بیت زرین ناودان اولوب
کامیاب رکاب آفتاب القابلری اولان همیون همایون پر
اوزره طواف بیت سیمین کمر و دست معجزه پیوستدنده
اولان محجن ایله ارکان و حجر بیوروب کبر و خیمه گاه سپهر
دستگاهدن فیض رسان عودت اولدیلر روز فیروزمندکوردن
حضرت رابطهٔ مبدا و معاد افصح من نطق بالضاد بیت
رفعت ازو منبر افلاک را ❊ رونق ازو خطبهٔ لولاک را
صلی الله علیه وسلم رفعت بخشای منبر کرسی ستم اولوب جناب
حضرت ابی بکره رضی الله عنه تیله زیور سطور مواهب اولان خطبهٔ بلیغهٔ
نبویه آرایش ورقپاره اثر فیلندی ❊ عن ابی بکره رضی الله
عنه قال خطبنا رسول الله صلی الله علیه وسلم یوم النحر قال
ان الزمان قد استدار کهیئته یوم خلق الله السموات
والارض السنة اثنی عشر شهرا منها اربعة حرم ثلاث
متوالیات ذوالقعده وذوالحجه والمحرم ورجب مضر الذی
بین جمادی وشعبان وقال ای شهر هذا قلنا الله ورسوله
اعلم فسکت حتی ظننا انه یسمیه بغیر اسمه قال الیس
ذا الحجه قلنا بلی قال الیس ذا الحجه قلنا بلی قال ای بلد هذا
قلنا الله ورسوله اعلم فسکت حتی ظننا انه یسمیه بغیر اسمه
قال الیس البلدة قلنا بلی قال فای یوم هذا قلنا الله ورسوله اعلم
فسکت حتی ظننا انه یسمیه بغیر اسمه قال الیس یوم النحر
قلنا بلی قال فان دماءکم واموالکم واعراضکم علیکم حرام
کحرمة یومکم هذا فی بلدکم هذا فی شهرکم هذا وستلقون ربکم
فیسألکم عن اعمالکم الا ترجعون بعدی کفارا ضلالا یضرب

45b

45a

شاه مردان ایله تناول بیورولوب اهتمام مومنین وال نبی ایدن
ایکون دخی بر بقره یغو مند تقدیم مذبح تعظیم بیورلدوغی تصحیح
کردوکه نکهانان حمای انار در بو دخی کلزار سیر سیدالابرار دن برجیب
مردمک دیده اولان ریاحین خوشبو دندر که حضرت شه سرا پرده
رسالت علیه افضل التحیه نزهتکاه پهن صحن منادهارا استه
اولان خیمه زمرد بستونه نزول همایون بیورولوب
اشاره عین البشاره بنویه ایله سالکان راه یقین حضرات
مهاجرین پشکاه مسجده سرافرازان انصار حواریون
اشتهار خلف مسجده نزول اجلال ایله هرکس انکای منکای
راحت اشتمال بیوردی بعد ذا منعم نام سرخوانش بارگاه
نبوی به چهره سای خدمت اولغله حضرت سلطان سماحت خو
مشکین بو صلی الله علیه وسلم بیمندن ابتدا ایله سر سعادتلرین
تزیین بیوروب بیت زلف بریده را چه کنی تا ز رخش
مویی بعاشقان سیه روز کار نبخشی لامع سنجه موی
غیر بولرین بورب برابکیشر مانند سر رشته امن وامان
اصحاب کرامه کرم وناخن هلال نمونه لرین کذلک مستحبان
درگاه سدره اشتباهه احسان بیورب اللهم اغفر
للمحققین ایله لب جنبان عنایت اولدیلر بعض مخصوصان
خدمت علیه نبویه یارسول الله وللمقصرین دیو عرض نیاز ایندکده
حضرت خدایکان کریم السجیه علیه افضل التحیه اللهم اغفر للمحققین
بیورد یلر تکرار یارسول الله وللمقصرین دیو خواستکار مرحمت
اولدقلرنده اللهم اغفر للمحققین بیورد یلر باز دیکر یارسول الله
وللمقصرین دیو دریوزه عنایت اینلریله وللمقصرین دیو اندکی
دخی حصه مند خوان یغمای نعم عالمکی بیورد یلر ایراد کرده
علامه قسطلانیدر که متمم وظیفه تطلیفه چارکانه روز نخر

بیمهر اس فضل بن عباس رضی الله عنهما یلی التقاطه جمرات خذ مسیله
سرافراز بپوروب محل مذکور ده ادای صلوة بامداد ایله مانند
مصباح صباح رهگرای فوز و فلاح اولوب اثنای طریقده
آفتاب طلعتی پرتو انداز کنگره شاهقه شعر الحرام اولدقده
طرف قبله به توجیه وجه کریم بپوروب لخلخه تکبیر و تهلیل اولدقده
مطیه ران شاهراه تدعا اولوب کیدرکن براهراه خشعیه سرگردان
سرراه بنوی اولوب یا رسول الله اقامه ارکان حج ذمت
عباده فریضه لازمه الهیه در بو فقیره نک پدری شیخ کبیر اولوب
ارذل عمره وصل و فتور مفاصل ایله راحله نشین مراحل اولمغه
اقتداری یوقدر نیابتة حج ایتمک شایانه محکمه قبول اولورمی دیو
رفع رقعه مافی البال ایتمکین حضرت سرور فروز خلق عظیم
علیه افضل التحیة والتکریم نعم برله جمعیت بخشای خاطر
شکسته شیدای اولوب طریق وسطادن غادل کل آل محمدی یه
لطف فرمای التفات نگاه و فیض ریزان نشیب و فراز راه
اولارق وقت ضحاده جمره کبرایه سایه گستر اجلال اولدیلر
استقبال قبله و همراهی نغمه تکبیر برله رمی جمار سبع ایدوب
بو مقام جلیل المناره کلمجه یه دک نسیم عنبرین شمیم لبیک ایله غنچه
گشای گل گلزار ملاحت یعنی تلبیه یه مداومت کوستردکلری
طراز خط و خال شواهد آثار در آندن تشریف سازمنحا اولوب
هدی یکون احضار بپوروب قلری یوزره اس بدنه قربانی نک
اکلتش اوج راسی خاصة بنویه اولمق اوزره تقدیم مذبح تعظیم
و قصور بن حضرت جلیل المناقب علی بن ابی طالب رضی الله
عنهه مخصوص اولمق اوزره نحرلری جناب امانت القابه
سپارش غایت بپوروبلوب هر برندن بر رقطعه لطیفه سی
پخته و مانند مائده عیسویه پشکاه نبوت پناهیده آماده اولنجه حضرت

44a

که خواهنده ایم ٭ چاره ما کن که پناهنده ایم ٭ در نخه نگار غوطه خور دریای
بیکران مغفرت جوشش ٭ کریم خطا پوشش اولوب بیت
یوم حسره آب رحمت اهل جرمک جرمنی یارب ٭ یا اول بیحد ولی بایان
اولان دریای بی پایان سین ٭ تا دره سنجه نیاز سنج میزان شفاعت
اولملریله غواص شکار رازهای مرامری صید ایلیه رک صدفچه منتهای
مسئول ایدوب در یکتای مدعالری زیور اولمغه شاهد قبول
اولدی بو نوید دل افزایله بشره کلمکدن نومیدان آثار خنده
یاتبسم نمایان اولمغین ٭ شیخین محترمین یعنی عمرین
مکرمین رضی الله عنهما خاکپای نبویه جبین سای نیاز اولوب
بابی انت وامی ان هذه ساعة ما کنت تضحک فیها فما الذی
اضحکک الله سنک دیو عصای استغنا را ولملریله حضرت
سلطان کشور تبشر علیه اکمل التحیه لآلی باش تقریر اولوب ان عدو الله
ابلیس لما علم ان الله قد استجاب دعایی وغفر لامتی اخذ التراب
فجعل یحثوه علی راسه ویدعو بالویل والثبور لاجله سید بشارت
بخشای مستمندان باب عنایتلری اولدیلر مثنوی مه فشاند نور و
سگ عو عو کند ٭ هر کسی بر خلقت خود می تند ٭ خس خسانه
میرود در روی آب ٭ آب صافی میرود بی اضطراب ٭
مصطفی مه راشکافد نیم شب ٭ زاثر میخاید زکینه بولهب ٭
آن مسیحا مرده زنده میکند ٭ وان جهود از خشم سبلت میکند
بوسلمه دانا دره سنجان معانیک کلزار طبعلری کیمشرب
اولمیوب بعضیلر حجت باهره وبعضیلر حقوقدن غیری یه
ناظره در دیو هر برینک کلدسته نادیلری آرایش سرشته
ستقله اولدوغی تفصیل کرده مواهبدن عبارت پردازان
هدی پیمبر بورسه نغمه سرای خیر الاثر اولمشلر درکه حضرت صدر
نشین مقام محمود صلی الله علیه وسلم منزلگاه مزدلفه ده هر بر

43b

اولوب تعجیل ایشتاب و رجز سودا افزا ایله سوق دواب
ایتدکلری سامعه گذار حضرت متمم مکارم الاخلاق علیه الصلوة
و السلام اولمغله نکهت افزای نفحات قدسیه السمات اولوب
ایها الناس علیکم بالسکینة فان البر لیس بالایضاع یعنی بالاسراع
دیو رهنمای آداب اولوب رفتار رهوار ایله محل
مذکوره یه تنزیل احمال اجلال بیوردیلر بونا دره دغدغه
فرسا دخی زبان گذار روایت مسکته الانفاس حضرت
عباس ابن مرداس در که مثنوی حضرت سلطان شفیع اوری
ملجای عالم زنراتا سما ؛ عقده گشا بنده هر مشکلی ؛ قبله نمایندهٔ
هر مقبلی ؛ صلی الله علیه وسلم عشیهٔ عرفه ده ایستاده
محراب شفاعت ؛ ده فرو زنده فروزینهٔ تضرع و زراعت اولوب
تباه شدهٔ بحر سیاه گناه اولان عجزهٔ امت مرحومه یه
طلب مغفرت برله بارگاه شهنشاه بنده نوازه جلبت
قدرته رفع دست نیاز ایتمکله کالای مسئولاری تحفهٔ
بالا دست قبول اولوب ماعدای مظالم مسامحه بیورلمغن تکرار
باب رجایه رجوع برله مثنوی ای حیات دل هر زنده دلی ؛
سرخ رویی ده هر جا محلی ؛ مرهم داغ جگر سوختگان
شادی جان غم اندوختگان ؛ یعنی الهی طپانجه خور
دست تعدی ظالم اولان مظلوم سوخته دلی شاد کام جزاء
دار النعیم و ظالم بید ولتی فیا منه غلیان غرق غرق
لطف عمیم بیورمق الخ تعلق کمند کرم مشیتکله منوط در
دیو شاهباز نیازی صید گاه ملکوته پرواز ایتمکن
برو فق تقدیر تذرو جوابری بنهان شدن پرده تاخیر اولمغن
شبانگاه قدر اشتباه مزدلفه بیت رحم کن ای مرحم
غمخوار گان ؛ چاره کن چاره بیچارگان ؛ درگذر از جرم

که خواهنده ام

43a

وعليك يا رب توابي اللهم اني اعوذ بك من عذاب القبر ومن وسوسة
الصدر ومن شتات الامر ومن شر كل ذي شر ومنه اللهم
تسمع كلامي وترى مكاني وتعلم سري وعلانيتي لا يخفى عليك
شيء من امري انا البائس الفقير المستجير المستغيث الوجل
المشفق المقر المعترف بذنبي اسئلك مسئلة المسكين واتبتهل
اليك ابتهال المذنب الذليل وادعوك دعاء الخائف الضرير من خضعت
لك رقبته وفاضت لك عيناه وذل جسده ورغم لك انفه
اللهم لا تجعلني بدعائك رب شقيا وكن لي رؤفا رحيما
يا خير المسئولين ويا خير المعطين نادره باهره لايله نياز گذار
اولده قدري عنوان طراز آثار در بوانشا ده بر مرد نجدي چهره سای
خاكپای نبوی اولوب كيفيت رشته جدن استعلام برله نيازباش
مرام اولمغين ايماء نبوت پناهي ايله منادیان فصيح الحال
نغمه پرداز ندا اولوب الحج عرفة من جاء ليلة جمعة قبل
طلوع الفجر فقد ادرك الحج ايام منى ثلثة فمن تعجل في يومين
فلا اثم عليه ومن تاخر فلا اثم عليه نوا سيله نوازنده پرده مسامع
خاص وعام اولديلر ساياني ظعن درايت بور سمه زمزمه ريز
روايت اولمشدر كه نجيب زرين زمام خاور زانو زن مراح
باخترا ولدقده حضرت سرخيل انبيا عليه اتم الثنا ياعرفه دن
افاضه بوروب عنان دار تمكين و وقار اولان ايها الناس
السكينة السكينة دیو تعليم آداب سير وسلوك ايدرك رهكراي
مزدلفه اولوب اثناى طريقده اليك تعدد فلقا و ضيقها
محنالفادين النصاري دينها زمزمه سيله شوق انگيز راه
وسير اولور مرادي الفلق الانزعاج والوضيين بالضاد
المعجمه حزام الرحل نقل كرده خبر حقيقت شناس حضرت عبد الله
بن عباس رضي الله عنهما در كه زمره حاج سبك سير وادي نشاط

42b

ان اعتصمتم به کنتم بالله وانتم تقولون عنی فانتم قایلون دیو
قرار ابدیجه اول نادی مکرمده خطبهٔ حکمت عبارت بنویه چشم و
گوش اولان مردان موحدین یکدست رفع نوای ولایت
آهنگ ایدوب نشهد انک قد بلغت واوفیت ونصحت
دیو دیوان عدالت عنوان آهیده ادای شهادت ایتمکله حضرت
بهترین عالم صلی الله علیه وسلم اصبعین قمرشکاف خدا
خوانلرین زیر وبالا یه ایما واشارت بیوروب امضای
اللهم اشهد توقیعی ایله ختم پرلیغ خطبهٔ بلیغه بیوردیلر اول
اثناده خال لب نشین شاهد اقبال حضرت بلال آهنگ تکبیر
صمدی یعنی دلکش اذان محمدی اولوب اقامت نماز نشین
ایله صفا بخشای قلوب اهل دین اولمغن حضرت امام قبلتین
آفتاب عالم افروز خدنقین صلی الله علیه وسلم سجاده آرای
سلوق ظهر ودرعقب اقامهٔ ثانیه ایله بجت افزای محراب نماز
عصر اولوب قطار کالای نیاز پیشکش بارگاه بی انباز
قلندر قد نصکره حضرت سپهسالار کتیبهٔ ابرار علیه التحیة زین
شریانگار قصوایه زانو زن اجلال اولوب ساحهٔ جنت
باحهٔ موقفده صف بند خدا پسند وقوف اولمغله متوجه بیت
الحرام اولوب اللهم لک الحمد کالذی نقول وخیرا مما نقول
اللهم لک صلاتی ونسکی ومحیای ومماتی وانک ربی ترانی
اللهم انی اعوذ بک من عذاب القبر وسوسة الصدر وشتات
الامر اللهم انی اعوذ بک من شر ما تجی به الریح لامعه سیله
تنویر زبان جان بیوردیلر حفظهٔ آثار نبویه علیه افضل التحیه
تحقیقلری اوزره یوم عرفده حضرت رسالت پناهی
اکثری لا اله الا الله وحده لا شریک له اللهم لک الحمد کالذی
نقول اللهم لک صلوتی ونسکی ومحیای ومماتی والیک مآبی

دعیلر

42a

یوم ترویه نامن ذی الحجه شریفه که روز فیروز پنجشنبه ابدی هزار غزو وقار
ایله مانندهٔ آفتاب سپهر ابتهاج میان قافلهٔ جبیلهٔ حاجده
تحریک رکاب اجلال و وادی وسیع الارجای منا یه شعشعهٔ رز
اقبال اولوب محل مذکوری نزهتگاه مهبت پیور دیلر مثنوی
صبح که بر حاشیهٔ این کتاب ❊ زد علم نورفشان آفتاب
ریخت برین کلشن فیروزه فام ❊ شاخ شکوفه ورق سیم خام
یعنی علی الصباح حضرت شهوار رفرف و براق پیرایهٔ
زین اقصوی صبا مصداق اولوب الملتزم معهد و مدخل
مشهد و موقف مسکنت و منزل سجال رحمت اولان
وادی کوه سپهر شکوه عرفانه صد هزار تمکین جهان گشین ایله
توجیه لگام عزیمت پیورلب بطن وادیده نمره نام جای دلکشاده
آراسته اولان قبهٔ جوزا نطاق فلک رواق انوار باش
نزول اولدیلر بعد از زوال محمل آرای قصوای پروین خلخال
ربطن وادی یه قدوم اجلال پیور مغله محل مذکوره فصیح
بلیغه منبر کرسی مقام و خطاب عام ایله بلاغت سنج
خطبهٔ خاص و عام اولوب ❊ ان دماءکم واموالکم حرام علیکم
کحرمة یومکم فی شهرکم هذا فی بلدکم هذا الا کل شئ من امر
الجاهلیه تحت قدمی موضوع ودماء الجاهلیة موضوعة وان
اول دم اضع من دمائنا دم ابن ربیعة بن الحارث کان مسترضعا
فی بنی سعد فقتله هذیل وربا الجاهلیة موضوع واول ربا اضع
من ربائنا ربا العباس بن عبد المطلب فانه موضوع کله فاتقوا الله
فی النساء فانکم اخذتموهن بامان الله واستحللتم فروجهن
بکلمة الله ولکم علیهن ان لا یوطئن فرشکم احدا تکرهونه
فان فعلن ذلک فاضربوهن غیر مبرح ولهن علیکم رزقهن
وکسوتهن بالمعروف وقد ترکت فیکم ما ان لا تضلوا بعده

41b

لا آله الا الله وحده انجز وعده ونصر عبده وهزم الاحزاب فريده دار
سه بار رشته کش نکرار ایدوب بطن وادیه رفعت بخشای نزول
اولدیلر مکان معینه ده رمل برله دوان و قصور مساوده
تاتی فرمای رفت راولارق بیت چهره صفوت
بصفا جلوه کرد پای مروت بسوی مروه کرد لا موسنجه صفه
سدره سلم مروه یه دخی باندازصعود اولنجه سیاق سابق
اوزره تکبیر تهلیل و تحمید اولوب ارکان سعی وشتاب بالغ
سر منزل نصاب اولغله ظاهر ام الفواده سایه گستر اقامت
اولدیلر بوندن اقدم سرزده نوک قلم اولدوغی اوزره
حضرت صفدر عالم علی بن ابی طالب رضی الله عنه یمن طرازنده
مأمور اولدقدری خدمتی اتمام یرله بو اثناده چابک سیر و مسیر
و بعض کرایم عنایم ایله چین سای خاکپای حضرت سلطان
سدره سریر علیه الصلوة والسلام اولوب طراز عصابه
عفت حضرت فاطمه مریم منقبت رضی الله عنها بلا سوق
مدی ادای عمره ایدوب لبس البسه نفیسه ایله تجلیل
و دیده جبا پرور لرین تکحیل بیورد قلرین مشاهده ایدوب
عتاب فرمای انکار اولدیلر حضرت جناب بتول نجابت انتساب
هکذا امر نی ابی دیو عطر بکارد جواب اولمغین حضرت امیر
المؤمنین کرم الله وجهه تحقیق مسئله ایچون کلدکده مرادلرین
نادی حکمت مبادی بنویده موضوع بجکول استفتا بیورد قلرنده
حضرت مشکل کشای عالم صلی الله علیه وسلم صدقت ایله تصدیق
جگر گوشه کریمه لری بیورد یلر وعلی هذا المنوال مهار کش مدی
اولین اصحاب کرام اتمام احکام عمره ایله احلال نکرار نیت
حج ایله احرام بندا استقلال اولدیلر عالم ربانی محقق سبحانی
تصحیح اوزره حضرت سلطان طیبه و حرم صلی الله علیه وسلم

41a

طوبی قیامه نازافزای حرم ۞ باب سیم اندام نبی شیبه دن تشریف
فرمای مسجد الحرام اولدیلر مثنوی چون بحرم آمده شاه کریم ۞
دیده سیه پوشش نکاری مقیم ۞ صحن حرم روضهٔ خلد برین ۞
او بکنان صحن مربع نشین ۞ قبلهٔ خوبان عرب روی او ۞
سجدهٔ شوخان عجم سوی او ۞ با وجود در امنش آویخته ۞ غالیه
در جیب جهان ریخته ۞ یعنی لانه کردن بیان اولی اجنحه اولان
بیت فردوس ساحه جلوه گاه همای نظر عنایتدری اولدقده
اللهم زد بیتک هذا تشریفا و تعظیما و تکریما و تبرا و مهابة و زد من
شرفه و عظمه ممن حجه او اعتمره تعظیما و تشریفا و برا و مهابة
تحفه لرین دستاویز قدوم پیورد قده نصکره شامه لب نشین سلمی
سیه جا مریعنی حجر الاسود عنبرین شمامه یه اقبال و بسم الله و الله اکبر
ایله استلام و وضع شفتین کلفام بیوروب طراف یمنیدن
طواف بیت ملایک مطافه شرف بخشای آغاز اولدیلر سه بار
رمل و چهار نوبت رفتار معتدل ایله فیض بار کردش اولوب
هر برنده رعایت بسمله و تکبیر ایله رکن یمانی تبجیل و حجر الاسود
اسعدی کذلک تکبیر ایله تقبیلدن نصکره قلب سلیم برله سایه کستر
مقام ابراهیم اولوب واتخذوا من مقام ابراهیم مصلی کریمه سیله
شیر پنکام تلاوت و ادای رکعتین شریفتین برله تشریف سازان
سجاده عبادت اولوب تکرار استلام رکن رکینی ایله طواف
ساز قدسی اوصافلرین رسیده سر منزل اتمام بیوردیلر
محرمان حرمسرای اثر بورسه پیام آور اولمشلردر که بعد الطواف
حضرت مقتدای عالم صلی الله علیه وسلم با ب رضوان توابه صفادن
طاق افروز صفحهٔ صفا اولمغله ان الصفا و المروة من شعائر الله
بارقهٔ سیله انارهٔ قندیل مدعا ایدوب استقبال قبله ایله ۞
لا اله الا الله وحده لا شریک له له الملک و له الحمد و هو علی کل شئ قدیر

40b

انواع ذوه حضرت قاید کتیبه اصفیا علیه افضل التحیا مانند نگین
خاتم یمین زیور زین زرین قصوای سپهر تمکین اولوب طوطی
شکر شکن طفه اعجاز نوازلری لبیک اللهم لبیک ان الحمد والنعمة
لک لا شریک لک نغمه سن حلاوت بخشای زبان دل وجان
ایتمکله طفیل رکاب معلا القاب اولان اصحاب جلیل المناقب
وسایر رفقای هدایت مطلب دخی اقتدای نبوت پناهی ایدوب
محور آرسی برمنه یا ترک ماسوی ایدیلر تسلسل غلغله تکبیر
وتهلیلی تخته اذکار مستجاب ملاء اعلی ومرفوع بارگاه کبریا
ایدرک بهن دشت خاطر مردان معاینده اولان تدافع وتزاحم
شواهد روحانی کبی بالاتفاق رهگرای شوق وم اشتیاق اولدیلر
یالینسنی کشت معهم فاوزفوزا عظیما بوسیاق اوزره
جنبش صرصر آرزو ایله نسیم آسا عطرپاش بوادی حجاز
درونق افزای نشیب وفراز اولارق قرب مکه مکرمه ذی طوی
نام منزل دلکشا محطا احمال اجلال اولدی نگاشته رزین
قلم ارباب تحقیقدر که حضرت آبروی دوابروی محراب عالم
صلی الله علیه وسلم محل مذکوره فریضه گذار نماز بامداد
اولوب شاهباز زرین بال خورشید قطع ربع مدار یومیه ایدیکجه
راه ثنیه علیادن دارالضیافه سلطان مغفرت پناهی یعنی
بیت الله الحرامه عنانتاب توجه اولوب طلعت آفتاب فریبدن
پرتو انداز مفارق قطان ام القری اولدقده سرجمله ملاکردان
خاکپای قدومدن اولوب لسان الحال دن مثنوی آمدی وآمدنت
بس خوشست ٭ دیدن روی تو عیدی دلکشست ٭ خاک
رهت برسر ما تاج باد ٭ هر شب عمرت شب معراج باد ٭ مفهومیله
نغمه سرا وحایز شرف بوسبوس روح افزا اولدیلر زیور سطور
مواهبدر که حضرت خواجه کاینات علیه افضل التحیات تمامت

طوی

40a

وزنگاهش کارعالم ساخته ۱۰ شهسوار قضای خورشید قدرت اولو
منزل نخستین اولان ذوالحلیفه یه بارقه طلعتی شعشعه ریز اجلال
اولدی حضرت عصابه طراز حیا و ادب زهرای زاهرة اللقب
فاطمه عالیة النسب و خواتین حرم علیین احتشام مؤمنین علیهن
الرضوان من رب العالمین دخی جمله سرابرده نشین هوادج
و خدمت مرافقت بنوبت پناه ایله منهج اولدیلر چون بدرقه هدایت
بارقه ایله عزیمت بنویه شهرت یافته بوادی وادیمن افروز نوادی اولدی
بیت همه کاروانها روان میرسند ۱۰ پی خاک بوسش بجان میرسند ۱۰
خواستگاران حج و زیارت انتهاز فرصت برله مانند
بدر انوار بار و جمعیت ثوابت و سیار بی کم و کاست صد هزار
قول دیگرده صد و چهارده هزار مرد و زن منزل مرقومده چتر بند
خدمت و حایز شرف مرافقت اولدیلر ۱۰ تحقیق کرده نادر پیشخان
اثر در که حضرت سرخیل اصفیا علیه افضل التحایا محل مذکوره
مانندهٔ فرقدین رکعتین مقبولتین ایله سپهر افروز نخیت و سجاده آرای
محراب عبادت اولوب تقلید داشعار هدایای خورشید سنام
و بند احرام یاسمن فام ایله عقد عقد الجواهر نیت حج بیت الله الحرام
ایتمکله علاقه بند شوق مرافقت و دل سپار خاک متابعت اولندر
دخی ثقلت لباس نخبه دار و تنکنای کفش و در دسر ساردن شکیبار
اولوب ترک لباس خودآرایی برله شاه ولد ایکیسن خرقهٔ
فقری زیور و دوش و میان یعنی شکوهٔ احرام سپید فام ایلدیلر زمین
نهال قامت و اندام ایتدیلر علی الصباح ادهم زر دوز جلال
شب عدم پیما و نخجی زرین سنام روز محمل آفتاب منخوا ایله وجود
آرا اولدیلر نفیر بارسازی درای مسرت افزای حدی شوق
انگیزه دمسازی کوسترو ب بیت بغرندین نخجیان نمونده ۱۰
جهان شد ز بانگ جرس پر زنگ ۱۰ اول اسکام سعد طالع معدوته

39b

ولا تحسبوه دیو آسینه ژنگ بسته قلوب ناسه مهره حکمت ایله اصقل ذ
انجلا اولدی بو مقاله شوق انگیز حضرت سلطان سریر
افروز مملکت کشور رصلی الله علیه وسلم محمل آرای حج اکبر اولدقده بیانیدر
بوج جلیل المنهج حجة الوداع وحجة الاسلام وحجة البلاغ ایله
مسمی اولوب نگاشته بنان بیان اولدوغی اوزره سال
پارینه ده حضرت قبله عالم صلی الله علیه وسلم غنا نکیر عزیمت
و مانع حج وزیارت اولان مکاره و محذورلرهجور اولوب
رخساره سرزمین بطحا ده جایگیر اولان اوساخ آثار
مشرکین مانندهٔ نقطهٔ مشک ستر و پاز کزلک حک
یعنی رشتهٔ شیرازهٔ بدعت نامهٔ جاهلیه مفروض مقراض
انقراض اولمغن سنهٔ عاشرهٔ هجریه علی مختارها افضل التحیه ده
حضرت حبیب خدا و امام حرم ۞ صفی جهان وجهان کرم ۞
صلی الله علیه وسلم ۞ صفا بخشای مسامع روحانیان
اولان ندای روح افزای کریمهٔ وَأَذِّن فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ
قرینه سین کوشوارهٔ سمع اجابت ۞ یعنی شاهبازان
سدره اشیان طبعلری اوارهٔ بفترهٔ دعوت رحمانیه یه مایل
کشای رغبت اولوب بالذات اجرای احکام حج ایچون
چهره پردازینت کریم ۞ وزانوزن مقام ابراهیم اولمغله
تاج افروز ابتهاج و شیرین کام زمزم کافور مزاج اولمق
آرزوسن ایدوب شریفترین ایام بهار ماه آذار رومیه
دهیت و پنجم ذی القعدهٔ عربیه ده طراوت افزای اغتسال
و نکهت بخشای اوهان اجلال اولوب بر طاقه ازار سندسیه
و بر ثوب ردای استبرق استاره ایله مرتجلا همنگام قران
سعدین یعنی پیمن الصلاتین ده بیت آن شه کونین زده
پا در رکاب ۞ همچو مه ازرخ برافکنده نقاب ۞ کاکل مشکین موشن انداخته

410

39a

ربها واذا تطاول رعاة الابل البهم فی البنیان فی خمس
لا یعلمهن الا الله ثم تلی النبی صلی الله علیه وسلم ان الله عنده علم
الساعة الآیه دیو تقویم ارکان دار الجنان اسلام و ایمان
بیورو ب طومار افاده و استفاده چیده دست انطوا و لنجه
دیده دن پنهان اولمغین تکرار نمرتبه جست وجو اولندی ایصه بدید
اولیوب مردان آهیدن برمرد نا دیده و ناشنیده اصحاب
اولدوغی متعین اولنجه حضرت واسطة الخیرات ارواح و اشباح
عالم صلی الله علیه وسلم ارباب مجلس قدسی سرشته توجیه
خطاب بیورو ب هذا جبریل جاء یعلم الناس دینهم دیو
سیلای عطر واقع حال ایند یکدیکر یو مقاله بحر جان آور مخدوم
خانواده نبویه ابراهیم رحمت کش دار نعیم اولدوغن بیان ایدوب
کرامی کوهر صدف قدرت طراز کریبان خلعت اختراع و خلقت
نوباوه شجره طیبه نسل فخر عالم صلی الله علیه وسلم مردمک
دیده جهان بین بنی آدم حضرت ابراهیم علیه السلام بوسنده
نضارت بخشای دار نعیم اولمغین تکمیل رضا علری پستان
حوریان مقصورات حجله نشینان جنانه حواله اولنوب
بقعه مقدسه بقیع خوابگاه دلارا و مهد راحت افزای
اولدی حکمت آهیه اول زوزدلسوزده بیت ظلمت حزن
همه عالم گرفت ٭ بلکه جهان جامه ماتم گرفت ٭ و نفسنجه زلیخای
خورشید پرده پوش و بلبلای نوبهار جامه سیاه بردوش
یعنی انکساف آفتاب بدایه عالم گرفتار غصه و الم اولوب بعضیلر
بو واقعه دلگداز ایله اول طایر نو پرواز آشیان نخاتمک
خرامنده جنابان جنان اولدوغنه حمل ایتمدیلر ٭ حضرت پیغمبر اعظم
سپهر رسالت صلی الله علیه وسلم ٭ اندرو شمع شبستان جنت
بیورب ان الشمس والقمر آیتان من آیات الله لا یکسفان لموت احد

38b

ونزاع سر جملا اجابة اسراع ایدوب شمشیر خلاف ہنخوانیه غلاف
اولمغله شاہین عنقا شکوه عزیمتدی صید کبک مرام ایتمکین
سمت عودة تحریک شہپر اجلال ایدوب بو اثنا مده حضرت
سلطان بیت وحرم صلی الله علیه وسلم احرام بندچ اکبر
اولغین برین تقریب حضرت امام وحی اتم الغرابه سایه کستر
نزول اولدی بو مقاله روحانیسنی آرزو آیین وحی جلیل حضرت
جبریل خلیس نبویده ظاهر اولدیغنی بیان ایدر حافظان آثار نبوت بو وجه
اوزره شیرین زبان روایت اولمشلردر که بو سنه مبارکده
شاہباز کرسی نشین سدرة المنتهی جبریل امین علیه السلام
ثیاب سفیدایله هیکل انسانیده سیاه مو ورواج خوشبوایله
ترکیب جسمانیده پیرایه بخشای میولی و صورت و زیور
لباس عالم طبیعت اولوب حضرت خواجه دستان بنوت
سجاده نشین مسند رسالت علیه افضل التحیه ایله رو برو زانو
بزانو همصحبت اولوب رعایت شرایط آداب ایله دوودست
زانیدین پیرایه دوزانوی روحانیلری بیورب نه سیاقده
کرم سازمجر عبر دو دسئوال وجواب و نه کیفیتده نکهت
بخشای مشام اصحاب اولدقدی سرآمد حفاظ آثار نبوی
حضرت امام بخاری رحمة الله علیه تصحیح وتحقیق نقل بالبسط
زیور اثر قیلندی: فقال ما الایمان قال الایمان ان
تؤمن بالله وملئکته وبلقائه ورسله وکتبه وتؤمن بالبعث
قال ما الاسلام قال الاسلام ان تعبد الله ولا تشرک به
شیئا وتقیم الصلوة وتؤتی الزکوة المفروضة وتصوم رمضان
قال ما الاحسان قال ان تعبد الله کانک تراه فان لم تکن تراه
فانه یراک قال متی الساعة قال ما المسئول عنها باعلم
من السائل ساخبرک عن اشراطها اذا ولدت الامة

انتها

حضرت پروردگار دست تائید خالد بعض کلانتران قبیله ایله
چهره سای بارگاه سپهر دستگاه رسالت پناهی اولوب باب
الاسلام کعبهٔ ایمانه اقبال برله دمن دخله کان آمنا و قفسنجه
محصل الآمال دستر نهاد و بیان بایش اطمینان بال اولدیلر
بو مقاله رنگین ادا حضرت علی المرتضی رضی الله عنه یمن طرفه
عنان تابه عزیمت اولدوغ بیانده منقه کشا بان علم تحقیق
بو طریق اوزره راه نوازد و توفیق اولمشلر ورکه بو سال
فرخنده فال ده شهسوار جلیل المناقب علی بن ابی طالب
رضی الله عنه یمن طرفه بروانه اولنوب حضرت نیر سپهر افروز
مکارم اخلاق صلی الله علیه وسلم کندویه مؤید لریله شاه مردانه
تعمیم عمامه و بند لوای پرنیان جامه بیوردیلر بو اثناده
حضرت امام یا رسول الله بوخانه زادگزی سنوز نو نهال حدیقه
شجابت ایکن سال خرده کان نخلستان مشیخت اولنده ارسال
بیورمزدیو نزلالی نزد دانیکین حضرت سلطان کرم صلی الله
علیه وسلم صحیفه لوح سینه لرینه دست کرم بوستدرین
وضع ایدوب اللهم ثبت لسانه و ائید قلبه ایله سندوق
سریره لرین معدن علم و هدایت بیوردقدن صکره دریج الجواهر
لطفلرندن تعلیم آداب عدالت فرمای ایدوب یا علی اذا جلس
الیک الخصمان فلا تقض بینهما حتی تسمع من الآخر کما سمعت
من الاول ایشی بناکوش وصیتلری بیوروب اوچیوز اسوه دلیل
هیجا ایله راهی بیوردیلر حضرت شاه ولایت حسب الامر
کرم عنان عزیمت اولوب اطرافه تفریق عساکر جسارت
اهتمام ایدوب خیلی غنایم اغتنا مندن صکره مرسل الیه اولدقدری
قومی عیاب کفردن روشناس اسلام دعوت بیوردقدنده
آفتاب هدایت سرزمین طبیعتلرین اصلاح برله بیدغدغه

37b

اسلموا تسلموا آغازه سن پرده عریانده زبان کنار اشتهار
ایتدر مکاله فبیله مذکوره ترک عناد ایلیه کور حق شناس
اولوب راحت بولدرسکا دخی حسن مشاوره ایله آدم نجات بولدی
اودم کاولدی معترف ایدی ابلیسی ایتدی ردا ایدر مکابره
مدلولن پیش نهاد لری ایدوب اول نوای دل آرا ایله خوشدل
وبی قیل وقال اجابت دعوت حق واقتدای سنت نبی
مطلق ایتمرلیه حضرت خالد کامران مطلب ومقاصد اولوب
فرموده نبویه اوزره اهالی قبیله ایله دیک جوشان عشرت
وسرکرم صحبت اولوب عشیره علیه سده منتهای بشویه یه
بورسمه رفع رقعه عبودیت ایتدیر صورت مکتوب خالد
بسم الله الرحمن الرحیم لمحمد رسول الله صلی الله علیه وسلم
من خالد بن الولید السلام علیک یا رسول الله ورحمة الله
وبرکاته فانی احمد الیک الله الذی لا اله الا هو اما بعد
یا رسول الله فانی بعثتنی الی بنی الحارث بن کعب
وامرتنی اذا اتیتهم لا اقاتلهم ثلثة ایام وان ادعوهم الی الاسلام
فان اسلموا قبلت منهم واتانی قدمت علیهم ودعوتهم الی الاسلام
فاسلموا فانا مقیم فیهم اعلمهم معالم الاسلام ویو
عوض واقع حال التمکین کیمیا کران معانی یعنی دیوان
دیوان الخی بنوی دخی کبریت احمر قلم ایله زیبق ورق خطاب
اوزره بوکونه زرافشان رد جواب اولدیلر من محمد رسول الله
الی خالد ابن الولید سلام علیک فانی احمد الیک الله الذی
لا اله الا هو اما بعد فان کتابک جاءنی مع رسولک
یخبر ان بنی الحارث قد اسلموا قبل ان تقاتلهم فبشرهم
وانذرهم واقبل منهم ویقبل معک وفدهم والسلام
علیکم ورحمة الله وبرکاته بوحکم غایت فرما صادر اولنجه

حضرت پروردگاه

37a

نادره لری برداخته دست تصیحت و مانند عقیق یمنی انگشتر یمین
دشتیاری بیوریلوب خاصته حضرت معاذه رضی الله عنه تکرار
عنایت فرمای پسند اولوب ایمک ستانی قوما
اهل کتاب فاذا جئتهم فادعهم الی ان یشهدوا ان لا الٰه الا الله
وان محمدا رسول الله فان هم اطاعوک بذلک فاخبرهم ان الله قد
فرض علیهم صدقة توخذ من اغنیائهم فترد علی فقرائهم
فان هم اطاعوک بذلک فایاک وکرایم اموالهم واتق دعوة
المظلوم فانه لیس بینها وبین الله حجاب سبیکه سن
مانند ابریز حکمت آمیز کداخته بوته نصیحت و افراغ قالب وصیت
بیوروب سوار مرتفع کار ساعد سیمین اعتبار لری بیوردیلر
حسب الامر العالی هر بری سمت خواهنده بال کش وشهپر طلعتدیله
تنویر سر منزل عدن و صنعا و تبلیغ رسالت سلطان الانبیا
علیه اتم التحیا ایدوب مامور اولدقلری خدمت ادا سیله
اعاله لکام رجعت بیوردیلر قضیه ارسال خالد رضی الله عنه
بو قضیه فرح اشتمال حضرت خالد بن ولید قبیله عبد المدانه
ارسال اولندوغی بیانده ∴ فریدمیدان تسدید حضرت
خالد بن ولید رضه طایفه نجرانه منتمی عبد المدانه قبیله سنه
تعیین بیوریلوب خار اوزار نادره آزاردهٔ دست ابطال
داد و ستد اولمزدن اقدم قبیله معهودی کلکشت گلستان
ایمانه دعوت ایدرلر نسیم قبولله غنچهٔ هوشلری شکفته اولوب
اجابت داعی حق ایدرلرسه انجمن افروز صحتلری اولوب
تعلیم آیات فرقانیه وتفهیم سنت نبویه ابتدای فریده سی
جلوی شهباز همتلری بیورلدی فرمان مطاع نبوی اوزره
اول خدیو میدان نجدت سمت مرامه سوق سره رفتار سرعت
وطرف طراف تعیین مردان کارآزما ایدوب یا ایها الناس

36b

جمع ایله مصطلای مسلمینه سایه گستر اجلال اولوب ⁂ تر صیف صفوف
ملایک مردوف ایله چار تکبیر کذا ارنماز نماز اولوب ⁂ روایح
مسکین فوایح دعا ایله روح پاکلرین شاد و پور دیلر بو تعبیر
دلپذیر دخی چکیده سر چشمه کلک محرره تحقیقدر که رفع مراد قای
دوری اولوب مانند معاینه حضوری اصحاب کرام مدینه
منوره دن روح مصور جنازه سن سریر سروری اوزره
سرنهاده و ساده سیر مهری اولدوغن مشاهده ایلیه یلر
انار الله برهانه بو فقره رقت انگیز بانوی خانواده بنوت حضرت ام کلثوم
سراپرده نشین دار آخرت اولدوغنه شکوفه روضه مقدسه نجابت نسرین
رنگین حدیقه شرافت یعنی کرامی دره زاهره صدف باهر الشرف
صلب حضرت مرکز وجود عالم صلی الله علیه وسلم همسر حضرت
عثمان سخاوت شیم رضی الله عنه سار السیرت مریم عفت حضرت
ام کلثوم سنه مذکوره ده منصه افروز حجله گاه دار بقا و مخدومه
حوریان ملاء اعلی اولوب فراق طاقت گداز لری جناب ذی النورین
رضی الله عنهی سوزان دلدوز حزن ایله کباب و کریه مقله سوز
ترح برلر خونین ساز مندبل اضطراب ایتمکین حضرت دلنواز
شکسته دلان عالم صلی الله علیه وسلم مهربان دامادی پور ریب
لوکان عندی ثالثة لزوجتکها یا عثمان دیو فیاضانه عنایتلرندن
کلاب افشان خاطر حرارت نثار لری اولدوغی پیرایه الفاظ
حفاظ اثر دربنادره رنگین اولا حضرت معاذ بن جبل و موسی
اشعری رضی الله عنهما یمن طرفه مبعوث اولدوقلری بیانده در
بو عام خبر اخبار نامه فرموده شهریار شهرستان رسالت علیه افضل
التحیه ایله کشور یمندن طرف علیا یه حضرت معاذ بن جبل و طرف
سفلی یه حضرت ابی موسی اشعری مأمور اولوب ویرکه بار
بویرن یسروا و لا تعسروا بشروا و لا تنفروا طاوعا و لا تخالفا

خصوصاً الثقاتین فهی غیر الذی رُمیت به دیوکسیه ها مش فیما فات نامه
سیمای مولود معهود و با بنده تحریک قلم نوازانی نگارفزاست
بیورویدر حضرت خیر امت خیر البریة اخرجت للناس عبد الله
بن عباس رضی الله عنهما روایتی او زره شرکیه اشبه تولد ایدوب
فرزند مجهول الاب اولمغله نسبنده والده سنه ستمی اولدی الاصهب
تصغیر الاصهب وهو الاحمر الابلج بالجیم تصغیر الابلج وهو واسع الظهر
الاورق الابل الذی فی لونه بیاض الی سواد الجعد من الشعر
خلاف السبط او القصیر الجعالی عظیم الخلق تشبیها بالجعل الخنفج
العظیم والحذلجة المراة الممتلئة الذراعین والساقین
بو عبارت شریفه ملک حبشه نجاشی نک ترک تاج وتخت
وغوغزین کلمش بنسرای آخرت اولدوغن بیان ایدر واقونیان
دار الملک فصاحة بورسه اجاله قلم حبشی وش روایت ایتمشدر
سنه عاشر هجریه ده قاید الجیش کشور حبش اولان نجاشی اشتهار
اضحه ایله نامدار برمرد فرید حواری منقبت وشهریار یارسا
سیرت اولمغله دستباری توفیق ایله کوی ربای تحقیق اولوب
مجرد استماع حجیه روح افزای نبویه علیه افضل التحیه واصلای نظم
اعجاز التماع آیات کریمه فرقانیه ایله مقر بنبوت خاتم رسالت
ومسلمان پاک طینت اولوب فایز دولت دارین وسربرافروز
منزلین اولمش ابدی یوسنه میمونه ده ملهم غیبی دل پرانتباهدن
بیت مردن هرزنده وکه بینی رواست ٭ آنکه نه مرد است و
نمیرد خداست ٭ مدلولندن آگاه اینکمین داعی حقه اجابت
برله سایه گستر طوبخانه سرای سرمدی اولدقده حضرت
بیت پناه امت عاجز شفیع روز جزا ٭ ملاذ عالمیان آروی
هر دو سرا ٭ علیه افضل التحایا متواری حجاب غیب دوری اولان
کیفیت حالدن واقف اولمغله یاران بهشتیلرین خبردار وعین

35b

بالله الآیه مشکل گشای نزول اولمغله فرمودهٔ نبوت پناهی ایله
بانگ حجازی آهنگ الصدق جامعًا مرفوع دست ندا اولوب
فریضهٔ نمازدیگر اداسندن صکره حضرت واضع قانون نامه
ناموس شریعت حنیفیه مشکآرای دارالحکم نبویه اولوب
بو بابده نه وجه اوزره شیرازه بند فصل الخطاب اولدقدری معتبرات
سیردن نقل بالمطرایله زیب اوراق اثر قیلندی قال
صلی الله علیه وسلم لعویمر قم فقام فقال اشهد بالله
ان خولة الزانیة وانی لمن الصادقین ثم قال فی الثانیة
اشهد بالله انی رأیت شریکًا علی بطنها وانی لمن الصادقین
ثم قال فی الثالثة اشهد بالله بانها حبلی من غیری وانی لمن الصادقین
ثم قال فی الرابعة اشهد بالله انی ما قربتها منذ اربعة اشهر
وانی لمن الصادقین ثم قال فی الخامسة لعنة الله علی
عویمر ان کان من الکاذبین فلما قال ثم امر بالقعود وقال
لخولة قومی فقامت وقالت اشهد بالله ما انا بزانیة وان
عویمرًا لمن الکاذبین ثم قالت فی الثانیة اشهد بالله
انه ما رأی شریکًا علی بطنی وانه لمن الکاذبین ثم قالت
فی الثالثة اشهد بالله انی حبلی منه وانه لمن الکاذبین
ثم قالت فی الرابعة اشهد بالله انه ما أتانی قط علی
فاحشة وانه لمن الکاذبین ثم قالت فی الخامسة ان
غضب الله علی خولة ان کان من الصادقین دیو بنجگاه
مرافعه و مدافعه لری بو پرده ده قرار ایدنجه حضرت سلطان
شریعت آرا علیه افضل التحایا و سادهٔ مواصلتدن تفریق و یرد
لولاهذه الایمان لکان لی فی امرها رأی دیو تحقیق مسئله
بیورد قلزنده صکره فان جاءت به اصیهب اثیبج یضرب الی
السواد فهو لشریک بن السحماء وان جاءت به ورق جعدًا جمالیًا

خلیج

35A

اولدوغی بو العجب کره دلکیر مدرکه اول وقت سریع المرور ده احضار
مشهوده شتاب ایدنجه ایش بتر و خانه خراب اولور دیو روی
اضطراب کوستر مشکن عویمر نام عموزاده سی همخوابه سی خوله ایله
شریک بن السحماء نک مواقعه لرنه واقف اولوب اول واقعه
فاقعه دن عاصمی خبردار ایدوب بونلر جمله عموزاده اولملریله عاصم
اعلاش هوش ربا ایله چهره سای خاکپای بنوی اولوب
یارسول الله جمعه گذشته ده مذاکره سی سبق ایدن مسئله خرده
سوزه فوراً مبتلا اولدق دیو رفع رفعه مصیبت املا ایلمکین
حضرت ملاذ و ملجا کائنات علیه افضل التحیات جمله یی احضار
محکمه ی کمه بیوروب اولا نصیحت پذیرانه ایله زجاج صاف
مزاج اعواض محصنانه رمی حصاة بهتاندن تحذیر و نکایت
دنیویه و فضاحت اخرویه ایله تنذیر بیوردقجه عویمر قسم راستی برله
یارسول الله شراکت ناپذیر اولان جلاله شریک اطاله دست
ناظرم شراکت ایندوکی وقدم بقدم و شکم برشکم آماجگاه سهام
نظرم اولوب بندن غیریدن دخی حامله در دیو مقام اصراره ثابت
قدم اولدقده قرارگاه دعواده راسخ دم اولمغله استعلام حال خوله یه حواله اولندقده
یارسول الله عویمر بمرد غیور در شریک ایله تنویر شمع سحر دمساز اولدقده
واقف اولوب کرد باد غیرت ایله اثاره غبار تهمت ایدر دیو
ساحه کریبان ردامانن غبار کدردن سلدی و سپهر دی
استکشاف حقیقت شریکه اجاله قلندقده اذا قالت خذام
فصدقوها فان القول ما قالت خذام اوزره سوز خوله نکدر
دیو رندانه جوابله سد باب مقاوله ایلدی بالآخره نوازنده
دست نزاعدی اولان سازشه تارمخاصمه اوج مخالفده قرار
ایدیجک برلیغ بلیغ سلطع الحکم والدین یرمون ازواجهم
ولم یکن لهم شهداء الا انفسهم فشهادة احدهم اربع شهادات

میانخانه دخی

سهولت کوستر مکه حضرت بیت راهبر و راست رو و ما غوی
رهبر روشن نظر ما ملغی علیه افضل التحایا لا یودی عنی الا رجل
من اهل بیتی و یواظهار ما فی البال و طغراکش برات لازمه
حال اولد یلر بو نادره زکین ادا دخی زبان گذار کلک تعبیر اولوب
که ضابطهٔ عادت مستمرهٔ قبایل عرب اولوزه حل و عقد رابطهٔ
عهود و ست تصرف ولی الامر با دودمان قریش تلزند ن برمرد
مکه مکه واسطه سیله او لمغه محتاج او لمغن قضیهٔ مذکوره یک
تبلیغ و ایرا زیله حضرت شاه ولایت ممتاز او لندوغی تحقیق
کرده محققین او لمغین یادگار صحیفهٔ اثر قیلندی

34B

یوم قال و عذه انکیز قضیه لعمان بیانندر
سجاده نشینان محکمهٔ فقاهت بورسه امضاکش جلّ روایت
اولندرکه بو سال فیروزده جلیله والذین یرمون المحصنات
ثم لم یاتوا باربعه شهداء فاجلدوهم ثمانین جلدة و لاتقبلوا
لهم شهادة ابدا حدود آرای نزول او لمغله بر روز هفته
فروز جمعه ده حضرت بیت بلیغ خطبه بلغ خطیب ها نزل
دلیل خیر سبیل شارع جمیل افعال که فروز نبوت کلام ناطق
حق بنیجه دان کتبخانهٔ جلال و جمال علیه التحیة و السلام
طراز فراز منبر طوبا سایهٔ ابلاغ و عندلیب فصیح لهجهٔ معجز کوری
فیض افزای باغ بلاغ اولوب تبلیغ حکم حاکم علی الاطلاق
و قضا فرمای هفت اقلیم و نه طباق جلّ جلاله بیورد قدرتله حضرت
عاصم بن عدی الانصاری مقام استفاده ده رپا اولوب
یا رسول الله جعل الله فداؤک انی رایت برمرد نا موس و
زوجه سیله بر حریف اجنبی نی هم پستر کوروب حرکت شرا ین
غیرت ایله اول ستردل کدا زدن افشای رازا بته ثمانین جلدة
مجلود و فسقه نسبت و رتبهٔ شهادتدن لغزیده پای ابد محدود

34A

وکلمات مارة الذکر بنویه بی فرد افزود دیباچه بلاغت بیوروب
بعض مصطلیه و مجامع ناسده دخی حضرت ابی هریره مرا فقیتله
تاذین و اعلان و مانند دغلطان آویخته گوش مستمعان بیوردیلر
پس اذان مراسم حج وزیارت ولوازم تبلیغ رسالت
رسیده سر منزل سلوک و سیر و بالغ نصاب تم بالخیر اولمغین
یاران بهشتی اتفاق ایله طرف مدینهٔ منوره یه توجیه وجه اشتیاق
بیوروب غبار بارگاه سلطان طیبه وحرم صلی الله علیه وسلمی
سرمه دیدهٔ جهانبین و پیرایهٔ جبهه وجبین ایتدیلر المغی عالم صاحب معالم
علیه الرحمة تحقیق اوزره جناب امامت مآب سنگاهی تبلیغ رسالت
بنویه یه مامور بیورلدقده حضرت صدیق شفیق رضی الله عنه
علی الطریق خاکپای رسالت پناهی یه چهره سای مراجعت اولوب
سر تغییر نیت نه اولدوغندن استخبار بره یا رسول الله بابی انت
وامی انزل فی شانی شئ دیو بو راز حکمت طراز کشایش
وکشفی بابنده تحریک کرده مفتاح درنیاز اولمغین حضرت مشکل کشای
عالم صلی الله علیه وسلم محراندن همان حقیقت اولوب لا ولکن
لا ینبغی لاحد ان یبلغ هذا الا رجل من اهلی انت یا ابا بکر
آنک کنت معی فی الغار وانک صاحبی علی الحوض مقارشاد بیله
حل مسئله مشکلهٔ مدعا بیوروب صیقل التفات صفا بخشا ایله
سترده ساز غبار خاطر صدق انتصاف اولدیلر بو دخی
کلدسته سر شیشهٔ بعض روایتدر که سورهٔ کریمهٔ جناب صدیق
رضی الله عنه راو یمای عزیمت اولدقده شعشعه نمای نزول
اولوب تبلیغی بالکون حضرت ابا الحسن رضی الله عنه اختیار
کرده حضرت نبی مختار علیه افضل التحیة والاکرام اولدقده بو امر
خطیره حضرت ابو بکر رضی الله عنه تصدیر اولنمق واد یسنده
بعض اصحاب کرام حضور نبویده کیفیت مشاوره یه نیم مشوار

تقریرلری بیورد قد نصکره سر قطار خاصهٔ بنویه اولان عضبا نام ناقه
نا بید قلاده این سزای رکاب اجلالری بیورد یلر حضرت شاه ولایت
دخی کرم ساز غفران عزیمت اولوب منزل عوجده مانندهٔ
قاصدی از کشور روحانیان آمده در محفل نورانیان
33B
مسرت رسان وصول اولمغله حضرت صدیق توفیق رفیق
رضی الله عنه لب جنبان ترحیب اولوب امیرًا و مأمورًا دیو
خوش صحبت استعلام اولدقده حضرت امام بن مأمورًا الیه
فیروزه فیروز وصیت خاتم الانبیایی صلی الله علیه وسلم
پرایهٔ نگین خانهٔ خاتم افادهٔ بیورمغین درحال حضرت شیخ عتیق
رضی الله عنه تصدیق برله تسلیم امانت و دست بدست بهمصحبت
اولوب شاخ النبات زبان دن نقل افشان لبتیک و صدفچهٔ دل و
جاندن نثر لآلی سعدیک ایدرک تحریک مهمیز نگاور رزین رکاب
استعجال و سر منزل مرامه شتاب اجلال بیورد یلر ام القرایه
وصول برله رعایت شعایر حج و زیارت و هر مقام حبیبده
لازم کلان سکون و حرکتده حضرت جناب صدیق رضی الله عنه
پرایهٔ منبر ملایک محفوف اولوب مخزون معدن الصدق سینهٔ
سکینه لری اولان یواقیت حمدله و تصلیه برله محفل افروز وفود
عاقبت محمود مسلمین اولوب تعلیم رسالهٔ مناسک حج
و زمزم زمزمهٔ تفهیم شعایر برله ارزوای حدیقهٔ قلوب
هدایت منهج بیورد قدر دن صکره حضرت امام عالی مقام
رضی الله عنهٔ ابلاغ رسالت رسالت پناهی ایکون کوشهٔ هلال
ابروی ملاحت برله اشارت بیورمغین جناب مرتضوی رضی الله
عنه دخی فراز منبر سدره سلم خورشید علم اولوب وضع قدم
بیوروب امانت باب مدینة العلم نبوی یعنی مودع سینهٔ
سکینه لری اولان آیات کریمه تلاوتن زیب سرنامهٔ قرائت

دکلمات

33A

نغمه کش توحید اولارق ره کرای اقصای مرام اولدیلر ❊ درعقب طاؤس
روضهٔ علیین ❊ حضرت جبریل امین علیه السلام کلدسته وحی ایله تشریف
سازبساط هبوط اولوب یارسول الله ادای امانت عظمای رسالت
خاتمیتِ ذات کریمکزه منوط در بالذات کندیکز تقریر یاخود پرورده
قاف قرابنکزاولان لردن برشهباز عنقاشکار کز تبلیغنه محتاجدر
دیو غالیه سای تعبیر اولمایه حضرت قاید العز المجلین علیه صلوة
رب العالمین یکانهٔ مطلع قصیدهٔ لافتی دوم انگشت پنجهٔ اهل عبا
حضرت علی المرتضی کرم الله تعالی وجهه بی طلب واحضار و نوبادوه
واقع حالی سرزده شاخسار مقال بیورب خیمکاه صدیقه راهی
ورسیده وعلی رؤس الاشهاد فراغتی لازم کلان صحیفهٔ فریده یی
حضرت صدیق رضی الله عنه دن ستانیده اولوب پیچیدهٔ پرده
دل و دیده ایتمکله معاهمرکاب و موسم حجده محافل ومجامع ده
پرایهٔ دست تبلیغ وتلاوت حلاوت بخشای سرزبان قرائت بیورد قلزدن
غیری هرآینه نفس مطمئنهٔ مؤمنه دن ماعدا کیمسنه رایحهٔ مشکین
فایحهٔ جنان ایله معطر سازمشام جان اولمز ومن بعد برفرد برهمنه
وعریان طواف بیت ملایک مطاف ایتموب ساحهٔ مقدس
ماحهٔ مسجد الحرام دن مردار ان سخنهٔ ضلال مطرود ومجموع
مشرکین تعویض کرده موسم حج اولمقدن مردود اولالر وطرف
ثبوت پناهی ایله رشته بسنهٔ عهد اولندرک حکم تقویم تاجیدی
نامه دار پنجه سر نهاده بالین امنیت اولالر وصفالید نقد عهد
اولندا شهب سیمین سنام ماه چارنوبت سیر منازل سپهر مینافام
ایدنجه دلوا ابدی اوزره بادیه پیمای امن وامان اولوب عرب
ذلک داخل حظیرهٔ اسلام اولورلرایسه فبها والانعام وارزاق
وخون واجب الاهراقدی دست بردهدر اولمه دیونا دین وندا
والقای مسامع پسر وبرنا ایتمدی امرین حمایل بغض پیرای

32B

حج ده مانند نور و ظلم مه جبینان موحدین ایله سیه رویان
مشرکین کجیب اولوب بعض نادان دخی بی پیراهن و جامه
طواف بیت عنبرین شمامه ایتدوکلری رسیده باب
السلام سامعهٔ حق شناسلری اولمغین ربا عی صد سال
به نهایی وعزلت بودن ٭ هفت قلهٔ قاف را بها دون سودن ٭
نه طاق سپهر را بکل اندودن ٭ بهتر که دمی همدم نادان بودن ٭
وفقیه اول کرده مکروه ایله اختلاط مسجد الحرام طبع الهام آرزو ایتمز
نه چندان چسبان اولیوب ناموس نبوت مکین و غیرت کی
تمکینلری اولمقوله وضعه متحمل اولمغله اجرای احکام حج
وتعلیم مناسک هدایت منهج ایکون حضرت صدیق خلافت
پناه تقدیم بزمام مهام امارت حاج یدمؤیدانه تسلیم اولنوب
موسم حجده صفای خاطر موحدین و داغ دل مشرکین اولان اوایل
سورهٔ ساطعهٔ براءه دن سی یا چهل آیهٔ کریمه قراءتی دخی یارزومند
تبلیغلری بیورلدی برگزیدهٔ خواص حضرت سعد بن ابی وقاص
ودلیر بیخوف حضرت عبد الرحمن بن عوف و پیرایه بند
صدا قتکاری حضرت جابر بن عبد الله الانصاری وزاهد
خالص سریره حضرت ابی هریره رضوان الله تعالی علیهم اجمعین
وبعض متعینان درگاه دخی همراهلری بیورلوب یکرمی راس
بدنهٔ تنومند هدی خاصهٔ نبویه اولمق اوزره دست کرم بارایله
تقلید و اشعار و مهار محافظه لری حضرت ناجیه ابن جندب
الاسلمی نک بندسعادتمند لرلری قیلندی حضرت امارت
پناهی دخی بش راس بدنهٔ پروار هدی ایکون احضار
ایدوب مسجد الانوار الخلیفه ده در سر عمامه وغم
قبا وجامه دن آزاد اولوب بند احرام نشین فام ایله نمونه
نمای کلستان کمال سعید و سرود تکبیر و تهلیل ایله مانند هٔ عندلیب

32A

ستر مهر ندان بعضیلر نیاز باشن استکشاف اولدقلرنده طوطی حکمت
کولری آیینه فروز حقیقت اولوب وما یغنی عنه قمیصی وصلوتی من الله
شیئا والله انی کنت لارجوان یسلم به الف من قومه مقاسیله حل
اشکال اشکال مدعا بیوردیلر اما بیت برقره طاشی اکر رنکلیه سرخین
ایتمک ٭ رنکی تغییر بولور لعل بدخشان اولمز ٭ هر کیمک وارایسه
طبعنده شرارت کوزی ٭ اصطلاحات علوم ایله مسلمان اولمز ٭
لامعه سنجه نامرحوم مرتومک سنکلاتش زنه دل شراره باری
ایکخانه صندوقچه فرایدنوادر بیعقلت یعنی صاف دلان پاک طینت
اسلام ایله مدت مدیده معاشرت ایتمشکن استفاضه آب وتاب
هدایت ایتمیوب نابود شده مفاوز حرمان اولدی لکن مردمک
عین الحکمه اولان فراست نبویه اوزره منظومه رشته قرابتی
اولندن داخل حوزه فایزه اسلام اولان بالغ نصاب هزار اولدوغی
شمارنده دست تحقیق اولدوغی نکاشته معتبرات سیر در بو مقاله
جلیله الاثرده کذاری صدیق اکبر رضی الله عنه بیان شده در
سادات حفظه آثار نبویه دن عطاء الله جمال الدین الحسینی طاب
ثراه ارباب البابه آراسته بیوردقلری روضة الاجابدن جیده دست
انتخاب اولان شکوفهای رنکین ادا درکه سنه تاسع هجریه علی مختار
افضل التحیه ده مثنوی آن قمر طلعت وملکی مطلع ٭ مدفنی مهدو
یمانی برقع ٭ شقه برقع او برق فروز ٭ لمعه برق رخش برقع
سوز ٭ علیه من الصلوة ازکیها ٭ ومن التحیة انمیها ٭ نافه نافحة المسک
اقلیم بطحا وحجاز ٭ یعنی حرم کعبة الله غریب نوازه زیارتیله شرف
بخشای جنف ومنی وطاق افروز مروه وصفا اولوب ٭
آفتاب طلعتدی برتو انداز موقف عرفه وخرام طوبی قامتدی
سایه کستر وادی مزدلفه اولمق آرزوسیله خاطر وحشی آشنای
رقت طپان میل ومحبت اولمش ایکن یرسم منسوخ جاهلیه موسم

و نفاق ایله معلول و هوای سر پنجه‌ی اولان نکبای انکار ایله
شوره‌زار آیامی پژمرده و ذبول ایمن تقویم عسر منسوخ الحکم
اولوب کوکب حیاتی کم گشته پس پرده رسیات اقوال اولادی
مردیده رکه پر قصور مزبور ک پلنگ سقم و علت گریبان گیر قبای صحتی
اولدقده حضرت حکیم فلاطون غلام علیه افضل التحیه والاکرام
بیمارخانه سنه فیض بخشای لطف و کرم اولوب یکدم رنجیده
قدم اولملرین بیاز ایتمکله حضرت پیرایه گلشن سرای خلق عظیم
علیه افضل التحیه والتسلیم تشریف سازسر بالینی اولمغین دار الشفای
عنایتلرنن دریوزه نوشدارروی استغفار وتن جانه
سندس تارلرین جامه خواب لحد ایچون خواستگار سنگ
مصلاده وحی سایه سروعنایتلرین بیده ریخ بیورب بالذات
چار تکبیر گذار صلاة اولملرین استدعا ایتدی بنا بر آن گریبان
جبالی سرپنجه اجلده چاک اولوب پای فرورفته مغاک هلاک
اولدقده حضرت کان کرم صلی الله علیه وسلم پیرهن نسرین
قاملرین تکفین ایچون ارسال ونماز نه وحی کوشش و استعجال
بیورمش ایکین حکم اعجازپیرای ولا تصل علی احد منهم مات ابدا
صدور فرمای احلال اولمغین نماز زدن اعراض بیورد قلری
وصیغه تمریض ایله بعد التصدیق حکم آرای تنزل اولدوغی وحی سرزده
فلک دوزبان ارباب بیاندر. منع قمیص صورة صنعت اولوب
محل کرم وسخاوت اولمغله ایثار بیورلدوغی یا خود مرده مرقوم
عمه کبرای پدر ده حضرت عباس رضی الله عنهم البالسین ذکی
توبه پاداش اولمق اوزره مکافات اولندوغی اما صلاة
دعا و استغفار اولوب شایسته کفار اولمغله مقام توقفده
واقع اولدوغی تفصیل کرده مستنطان نکاتدر مکارم جهانبخشای
نبویه علیه افضل التحیه دن بو بابده بدید اولان معامله مهربانک

سر سر عهرزن

31A

وین پرور ایله خود بخود لرین سار یه توبه یه بند و بست و شهد و شکر
جماندن شویده دست اولوب حضرت ابی لبابه یه لایزال هذا مکانی
حتی افارق الدنیا او یتوب الله علی نوای دلکشنده راسخ و م
و مقام توکل و ریجاده ثابت قدم اولوب لسان الحال لری
مثنوی دلم از زلت زاری رسته کمر عذر گذاری بسته
بکف خشم عنان مسارش روی در حلم و مدارا دارش
مدلولیله عذر خواسته باب توسله کمر بسته اولدی بندر کاهلر
شاهراه حضرت رسالت پناهی اولمغله وقتا ما حین مروره
نظرگاه عنایت پناه نازنین خجسته سیر تکحل بازاغ البصر صلی الله
علیه وسلم اولوب بو دلبسته سار یه حرمان و معانق ستون
درد و هجران اولدیکیمدرد یو رأفت فرمای استنجار املریله
ابو لبابه گرفتار دامنی اولدوغی خاکپای جهان پیرایه عرض الیمغین
قسم برله اطلاقلرین حکم سماوی یه حواله بیوردیلر درحال نسیم عالم
تمیم لم یزلی تبسم برله غنچه مرادلری تبسم ایدوب کریمه و آخرون
اعترفوا بذنوبهم خلطوا عملا صالحا و آخر سیئا عسی الله ان
یتوب علیهم ان الله غفور رحیم بشارت رسان نزول اجلال
وبندگانی عقال آمالری اولدی بیت نماند بعصیان کسی مگرو
که دارد چنین سید پیشرو صلی الله علیه وسلم قضیه حضرت
ابی لبابه و بند سار یه توبه اولدوغی اگرچه بعض قوله وقوع بنی
قریظه ده واقع اولدوغی رقمزده اولمش ایسه ده لکن جمهور محدثین
نقل و روایت بو دعیه رابطه اوراق غرای بوکه بند ایتمدریله
زینده سطور اثر قیلندی بو عبارت بحرت مدلول اوزره عبد الله بن
ابی بن سلول بیانده بو عالم میمنت تعمیم ده سر طویله نومشربان
منافقین عبد الله بن ابی ابن سلول طبایعه خورنخت است
رجال غیب اولوب مادرزاد محبوبول اولدوغی اخلاط ردیه حقد

فعفوک عن ذنبی اجل واوسع ۞ انطی اقلنی عثرتی واقل زلتی ۞
فانی مقر خایف مستضرع نوای کلوسوزیله تنور دلدن صعود ایدن
دود آتش دم وکرمایهٔ دیدهٔ پرنملرندن بدید اولان اخرهٔ ندم
سحابه بند خوف ورجا ونزول باران رحمته کشت زار تشنه کام
امیدلری دامن کشا اولمغین رشحات سحاب سجایندن
درنیسان احسان پرایهٔ صدف صدقاری اولوب کریمهٔ بشارت
لامؤ ۞ لقد تاب الله علی النبی والمهاجرین والانصار الذین
اتبعوه فی ساعة العسرة من بعد ما کاد یزیغ قلوب فریق منهم
ثم تاب علیهم انه بهم رئوف رحیم وعلی الثلثة الذین
خلفوا حتی اذا ضاقت علیهم انفسهم وظنوا ان لا ملجاء من الله
الا الیه ثم تاب علیهم لیتوبوا ان الله هو التواب الرحیم
تسلیت بخشای نزول اجلال اولمغله علی وجه العموم والخصوص
سرجله مامول التفاتهٔ خواهش وتنکنای نزدو وهر اسدن
صفه نشین فسحتسرای آمرزش اولوب شکرگذاری خدای بخشنده
دستگیر ۞ وسپاس گویی کریم عطابخش پوزش پذیر ۞
اولدیلر بیت داغ دل آورکه درمیدان درد ۞ اهل دل ازداغ
بشناسند مرد ۞ ای خنک چشمی که اوگریان اوست ۞
وی همایون دل که او بریان اوست ۞ هرکجا آب روان خضرت
بود ۞ هرکجا اشک روان رحمت بود ۞ حضرت ابی لبابه رضی الله
عنه وحی ابتلای تخلفه مبتلا اولمغین حین قفول بنی کریم
علیه افضل التحیة والتکریم ده خاکپای عرش پیمالرینه جهد بلیغ
غیر مقدم اولوب طرف حضرت بنویدن عدم التفات ودوجودی
اعراض مشاهده اتمکین تفسنده مجمر درد ودژم حرارت افزای
زیر جامهٔ وجودی اولوب غریق عرق غصه وغم اولمغین اختلاف
آرای ثقات رواة اوزره بش یا خود یدی یا اون نفر مؤمن

30B

30A

زنجی اولمق اوزره اگرچه رقمی بیورمشلردر لکن علامهٔ قسطلانی نک
قول اصح ایله تحریری بوغوای عزآدن تشریف سازقدوم اولدقلرنده
واقعه اولمغله تکراری نکته فرمای نورِ علی نور اولمغن یادکار صحیفهٔ
اثر قیلندی

حدیقة الانوار سید خیر البشردن برجیل دست مردمکی یمن اولان
شکوفهٔ زنگین اثردندرکه بوغوای خیر اختتامدن بلا ارتیاب
قلبی تخلف ایدنلرا نگشت گزای ندامت ودست زن زانوی حسرت
اولوب لسان الحالدی بیت ای مرا برزشتی اعمال تو میدی
گواه ٭ دورم از حسن عمل چون روسفیدی از گناه ٭ صورت
امیدی بینم چو آب موج زن ٭ بسکه میگردد زشرم رعشه
در نور نگاه ٭ مدتو لنجه اعتراف حوبه وتحفهٔ بالادست توبه ایله
خاکپای شفیع الوری یه چهره سای اعتذار وموقف هراس
ورجاده خونچگان شرمساری وسرافکنده زانوی انکساری اولوب
بیت یارسول الله تودانی امتانت عاجزاند ٭ دستگیر عاجزان
بی سروپا توبی ٭ تواسیله متمسک عروة الوثقای انابت
ومتعلق استار کعبهٔ رأفت اولمغله بیت جفانه شیوهٔ
دین پروران بودمی ٭ همه کرامت ولطفت شرع یزدانی
مغز اسنجه الطاف عمیم الشمول چاره ساز عالم صلی الله علیه وسلم
مروحهٔ جنبان رأفت ونم یم مرحمتلری موج زن مکرمت اولمغله
شاهد معذرتلری جلوه گر آینهٔ قبول اولوب نسیم استغفار ایله عرق
چین سوز غملرین تبرید ونم دیم اغذا ایله آتش دل گداز همدردن
خمیده بیوردیلر الخی کعب بن مالک وهلال بن امیه ومرارة بن ربیعک
براءت موجب النجاة توبه لری تسطیر اولنیوب امرلری تاخیر اولمغله
انلردخی روی انکنده لکی نخاک ودست افتاده لکی براقلاک اولوب
زبان مناجاتلری مناجات الهی لئن حلبت وحجبت خطیئتی

وغزات شاکی السلاح صف بند خدا پسند اولوب حضرت
نازنین حبیب الشیم صلی الله علیه وسلم مانند مرکز عالم وسط الخیر
قلبده فیض رسان جهات یمین ویساره نظر مشفقانه و نوازش
پدرانه ایله صفا بخش التفات اولارق طرف شیمنکاه عز
و اجلال یعنی طلیعه طلیعه یه امالهٔ الکام اقبال بیوردیلر بو صوبه
نازه و سرور بی اندازه ایله اول بقعهٔ شریفه ده بسط بساط
توطن ایدن پیر و برنا و صبیان و نسا قدم قدوم بهجت
لزومله مانند دُرِ غلطان نثار کو هر جان ایتمکله احراز شرف
استقبال و استشمام گل روح افزای وصال ایله قان مست
رعلن گران مرام اولوب پنجه زماندن بر وجایل حبیش خاکبوسی
اولان سرادقات تلاقی نک شاهد نازنین تلافی سن
شاهده برله هم آغوش عروس مقصود اولد قلرنده عندلیب
ناطقهٔ صادقلری لازمهٔ حال اولوزره تحریک ساز پرو بال اولوب
شعر طلع البدر علینا من ثنیات الوداع ٭ وجب الشکر
علینا ما دعی لله داع ٭ ایها المبعوث فینا جئت بالامر المطاع ٭
وزنیله فروع و اصول نغمه بند نیل مرام و مأمول اولوب
برکوری دشمنان پای کوبان سماخانهٔ نشاط و دامن افشان
گردش بزم انبساط اولدیلر بیت هر زمان ایتسه نوله
مدح شریفین عالم ٭ امتحان ایلشوز قت وقت آنی بی اشکال ٭
بردعادرکه آنی هرکیم اوقوریا کوتر ٭ بولور البته مراد اوزره
حصول آمال ٭ طرح انداز نوزمین سیر استاد اول
دیرسی حجته اثر طاب ثراه ٭ بو سر جزفصاحت طرازی حضرت
سلطان سریر افروز مقام محمود علیه الصلوة والسلام
مدینهٔ منوره یه شرف بخشای هجرت اولد قلرنده نزمزمهٔ
نغمه سرایان لسان حبشی و دمدمهٔ خنیاگران شکسته زبان

29B

زنجی ادلی

400

29A

ابقاد مقیاس کلمهٔ واحده و ایراد نازهٔ آرای متحده لری او رتره
مسجد التقوی قبا نکه کان قباب فضیلتن لرزینده و قندیل طاق
نوامان نطاق شهرتن خجیده ایدوب ظاهراً و ریاً دائماً ایشلکلری
فریضه ده مقتدای عالم صلی الله علیه وسلم عدم اقتدا ایکون
برجای جنایت مأوی احداث و ستر دسیسهٔ ضمیر شعبذه
سمیرلری ایکون نزههٔ مغشوشلرن دروغ بیفروغلرین افزاغ قالب
تزویر و حیله و خرقهٔ نیرنک زرقیدن صندوقهٔ نهانخانهٔ مکره قویوب
ابداع ایتدکلری مسجد ایام ممطره و لیالی مظلمه ده اصحاب
عذر و عجز ایکون اولدوغن خاکپای بنو بده وزوده عرصه رسیده ایتمکلریله
حضرت عالم صلی الله علیه وسلم ان شاء الله العلی الاعلی
حین عودتده جای مذکوره ادای صلوة ایله برابر بخش قدوم
اولورزدیو وعدهٔ کریمه لری ارزانی بیورلمشدی بنا برآن حضرت
قدسی سجیته علیه افضل التحیه حین قفوله ده طایفهٔ نفاق اتفاق برآرزوی
سابق تشریفلرین استدعا ایتمکلریله کریمهٔ لو ینح لامعه والذین اتخذوا
مسجد اضرارا و کفرا و تفریقا بین المؤمنین و ارصادا لمن
حارب الله و رسوله رمیت فرمای نزول اولمغن فضاحت حیله
و زور و طلسم فتنه و شور لرینی ابطال ایدوب کورهٔ زنا بیر
فجور و مأوی عقارئیت خیانت ماؤراولان محل معهود کارکان
ضلالت طینتنه زلزله انداز فتور اولمق حذمتی تیشهٔ آتش دم
پنجهٔ حضرت مالک بن الدخشم و کوپال کوه افکن مشت حضرت معن بن
عدی العجلانی یه حواله و سپارش اولنمغله هدم و احراق اولنوب
داغ دل اهل نفاق اولدی بیت علمش معجزی حوادث خوار
از عصای رسد به ثعبانی ۞ پنج بدعت چنان بکند که دیو ۞ ملکی
میکند ز شیطانی ۞ بعد ازان موکب ستاره سپاه محل
مذکوردن رفع علم خورشید کلاه ایتمکله کاهٔ شهاب رماح

هوای بتخانهٔ کفر و ضلالدن فسحتسرای شفاخانهٔ ایمانه دعوت
بیورویلر مبلغان نامهٔ همایون بالغ نصاب تبلیغ اولدقده
نزل کثیر الخیر اجابته اطالهٔ دست تناول و ذایقهٔ خواهشی معجون برء الاسقم
اطاعته اشتهای صادق ایله نیت توصل ایتمکن مضبوط دست
چاشنیگیران اثر اولدوغی اوزره بیم زوال ملک و ملت سبب
تلاشی و عدم موافقت حواشی دوشمنهٔ دست دولت و مهر زن
دهان نیشتری اولوب تناول مایدهٔ هدایتدن دور و پرهیز بغایده
نصرانیت برله کرستکی ضلالت کوشه لرنده مهجور اولدی
بو دخی مقید دفتر محاسبان روزنامچهٔ سیر درکه حضرت فیاضبخش
ثوابت و سیار باعث روابط لیل و نهار علیه افضل الصلوة
والسلام محل مذکوره بضع عز لیله بر توافروز اقامت
و استقرار اولوب کید اعدادن بیقید شقه کشای عز و اجلال
و طرف دار اطهرهٔ منوره یه سوق براق اقبال بیورب اثنای راهده
تشریف سازنزول اولدقده منارل مبارکه یی منابر و اعلام
و مساجد اسلام ایله تنویر بیورروب چمان چمان رفتار رهبت
بخشای ملوک اقطار اولارق طیبهٔ طیبه یه برساعت مسافه
اوان بفتح الهمزه نام محله قدوم همایون نزول ایله بساط
سبزرق منوال بیورولدقده مسجد ضرار خبری شیوع و تنزیل
جلیل سماویه ایله تقویع و تخریبنه شروع اولنوب اساس لازم
الاندراسی تحریر سنیل اهتمام و مقرون قارعهٔ اقدام اولدی
قضیهٔ مسجد ضرار ده محرهٔ تاویل بورسمه طرح انداز تفصیل و اشتهار
که حضرت نبی کریم علیه افضل التحیه والتسلیم غزای غزای تبوکه
راحله بند توجه اولدقده حزبکلهٔ منافقیندن دوازده نفر بدسگال
حلقه بند مشورهٔ ضلال اولوب مانند مرخ و عقار فتیلهٔ زبان
سوختنی و آتش زنهٔ دندان کندنیلرین شرارهٔ بارایدوب

28B

تناول

28A

اکمین شواهین شوکت شکوه شامخهٔ اسلام شعر شتم العرانین
ابطال لبوسهم ۵ من نسج داود فی الهیجاء مجدول ۵ اوزرلریه
یکجناح حملهٔ ترک وتاز وحوالهٔ نیزه وشمشیر سراندازایتدیریه درآن
حستان لغزیده پای مغاک هلاک واکیدر مانندهٔ کور کرفتار دام بهرام
شکار یعنی اسیر اسلامیان نصرت یار اولمغله پیش وپسنده
اولان چرنده ودرنده یعنی توابع باسرهم پراکنده اولوب حصن
منیعه سلرزمانندهٔ مار ومور خصوصا اولدیرا کیدر کرفتارک مضادنام
برادری دخی قلعه ده بولنوب سنک اندازدور باش نزاع
وفتح باب قلعه ده امتناع کوستر مکله اکیدره فدای فدیه ایله
خواستکارامان اولمغن دوهزار شتر رهوار وچارصد پارهٔ
قیمت دار ودرتیوز نیزهٔ سرتیز وششصد فرس شمال خیز ایله
مصالحه ایدوب تحفهٔ استعفاری پذیرای استیفا وکندولرزفاقت
خالد ایله چهره سای عتبهٔ علیهٔ نبویه علیه افضل التحیه اولمق اوزره
فتح باب قلعه ایله میدان اشتی یه قزانیش وبوندا کیدره کشایش
دیریوب جملهٔ مدینهٔ میمنه ده زمین بوس ملاقات رسالت
پناهیله کامبین اولدقلرنده ادای جزیهٔ معینه ایله عنوان خطه
الامانلری شایستهٔ امضای رضای سلطان قضا فرمان اولدوغی
برابه صحیفهٔ حمیده رمثنوی ملجای شاهان عرب هم عجم ۵
درکهنک چاکری فغفور وجم ۵ خاک دری داغ دل تخت وتاج ۵
ایلدی شاهانی اسیر خراج ۵ توقیع نویسان دارالحکم سیر
نورسمه تحریک زرقلم اثرایتمشلردرکه حضرت راغم انوف
شامخهٔ جبابره بیت نامه های نفاذ حکمش را ۵ حکم تقدیر کرده
عنوانی ۵ علیه الکمل التحیه بوغزای دغدغه فرساده فرمان ران
کشور روم هرقل سلک عقله نیش ونوشی عتمل ترغیب وترهیبی
مشتمل نسخهٔ حکیمانه رقمی بیوروب اصدار رسل ایله دارالامراض

تحفه تقرر علری اندا ختیه زیر صندوقه قبول اولوب نوقیع
نافذ الاحکام بنوی عنوان طراز قبالهٔ عهدنامه لری اولدی بیت
عدل او آیتیت از رحمت ٭ جود او عالمیت از انعام ٭
صلح کرد از تو سط عدلش ٭ باز با گبک و شیر با غنام ٭
کذلک قلمرو شامده واقع جربا بالجیم واذرح بالذال المعجمة
والراء والحاء المهملة که ایکی بلده معموره در اهالیسی ادای
جزیهٔ مقرره و تعهد شروط معتبره ایله زمین بوس
اطاعت و داخل سلک اهل ذمت اولوب زر حلقه جنبان
استیمان اولمله یه دست آویز مسئولری مقبوض بده
قبول اولوب عنوان برات عهدنامه لری شایستهٔ آل تمغای
خاقان سریر کون و مکان اولدوغی بپرایهٔ صحایف اثر در
سریهٔ خالد بن ولید رضی الله عنه فرموده معجزهٔ مشهوده
نبویه علیه افضل التحیه ایله حضرت هزبر فرید خالد بن ولید رضی الله
عنه دربیوز یکرمی فارس ایله حجاز سمتنه تقدیم بیور یلوب و محل
مذکور ملکی اکیدر بن عبد الملک النصرانی نخچی شکار گاوبری ده
ایکن یافته ظفر اولوب اطاعت ایدرسه احضار
ایدرسه طعمهٔ شمشیر دمار اولمق فریده سی ناطقهٔ اعجاز
شارقهٔ نبوت پناهیده مانند منکوش آویخته گوشلری
بیور لدی اول خدیو رحمت رفیق رهنمونی توفیق ایله
صید گاه مرامه رحلت بخشای قدوم اولدقده مزبور اکیدر
و برادری حسان سبک سر بیت هر پشه گمان مبر که خالیست ٭ شاید که پلنگ خفته باشد ٭ مدلولنجه بیخبر
مانند تازو وزغز بر لیلهٔ مقمره ده بی دوان شکار بقوبری

27B

ایکی شوایین

27A

حاصل است ۞ اکنون چونیست وصل تو حاصل مجابرم ۞ نغمه سیله
متنفر آسایش وسوزن آه ولدوز وکریه مقله سوزایله بندکشای
رشته انصاف اولوب ۞ بیهات بیهات رسول الله فی الضحی
والریح والحر ۞ ابو خیثمه فی ظل بارد وامراة حسناء فی ماله
مقیم ۞ ماهذا بالنصف ثم قال والله لادخل علی عریش واحدة منکما
حتی الحق برسول الله دیو بیت گلشن کو زنده گلکن اولور روی
یار سز ۞ ذوق بهار اولوری گل وگلعذار سز ۞ مانند حر مستنفرة
فرت من قسورة دامنگیر صحرا اولدی اثنای طریقده عمیر بن وهب الجمحی یه
دخی بویولده تک دیو وجهره سای خاک پای نبوی اولمق آرزو سیله جست وجو
ایدر بولمغن مثنوی آواره کوی یار دن سن ۞ سندانی بزم قطار دن
سن ۞ وز پنجه مانند فرقدان بکعنان سیر اولوب ۞ بتوکده رسیده
منزل مرام یعنی تحت الشعاع خورشید علم شهریار کیوان غلام اولدیلر
نگارنده کان طوامیر سیر بورسم اوزره تحریک زر قلم خبر ایتمشلر درکه
حضرت ابو خیثمه نک ابتدای ورود نده سواد سایه آفتاب
فریبلری آما جگاه سهم السعاده تیز نظران اصحاب اولوب مانند
سرو روان بر راکب بوطرفه معطیه ران اولمشدر دیو گل و
غنچه کبی گوشه و دامانلری نکهت افزای گفت وشنید اولدقده حضرت
خواجه عالم صلی الله علیه وسلم کره کشای ناقه تردد لری اولوب
گن ابا خیثمه دیو بحسبه معلوم ایدوب شارقه مصباح معجزه ایله
پرتو افروز صحیفه ایضاح اولدیلر درحال ابو خیثمه دخی زمین
بوس ملاقات اولوب حدیقه ذات الاغصان بنویدن فاکهه
چین مرام یعنی مقصد دعای اجابت براى سید الانام اولدی ضحیح
کردهٔ بار عین رواندر که منزل مذکوره صاحب آیه یکنا این
رویه رومال عتبه علیه رسالت پناهی اولوب قبول ذلت
وبیاغوی دیه ابیدا ادای جزیه کافری ایله آشتی خواه اولمغین

بلا شک ولا ارتیاب متواری جدار رقعود اولنلرک بری ابوذر
اولوب بار طاقت شکن مفارقت یاران خمیده ساز نهال
حالری اولمغن مانند شیر زبجیر گسل نه صبر و تحمل جاده گیر سیر
اولوب بادپای مطلق العنان سرعتلری پی گیر تسابق یعنی
قشون همایونه بهر حال متلاحق اولوب دامن بر امن لشکرگاه
شوکت پناهده تنها جه کناره گیر راه ایکن سایه وحدت
کزین سیمالرنه گوشه چشم قرة العین عالم صلی الله علیه وسلم
نور بخشای تعلق اولمغن طوطی آیینه پیرای لدنی یعنی لسان
الغیب نبوی ناطقه آرای پیش آمدلری اولوب یمشی وحده
ویعیش وحده ویموت وحده ایله عبارت فرمای نوشته نامه ای
اولدیغی فی الحقیقه سرگذشتلری اولان احوال کلام الملوک
ملوک الکلام بنی صادقه مطابق واقع اولدوغی مؤدوع بطون
متون کتب مناقب اصحاب کرام الله مآبه وعطر نسیم
الرضوان تراب انامزاید عقد البوا سر حمیدندر که حضرت
ابی ذر رضی الله عنه سلک مانده کانده منتظم اولیوب انجق
اثنای رواحده راحله سی تقصیر ایتمکله برمقدار تاخیری مابین
اصحابده ترک مرافقته حمل اولنوب بعده بوطرز نادره اوزره
بدید اولدوغی شان ورود کلام نبوی واقع اولدی بری دخی حضرت
ابو خثیمه رضی الله عنه اولوب مستند و ساده اقامت و سرنهاده
نازبالش راحت ایکن یوماً ما سیر شهر ستانه تسلیت
بخشای خاطر پریشان اولوب دولتخانه لرنه بازرفتار عودت
عودت اولدقده ایکی زوجه نازپرور و ایکی حدیقه سایه گستری
اولوب هر بری تهیه طعام کرم و همتی وتدارک آب سرد مزی
ایتملریله بوگونه ظل مدید وعیش رغید منظور دیده انصاف
حقیقت اقتضا فاری اولدیغده بیت کیرم که آرزوی دلم جمله

حاصل آمد

26A

خرد و هم ریش خویش اولوب حاشا محمد دعوای نبوت و احکام
سماویه دن درایت و روایت ایدرکن ناقهٔ خود دن بیخبر در
دیو سلسلهٔ جنبان نفاق و حرف انداز شقاق اولدوغی
سامعه گذار حضرت صاحب خلق عظیم علیه افضل التحیه
والتسلیم اولمغن غنچه گشای گلزار قدس اولوب انا لا اعلم
الا ما علمتنی ربنی و قد دلنی علیها و هی فی الوادی فی شعب
کذا و اشار الی الشعب و قد حفتها شجرة بزمامها فانطلقوا
حتی تاتونی بها دیو عقال گشای راحلهٔ اطهام اولدیلر
بیت آن ملهمی که از صف کروبیان قدس ٭ فیضی رسد
بخاطر پاکت زمان زمان ٭ داده فلک عنان ارادت
بدست او ٭ یعنی که من کیم بمراد خودم بران ٭ لبیب علم
صاحب معالم بو معجزهٔ باهره نک جلوه گاه ظهوری آینهٔ
غزوهٔ المریسیع اولدوغن تعیین ابتدوکی دخی دیباجه آرای
خمیسدر مجمع اهل سیر در که کتیبهٔ ظفر رهبر عین بتوکه فیض رسان
درود اولدقده عین مذکور مانند چشم کوربی نم و نور اولوب
بهرحال بهم کردهٔ مغرفهٔ دست دقت و فشردهٔ چنگ قوت اولان
یکقدح ماوایله حضرت صاحب کوثر و تسنیم علیه افضل التحیه
والتسلیم دست کرم کاسنی و روی آینهٔ رحمانیلرین
شویا اولوب اول آب ایله عین مهو و کحیل یعنی کیر و حای
اولنه صیب و تنزیل اولغین مانندهٔ فوارهٔ سرشار دیده گشای
انفجار اولوب عامهٔ خیل و حشم سیراب معجزهٔ نبوت پناهی
و شکرگذار محامد آلهی اولدیلر مثنوی بحر کرم موج زند
مشت او ٭ مقسم آن فرجه انگشت او ٭ کرسنه و تشنه هزاران
هزار ٭ گشته ازان جرعه کش و جرعه خوار ٭ گلزار صحیفهٔ مواهبدن
چیدهٔ مردمک دیده اولان غنچه بوی خوشبو دندرکه بوجهاد خیر انجامده

اثر اولمشدر کہ اثنای راہدہ خراب کردہ سیل جلال اولان
وادی قوم صالح اہل جہادہ محطّ اثقال اولدقدہ خدمت رکاب
خورشید القاب دہ اولان اصحاب سفر قلت آب وعطش
مردم و دوابی پشگاہ رسالت پناہیدہ مرفوع دست استسقا
ایتمدیلہ حضرت آبروی ہر دوسرا علیہ افضل التحایا شطر
مسجد الحرامہ توجیہ وجہ کریم ایدوب قندیل افروز محراب نیاز
وہ دو دست فیض بار لرین بردہ اشتہ بارگاہ بی انباز ایکمین
در آن شاہد مسئولدی پرایہ بخشای آمینہ قبول اولوب
ہنوز یمین مرام رخسارہ مدعا یہ غالیہ سای اختتام
اولمدن نسیم فیض لم یزلے تنسّم وغنچہ خواہش بنوی تبسم
برلہ ہر طرفدن سحاب اجابت استہ ادای خدمتہ کمر بستہ اولوب
در عقب ما نندا فواہ قرب انصباب صیّب بحساب وتشنہ لبان
وادی حیرت سیراب عنایت بنوّت جناب اولوب اکتفا
ایدکہ کشف ہوا وقلع سماد خی در پی اولمغن سر جملہ انتعاش تام
ایلہ ثنا خوان بہار معجزہ باریسید الابرار اولدیلر نحمدہ الحمد ومنہ
بیت حکمش روان چو باد بر اطراف بر و بحر ٭ مہرش
نہان چو روح در اعضای نفس و جان ٭ مہارکشان قافلہ
سیر بو زمزمہ اوزرہ حمدی شوق افزای اثر ایتمشدر
کہ موکب ہمایون محل مذکوردن بارساز نہضت وزمام
کش بختیان سرعت اولوب علی الصباح سیمغ زرین
بال خورشید کوہسار خاورہ اعالہ شہپر جناح ایتدکدہ خاصہ
بنویہ اولان قصوی نام ناقہ قمر سنام درزرین قت ہیون
زر جلال شب کبی کم کشتہ ونا پیدا اولمغن دیدہ بانان جستجو
ع ازکہ برسم در چنین صحرا سراغ ٭ دید طرف طرف
اجالہ طریقی طرف ایتمکن ٭ زیدنام منافق کافر کیش تقالہ پاش

25B

25A

بریشم تنی بلکه لولو سمی ۵ روئنده چو لولو در ارزشی ۵ ده هزار
سوار نیزه دار و بیست هزار پیاده شیر شکار ایله انار دشمن
ابی زرعه رضی الله عنه ده هفتاد هزار و یا چهل هزار یلان پهلوان
بسته نهر بران معرکه خواسته آماده و آراسته اولمق اوزره
مثنوی ۵ زمین بر زمین تا با قصای روم ۵ بجوشید دریا بلرزید
بوم ۵ بزد آزمایان شوکت پناه ۵ گرفتند بر لشکر روم راه ۵
بو ترتیب اوزره متوکلاً علی الله تشریف سازی بساط بوقلمون
دبشت و هامون اولدیلر ۵ سر خیلان میدان سیر ک اثرا تحقیق مدرک
موکب خورشید لوا مانند جنبش صبا پرایه بخشای ساهره
غبرا دنشیب فراز پهای کوه و صحرا اولارق منزل بحره نزول
اجلال بیورد قده مورد ممنوع الخبر شورابندن ورود ایله
کیمسه لب آلوده اولمیوب توضی دن دخی اجتناب وخمیر
اولمش ایسه انداخته معدف دواب اولوب سیه خانه وجاده
دخی کیمسه تک وتنها صحرا پیما اولمیه دیو حکم حکمت مختوم بنوی صدد
آنیش ایکن حل اشکال مسئله نهی اچون قلم قضا وقدر کار کراولوب
بنی ساعده دن ایکی نفر بری قضای حاجت بشریه یه تک دیو
وبری فقد بعیر ایله منفرداً اجتیت وجوانیکن صاحب حاجت
مصاب ومختنق ۵ وراعی بعیر مخطوف چنگال عقال ریح عاصف
اولوب جبال حلی یه ملتجی اولدی بو دقعه غریبه معروض
بارگاه نبویه اولدقده دربارش غیاب اولوب الم انهکم
ان لا یخرج احد الا معه صاحبه لامو سیله سرزنش فرمای
نصیحت ناپذیران اولدیلر لکن بنه رقیه ماثوره دعای هیکل
بازوی عالم صلی الله علیه وسلم ایله مصاب مرقوم کامیاب
افاقت ومخطوف مرسوم دلالت بعض طایفی ایله مدینه متیمنه یه
رهیاب رجعت اولدی آبکشان شریعه نبیر بو رسمه مشربه کردان

24B

خاکپای اکسیر عیار مشکین زین علیین علیه افضل التحیه به چهر بای
سبکروحی او لمغله مصنوعهٔ دست آهنگران منافقین او لان
حسک باخراش مسلمین دست آویز شکایت ایتدکلرنه حضرت
نکته دان ام الکتاب مهبط الوحی عرش تمکین ولدن سخنرای
ردّ جواب اولوب کذبوا ولکنی خلقتک لما ترکت ورائی
فارجع فاخلفنی فی اهلی واهلک افلا ترضی یا علی ان تکون
منّی بمنزلة هرون من موسی الا انه لا نبیّ بعدی نه مزمه سیله
زمزم عاطفتدن کلبرک خاطر کرامت نکهتدرنه رشحه باش
تسلیت اولمغن جرّه باز عفت کیر همتدری لانه طرفه تحریک
شهپر یعنی مقام امارتمزنه سایه کستر اولدیلر ۴ پس ازان
بیت موکبی کز فرّ او فردوس دیکر شد زمین ۴ موکبی کز کرد
او کردون دیکر شد اثیر ۴ هرکجا جزمش کند خلوت زمانه
پرده دار ۴ هرکجا عزمش دهد فرمان قضا فرمان پذیر ۴
مردان موکب ظفر رهبر تاب ده زیر و زبر تنک ستو سفر
وشاهبازان دست توفیق شکارکاه مقصوده سبک سیر
بال و پر اولدقده اشارهٔ انکشت قمرشکاف معجزبنو یه ایله لوأ
اعظم مصاحب غارکامیاب جوار شیخ افور حضرت صدیق
اکبره سپارش ورایهٔ عظمی ایله بنجه کیر شیر سپهر سیر حضرت
زبرنوازش اولنوب ورایهٔ اوس ید جامعة الخیر اسید
بن حضیر وعلم خزیج هزبر فولادشانه حضرت ابو دجانه
وعلی قول جناب بن المنذره تسلیم ودلالت طریقه علقمهٔ خزاعی
تقدیم اولنوب حضرت شهریار رفرف سوار علیه افضل التحیه
مانکر اللیل والنهار دخی یادر رکاب پروین نکار و پیرایهٔ
زین اشهب شهاب رفتار اولوب بیت یراق شتابنده
زیرش چو برق ۴ سنامش چو خورشید در نور غرق ۴

24A

وحیله پرّ بوعانه ایله بعض حلقه دیهود عنود و همرانوی دار الندوه
لفافلری اولان مردود دلرایله ثقلت رسان جمعه گاه سنوت پناهی
و بادی امده حرکت همراهی کوستروب اما هنگام کوچده
همرازی اولان نامسازلرایله ردّا علی عقب طرف مدینه یه
علی وجه منقلب اولدوغندن غیری عود التنور زبانندن شراره
ریز مساوی اولوب تا به آفتاب برشته ساز سمک وسماک
وکانون زمین شراره انداز جوا فلاک ایکن حاشا محمدی کروفر
آخته یار سفر وضعف ساعدایله پنجه گیری نولادبازوی نبی اصفر
ایدر اصحابی مشدد وحبال وسخت بند اغلال اولدقلری
گویا مدّ نظر مدر دیو لبسه دهان تیز ابندن تفاله باشن ریش وبرو
اولوب بو مقوله فریه بی مربه ایله آتشکده خاطرنه گنده لای در
تسلیه اولوردی علیه مایستحق کل چنان گلزار سیر
اقتطاف ایتدگلری ریاحین خبر دندر که حضرت عبارت خوان
لوح وقلم سلطان انجم سپاه وشفق علم صلی الله علیه وسلم
بو سفر میمنت پی ده شاه بیت قصیده لافتی حضرت علی المرتضی
رضی الله عنهی پای تخت قایم مقامی یه تقدیم یعنی طغرای غرّای
امارت مدینه تحمیه بی نام نامیسلرینه ترقیم بیورمغن بو قضیه مرضیه
ارباب مرض غرضه سرمایه معارضه اولوب سخن چنان ازباب
نفاق خرف مزیفلرینک رواجنه اتفاق ایله شاه ولایت طرف
باهر الشرف رسالت پناهیدن استخفاف واستشقال اولنوب
اقامتنه مامور اولدیغی دیو فسانه کو وحرف انداز گفتگو اولدقدی
تحدیث سامعه حضرت کرار غیرت اشتهار اولمغین اول نابکار
سوراخ دهان فراخلرندن ظهور ایدن کردار دنکیای سرزنش
گلبرگ طبیعتلرنه پژمردگی وتار عنبر بار آسا بشرنه ژولیده گی
دیرمکن تقلید مشرفی قضا کاری ایله سلاح پوش بخت وکجتیاری اولوب

23B

تحریری اوزره اون یدی نفر محقق بیضاوی تحقیق اوزره یدی نفر
دوستان پاک اعتقاد ک معین تلری ذوی مسعده دستا هدحالدی
ذا مترب اولوب مغیلان تیز چنکال تنکدستی دامن گیر و دیو دد
قافله ره زن مسیراری اولمغن عدم وجدت سر رشته شکیبلرین
فتیله شمع کریه بار غیرت ایتمکله سده چاره ساز نبوی یه
مرفع رقعه نیاز ایدوب آواره وادی حرمان و دور افکنده
کوی جانان اولدقلرین دزده عرضه رسیده قیلوب
شرر آه که هجر کدن آلور شورشی دین هر بری دوزخ جانسوز
قیامت کوریتور مدلولیله همراه اولمق با بنده رومال خاک
استغاثه اولدیلر تدارک راحله یه ماحضری مجال اولمغن
زرین قدح نرگسیدن کلعذار رخساره خونابه چکان خون
اولارق رو برتافته گوچه حرمان اولدیله کریمه نوازشش لاعله
ولاعلی الذین اذا ماتوک لتحملهم قلت لا اجد ما احملکم علیه تولوا
واعینهم تفیض من الدمع حزنا الا یجدوا ما ینفقون تسلیت
بخشای نزول اولوب تنور قلب پرنورلرنه آب افشان
مسرت وچشم گشا کلرنه مندیل سای مرحمت اولدی
بعده ذلک ایکیسنک جارهسازعالم صلی الله علیه وسلم
وایکیسنک عم محترم واوچنک ذوالنورین مکرم کفایت
مؤنتلرین تدارک ایله کامران مرام اولدقلری صف آرای
سطور خجسدر طایفه مذکوره نک تعیین اسامی سامیه
وتعداد اعداد نامیه لری شمارنده سبحه دست اصحاب روایت
یک علامت اولمغله اطنابدن اجتناب برله بو قدرجه اکتفا
مناقبلری پرایه حقه انتخاب فیلندی تصحیح کرده مهره رواید
که سر حلقه خرمشربان منافقین عبدالله بن ابی بن سلول
کشتنی هواره شقاق اوزره محبول اولوب لابه رو بهانه

23A

دنیا را الی رسول الله فقضت بین یدیه فجعل یقول بیده وقلبها ظهرا وبطنا
ویقول غفر الله لک یا عثمان ما اسررت وما اعلنت وما هو کائن
الی یوم القیمة ما یبالی ما عمل بعدها آنهر سایر اغنیای مسلمین وحی مهما
امکن دستگیر آواره گان کوچه هستی وکفایت بازماندگان طریق
تنگدستی ایند کلرندن غیری کذبا نویان جمله گاه یقین یعنی نساء
مسلمین وحی مقوله قرطه علاوه خواتیم وانواع اسوره وخلاصل سیم اله
خدمت امداد ده تحریک دست ویا ایندکلری عقد الجواهر ایس
آثار در خیمه زده گان وادی فصاحت بو وطیره اوزره طناب کش
سایبان بلاغت اولمشلر در که مهد آرای افق زرین تق یعنی
هلال رجب المرجب اسنوزفرزند پنج شنبه اولوب روز فیروز
پنجشنبه ده حضرت کسری مهتر خاقان چاکر قیصر رام رای غلام
علیه افضل الصلوة والسلام ساحة فردوس باحة ثلثة الوداعده
غبطه سپهر بوقلمون اولان چتر زمردستونه سایه گستر عزونازز
اولوب پیرامن بارگاه ده مانند مرکز محیط زنده پیلان جهاد
دایره بست اتحاد اولدیلر چون بو غزای عسرت مصارف شدت
موسم صیفه مصادف ایدی بعض جابلوسی مشرب منافق مذبذب
تفصیل مشاق سفر دور دراز وشدت گرمای دل گداز مقدمات
ترتیب ایله عدم خروجلرین تصویب ایدوب مجرد زیادة من
الجهاد وشگا فی الحق وارجافا بالرسول شوره زار نکولمرنده
بربر نه سراب ناصواب کوسوریب جادة مستقیمدن عدول
ایتمدیله کریمة لو پنج لمحة وقالوا لا تنفروا فی الحر قل نار جهنم اشد
حرا لو کانوا یفقهون ۞ تقریع گردة منافقین ودسیسه سرپره لری
تبیین ایدوب مصراع هرکه نقش قلب دارد عاقبت رسوا شود
رسنة مزبلة ضمیرلری اولان خار وخاشاک خلیده ساز سینة
نایاکلری اولدوغی متفق علیه اصحاب تأویلدر تحریر صاحیح اسباب

مونس روزگار اوبودند همه صاحب کرم بودند یکسر
وزکرم محترم بودند یکسر اولا آبروی کلزار تصدیق
حضرت شیخ عتیق ابوبکر الصدیق رضی الله عنه درت بیک
درهم مالکن معوض خلاصه تقدیم وحضرت فاروق نصیفت
جناب عمر بن الخطاب نصف مالن میدان محبته تسلیم
وعم خیر الناس حضرت عباس وحضرات طلحه وعبد الرحمن
بن عوف وسعد بن عباده ومحمد بن مسلمه وعاصم بن عدی
علیهم رضوان الله کی صندوقهٔ تملکرنده بولنان همایون جدکرنا
اختیارکلی وسخاوت ذاتی برله بذل باران بهشتی ایدوب
باقی جهازه وجهاز عسکر ومایحتاج مردان سفرتدارکن
حضرت علی الشان عثمان بن عفان رضی الله عنه رسیدهٔ
سرمنزل اتمام اینکین بارگاه حضرت نبی کریم علیه افضل
التحیته والتکریم دن تشریف پوشش تمامی خدمتاوب
ملوک الکلام بنویدن ماضر عثمان ما فعل بعد هذا الیوم
بشارتی عنوان برات اعمالدی اولدی بو دخی زمزمهٔ
شوق انگیز مهارکشان آثار درکه بوهنگام عسرت
اتفاقده حضرت ذی النورین رضی الله عنه طرفندن
جهاز بیندکتجارت اولمشکین فایده مستعار عاجلی ربح
حقیقی آجل ایله معارضه برله سود مند معامله معاوضه اولوب
انکیوز راس شتر بردار وانکیوز دقیه سیم کامل العیار ه
زیر تمغای نبوی یه تقدیم اینکین مقالهٔ شریفهٔ لایضر عثمان
ما عمل بعد ها تؤید یله میدان کرمده علم اولدیلر بو دخی قید
سجل محفوظ مواهبدن مخرجدرکه باوکار صحیفهٔ مدعا قیلندی
وعند الفضایلی والملافی سیرته کما ذکر الطبری فی ریاض النضرة
من حدیث حذیفة بعث عثمن یعنی فی جیش العسرة بعشرة آلاف

22B

دینار

22A

قلمرو حجازده شفقه کشای فرقدسای نبوت و امانت دار خاتم
رسالت اولان سید ابطحی لقب تارک تنکنای دار تعب اولوب
اصابت سنون ایله قومنک دخی مزارع و مراتعلری کاه و کیاهدن
خالی اولمغله طریف و تلیدلری چراکاه عدمه جالی اولدی
دیو دیک شوربای حسد لربنه جوشش و ابقا دیران مرده لرنه
کوشش اینلریله هرقل لایعقل طمع خام لازم الملام ایدوب
مانندهٔ نشئهٔ بنک قلمرو حجازه اطالهٔ دست تصرف آهنک ایله
تجهیز جیش جرار و چهل هزار میخواره تعیین سردار نابکار ایدوکی
مصباح مشکوة معموره یعنی دار الهجرة پرتوره جلب زیت ایدن
ابناطک علی قول صحیح اولمق اوزره زبان زدلری و علی قول مجروح اولمق
قلوب مسلمین ایچون ساخنهٔ عقل سخیفلری برسقیفه اولمق علی کلا الروایتین
بوخبر دغدغه آور کوش زد حضرت خیر البشر اولمغین من یشتم یخیل
همانده حضرت خراج کیر دوم ورتی کوشمال ده کسری دوکی مثنوی
سر برافروز ایوان رسالت ☆ شرف بخشای دیوان نبوت ☆
کمندش کردن جانرا قلاده ☆ به پایش شبر کردون سر نهاده ☆
صلی الله علیه وسلم اصحابکرامه تهیئهٔ اسباب جهاد اعداد
زاد مسافهٔ بعیده ایله حاضر باش انتظام داد و ستاد اولمغی
بابنده لخلخه سای تنبیه اولوب متوطنان بکهٔ مبارکه و وادی
نشینان یمامه و نبرد آزمایان خطهٔ تهامه دخی استنفار و استفزار
ویلان غزآن اسلام ایله کوشش سخت جنبشده تحقیق امتیاز
ایتمکی بارهٔ سنده اصدار رسل و ارسال رسایلدن صکره
خیرخواهان خاصه و اتباع مخصوصه یه توجیه خطاب و تحریک
لب یاسمن القاب بیورب بوسفر همایون اثرایچون احضار
ما حضر و اتفاق صدقات هزار باد اشر ایتملرین تصویب
برله لشکر پاشر ترغیب اولمغن بیت آن کسانی که یاد بودند

بعد هذا تحریم تناول عسل بمورد قدری اولہ المغافیر جمع المغفور
وہو حلوکالعسل یوکل ولہ ریح کریہۃ بو مقدمات جلیلہ کریمہ
یاایہا النبی لم تحرم ما احل اللہ لک تبتغی مرضات ازواجک
الآیۃ شان نزول واقع اولوب علی کل التقادیر بوجنبش
قدسی روشی ایدہ جناب نبوت پناہی انکای نازبالش استغنا
ایدوب یکری طقوز کون تمامنده ابتدا تشریف فرمای سایہ
حضرت صدیقہ اولدوغی بمودہ اندازہ تمام مقدار اربابیہ در
بو مقاله فایقه دغدغه فزای عائشت بخیر بتوک یبانده در
علم افرازان کتیبه درایت بو رسمه تحریک مهمیز اولهم
روایت اتمشلر درکه بو سفر جلیل التاریخ دار السعادۃ مدینۂ منورہ ایله
دمشق شام مقدسه میانده بتوک نام محله مضاف اولوب
اتفاقا بیت شمس جهت تاب و تف وطبع صباسی شرشت
گرد باد شرر انداز هوا ئندو درشت ۔ بر تو روی زمین ایندی
سما گی بی تاب ۔ تاب خورشید فیلوردی سمگی نیم برشت ۔
لامعه سنجه تف و تاب آفتاب نمونۂ منقل و تنور و هبوب سموم
هوا مانند نیش گرم دم در بنور اولدوغندن غیری اماسک
دست سنه ایله رابته داران عمارت فایض الخیر دار الهجره
مبتلای غلا اولمغین غزوۃ العسرۃ و بعض قلب زن
قلا بینک نقرۂ ناسزه نفاقلری کرفت شحنۂ اسلام اولوب
رسوای بازار خاص و عام اولدقلرندن غزوۂ فاضحه ایله
دخی مشتهر در بیت کر جسودش سیت باکی نیت ۔ حملۂ بازبین و
حیلۂ یوم ۔ بو جنبش صعوبت روشه بادی نصارای عرب
حسد پسودایله زنار بند میان کین و ولوله انگیز ناقوس ضلالت
طنین اولوب قاید الجیش روم هرقل نخوت رسومه نامه دروغ
آمیز واکاذیب فتنه خیز ایله سفیر تزویر سیر کوندروب

قلمرو

21A

بعض قولده خزاید قلایدسبابای خالد بن ولید رضی الله عنه دن
اولدوغی وخی بر ایله صحایف آثار در بو فقره لطیفه حضرت محبوب القلوب
عالم صلی الله علیه وسلم اتهات مومنینه جلوه نمای اولدقلری قضیه ایله بنیاً در
جهاندهٔ روانک تار و پود روایتی پیچیده یکمنوال اتفاقدر که
حضرت خواجهٔ مکارم سجیه علیه افضل التحیه بوسال میمنت اشتمالده
برای مقداری زمان ازواج طاهراتدن عزلت و غرفه گزین
وحدت اولدیلر لکن بوامرک صورت بندظهور نه بادی نه کارکاه
دغدغه درکاه اولدوغنده پرنیان کلامری مبتاین الالوان
اولوب محقق قسطلانی انجق ایلا بیورد قلرنده کلبرک جوهر وجود
بنوی یه بعض تعب وخدشه عارض اولمغله وحدت گزین حتی
اصحاب کرام شرف اعادت برله کامبین اولدقلرین سرزده
نوک تیمنق و بو منواله تحریک ماکوی تحقیق ایتمشلردر اما صاحب
مشتقی طاب ثراه حضرت بر ایه بخش خلق عظیمک علیه افضل
التحیه والتسلیم ملک یمینلری حضرت ماریهٔ غالیه رضی الله عنها ایله
سرًا بعض معاملهٔ مجاملانه حضرت حفصهٔ صدیقهٔ مشرفه اولوب
طرف نبوت پناهیدن بعد الیوم ماریه یه عدم تقرب وعدی ایله بو ترک
کتافی فرمان بیورلمش ایکن حضرت عایشهٔ صدیقه یه قضیه یی تقریر
وافشا ایتدکلری اولدوغندر دیو دفع جنبان تعین اولنمشدر
وبعض قوله وخی حضرت نبوت پناهی علیه صلوات الباری خلوتسرای
حفصه رضی الله عنها ده شرب شربت شهد العسل بیورمغله
حضرت عایشهٔ صدیقه نک ایما سیله حضرت صفیه و سودهٔ
رضی الله عنهما اتفاقا جناب نبوت پناهی نک خاکپایلرنه
عنبر پاش شیوهٔ مطایبه اولوب سزدن رایحهٔ مغافیر
استشمام ایدرز دیو هر بری یکان یکان سلسله جنبان لطایف
اتفاق اولمریله مشرب قدسی منشرنه خوش کلوب

20B

سرکردان وکناسه بیولاسن انداخته مغاک خذلان ایدوب
غنایم وسبایای موفوره ایله خاکپای بنی کریم علیه افضل التحیه
والتسلیم چهره سای مراجعت اولدیلر درة صدفچهٔ کرم
سفانه بنت خاتم منتظم سلک سبایا اولمغین اشارهٔ اکرم عالم
بیت شه سریر سخاوت که درکرم باشد ♦ گدای درگه جودش
هزار چون حاتم ♦ صلی الله علیه وسلم ایله اکرموا عزیز قوم ذل
مدلولی رعایت قیلنوب ♦ ربقهٔ رقیتدن اطلاق وآزاده کان
فسحت سرای احراره الحاق اولندی ♦ منتخب جلیل دلایل النبوة فی
که حضرت امام کرام الله وجهه مخدره کریم النسب مرقومه بی امتیاز
وجمله سبایادن افراز بیورب موسوم تمنای قسمت بیوردیلر
لکن دارالعزه مدینه یه ورود لرنده جمله سبایا ایله یکجا اولمغین
یوماً یوما حضرت مرام بخش کام روا علیه افضل التحیا محل مذکوره
شرف بخشای مرور اولمغله ضعیفهٔ مرقومه خاکپای اکسیر عباره
رومال اضطراب وعرض حال مافی الضمیره یاب اولوب
یا رسول الله هلک الوالد وغاب الوافد فامنن علی من الله علیک
ایله نوحه کذار اولدقده حضرت ملجا عالم صلی الله علیه وسلم
تغافل ایله معامله بیوردیلر مرورنا بنده کذلک خطابلرنه ردّ
جواب بیورمدیلر دفعهٔ ثالثه ده نفرهٔ مسئولی پذیرای تمنای
قبول شهریار سدره مکان علیه افضل التحیه اولوب دوستان
واشنالریله ربقهٔ رقیتلرنه عنایت فرمای اطلاق اولوب
مخدرهٔ مرقومه یه عطایای موفوره ایله دلنواز اولدقلرندن غیری
همراهی بعض مردان طایئ ایله راهی بیوردیلر. برادری عدی
بن حاتم وحلال هرزه بردوش هیچ فروش بازار هرمز
مرج ایکن خواجه بندردارین اولوب شرف اسلام ایله فایز
سرمایه پیشنهاد اولدوغنه مخدرهٔ مرقومه توسط ایله باعث دلشاد

بعض

20A

افارتنده اولندرک هر بری دخول کوره آتش ایله تقره اطاعتن تهاون
پوته آزمایش ایلیه دیو فرمانزان تکلیف عرفیه اولمغین اندرخی
شایسته محک امتحان اولمق امینه سیله مانند سمندر اقتحام
توده آتش و اخگر ایتماری متعین اولنجه حضرت عبدالله تحریک
ساز سر آستین رد اولوب دم جنبان هزل و مزاح اولدوغین
تقریر و بهزار آفرین ایله خلوص طویه لرین تحسین ابتدی قضیه
مذکوره سامعه گذار حضرت حکمت آموز عالم صلی الله علیه وسلم
اولدقده دریاش صدقچه معجز آگین فتوت اولوب من امرکم
بمعصیته لاتطیعوه وفی روایته لاطاعة فی معصیة الله انما الطاعة
فی المعروف ایله شیرازه بند قانون نامه حقیقت خامه اولدیلر
بونمرده عندلیب ناطقه حفاظ مختلفة الالفاظ اولوب بوعنبر بوی انفاس
نبوی یاره عبدالله ده اولیوب آرایش سرشته نصیحت
غیر اولمق اوزره نواساز اولدقلرندن ماعدا اودخلوط اما خرجوا
منها الطاعة فی المعروف ایله کلام جامع الحکم نبوی تذییل
اولندوغی صحیفه آرای آثار اولوب احتمال تقدیر ایله توفیقین
دخی تحقیق ایتمشلردر سریه حضرت علی ابن ابی طالب کرم الله وجهه
صف آرایان سطور سیر بو وادیده اجاله دلدل اثر ایتمشلردرکه
حضرت صفدر غالب علی بن ابی طالب کرم الله وجهه
صد و پنجاه غازی دلخواهه سردار جهان اشتهار بیور یلوب طایفه
طیبه منتحل فلس بضم الفاء وسکون اللام نام صنم بداندک
قادوزه ترکیبن اندخته مزبله انهدام ایتمک خدمتیله بنام
اولمغین حضرت شاه ولایت دلدل زرین بال سیمرغ بال
همتلرین تند و تیز و شاهین عنقا شکوه سر عسکرین شمال
خیز ابدوب محل موعوده صلابت رسای اجلال اولدقده
تندیسه معهودی یر توزر صفدری یعنی بر طبابچه حیدری ایله

تصریح کرده سرآمدان رواندر سریهٔ ضحاک بن سفیان رضی الله عنه
اتفاق کرده ارباب سیر درکه طایفهٔ ترکمانی تا مون تایلهٔ جهالت دن
دار الامن شهرستان ایمانه دعوت خدمتنه ضحاک بن سفیان
الکلابی تقدیم بیورلمغن مشعله افروز شبستان غزیمت و طایفهٔ مذکوره
جمعیتنه ضیاکستر هدایت اولدقده بیت بسعی خود نتوان برد
پی بکوی مقصود خیال بود که این کار بیحواله برایده قامت نادر
برابر جاهلیه لری شایستهٔ تن جامهٔ نصیحت اولمیوب سرکشنهٔ
مغازهٔ خلاف ونامهٔ نجات خامهٔ رسالت پناهی بی استخفاف
برله نصب بازار مضاف ایتدیلر بهرحال بنجه سخت کیر اسود
غیل هدایت کرن شغال جنبکستان غوا اولوب مردان خدا
لله الحمد غنایم ایله بهبوزن مشکای مسکن وماوا اولدیلر
سریهٔ علقمه بن مجزز المدلجی رضی الله عنه سرجنیلان
کتیبهٔ سیر بوجاده اوزره ابق سوار اثر اولمشدرکه سال فرخنده
فال مذکور ربیع الآخرنده علقمه بن مجزز المدلجی سه صد مرد بنرده ایله
طائفهٔ حبشه نک کشت زار وجد تلرین درویده دایس اغتنام
ایتمک خدمتیله بنام اولمغله ترتیب ساز جهاز سرعت
وبادبان کشای غزیمت اولوب بندرکاه مرامه وصول لرنده طایفهٔ
مذکوره نک زورق اقامتلری اول نواحیده برجزیرهٔ صعب
المنال ده لنگرانه از آسایش اولوب کماة غزاة مانند نهنک
هفت جگر غوطه خور دریای خطر اولدقلری حیرت افزای چشم عبرت
بینلری اولمغن انجرکس اصطبار دخزیده درینه فرار اولوب
شیران شرزهٔ اسلام غاب منیع الحبا بدرینه بلا قتال توجیه وجه
مراجعت ایتدیلر مدت عودتده تقدم برله صحبت یار ودیاره
استعجال ایدنلره عبد الله بن حذافه امیر اولمغن اثنای راهده
بلا موجب جمع امیرم وایقاد آتش بی لازم ایتدرب زیر لوای

19B

امارتنده

390

19A

بیورو قلری نگارندهٔ صحایف آثار در سریهٔ عبدالله بن عوسجه
رضی الله عنه نقلهٔ سیر خیر الانام بورسمه نقل باش مرام اولمشدر
که ایماء اعجاز زیمای نبویه علیه افضل التحیه ایله بنی عمرو بن حارث
وقیل حارث بن عمرو قبیله سن همواره دار القحط خبر اولان دیر
کفردن ضیافتجی نه کثیر النعم ایمانه دعوتله عبدالله بن عوسجه رضی الله
عنه تصدیر بیورلمغین تکاور سرعته اقدام بلبغ ایله بانغ سر منزل
تبلیغ اولدقده قبیله بیدولت اجابت دعوت حق ایتمیوب
عنکبوت نخوت جاهلیه لری رشته کش عتو و عناد و پرده باف
سوراخ صماخ انقیادلری اولمغین شهرستان ذکادن نفی کرده
شخنهٔ عقل اول یعنی نفرین نبوی ایله قوت حاسه لری ملکه ادراکدن
عاری و صحیفهٔ ناطقه لری اشکال صحیحهٔ النتاج منطقدن خالی اولوب
الآن اهل رعده و عجله و کلام مختلط مبتلا اولدقلری رسیدهٔ تحقیقدر
سریهٔ قطبه بن عامر رضی الله عنه سنهٔ مذکوره هجریه علی
مختارها افضل التحیه ربیع الاول نده اشاره شارقهٔ الانوار خیر
الوری ایله اعمال ام القراد ن خشعم طایفه سن شن غارت و طریف
و تلید لرین آدیخته فراک غنیمت ایمک امرنه قطبه بن عامر رضی الله
عنه یکرمی نفر مرد دشمن شکن و بر امراه مرد افکن ایله قرار داده
بیورلمغین مطلق العنان سره رفتار عزیمت و مصطبه کذار سرکار
ادای خدمت اولدقده طایفهٔ مذکوره اوجه نزدنا ورداوزره محره انداز
جدل و کشاوزن ششدر رد و بدل اولوب بالآخره یکایک امتناع
وچکاچک نزاعلری طعنهٔ نیزه و دشنام ستیزه منتهی اولمغین حضرت
قطبه اجابت داعی حق و لبیک کویان عالم سرمدی یه محی اولدقده عسکره
انوار نصرت و جنات کاه مسلمین ده رخشان اولمغله پنجهٔ موحدین
مشرکین برتافتهٔ پولاد بازوی موحدین اولوب غنایم موفوره ایله ذره وار
پیشکاه دیر سپهر رسالت پناهی یه رویمال مراجعت ایتدکلری

18B

غزیمت اولدی قبیلهٔ مذکوره نک سینهٔ سریره‌ای وشاحهٔ الصدر
ایمانله آراسته وعروس طویه‌لری اتباعهٔ توحیدایله تبرایسته اولوب
نسیم پیام رسس قدوم حضرت ولید رضی الله عنه طراوت بخشای
گل کوشش وغنچه کشای گلبن بوشری اولنجه دستدافشای
انبساط وبعض بخرد راغنام ایله استقباله نشاط کوستردیلر
ایکین زمان فترهٔ جاهلیه ده طایفهٔ مرقومه نک حضرت ولید رضی الله
ایله شکرابلری اولوب مشربهٔ تعاطی آموزلری تلخابهٔ مخاصمه دن
تهی اولمغله بروجه مخی صمهٔ دیرین مقاتله ایله مقابله لری ملاحظه سنه
دوشوب حرکت مضراب سودا اوتار شرامین اصطبارین
بیقرار ایتمکین رجوع قهقرا ایله مقروع دست واهمه سی اولان
دُهُل بمغز ملاحظه ستک ولولهٔ جنگ حربی سن حضور سلطان
محمود مقام علیه افضل الصلوة والسلام ده وزوده اعلابه رسیده
ایتمکین قاموس المحیط ناموس نبوی کف انداز غیرت اولوب
قبیلهٔ مذکوره نک گشتی آسایشلرین طوفان رزه ترک وتاز
ایتمکه نیت بیوردیلر بوجهتله شکاف قبیلهٔ مرقومه نک
جمعیت طرهٔ خاطرلرنه تلاش ودست وپای امنیتلرینه ارتعاش
ویرمکین استقبال ولیده توجیه وجه ترحیب وتحفهٔ بالادست
خیر مقدم ترتیب ایدنلر عتبهٔ علیهٔ سنید الابراره چنین سای
اعتذار اولوب مصنوع کارگاه تصمیملری اولان کلای مدعالرن
یا انداز خاک نیاز ایدوب محکمهٔ تحقیقده اثبات برائت ذمت
ایتمدی ایله سجل معذرتلری درحوز امضای قبول حضرت شهریاره
بسیار بخشش وانذک پذیرا اولوب اخذ صدقات شرعیه
وتعلیم آیات فرقانیه لری خدمتنه عباد بن بشر رضی الله عنه
تقدیم بیورلدی ایمهٔ تاویل انا را الله برهانهم یا ایها الذین امنوا
ان جاءکم فاسق بنباء الآیه کریمه سنه بوقضیه‌ی مادهٔ نزول تعین

18A

ایدوب برمقتضای مقام حال سپهر اجوبهٔ بلیغه دهٔ انارهٔ نیرات
فقرات مضمد عه ایتمکین اختر تیره بخت مدعی افتاده محاق انجام
اولمغله اقرع بن حابس سر کرم محاضره و زانوزن مقام مشاغ
اولوب شعر اتیناک کیما تعرفنا الیوم فضلنا ٭ اذا خالفونا عند
ذکر المکارم ٭ فانا رؤس الناس من کل مشعر ٭ وان لیس
فی دار الحجاز کدارم ٭ نعم سیله قامت استعدادلرنه الباس
کرته مستعار مفاخره ایتمکین ایماء معجز ادای بنوی ایله عندلیب
حدیقهٔ کل آل محمدی کبک خوش خوان نزهتگاه طهٔ عنی حضرت حسان
رضی الله عنه رعایت وزن و قافیه ایله ارتجالا کرده کان رد جوابه
شتاب ایدوب شعر بنی دارم لاتفخروا ان فخرکم ٭ یعود
وبالا عند ذکر المکارم ٭ هلمتم علینا تفخرون وانتم ٭ لنا خول بابین
مزود خادم ٭ وزنبخه حصاة درشت و نرم ایله تفریع کرده سر خصم
اولدقده ابتدا اقرع دست برزبین معذرت وانکشت افزار شهادت
اولوب قیس بن عاصم دخی مصباح کوهٔ عقیده سی استفاضهٔ
انوار هدایت ایتمکین ملتفت حضرت خواجهٔ عالم صلی الله علیه وسلم
اولوب بذا سید اهل الوبر توقیعی ایله منشور اعتباری اجلال
وجیب مرامری جوایز موفوره مرله مالامال بیوریلوب رؤسیایا ایله
دخی کامران مستهای آمال اولدقلری عبارت آرای خمیدر
تصحیح کرده عالم ربانی علامه قسطلانی درکه ان الذین ینادونک من
وراء الحجرات اکثرهم لایعقلون کریمه سنه طایفهٔ مذکوره نک
بوبابده خبخ جنجره لرین تندو تیز ایتدو کلری شان نزول واقع اولمشدر
سریهٔ ولید بن عقبه رضی الله عنه مستوفیان آثار سیر
استیفاء ابتدکلری راست ترین خبردندرکه حضرت ولید ابن ابی معیط
رضی الله عنه خزاعه دن بنی المصطلق جمع رواتب صدقاتلرنه
نامزد بیورلمغن شهباز همتلری شکارگاه مرامه سبک پرواز

17B

مزک و تمازایمک خذ متیله سرافراز یورلمغن اول دلیر سمیدع شهرت
کرم عنان میدان غیرت اولوب نعل و ازگون شبخون ایله روز
روشنده کمین گیر خفیت غیاهب لیالده شبگیر سرعت اولاق
مائده شهاب شتاب و قبیله مذکوره یه حمله پرتاب ایتمیکین
یه اکثری ره گرای فرار اولوب الخق مرد و زندن اون بر نفر
واد توز غلامه ظفر براه سبک سیر عودت اولدیلر بعده کلانتران
قبیله دن عطارد بن حاجب و زبرقان و قیس بن عاصم و اقرع
بن حابس سر جمله اون نفر شتابان تعاقب و باب رضوان
بوآب رسالت پناهی یه دست زن اضطراب اولوب نای
دلسوز کلودن یا محمد اخرج الینا نفاخرک و تشاعرک فان
مدحنا زین و ذمنا شین نواسن پرده خارجده هم آهنگ
نفیر دعوا و پندار ایتملریله حضرت خدایگان مکارم سجیه علیه افضل
التحیه نهال قامت طوبی استقامت خرام و تشریف ساز دیوانخانه کرسی مقام
اولوب طایفه مذکوره دخی کمند استغاثه لرین تعلیق کنگره استعفا
ایدرکن خال رخساره اقبال حضرت بلال رضی الله عنه مهرکشای حقه
لعلین در پاش اقامه نماز پیشین اولوب کوشواره زاهره
تکبیر و تهلیلی بهرایه بناگوش موحدین ایتمکین حضرت کتابه
طاق محراب عالم صلی الله علیه وسلم شرف بخشای جانماز
امامت اولوب نیازگذاری تعبد و سجاده نوردی تشهد اولدقده نگینه
اختر پاره تیر کمتر فروغ اقران تیرا عظم عالم فروز ایله زعم محاکاه
ایدرکبی عطارد معهود حضور خورشید آسمان بلاغت علیه افضل
التحیه ده اثبات وجود سودا سیله قاعده تقویم پارینه سال
جاهلیه اوزره سلم فرو پایه مفاخره یه رفع پا ایدوب خطبه خوان
کج ملکج مدعا اولدقده فرموده سلطان کشور بلاغ علیه افضل التحایا
ایله منبر آفتاب علم کیوان سلم مجاوبه یه ثابت بن قیس وضع قدم

ایدرکن

17A

وزنجه نقوه خالص تصدق وتقسیم پیوریلوب بونونهال بستان نجابتک
سقایه سنه مبرجبه پستان ام برده تعیین یعنی خدمت رضاعه لری
ایله اصول بانوی سرایرده عفت تکریم اولندی بنیتا طهاپو مقاله لک
بعد الفتح واقع اولان سرایای ظفر لوا بیانده ذکر
قیس بن عباده دانشوران بهری پیمبر بونسیاق اوزره سوق عبارت
فصاحت اثرایتشردرکه مبعوث کائنات عالم صلی الله علیه وسلم قیس
بن عباده رضی الله عنه حضرتلرین چارصد نفر نجوم سپهر هدایت اثرایله
سوق خیل مانند یسیین یمن طرفنده شعشعه نمای طلعت اولمغله پیور
پیوروب ارسنک رهگذاماری اولان قبیله صدانک دخی قانون
ضلالدین متلاشی اللاوتاریعنی قتالدین ریتمه انگشت بشربارلری
پیورد یلر اول اثناده قبیله مرقومه سلکنده منسلک زیاد بن الحارث
دارالهجره متیمنه مدینه یه قدوم ایدوب خبر مذکور جمعیت خاطرنه فتور
ویرمکین خاکپای نبوت پناهی ده مانند حمامه پیام پر نشر جناح مسکنت
ورفع رقعه ضراعت ایدوب یا رسول الله طایفه مذکوره نک وافد
جالب الفوایدلریم کرد انه اطاعتلری طوق کردن تعهد مدرد یوسترداد
سریه بابنده اظهار افتاده مکی کوستر مکن برک سبز مسولی شایسته
قبول سلطان سدره سریر صلی الله علیه وسلم اولوب حبل الامر العالی
حضرت قیس یانزده روز سیر وسلوک ایدوارالامن طیبه طیبه یه
امالهٔ جناح رجعت ایتدیلر بعدازان طایفه مرقومه دخی رومال استان
ملایک پاسبان نبوت پناهی اولوب فایز رتبه الیمنا ومربع نشین
بالاخانه امن وامان اولدقلری هبرایه مطالب مواهبدر مصراع
دولت آنست که بی خون دل اید بکنار سریه عیینه بن حصین
الفزاری رضی الله عنه تاسع سنه هجریه علی صاحبها افضل التحیه
محرمنده عیینه بن حصین الفزاری رضی الله عنه پناه غازی دلخواه ایله
قبیله بنی تمیمه منتسبی سقیانام محلده طایفه مذکوره یی دستبرد

انت شمس انت بدر انت نور فوق نور ۞ انت اکسیر و غالی
انت مصباح الصدور ۞ کل من فی الکون ناموافیک یا ابی الطیبین ۞
ولهم فیک غرام و اشتیاق و حنین ۞ نشیده سیله دست تمنا
شادمانی و پای کوبان کامرانی اولدیلر ۞ آفتاب عالمتاب نبوی
علیه افضل التحیه متوارنی سحاب غربت و طلعت جهان افروزلری
پرتو انداز بیت الشرف اولدوغنک مدتی ایکی آی اون آلتی کون
اولدوغی تحقیق کردهٔ اساطین سیر و روایه شوق انگیز ولادت حضرت
ابراهیم بیانندهٔ در مولود خوانان کرسی خبر بورسه
نقل پاشن محفل انزا و مشار در که حضرت ملک قدیم مقوم کارنامهٔ
احسن تقویم بیت خداوند انس و خداوند جان ۞ خداوند جسم و
خداوندجان ۞ خداوندی اوزا مسلم بود ۞ که از آب و خاک چو آدم بود ۞
جل جلاله ۞ دره دریای نسل آدم مانندهٔ پرورده مشیمهٔ مریم
بر روح مصور عیسی توامی مخدوم حضانه امهات اربعه و قما طرازان
موالید ثلاثه ایدوب یعنی نامن بحریه ذی الحجه شریفه سنده آسمان
رفیع الجناب صلب اشرف الاصلاب نبوی علیه افضل التحیه دافق
کریبان عصمت پناه ماریهٔ قبطیه رضی الله عنها دن اختر عالی گهر وجود
حضرت ابراهیم قلب سلیم ایله ضیا گستر هفت اقلیم اولوب نغمه
سرایان ناهید مشرب حنیاگران دودمان طرب بیت رونق بازار
حسن اولدی ینه برگل بلی ۞ بویله در البته یوسف زاردن یوسف
بتر ۞ ابتدای پستان شهپرین روح الامین ارضاع ایچون ۞ علم و
حلمی اول کریم النسله چون شیر و شکر ۞ ترانه سیله زمزمه ریز
و تهنیه کوبان تبریک قدوم شوق انگیز اولوب ۞ ابو رافع رضی الله
عنه بشارت رسان مبشر عالم صلی الله علیه وسلم اولمغین برغلام
مقبل مژده کارنه ایله کامران اولوب یوم سابعده تعیین نام کریم
و ایکی گوسفند عظیم مذبح عقیقه یه تقدیم و حلق سر سعادت و نامزد المشک موالی

16B

16A

مهارکشان قافلهٔ درایت روایتی اوزره حضرت بهترین عالم
افضل من لبّی واحرم صلّی الله علیه وسلّم سنهٔ مذکوره ذی
القعده یسنک اون سکزنجی کونی منزل جوانه دن راحله بند محمل سدرهٔ
وثاق وره کرای آرزوی زیارت قبلهٔ آفاق اولمغله رشک کلبرگ
بهشت جسم قدسی سرشتلری ایله تشریف سازاحرام نسرین فام
اولوب بیت زمرهٔ حجاج عشقوز شوقدر همراهمز ☆ خانه دن
مقصود ربّ خانه در دلخواهمز ☆ بووادی حجازده انارهٔ مشعلهٔ
اعجاز وکلشن ای بطحاده تحریک عنان نسیم فیض اندازه
ایدرک ام القرایی مناخ راحله میمنت افزا وارض بطحایی نقش
نعلین وحوشی فرسا ایله رشک چرخ معلا بوروب طواف
بیت عتیق وادای عمرهٔ توفیق رفیق ایله کام بخشای تجارت
وزیارت اولوب برسیاق سابق خدمت حکومت وتعلیم فقاهت ایله
حضرت عتاب ومعاذ رضی الله عنهما مام القراده تقریر بیورلدوغنه
تقاضا طابهٔ طیبه یه توجیه معطیهٔ عزّ واجلال بیوردیلر بیت
آرزوی آشیان ایله دوتوب پروازه رو ☆ مرغ دل شمدیکیرو اولمش
هوادار وطن ☆ موکب همایون مانندهٔ ابرار دوبهشت ماه
بهاری عنبر بیز صحاری وسنبل خیز براری اولارق دار الهجرهٔ
منتهمنهٔ مدینه یه انوار باش قدوم اولدیلر بیت بازآمدی ای
بخت همایون بسعادت ☆ چون جان گرامی بیدن روز اعادت
اول بقعهٔ طیبه ده حسرتکشان آرزو وخیال وتشنه لبان
آبروی وصال اولنلر دخی رخساره آل یه کمالمندن نظر پوشانهٔ
عاشقانه ایله گلچین آمال اولوب نهال مرامدی سرسبز ین
قبای مباهات ایله خرامیده باغ ارتباط وگلشن املدی شیوهٔ
تزیّن وتمایل ایله متعانق نسیم انشراح اولوب شعر اشرق
البدر علینا واختفت منه البدور ☆ مثل حسنک رایناقطّ یا وجه السرور

15B

فتح همیان کلام بیورو ب بطریق استخبار آیا مالک بن عونک
کیفیت حالی نیه منتهی درشته مالی نیه منجر اولدی دیه سئوال اوزره
بچده خاتم خیال و تحریک دهٔ ضلال ایدیو نقدیه پاس سئوال اولدیلر
مزبور طایفه ده وابسته رشتهٔ همان اولدوغی مرفوع بارگاه نبوت
پناهی اولمغین حضرت جبیره بند عالم صلی الله علیه وسلم اگر قبول
اسلام ایله التجای باب دار النجا تمز ایدرسه طایفه و تیمداری
استرداد اولنه یوزدن یوزی صد شتر بارکش دمی سربار قطار
انعام اولنوب کچکول مأموله مالا مال نعمت و احسان قیلنوردی
وعدی ایله نقل پاسش تقریر اولدیکده بو نوید بهجت آثار بعض متردد دیک
دست و پا طلتندن دهلیز کذار سامعه مالک اولمغله بنیهٔ عزیمتی
پیوندکسل صبر و قرار و کره کشای ذمام سکون و اصطباری
اولوب لکن شاه راه طریقه قومنک سد ممانعتی ملاحظه سندن
ناشی بعض تدارک خفیه یی استعمال و سنک راه اولان مانعی
اغفال ایله مانندهٔ خاتم و نگین پیرایهٔ خانهٔ زین اولوب قادمهٔ
عزیمتن خضر هدایه رفیق ایتمکله بیت کشته بانجذبهٔ عنایت
خاص ∴ مرغ جانش زدام شرک خلاص ∴ یکنفس خاکپای سید
عالم صلی الله علیه وسلم ده عنانکش یکران توفیق اولوب
تشریف ایمانله ممتاز و حلیهٔ حلیهٔ اسلام ایکیه سرافراز اولمغین حضرت
صادق الوعد الامین صلی الله علیه وسلم درساعت نقودهٔ کامل
العیار و عدلرین افراغ قالب تصدیق بیورو ب مال و اولادینه
انفاقدن ماعدا صد شتر کوه کوهان دخی دمدار قطار سیب و احسانمدی
بیوردیلر بعده یومانیو ملتفهٔ الاغصان ایمان کلزار ضمیر مالکده
پربرک و بار اولوب حتی کندو قبیله سندن داخل حوزهٔ اسلام
اولنلره امیر تعیین اولنوب حسن اسلام ایله غزا و جهاد ده
اقدام ایتدوکنک فواکه رنگین اثری برچیدهٔ دست استدان باغ نشین

مهارکن دم

15A

اولوب حضرت داور کشور کرم صلی الله علیه وسلم بوندن اقدم قدومدی
ملاحظه سیله تقسیم غنایم وابسته رشته تاخیر اولدیغن وحالا حرکت
دیرایله رسیده موسم بذل سیب واحسان اولمیوب تباهی شده
بنادرحمان اولدقدن برایه سربند تقریر بیوردقده لشکر متابع
آرنک اقلیم وجوداولان اولاد ایله مکتفی یا برچیغ دست مکاسب
اولان اموالله متسلی اولمدین استشاره بهرخوداره حواله بیوردیلر
اختیارا کبار دیاره اولاد ایتمدیله حضرت کرسی نشین مقام محمودی
برکزیده کارخانه وجود صلی الله علیه وسلم حلقه بکوش درسعادتدی
وبنی عبدالمطلبک مربوط مربط اسراری اولان اولاد اربن احسان
وسایرلرینک دخی کره کشای کردن رفیقتداری اولمق ایچون خامه
معجزبار زبانله طومار تعلیمه بورسم اوزره عنایت تحریر بیوردیلر
کرنماز پیشین ده حاضر اولوب عقیب صلوتده اداره سبحه استغفار
ومیان اصحابده ذکر مسئله مدعا ایلمکز که بزدخی غنچه کلزار سبحه
کریمه به کشایش وبروب کلدسته شفاعتی برایه دستار مرام
ایدرزدیو جبیره بند قلوب منکسره لری اولدیلر فرموده بنوی
اوزره وقت معهوده طایفه مذکوره اول بابده رفع نوای کلوسوز
زاری ایتمدیله حضرت شفیع روز جزا علیه افضل التحایا وعده کریمه ری
اوزره مهر انداز حقه تعیین حکمت آگین اولوب لازمه مدعا اوزره
درپاش شفاعت اولمغین بخشتین قدم مهاجرین خلوص آیین
پس ازان انصار عالی تبار بعده سایر قبایل قریش سحاب سخاوت
دلخواه بنوی اوزره دست مسلم استحقاقدی اولکزن وفرزندلرینک رفع تعلقات
تملک ایدوب طایفه مذکوره کامران منتهای آمال ونوازش بیدادا
شکران نبی عظیم النوال اولدیلر پس ازان حضرت سحاب
رحمت نوبهار وجود صلی الله علیه وسلم مقدما وقعه حنین ج
قایده هوازن اولان مالک ابن عوف بارکسنده طایفه مذکوره یه

14B

حرمانغری جمع صادق کامرانی یه مبدل اولوب قول حیس اوزره
سر سریره لری منجر بند ولیسند اسلام اولمغله طرف بنویدن خدا ذلیله
تسلیه و شیما ایله تلقیب اولنوب سمت و طنه توجیه مهارم احجت
ایلدی بیرایهٔ فقرات صحت سمات سبز درکه بید رمجموع
غنایم سیمودهٔ انواع تقسیم اولدوغنه تعاقبا وفد هوازن زنار
کسل انکار و ناقوس شکن عناد اولوب بیت بازآ بازآ
هرآنچه هستی بازآ گر کافر و گبر و بت پرستی بازآ این درگه ما
درگه نومیدی نیست صد بار اگر توبه شکستی بازآ بدولن
وتربیهٔ بدیعه حصول آمال و بدرقهٔ طریقهٔ نظام احوال
ایتمکله آستان سروش پاسبان بنوی یه رومال نیاز ولطف
شرف افزای ایمان ایله ممتاز اولوب حضرت نازنین مهد
وجود سپهسالار ملایک جنود صلی الله علیه وسلمک مادر مرضعه لری
حلیمهٔ سعدیه فرایدرشتهٔ قبیله لرندن اولمغین براین تقریب
بیت ای پادشاه حسن خدارا بسوختیم آخر سئوال کن که گدارا
چه حاجتست ارباب حاجتیم و زبان سئوال نیست در حضرت کریم
تمنا چه حاجتست مغز استخوانی گرفتار تنگنای فقر و فاقه ایله مبتلای
مرض مزمنهٔ بی افاقه اولدقلرین مرفوع بارگاه طبیب دردمندان
عالم صلی الله علیه وسلم ایدوب دست برد غازیان اولان طرف
وتیمداری استردادی امنیه سیله تارپود حقوق سابقه یی پیچیدهٔ
سئوال نظم ایدوب شعر امنن علینا رسول الله فی کرم
فانک المرء نرجوه ونتظر امنن علی بیضة قد عاقها قدر
مفرق شملها فی دهرها غیر امنن علی نسوة قد کنت ترضعها
اذ فوک تملاه من محضها الدرر اذ انت طفل صغیر کنت
ترضعها واذ یزینک ما تاتی وما تذر دیوده جنبان
سئوال اولمله یه کالای کارگاه تضرعلری رداحیدار یازار مرحمت

اولوب

14A

بپرایه سرو سینه ایتدیلر بوستوی خوشبوی درایتی حی عصابه طراز
مخدره روایت روضة الاحباب در که جمله سبایادن جمله نشین سرا
پرده عصمت شیما بنت الحارث بن عبد العزی حضرت پرورده دایه
قدرت زیب کهواره فطرت علیه افضل التحیه ایله شیر خوار یک پستان
و حضانت بخشای آغوش یک پدر مهربان اولدوغنک تحفه بهیه سن
خاکپای عالمپناه نبوی علیه التحیه ده مرفوع دست نیاز ایدوب گاه فواره
گریه دلدن شورابه فشان حزن و ترح و گاه ناوه دان مژگان دیده دن
زلال پاش سرور و فرح اولارق بیت ای چشم جهان بین تماشا
تو مشتاق ٭ نظاره بکلکشت تماشای تو مشتاق ٭ دل با دل و سر
با قدم و دیده بدیدار بهر جای من از شوق بهر جای تو مشتاق
منظومه سن حسب الحال و انارهٔ مشعلهٔ ابهام سوز علایم ایله توضیح
مافی البال ایتمکن حضرت دلنواز عالم صلی الله علیه وسلم قامت طوبی قیامه
خرام ویروب و رعایت صله رحمه اقدام کوستروب ردای سبز رق
طراز لرین مانند سایهٔ همما پرایه بالای سر دولت افسر شیما بیورو
پرسش چگونی حال مادر و پدر و نرگس چشم جوانفزیلر ندن ژاله پاش
رقت اولوب فیاضهٔ عنایتدن جمیده سازنایرهٔ غربت ٭
وصیقل مهر و محبت برلهٔ غم زدای وحشتری او لمغله حراهٔ برهم خور
خاطر لرنه شانه زن تسلیت اولدقدنصکره ظل ظلیل نبوت پناهیده
غنوده بستر مرام یاغرمیت وطن ایله خوش کلام اولمق خواهشلرینه
حواله بیورلدی شیمانک آرزوی مألوف پیوند کسل مفاصل اضطرابی
اولوب هوای عنبر بار یار و دیار ایله معطر ساز مشام جان اولمغی
اختیار ایتمکله لسان الحالی بیت غریبکدر آنی خوش خلوت افتدم اشته
بن کتدم ٭ کوکل دیرلر سرکو یکده بر دیوانه مزقالدی ٭ زغرمه سیلده
پابوس وداع اولوب برغلام روایت اخزاده داج غلام مقبل
و برکنیز دایکی شتر چابک خیز و برمقدار غنم انفالیله مجلل و تیره شب

13B

بخشای زمین و زمان اولارق مراح عنایم حنین اولسون جوانه
شاهبازان موکب همایونه لازم اولدی افواد اعداد غنایم
چوب رزده شمارده سرهنگان اسلام اولدقده شش هزار
پرستار ماده وش وبیست وچهار هزار شتر بارکش وبالای
پچهل هزار کوسفند وچار هزار اوقیه نقره خالص العیار بولنمغین فرموده
فرموده نبوت پناهی ایله توزیع سواد اهل جهاد اولوب هزارلرن
تنگ مایه صاحب سرمایه وپنجه پریشان روزگار افلاس
نایل سازو سلب بیقیاس اولدی بخش ایدوب
دهره غنا فوقی جهاندن کوتروب اولدی اول پادشهک
لطفنه عالم مظهر ایکی قولدر درنه زومی وهندی شب وروز
ایکی کلدر چمن دولتنه شمس وقمر اما اقتضای وقت ومقتضای
حکمت اکثری مؤلفه قریش عطایای بیکران وبخشایش بیکرانه
ایله سیر چشم حرص آزاولدقدی غبطه افزای انصار منصور لوا
اولوب قریشک همسوزخون عتاب کونلری شاخچه سیف
عجون نمونمزدن تقاطر ایدرکن هربری صدشتر کوه پیکر وانواع غنایم
درخور اولدیلر دیو حرفانداز کفتکو اولدقلری دامن کذار سامعه
سید الابرار علیه افضل الصلوة والسلام اولمغین ترتیب ساز
مجلس علایک انیس وتشریف کردهٔ صدر صفه کروبی جلیس اولمغله
کلانتران انصار عالی تبار دعوت وسرپوش انداز حقه نوشداری
تشیت اولوب اما ترضون ان یذهب الناس بالاموال وتذهبون
بالنبی الی رحالکم فوالله لما تنقلبون به خیر مما ینقلبون به
لامعه سیله چاشنی بخش مادهٔ الحیوة وذوق ده مفرح یاقوتی
التفات اولمغن بوکیفیت روح افزا ایله هربری سرکرم نشاط
دست صهبای انبساط اولوب دست بدست یکدیکرنوای
قبولله هم آهنک نای رضا ایمکله تحقیق عبودیت دیرینه ودست تسلیمی

13A

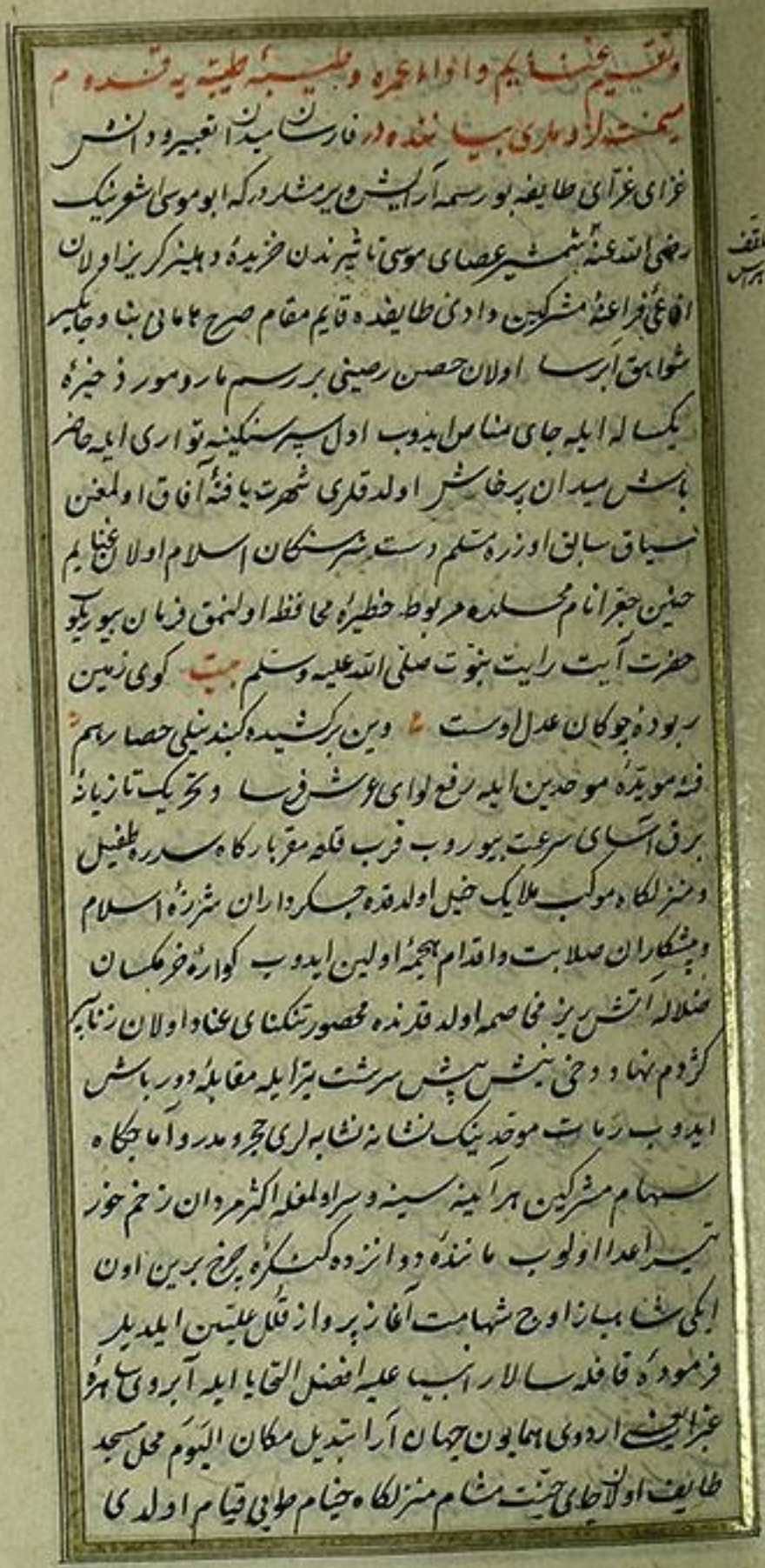
کوس رحلت اولنمق فرمان بیورلدی بوشیوهٔ غیر مالوفه غیرت آزمایان
اسلامه کران کلوب هر بری سودا کر بندرگاه امید ایکن دست
رس متاع خواهش اولمدین رجوع باعث فتوعلری اولدوغی
معروض بارگاه خدیو نبوت پناهی صلی الله علیه وسلم اولوب
تکرار موکه بندی برخاشه اذن همایون صادر اولمغله مردان میدان
بیکار هر بری مانند شتر سرمست نمونه شیر زنجیرکش آهنگ
کبر و دارایدوب هر چند عبده خیز ستیز اولدیرایسه بر رسم
اول زخم خورشت تیر تیز اولوب مقدم و تالی داد و ستادلری
منتج حصول مرام اولمدی حضرت دیباجه خوان لوح و قلم
صلی الله علیه وسلم تکرارًا کره کشای همیان اسرار سوره اولوب
گنجینهٔ خاطر حکمت مسحونلرندن انا قائلون غدا ان شاء الله تعالی
دیو نقد بنه باش مقتضای حال اولدیر بو زمزمهٔ فرح انگیز
پرخاش جویان روزبار رینه باعث شادمانی اولوب
تغیر وجنات بنت و مسارعت مهمازی رحلتلری تحریک ساز
شیم تبسم تعجب نمای حضرت آبروی هر دو سرا اولدوغی هبرایه
کتب سیر در سخن سنجان بدی بمتبر بو وجهله ترصیع نوادر
اثر ایتمشلر در که هنگام کوچ خیام سپهر بروجه حضرت
خدایگان صلی الله علیه وسلم روابط حول و قوت و اسباب
سکون و حرکتی کلیتا و جزئیتا سلطان فرمان ران ارض و سما
یادشاه سراپرده غیب الغیب کبریا جل شانه و عظمت برهانه
حضرتلرینه نسبت برله مهرکشای درج الحکمه حقیقت اولوب
لا اله الا الله وحده وعده و صدق وعده و نصر عبده و هزم الاحزاب
وحده فریده سن وشاحة الصدر تقریر و آهنگ ارتحالده آیهٔ ان
عابدون لربنا حامدون خزینه سن درة التاج تعبیر و تعلیم الله
ارشاد اهل جهاد بیورروب عنان جنبان معجزه نشان و نصارت

مثنوی برایشان گشته ظاهر آفتابی ٭ به پیش دیده ایشان
حجابی ٭ چه پیچند چشم نابینا ز خورشید ٭ چه داند بوم سرّ
جام جمشید ٭ و زینجه اول خیره چشمان خفاشش و شان ادراک
آفتاب بداده بجاست باصره اولوب ظلمت کزین عناد جاهلیه
اولملریله تسلیط منجنیق و اداره فلاخن صاعقه بریق ایله مانند
اصحاب فیل سنگ سجیل اولنیلر وادی مذکور بر فضای
خوش هوا و بطحای فرح فزا اولوب عیون معین و انواع ریاحین
و فواکه رنگین ایله ما صدق روحة سجع طیر با موزون روضة
عین نهرها سلسال برجای نزهتگاه دلخواه اولوب ایام
لحاصره اون سکز کونه منهی اولنجه انگشت قمر شکاف اشاره
نبویه ایله بر ایهٔ باغ و راغلری اولان کرم و نرملری بریدهٔ منجل
تدبیر اولنمغه مباشرت اولنمقده ارباب دهقانی مشرنی بوسه گاه
فلک الاطلس اولان ذیل عاطفت شفیع الورایه تشبث برابصله
رحمی ذریعهٔ تنویل و استعفا ایتملریله اول علدان مقصر بداولنمغین
غیری کرنجنه سایهٔ شبستان حصار اولان زنکی مشربان سبک مغز
شرط حریت ایله فضای راحتگاه امانه دعوت ایچون منادیان
داودی الحان اصدار اولنمغین عشره یه قریب روایت افزاده
بکرمی اوج نفر مشرک مانندهٔ عبدابق قبول اطاعت مولا برله بارگاه
نبوّت پناهی یه چهره سای عبودیت اولدیلر حضرت اسرار دان
امور عالم صلی الله علیه وسلم جلوه گاه انوار آفتاب تجلی
اولان گلشن الحقایق طبع وحی آزمادن شکوفه دار تمکین
و تأنی بیورب بلاخره قصور قالان کور دلان دجی تالیف قلوب ایله
بهردی ارباب البابه ایدوب سالک شاهراه هدا اولورلر
ملاحظه سیله رای الهام آرالری که ٤ یکذره ز نور شرآفتابست
ترک مزاولة می استصواب بیورب طرهٔ پرتاب نهضت سینه کوب

12B

اس/

12A

رابطهٔ او تا داعدا یکانگان گسسته دا ستخوان قوایم قیامی بر بر شکسته او لو
فتح ظاهر و سبایای وافره ایله خیمه گاه سپهر سکاه نبوی به چهره
مراجعت اولوب کلدسته دمیت ابو عامری دست او یز عبودیت
و مرفوع بارگاه عزت ایتمکله حضرت کریمی نشین بالاخانهٔ شفاعت
علیه افضل الصلوة و السلام محراب دعایه آرایش و بال و پر مرغ
رجایه کشایش ویروب اللهم اغفر لعبدک ابی عامر اللهم اجعله
فوق کثیر من خلقک دیو قندیل افروز طاق استغفار اولنجه
ابو موسی دخی مائده دعای کثیر النوال بویدن دریوزهٔ حصه مندی ایمکین
حضرت سلطان بنده نواز صلی الله علیه وسلم اللهم اغفر لعبد الله بن
قیس ذنبه و ادخله یوم القیمة مدخلا کریما نادره سیله انک دخی
دامن امنی بالامال فاکههٔ احسان بیوردیلر خورده کاران پشتخنهٔ
اجزا اسیر طاب ثراهم بو صورتده خاتم بندا ولمشلردر که عمر بن
صمحه نام مشرک خبیثه یه منتسب ساختهٔ تیشهٔ آتش اثر دپرداختهٔ
رندهٔ درو دگر ذی الکفین ایله معروف صنم بیمه ترکیب فساد خانهٔ
عادی سن سوختهٔ بارقهٔ قارعهٔ فرهادی ایتمکله خدمتیله سریه طفیل
بن عمرو الدوسی مامور اولمغین اولادلیر برق سیر حرکت ارزه سرعتن
تیز ایدوب محل مرامه آتش ریز وصول اولدقده پسر لعین
معهودی انداختهٔ زبر طپانچهٔ تبر تیز ایدوب لغم بارو تخانهٔ وجودنه
القای فروزینهٔ اشتداد ویران شدهٔ کورهٔ آتش و باد ایتدکجه

شعر یا ذا الکفین لست من عبدکا ٭ میلادنا اقدم من میلادکا
انی خشیت النار فی فؤادکا ٭ نشادیله پای کوبان مباهات
و تفریع کردهٔ صنم پرستان جوانب وجهات اولوب سیراب
شاداب ادای خدمت و درگاه نبوی به رو مال مراجعت اولدیلر
بو مفرات فرح انگیزه کتابهٔ شقهٔ علم اهتدا علیه من الصلوة ازکاها
حضرتلرینک بالنفس توجیه عنوان بیوردقلری غزوهٔ طایف

11B

و تقسیم

11A

افغان وخیزران طایف ونخله واوطاس نام کریزگاهه ره گرای خسران
اولمدینه اوطاس طرفنه رو نهاده هزیمت اولان عفریت سرشتان
اشرکی اولاغزایم مأثوره نصیحت ایله ساحه دارالامن اسلامه
دعوت ثانیا بوبازاری سرمایه سعادت بلمز لرایسه سرنخوت بیدولتی
فرسوده کوپال نقمت اولمق حذمتی ایله سریه ابوعامر الاشعری
رضی الله عنه نامزد بیورلمغین تحریک تازیانه سرعت واجتهاد
برله عزاب آباد احتشادلری پازده اهل جهاد اولدقده تقدم
واستعلاه مقابله ایدوب یکمشیمه اخوت اون عدد مارپچه
موزینک طقوزی میدان مبارزه ابوعامره زهریر تباشیر
خاصه شمشیر ایله افرده سر وپیچیده سوراخ بس المقر
اولدی اما حضرت ابوعامر رضی الله عنه هربرینک محکمه قائله سنده
ذیل حجت مخاصمه سن کلمه صادقه اللهم اشهد علیه ایله آراسته
ایتمکی التزام بیورمغن عاشر اخوه قضای قضای مبارزه یه
بروز ایدوب ابوعامر دخی عادتدرین اعاده ده اول مرد قابل مقاله
اللهم لاتشهد علی ایله اقاله مدعا ایتمکین دست حاکم حاسم سیف
قاطع الحکم دن خلاص کریبان بعد حسن اسلام ایله داخل سلک
اهل ایمان اولوب اکثر اوقاتده هذا شریده ابی عامر ایله زبان کذا
شکربار نازنین عالم صلی الله علیه وسلم اولوریدی بوعسکره کاه
خود فرساده ناکاه حضرت ابوعامر رضی الله عنه دخی برزخم جانکاه ایله
سرنهاده نازباش احتضار اولوب تحفه تحیه ونیاز استغفار خیر
البریه علیه افضل التحیه یی ابوموسی یه ریثمه انکشت وصیه ایتمکله قطع
رشته ماسوی وتوجه بارگاه کبریا ایدوب بیت جدایی مباد مرا
از خدا دیگر هرچه پیش آیدم شایدم ۞ زمزمه سیله عازم بالاخانه
فردوس برین اولدیلر پس ازان ابوموسی رضی الله عنه تصدر
میدان سرداری ایدوب قاتل ابوعامری التقام نهنک انتقام ایتمکله

انا النبی لا کذب انا ابن عبد المطلب نادره سیه سخن ثابت المصمود
بنوتی امضای مکرر ایله تحسین بیوردیلر امام احمد و ابی داود دارمی
علیهما الرحمه نک فریده ثمینه رواینده رکه دم کرم بازار ستیزده
حضرت نبی صادق علیه الصلوة و السلام غنچه گشای گلبن حقیقت اولوب
انا عبد الله انا عبد الله و رسوله لامعه سیه نطق آرای معجزه نما
اولدقلری دم نصرت توامده کریبان مشرکین هزیمت آیین دست تحکیر
قضایه دوچار و صدمه خورصرصر کوه ربای ادبار اولوب کریوه کرای
سنگستان فرار اولدیلر مطلع دیوان پیکار مقطع خاتمة الخیره
کلنجه حضرت عزه ناصیه رسالت ختم شرفنامه نبوت علیه افضل التحیه
منتهای درجه شجاعت و قوت بازوی بنودن ناشی تخت نشین کشور
ثبات و نگهبان ثغور چار جهات اولوب میزان الحق طبع مستقیم دده
قهقهار و غدغه افزای حرب مرداریدفرج بخشای سلم ایله یکعیار اولدیغی
اتفاق کرده سخن سنجان آثار در فذلکه کلام حکمة صمنی نه ضلالت
سیلی خوردست فلاکت اولوب اشارت اشرف الوری علیه
افضل التحایا ایله رسنه شوره زار شرک و عناد اولندرک سنابل
بیمغز وجودلری درو ایدن درست داس شمشیر شیر دلان جهاد اولدقده
حصاد فروغ نارسیده اطفاله دخی اقدام اولندوغی مرفوع بارگاه
نبوت پناهی اولمغن حضرت عنوان طراز طومار عالم صلی الله علیه وسلم
برات قید حیات ذراری یرو فرمان و من قتل قتیلا له علیه بینة
فلهسلبه یه دیباچه آرای توقیع رفیع اولوب طغرای شرف قانون نامه
معجزه خامه اولدیلر اتفاق کرده ثقات رواندرکه بواسوب
حیرت افزاده درت نفر دلیر میدان صلابت سیراب عین الحیوة شهادت
و یتمشدن متجاوز مشرک خوک مشرب سرهوا پرستلری حباب
جویبار شمشیر و سنگون چاه سعیر اولوب یکدست طریف و تلیدلری
ربقه کش تملک اهل توحید اولدی بقیة السیوف مرعوب القلوب

10B

10A

عالم لامکانه بال کشای پرواز ایلدگده سلطان صید کاه اجابت تقبره
جنبان قبول اولمغن درساعت طاوس جنابان علیین حضرت
جبرئیل امین تحریک بال و پر موافقت سید البشر ایله شکر پاش
صحبت اولوب یا محمد انت لغتنی بکلمات لقن بها موسی یوم فلق
البحر لبنی اسرائیل دیو هنر نخل بشارت و دامن امید بنوی یی
مالامال نوبا وه نوید ایلدی کیفیت رمی ده رماة ساحر وایتک
تیر پرتابی تقریری بر بر ینه نسبت تسابق و تقاصر ده اگرچه
بیهوده یک کام تعبیر دکلدر لکن جمله نک سوفار ناوک دا عیه ای
یکیزه ونشانه نشانه مدعالری یک هدف اولمغله بو قدر ایله
نتیجه مآل و اصل فایده او زرینه اقتصار اولندی بونغای و غدغه
فرساده جنود غالبه بارگاه کبریا یعنی ملایکه جنگ آزمای عالم بالا حدت
گذاری داور کشور ثواب قوسین او ادنی علیه افضل التحیا ایدوب
نه صورتده جلوه ده تکاور امداد و متعاضد بازوی لیوشالاسد
احمد جهاد اولدقدری برایه رخسار مواهب اولان عقد الجواهر روایت
نقل بالمسطر آرایش صحیفه اثر قیلندی وفی سیر الدمیاطی
کان سیماء الملئکة یوم حنین عمایم حمر آء ارخوا بین اکتافهم
وفی حدیث جریر عن مطعم نظرت الناس یقتلون یوم حنین
الی مثل البجاد الاسود یهوی من السماء اراد الملئکة الذین ایده الله
بهم قال ابن الاثیر حضرت امام بخاری علیه رحمة الباری نک
فرائد منضوده روایتلرندن مقصد رکه وقعه حنین ده التقای جیشان
مانند نور وظلام متصارع و فلاح شمشیر تیز ایله متعانق اولدقده
بیت سلطان شرع و تاج رسل هادی سبل ٭ حکمت
نمای مسئله آموز عقل کل ٭ چون مرکز عالم میان معرکه ده
ثابت قدم کهیان حمای غیرت و متیقن متبسم نسیم نصرت اولمغله
بلا قصد شعر و شاعری تحریک ساز لب یاقوتی لقب اولوب

شهپر چسپیدن غبار افشان رزیه و فجوع اولارق خاکپای نبوت
پناهی یه سیکیای رجوع اولدیر اشارت سرخیل اصفیا علیه افضل
التحایا ایله حملهٔ سیمرغ افکن و ترا کم تصادم و شمن شکنه مامور
اولملریله بیت هر بری ببر بیان کبی گیروب میدانه سوردی
شبدیز شجاعت چو شمال جوان گرز بنوب شیر شکاری کبی صیدین
کوزه در دو شور رخصمنی کراولورایسه رستم زال بارقهٔ شمشیر
آثار پیکر و جنبش اوزار تیر و بتر باوزار ناوزدی مانندهٔ دکان
آهنگر ایتدکده حضرت دیباجه آرای دیوان جامع الکلم صلی الله
علیه وسلم درر پاشش بلاغت الآن حمی الوطیس مقاله سیله
شیرازه بند شهنامهٔ فصاحت اولوب برمشت حصاة خاک آلود
دخی کف کفایتلرندن همراهی اصحابی نوای شهادت الوجود ایله
سوی اعدایه پاشیده بیورمدیلر اول ذرات ناچیزک قوة معجزه ایله
هر ذرهٔ سرشکافی کویا اندازهٔ منجنیق چرخ استوار یا فلاخن
انداز سپهر دوار اولوب همچو سنگ سجیل ابابیل رسیدهٔ
اما جگاه اصابت اولدوغندن غیری طرف آسمانه مانندهٔ صلصلهٔ
امرار حدید برطشت جدید برصدای هوش ربا دخی تخدیش
سامعهٔ اعدا ایتدوکی تصحیح کرده سر آمدان سیر در بیت
مارمیت اذرمیت کفت حق کار ما از کارها دارد سبق
کر براهیم آن نمی آید ز ما ما کمانیم و شیر اندازش خدا بود دخی
رقمزدهٔ تعویذ نویسان یازو بندا ثر درکه هنگام رمی حصاده برگزیدهٔ
کاینات علیه افضل التحیات اماره سنه اسعد مجاب مناجات
ایدوب انهزموا ورب محمد بقول آخر اللهم انشدک وعدک
لا یبغی ظلم ان یظهروا روایت دیکر اللهم انجزلی ما وعدتنی
قول آخر اللهم لک الحمد والیک المشتکی وانت المستعان دیوطاق
همایه پرواز استغاثه یی آشیانهٔ دلدن درهٔ زبان معجز بیان ایله اوج

عالم لامکان

380

9A

خط نورسته یا لاله و ایرده بسته پیرامن ماه چپین لیله اسرا علیه افضل
التحایا و ده حلقه بند خدا پسندی فظ اولدیلر بو خدمت بی بدل ایله کوی
ربای ممتازی اولدلرک شمارنده اقلام حفاظ مختلفه الارقام اولمغن حضرت
عباس رضی الله عنهک اثر طبع عالی نژادلری اولاد و بیت رنگین اوزره
اقتضا اولنوب و شاخة الصدر شاهد مرام قیلندی شعر نصرنا
رسول الله فی الحرب سنة ۞ و قد قرن قد قرعنه فاقشعوا ۞ و عاشرنا
لاتی الحمام بنفسه ۞ لما مستنی الله لا یتوجع ۞ بو اثنای خرد فرساده جناب
زره پوش والله یعصمک من الناس حضرتلرینک صلی الله علیه وسلم
طلسم ملایک پاسبان ذات قدسی سرشتلرینه نعوذ بالله جسارت ایصال
گزند ایدن تنین مشربان مشرکین هیت چراغی راکه ایزد برفروزد
هرآنکس پف کند ریشش بسوزد ۞ مغز اسبغه سرجمله سیلی خورحسام
گمات بالاویسته اولوب انداخته دد که سفلای جحیم اولدقدری تحقیق
کرده محققین فن سیر و خدمت خدیو رسالت پناهیده حضرت عباس
رضی الله عنه افلاکگیر دلدل براق پرواز اولوب بر بیر صیت
صدا پردازان و مرد و لیر رعداوازه اولمغله سلطان تائید کرده
خدا صلی الله علیه وسلم کوش هوشلرینه نادیا معشر الانصار یا
اصحاب السمرة فریده سن قرطه تعلیم بیورمغن اول شیخ جوان بخت
رفع قامت صوت غیرت افزا ایله گاه یا اصحاب السمرة گاهیا کمن
هم نفخه صور رستخیز و گاه یا اصحاب سورة البقرة نعره سن دمکش
غیرآشوب انگیز ایدوب شاهبازان اوج و غایه اداره بغره
ترغیب ایتمکین مثنوی رداردو برآمد زراه نیرد ۞ هزاهز درآمد
بمردان مرد ۞ زغرندان زنده پیلان مست ۞ گره در گلوی هزبران
شکست ۞ سرجمله لبیک گویان حنین ابن صارة الحوار ایله زه گمان
قدردن گشایش بولمش سهام دلدوز یا سردست قضادن اغاز
پرواز ایتمش شواهین شکار آموز گهی آهنگ صید گاه پرخاش ایدوب

بی آنکه شد کشاده دیکی ناوک از کمان ۞ خزیده کمینگاه فرصت اولان
حماة قارو رُو ضلالت و شرذمهٔ مذمومهٔ شقاوت علی حین غفلة
انتهاز فرصت و تهور پر هول ایله تسادرت مصادمت ایدوب
زهراب شدتدن پیکان سهام اقدامه آب و منجنیق بارزودن
سنگ خصومة کشایش پرتاب ویرمدیکه پیشروان ساده دل
خدعهٔ اعدادن غافل اولوب بهنگام جوشش خشیش پر اقدامدن
مرآت قلوبلرنه غبار هراس طاری اولمغن مدت حلب شاة ثبات
کوستر میوب خیل بنی سلیم سوی گریزه برتافته رو و اهل مکه داخی
درپی وادی پریشنده نگاه بوا یتدیر سن شافیه خمیس اصل
مادهٔ معتلهٔ اختلالی بو وجه اوزره اعلال ایتمشدر که مابینده کفار
قریشدن مانند حرف علت برپنجه سی طفیل کتیبهٔ مؤیده بولنوب
وبعض قریب العهد دین مؤید الیسلر هنوز نوآموز شنای بحر
هدایت اولمدیکه دریای موج انداز ستیزه کشتی بی لنگر کبی بی تاب
اولدقلری باعث تلاشش واضطراب و موجب پریشانی وارتعاب
اولدی ستحفظان کنجینهٔ اثر محوز صندوقچه اسرایندکلری لآلی
خبر دندرکه بو شعله بالاگیرتوده گاه زنده پیلان اسلامه باعث پراکنده گی
وبناه اولوب الخی یکه شاخ دوحهٔ نجابت عم خیر الناس حضرت
ابو الفضل عباس رضی طراز سربند تصدیق حضرت ابو بکر الصدیق
وتیمهٔ بازوبند اصحاب حضرت عمر بن الخطاب وشهسوار صاحب
ذو الفقار حضرت حیدر کرار و ببر بیهراس حضرت فضل بن عباس
ولیث بنی غالب حضرت ابو سفیان بن الحارث بن عبد المطلب
وضرغام بی قید اسامه ابن زید وبعض قوی دلان منیع الجناب
اهل بیت واصحاب شعر لا یفرحون اذا نالت رماحهم ۞ قوماً
ولیسوا مجازیعا اذا نیلوا ۞ لا یقطع الطعن الا فی نحورهم ۞ وما لهم
عن حیاض الموت تهلیل ۞ رضوان الله تعالی علیهم اجمعین ۞ حضراتی مانند

8A

خروسان سفید بال و پر دمکش اولین نفیر کارسازی اولوب بیت
چو زد شمع خاور ز مشرق شعاع ✻ شب تیره را کرد گردون وداع ✻ خسرو خاور
واهن برزده رکوب قیطاس کرک پیکر اولدقده ارباب الخیل
ساحه اسلام ابطال میدان خصام دخی تقلید مرهفات برق باقه
ایله ممتاز و پیرایه زین عادیات خیال پرواز اولوب بیت
هر یکی ستاره مانند بمیدان جهاد ✻ کوهی از لومه لایم بکهی نشمارند ✻
حضرت قاید کتیبه موئیده اعلیه افضل التحیه دخی منسوج کارگاه داود
غیرت شکن تاج چرخ کبودی ایکی درع مرصع در بر و تشریف
ساز بیضه و مغفر اولوب بغله بیضای دلدل اشتهاره نازپرور
سواری اولدیلر بیت سواد دیده منش ایدوب غبار زمین ✻
سوروب رکابه یوزین چرخ اولوب ثناگستر ✻ کال شوقله دیدی علیک
عین الله ✻ کره دوتدو غلکده عدو قصد نه طریق سفر ✻ او گلده طی فتوحات
ملکت و شمن ✻ مثال طی زمین و زمان اولور رهبر ✻ روضته الاحباب دن
برچیده مردمک دیده اولان ریاحین رنگین اثر درکه الویه موئیده
مهاجرین ایله منبع النجاب حضرت عمر بن الخطاب و صفدر غالب
علی بن ابی طالب و حضرت سعد بن ابی وقاص رضی الله عنهم اجمعین
اختصاص اولنوب رایه ظفر سایه اوس اسید بن حضیر و ثابت
منصور تین خزرج حباب بن المنذر و سعد بن عباده نک یه موئید ارنده
جلوه نما و بطون اوس و خزرج و سر جیلان معارک منهج دخی
برر لوا ایله موکب آرا اولدقده نصکره بنی سلیم ایله مرد مضمار
تائید خالد بن ولید چرخه ساحه هیجا و طلیعه مردان میدان
وغا تعیین بیورلدی مداخل وادی مذکور نمودار رستم الخیاط جشم
لشکر نای صعب المجال اولمغن افواج عسکر اول با دل
غرغران در بند دخول اولوب شیر دلان پشکیر هنوز حاضر باش
دار و گیر اولمدین بیت بی آنکه شد کشیده بکهی خنجر از نیام ✻

خدایرا از نقش پای سکه برزین رکاب زده از گرد تم نعل گیر
سای دولتش الماس سوده بر جگر آفتاب زده تشریف امارت
اهالی قرایله عتاب بن اسید رضه ممتاز و امالیسنه تعلیم امور دینیه
بگون معاذ بن جبل رضه مسند نقاهتده سرافراز بیورلیوب
سنه ثامن هجریه علی صاحبها افضل التحیه شوالنگ آکنجی گونی
روز فیروز یکشنبه ده دوانزده هزار مرد دشمن شکار ایله ره
گرای عزیمت اولوب همعنانی توفیق و رکابداری تائید ایله
سیر سلوک و دوشت وسیع الارجای جهادی سنا کب
الخیل غزاه ایله مسلوک ایدرک لیلهٔ مبارکهٔ ثمنا ده موکب
نصرت اشتمال نزدیک احتشادگاه اعداده ضرب سراد قات
اجلال ابتدی بوندن اسبق تجسس کیفیت اعدایه نامزد بیورلان
عبدالله بن حدرد اسلمی چون هدهد بلبند پرواز بارگاه سلیمانیه
رومال بنازاولوب هوازنک کثرت جمعیت و چرندهٔ چراگاه تملکاری
اولان نعم و غنم دنیک و فرتن شمارندهٔ انامل تقریر ایتمکین
حضرت کل صدبرگ گلزار قدس پیرایه بخشای حدایق الناس
علیه الصلوة والسلام نسیم لخلخه سای تتیم پرلهٔ معطر سازمشام
گاه اسلام اولوب تلک غنیمه المسلمین غدان شاء الله تعالی
دیو سرپوش انداز حفهٔ کلقند نوید اولدیلر. بو اثناده مردان غزا اندیش
بری دریای نبار بیکران جنود موحد دینی نظرگاه چشم تعجب اولوب
لن نغلب الیوم من قلة ایله نغرهٔ ناسزه نفخه یی اوزاغ قالب مباهات
اتیمکین پذیرای تمنای رضای شهریار نواضع کردار علیه افضل
التحیه اولیوب شایستهٔ دستدا و لمغله تنزیل سماویده ویوم
حنین اذ اعجبتکم کثرتکم فلم تغن عنکم شیئا کریمه سی اتفاق یارعین
مفسرین ایله بو مقاله برناظر در ره روان جادهٔ سیر ایراد ایتدکلری
خبر جلیل الاثرون درکه لیلهٔ مرقومه ده نفیران منکام سحر یعنی

7B

7A

بارگاه و کبریا به رفع رقعهٔ ابراد ذمت پر عصمت بنوت بپوروب
ادای دیه قتلا مخدوم خانوادهٔ وصایت حضرت علی المرتضی به
ایماء پور لمغن حب الامرا ادای دیه ایله روی مدهوشان سوکوار
حزن کلاب افشان افاقت اولوب دیدهٔ نخابه فشان ماتم سرایان
سایهٔ مندیل تسلیت اولدی علامهٔ قسطلانی بو مقاله مغلقه یه
مفتاح زدهٔ تاویل اولوب طوماز کیفلرین بو وجه اوزره تذییل پیوردی
قال الخطابی یحتمل ان یکون خالد نمّ علیهم لعدول عن لفظ الاسلام
ولا ینقاد والی الدین فقتلهم متأولا و بو توجیه ملیح ایله کرهٔ کشای
اشکال مدعا اولمشدر الحق ادای دیه دخی بو معنایی مؤکد
اولدوغی ضمایر اهل تحقیقه روشندر بو فتح نامهٔ جلیل الاثر
سلطان ملایک سپاه محفل طراز چرخ استان کلاه صلی الله علیه وسلم
بالنفس تشریف پیورد قلری غزای غرای حنین و قعهٔ پر عبرت بیان ایدر
شکوه جنان چمنستان سیر شار باب جهاد و یاد کار ایند کلری
ریحانهٔ خبر در که طلسم هیکل کاینات سر رشتهٔ رابطهٔ چار جهات
بیت بسم الله مصحف نبوت ☆ شاهنشه مسند فتوت
علیه افضل التحیه سر منزل بطحا ده شقه کشای علم عرش فرسای
استقلال و مهجه افروز نوغ خورشید فروغ اجلال اولمغله دیدهٔ
کوس نبوت وادی حنین ده جا یکیر اقامت اولنه ثم العرانین
جبابرهٔ هوازن و ثقیفه مورث خفقان خوف و خشیت و محرک
شریان غیرت جاهلیت اولوب رئیسلری اولان مالک بن عوف
و کنانه بن یالیل احتشاد و محاربهٔ مسلمین ایچون توسن بخت
برگشته لرینه جنبش نا هموار فساد و یرد کاری شهرت یافته آفاق
اولمغن سواد ساحه لرین فرسودهٔ سم ستور اقبال و گردون سریر لرین
بستهٔ اغلال اذلال ایتمک نیتیله حضرت شهسوار شفق علم سلطان
هژده نهار عالم صلی الله علیه وسلم بیت آن نقش بند مهر نبوت

فرسوده روی مراجعت ایتدیلر بو مقاله فایقه دفعه ثانیه سنه
خالد بن الولید رضی الله عنه یاننده در سر آمدان
فن سیر خیر البشر بو وجه اوزره تحقیق خبر ایتمشلردر که برلیله مسافه
طرف اسفل ام القراده ضاحیه یلملم ده عبد الکیس قبیله سندن
بنی جذیمه طایفه سن ورطه کرداب شور اب ضلالدن منهل العذب
ساحل النجاة ایمانه بلا قتال دعوت خدمتی نامزد خالد بن ولید رضی الله
عنه بو لمغن اول ضدیو میدان ستیزه اوچوز الای نوکرلیله شاکی
السلاح اسلام ایله تحریک مهمیز شبدیز سرعت ایدوب
محل مرامه رغبت افزای آرام اولدقده طایفه مذکوره نک
سر نهاده شیشه سر پره لری اولان کلدسته عقیده لرین استکشاف ایچون
استشمام اینکچون آلدقده تصدیق رسالت سید المرسلین
وساحه لرین بنای خوشنمای مساجد ایله تزیین ایتدکلرین سرمنبر
رابطه تقریر ایتدیلر اما علم افراز آثار نبوی امام بخاری
علیه رحمة الباری نک محفوظ محفظه روایتی درکه مفتاح دوده الله
ابواب بهشت سرای باغ جنان اولان کلمتین شریفتین شهادت
طایفه مذکوره نک بسنوز قفل دهان اصطلاحلرنه چندان
جسبان اولمغن صبایا ای خرجنا من دین الی دین دیو کلای
بندرکاه ضمیرلرین مرفوع دست تغییر ایتدکلرنده خالد حضرتلری
استرقاق ویکدیکرک بند و ناقلرنه حکم ایتدکده لشکره دم بامداده
استیصالدرنه منادیان مهیب آواز غلاف کلودن خنجر خنجره بی
تجرید ایتملریله زبون قلاب بنی سلیم اولنلرک گریبان حیاتی
دریده پنجه گرگ اجل اولوب اما گوشه نشین مهمانخانه مهاجرین
وانصار اولنلرا طلاق ایله چمنزار سلامتده گلجکین اهل اولدیلر
بو خبر پریشان اثر دغدغه رسان خاطر خطیر کارساز عالم صلی الله
علیه وسلم اولمغین اللهم انی ابرء الیک من فعل خالد لایه سیله

6B

6A

دیو پاسخ دران عدم شناسد او لبلدیه حضرت پیغمبر علیه السلام صلی الله
علیه وسلم هنوز ره یاب احرام مرام و رصدگ ای ندیسین
ازیسین پر عدیس او لمیش سخن دیو تکرار رجوعه نا مور بیورد یدر رجال
مانند شمال جوال حرکت انقرایه استعجال ایدوب همچو شیر کم کرده
شکار سوی سوا اول اشکده فادی جست وجو ایدر کن نا یره الراس
بجوزه عیانه فرمان کشن سهم السعاده نظار دلربه آما جگاه او لغله
ضرب یکبار ما یقوا اول دیو مردم فریبی دو پاره ایدوب استان
سدره دم ستان بنوی یه چهره سای مراجعت و کیفیت واقعه یی
واسطه ارشته تقریر ایتدکده حضرت دیباجه خوان لوح و قلم
صلی الله علیه وسلم محراندا ز حقه یا قوتی او لوب تلک الغزی
و قدیمت ان تعید جلاد کم زمزم سیده متواری استار غیب
الغیب او لان پیش آمد عالمدن اخبار بیورد یدر بیت بیک سموم
عتابش چو گاه کرد دگوه ۵ بیک نسیم نوازش چو گوه کرد دگاه ۵
تصویر فکرتش از حیز اختران منهی ۵ صدای خاطرش از راز روزگار آگاه ۵
بو ترکیب صحت اختصاص سریه عمرو بن العاص رضی الله عنه بیانیده در
خوش نویسان نسخه سیر بو رسمه تحریک قلم یاقوتی اثر ایتمشلردر
که نهره کوی بدیعه منتسب ضحکه عالم صواع نام سنم بهره اشتهار
مصطبه سفها اولان ضلالتخانه وجود شقا آمیز و صورت خیال باز
خنده انگیز بن انداخته سنگلاخ سیاست و کم کرده خاطر پهوشان
جاهلیت ایتمک مباشرتی شحنه بازوی همت عمرو ابن العاص حضرتلرنه
حواله اولنمغن اول یکه تاز عرصه هیجا نکاه هین سیغ افکن عزیمتی
صید تذرو مدعا ایدوب ع هر که نقش قلب دارد عاقبت
رسوا شود شخص معهودی تبییت و برگشیده سیاستگاه تعنیف
ایتمکله وجود ناپاکن سندان مطرقه عسیان هوان و پامال جاده
ذل و خذلان ایدوب ادای خدمت و خاکپای نبوت پناهی به

5B

ترخص فيها لقتال رسول الله فقولوا ان الله اذن لرسوله ولم يأذن
لكم وانما احلت لي ساعة من نهار وقد عادت حرمتها اليوم كحرمتها
بالامس فليبلغ الشاهد الغايب ثم قال يا معشر قريش ما ترون
اني فاعل فيكم قالوا خيرا اخ كريم وابن اخ كريم قال اذهبوا
فانتم الطلقاء بو تعبير دلپذير اورزوه امضاكش عتق نامه
قريش اولوب جريكه قلب پر وجل وخجلدن نه قوتم نه سلاح
تسليت اولديلر بيت مجرم كران دفيقه بداندكه دسدم
ما راچه لذتيست ز عفوكنا هكار همواره ارتكاب جرايم كند بعمد
پيوسته نزد ما كنه آرد بهاندار بو تعبير بعثت توسيد سريه خالد
بن الوليد رضي الله عنه بيانده در پرداخته معمار دست
خليل الله يعني ليلاى كنار نشين حرم الله دست وسنج بت
اصنام اعجوبه انداندن تظهير ذيل ايتدكده نصكره تلويث كرده ارجاى
ولفراى ام القرا اولان اوثان وكنايسك دخى قدورات وجود مردود
وزبل هيئات كراهت مرفودارى بكنيه روب انهدام واندا ختنه
مزبله انهدام اولنمغه شتاب اولنوب ثامن سجريه على صاحبها
افضل التحيه رمضانك يكرمى پنجشنبى كونى فريد ميدان تسديد حضرت
خالد بن وليد رضي الله عنه اوتوز نفر لبوث غيل اندرغيل شجاعت
ايله شعر من معشر من لبوث الاسد مسكنهم ببطن عثر غيل
دونه غيل نخله نام محلده قريش دكنانه يه منتمى صنمى نه عزا
تخريبنه مرد بيور لدى فى الحال مانند ساريه سيل له
اول آتون سيه درون سركين وقودى حميده ساز سيلاب
شدت وخراب كرده قاريه نقمت ايدوب پشكاه نيز سپهر رسالت
صلى الله عليه وسلم سايه دار رومال رحمت اولدقده حضرت
كاشف جنايات عالم صلى الله عليه وسلم همان رايت شتاب اولوب
كوشش وجوشش خالده كوشواره آويز استفهام اولدقده لا يا رسول الله

5A

اولدیلر اما عبد الله بن سعد بن ابی سرح و عکرمه بن ابی جهل و هبار
بن الاسود و صفوان ابن امیه و کعب بن الزبیر الشاعر المشهور
صاحب بانت سعاد و وحشی قاتل سید الشهداء حمزه و عبد الله
بن الزبعری الشاعر و هند امراة ابی سفیان و قرتنای مغنیه و مولاة
بنی المطلب سنبل هوای فرو رین ماه عاطفت وزان اوب
رشحهٔ سحابه تسامح تبرید نابهٔ قهر ایدیکجه دک تواری جدار اختفا
ایدوب بعده بر بر ذریعهٔ رشاده تشبث ایله مثنوی زشرک
برهمن زنهار جویان ٭ ز کفر رفته استغفار گویان ٭ هر بری نور
ایمانله تنویر قندیل جنان ٭ و انارهٔ قبیلهٔ زبان ایدوب داخل دار السلام
اسلام اولمدیله غایلهٔ قاتلهٔ ضلالدن خلاص کریبان جان ایتدیلر
و علی هذا المنوال اسنکام اولین فتحده هنوز پور زال حسام انتقام
سر نهادهٔ پستر نیام اولیوب حماة بیضهٔ اسلام اخذ حیفه اقدام
اوزره اولدقلری دامن کذار سامعهٔ سید الابرار اولمغین یوم
نا دیده حضرت خطیب فصیح طلحهٔ منبر عقل و ادراک خطاب یا بولاک
لولاک مثنوی نقد یثرب سلالهٔ بطحا ٭ امی لوح خوان ما اوحی ٭
قم فانذر حدیث قامت او ٭ فاستقم شرح استقامت او ٭ صلی الله
علیه وسلم ٭ تجاه باب معلا القاب والا جاهده بالای سدره سیمای
منبری تشریف ساز خرام پور وب حکاک ناطقه ای مشقب زبان
معجز بیان ایله سفته و بنا کوش اصحاب کرامه اوکیجه پور دقلری
درشهوار خطبهٔ بیضهٔ نبویه زیب سطور سواهب اللدنیه اولدوغی
اوزره یاد کار صحیفهٔ مدعا قلندی الخطبة الشریفة قام علیه الصلوة
والسلام خطیبا فی الناس فحمد الله واثنی علیه ومجده بما هو اهله
ثم قال ایها الناس ان الله حرم مکة یوم خلق السموات والارض
فهی حرام بحرمة الله الی یوم القیمة فلا یحل لامرئ یؤمن بالله
والیوم الآخر ان یسفک بها دما او یعضد بها شجرة فان احد

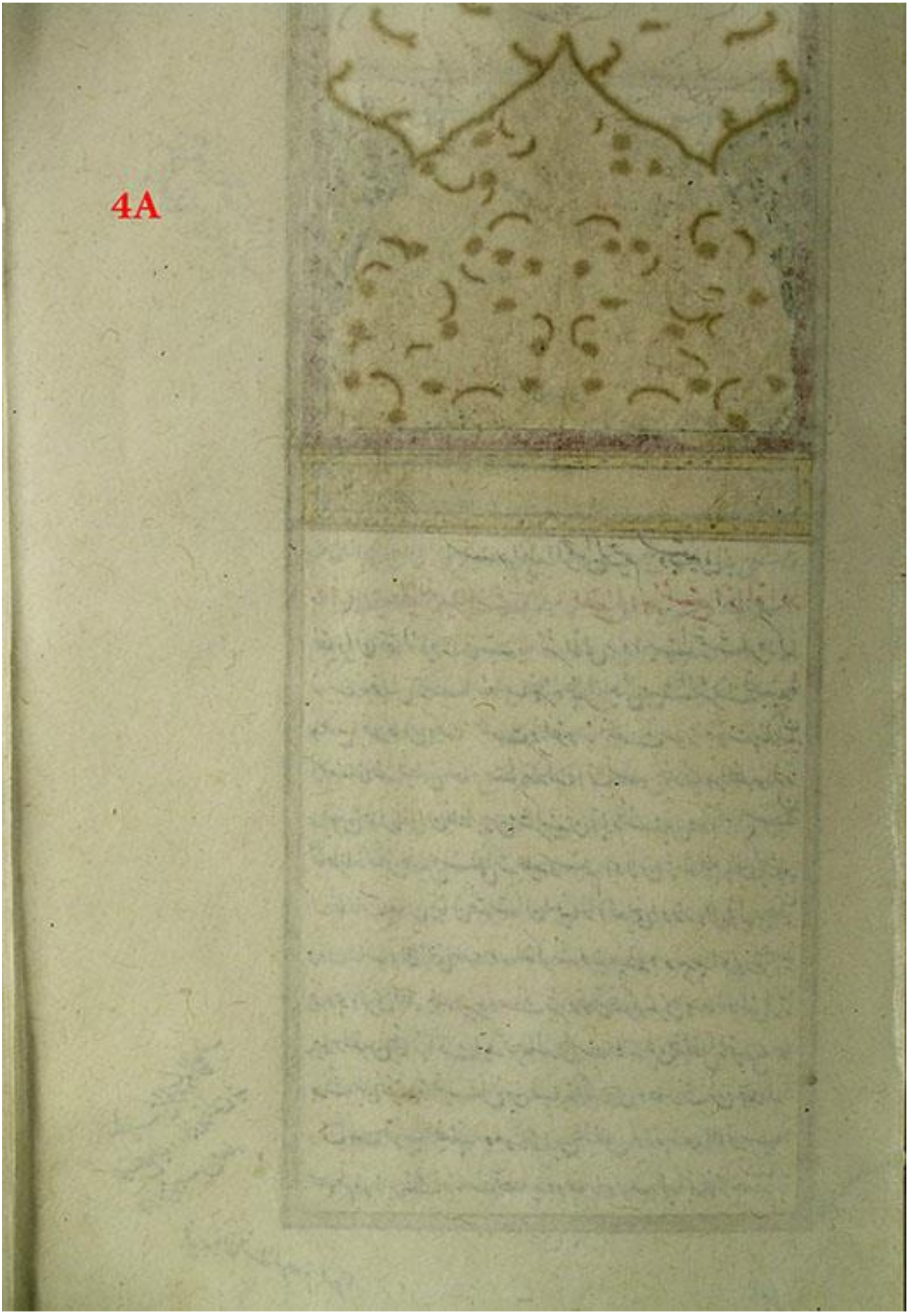
4B

بسم الله الرحمن الرحیم وبه نستعین

هو فریده وصدفچه تعبیر ولکش تکمیل عقد الجواهر فتح ام القوادر
نقادان نقاوه درایت یا نثر لالی روایت ایشان در که
زیبنده خال رخساره ساهره غبرا یعنی بیت الشرف قصیده
ومن دخله کان آمنا طلعت دلفروز ظلمت سوز نبوت پناهیان
استفاضه فیض سعادت تابندگده اقتباس نور ظاهر الظهور
ایشان احول نظران غلط بین مشرکیندن ایام نخستین ده آزار رسان
خاطر از نبین علیهین صلی الله علیه وسلم اولان نژاد خوایان بدیشیر
که شمار زنده بنان بیان مترصدان اخبار اولدیغی اوزره علی قول رجالدن
اون برنسادن التی عدد در نه کوشه ونه پیشه ده بدید اولور ایسه
خم وجودی لطمه خورچیره دست تبر وخون خمر کوندی بدر اولق قرائن
بیور لمغین عجاله وقت ایله رجالدن عبد الله بن حنظل التمیمی وحو
برث بن نفیذ ومقیس بن صبابه الکندی وحارث بن طلاله
دنسادن قریبه مغنیه ومولاه ابن حنظل وام سعد الاذهب
سموم تموز برتف وتاب قضایه دوچار اولوب طبانجه خور مصمام تشنار

فریبه الطاف والموصوفه مصونا

اولدیر

4A

ازین بهتر کار تر از سیلان عنان گسل اضطرار او لمغین
لبک و لکانه سلک مشروانه سلوک ایدوب
کرچه واجب الوجود یدالمتناول لا معه سی صفت کاشفه
حاله در لکن ان لم یدرک کله لا یترک کله لایحه سی دخی
مکنت ده دل امل اولوب اول صحایف بدایع بیانه
انعطاف اختتام او لمقده سایه بید اعتنا ده پناه
آوری ایله ارخای عنان تکاور شرمساری قلمنمشدر
امید در که میوه خام نونهال مقال نمر نه تمکام و نا کوار ایسه
دخی پرورش یاب پرتو آفتاب قبول الهی و استفاضه
کرمیت رضا، الهی ایله سرخ روی وصول اولوب
چون فواکه نو بار برداشته دست رغبت و دقیقه فهمان
روزگار اولدوغندن غیری ملاحظه خدمت نایی اولزره
بو درج نورانی و حرز رحمانی یه صحیفه افزود زاندراج اولان
تحف نحایا نتیجه عالم جود سر لوحه کتابه وجود صاحب
حوض مورود اریکه افروز مقام محمود علیه افضل الصلوة
بعد و انفاس المخلوقات حضرتلرینک معروض خاک
آستان ملایک پاسبانلری اولمغله بوزخم خورستان
سر تیز کناهه مرهم کافی و بوخسته دل شکسته معصیته
نوشدارو دی شافی اولمق درخواست بارگاه عظیم النوال
کبریا اولوب بورجای اجابت نوازایله
ره مقصوده آغاز اولندی و بالله
التوفیق و هوالهادی
الی سواء الطریق

3A

لطیفهٔ معنا به الباس قبای زربفت حروف اتیمکله نوشته
غند لبب دمبسته به نطق بخشای خواش ونقش غنچه
سربسته به نمورسان کشایش اولمغن صور تکران صنعتخانهٔ
چین ستا بر کزیده تحسین وسخن سنجان هفت اقلیم
دست بر زبین افرین اولوب لاجرم اول وادیده وگلکشت
مرام وشکوه چمنزار کام اولمغله از خبزبارلری یا صدق
مثنوی کاشنی از حقایق است الحق ٭ چمنی پر دقایق است الحق ٭
غنچه های حدیقه سیر است ٭ هدی پر نور سید البشر است ٭
اولدوغی شایبهٔ اشتباه دن منبرا در بنا براین رقمزده
دست فصاحت پیوستدری اولان دیباجهٔ سحر آفرینلرنن
ویسی مرحومک مکی ومدنی ایله مرسوم اولان تألیف شریفه
اثر جلیل المآثرلری جلدثالث اولوب کلدستهٔ مامن شیء
یشتهی الا وقد شیلث مصدوقه سن آرایش وزینت تحقیق
ایتدکلری اگرچه من وجه تصدیق اولنور لکن حکمت الهیه بحکیمهٔ
مدعالری ساحهٔ فردوس باخه فتح مکه ده استاده وتالیف
لطیفلری نگاشتهٔ چابکدست خوشنویسان افاده واستفاده
اولوب نوخط شیرازه ایله آراسته وقراره اولمغن بوخدمت
ایله مستطاب واول باب رفیع الجنابده کچکول کیر دریوزهٔ
فیض تالیف شریف اولالمر ثلاثه اولمق دخی چه وجه انسب اولمغله
فقیر افتاده قلیل البضاعه وساده مرتضی الشهیر بنظمی زاده
سودای اختتامه دلداده اولوب هرچند بواندیشهٔ دلپذیر
انجام امر خطیر ومورث تزوکثیر ایسه داخی داعیهٔ شوق
مثنوی بکسل از پای دل این سلسله را ٭ باشد از پی برسی
قافله را ٭ پای بالانه ازین پایه پست ٭ در توکلت علی الله
زان دست ٭ کار خود را بخدا باز گذار ٭ کت نمی بینم

زهی عبارت مشکل پسند و بی کم کور بخه صفحه آثار پاکن اهل هنر
ویرر لرالدن الهی کمال عزت ایله ایدر لرا کا شعاع نظار ه دن
مسطر لکن بود ولت سرمدیه ایله برایکی آواره زاویه بیمار
خانه معصیت دخی شایسته دار دی شفاعت اولق سزینه
شامل اقتضای حکمت غنا نکش بادپای روشنری اولمغین
تحفه کارگاه بدایع کار لری بندرگاه مرامه رسیده اولمیوب
اشهب شهاب سیر ملاحظه لری جذبه شور انگیز ملحمه کبرای
بدر ده توقف اتمکین فرید عصر سرآمد سخنوران دهر استاد
نامی عزیز مصر معانی در یکتای قلزم شاد ابی یوسف بی
سلمه الله بعض ملاحظات اصابت نوازایله اول بلبل
نازنین صفیر ک زمزمه دلپذیر نه همدم و اول طاؤس
خوشخرامک رفتاد لارا منه همقدم اولمق آرزوسیله
رساله زرین قلم بوالعجب قمرین محتوم ختم اختتام ایتمکه بال
گشای شاهین عنقا شکار همت ایدوب کم ترک الاول
للآخر منطوقه سن تصدیق ایله بحر المعارف طبع عالی نژاد
لرندن برخاسته اولان ملاطم اندیشه برله ساحل انداز تصنیف
ایتدوکاری فراید مقاصد لرین کشیده رشته دانش و شنف
گوش قبول ارباب بینش ایدوب حقاکه هر گل نو ظهور
گلشن عبارتلری پرورش یاب لطف ازل و شکوفه
نیم شگفته ادالری لاله تازه تر صحرای امل اولمشدر
ریاسنر تراشیده دست خورده کار خرد لری اولان جواهر
نکات زاهره مانند شعاع آفتاب فروغ گستره آرای
اوتاغه اشتهار یاخود شهریاران ملک نظم و نثره دره
التاج افتخار اولمغه سزادر بی تکلف قوت ناطقه لری برمرد
عیسی دمدر که صور کلمات سلیمه یه نفخ روح و ارواح

2B

لطیفه در

2A

نعت سید الوری علیه التحایا اول فجه مرغان ارواحی پرواز ده
وشواهق قلوب قاسیه بی آوازه کتور رمثنوی آهوان
نافجه چین است این ٭ حقه غالیه اگین است این ٭ نارنج بوغنچه باغ
سیر است ٭ تازه رس سیمیوه شاخ انهر است ٭ هی هی بو
مجموعه رنگین ٭ وجزو دان دلنشین ٭ شهنامه اکاسره عجم
افسانه سرگذشت خسرو وجم دکلدر بلکه جناب سلطان اورنش
نورحدیقه پیش کوهر دریای هستی بدرقه طریق خدا پرستی
عالیمند ایوان ومارسلناک الارحمة للعالمین صدرنشین
صفه کنت نبیا وآدم بین الماء والطین محرم سرابردهٔ لی مع الله
محرم کعبهٔ بارگاه انکه رفرف سوار سرمنزل وصول کل صدبرگ
گلشن وما محمد الا رسول صلی الله علیه وسلم حضرتلرینک
فیض نامه هدی بهین وسیر شریفلرینی بدیر که ابتدا استاد
نخستین باغبان اولین طرح انداز تازه آیین رنگین قرم
روم ولیسی مرحوم ٭ بو نوزمین بوقلمون نمونه نشان شکوفهای
گوناگون ابدوب ٭ لاجرم درگه بهجه لرندن رونما اولان زاده
مریم بکر فکر مضمون پرورلری مسیح آسا احیای قلوب
موتی اینمک قدم اولی وتزیین کرده مشاطهٔ گلک سحر آفرینلری
اولان صور بدیعهٔ عبارت رغبت شکن شواهد نوشاد
وطعنه زن سیه قلم فسون نگار مانی وبهزاد اولمق مرتبه اوتاسیدر
لامحاله خیاط خیال ادریسی مناقبدی مقراض مشترکه دوپر وسوزن
متصرفه نیز سرایه بجوب دکدوکی البته فاخر الطراز متنوعة الالفاظ
قامت کل رویان وسنبل گیسویان معنا یه غریب چیدان
ریاض طبع سلیمندن چابکدست مدرکه لری اقتطاف
ایتدوکی رباحین معانی روحانی سرشته قوالب قابلهٔ ارقامده
مانند جسم وجان اولدوغی مسلم صاحبنظران در بیت

1B

بسم الله الرحمن الرحیم وبه نستعین

یارب دلیمی لوحهٔ عرفان ایله مرآت تجلیات رحمان ایله
ببغای دم و ناطقه تمک بلبلنی اوصاف جیبکده خوش الحان ایله

الله اکبر بو نه هیکل موزون و پیکر همایون در که صحایف لطایف
سیمین سیمای ترکی دیواقیت ثمینهٔ لحن عربی و دُرَر غلطان لجهٔ
دریدن مرکب اولوب دستیاری تیشهٔ سرتیز متفکره و سبکدستی
کارگر نگارخانهٔ متخیله ایله مصنوعهٔ مرصع کاری برحقهٔ انیقهٔ دلپسند
که قیمت دانان عالم تقدیر قدرنده حیران مدهوش و صندوقچهٔ
جوهریان جهان اکانبت دکانچهٔ خزف فروشدر سبحان الله
بو نه صدفچهٔ گهرکه ابنهای صُنعدر که عمان دلده پرورشی و چارسوی
عالمه نمایشی و یرمکله فروغ جهان افروزندن چشمهٔ آفتاب
آب دردیده و قرص ماهتاب داغ برسینه در تعالی الله اول
عین الحیوة بلاغندر که جگر سوختگان آتش شوق احمدی
و تشنه لبان زلال ستایش محمدی یه کلاب افشان حقایق و حکم
و رشحات لطایف قدم ایدر یا خود برطوطی قافیه آموز
و سجع آرزمای سخندر که محفل نشین گلشن شورش اولوب نغمه سرای